

Martin Eden

Jack London

Bölüm 1

BÖLÜM I.

Kapıyı anahtarla açıp içeri girdi; arkasından, şapkasını beceriksizce çıkaran genç bir adam izledi. Üzerinde deniz kokan kaba giysiler vardı ve kendini içinde bulduğu o geniş salonda açıkça yersiz duruyordu. Şapkasına ne yapacağını bilemedi, ceketinin cebine tıktırmak üzereyken öteki adam şapkayı elinden aldı. Bu hareket sessiz ve doğal bir şekilde yapılmıştı ve beceriksiz genç adam bunu takdir etti. "Anlıyor," diye geçirdi içinden. "Beni sağ salim idare edecek."

Ötekinin peşi sıra, omuzlarını sallayarak yürüdü; bacakları istemsizce açılıyordu, sanki düz zeminler denizin kabarıışı ve yalpalayışıyla yükselip alçalıyormuş gibi. Geniş odalar, onun salına salına yürüyüşü için fazla dar görünüyordu; iri omuzlarının kapılara çarpacağından ya da alçak raflardaki bibloları süpüreceğinden korkuyordu. Çeşitli nesnelere arasında sağa sola çekinerek ilerliyor, aslında yalnızca zihninde var olan tehlikeleri katbekat artırıyordu. Bir kuyruklu piyanoyla üstü kitaplarla yığılı orta sehpa arasında altı kişinin yan yana yürüyebileceği kadar genişlik vardı, ama o bunu bile tedirginlikle aştı. Ağır kolları iki yanında sarkıyordu. O kollara ve ellere ne yapacağını bilemiyordu; heyecanlı bakışlarına göre bir kolu masadaki kitaplara sürtünecek gibi olunca, ürkmüş bir at gibi yana kaçırıldı, neredeyse piyano taburesine çarpıyordu. Önünde rahat rahat yürüyen adama baktı ve ilk kez kendi yürüyüşünün başka erkeklerinkinden farklı olduğunu fark etti. Bu kadar kaba saba yürüdüğü için bir anlık bir utanç duydu. Alnındaki deriden boncuk boncuk ter boşandı, durup bronz yüzünü mendiliyle sildi.

"Dur bakalım, Arthur, oğlum," dedi, endişesini şakacı bir edayla gizlemeye çalışarak. "Bu benim için birden fazla oldu. Kendime gelmeme izin ver. Gelmek istemediğimi biliyorsun, hem sanırım seninkiler de beni görmek için can atmıyordur."

"Sorun yok," dedi güven verici yanıt. "Bize korkma. Biz sade sade insanlarız—A, bana mektup var."

Geri dönüp masaya yürüdü, zarfı yırtıp açtı ve okumaya başladı, böylece yabancıya kendini toparlaması için fırsat vermiş oluyordu. Yabancı bunu anladı ve takdir etti. Onun yeteneği, sempati ve anlayışı; ürkek dış görünüşünün altında o anlayışlı süreç işlemeye devam ediyordu. Alnını kuruladı ve çevresine kontrollü bir ifadeyle baktı, ama gözlerinde vahşi hayvanların tuzağı sezdiklerinde ele verdikleri türden bir ifade vardı. Bilinmezlikle kuşatılmıştı, ne olacağından korkuyor, ne yapması gerektiğini bilmiyor, garip yürüyüp davrandığının farkında, her yeteneğinin ve gücünün benzer şekilde sakatlanmış olmasından endişe ediyordu. Aşırı duyarlıydı, umutsuzca utangaçtı ve ötekinin mektubun üstünden gizlice attığı eğlenceli bakış bir hançer darbesi gibi içine saplandı. Bakışı gördü ama belli etmedi, çünkü öğrendiği şeylerden biri disiplindi. Ayrıca, o hançer darbesi gururuna dokunmuştu. Geldiğine lanet etti ve aynı anda, ne olursa olsun, bir kere gelmişken bunu sonuna kadar götüreceğine karar verdi. Yüzünün hatları sertleşti, gözlerine kavga ışığı geldi. Daha kayıtsızca, keskin bir gözlemlerle çevresine bakındı; şu güzel iç mekanın her ayrıntısı beynine kaydoluyordu. Gözleri geniş aralıktı; görüş alanına giren hiçbir şey kaçmıyordu ve önlerindeki güzelliği içlerine çektikçe kavga ışığı söndü, yerini sıcak bir parlaltı aldı. Güzelliğe duyarlıydı ve burada duyarlı olmak için sebep vardı.

Bir yağlıboya tablo onu yakaladı ve alıkoydu. Ağır bir dalga kükreyerek çıkıntılı bir kayaya çarpıp patlıyordu; alçak fırtına bulutları gökyüzünü kaplamıştı ve dalga çizgisinin ötesinde, rüzgara karşı sıkı armalanmış bir kılavuz yelkenlisi, güvertesinin her ayrıntısı görünecek kadar yana yatmış, fırtınalı bir günbatımı gökyüzüne karşı dalgaları yara yara ilerliyordu. Güzellik vardı ve onu karşı konulmaz bir şekilde çekiyordu. Garip yürüyüşünü unuttu, tabloya yaklaştı, çok yaklaştı. Güzellik tuvalden kayboldu. Yüzü şaşkınlık ifade ediyordu. Özensiz bir boya sürüntüsü gibi görünen şeye baktı, sonra geri çekildi. Güzellik anında tuvale geri döndü. "Hileli bir resim," diye düşündü ve konuyu kapattı, ama aldığı onca izlenimin ortasında, bu kadar güzelliğin bir hile uğruna feda edilmesine karşı bir öfke sancısı hissedecek zamanı da buldu. Resimden anlamazdı. Uzak ya da yakın, her zaman belirgin ve keskin olan kromolarla ve taşbaskılarla büyümüştü. Yağlıboya tabloları, doğru, dükkan vitrinlerinde görmüştü, ama camlar hevesli gözlerinin fazla yaklaşmasını engellemişti.

Mektubu okuyan arkadaşına baktı ve masadaki kitapları gördü. Gözlerine, aç bir adamın yemek görünce gözlerine sıçrayan özlem gibi bir özlem ve hasret sıçradı. Omuzlarının önce sağa sonra sola bir yalpalayışıyla dürtüsel bir adım onu masaya

getirdi, orada kitapları sevgiyle okşamaya başladı. Başlıklara ve yazar adlarına baktı, metin parçaları okudu, ciltleri gözleriyle ve elleriyle severek okşadı ve bir keresinde daha önce okuduğu bir kitabı tanıdı. Gerisi yabancı kitaplar ve yabancı yazarlardı. Bir Swinburne cildine rastladı ve nerede olduğunu unutarak, yüzü parlayarak okumaya başladı. İki kez kitabı işaret parmağının üzerinde kapatıp yazarın adına baktı. Swinburne! Bu adı hatırlayacaktı. O adamın gözleri vardı ve kesinlikle rengi ve parıldayan ışığı görmüştü. Ama Swinburne kimdi? Çoğu şair gibi yüz yıl kadar önce mi ölmüştü? Yoksa hala yaşıyor muydu ve yazıyor muydu? Künye sayfasını çevirdi... evet, başka kitaplar da yazmıştı; peki, sabah ilk iş halk kütüphanesine gidecek ve Swinburne'ün bazı eserlerini bulmaya çalışacaktı. Metne geri döndü ve kendini kaybetti. Odaya genç bir kadının girdiğini fark etmedi. İlk bildiği şey, Arthur'un sesini duymasıydı:

"Ruth, bu Bay Eden."

Kitap işaret parmağının üzerinde kapalıydı ve daha dönmeden, ilk yeni izlenimle sarsılmıştı ki bu kızla değil, kardeşinin sözleriyle ilgiliydi. O kaslı bedeninin altında, titreyen duyarlılıklardan oluşan bir kütle idi. Dış dünyanın bilincine en ufak bir dokunuşunda, düşünceleri, sempatileri ve duyguları yalaz bir alev gibi sıçrayıp oynayırdı. Olağanüstü alıcı ve tepkiciydi, yükseğe ayarlanmış hayal gücü ise sürekli benzerlik ve farklılık ilişkileri kurmakla meşguldü. "Bay Eden"—işte buna sarsılmıştı—o ki hayatı boyunca "Eden," ya da "Martin Eden," ya da sadece "Martin" diye çağrılmıştı. Ve "Bay!" İçinden, bu gerçekten iyi gidiyor, diye geçirdi. Zihni bir anda devasa bir camera obscura'ya dönüşmüş gibiydi ve bilincinin çevresinde hayatından sayısız resim dizilmiş görüyordu: ateşçi ocakları ve tayfa kamaraları, kamplar ve sahiller, hapishaneler ve meyhaneler, humma hastaneleri ve varoş sokakları—çağrışım ipliğinin o çeşitli durumlarda kendisine nasıl hitap edildiği olduğu yerler.

Ve sonra döndü ve kızı gördü. Beynindeki fanteziler onu görünce yok oldu. Solgun, eterik bir yaratıktı, geniş, ruhani mavi gözleri ve zengin altın sarısı saçları vardı. Nasıl giyindiğini bilmiyordu, sadece elbisenin de kendisi kadar harika olduğunu biliyordu. Onu ince bir sap üzerinde solgun bir altın çiçeğe benzetti. Hayır, o bir ruhtu, bir ilah, bir tanrıçaydı; böylesine yüceltilmiş bir güzellik dünyaya ait olamazdı. Ya da belki kitaplar haklıydı ve hayatın üst katmanlarında onun gibilerden çok vardı. Şu Swinburne herifi onu şarkısında söylemiş olabilirdi. Belki masadaki kitapta Iseult kızını resmederken aklında onun gibi biri vardı. Tüm bu görme, hissetme ve düşünme bolluğu bir anda olup bitmişti. İçinde hareket ettiği gerçeklikte hiç duraklama olmamıştı. Elinin kendisine doğru uzandığını gördü ve o, bir erkek gibi açıkça,

gözlerinin içine bakarak tokalaştı. Onun tanıdığı kadınlar böyle tokalaşmazdı. Doğrusu, çoğu hiç tokalaşmazdı. Bir çağrışım seli, kadınlarla tanıştığı çeşitli yollara dair görüntüler zihnine hücum etti ve onu boğmakla tehdit etti. Ama bunları bir kenara itti ve ona baktı. Böyle bir kadını hiç görmemişti. Tanıdığı kadınlar! Hemen, onun iki yanında, tanıdığı kadınlar sıralandı. Sonsuz bir saniye boyunca bir portre galerisinin ortasında durdu, o merkezde yer alırken, çevresinde birçok kadın resmedilmişti; hepsi kısa bir bakışla tartılıp ölçülecek, kendisi ise ağırlık ve ölçü birimi olacaktı. Fabrika kızlarının zayıf ve hastalıklı yüzlerini gördü, Market Caddesi'nin güneyindeki yapmacık ve gürültücü kızları. Sığır kamplarının kadınları vardı, Eski Meksika'nın esmer, sigara içen kadınları. Bunların yerini sırayla, bebek gibi, tahta takunyalarla kısa kısa adımlar atan Japon kadınlar; ince hatlı, soysuzluk damgası taşıyan Avrasyalılar; dolgun vücutlu, çiçek taçlı, esmer tenli Güney Denizi Adası kadınları aldı. Tüm bunlar, grotesk ve korkunç bir kâbus nesli tarafından silinip gitti—Whitechapel kaldırımlarından perişan, sürünen yaratıklar, kenar mahallelerin cin şişkinliği cadıları ve cehennem devasa takımından, gemi tayfalarını avlayan, limanların süprüntüsü, insan çukurunun pisliği ve tortusu olan, iğrenç dilli ve kirli harpiller.

"Buyurmaz mısınız, Bay Eden?" diyordu kız. "Arthur bize anlattığından beri sizinle tanışmayı dört gözle bekliyordum. Çok cesurca—"

Elini alçakgönüllülükle salladı ve yaptığı şeyin hiçbir şey olmadığını, herhangi birinin yapacağı bir şey olduğunu geveledi. Salladığı elin iyileşmekte olan taze sıyrıklarla kaplı olduğunu fark etti ve öbür sarkık ele bir bakış, onun da aynı durumda olduğunu gösterdi. Ayrıca, hızlı ve eleştirel bir gözle yanağındaki bir yara izini, alnındaki saçın altından görünen bir başkasını ve kolalı yakasının altından aşağı inip kaybolan üçüncüsünü fark etti. Bronzlaşmış boynundaki yakanın tahriş ettiği kırmızı çizgiyi görünce bir gülümsemeyi bastırdı. Sert yakalara alışık olmadığı besbelliydi. Keza kadını gözü giydiği kıyafetleri, ucuz ve estetikten uzak kesimi, ceketin omuzlardaki buruşukluğunu ve kollarındaki, iri biceps kaslarını ele veren bir dizi kırışıklığı fark etti.

O hiçbir şey yapmadığını söyleyip elini sallarken, onun emrine uyararak bir sandalyeye oturmaya çalışıyordu. Ne kadar rahat oturduğuna hayran olacak zaman buldu, sonra onun karşısındaki bir sandalyeye doğru sendeledi, kesmekte olduğu gülünç figürün bilinciyle ezilmiş halde. Bu onun için yeni bir deneyimdi. O ana kadar hayatı boyunca zarif ya da beceriksiz olduğunun farkında olmamıştı. Bu tür benlik düşünceleri aklına hiç gelmemişti. Sandalyenin kenarına çekinerek oturdu, elleri onu çok

endişelendiriyordu. Nereye koysa önüne çıkıyorlardı. Arthur odadan çıkıyordu ve Martin Eden onun çıkışını hasret dolu gözlerle izledi. Kendini kaybolmuş hissediyordu, o solgun kadın ruhuyla odada yapayalnız. İçki ısmarlayacak bir barmen, dönemece bir bira kutusu gönderecek küçük bir oğlan çocuğu yoktu—o sosyal sıvı sayesinde arkadaşlık nezaketini akıtacak.

"Boynunuzda öyle bir yara izi var ki, Bay Eden," diyordu kız. "Nasıl oldu? Eminim bir macera olmalı."

"Bıçaklı bir Meksikalıydı, bayan," diye yanıtladı, kuru dudaklarını ıslatıp boğazını temizleyerek. "Sadece bir kavgaydı. Bıçağı aldıktan sonra burnumu ısırmaaya çalıştı."

Bunu çıplak bir dille söylemişti ama gözlerinde o sıcak, yıldızlı Salina Cruz gecesinin, bembeyaz kumsal şeridinin, limandaki şeker vapurlarının ışıklarının, uzaktaki sarhoş denizcilerin seslerinin, itişen hamalların, Meksikalının yüzündeki alevli tutkunun, yıldız ışığında hayvan gözlerinin parıltısının, boynundaki çeliğin acısının ve kan boşanmasının, kalabalığın ve çığlıkların, onun ve Meksikalının birbirine kenetlenmiş iki bedeninin, tekrar tekrar yuvarlanarak kumu eşelemelerinin ve uzaklardan bir yerden bir gitarın yumuşak tıngırtısının zengin bir görüntüsü vardı. İşte resim buydu ve hatırasıyla sarsıldı, duvardaki kılavuz yelkenlisini yapan adamın bunu resmedip edemeyeceğini merak etti. Beyaz kumsal, yıldızlar ve şeker vapurlarının ışıkları harika görünürdü diye düşündü ve kumsalın ortasında kavgacıları çevreleyen karanlık figür grubu. Bıçak resimde bir yere sahipti, karar verdi, ve yıldızların ışığında bir tür parıltıyla iyi görünürdü. Ama tüm bunlardan konuşmasına hiçbir ipucu sızmamıştı. "Burnumu ısırmaaya çalıştı," diye bitirdi.

"Ah," dedi kız, zayıf, uzak bir sesle ve adam hassas yüzündeki şoku fark etti.

Kendisi de bir şok hissetti ve güneş yanığı yanaklarında hafifçe bir utanç kızarması belirdi, gerçi o yanaklar ateşçi dairesinde açık fırın kapağına maruz kaldığı zamanlar kadar şiddetli yanıyordu. Bıçaklı kavgalar gibi adi şeyler bir hanımla konuşulacak konular değildi besbelli. Kitaplardaki insanlar, onun hayat tarzındakiler, böyle şeylerden bahsetmezlerdi—belki onlar da bilmezlerdi.

Başlatmaya çalıştıkları konuşmada kısa bir duraklama oldu. Sonra çekinerek yanağındaki yara izini sordu. Daha sorarken, onun kendi dilinden konuşmak için çaba gösterdiğini fark etti ve o da bundan kurtulup onunkini konuşmaya karar verdi.

"Sadece bir kazaydı," dedi, elini yanağına götürerek. "Bir gece, sakın havada, ağır bir dalga varken, ana seren vinci koptu, ardından palanga. Vinç teldendi ve yılan gibi kamçılanıyordu. Bütün vardiya yakalamaya çalışıyordu, ben daldım ve yediğim tokadı yedim."

"Ah," dedi bu kez, anlayışlı bir tonda, ama gizliden gizliye konuşması onun için tamamen yabancıydı ve 'vinç' ne demek, 'tokadı yemek' ne demek merak ediyordu.

"Şu Swineburne herifi," diye başladı, planını uygulamaya koyarak ve 'i' harfini uzatarak telaffuz ederek.

"Kim?"

"Swineburne," diye tekrarladı, aynı yanlış telaffuzla. "Şair."

"Swinburne," diye düzeltti kız.

"Evet, o herif işte," diye kekeledi, yanakları yine kızarmıştı. "Ne kadar zaman önce öldü?"

"Öldüğünü duymadım doğrusu." Kız ona merakla baktı. "Onunla nerede tanıştınız?"

"Onu hiç görmedim," cevabı verdi. "Ama siz gelmeden az önce masadaki kitaptan bazı şiirlerini okudum. Şiirlerini nasıl buluyorsunuz?"

Bunun üzerine kız, onun önerdiği konu hakkında hızlı ve rahat bir şekilde konuşmaya başladı. Daha iyi hissetti ve sandalyenin kenarından biraz geriye yaslandı, elleriyle kollarına sıkıca tutundu, sanki sandalye elinden kaçıp onu yere fırlatacaktı gibi. Onu kendi dilinden konuşturmayı başarmıştı ve o gevelerken, onu takip etmeye çalıştı, o güzel kafasında depolanmış tüm bilgilere hayret ederek ve solgun yüzünün güzelliğini içine çekerek. Onu takip ediyordu gerçekten, ama dudaklarından akıcıca dökülen yabancı kelimeler ve zihnine yabancı gelen eleştirel ifadeler ve düşünce süreçleri tarafından rahatsız ediliyordu, ama yine de bunlar zihnini uyarıyor ve onu heyecanlandırıyordu. İşte entelektüel hayat buydu, diye düşündü, ve işte güzellik, sıcak ve harika, asla hayal edemeyeceği kadar. Kendini unuttu ve ona aç gözlerle baktı. İşte yaşanacak, kazanılacak, savaşılabilecek—evet, ve ölünecek bir şey vardı. Kitaplar doğrudu. Dünyada böyle kadınlar vardı. O da onlardan biriydi. Hayal gücüne kanat taktı ve önünde, solgun bir kadın, bir altın çiçek için—belirsiz, devasa aşk ve romantik figürlerinin, kadın uğruna kahramanlıkların yükseldiği büyük, ışıltılı tuvaler serildi. Ve sallanan, titreşen görüntünün içinden, bir peri serabı gibi, orada oturan ve

edebiyat ile sanattan bahseden gerçek kadına baktı. Dinliyordu da, ama bakıyordu, bakışının sabitliğinin ya da doğasındaki tüm erkeksi özün gözlerinde parladığının farkında değildi. Ama o, bir kadın olarak erkek dünyasından az şey bilen, onun yanan gözlerinin keskin bir şekilde farkındaydı. Daha önce hiçbir erkek ona böyle bakmamıştı ve bu onu utandırdı. Söylediklerinde tökezledi ve duraksadı. Argümanın ipliği elinden kaydı. Onu korkutuyordu ve aynı zamanda böyle bakılmak tuhaf bir şekilde hoştu. Terbiyesi onu tehlikeye ve yanlış karşı uyardı, ince, gizemli, cezbedici; içgüdüleri ise varlığında borazan sesiyle çınladı, onu kasti ve mevkiyi aşır başka bir dünyadan gelen bu gezgine, elleri yaralı ve boğazında alışılmadık keten kumaşın sebep olduğu kırmızı bir çizgi olan, fazlasıyla belli ki nahoş bir varoluş tarafından kirlenmiş ve lekelenmiş bu kaba saba genç adama ulaşmaya itiyordu. O temizdi ve temizliği isyan etti; ama o kadındı ve kadının paradoksunu yeni yeni öğrenmeye başlıyordu.

"Dediğim gibi—ne diyordum?" Sözüünü yarıda kesti ve içinde bulunduğu duruma neşeyle güldü.

"Bu Swinburne herifinin büyük bir şair olmayı başaramadığını söylüyordunuz, çünkü —ve buraya kadar gelmişsiniz, bayan," diye yardım etti, kendi kendine birdenbire acıkmış gibi hissederken, kahkahasının sesiyle omurgasında aşağı yukarı leziz küçük ürpertiler geziniyordu. Gümüş gibi, diye geçirdi içinden, tıngırdayan gümüş çanlar gibi; ve bir anda, bir anlığına, pembe kiraz çiçeklerinin altında sigara içtiği ve sivri pagodanın çanlarının hasır sandaletli müritleri ibadete çağırdığı uzak bir diyara ışınlandı.

"Evet, teşekkür ederim," dedi. "Swinburne, söylemek gerekirse, başarısızdır çünkü, şey, terbiyesizdir. Okunmaması gereken birçok şiiri vardır. Gerçekten büyük şairlerin her dizesi güzel bir gerçekle doludur ve insandaki yüce ve soylu olan her şeye seslenir. Büyük şairlerin tek bir dizesi bile, dünyayı o kadar yoksullaştırmadan feda edilemez."

"Harikaydı bence," dedi tereddütle. "Okuduğum azıcık kısım. Böyle bir—bir alçak olduğunu bilmiyordum. Sanırım bu diğer kitaplarında ortaya çıkıyordur."

"Okuduğunuz kitaptan feda edilebilecek birçok dize var," dedi, sesi kuralcı bir şekilde sert ve buyurgan.

"Onları kaçırmış olmalıyım," diye bildirdi. "Okuduğum gerçek malzemeydi. Hepsi ışıl ışıl ve parlıyordu, güneş ya da bir projektör gibi doğrudan içime işledi ve içimi aydınlattı. Bana böyle çarptı, ama sanırım şiirden pek anlamam, bayan."

Sözünü zayıfça kesti. Kafası karışmıştı, ifadesizliğinin acı verici bir şekilde farkındaydı. Okuduğu şeyde hayatın büyüklüğünü ve parıltısını hissetmişti ama konuşması yetersizdi. Hissettiğini ifade edemiyordu ve kendi kendini, karanlık bir gecede, yabancı bir gemide, bilinmedik seren donanımında el yordamıyla dolaşan bir denizciye benzetti. Pekala, karar verdi, bu yeni dünyayı tanımak ona kalıyordu. İçine sindiremeyeceği hiçbir şey görmemişti ve içindeki şeyleri, onun anlayabileceği şekilde konuşmayı öğrenmeyi istemesinin tam zamanıydı. O, ufkunda büyük bir yer kaplıyordu.

"Şimdi Longfellow—" diyordu.

"Evet, onu okudum," diye atıldı dürtüselce, azıcık kitap bilgisini sergilemek ve sonuna kadar kullanmak için dürtüklenmiş, ona tamamen aptal bir hödük olmadığını göstermek isteyerek. "'Hayat Mezmuru,' 'Excelsior,' ve... sanırım hepsi bu."

Başını salladı ve gülümsedi; o, bir şekilde, gülüşünün hoşgörülü, acımasızca hoşgörülü olduğunu hissetti. Böyle bir numara yapmaya kalkışmakla aptallık etmişti. O Longfellow herifi büyük ihtimalle sayısız şiir kitabı yazmıştı.

"Affedersiniz, bayan, öyle lafınızı kesmekle. Gerçek şu ki, bu tür şeyler hakkında pek bir şey bilmiyorum. Bu benim sınıfımda değil. Ama bunu sınıfımda yapacağım."

Bir tehdit gibi geliyordu. Sesi kararlıydı, gözleri parlıyordu, yüzünün hatları sertleşmişti. Ve ona, çenesinin açısının değişmiş gibi geldi; eğimi rahatsız edici bir şekilde saldırganlaşmıştı. Aynı anda, yoğun bir erkeklik dalgasının ondan fişkırlarak üzerine çarptığı hissine kapıldı.

"Sanırım—sınıfınızda—başarabilirsiniz," diye bitirdi bir kahkahayla. "Çok güçlüsünüz."

Bakışı bir an kaslı boynunda durdu, ağır, kalın damarlı, neredeyse boğa gibi, güneşte bronzlaşmış, sağlam sağlık ve güçle taşan. Ve o orada oturup kızarıp alçakgönüllü davranırken, yine ona çekildiğini hissetti. Zihnine hücum eden bir şehvet düşüncesiyle şaşırıldı. Eğer iki elini o boynuna koyabilseydi, tüm o güç ve canlılığın kendisine akacağı gelmişti aklına. Bu düşünceyle şok oldu. Bu, ona doğasında hayal edilmemiş bir ahlaksızlığı ortaya çıkarıyor gibiydi. Ayrıca, güç onun için kaba ve

hayvani bir şeydi. Erkeksi güzellik ideali her zaman ince bir zarafet olmuştu. Ama düşünce hala devam ediyordu. O güneş yanığı boyna ellerini koymayı arzulaması kafasını karıştırdı. Gerçekte, güçlü olmaktan uzaktı ve bedeninin ve zihninin ihtiyacı güçtü. Ama bunu bilmiyordu. Tek bildiği, daha önce hiçbir erkeğin onu bu adam gibi etkilemediği—o ki onu anlık olarak korkunç dilbilgisiyle şoke ediyordu.

"Evet, hasta falan değilim," dedi. "Söz konusu zorluk olunca, hurda demiri bile sindirebilirim. Ama şu an hazımsızlık çekiyorum. Söylediklerinizin çoğunu sindiremiyorum. O şekilde eğitilmedim, görüyorsunuz. Kitapları ve şiiri severim, vakit buldukça okurum, ama onlar hakkında sizin gibi düşünmemiştim. Bu yüzden onlar hakkında konuşamıyorum. Haritasız ve pusulasız yabancı bir denizde sürüklenen bir denizci gibiyim. Şimdi yönümü bulmak istiyorum. Belki beni doğru yola koyabilirsiniz. Bahsettiğiniz tüm bunları nasıl öğrendiniz?"

"Okula giderek sanırım, ve çalışarak," diye yanıtladı.

"Çocukken okula gittim ben," diye itiraza başladı.

"Evet; ama liseyi, dersleri ve üniversiteyi kastediyorum."

"Üniversiteye gittiniz mi?" diye sordu saf bir hayretle. Onun kendisinden en az bir milyon mil uzaklaştığını hissetti.

"Şu an oraya gidiyorum. İngilizce özel dersler alıyorum."

'İngilizce'nin ne olduğunu bilmiyordu ama bu cehalet maddesini zihinsel olarak not etti ve geçti.

"Üniversiteye gidebilmek için ne kadar çalışmam gerekir?" diye sordu.

Bilgiye olan arzusuna teşvik dolu bir gülümsemeye baktı ve şöyle dedi: "Bu, ne kadar çalıştığınıza bağlı. Liseye hiç gitmediniz, değil mi? Tabii ki gitmediniz. Peki ilkokulu bitirdiniz mi?"

"Ayrıldığımda iki yılım kalmıştı," diye yanıtladı. "Ama okulda hep onur derecesiyle sınıf geçirdim."

Bir sonraki anda, bu övünmeden dolayı kendine kızarak, sandalyenin kollarını o kadar şiddetle kavradı ki her parmak ucu acımaya başladı. Aynı anda, odaya bir kadının girdiğinin farkına vardı. Kızın sandalyesinden kalkıp hızla yerde süzülerek yeni gelene gittiğini gördü. Birbirlerini öptüler ve belllerinden birbirlerine sarılmış halde ona

doğru ilerlediler. Bu onun annesi olmalı, diye dūşündü. Uzun boylu, sarışın bir kadındı, narin, vakur ve güzel. Giysisi böyle bir evde beklenebilecek türdendi. Gözleri kıyafetin zarif hatlarından zevk aldı. O ve elbisesi birlikte, ona sahnedeki kadınları hatırlattı. Sonra, Londra tiyatrolarına giren benzer büyük hanımları ve giysileri hatırladı; o kaldırımında durup izlerken polisler onu tente ötesindeki çiselemenin içine geri itiyorlardı. Ardından zihni Yokohama'daki Grand Hotel'e sıçradı; orada da kaldırımdan büyük hanımlar görmüştü. Sonra Yokohama şehri ve limanı, bin bir resimle, gözlerinin önünde parlamaya başladı. Ama anıların kaleydoskopunu çabucak savuşturdu, anın acil ihtiyacı tarafından sıkıştırılmıştı. Tanıştırılmak için ayağa kalkması gerektiğini biliyordu ve acıyla ayağa kalkmak için mücadele etti, dizlerinde pantolonu torbalanmış, kolları gülünç bir şekilde sarkmış, yüzü yaklaşan çile için sertleşmiş bir halde duruyordu.

Bölüm 2

BÖLÜM II.

Yemek odasına girme süreci onun için bir kâbustu. Durmalar ve tökezlemeler, sarsıntılar ve yalpalar arasında hareket etmek çoğu zaman imkânsız görünmüştü. Ama sonunda başarmıştı ve Onun yanına oturmuştu. Bıçak ve çatal dizisi onu korkuttu. Bilinmeyen tehlikelerle diken diken olmuşlardı ve onlara büyülenmiş gibi baktı, ta ki parlıtları, tayfa kamaralarından bir dizi resmin geçtiği bir arka plana dönüşene dek—kendisinin ve arkadaşlarının, kın bıçakları ve parmaklarıyla tuzlu sığır eti yedikleri ya da ezik demir kaşıklarla mataralardan koyu bezelye çorbasını kaşıkladıkları resimler. Burnunda bozuk sığır etinin kokusu, kulaklarında ise gıcırdayan keresteler ve inleyen bölme duvarları eşliğinde yiyenlerin yüksek sesli ağız şamatası yankılanıyordu. Onların yemek yiyişini izledi ve domuz gibi yediklerine karar verdi. Peki, burada dikkatli olacaktı. Ses çıkarmayacaktı. Aklını her an bu işte tutacaktı.

Masanın çevresine baktı. Karşısında Arthur ve Arthur'un kardeşi Norman oturuyordu. Onun erkek kardeşleriydi bunlar, diye hatırlattı kendine ve kalbi onlara ısındı. Birbirlerini ne kadar seviyorlardı, bu ailenin üyeleri! Zihninde annesinin, selamlaşma öpücüğünün ve ikisinin kollarını dolamış halde ona doğru yürüyüşlerinin resmi parladı. Onun dünyasında ebeveynlerle çocuklar arasında böyle sevgi gösterileri olmazdı. Bu, yukarıdaki dünyada erişilen varoluş doruklarının bir vahiydi. O dünyanın bu küçük anlık görüntüsünde gördüğü en güzel şeydi bu. Bunun takdiriyle derinden etkilendi ve kalbi sempatik bir şefkatle eriyordu. Hayatı boyunca sevgiye aç kalmıştı. Doğası sevgiyi arzuluyordu. Varlığının organik bir talebiydi bu. Yine de onsuz geçinmiş ve bu süreçte kendini katılaştırmıştı. Sevgiye ihtiyacı olduğunu bilmiyordu. Şimdi de bilmiyordu. Sadece onu iş başında görüyor, ona sarsılıyor ve bunu güzel, yüce ve muhteşem buluyordu.

Bay Morse'un orada olmamasına sevindi. Onunla, annesiyle ve kardeşi Norman'la tanışmak yeterince zordu. Arthur'u zaten bir ölçüde tanıyordu. Baba onun için fazla olurdu, emindi. Hayatında hiç bu kadar çok çalışmadığını hissetti. En ağır iş, bunun yanında çocuk oyuncağıydı. Alnında minik ter tanecikleri belirmişti ve gömleği, aynı anda bu kadar çok alışılmadık şeyi yapmanın gayretiyle terden sırlıslıkladı. Daha

önce hiç yemediği gibi yemek zorundaydı, yabancı aletleri kullanmak, gizlice etrafı kollayıp her yeni şeyi nasıl başaracağını öğrenmek, üzerine boşalan ve zihinsel olarak notlanıp sınıflandırılan izlenim selini almak; onun için, onu donuk, sancılı bir huzursuzluk şeklinde rahatsız eden bir özlemin bilincinde olmak; onun üzerinde yürüdüğü hayat yoluna ulaşma arzusunun dürtüsünü hissetmek ve zihninin tekrar tekrar spekülasyonlara ve ona nasıl ulaşılacağına dair belirsiz planlara dalmasına izin vermek. Ayrıca, gizli bakışı karşısındaki Norman'a ya da başka birine, belirli bir durumda hangi bıçak ya da çatalın kullanılacağını tespit etmek için gittiğinde, o kişinin özellikleri zihni tarafından yakalanıyor ve otomatik olarak onları değerlendirmeye ve ne olduklarını anlamaya çalışıyordu—hepsi onunla ilişkili olarak. Sonra konuşmak, kendisine söyleneni ve ileri geri söylenenleri duymak ve gerektiğinde, sürekli gem vurulması gereken, lafı gevşek bir dille cevap vermek zorundaydı. Ve kafa karışıklığına kafa karışıklığı eklemek için, bir de hizmetçi vardı, bitmeyen bir tehdit, omzunda sessizce beliren, anında çözüm gerektiren bilmeceler ve muammalar sunan dehşet verici bir Sfenks. Yemek boyunca parmak çanakları düşüncesiyle ezildi. Konu dışı, ısrarla, onlarca kez, ne zaman geleceklerini ve neye benzediklerini merak etti. Böyle şeyleri duymuştu ve şimdi, er ya da geç, önümüzdeki birkaç dakika içinde onları görecekti, onları kullanan yüce varlıklarla masada oturacaktı—evet, ve kendisi de onları kullanacaktı. Ve en önemlisi, düşüncesinin derinliklerinde ama her zaman yüzeyinde, bu kişilere karşı nasıl davranması gerektiği sorunuuydu. Tavrı ne olmalıydı? Sorunla sürekli ve endişeyle boğuşuyordu. Rol yapması, bir rol üstlenmesi yönünde korkakça öneriler vardı; ve onu böyle bir yolda başarısız olacağı, doğasının buna uygun olmadığı ve kendini aptal yerine koyacağı konusunda uyarıcı daha da korkakça öneriler.

Yemeğin ilk bölümünde, tavrına karar vermeye çalışarak çok sessizdi. Sessizliğinin, Arthur'un önceki günkü sözlerini yalanladığını bilmiyordu—o kardeşi, eve yemek için vahşi bir adam getireceğini ve korkmamalarını, çünkü onu ilginç bir vahşi adam bulacaklarını söylediğinde. Martin Eden, özellikle de bu kardeşi tatsız bir kavgadan kurtarmanın aracı olduğu için, kardeşinin böyle bir ihanetten suçlu olabileceğine inanmayı o anda içinde bulamazdı. Bu yüzden masada oturdu, kendi yetersizliğiyle sarsılmış ve aynı zamanda etrafında olup biten her şeyden büyülenmiş halde. İlk kez yemek yemenin yararlı bir işlevden daha fazlası olduğunu fark ediyordu. Ne yediğinin farkında değildi. Sadece yiyecekti. Güzellik sevgisini bu masada doyuruyordu, yemenin estetik bir işlev olduğu yerde. Aynı zamanda entelektüel bir işlevdi de. Zihni kıpırdanmıştı. Kendisine anlamsız gelen kelimeler duydu ve yalnızca kitaplarda gördüğü, tanıdığı hiçbir erkek ya da kadının zihinsel kapasitesinin telaffuz etmeye

yetmeyeceği başka kelimeler. Bu tür kelimelerin bu harika ailenin, onun ailesinin üyelerinin dudaklarından özenle döküldüğünü duyunca, zevkle sarsıldı. Kitapların romantizmi, güzelliği ve yüksek canlılığı gerçek oluyordu. Bir adamın hayallerinin fantezinin çatlaklarından çıkıp gerçeğe dönüştüğünü gördüğü o nadir ve mutlu haldeydi.

Hiç böyle bir yaşam yüksekliğinde olmamıştı ve kendini geri planda tuttu, dinliyor, gözlemliyor ve zevk alıyor, ketum tek heceli yanıtlarla karşılık veriyor, ona "Evet, bayan" ve "Hayır, bayan," annesine ise "Evet, hanımefendi" ve "Hayır, hanımefendi" diyordu. Denizci eğitiminden gelen, kardeşlerine "Evet, efendim" ve "Hayır, efendim" deme dürtüsünü bastırdı. Bunun uygunsuz olacağını ve kendi açısından bir aşağılık itirafı olacağını hissetti—ki ona ulaşacaksa bu asla olmazdı. Ayrıca, bu gururunun bir emriydi. "Tanrı aşkına!" diye haykırdı içinden bir keresinde; "Ben de en az onlar kadar iyiyim, ve bilmediklerim onların bildiklerinden çok olsa da, ben de onlara birkaç şey öğretebilirim!" Ve bir sonraki anda, o ya da annesi ona "Bay Eden" diye hitap ettiğinde, saldırgan gururu unutuluyor ve zevkle parlıyor ve ısınıyordu. Medeni bir adamdı o, işte buydu, omuz omuza, akşam yemeğinde, kitaplarda okuduğu insanlarla. Kendisi de kitapların içindeydi, ciltli ciltlerin basılı sayfalarında maceraya atılıyordu.

Ama Arthur'un tarifini yalanlayıp vahşi bir adamdan çok uysal bir kuzu gibi görünürken, bir hareket tarzı için beynini zorluyordu. O uysal bir kuzu değildi ve ikinci keman rolü, doğasının yüksek perdeli hâkimiyeti için asla olmazdı. Sadece gerektiğinde konuşuyordu ve o zaman konuşması, masaya yürüyüşü gibiydi, çok dilli kelime dağarcığında kelimeleri ararken sarsıntılar ve duraklamalarla doluydu, uygun olduğunu bildiği ama telaffuz edemeyeceğinden korktuğu kelimeler üzerinde tartışıyor, anlaşılmayacağını ya da kaba ve sert olacağını bildiği diğer kelimeleri reddediyordu. Ama her zaman, bu söz seçiciliğinin onu aptal yerine koyduğu, içindekini ifade etmesini engellediği bilinciyle eziliyordu. Ayrıca, özgürlük sevgisi, boynunun kolalı bir yakanın prangasına sürtünmesi gibi, kısıtlamaya karşı sürtünüyordu. Üstelik, bunu sürdüremeyeceğinden emindi. Doğası gereği güçlü bir düşünce ve duyarlılığa sahipti ve yaratıcı ruh huzursuz ve acildi. İçinde, ifade ve biçim kazanmak için doğum sancıları çeken kavram ya da duyum tarafından hızla ele geçiriliyor ve sonra kendini ve nerede olduğunu unutuyor ve eski kelimeler—bildiği konuşma araçları—ağzından kaçırıyordu.

Bir keresinde, omzunda onu bölen ve rahatsız eden hizmetçiden bir şeyi reddetti ve kısa ve vurgulu bir şekilde, "Pau!" dedi.

O anda masadakiler gerildi ve beklentiye girdi, hizmetçi kendini beğenmiş bir memnuniyet içindeydi ve o da utanç içinde kıvranıyordu. Ama çabucak toparlandı.

"Kanakaca 'bitti' demek," diye açıkladı, "ve doğal olarak ağzımdan çıktı. Y İ Ş T İ diye yazılır."

Onun meraklı ve sorgulayıcı gözlerinin ellerine dikildiğini fark etti ve açıklama havasında olduğu için şöyle dedi:

"Pasifik posta vapurlarından biriyle Sahil'den aşağı indim. Zamanının gerisindeydi ve Puget Sound limanlarında zenciler gibi çalıştık, ambar yükü doldurduk—karma yük, ne demek olduğunu biliyorsanız. Deri bu yüzden soyuldu."

"Ah, o değildi," diye aceleyle açıkladı bu sefer o. "Ellerinizi vücudunuza göre çok küçük gördü."

Yanakları yandı. Bunu, bir başka eksikliğinin ifşası olarak aldı.

"Evet," dedi küçümseyerek. "Yüke dayanacak kadar büyük değiller. Kollarım ve omuzlarımla katır gibi yumruk atabilirim. Çok güçlüler ve bir adamı çenesine yumrukladığımda eller de dağılıyor."

Söylediklerinden mutlu değildi. Kendinden tiksime duygusuyla doluydu. Diline gem vurmaya gevşetmiş ve hoş olmayan şeylerden bahsetmişti.

"Arthur'a bu şekilde yardım etmeniz çok cesurcaydı—hem de bir yabancıyken," dedi dokunaklı bir şekilde, onun sıkıntısının farkında olmasa da nedeninin.

O da, sırayla, onun ne yaptığını anladı ve bunu takip eden sıcak minnettarlık dalgasının onu sarmasıyla gevşek dilini unuttu.

"Hiçbir şey değildi," dedi. "Herhangi bir adam başkası için yapardı. O serseri güruhu bela arıyordu ve Arthur onları rahatsız etmiyordu. Ona musallat oldular, ben de onlara musallat oldum ve birkaç tane patlattım. Ellerimdeki derinin bir kısmı o şekilde gitti, çetenin bazı dişleriyle birlikte. Kaçtırmazdım. Görünce—"

Durdu, ağzı açık, kendi ahlaksızlığının çukurunun ve onun soluduğu havayı solumaya tamamen değersiz oluşunun eşiğinde. Ve Arthur, sarhoş serserilerle feribotta yaşadığı

macerayı ve Martin Eden'in nasıl dalıp onu kurtardığını yirminci kez anlatırken, o adam, çatık kaşlarla, kendini ne kadar aptal yerine koyduğunu düşünüyor ve bu insanlara karşı nasıl davranması gerektiği sorunuyla daha kararlı bir şekilde boğuşuyordu. Şimdiye kadar kesinlikle başarılı olamamıştı. Onların kabilesinden değildi ve onların lisanını konuşamıyordu, kendi kendine ifade ettiği şekliyle. Onların türündenmiş gibi yapamazdı. Maskeli balo başarısız olurdu ve üstelik maskeli balo onun doğasına yabancıydı. İçinde sahtelik ya da yapmacıklığa yer yoktu. Ne olursa olsun, gerçek olmalıydı. Onların dilini henüz konuşamıyordu, ama zamanla konuşacaktı. Buna kararlıydı. Ama bu arada, konuşmalıydı ve bu, onlar için anlaşılır olacak ve onları fazla şoke etmeyecek şekilde yumuşatılmış, kendi konuşması olmalıydı. Dahası, bilmediği hiçbir şeye aşınaymış gibi davranmayacaktı, zımni kabul yoluyla bile. Bu karar doğrultusunda, iki kardeş üniversite muhabbeti yaparken birkaç kez "trig" kullanınca, Martin Eden sordu:

"_Trig_ nedir?"

"Trigonometri," dedi Norman; "ileri bir matematik türü."

"Peki matematik nedir?" bir sonraki soruydu, bu bir şekilde Norman'ın gülünç duruma düşmesine neden oldu.

"Matematik, aritmetik," cevabı geldi.

Martin Eden başını salladı. Görünüşte sınırsız bilgi ufuklarını yakalamıştı. Gördüğü şey somutluk kazandı. Anormal görüş gücü, soyutlamaları somut biçime büründürüyordu. Beyninin simyasında, trigonometri ve matematik ve bunların işaret ettiği tüm bilgi alanı, bir manzaraya dönüştü. Gördüğü ufuklar, yumuşak bir şekilde aydınlık ya da parlayan ışıklarla delik deşik yeşil yaprak ve orman açıklıklarının ufuklarıydı. Uzakta, ayrıntı mor bir pusla örtülüp bulanıklaştırılmıştı, ama bu mor pusun arkasında, biliyordu ki, bilinmezliğin büyüğü, romantizmin cazibesi vardı. Bu onun için şarap gibiydi. İşte macera, kafa ve elle yapılacak bir şey, fethedilecek bir dünya vardı—ve hemen bilincinin arkasından düşünce hücum etti: _fethederek, onu kazanmak, o zambak gibi solgun ruhu yanında oturanı_.

Parlayan vizyon, tüm akşam boyunca vahşi adamını dışarı çekmeye çalışan Arthur tarafından parçalanıp dağıtıldı. Martin Eden kararını hatırladı. İlk kez kendisi oldu, önce bilinçli ve kasıtlı olarak, ama kısa sürede dinleyenlerinin gözleri önünde bildiği hayatı yaratmanın, yaşatmanın keyfinde kayboldu. Kaçakçı yelkenlisi _Halcyon_'un mürettebatındaydı, bir gümrük muhafaza gemisi tarafından yakalandığında. Gözleri

geniş görürdü ve gördüklerini anlatabilirdi. Dalgalanan denizi onların önüne getirdi ve denizdeki adamları ve gemileri. Görüş gücünü aktardı, ta ki onlar da onun gözleriyle onun gördüklerini görene dek. Bir sanatçı dokunuşuyla engin ayrıntı yığınınından seçim yaptı, ışık ve renkle parlayan, yanan hayat resimleri çizdi, öyle bir hareket kattı ki dinleyicileri onunla birlikte kaba belagat, coşku ve güç selinde sürüklendi. Zaman zaman anlatımının canlılığı ve konuşma tarzıyla onları şok etti, ama güzellik her zaman şiddetin hemen ardından geldi ve trajedi, mizahla, denizci zihinlerinin tuhaf kıvrımlarının ve tuhafıklarının yorumlarıyla hafifletildi.

Ve o konuşurken, kız ona şaşkın gözlerle baktı. Onun ateşi onu ısıttı. Bütün günlerini soğuk mu geçirmişti diye merak etti. Güç, sağlamlık ve sağlık püskürten bir volkan gibi olan bu yanan, parlayan adama doğru eğilmek istedi. Ona doğru eğilmesi gerektiğini hissetti ve bir çabayla direndi. Sonra, ayrıca, ondan çekinme karşı dürtüsü de vardı. O yaralı eller, hayatın kiri bile etine işlemiş olacak kadar işten kirlenmiş, o kırmızı yaka tahrişi ve o şişkin kaslar tarafından itiliyordu. Kabalığı onu korkutuyordu; konuşmasındaki her kabalık kulağına bir hakaret, hayatının her kaba safhası ruhuna bir hakaretti. Ve sürekli olarak onun çekimi geliyor, ta ki onun üzerinde böyle bir gücü varsa kötü biri olmalı diye düşünene dek. Zihninde en sağlam şekilde yerleşmiş olan her şey sallanıyordu. Onun romantizmi ve macerası gelenekleri dövüyordu. Onun kolay tehlikeleri ve hazır kahkahası karşısında, hayat artık ciddi çaba ve kısıtlama meselesi değil, oynanacak ve altüst edilecek, gelişigüzel yaşanacak ve keyfi çıkarılacak ve gelişigüzel bir kenara atılacak bir oyuncaktı. "Öyleyse oyna!" çığı yankılandı içinde. "İstersen ona doğru eğil ve iki elini boynuna koy!" Bu düşüncenin pervasızlığı karşısında haykırmak istedi ve boşuna kendi temizliğini ve kültürünü tarttı ve olduğu her şeyi onun olmadığı şeye karşı dengeledi. Çevresine baktı ve diğerlerinin ona büyülenmiş bir dikkatle baktığını gördü; ve annesinin gözlerinde dehşet görmemiş olsa umutsuzluğa kapılacaktı—büyülenmiş bir dehşet, doğru, ama yine de dehşet. Dış karanlıktan gelen bu adam kötüydü. Annesi görüyordu ve annesi haklıydı. Her şeyde her zaman güvendiği gibi bu konuda da annesinin yargısına güvenecekti. Onun ateşi artık sıcak değildi ve ondan korkusu artık keskin değildi.

Daha sonra, piyanoda onun için çaldı ve ona karşı, saldırganca, aralarındaki uçurumun aşılamazlığını vurgulama gibi belirsiz bir niyetle. Müziği, kafasına vahşice savurduğu bir sopaydı; ve bu onu sersemletip ezse de, kışkırttı. Ona dehşetle baktı. Zihninde, onunkinde olduğu gibi, uçurum genişledi; ama genişlediğinden daha hızlı, onu aşma hırsı yükseldi. Ama bütün bir akşamı, özellikle müzik varken, bir uçuruma bakarak geçiremeyecek kadar karmaşık bir duyarlılıklar ağıydı. Müziğe olağanüstü

duyarlıydı. Güçlü bir içki gibiydi, onu duygu cüretkarlıklarına ateşleyen—hayal gücünü ele geçiren ve gökyüzünde bulutların üzerinde süzülen bir uyuşturucu. Sıradan gerçeği kovdu, zihnini güzellikle doldurdu, romantizmi serbest bıraktı ve topuklarına kanat taktı. Çaldığı müziği anlamıyordu. Duyduğu dans salonu piyano gümbürtüsünden ve gösterişli pirinç bando takımlarından farklıydı. Ama bu tür müziğin ipuçlarını kitaplardan yakalamıştı ve onun çalışını büyük ölçüde inançla kabul etti, ilk başta sabırla belirgin ve basit ritmin kıvrak ölçülerini bekleyerek, bu ölçülerin uzun süre devam etmemesine şaşırarak. Tam onların salınımını yakalayıp başladığında, hayal gücü uçuşa ayarlanmışken, her zaman onun için anlamsız olan kaotik bir ses karmaşasında yok oluyor ve hayal gücünü, hareketsiz bir ağırlık olarak, yere düşürüyorlardı.

Bir keresinde, tüm bunlarda kasıtlı bir geri çevirme olduğu aklına geldi. Onun düşmanlık ruhunu yakaladı ve ellerinin tuşlarda telaffuz ettiği mesajı anlamaya çalıştı. Sonra bu düşüncüyü değersiz ve imkânsız olarak reddetti ve kendini daha özgürce müziğe bıraktı. O eski keyifli durum oluşmaya başladı. Ayakları artık çamur değildi ve eti ruh oldu; gözlerinin önünde ve arkasında büyük bir ihtişam parladı; ve sonra önündeki sahne kayboldu ve o çok kıymetli bir dünya olan dünyanın üzerinde sallanarak uzaklaştı. Bilinen ve bilinmeyen, vizyonunu dolduran rüya alayında birbirine karıştı. Güneşle yikanmış toprakların yabancı limanlarına girdi ve hiçbir adamın görmediği barbar halklar arasında çarşılarda yürüdü. Baharat adalarının kokusu burnundaydı, denizde sıcak, nefessiz gecelerde bildiği gibi, ya da uzun tropik günler boyunca güneydoğu ticaret rüzgârlarına karşı çıkarken, turkuaz denizde palmiye püsküllü mercan adacıklarını arkada bırakıp turkuaz denizde palmiye püsküllü mercan adacıklarını önünde yükseltirken. Düşünce hızıyla resimler gelip gidiyordu. Bir an bir bronkonun üzerinde peri rengi Painted Desert ülkesinde uçuyor; bir sonraki an titreyen sıcağın içinden Death Valley'nin badanalı mezarına bakıyor ya da dev buz adalarının güneşte yükselip parıldadığı donmuş bir okyanusta kürek çekiyordu. Hindistan cevizlerinin yumuşak sesli sörfeye kadar indiği bir mercan plajında yatıyordu. Eski bir enkazın teknesi mavi alevlerle yanıyordu, ışığında hula dansçıları, tıngırdayan ukuleleler ve gürleyen tom-tomlar eşliğinde şarkıcıların barbar aşk çağrılarını dans ediyordu. Duyusal, tropik bir geceydi. Arka planda bir volkan krateri yıldızlara karşı silüet halindeydi. Yukarıda soluk bir hilal ay süzülüyordu ve Güneyhaçı gökyüzünde alçakta yanıyordu.

O bir arptı; bildiği tüm hayat ve bilinci olan şey tellerdi; ve müzik seli, o tellere vuran ve onları anılar ve hayallerle titreştiren bir rüzgârdı. Sadece hissetmiyordu. Duyum, biçim ve renk ve ışıltıya bürünüyordu ve hayal gücünün cesaret ettiği şey, yüceltilmiş

ve büyülü bir şekilde nesnelleşiyordu. Geçmiş, şimdi ve gelecek karışıyordu; ve geniş, sıcak dünyada, yüksek macera ve soylu işler yoluyla Ona—evet, ve onunla, onu kazanarak, kolu belinde, onu zihninin imparatorluğunda uçuşa taşıyarak salınıp duruyordu.

Ve o, omzunun üzerinden ona bakarken, tüm bunlardan bir şeyler gördü yüzünde. Dönüşmüş bir yüzdü, ses perdesinin ötesine bakan ve arkasında hayatın sıçrayışını ve nabzını ve ruhun devasa hayaletlerini gören parlayan büyük gözlerle. Şaşırdı. O kaba saba, tökezleyen hödük gitmişti. Üstüne oturmayan giysiler, hırpalanmış eller ve güneş yanığı yüz duruyordu; ama bunlar, içinden büyük bir ruhun baktığı, o zayıf dudaklar ona konuşma vermediği için ifadesiz ve dilsiz olan parmaklıklar gibi görünüyordu. Bunu yalnızca parlayan bir an için gördü, sonra hödüğün geri döndüğünü gördü ve fantezi hevesine güldü. Ama o kaçıp giden anlık görüntünün izlenimi kaldı ve onun tökezleyerek geri çekilme ve gitme zamanı geldiğinde, ona Swinburne cildini ve bir tane de Browning verdi—İngilizce derslerinden birinde Browning okuyordu. O kadar genç bir çocuk gibi görünüyordu ki, kızarıp kekeme teşekkür ederken, içinde annelik dürtüsüyle bir acıma dalgası yükseldi. Hödüğü, hapsolmuş ruhu ya da ona tüm erkekliğiyle bakıp onu hem memnun edip hem korkutan adamı hatırlamadı. Önünde yalnızca, elini o kadar nasırlı bir el sıkkan bir çocuk görüyordu ki rende gibiydi ve cildini sıyrıyordu ve sarsıntılı bir şekilde şöyle diyordu:

"Hayatımın en güzel zamanıydı. Görüyorsunuz, alışık değilim..." Çaresizce etrafına bakındı. "Böyle insanlara ve evlere. Hepsi benim için yeni ve hoşuma gidiyor."

"Umarım yine gelirsiniz," dedi, erkek kardeşlerine iyi geceler dilediği sırada.

Şapkasını taktı, umutsuzca kapıdan dışarı sendeledi ve gitti.

"Peki, onun hakkında ne düşünüyorsun?" diye sordu Arthur.

"Çok ilginç, bir ozon kokusu," diye yanıtladı. "Kaç yaşında?"

"Yirmi—neredeyse yirmi bir. Bu öğleden sonra sordum. Bu kadar genç olduğunu düşünmemiştim."

Ve ben ondan üç yaş büyüğüm, düşüncesiydi zihninden geçen, erkek kardeşlerini öperken.

Bölüm 3

BÖLÜM III.

Martin Eden merdivenlerden inerken eli ceket cebine daldı. Bir kahverengi pirinç kağıdı ve bir tutam Meksika tütününü çıkardı; bunlar ustalıkla bir sigaraya sarıldı. İlk duman nefesini derinlerine çekti ve uzun, ağır bir solukla dışarı verdi. "Tanrı aşkına!" dedi yüksek sesle, korku ve hayret dolu bir sesle. "Tanrı aşkına!" diye tekrarladı. Ve bir kez daha mırıldandı, "Tanrı aşkına!" Sonra eli yakasına gitti, onu gömlekten söküp cebine tıktırdı. Soğuk bir çiseleme yağıyordu ama başını ona açtı ve yeleşinin düğmelerini çözdü, muhteşem bir kayıtsızlıkla salına salına yürüyordu. Yağmur yağdığının yalnızca belli belirsiz farkındaydı. Bir coşku içindeydi, hayaller kuruyor ve az önceki sahneleri yeniden inşa ediyordu.

Sonunda kadınla tanışmıştı—pek düşünmediği, kadınlar hakkında düşünmeye pek meyilli olmadığı için, ama uzak bir şekilde, bir gün tanışmayı umduğu kadınla. Masada onun yanında oturmuştu. Elini elinde hissetmişti, gözlerinin içine bakmış ve güzel bir ruhun vizyonunu yakalamıştı—ama içinden parladığı gözlerden, ne de ona ifade ve biçim veren etten daha güzel değildi. Onun etini et olarak düşünmüyordu—ki bu onun için yeniydi; çünkü tanıdığı kadınlarda düşünme biçimi sadece buydu. Onun eti bir şekilde farklıydı. Onun bedenini, bedenlerin hastalıklarına ve zayıflıklarına tabi bir beden olarak tasavvur etmiyordu. Bedeni, ruhunun giysisinden daha fazlasıydı. Ruhunun bir yayılımıydı, ilahi özünün saf ve zarif bir kristalleşmesi. Bu ilahi olma hissi onu şaşırttı. Onu hayallerinden ayık düşünceye sarsarak uyandırdı. İlahi olana dair hiçbir söz, hiçbir ipucu, hiçbir ima daha önce ona ulaşmamıştı. İlahi olana hiç inanmamıştı. Her zaman dinsiz olmuş, gök kaptanlarıyla ve onların ruhun ölümsüzlüğüyle alay etmişti. Ötesinde hayat yoktu, diye iddia etmişti; o burada ve şimdiydi, sonra sonsuz karanlık. Ama onun gözlerinde gördüğü şey ruhtu—asla ölemeyecek ölümsüz ruh. Tanıdığı hiçbir erkek, hiçbir kadın ona ölümsüzlük mesajını vermemişti. Ama o vermişti. Ona baktığı ilk anda bunu fısıldamıştı. Yürürken yüzü gözlerinin önünde parıldıyordu—solgun ve ciddi, tatlı ve duyarlı, ancak bir ruhun gülümseyebileceği gibi acıma ve şefkatle gülümseyen ve saflığın asla hayal edemeyeceği kadar saf. Saflığı bir darbe gibi çarptı ona. Şaşırttı onu. İyiyi ve kötüyü bilmişti; ama saflık, bir varoluş niteliği olarak, aklına hiç girmemişti. Ve şimdi, onda,

saflığı iyiliğin ve temizliğin üstünlüğü olarak tasavvur etti; bunların toplamı sonsuz hayatı oluşturuyordu.

Ve hemen hırsı sonsuz hayata sarılmaya itti. Ona su taşımaya bile layık değildi—bunu biliyordu; o gece onu görmesini, onunla olmasını ve onunla konuşmasını sağlayan bir mucize ve fantastik bir şanstı. Tesadüftü. Bunda hiçbir meziyet yoktu. Böyle bir talihi hak etmiyordu. Ruh hali özünde dindardı. Alçakgönüllü ve uysaldı, kendini küçümseme ve aşağılama ile doluydu. Böyle bir ruh halinde günahkarlar tövbe kürsüsüne gelir. Günahla mahkûm edilmişti. Ama tövbe kürsüsündeki uysal ve alçakgönüllülerin gelecekteki görkemli varoluşlarının muhteşem anlık görüntülerini yakalamaları gibi, o da onu elde ederek ulaşacağı durumun benzer anlık görüntülerini yakalıyordu. Ama onu bu şekilde elde etmek, bildiği şekliyle elde etmekten silik ve bulanık ve tamamen farklıydı. Hırs çılgın kanatlarla yükseldi ve kendini onunla yükseklerle tırmanırken, onunla düşüncelerini paylaşırken, onunla güzel ve asil şeylerden zevk alırken gördü. Hayal ettiği şey, her türlü kabalıktan arınmış, kesin bir düşünceye dökemediği özgür bir ruh arkadaşlığı olan bir ruh sahiplenmeydi. Bunu düşünmüyordu. Doğrusu, hiç düşünmüyordu. Duygu, aklı gasp etmişti ve hiç bilmediği duygularla titreyip çarpıntı yapıyor, duygunun kendisinin yüceltilip ruhsallaştırıldığı ve hayatın doruklarının ötesine taşındığı bir duyarlılık denizinde lezzetle sürükleniyordu.

Sarhoş bir adam gibi sendeledi, hararetle yüksek sesle mırıldanarak: "Tanrı aşkına! Tanrı aşkına!"

Bir sokak köşesindeki polis onu şüpheyle süzdü, sonra denizci salıntısını fark etti.

"Nereden aldın?" diye sordu polis.

Martin Eden dünyaya geri döndü. O, akışkan bir organizmaydı, çabucak uyum sağlayabilen, her türlü kuytu ve çatlağa akıp dolabilen. Polisin seslenişiyse hemen kendi olağan haline geldi, durumu net bir şekilde kavradı.

"Güzel, değil mi?" diye gülerek cevap verdi. "Yüksek sesle konuştuğumu bilmiyordum."

"Sırada şarkı söylemek var," dedi polis teşhisi.

"Hayır, yok. Bir kibrit versene, sonraki arabayla eve gideyim."

Sigarasını yaktı, iyi geceler dedi ve yoluna devam etti. "Şimdi bu seni sarsmaz mıydı?" diye haykırdı nefesi altında. "O bakır kafalı sarhoş olduğumu sandı." Kendi kendine gülümsedi ve düşündü. "Sanırım öyleydim," diye ekledi; "ama bir kadının yüzünün bunu yapacağını düşünmemiştim."

Berkeley'e giden bir Telegraph Caddesi vagonuna bindi. Şarkılar söyleyen ve arada bir üniversite tezahüratları bağırان gençler ve delikanlılarla doluydu. Onları merakla inceledi. Bunlar üniversiteli çocuklardı. Onun gittiği üniversiteye gidiyorlardı, sosyal olarak onun sınıfındaydılar, onu tanıyabilirler, isteseler her gün görebilirlerdi. İstememelerine, o akşam onunla olmak, onunla konuşmak, etrafında hayran ve tapan bir çember oluşturmak yerine dışarı çıkıp eğlenmiş olmalarına şaşıtı. Düşünceleri dolaştı. Dar yarık gözlü ve gevşek dudaklı birini fark etti. O herif ahlaksızdı, karar verdi. Gemide bir ispiyoncu, bir sızlanıcı, bir gammazcı olurdu. O, Martin Eden, o heriften daha iyi bir adamdı. Bu düşünce onu neşelendirdi. Onu Ona yaklaştırıyor gibiydi. Kendini öğrencilerle karşılaştırmaya başladı. Bedeninin kaslı mekanizmasının farkına vardı ve fiziksel olarak onların efendisi olduğundan emindi. Ama kafaları, onun dilini konuşmalarını sağlayan bilgiyle doluydu—bu düşünce onu depresyona soktu. Ama beyin ne içindi? tutkuyla sordu. Onların yaptığını o da yapabiliirdi. Onlar hayat hakkında kitaplardan çalışıyorlardı, o ise hayatı yaşamakla meşguldü. Beyni de onlarınki kadar bilgiyle doluydu, gerçi farklı türde bir bilgiydi. Kaçı bir kavela bağı bağlayabilir, ya da dümen tutabilir ya da gözcülük yapabiliirdi? Hayatı, tehlike ve cüretkarlık, zorluk ve zahmet resimlerinden oluşan bir dizi halinde önünde serildi. Öğrenme sürecindeki başarısızlıklarını ve çıkmazlarını hatırladı. En azından bu kadar iyiydi. Daha sonra onlar da hayatı yaşamaya ve onun geçtiği değirmenden geçmeye başlamak zorunda kalacaklardı. Pekala. Onlar bununla meşgulken, o kitaplardan hayatın diğer yanını öğrenebilirdi.

Vagon, Oakland'ı Berkeley'den ayıran dağınık meskun bölgeyi geçerken, ön cephesinde gururlu tabelası HIGGINBOTHAM'IN NAKİT MAĞAZASI yazan tanıdık iki katlı binayı gözlemeye başladı. Martin Eden bu köşede indi. Bir an tabelaya baktı. Tabela, ona, sadece yazısının ötesinde bir mesaj taşıyordu. Harflerin kendisinden bir küçüklük, bencillik ve küçük çaplı düzenbazlık kişiliği yayılıyor gibiydi. Bernard Higginbotham kız kardeşiyle evlenmişti ve onu iyi tanırdı. Anahtarla kapıyı açıp içeri girdi ve merdivenlerden ikinci kata çıktı. Eniştesi burada yaşıyordu. Bakkal dükkanı aşağıdaydı. Havada bayat sebze kokusu vardı. Holü el yordamıyla geçerken, sayısız yeğenlerinden ve yeğenlerinden birinin oraya bıraktığı bir oyuncak arabaya takıldı ve

bir kapıya çarparak yankılanan bir gümle durdu. "Cimri," diye düşündü; "iki kuruşluk gaz yakıp kiracılarının boynunu kurtaramayacak kadar pinti."

Topuzu el yordamıyla aradı ve aydınlık bir odaya girdi; burada kız kardeşi ve Bernard Higginbotham oturuyordu. O, bir pantolonunu yamıyordu; onun sıska vücudu ise iki sandalyeye yayılmıştı, ayakları yıpranmış halı terliklerle ikinci sandalyenin kenarından sarkıyordu. Okuduğu gazetenin üstünden ona baktı, bir çift karanlık, samimiyetsiz, keskin bakan göz göstererek. Martin Eden ona hiçbir tiksinti hissetmeden bakamazdı. Kız kardeşinin bu adamda ne gördüğü onu aşırıyordu. Öteki, ona o kadar haşarat gibi geliyordu ve her zaman onu ayağının altında ezme dürtüsü uyandırıyor. "Bir gün suratını dağıtacağım," adamın varlığına katlanmak için sık sık kendini avuttuğu şeydi bu. Gelinciksi ve zalim gözler ona şikayet eder gibi bakıyordu.

"Ee," dedi Martin. "Söyle bakalım."

"O kapıyı daha geçen hafta boyattım," dedi Bay Higginbotham yarı sızlanarak yarı zorbalıkla; "ve sendika ücretlerinin ne olduğunu biliyorsun. Daha dikkatli olmalısın."

Martin cevap vermeyi düşünmüştü ama umutsuzluk çarptı onu. Canavarca ruh sefaletinin ötesine, duvardaki bir kromoya baktı. Bu onu şaşırttı. Her zaman sevmiştii, ama şimdi ilk kez görüyormuş gibi geliyordu. Ucuzdu, işte buydu, bu evdeki her şey gibi. Zihni az önce terk ettiği eve gitti ve önce tabloları, sonra Onu gördü, ayrılırken elini sıkarken eriyen bir tatlılıkla ona bakıyordu. Nerede olduğunu ve Bernard Higginbotham'ın varlığını unuttu, ta ki o bey sorana dek:

"Hayalet mi gördün?"

Martin geri geldi ve alaycı, kavgacı, korkak boncuk gözlere baktı ve bir perdedeymiş gibi, aynı gözlerin sahiplerinin aşağıdaki dükkanda satış yaparkenki halini gördü— yağcı, kendini beğenmiş, dalkavukça itaatkar gözler.

"Evet," diye yanıtladı Martin. "Bir hayalet gördüm. İyi geceler. İyi geceler, Gertrude."

Odayı terk etmeye başladı, eski püskü halıdaki gevşek bir dikişe takılıp tökezleyerek.

"Kapıyı çarpma," diye uyardı Bay Higginbotham.

Kanının damarlarında süründüğünü hissetti ama kendini kontrol etti ve kapıyı arkasından yavaşça kapattı.

Bay Higginbotham zafere ulaşmış gibi karısına baktı.

"İçmiş," diye ilan etti boğuk bir fısıltıyla. "Sana söylemiştim olacağını."

Kadın boyun eğerek başını salladı.

"Gözleri epey parlaktı," diye itiraf etti; "ve yakası yoktu, oysa bir yakayla çıkmıştı. Ama belki bir iki kadehten fazla değildir."

"Dik duramıyordu," diye iddia etti kocası. "İzledim onu. Tökezlemeden yerde yürüyemiyordu. Holde neredeyse düştüğünü kendin duydun."

"Sanırım Alice'in arabasına takıldı," dedi. "Karanlıkta görememiştir."

Bay Higginbotham'ın sesi ve öfkesi yükselmeye başladı. Bütün gün dükkanda kendini silmiş, akşam için, ailesiyle birlikte, kendisi olma ayrıcalığını saklıyordu.

"Sana diyorum ki o kıymetli kardeşin sarhoştı."

Sesi soğuk, keskin ve nihaiydi, dudakları her kelimenin telaffuzunu bir makinenin kalıbı gibi damgalıyordu. Karısı içini çekti ve sessiz kaldı. İri, şişman bir kadındı, her zaman pasaklı giyinmiş ve etinin yükünden, işinden ve kocasından her zaman yorgundu.

"İçinde var, sana söylüyorum, babasından," diye devam etti Bay Higginbotham suçlayarak. "Ve aynı şekilde lağımda geberecek. Bunu biliyorsun."

Başını salladı, içini çekti ve dikişe devam etti. Martin'in sarhoş eve geldiği konusunda hemfikirdiler. Ruhlarında güzelliği bilecek kapasite yoktu, yoksa o parlayan gözlerin ve o ışıltılı yüzün gencin ilk aşk vizyonunu işaret ettiğini bilirlerdi.

"Çocuklara ne kadar güzel örnek oluyor," diye burnundan soludu Bay Higginbotham, aniden, karısının sorumlu olduğu ve içerlediği sessizlikte. Bazen neredeyse onun kendisine daha çok karşı çıkmasını diliyordu. "Bir daha yaparsa, defolup gidecek. Anladın mı! Onun maskaralıklarına katlanmayacağım—masum çocukları içkisiyle ahlaksızlaştırmasına." Bay Higginbotham kelimeyi sevmişti, kelime dağarcığında yeniydi, yakın zamanda bir gazete sütunundan edinilmişti. "İşte bu, ahlaksızlaştırma—bunun başka adı yok."

Karısı yine içini çekti, üzgünce başını salladı ve dikişe devam etti. Bay Higginbotham gazeteye geri döndü.

"Geçen haftanın pansiyon parasını ödedi mi?" gazetenin üstünden ateş etti.

Başını salladı, sonra ekledi, "Hâlâ biraz parası var."

"Tekrar denize ne zaman çıkacak?"

"Maaşı bittiğinde, sanırım," diye yanıtladı. "Dün San Francisco'ya gemi bakmaya gitmişti. Ama hâlâ parası var ve hangi gemiye yazılacağı konusunda seçici."

"Onun gibi bir güverte tüpçüsünün böyle havalara girmesi yakışık almaz," diye burnundan soludu Bay Higginbotham. "Seçici! O!"

"Gömülü hazine aramak için ıssız bir yere gitmeye hazırlanan bir yelkenliden bahsetti, parası yeterse ona binermiş."

"Keşke yerleşmek istese, ona arabayı sürmesi için iş verirdim," dedi kocası, ama sesinde hiçbir iyilik izi yoktu. "Tom işi bıraktı."

Karısı endişe ve soru işaretiyle baktı.

"Bu gece bıraktı. Carruthers için çalışacak. Bana verebileceğimden fazlasını ödüyorlarmış."

"Sana onu kaybedeceğini söylemiştim," diye haykırdı. "Verdiğinden fazlasını hak ediyordu."

"Bak şimdi, ihtiyar," diye zorbalık etti Higginbotham, "bininci kez söylüyorum, burnunu işime sokma. Bir daha söylemem."

"Umurumda değil," diye burnunu çekti. "Tom iyi bir çocuktur." Kocası ona gözlerini dikti. Bu, niteliksiz bir meydan okumaydı.

"O kardeşin tuzu kuru olsaydı, arabayı o kullanırdı," diye burnundan soludu.

"Pansiyon parasını ödüyor, o ayrı," cevabı verdi. "Ve o benim kardeşim, sana borcu olmadığı sürece her an üstüne atlamaya hakkın yok. Yedi yıldır seninle evli olsam da benim de hislerim var."

"Yatakta okumaya devam ederse, ona gaz parası çıkaracağını söyledin mi?" diye sordu.

Bayan Higginbotham cevap vermedi. İsyanı söndü, ruhu yorgun etine soldu. Kocası zafere ulaşmıştı. Onu yenmişti. Gözleri kindar bir şekilde parladı, kulakları onun çıkardığı burnunu çekme seslerinden zevk aldı. Onu ezmekten büyük mutluluk duyuyordu ve o da bu günlerde kolayca eziliyordu, oysa evliliklerinin ilk yıllarında, çocuk sürüsü ve onun bitmek bilmeyen dırdırı enerjisini tüketmeden önce durum farklıydı.

"Peki, yarın ona söyle, hepsi bu," dedi. "Ve unutmadan söyleyeyim, yarın Marian'ı çağırırsan iyi olur, çocuklara baksın. Tom işi bıraktığına göre, arabaya ben çıkmak zorunda kalacağım ve sen de aşağıda tezgahta beklemen gerektiğine kendini alıştırsan iyi olur."

"Ama yarın çamaşır günü," diye zayıfça itiraz etti.

"Erken kalk o zaman, önce onu yap. Ona kadar yola çıkmam."

Gazeteyi hınçla buruşturdu ve okumaya geri döndü.

Bölüm 4

BÖLÜM IV.

Martin Eden, kanı hâlâ eniştesiyle temastan sürünürken, ışsız arka holü el yordamıyla geçti ve odasına girdi—bir yatak, bir lavabo ve bir sandalye için yer olan küçücük bir hücre. Bay Higginbotham, karısı işi yapabilecekken bir hizmetçi tutamayacak kadar tutumluydu. Üstelik, hizmetçi odası, bir yerine iki pansiyoner almalarını sağlıyordu. Martin, Swinburne ve Browning'i sandalyeye koydu, ceketini çıkardı ve yatağa oturdu. Vücudunun ağırlığını astımlı yayların tiz bir çığığı karşıladı ama o fark etmedi. Ayakkabılarını çıkarmaya başladı, ama karşısındaki beyaz alçı duvara bakakaldı, çatıdan yağmur sızdığı yerlerde uzun kahverengi lekelerle kırılmıştı. Bu kirlenmiş arka planda vizyonlar akmaya ve yanmaya başladı. Ayakkabılarını unuttu ve uzun uzun baktı, ta ki dudakları kıpırdamaya başlayıp mırıldanana dek: "Ruth."

"Ruth." Basit bir sesin bu kadar güzel olabileceğini düşünmemişti. Kulağını okşadı ve tekrarıyla sarhoş oldu. "Ruth." Bir tılsımdı, büyü yapılacak sihirli bir kelime. Her mırıldanışında, yüzü önünde parlıyordu, pis duvarı altın bir ışıltıyla kaplıyordu. Bu ışıltı duvarda durmadı. Sonsuzluğa doğru uzandı ve altın derinliklerinde ruhu onunkini aramaya çıktı. İçindeki en iyi şey muhteşem bir sel halinde dışarıdaydı. Onun düşüncesi bile onu soylulaştırıyor ve arındırıyor, daha iyi yapıyor ve daha iyi olmayı istemesine neden oluyordu. Bu onun için yeniydi. Daha önce onu daha iyi yapan kadınlar tanımamıştı. Her zaman ters etki yapmış, onu hayvanlaştırmışlardı. Çoğunun, ne kadar kötü de olsa, ellerinden geleni yaptığını bilmiyordu. Hiç kendinin bilincinde olmadığı için, varlığında kadınlardan sevgi çeken ve onların gençliğine uzanmalarına neden olan bir şey olduğunu bilmiyordu. Onu sık sık rahatsız etmiş olsalar da, o hiç onları rahatsız etmemişti; ve onun yüzünden daha iyi olmuş kadınlar olduğunu asla hayal etmezdi. O ana kadar her zaman yüce bir kayıtsızlık içinde yaşamıştı ve şimdi, ona her zaman uzanıp iğrenç ellerle onu sürükledikleri geliyordu. Bu, ne onlara ne de kendine adildi. Ama ilk kez kendinin bilincine varmaya başlayan o, yargılayacak durumda değildi ve rezaletinin vizyonuna bakarken utançla yanıyordu.

Aniden kalktı ve kendini lavabonun üzerindeki kirli aynada görmeye çalıştı. Üzerinden bir havlu geçirdi ve tekrar baktı, uzun ve dikkatlice. İlk kez gerçekten

kendini görmüştü. Gözleri görmek için yaratılmıştı, ama o ana kadar dünyanın sürekli değişen panoramasıyla doluydu; o kadar meşgul bakıyordu ki kendine hiç bakmamıştı. Yirmi yaşında bir gencin başını ve yüzünü gördü, ama bu tür bir değerlendirmeye alışık olmadığı için, nasıl değer biçeceğini bilmiyordu. Kare kubbeli bir alnın üstünde, her kadın için bir zevk olan, elleri okşamak ve parmakları sevgiyle geçirmek için kaşındıran, kıvrımlı ve bukle ipuçları olan, koyu kahverengi, fındık rengi bir saç yığını gördü. Ama bunu, Onun gözünde değersiz olarak geçiştirdi ve yüksek, kare alnında uzun ve düşünceli bir şekilde durdu—nüfuz etmeye ve içeriğinin niteliğini öğrenmeye çalışarak. Arkasında ne tür bir beyin yatıyordu? ısrarlı sorgulamasıydı. Neler yapabilirdi? Onu nereye kadar götürebilirdi? Onu ona götürür müydü?

Çoğu zaman oldukça mavi renkte olan ve güneşle yıkanmış derinliğin tuzlu havasıyla güçlü olan o çelik gri gözlerde ruh olup olmadığını merak etti. Ayrıca, gözlerinin ona nasıl görüldüğünü de merak etti. Kendini onun yerine koyup, onun gözlerine bakmayı hayal etmeye çalıştı ama bu hokkabazlıkta başarısız oldu. Kendini başka adamların zihinlerine başarıyla koyabilirdi, ama bu, hayat tarzlarını bildiği adamlar olmalıydı. Onun hayat tarzını bilmiyordu. O, harika ve gizemdi ve onun bir düşüncesini nasıl tahmin edebilirdi? Pekala, dürüst gözlerdi, sonucuna vardı ve içlerinde ne küçüklük ne de alçaklık vardı. Yüzünün kahverengi güneş yanığı onu şaşırttı. Bu kadar siyah olduğunu hayal etmemişti. Gömlek kolunu sıvadı ve kolun beyaz alt tarafını yüzüyle karşılaştırdı. Evet, sonuçta beyaz bir adamdı. Ama kollar da güneş yanığıydı. Kolunu çevirdi, bisepsi diğer eliyle yuvarladı ve güneşten en az etkilenmiş yerine alttan baktı. Çok beyazdı. Aynadaki bronz yüzüne, bir zamanlar kolunun alt tarafı kadar beyaz olduğu düşüncesiyle güldü; dünyada, güneşin tahribatından kurtulduğu yerden daha beyaz veya daha pürüzsüz cilde sahip olmakla övünebilecek çok az sayıda solgun kadın ruhu olduğunu hayal bile etmedi.

Dolgun, şehvetli dudakların, stres altında, dişlerin üzerinde sıkıca çekme huyu olmasaydı, ağzı bir meleğin ağzı olabilirdi. Bazen o kadar sıkı çekerlerdi ki ağız sert ve acımasız, hatta çileci olurdu. Bunlar bir dövüşçünün ve bir âşğın dudaklarıydı. Hayatın tatlılığını zevkle tadabilir ve tatlılığı bir kenara koyup hayata hükmedebilirlerdi. Çene ve kare saldırganlığı ima eden güçlü çene kemiği, dudakların hayata hükmetmesine yardımcı oluyordu. Güç, şehveti dengeliyor ve üzerinde tonik bir etki yaparak onu sağlıklı olan güzelliği sevmeye zorluyor ve sağlıklı olan duyumlarla titreşmesini sağlıyordu. Ve dudakların arasında, dişinin bakımını hiç tanımamış ve ihtiyaç duymamış dişler vardı. Beyaz, güçlü ve düzenliydim, onlara bakarken karar verdi. Ama bakarken, rahatsız olmaya başladı. Zihninin

derinliklerinde bir yerde saklı ve belli belirsiz hatırlanan, dişlerini her gün yıkayan insanlar olduğu izlenimi vardı. Onlar yukarıdaki insanlardı—onun sınıfındaki insanlar. O da her gün dişlerini yıkıyor olmalıydı. Hayatında hiç dişlerini yıkamadığını öğrense ne düşünürdü? Bir diş fırçası alıp alışkanlık edinmeye karar verdi. Hemen başlayacaktı, yarın. Sadece başarıyla ona ulaşmayı umamazdı. Her şeyde kişisel bir reform yapmalıydı, diş yıkama ve boyun giysilerine kadar, gerçi kolalı bir yaka ona özgürlükten feragat etmek gibi geliyordu.

Elini kaldırdı, başparmağının topunu nasırlı avuç içinde ovuşturarak ve hiçbir fırçanın söküp atamayacağı, ete işlemiş kire baktı. Onun avucu ne kadar farklıydı! Hatırayla lezzetle ürperdi. Bir gül yaprağı gibi, diye düşündü; bir kar tanesi kadar serin ve yumuşak. Sırf bir kadın elinin bu kadar tatlı yumuşak olabileceğini hiç düşünmemişti. Kendini böyle bir elden bir okşamanın harikasını hayal ederken yakaladı ve suçlulukla kızardı. Bu onun için çok kaba bir düşüncedydi. Bir bakıma onun yüksek ruhsallığına leke sürüyor gibiydi. O, etin çok ötesinde yüceltilmiş solgun, narin bir ruhtu; ama yine de avucunun yumuşaklığı düşüncelerinde ısrar ediyordu. Fabrika kızlarının ve çalışan kadınların sert nasırlarına alıştı. Ellerinin neden pürüzlü olduğunu iyi biliyordu; ama onun bu eli... Geçinmek için çalışmak zorunda olmayan bir insanın bu dehşet verici düşüncesinde uçurum onunla arasında açıldı. Birden çalışmayan insanların aristokrasisini gördü. Duvarda önünde yükseldi, pirinç bir figür, kibirli ve güçlü. Kendisi çalışmıştı; ilk anıları işle bağlantılı görünüyordu ve tüm ailesi çalışmıştı. Gertrude vardı. Elleri bitmeyen ev işlerinden sert olmadığında, çamaşırdan şişmiş ve haşlanmış sığır eti gibi kırmızıydı. Ve kız kardeşi Marian vardı. Geçen yaz konserve fabrikasında çalışmıştı ve ince, güzel elleri domates bıçaklarıyla yara izi içindeydi. Ayrıca, geçen kış karton kutu fabrikasında iki parmağının ucu kesme makinesinde kalmıştı. Annesinin tabuttaki sert avuçlarını hatırladı. Ve babası son nefesine kadar çalışmıştı; öldüğünde ellerindeki boynuzumsu oluşum yarım inç kalınlığında olmalıydı. Ama Onun elleri yumuşaktı, annesinin ve erkek kardeşlerinin elleri de. Bu sonuncusu onu şaşırttı; kastlarının yüksekliğinin, onunla arasında uzanan devasa mesafenin son derece göstergesiydi.

Acı bir kahkahayla yatağa geri yaslandı ve ayakkabılarını çıkarmayı bitirdi. Aptaldı; bir kadının yüzü ve bir kadının yumuşak, beyaz elleriyle sarhoş olmuştu. Ve sonra, aniden, gözlerinin önünde, pis alçı duvarda bir vizyon belirdi. Kasvetli bir apartmanın önünde duruyordu. Geceydi, Londra'nın Doğu Yakası'nda ve önünde Margey duruyordu, on beş yaşında küçük bir fabrika kızı. Onu fasulye şenliğinden sonra eve götürmüştü. O kasvetli apartmanda yaşıyordu, domuza bile yakışmayacak bir yerde. İyi geceler derken eli onunkine uzanıyordu. Dudaklarını öpülmek için kaldırmıştı ama

o öpmeyecekti. Bir şekilde ondan korkuyordu. Ve sonra eli onunkini kavradı ve ateşli bir şekilde sıktı. Nasırlarının kendininkilere süründüğünü ve gıcırdadığını hissetti ve büyük bir acıma dalgası üzerini kapladı. Onun özlem dolu, aç gözlerini ve çocukluktan korkmuş ve vahşi bir olgunluğa sürüklenmiş, az beslenmiş dişi formunu gördü; sonra kollarını büyük bir hoşgörüyle ona doladı, eğildi ve onu dudaklarından öptü. Mutlu küçük çığırlığı kulaklarında çınladı ve onun bir kedi gibi kendisine yapıştığını hissetti. Zavallı küçük aç! Uzun zaman önce olmuş olan şeyin vizyonuna bakmaya devam etti. Eti, o gece ona yapıştığında süründüğü gibi sürünüyordu ve kalbi acımayla sıcaktı. Gri bir sahneydi, yağlı gri ve yağmur kaldırım taşlarının üzerinde yağlıca çiseliyordu. Ve sonra duvarda ışıltılı bir ihtişam parladı ve diğer vizyonun içinden yukarı doğru, onu yerinden ederek, altın saç tacı altında Solgun yüzü parladı, bir yıldız kadar uzak ve erişilmez.

Browning ve Swinburne'ü sandalyeden aldı ve onları öptü. Yine de, bana tekrar gelmemi söyledi, diye düşündü. Aynada kendine bir kez daha baktı ve yüksek sesle, büyük bir ciddiyetle şöyle dedi:

"Martin Eden, yarın ilk iş halk kütüphanesine gidip görgü kuralları okuyacaksın. Anlaşıldı mı!"

Gazı kapattı ve yaylar vücudunun altında tiz bir ses çıkardı.

"Ama küfür etmeyi bırakmalısın, Martin, ihtiyar; küfür etmeyi bırakmalısın," dedi yüksek sesle.

Sonra uykuya daldı ve haşhaş yiyenlerinkilerle delilik ve cüretkarlıkta yarışan hayaller görmeye başladı.

Bölüm 5

BÖLÜM V.

Ertesi sabah, rüyalarının pembe sahnelerinden, sabun köpüğü ve kirli çamaşır kokan, ezilmiş hayatın gürültü ve patırtısıyla titreyen buharlı bir atmosfere uyandı. Odasından çıkarken su sesini, keskin bir haykırışı ve kız kardeşinin sinirini sayısız dölünden birinden çıkarmasının yankılanan tokadını duydu. Çocuğun feryadı içine bir bıçak gibi saplandı. Her şeyin, soluduğu havanın bile iğrenç ve adi olduğunun farkındaydı. Ne kadar farklıydı, diye düşündü, Ruth'un yaşadığı evin güzellik ve huzur atmosferinden. Oradaydı her şey ruhani. Buradaydı her şey maddi ve adi maddi.

"Gel buraya, Alfred," diye seslendi ağlayan çocuğa, aynı anda elini pantolon cebine soktu, orada paralarını genelde hayatı yaşadığı o geniş tarzda gevşekçe taşırdı. Küçüğün eline bir çeyrek dolar koydu ve onu bir an kollarında tuttu, hıçkırıklarını yatıştırarak. "Şimdi koş git biraz şeker al ve kardeşlerine de vermeyi unutma. Sakın en uzun süre dayanan cinsten al."

Kız kardeşi çamaşır teknesinden kızarmış yüzünü kaldırıp ona baktı.

"Beş sent yeterdi," dedi. "Tıpkı sana benziyor, paranın değeri hakkında hiçbir fikrin yok. Çocuk kendini hasta edecek kadar yiyecek."

"Sorun yok, abla," diye neşeyle cevap verdi. "Param kendini idare eder. Bu kadar meşgul olmasaydın, sana günaydın öpücüğü verirdim."

İyi olan ve kendince onu sevdiğini bildiği bu kız kardeşine karşı sevgi dolu olmak istiyordu. Ama, bir şekilde, yıllar geçtikçe kendinden giderek uzaklaşıyor ve giderek daha şaşırtıcı hale geliyordu. Onu değiştiren şeyin ağır iş, bir sürü çocuk ve kocasının dırdırı olduğuna karar verdi. Bir fantezi parlamasıyla, doğasının bayat sebzelerin, kokmuş sabun köpüklerinin ve dükkanın tezgahında aldığı yağlı on sentliklerin, beş sentliklerin ve çeyrek dolarların niteliklerini edinmeye başladığı geldi aklına.

"Git de kahvaltını et," dedi kabaca, ama gizliden gizliye memnundu. Başiboş erkek kardeş sürüsü içinde her zaman onun favorisi olmuştu. "Seni öpeceğim, vallahi," dedi, kalbinde ani bir kıpırdanışla.

Başparmağı ve işaret parmağıyla önce bir kolundan, sonra diğerinden damlayan köpükleri sıyırdı. Kollarını onun iri beline doladı ve ıslak buharlı dudaklarından öptü. Gözlerine yaşlar doldu—duygu gücünden çok kronik fazla çalışmanın zayıflığından. Onu kendinden itti, ama nemli gözlerini yakalamadan önce değil.

"Kahvaltını fırında bulacaksın," dedi aceleyle. "Jim'in şimdi kalkmış olması gerek. Çamaşır için erken kalkmak zorundaydım. Haydi git ve erken çık evden. Bugün hiç iyi olmayacak, Tom işi bıraktı, arabayı sürecektir Bernard'dan başka kimse yok."

Martin, kalbi ağırlaşarak mutfağa girdi, kız kardeşinin kırmızı yüzünün ve pasaklı formunun görüntüsü bir asit gibi beynini yiyordu. Biraz vakti olsa onu severdi belki, diye sonuçlandı. Ama ölesiye çalıştırılıyordu. Bernard Higginbotham onu bu kadar sıkı çalıştırmakla bir hayvandı. Ama öte yandan, o öpücükte güzel hiçbir şey olmadığını hissetmekten de kendini alamıyordu. Doğruydum, alışılmadık bir öpücükte. Yıllardır onu sadece yolculuklardan döndüğünde ya da yolculuğa çıktığında öpmüştü. Ama bu öpücük sabun köpüğü tadındaydı ve dudaklarının sarkık olduğunu fark etmişti. Her öpücüğe eşlik etmesi gereken hızlı, canlı dudak basıncı yoktu. Onunkisi, o kadar uzun süredir yorgun olan ve nasıl öpüleceğini unutmuş yorgun bir kadının öpücüğüydü. Onu, evlenmeden önceki bir kız olarak hatırladı; çamaşırhanede zorlu bir iş gününden sonra bütün gece en iyilerle dans eder ve danstan ayrılmış başka bir zorlu iş gününe gitmeyi hiç umursamazdı. Ve sonra Ruth'u ve etrafındaki her şeyde olduğu gibi dudaklarında da ikamet eden o serin tatlılığı düşündü. Onun öpücüğü, tokalaşması ya da birine bakışı gibi olurdu, sağlam ve samimi. Hayalinde onun dudaklarının kendininkilerin üzerinde olmasını düşünmeye cesaret etti ve o kadar canlı hayal etti ki düşünceyle başı döndü ve beynini parfümleriyle dolduran gül yaprakları bulutlarından geçiyormuş gibi geldi.

Mutfağa geldiğinde, diğer pansiyoner Jim'i, gözlerinde hasta, uzak bir bakışla lapanın başında çok ağır bir şekilde yemek yerken buldu. Jim, zayıf çenesi ve hedonist mizacı, belli bir sinirsel aptallıkla birleşince, onu ekmek parası yarışında hiçbir yere götürmeyecek bir tesisatçı çırağıydı.

"Niye yemiyorsun?" diye sordu, Martin kederli bir şekilde soğuk, yarı pişmiş yulaf lapasına dalarken. "Dün gece yine sarhoş muydun?"

Martin başını salladı. Her şeyin mutlak sefilliği onu ezmişti. Ruth Morse her zamankinden daha uzak görünüyordu.

"Öyleydim," diye devam etti Jim, övünge, sınırlı bir kıkırdamayla. "Ta boğazıma kadar yüklüydüm. Oh, harikaydı. Billy eve getirdi."

Martin duyduğunu belirtmek için başını salladı—kim onunla konuşursa ilgi göstermek onun doğal bir alışkanlığıydı—ve bir fincan ılık kahve koydu.

"Bu gece Lotus Kulübü dansına geliyor musun?" diye sordu Jim. "Bira olacak ve şu Temescal takımı gelirse, kavga çıkar. Ama umurumda değil. Yine de kız arkadaşımı alıyorum. Tanrım, ağızmda ne tat var!"

Yüzünü buruşturdu ve tadı kahveyle yıkamaya çalıştı.

"Julia'yı tanıyor musun?"

Martin başını salladı.

"O benim kız arkadaşım," diye açıkladı Jim, "ve çok güzel. Seni onunla tanıştırdım ama onu kazanırsın. Kızların sende ne gördüğünü anlamıyorum, gerçekten anlamıyorum; ama onları diğer erkeklerden kapışın midemi bulandırıyor."

"Hiçbirini senden kapmadım," diye ilgisizce cevap verdi Martin. Kahvaltı bir şekilde bitirilmeliydi.

"Evet, kaptın," diye hararetle iddia etti öteki. "Maggie vardı."

"Onunla hiçbir şeyim olmadı. O bir gece dışında onunla hiç dans etmedim."

"Evet, işte bunu yaptı işte," diye haykırdı Jim. "Sadece onunla dans ettin ve ona baktın ve her şey bitti. Tabii ki bir şey kastetmedin, ama bu beni temelli bitirdi. Bir daha yüzüme bakmadı. Hep seni soruyordu. İstesen seninle hemen randevulaştırdı."

"Ama ben istemedim."

"Gerek yoktu. Ben direkt kaldım." Jim ona hayranlıkla baktı. "Nasıl yapıyorsun peki, Mart?"

"Onları umursamayarak," cevabı geldi.

"Yani umursamıyormuş gibi yaparak mı?" diye sordu Jim hevesle.

Martin bir an düşündü, sonra cevap verdi, "Belki bu işe yarar, ama bende sanırım farklı. Hiç umursamadım—pek. Taklit edebiliyorsan, sorun yok, büyük ihtimalle."

"Dün gece Riley'nin ahırında olmalıydın," diye duyurdu Jim ilgisizce. "Bir sürü adam eldiven taktı. West Oakland'dan bir güzel vardı. 'Fare' diyorlardı. İpek gibi kaygandı. Kimse ona dokunamazdı. Hepimiz orada olmanı isterdik. Neredeydin peki?"

"Oakland'da aşağıda," diye yanıtladı Martin.

"Gösteride mi?"

Martin tabağını itti ve kalktı.

"Bu gece dansa geliyor musun?" diye seslendi öteki arkasından.

"Hayır, sanmıyorum," diye cevap verdi.

Aşağı indi ve sokağa çıktı, büyük nefeslerle hava içine çekerek. O atmosferde boğuluyordu, çırağın gevezeliği ise onu çılgına çevirmişti. Öyle anlar oluyordu ki, yapabileceği tek şey uzanıp Jim'in yüzünü lapa tabağında silmekten kendini alıkoymaktı. O ne kadar çok gevezelik ederse, Ruth ona o kadar uzak görünüyordu. Böyle sığırlarla birlikteyken, ona nasıl layık olabilirdi? Karşısındaki sorun karşısında dehşete kapıldı, işçi sınıfı konumunun kâbusu tarafından ezilmişti. Her şey onu aşağı çekmek için uzanıyordu—kız kardeşi, kız kardeşinin evi ve ailesi, çirak Jim, tanıdığı herkes, hayatın her bağı. Varoluşun tadı ağızda iyi değildi. O ana kadar varoluşu, etrafındaki herkesle yaşadığı gibi, iyi bir şey olarak kabul etmişti. Hiç sorgulamamıştı, kitap okuduğu zamanlar dışında; ama onlar da sadece kitaplardı, daha güzel ve imkânsız bir dünyanın peri masalları. Ama şimdi o dünyayı, mümkün ve gerçek, tam merkezinde Ruth adında bir çiçek kadınla görmüştü; ve bundan sonra acı tatlar ve acı kadar keskin özlemler ve umutla beslendiği için can sıkıcı umutsuzluk tatmalıydı.

Berkeley Halk Kütüphanesi ile Oakland Halk Kütüphanesi arasında tartışmış ve Ruth Oakland'da yaşadığı için ikincisine karar vermişti. Kim bilirdi?—bir kütüphane onun için en olası yerdi ve onu orada görebilirdi. Kütüphanelerin yolunu bilmiyordu ve sonsuz roman sıralarında dolaştı, ta ki yetkili görünen, ince hatlı, Fransız suratlı kız ona referans bölümünün yukarıda olduğunu söyleyene dek. Masadaki adama sormayı bilecek kadar bilgisi yoktu ve maceralarına felsefe bölmesinde başladı. Kitap felsefesini duymuştu ama bu kadar çok şey yazıldığını hayal etmemişti. Ağır ciltlerle dolu yüksek, şişkin raflar onu alçalttı ve aynı zamanda ateşledi. İşte beyninin gücü için iş vardı. Matematik bölümünde trigonometri üzerine kitaplar buldu ve sayfaları karıştırdı, anlamsız formüllere ve rakamlara baktı. İngilizce okuyabiliyordu ama orada yabancı bir dil görüyordu. Norman ve Arthur o dili biliyordu. Onların konuştuğunu

duymuştı. Ve onlar onun erkek kardeşleriydi. Çaresizlik içinde bölmeden ayrıldı. Her taraftan kitaplar ona baskı yapıyor ve onu eziyor gibiydi.

İnsan bilgi birikiminin bu kadar büyük olduğunu asla hayal etmemişti. Korkmuştu. Beyni bunların hepsine nasıl hâkim olabilirdi? Sonra, bunu başarmış başka adamlar olduğunu, birçok adam olduğunu hatırladı ve büyük bir yemin etti, tutkuyla, nefesi altında, beyninin onlarınkinin yaptığını yapabileceğine yemin ederek.

Ve böylece, bilgelikle dolu raflara bakarken depresyon ve coşku arasında gidip gelerek dolaştı. Karma bir bölümde bir "Norrie's Epitome"a rastladı. Sayfaları saygıyla çevirdi. Bir bakıma, akraba bir dil konuşuyordu. Hem o hem de kitap denizdendi. Sonra bir "Bowditch" ve Lecky ile Marshall'ın kitaplarını buldu. İşte buydu; kendine seyrüsefer öğretecekti. İçkiyi bırakacak, yükselecek ve kaptan olacaktı. Ruth o anda ona çok yakın göründü. Bir kaptan olarak, onunla evlenebilirdi (eğer isterse). Ve eğer istemezse, peki—Onun yüzünden erkekler arasında iyi bir hayat yaşardı ve yine de içkiyi bırakırdı. Sonra sigortacıları ve armatörleri hatırladı, bir kaptanın hizmet etmesi gereken iki efendi, her biri onu kırabilirdi ve kıracaktı ve çıkarları taban tabana zitti. Gözlerini odada gezdirdi ve on bin kitap vizyonunun üzerine kapakları indirdi. Hayır; artık onun için deniz yoktu. O kitap zenginliğinin hepsinde güç vardı ve eğer büyük işler yapacaksa, onları karada yapmalıydı. Üstelik, kaptanların karılarını denize götürmelerine izin verilmiyordu.

Öğlen geldi ve öğleden sonra. Yemek yemeyi unuttu ve görgü kuralları kitaplarını aramaya devam etti; çünkü kariyerin yanı sıra, zihni basit ve çok somut bir sorunla meşguldü: _Genç bir bayanla tanışıp seni çağırmasını istediğinde, ne kadar süre sonra gidebilirsin_? kendi kendine ifade ettiği şekliyle. Ama doğru rafı bulduğunda, cevabı boşuna aradı. Görgü kurallarının devasa yapısı karşısında dehşete kapıldı ve kibar toplumdaki kişiler arasında kartvizit davranışının labirentlerinde kayboldu. Aramayı terk etti. İstedikini bulamamıştı, gerçi kibar olmanın bir adamın tüm zamanını alacağını ve kibar olmayı öğrenmek için bir ön hayat yaşaması gerekeceğini bulmuştu.

"İstedikinizi buldunuz mu?" diye sordu masadaki adam ayrılırken.

"Evet, efendim," diye cevap verdi. "Burada güzel bir kütüphaneniz var."

Adam başını salladı. "Sizi sık sık burada görmekten mutluluk duyarız. Denizci misiniz?"

"Evet, efendim," diye cevap verdi. "Ve yine geleceğim."

Ŗimdi, bunu nasıl bildi? merdivenlerden inerken kendi kendine sordu.

Ve sokağın ilk bloğu boyunca çok sert ve düz ve beceriksizce yürüdü, ta ki düşüncelerinde kendini unutana dek, o zaman salına salına yürüyüşü zarifçe geri döndü.

Bölüm 6

BÖLÜM VI.

Açlığa benzer korkunç bir huzursuzluk Martin Eden'i sarıyordu. İnce elleri hayatını bir devin kavrayışıyla sımsıkı tutan kızı bir kez olsun görmek için can atıyordu. Onu ziyarete gitmek için kendini zorlayamıyordu. Çok erken gidip o korkunç şeyin, görgü kurallarının korkunç bir ihlalini yapmaktan korkuyordu. Uzun saatlerini Oakland ve Berkeley kütüphanelerinde geçirdi; kendisi, kız kardeşleri Gertrude ve Marian ve Jim için üyelik başvuru formları doldurdu—Jim'in izni birkaç barda bira ısmarlamak pahasına alınmıştı. Dört kitapla kitap ödünç alabilen o, hizmetçi odasında geceleri geç saatlere kadar gaz yakıyor ve bunun için Bay Higginbotham'dan haftada elli sent alıyordu.

Okuduğu bunca kitap sadece huzursuzluğunu körükledi. Her kitabın her sayfası, bilgi diyarına açılan bir delikti. Açlığı okuduğu şeyle beslendi ve arttı. Ayrıca, nereden başlayacağını bilmiyordu ve sürekli hazırlıksızlıktan acı çekiyordu. Her okuyucunun bilmesinin beklendiğini açıkça görebildiği en sıradan referansları bile bilmiyordu. Aynı şey, zevkten çılgına çeviren şiir okumaları için de geçerliydi. Ruth'un ödünç verdiği cilttekinden daha fazla Swinburne okudu; ve "Dolores"i tamamen anladı. Ama Ruth kesinlikle anlamıyordu, diye sonuçladı. Yaşadığı o rafine hayatı yaşarken nasıl anlayabilirdi? Sonra Kipling'in şiirlerine rastladı ve tanıdık şeylerin büründüğü kıvraklık, salınım ve büyü tarafından sürüklenip gitti. Adamın hayata olan sempatisine ve keskin psikolojisine hayret etti. Psikoloji, Martin'in kelime dağarcığında yeni bir kelimeydi. Bir sözlük satın almıştı; bu eylem para miktarını azaltmış ve daha fazla para için denize açılması gereken günü yaklaştırmıştı. Ayrıca, paranın pansiyon ücreti olarak kalmasını tercih edecek olan Bay Higginbotham'ı kızdırmıştı.

Gündüzleri Ruth'un mahallesine yaklaşmaya cesaret edemiyordu, ama geceleri kendini Morse evinin etrafında bir hırsız gibi gizlenirken buluyor, pencerelerden anlık görüntüler çalıyor ve onu barındıran duvarları bile seviyordu. Birkaç kez neredeyse kardeşlerine yakalanıyordu ve bir keresinde Bay Morse'u şehir merkezine kadar takip etmiş, aydınlık sokaklarda yüzünü incelemiş, bir yandan da ona saldıracak, atlayıp babasını kurtarabileceği hızlı bir ölüm tehlikesi için can atıyordu. Başka bir gece,

nöbeti, ikinci kattaki bir pencereden Ruth'un bir anlık görüntüsüyle ödüllendirildi. Sadece başını ve omuzlarını ve bir aynanın önünde saçını düzeltirken kaldırdığı kollarını gördü. Sadece bir andı, ama onun için uzun bir andı; kanı şaraba dönüştü ve damarlarında şarkı söyledi. Sonra perdeyi indirdi. Ama bu onun odasıydı—bunu öğrenmişti; ve bundan sonra sık sık oraya gitti, sokağın karşısındaki karanlık bir ağacın altında saklanıp sayısız sigara içerek. Bir öğleden sonra annesinin bir bankadan çıktığını gördü ve Ruth'u kendisinden ayıran devasa mesafenin bir kanıtını daha aldı. O, bankalarla iş yapan sınıftandı. Hayatında hiç bankaya girmemişti ve bu tür kurumların yalnızca çok zenginler ve çok güçlüler tarafından ziyaret edildiği fikrine sahipti.

Bir bakıma, ahlaki bir devrim geçirmişti. Onun temizliği ve saflığı onu etkilemişti ve varlığında temiz olmak için haykırarak bir ihtiyaç hissediyordu. Onunla aynı havayı solumaya layık olacaksa, öyle olmalıydı. Dişlerini yıkadı ve ellerini mutfak fırçasıyla ovuşturdu, ta ki bir eczane vitrininde bir tırnak fırçası görene ve kullanımını sezene dek. Onu satın alırken, tezgahtar tırnaklarına baktı ve bir tırnak törpüsü önerdi; böylece ek bir tuvalet aracına sahip oldu. Kütüphanede vücut bakımı üzerine bir kitaba rastladı ve hemen her sabah soğuk suyla banyo yapma merakı geliştirdi; bu, Jim'in büyük şaşkınlığına ve bu tür havalı fikirlere sempati duymayan, Martin'den su için ekstra ücret alıp almaması gerektiğini ciddi ciddi tartışan Bay Higginbotham'ın kafa karışıklığına neden oldu. Bir başka adım, ütülü pantolon yönündeydi. Martin bu tür konularda uyandığından beri, işçi sınıfının giydiği pantolonların torbalı dizleriyle işçi sınıfının üstündeki erkeklerin giydiklerinin dizden ayağa düz çizgisi arasındaki farkı hızla fark etti. Ayrıca, nedenini öğrendi ve ütü ile ütü masası aramak için kız kardeşinin mutfağına baskın yaptı. İlk başta talihsizlikler yaşadı, bir pantolonu umutsuzca yaktı ve bir başkasını satın aldı; bu harcama yine denize açılması gereken günü yaklaştırdı.

Ama reform, sadece dış görünüşten daha derine gitti. Hâlâ sigara içiyordu ama artık içki içmiyordu. O ana kadar, içmek erkekler için uygun bir şey gibi gelmişti ve çoğu erkeği masanın altında bırakmasını sağlayan güçlü kafasıyla gurur duymuştu. Ne zaman San Francisco'da bir gemi arkadaşıyla karşılaşsa, ki birçoğu vardı, eskisi gibi onlara ısmarlıyor ve onlar da ısmarlıyordu, ama kendisi için kök birası ya da zencefilli gazoz sipariş ediyor ve iyi huylu bir şekilde onların alaylarına katlanıyordu. Ve onlar sızlandıkça, onları inceliyor, hayvanın yükselip onlara hâkim olmasını izliyor ve artık onlar gibi olmadığı için Tanrı'ya şükrediyordu. Onların unutacak sınırları vardı ve sarhoş olduklarında, donuk, aptal ruhları tanrılar gibiydi ve her biri sarhoş arzusunun cennetinde hüküm sürüyordu. Martin'de güçlü içki ihtiyacı yok olmuştu. Yeni ve daha

derin yollarla sarhoştı—onu aşkla ve daha yüksek ve sonsuz bir hayatın anlık görüntüsüyle ateşleyen Ruth'la; beyinde arzusunun sayısız kurdunu kemiren kitaplarla; ve elde ettiği, ona daha önce zevk aldığından bile daha üstün bir sağlık veren ve tüm vücudunun fiziksel iyilik haliyle şarkı söylemesini sağlayan kişisel temizlik duygusuyla.

Bir gece, onu orada görebilme umuduyla tiyatroya gitti ve ikinci balkondan onu gördü. Koridordan indiğini gördü, Arthur'la ve futbol topu gibi saçları ve gözlükleri olan yabancı bir genç adamla; bu görüntü onu anında endişeye ve kıskançlığa sevk etti. Onun orkestra çemberinde yerini aldığını gördü ve o gece ondan başka pek bir şey görmedi—bir çift ince beyaz omuz ve uzaktan solgunlaşmış bir yığın altın sarısı saç. Ama gören başkaları da vardı ve arada bir, etrafındakilere bakarken, ön sırada, on iki koltuk ötede geri dönüp bakan ve ona cüretkar gözlerle gülümseyen iki genç kız fark etti. Her zaman uysaldı. Doğasında geri çevirmek yoktu. Eski günlerde geri gülümser ve daha ileri gidip gülümsemeyi teşvik ederdi. Ama şimdi farklıydı. Geri gülümsedi, sonra başka tarafa baktı ve bir daha bilerek bakmadı. Ama birkaç kez, iki kızın varlığını unutarak, gözleri onların gülümsemelerini yakaladı. Kendini bir günde yeniden şekillendiremezdi, ne de doğasının içsel iyiliğini ihlal edebilirdi; bu yüzden, bu anlarda, kızlara sıcak insan dostluğuyla gülümsedi. Bu onun için yeni bir şey değildi. Kadın ellerini ona uzattıklarını biliyordu. Ama şimdi farklıydı. Çok aşağıda, orkestra çemberinde, dünyadaki tek kadın vardı, kendi sınıfındaki bu iki kızdan o kadar farklı, o kadar dehşet verici derecede farklı ki, onlara yalnızca acıma ve üzüntü duyabiliyordu. Onun iyiliğinden ve ihtişamından küçük bir ölçüde de olsa payları olmasını kalben dilerdi. Ve uzanmaları yüzünden onları incitmek dünyalar umurunda değildi. Bu onu pohpohlamıyordu; hatta izin verdiği için alçaklığına karşı hafif bir utanç duyuyordu. Ruth'un sınıfına ait olsaydı, bu kızlardan böyle teklifler gelmeyeceğini biliyordu; ve onların her bakışında, kendi sınıfının parmaklarının onu aşağı çekmek için kavradığını hissediyordu.

Perde son perdede inmeden koltuğundan kalktı, niyeti O'nun çıkışını görmektir. Dışarıda kaldırımında her zaman birkaç adam dururdu ve şapkasını gözlerine kadar indirip birinin omzunun arkasına saklanabilirdi, böylece o onu görmezdi. Tiyatrodan kalabalığın ilkiyle çıktı; ama kaldırımın kenarında yerini alır almaz iki kız belirdi. Onu arıyorlardı, biliyordu; ve bir an için, kadınları çeken o şeye lanet edebilirdi. Yaklaştıkça, kaldırımın karşısından rastgele bordüre doğru yanlamaları, ona keşfedildiklerini bildirdi. Yavaşladılar ve ona yetiştiklerinde kalabalığın içindeydiler.

Biri ona sürtündü ve grne göre ilk kez onu fark etti. İnce, esmer bir kızı, siyah, meydan okuyan gözleri vardı. Ama ona gülümsediler ve o da geri gülümsedi.

"Merhaba," dedi.

Otomatikti; daha önce benzer ilk karılama durumlarında bunu çok sık söylemişti. Ayrıca, daha azını yapamazdı. Doğasında, daha azına izin vermeyecek o geniş hoşgörü ve sempati vardı. Kara gzly kız memnuniyet ve selamla ifade eden bir gülümsemeye karşılık verdi ve durma belirtileri gösterdi, arkadaşı ise kol kola girip kıkırdadı ve aynı şekilde duraklama belirtileri gösterdi. Hızlı düşündü. O'nun dışarı çıkıp onu orada onlarla konuşurken görmesi asla olmazdı. Oldukça doğal bir şekilde, esmer gzly kızın yanına döndü ve onunla yürüdü. Kendi adına bir beceriksizlik yoktu, uyumu bir dil yoktu. Burada evindeydi ve argo ve sivri dille dolu, bu hızlı akan işlerde tanışmanın n hazırlığı olan akalamada kral gibi hâkimdi. Ana insan akışının ileri aktığı köşede, çapraz sokağa doğru yanlamaya baladı. Ama kara gzly kız kolunu yakaladı, onu takip edip arkadaşını da peşinden sürükleyerek haykırdı:

"Dur bakalım, Bill! Acelen ne? Bizi bu kadar aniden savuturacak değilsin ya?"

Bir kahkahayla durdu ve dönüp onlara baktı. Omuzlarının üzerinden, sokak lambalarının altından geçen hareketli kalabalığı görebiliyordu. Durduğu yer o kadar aydınlık değildi ve görünmeden, O'nun geçişini görebilecekti. Kesinlikle geçecekti, çünkü o yol eve gidiyordu.

"Onun adı ne?" diye sordu kıkırdayan kıza, esmer gzly olanı işaret ederek.

"Ona sor," geldi sarsılan yanıt.

"Peki, nedir?" diye sordu, doğrudan söz konusu kıza dönerek.

"Daha sen kendininkini söylemedin," diye karşılık verdi.

"Hiç sormadın," diye gülümsedi. "stelik, ilk hamlede bildin. Bill, evet, Bill."

"Hadi ordan." Gözlerinin içine baktı, kendininkiler keskin bir şekilde tutkulu ve davetkârdı. "Doğrusu ne?"

Yine baktı. Cinsiyet baladığından beri tüm kadın yüzyılları gözlerinde anlamlıydı. Ve onu umursamaz bir şekilde süzdü ve biliyordu, artık cesurca, geri çekilmeye balayacağını, cilveli ve nazikçe, o kovalarken, o yreksizleirse oyunu tersine çevirmeye her zaman hazır. Ayrıca, o da insandı ve onun çekimini hissedebiliyordu,

egosu ise iyiliğinin pohpohlamasını takdir etmeden edemiyordu. Oh, hepsini biliyordu ve onları A'dan Z'ye iyi tanıyordu. İyi, kendi özel sınıflarında iyilik nasıl ölçülürse, yetersiz ücretler için sıkı çalışan ve daha kolay yollar için benliğin satışını hor gören, varoluş çölünde küçük bir tutam mutluluk için sinirsel olarak arzulu ve sonu bitmeyen işin çirkinliği ile daha korkunç sefaletin kara çukuru arasında bir kumar olan, yolu daha kısa ama daha iyi ücretli olan bir gelecekle karşı karşıya.

"Bill," diye cevap verdi, başını sallayarak. "Tabii, Pete, Bill ve başkası değil."

"Şaka yapmıyorsun, değil mi?" diye sordu.

"Hiç Bill falan değil," diye araya girdi öteki.

"Nereden biliyorsun?" diye sordu. "Beni daha önce hiç görmedin."

"Görmeye gerek yok, yalan söylediğini bilmek için," cevabı verdi.

"Doğrusu, Bill, nedir?" diye sordu ilk kız.

"Bill iş görür," diye itiraf etti.

Koluna uzandı ve şakacıktan salladı. "Yalan söylediğini biliyordum, ama yine de bana iyi görünüyorsun."

Davet eden eli yakaladı ve avucunda tanıdık işaretler ve bozulmalar hissetti.

"Konserve fabrikasını ne zaman bıraktın?" diye sordu.

"Nereden bildin?" ve, "Ay, akıl okuyucu musun sen!" diye koro halinde söylediler kızlar.

Ve onlarla aptal zihinlerin aptallıklarını değiş tokuş ederken, iç görüşünün önünde çağların bilgeliğiyle dolu kütüphane kitaplıkları yükseliyordu. Uyumsuzluğa acı bir şekilde gülümsedi ve şüpheler tarafından saldırıya uğradı. Ama içsel vizyon ve dışsal nezaket arasında, tiyatro kalabalığının akıp geçişini izleyecek zaman buldu. Ve sonra Onu gördü, ışıklar altında, erkek kardeşi ve gözlüklü yabancı genç adam arasında; kalbinin durduğunu hissetti. Bu an için uzun süre beklemişti. Kraliçe gibi başını gizleyen hafif, tüylü bir şeyi, sarılı figürünün zevkli hatlarını, duruşunun ve eteğini toplayan elinin zarafetini not edecek zamanı vardı; ve sonra gitmişti ve o, konserve fabrikasının iki kızına, kıyafetlerindeki ışıltılı güzellik çabalarına, temiz ve düzenli olma trajik gayretlerine, ucuz kumaşa, ucuz kurdelelere ve parmaklarındaki ucuz

yüzlere bakakalmıştı. Kolunda bir çekiştirme hissetti ve bir sesin şöyle dediğini duydu:

"Uyan, Bill! Senin derdin ne?"

"Ne diyordun?" diye sordu.

"Ah, hiç," diye cevap verdi esmer kız, başını sallayarak. "Sadece söylüyordum—"

"Ne?"

"Şey, onun için bir erkek arkadaş bulabilirsen iyi olur diye fısıldıyordum" (arkadaşını işaret ederek), "sonra gidip bir yerde soda içebiliriz ya da kahve, ya da herhangi bir şey."

Ani bir ruhsal mide bulantısına yakalandı. Ruth'tan buna geçiş çok ani olmuştu. Önündeki kızın cüretkar, meydan okuyan gözlerinin yanına, Ruth'un berrak, ışıltılı gözlerini, bir azizinki gibi, keşfedilmemiş saflık derinliklerinden ona bakarken gördü. Ve, bir şekilde, içinde bir güç kıpırdanışı hissetti. Bundan daha iyiydi. Hayat, düşünceleri dondurma ve bir erkek arkadaşın ötesine geçmeyen bu iki kız için olduğundan daha fazla anlam ifade ediyordu. Düşüncelerinde her zaman gizli bir hayat yaşadığını hatırladı. Bu düşünceleri paylaşmayı denemişti, ama asla anlayabilecek bir kadın bulamamıştı—ne de bir erkek. Zaman zaman denemişti, ama sadece dinleyicilerini şaşırtmıştı. Ve düşünceleri onları aştığı gibi, şimdi de, o da onları aşmalıydı, diye tartıştı. İçinde gücün kıpırdadığını hissetti ve yumruklarını sıkı. Hayat onun için daha fazla anlam ifade ediyorsa, hayattan daha fazlasını talep etmesi gerekiyordu, ama bunu böyle bir arkadaşlıktan talep edemezdi. O cüretkar siyah gözlerin sunacağı hiçbir şey yoktu. Arkalarındaki düşünceleri biliyordu—dondurma ve başka bir şey. Ama yanı başındaki o aziz gözleri—bildiği her şeyi ve tahmin edebileceğinden fazlasını sunuyordu. Kitap ve resim, güzellik ve huzur ve yüksek varoluşun tüm ince zarafetini sunuyorlardı. O siyah gözlerin arkasındaki her düşünce sürecini biliyordu. Saat mekanizması gibiydi. Her çarkın dönüşünü izleyebilirdi. Onların teklifi, mezar kadar dar, bıktırıcı düşük bir zevkti ve sonunda mezar vardı. Ama aziz gözlerinin teklifi gizem, düşünülemez harika ve sonsuz hayattı. Onlarda ruhun anlık görüntülerini yakalamıştı ve kendi ruhunun da anlık görüntülerini.

"Programla ilgili sadece bir sorun var," dedi yüksek sesle. "Bir randevum var."

Kızın gözleri hayal kırıklığını parlattı.

"Hasta bir arkadaşına mı bakacaksın, sanırım?" diye alay etti.

"Hayır, gerçek, sahici bir randevu—" diye tereddüt etti, "bir kızla."

"Beni işletmiyorsun, değil mi?" diye ciddi bir şekilde sordu.

Gözlerinin içine baktı ve cevap verdi: "Doğru, gerçek. Ama neden başka bir zaman buluşmuyoruz? Daha adını söylemedin. Hem nerede oturuyorsun?"

"Lizzie," diye cevap verdi, ona karşı yumuşayarak, eli kolunu sıkarken, vücudu onunkine yaslandı. "Lizzie Connolly. Beşinci Cadde ve Market'te oturuyorum."

İyi geceler demeden önce birkaç dakika daha konuştu. Hemen eve gitmedi; nöbet tuttuğu ağacın altında bir pencereye baktı ve mırıldandı: "O randevu seninleydi, Ruth. Senin için tuttum."

Bölüm 7

BÖLÜM VII.

Ruth Morse'la ilk tanıştığı akşamdan bu yana bir haftalık ağır okuma geçmişti ve hâlâ ziyarete gitmeye cesaret edemiyordu. Defalarca kendini gitmek için hazırladı, ama onu saran şüpheler altında kararlılığı sönüp gitti. Ziyaret için uygun zamanı bilmiyordu, ona söyleyecek kimse de yoktu ve telafisi imkânsız bir hata yapmaktan korkuyordu. Kendini eski arkadaşlarından ve eski hayat tarzından kurtarmış, yeni arkadaşları da olmadığı için, ona okumaktan başka bir şey kalmamıştı ve buna ayırdığı uzun saatler, sıradan bir gözün düzinelercesini mahvederdi. Ama onun gözleri güçlüydü ve onları son derece güçlü bir beden destekliyordu. Dahası, zihni nadasa bırakılmıştı. Kitapların soyut düşüncesi söz konusu olduğunda hayatı boyunca nadasa yatmıştı ve ekime hazırды. Hiç çalışmayla yıpranmamıştı ve kitaplardaki bilgiyi bırakmayan keskin dişlerle kavıyordu.

Haftanın sonunda, yüzyıllar yaşamış gibi geldi ona, eski hayat ve bakış açısı o kadar geride kalmıştı. Ama hazırlık eksikliği yüzünden şaşkına dönmüştü. Yıllarca süren ön uzmanlaşma gerektiren kitaplar okumaya kalkışuyordu. Bir gün eski moda bir felsefe kitabı, ertesi gün ultra modern bir tane okuyor, böylece kafası fikirlerin çatışması ve çelişkisiyle dönüyordu. Aynı şey iktisatçılar için de geçerliydi. Kütüphanedeki bir rafta Karl Marx, Ricardo, Adam Smith ve Mill'i buldu ve birinin anlaşılmaz formülleri, diğerinin fikirlerinin modası geçmiş olduğuna dair hiçbir ipucu vermiyordu. Şaşkına dönmüştü, ama yine de bilmek istiyordu. Bir günde ekonomi, sanayi ve siyasete ilgi duymaya başlamıştı. Belediye Binası Parkı'ndan geçerken, ortalarında yarım düzine adamın, kızarmış yüzler ve yükselmiş seslerle, hararetli bir tartışma yürüttüğü bir grup fark etti. Dinleyicilere katıldı ve halkın filozoflarının ağzında yeni, yabancı bir dil duydu. Biri bir serseriydi, diğeri bir işçi ajitatörü, üçüncüsü bir hukuk öğrencisiydi ve geri kalanı lafazan işçilerden oluşuyordu. İlk kez sosyalizmi, anarşizmi ve tek vergiyi duydu ve savaşı sosyal felsefeler olduğunu öğrendi. Kendisi için yeni olan, yetersiz okumasının asla dokunmadığı düşünce alanlarına ait yüzlerce teknik kelime duydu. Bu yüzden argümanları yakından takip edemiyor ve bu tuhaf ifadelerin içindeki fikirleri ancak tahmin edip varsayabiliyordu. Sonra, bir teozofist olan kara gözlü bir restoran garsonu, bir agnostik olan bir fırıncı sendikası üyesi, hepsini _olan

doğrudur_ tuhaf felsefesiyle şaşkına çeviren yaşlı bir adam ve kozmos, baba-atom ve anne-atom hakkında bitmek bilmez bir şekilde konuşan başka bir yaşlı adam vardı.

Martin Eden'ın kafası, birkaç saat sonra ayrıldığında allak bullaktı ve bir düzine alışılmadık kelimenin tanımlarını bulmak için kütüphaneye koştu. Kütüphaneden ayrılırken, kolunun altında dört cilt taşıyordu: Madam Blavatsky'nin "Gizli Doktrin"i, "İlerleme ve Yoksulluk", "Sosyalizmin Özü" ve "Din ve Bilimin Savaşı". Ne yazık ki, "Gizli Doktrin" ile başladı. Her satır, anlamadığı çok heceli kelimelerle diken dikendi. Yatakta dikildi ve sözlük kitaptan daha sık önündeydi. O kadar çok yeni kelimeye baktı ki, tekrar ettiklerinde anlamlarını unutuyor ve tekrar bakmak zorunda kalıyordu. Tanımları bir deftere yazma planı yaptı ve sayfa sayfa doldurdu. Ve yine de anlayamıyordu. Sabah üçe kadar okudu ve beyni bir karmaşa içindeydi, ama metindeki tek bir temel düşünceyi bile kavrayamamıştı. Başını kaldırdı ve oda, denizdeki bir gemi gibi kalkıp yana yatıp dalıyormuş gibi geldi. Sonra "Gizli Doktrin"i ve bir sürü küfrü odanın karşısına fırlattı, gazı kapattı ve uyumaya çalıştı. Diğer üç kitapla da çok daha iyi bir şansını olmadı. Beyninin zayıf ya da yetersiz olmasından değildi; düşünme eğitimi eksikliği ve düşünmek için gereken düşünce araçlarının eksikliği olmasa, bu düşünceleri düşünebilirdi. Bunu tahmin etti ve bir süre, içindeki her kelimeye hâkim olana kadar sözlükten başka bir şey okumama fikrini eğlendirdi.

Yine de şiir, tesellisiydi ve çok şiir okudu, en büyük zevkini daha anlaşılır olan basit şairlerde buldu. Güzelliği seviyordu ve orada güzellik buldu. Şiir, tıpkı müzik gibi, onu derinden etkiliyordu ve bilmesede, zihnini gelecek olan daha ağır iş için hazırlıyordu. Zihninin sayfaları boştu ve çaba harcamadan, okuduğu ve sevdiği çoğu şey, dize dize, bu sayfalara kazınıyordu, böylece kısa sürede okuduğu basılı kelimelerin müziğini ve güzelliğini yüksek sesle ya da nefesi altında söylemekten büyük zevk almaya başladı. Sonra, kütüphane rafında yan yana duran Gayley'nin "Klasik Mitler"ine ve Bulfinch'in "Efsane Çağı"na rastladı. Bu bir aydınlanmaydı, cehaletinin karanlığında büyük bir ışıktı ve şiiri her zamankinden daha hevesle okudu.

Kütüphanedeki masadaki adam, Martin'i orada o kadar sık görmüştü ki oldukça samimi olmuştu, her girdiğinde onu bir gülümseme ve baş selamıyla karşılıyordu. Martin cesur bir şeyi işte bu yüzden yaptı. Masada bazı kitaplar çıkarırken ve adam kartları damgalarken, Martin pat diye söyledi:

"Bak, sana sormak istediğim bir şey var."

Adam gülümsedi ve ilgi gösterdi.

"Genç bir bayanla tanışıp seni çağırmasını istediğinde, ne kadar zaman sonra gidebilirsin?"

Martin gömleğinin omuzlarına yapışıp sıkıldığını hissetti, çabanın teriyle.

"Herhangi bir zaman diyebilirim," diye cevap verdi adam.

"Evet, ama bu farklı," diye itiraz etti Martin. "O—ben—şey, görüyorsun, durum şu: belki orada olmaz. Üniversiteye gidiyor."

"Öyleyse tekrar git."

"Söylediğim şey demek istediğim şey değildi," diye itiraf etti Martin tereddütle, kendini tamamen ötekinin insafına bırakmaya karar verirken. "Ben kaba saba bir adamım ve sosyeteği hiç görmedim. Bu kız, benim olmadığım her şey ve ben onun olduğu hiçbir şey değilim. Aptal numarası yaptığımı düşünmüyorsun, değil mi?" diye sordu aniden.

"Hayır, hayır; hiç de değil, sizi temin ederim," diye itiraz etti öteki. "Sorunuz tam olarak referans bölümünün kapsamında değil, ama size yardımcı olmaktan büyük memnuniyet duyarım."

Martin ona hayranlıkla baktı.

"Bunu bu şekilde söyleyebilseydim, iyi olurdu," dedi.

"Affedersiniz?"

"Yani bu kadar kolay, kibar ve tüm o şeylerle konuşabilseydim."

"Ah," dedi öteki, anlayarak.

"Ziyaret için en iyi zaman nedir? Öğleden sonra mı?—yemek saatine çok yakın değil mi? Yoksa akşam mı? Ya da Pazar?"

"Sana söyleyeyim," dedi kütüphaneci yüzü parlayarak. "Onu telefonda ara ve öğren."

"Yapacağım," dedi, kitaplarını alıp gitmeye başlarken.

Geri döndü ve sordu:

"Genç bir bayanla konuşurken—diyelim ki, Bayan Lizzie Smith—'Bayan Lizzie' mi denir? Yoksa 'Bayan Smith' mi?"

""Bayan Smith' deyin," dedi kütüphaneci otoriter bir şekilde. "Her zaman 'Bayan Smith' deyin—onunla daha iyi tanışana kadar."

Böylece Martin Eden sorunu çözdü.

"İstedığınız zaman gelin; bütün öğleden sonra evde olacağım," Ruth'un ödünç aldığı kitapları ne zaman iade edebileceğine dair kekeme talebine telefonda verdiği yanıtı.

Onu kapıda kendisi karşıladı ve kadınsı gözleri hemen ütülü pantolonları ve onda daha iyiye doğru kesin ama tarif edilemez küçük değişikliği fark etti. Ayrıca, yüzü de dikkatini çekti. Neredeyse şiddetliydi, bu sağlık hali ve ondan dalgalar halinde ona doğru fıskırıyor gibiydi. Yine ona doğru ısınmak için eğilme arzusunun dürtüsünü hissetti ve varlığının üzerinde yarattığı etkiye tekrar hayret etti. Ve o da, sırayla, selamlaşırken elinin temasını hissettiğinde o mutluluk sarhoşluğunu tekrar yaşadı. Aralarındaki fark, onun soğuk ve soğukkanlı olması, onun ise yüzünün saç diplerine kadar kızarmasıydı. Eski beceriksizliğiyle onu takip etti ve omuzları tehlikeli bir şekilde sallayıp yalpaladı.

Oturma odasına yerleştiklerinde, rahatlamaya başladı—beklediğinden çok daha kolay. O kolaylaştırdı ve bunu yaparkenki zarif ruhu, Martin'in ona her zamankinden daha delice aşık olmasına neden oldu. Önce ödünç kitaplar hakkında, bağlı olduğu Swinburne ve anlamadığı Browning hakkında konuştular; ve o, konuyu bir konudan diğerine taşıdı, bir yandan da ona nasıl yardımcı olabileceği sorununu düşünüyordu. İlk karşılaşmalarından beri bunu sık sık düşünmüştü. Ona yardım etmek istiyordu. Daha önce kimsenin yapmadığı şekilde acımasına ve şefkatine çağrıda bulunuyordu ve bu acıma, onu küçük düşürmekten çok, içinde annelik duygusuydu. Onu çeken adam, bakire korkularıyla onu şoke edecek, zihnini ve nabzını garip düşünceler ve hislerle titretecek kadar adam olduğunda, acıması sıradan türden olamazdı. Boynunun eski büyüğü hâlâ oradaydı ve ellerini boynuna koyma düşüncesinde bir tatlılık vardı. Hâlâ şehvetli bir dürtü gibiydi, ama ona daha çok alışmıştı. Yeni doğan aşkın bu şekilde özetleneceğini hayal etmiyordu. Ne de onda uyandırdığı hissin aşk olduğunu hayal ediyordu. Ona, çeşitli potansiyel mükemmelliklere sahip sıra dışı bir tip olarak ilgi duyduğunu ve bu konuda neredeyse hayırsever hissettiğini düşünüyordu.

Onu arzuladığını bilmiyordu; ama onun için durum farklıydı. Onu sevdiğini biliyordu ve hayatında daha önce hiçbir şeyi arzulamadığı kadar çok arzuluyordu. Şiiri güzellik için sevmiştir; ama onunla tanıştığından beri, geniş aşk şiiri alanının kapıları sonuna kadar açılmıştı. Bulfinch ve Gayley'den bile daha fazla anlayış vermişti ona. Bir hafta önce ikinci bir düşünceyle şereflendirmeyeceği bir dize vardı—"Tanrı'nın deli âşığı bir öpücükte ölüyor"; ama şimdi sürekli zihninde ısrar ediyordu. Harikasına ve gerçeğine hayret etti; ve ona bakarken, bir öpücükte memnuniyetle ölebileceğini biliyordu. Kendini Tanrı'nın deli âşığı gibi hissetti ve hiçbir şövalyelik unvanı ona daha büyük bir gurur veremezdi. Ve sonunda hayatın anlamını ve neden doğduğunu biliyordu.

Ona bakıp dinlerken, düşünceleri cüretkar oldu. Kapıda elinin elindeki baskısının tüm vahşi zevkini gözden geçirdi ve tekrarını özledi. Bakışları sık sık dudaklarına kayıyor ve onları açlıkla arzuluyordu. Ama bu özlemde kaba ya da dünyevi hiçbir şey yoktu. Konuştuğu kelimeleri telaffuz ederken o dudakların her hareketini ve oyununu izlemek ona enfes bir zevk veriyordu; yine de bunlar tüm erkek ve kadınların sahip olduğu sıradan dudaklar değildi. Maddeleri sıradan insan çamuru değildi. Saf ruhun dudaklarıydı ve ona olan arzusu, onu diğer kadınların dudaklarına götüren arzudan kesinlikle farklı görünüyordu. Dudaklarını öpebilir, kendi fiziksel dudaklarını onların üzerine koyabilirdi, ama bu, kişinin Tanrı'nın cübbesini öpeceği yüksek ve korkunç bir coşkuyla olurdu. Kendinde meydana gelen bu değerlerin dönüşümünün farkında değildi ve ona baktığında gözlerinde parlayan ışığın, aşk arzusu üzerlerine geldiğinde tüm erkeklerin gözlerinde parlayan ışıkla tamamen aynı olduğunu bilmiyordu. Bakışının ne kadar ateşli ve erkeksi olduğunu, ne de sıcak alevinin onun ruhunun simyasını etkilediğini hayal etmiyordu. Onun delici bekareti, kendi duygularını yüceltip gizledi, düşüncelerini bir yıldız kadar soğuk bir iffete yükseltti ve gözlerinden sıcak dalgalar gibi parlayan, içinden akan ve benzer bir sıcaklık uyandıran bir şey olduğunu öğrense şaşırırdı. O, bundan ince bir şekilde rahatsız oluyordu ve bir kereden fazla, nedenini bilmesede, bu leziz müdahale düşünce dizisini bozdu ve onu kısmen söylenmiş fikirlerin geri kalanı için el yordamıyla aramaya zorladı. Konuşma onun için her zaman kolaydı ve bu kesintiler, onun dikkat çekici bir tip olduğuna karar vermemiş olsa, kafasını karıştırırdı. İzlenimlere karşı çok duyarlıydı ve sonuçta, başka bir dünyadan bir gezginin bu aurasının onu bu kadar etkilemesi tuhaf değildi.

Bilincinin arka planındaki sorun ona nasıl yardım edeceğiydi ve konuşmayı bu yöne çevirdi; ama konuya ilk gelen Martin oldu.

"Sizden biraz tavsiye alabilir miyim acaba?" diye başladı ve kalbinin hoplamasına neden olan bir istek onayı aldı. "Geçen sefer buradayken, kitaplar ve şeyler hakkında

konuşamadığımı söylemişim, çünkü nasıl yapacağımı bilmiyordum, değil mi? O zamandan beri çok düşündüm. Kütüphaneye çok gittim, ama ele aldığım kitapların çoğu beni aştı. Belki de baştan başlamalıyım. Hiçbir avantajım olmadı. Çocukluğumdan beri çok çalıştım ve kütüphaneye gidip kitaplara yeni gözlerle bakmaya—ve yeni kitaplara da bakmaya—başladığımdan beri, doğru türden okumadığım sonucuna vardım. Sığır kamplarında ve tayfa kamaralarında bulduğunuz kitapların, örneğin bu evdekilerle aynı olmadığını bilirsiniz. İşte benim alışık olduğum okuma malzemesi buydu. Yine de—ve bununla övünmüyorum—birlikte olduğum insanlardan farklı oldum. Beraber seyahat ettiğim denizcilerden ve kovboylardan daha iyi olduğumdan değil,—bir süre kovboyluk yaptım, bilirsiniz,—ama her zaman kitapları sevdim, elime geçen her şeyi okudum ve—şey, sanırım çoğundan farklı düşünüyorum.

"Şimdi, anlatmak istediğime gelelim. Böyle bir evin içinde hiç bulunmamıştım. Bir hafta önce geldiğimde, tüm bunları, sizi, annenizi, kardeşlerinizi ve her şeyi gördüğümde—şey, beğendim. Bu tür şeyleri duymuştum ve bazı kitaplarda okumuştum ve evinize bakınca, kitaplar gerçek oldu. Ama peşinde olduğum şey, onu beğenmiş olmam. Onu istedim. Şimdi de istiyorum. Bu evde aldığınız gibi hava solumak istiyorum—kitaplarla, resimlerle ve güzel şeylerle dolu, insanların alçak sesle konuştuğu, temiz olduğu ve düşüncelerinin temiz olduğu hava. Her zaman soluduğum hava, yemek, ev kirası, kavga ve içkiyle karıştı ve onlar da sadece bunlardan bahsederdi. Odanın karşısına geçip annenizi öptüğünüzde, bunun gördüğüm en güzel şey olduğunu düşünmüştüm. Hayatın çoğunu gördüm ve bir şekilde, benimle olanların çoğundan çok daha fazlasını gördüm. Görmeyi seviyorum ve daha fazla görmek istiyorum ve farklı görmek istiyorum.

"Ama daha konuya gelmedim. İşte burada. Sizin bu evinizdeki hayat türüne ulaşmak istiyorum. Hayatta içkiden, sıkı çalışmadan ve başıboş dolaşmaktan daha fazlası var. Şimdi, bunu nasıl elde edeceğim? Nereden tutup başlayacağım? Yolculuğumu çalışarak ödemeye razıyım, bilirsiniz ve söz konusu sıkı çalışma olunca çoğu erkeği hasta edebilirim. Bir kere başlayınca, gece gündüz çalışırım. Belki de tüm bunları size sormamı komik buluyorsunuz. Size sormam gereken dünyadaki son kişi olduğunuzu biliyorum, ama sorabileceğim başka kimseyi tanımıyorum—Arthur dışında. Belki de ona sormalıydım. Eğer ben—"

Sesi kesildi. Sıkıca planladığı niyeti, Arthur'a sorması gerektiği ve kendini aptal yerine koyduğu korkunç olasılığın eşliğinde durmuştu. Ruth hemen konuşmadı. Tökezleyen, kaba konuşma ve düşüncenin basitliğini yüzünde gördükleriyle uzlaştırmaya

çalışmakla çok meşguldü. Daha büyük güç ifade eden gözlere hiç bakmamıştı. Bu her şeyi yapabilen bir adamdı, orada okuduğu mesaj buydu ve konuşulan düşüncesinin zayıflığıyla iyi uyuşmuyordu. Ve doğrusu, kendi zihni o kadar karmaşık ve hızlıydı ki, basitlik konusunda adil bir takdire sahip değildi. Yine de, bu zihnin tam da el yordamıyla arayışında bir güç izlenimi yakalamıştı. Ona, onu aşağıda tutan bağlarla kıvranan ve gerinen bir dev gibi gelmişti. Konuştuğunda yüzü tamamen sempati doluydu.

"İhtiyacınız olan şeyi kendiniz de fark ediyorsunuz, eğitim. Geri dönüp ilkokulu bitirmeli, sonra lise ve üniversiteye gitmelisiniz."

"Ama bu para gerektirir," diye sözünü kesti.

"Ah!" diye haykırdı. "Bunu düşünmemiştim. Ama akrabalarınız var, size yardım edebilecek biri?"

Başını salladı.

"Annem ve babam öldü. İki kız kardeşim var, biri evli, diğeri de sanırım yakında evlenecek. Sonra bir sürü erkek kardeşim var,—en küçüğü benim,—ama onlar kimseye yardım etmedi. Dünyanın çevresinde, sadece kendilerini düşünerek dolaştılar. En büyüğü Hindistan'da öldü. İkişisi şimdi Güney Afrika'da, biri balina avında, biri de sirkle seyahat ediyor—trapez işi yapıyor. Sanırım ben de tıpkı onlar gibiyim. On bir yaşımdan beri kendime baktım—annem o zaman öldü. Sanırım kendi kendime çalışmalıyım ve bilmek istediğim şey nereden başlayacağım."

"İlk şeyin bir dilbilgisi kitabı almak olduğunu söylemeliyim. Dilbilginiz—" "Korkunç" demek istemişti ama "pek iyi değil" olarak değiştirdi.

Kızardı ve terledi.

"Çok fazla argo ve anlamadığınız kelimeler konuştuğumu biliyorum. Ama onlar bildiğim tek kelimeler—nasıl konuşacağım. Aklımda başka kelimeler var, kitaplardan kaptım, ama telaffuz edemiyorum, bu yüzden kullanmıyorum."

"Önemli olan ne söylediğinizden çok, nasıl söylediğiniz. Açık sözlü olmamın bir sakıncası yok, değil mi? Sizi incitmek istemem."

"Hayır, hayır," diye haykırdı, gizlice onu nezaketi için kutsarken. "Söyleyin. Bilmeliyim ve sizden duymayı herkesten daha çok tercih ederim."

"Peki, 'You was' diyorsunuz; 'You were' olmalı. 'I seen' diyorsunuz 'I saw' yerine. Çift olumsuz kullanıyorsunuz—"

"Çift olumsuz nedir?" diye sordu; sonra alçakgönüllüce ekledi, "Görüyorsunuz, açıklamalarınızı bile anlamıyorum."

"Korkarım bunu açıklamadım," diye gülümsedi. "Çift olumsuz—bir bakayım—şey, 'never helped nobody' diyorsunuz. 'Never' bir olumsuz. 'Nobody' başka bir olumsuz. İki olumsuzun bir olumlu yaptığı kuraldır. 'Never helped nobody', kimseye yardım etmemek anlamına geldiği için, birilerine yardım etmiş olmalılar demektir."

"Bu oldukça açık," dedi. "Daha önce hiç düşünmemiştim. Ama birilerine yardım etmiş _olmalılar_ anlamına gelmiyor, değil mi? Bana 'never helped nobody' doğal olarak birilerine yardım edip etmediklerini söylemiyor gibi geliyor. Daha önce hiç düşünmemiştim ve bir daha asla söylemeyeceğim."

Zihninin çabukluğu ve kesinliği karşısında memnun ve şaşırılmıştı. İpucunu alır almaz sadece anlamakla kalmadı, aynı zamanda hatasını düzeltilti.

"Hepsini dilbilgisi kitabında bulacaksınız," diye devam etti. "Konuşmanızda fark ettiğim başka bir şey daha var. Yapmamanız gereken yerde 'don't' diyorsunuz. 'Don't' bir kısaltmadır ve iki kelimeyi temsil eder. Onları biliyor musunuz?"

Bir an düşündü, sonra cevap verdi, "'Do not.'"

Başını salladı ve "'does not' demek istediğinizde 'don't' kullanıyorsunuz," dedi.

Buna kafası karıştı ve hemen anlayamadı.

"Bir örnek verin," diye rica etti.

"Şey—" Kaşlarını çattı ve düşünürken dudaklarını büzdü; o ise bakıp bu ifadesinin en hayranlık uyandırıcı olduğuna karar verdi. "'It don't do to be hasty.' 'Don't'u 'do not' olarak değiştirin, 'It do not do to be hasty' olur ki bu tamamen saçmadır."

Bunu zihninde çevirdi ve düşündü.

"Kulağa tırmalayıcı gelmiyor mu?" diye önerdi.

"Pek sayılmaz," diye yargılayarak cevap verdi.

"Neden 'Can't say that it do' demediniz?" diye sordu.

"Bu kulağa yanlış geliyor," dedi yavaşça. "Diğeri hakkında karar veremiyorum. Sanırım kulağım sizinki kadar eğitimli değil."

"'Ain't' diye bir kelime yok," dedi, hoş bir vurguyla.

Martin yine kızardı.

"Ve 'been' yerine 'ben' diyorsunuz," diye devam etti; "'came' yerine 'come'; ve sonları kesiş biçiminiz gerçekten korkunç."

"Ne demek istiyorsunuz?" Öne eğildi, böyle harika bir zihnin önünde diz çökmesi gerektiğini hissederek. "Nasıl kesiyorum?"

"Sonları tamamlamıyorsunuz. 'A-n-d', 'and' okunur. Siz 'an' diye telaffuz ediyorsunuz. 'I-n-g', 'ing' okunur. Bazen 'ing' diye telaffuz ediyor, bazen de 'g'yi atlıyorsunuz. Ayrıca baş harfleri ve ünlüleri düşürerek geniş getiriyorsunuz. 'T-h-e-m', 'them' okunur. Siz—şey, hepsini üzerinden geçmek gerekli değil. İhtiyacınız olan şey dilbilgisi. Bir tane getirip nasıl başlayacağınızı göstereceğim."

Ayağa kalkarken, görgü kuralları kitaplarında okuduğu bir şey zihninden geçti ve beceriksizce ayağa kalktı, doğru şeyi yapıp yapmadığı konusunda endişelenerek ve bunu gitmek üzere olduğunun bir işareti olarak almasından korkarak.

"Bu arada, Bay Eden," diye seslendi odadan çıkarken. "_Booze_ nedir? Birkaç kez kullandınız."

"Ah, booze," diye güldü. "Argo. Viski ve bira anlamına gelir—sarhoş edecek herhangi bir şey."

"Ve bir şey daha," diye gülerek karşılık verdi. "Kişisel olmayan bir anlamda 'you' kullanmayın. 'You' çok kişiseldir ve az önceki kullanımınız tam olarak demek istediğiniz şey değildi."

"Bunu pek anlayamıyorum."

"Az önce bana, 'viski ve bira—sarhoş edecek herhangi bir şey' dediniz—beni sarhoş edecek, anlıyor musunuz?"

"Şey, ederdi, değil mi?"

"Evet, tabii," diye gülümsedi. "Ama beni işin içine katmamak daha hoş olurdu. 'You' yerine 'one' kullanın ve kulağa ne kadar daha iyi geldiğini görün."

Dilbilgisi kitabıyla döndüğünde, sandalyesini onunkine yaklaştırdı—ona sandalyede yardım etmesi gerekip gerekmediğini merak etti—ve yanına oturdu. Dilbilgisi kitabının sayfalarını çevirdi ve başları birbirine eğikti. Yapması gereken işi özetlemesini pek takip edemiyordu, onun keyifli yakınlığı karşısında o kadar şaşkına dönmüştü ki. Ama çekimlemenin önemini anlatmaya başladığında, onu tamamen unuttu. Çekimlemeyi hiç duymamıştı ve dilin kaburgalarına dair yakaladığı anlık görüntüden büyülenmişti. Sayfaya doğru eğildi ve saçı yanağına dokundu. Hayatında sadece bir kez bayılmıştı ve yine bayılacağını düşündü. Neredeyse nefes alamıyordu ve kalbi kanı boğazına pompalıyor ve onu boğuyordu. Hiç bu kadar erişilebilir görünmemişti. O an için aralarındaki büyük uçurum kapanmıştı. Ama ona olan hissini yüceliğinde bir azalma yoktu. O ona inmemişti. Onu bulutların arasına çekip ona taşıyan oydu. O anda ona olan hürmeti, dini bir korku ve coşkuyla aynı düzeydeydi. Kutsalların kutsalına izinsiz girmiş gibiydi ve yavaşça ve dikkatlice başını, bir elektrik şoku gibi sarsan ve onun farkında olmadığı temastan çekti.

Bölüm 8

BÖLÜM VIII.

Birkaç hafta geçti, Martin Eden dilbilgisi çalıştı, görgü kuralları kitaplarını gözden geçirdi ve hoşuna giden kitapları hevesle okudu. Kendi sınıfından kimseyi görmedi. Lotus Kulübü'nün kızları ona ne olduğunu merak ediyor ve Jim'i sorularla rahatsız ediyordu; Riley'nin ahırında eldiven takan adamlardan bazıları Martin'in artık gelmemesine seviniyordu. Kütüphanede bir kez daha hazine buldu. Dilbilgisi ona dilin kaburgalarını gösterdiği gibi, bu kitap da ona şiirin kaburgalarını gösterdi ve ölçü, yapı ve biçimi öğrenmeye başladı, sevdiği güzelliğin altında o güzelliğin neden ve niçinini bularak. Bulduğu bir başka modern kitap, şiiri temsili bir sanat olarak ele alıyor, edebiyatın en iyilerinden bol örneklerle kapsamlı bir şekilde işliyordu. Bu kitapları incelerken duyduğu keskin zevkle hiç roman okumamıştı. Ve yirmi yıldır zorlanmamış, olgun arzuyla itilmiş taze zihni, okuduğu şeyi öğrenci zihnine özgü olmayan bir erkeklikle kavradı.

Şimdi avantajlı noktasından geriye baktığında, bildiği eski dünya, kara ve deniz ve gemiler dünyası, denizci adamlar ve harpikadınlar dünyası, çok küçük bir dünya gibi görünüyordu; ama yine de bu yeni dünyayla harmanlanıp genişledi. Zihni birlik için yapılmıştı ve ilk başta iki dünya arasında temas noktaları görmeye başladığında şaşırды. Ayrıca, kitaplarda bulduğu yüce düşünce ve güzellik tarafından soylulaştırıldı. Bu, onu her zamankinden daha sağlam bir şekilde, yukarıda, Ruth ve ailesi gibi toplumda, tüm erkek ve kadınların bu düşünceleri düşündüğüne ve yaşadığına inandırdı. Aşağıda, yaşadığı yerde adilik vardı ve tüm günlerini kirleten adilikten arınmak ve üst sınıfların yaşadığı o yüceltilmiş aleme yükselmek istiyordu. Tüm çocukluğu ve gençliği belirsiz bir huzursuzluk tarafından rahatsız edilmişti; ne istediğini hiç bilmemişti, ama Ruth'la tanışana kadar boşuna aradığı bir şeyi istemişti. Ve şimdi huzursuzluğu keskin ve acı verici hale gelmişti ve sonunda, açıkça ve kesin olarak, ihtiyacı olan şeyin güzellik, zeka ve aşk olduğunu biliyordu.

O birkaç hafta boyunca Ruth'u yarım düzine kez gördü ve her seferinde ek bir ilham kaynağıydı. O, İngilizcesine yardım etti, telaffuzunu düzeltti ve aritmetiğe başlattı. Ama ilişkileri tamamen temel çalışmaya adanmamıştı. Hayatın çoğunu görmüştü ve zihni, kesirler, küp kök, ayrıştırma ve analizle tamamen yetinecek kadar

olgunlaşmıştı; ve konuşmalarının başka temalara döndüğü zamanlar oluyordu—okuduğu son şiir, onun incelediği son şair. Ve en sevdiği pasajları ona yüksek sesle okuduğunda, o zevkin en yüksek cennetine yükseliyordu. Konuştuğunu duyduğu tüm kadınlar arasında, hiç onunkine benzer bir ses duymamıştı. En küçük sesi bile aşkına bir uyarandı ve söylediği her kelimeyle sarsılıp çarpıntı yapıyordu. Onun niteliği, dinginliği ve müzikal modülasyonuydu—kültürün ve nazik bir ruhun yumuşak, zengin, tarif edilemez ürünü. Onu dinlerken, hafızasının kulaklarında barbar kadınların ve cadıların sert çığlıkları ve daha az sertlik derecelerinde, çalışan kadınların ve kendi sınıfındaki kızların tiz sesleri çınlıyordu. Sonra vizyonun kimyası çalışmaya başlıyor ve zihninde bir geçit töreniyle sıralanıyorlardı, her biri, karşılaştırmayla, Ruth'un ihtişamlarını kathyordu. Ayrıca, mutluluğu, zihninin okuduğunu kavradığı ve yazılı düşüncenin güzelliğinin takdiriyle titreştiği bilgisiyle artıyordu. Ona "Prenses"ten çok okudu ve sık sık gözlerinin yaşlarla yüzdüğünü gördü, estetik doğası o kadar ince ayarlanmıştı. Böyle anlarda kendi duyguları onu bir tanrı gibi olana kadar yükseltiyordu ve ona bakıp dinlerken, hayatın yüzüne bakıyor ve en derin sırlarını okuyor gibiydi. Ve sonra, ulaştığı enfes duyarlılık doruklarının farkına vararak, bunun aşk olduğuna ve aşkın dünyadaki en büyük şey olduğuna karar verdi. Ve hafızanın koridorlarında, daha önce bildiği tüm heyecanlar ve yanmalar geçiyordu—şarabın sarhoşluğu, kadınların okşamaları, fiziksel yarışmaların kaba oyunu ve alıp veriş—ve şimdi zevk aldığı bu yüce coşkuya kıyasla önemsiz ve adi görünüyorlardı.

Durum Ruth için belirsizdi. Hiç kalp tecrübesi yaşamamıştı. Bu konulardaki tek deneyimleri kitaplardandı; burada sıradan günün gerçekleri, fantezi tarafından gerçek dışı bir peri diyarına dönüştürülüyordu; ve bu kaba denizcinin kalbine sızıp orada bir gün patlayacak ve onu ateş dalgalarıyla saracak birikmiş güçleri depoladığını çok az biliyordu. Gerçek aşk ateşini bilmiyordu. Aşk bilgisi tamamen teorikti ve onu, çiy düşüşü ya da durgun suyun dalgacığ kadar nazik ve yaz gecelerinin kadife karanlığı kadar serin, yalaz bir alev olarak tasavvur ediyordu. Aşk fikri, sevileni, çiçek kokulu ve loş ışıklı, eterik bir sakinlik atmosferinde yumuşakça hizmet eden, sakin bir şefkatten ibaretti. Aşkın volkanik sarsıntılarını, kavurucu sığağını ve kuru küllerin çorak alanlarını hayal etmiyordu. Ne kendi potansiyellerini, ne de dünyanın potansiyellerini biliyordu; ve hayatın derinlikleri ona bir illüzyon deniziydi. Annesinin ve babasının evlilik sevgisi, aşk yakınlığı idealini oluşturuyordu ve bir gün, şok ya da sürtünme olmadan, sevilen biriyle aynı sakin varoluş tatlılığına çıkmayı dört gözle bekliyordu.

Bu yüzden Martin Eden'a bir yenilik, tuhaf bir birey olarak bakıyor ve onda yarattığı etkileri yenilik ve tuhaflıkla özdeşleştiriyordu. Bu çok doğaldı. Benzer şekillerde,

hayvanat bahçesinde vahşi hayvanlara baktığında, ya da bir rüzgar fırtınasına tanık olduğunda ya da parlak çubuklu şimşekte ürperdiğinde olağandışı hisler yaşamıştı. Bu tür şeylerde kozmik bir şey vardı ve onda da kozmik bir şey vardı. O, ona geniş havalar ve büyük alanlar soluyarak gelmişti. Tropik güneşlerin parıltısı yüzündeydi ve şişen, esnek kaslarında hayatın ilkel canlılığı vardı. Sert erkeklerin ve daha sert eylemlerin o gizemli dünyası tarafından bozulmuş ve yaralanmıştı; bu dünyanın ileri karakolları onun ufkunun ötesinde başlıyordu. Evcilleşmemişti, vahşiydi ve gizli yollarla, onun eline bu kadar uysal gelmesiyle gururu okşanıyordu. Ayrıca, vahşi şeyi evcilleştirmenin ortak dürtüsüyle de sarsıldı. Bilinçsiz bir dürtüydü ve arzusunun, onun çamurunu babasının suretine benzer şekilde yeniden şekillendirmek olduğu düşüncelerinden çok uzaktı; ki bu suretin dünyadaki en iyi olduğuna inanıyordu. Ve deneyimsizliğinden dolayı, ondan yakaladığı kozmik hissin, erkekleri ve kadınları dünya çapında eşit güçle bir araya çeken, geyikleri çiftleşme mevsiminde birbirini öldürmeye zorlayan ve hatta elementleri karşı konulmaz bir şekilde birleşmeye iten şeylerin en kozmiği olan aşk olduğunu bilmesinin hiçbir yolu yoktu.

Hızlı gelişimi bir sürpriz ve ilgi kaynağıydı. İçinde, uygun toprakta çiçekler gibi gün geçtikçe filizlenen, tahmin edilmemiş incelikler keşfetti. Ona Browning okudu ve tartışmalı pasajlara verdiği tuhaf yorumlar karşısında sık sık şaşkına döndü. Onun, erkekler, kadınlar ve hayat konusundaki deneyiminden yola çıkarak yaptığı yorumların, kendiminkinden çok daha sık doğru olduğunu fark etmesi onu aşırıyordu. Kavramları ona saf görünüyordu, gerçi yıldızlar arasında o kadar geniş bir yörüngeye sahip olan, takip edemediği ve sadece oturup tahmin edilmemiş gücün etkisiyle sarsıldığı kavrayışının cüretkar uçuşları tarafından sık sık ateşleniyordu. Sonra ona çaldı—artık ona karşı değil—ve onu şakülünün ötesindeki derinliklere batan müzikle yokladı. Doğası, bir çiçeğin güneşe açılması gibi müziğe açıldı ve işçi sınıfı reçel zamanlarından ve tıkırtılarından, neredeyse ezbere bildiği klasik gösteri parçalarına hızlı bir geçiş yaptı. Yine de, Wagner'e karşı demokratik bir düşkünlük gösterdi ve "Tannhäuser" uvertürü, ona ipucunu verdikten sonra, onu çaldığı hiçbir şeyin olmadığı kadar sahiplendi. Doğrudan bir şekilde hayatını kişileştiriyordu. Tüm geçmişi _Venusburg_ motifiydi, onu ise bir şekilde _Hacı Korosu_ motifiyile özdeşleştiriyordu; ve onu yükselttiği bu yüce durumdan, iyi ve kötünün sonsuzca savaştığı o devasa gölge alemine, ruhun el yordamıyla arayışına doğru ilerliyor ve yükseliyordu.

Bazen sorguluyor ve zihninde, müzikle ilgili kendi tanımlarının ve kavramlarının doğruluğu konusunda geçici şüpheler uyandırıyor. Ama şarkı söylemesini sorgulamıyordu. Tamamen oydu ve saf soprano sesinin ilahi melodisi karşısında her

zaman hayrete oturuyordu. Ve bunu, yetersiz beslenmiş ve eğitimsiz fabrika kızlarının zayıf cıvıltıları ve tiz titreşimleriyle ve liman kasabalarındaki kadınların cin çatlamış boğazlarından gelen kaba çığlıklarla karşılaştırmadan edemiyordu. Ona şarkı söylemekten ve çalmaktan zevk alıyordu. Doğrusu, ilk kez oynayacak bir insan ruhu vardı ve onun plastik çamurunu şekillendirmek bir zevkti; çünkü onu şekillendirdiğini düşünüyordu ve niyetleri iyiydi. Ayrıca, onunla birlikte olmak hoştu. Onu itmiyordu. O ilk tiksinti aslında keşfedilmemiş benliğinden korkuydu ve korku uykuya dalmıştı. Bilmiyor olsa da, onda bir mülkiyet hakkı hissi vardı. Ayrıca, onun üzerinde tonik bir etkisi vardı. Üniversitede sıkı çalışıyordu ve tozlu kitaplardan sıyrılıp kişiliğinin taze deniz melteminin üzerine esmesinin onu güçlendirdiğini hissediyordu. Güç! İhtiyacı olan şey güçtü ve o bunu ona cömert ölçüde veriyordu. Onunla aynı odaya girmek ya da onu kapıda karşılamak, hayattan cesaret almaktı. Ve o gittiğinde, daha keskin bir zevk ve taze bir enerji deposuyla kitaplarına dönüyordu.

Browning'i biliyordu, ama ruhlarla oynamanın beceriksiz bir şey olduğu hiç aklına girmemişti. Martin'e olan ilgisi arttıkça, hayatını yeniden şekillendirmek onun için bir tutku haline geldi.

"Bay Butler var," dedi bir öğleden sonra, dilbilgisi, aritmetik ve şiir bir kenara bırakıldığında.

"İlk başta nispeten hiçbir avantajı yoktu. Babası bir banka veznedarıydı, ama yıllarca sürüklendi, Arizona'da veremden ölürek, öldüğünde Bay Butler, Charles Butler olarak çağrılırdı, kendini dünyada yapayalnız buldu. Babası Avustralya'dan gelmişti, bilirsiniz, bu yüzden Kaliforniya'da akrabası yoktu. Bir matbaada çalışmaya gitti,—bunu birçok kez anlattığımı duydum,—ve ilk başta haftada üç dolar kazanıyordu. Bugünkü geliri yılda en az otuz bin dolar. Bunu nasıl yaptı? Dürüsttü, sadıktı, çalışkandı ve tutumluydu. Çoğu çocuğun kendini kaptırdığı zevklerden kendini mahrum etti. Her hafta belirli bir miktar biriktirmeyi kendine ilke edindi, biriktirmek için onsuz yapmak zorunda olduğu ne olursa olsun. Tabii ki kısa sürede haftada üç dolardan fazla kazanmaya başladı ve maaşı arttıkça daha da çok biriktirdi.

"Gündüzleri çalıştı ve geceleri gece okuluna gitti. Gözleri her zaman geleceğe dikiliydi. Daha sonra gece lisesine gitti. Sadece on yedi yaşındayken, dizgi yaparak mükemmel ücretler kazanıyordu, ama hırslıydı. Bir kariyer istiyordu, bir geçim değil ve nihai kazancı için anlık fedakarlıklara razıydı. Hukuka karar verdi ve babamın ofisine bir ofis çocuğu olarak girdi—bir düşünün!—ve sadece haftada dört dolar alıyordu. Ama

nasıl tutumlu olunacağını öğrenmişti ve o dört dolardan para biriktirmeye devam etti."

Nefes almak ve Martin'in nasıl karşıladığını görmek için durakladı. Yüzü, Bay Butler'ın gençlik mücadelelerine olan ilgiyle aydınlanmıştı; ama yüzünde bir çatık kaş da vardı.

"Bence bu genç bir adam için oldukça zorlu bir durum," diye belirtti. "Haftada dört dolar! Bununla nasıl geçinebilirdi? Emin ol hiçbir lüksü yoktu. Ben şu an pansiyon için haftada beş dolar ödüyorum ve bunda heyecan verici hiçbir şey yok, buna güvenebilirsiniz. Bir köpek gibi yaşamış olmalı. Yediği yemek—"

"Kendi yemeğini pişiriyordu," diye sözünü kesti, "küçük bir gaz ocağında."

"Yediği yemek, bir denizcinin en kötü yemekli açık deniz gemilerinde aldığından daha kötü olmalı; ondan daha kötüsü pek olamaz."

"Ama şimdi onu düşünün!" diye haykırdı coşkuyla. "Gelirinin ona sağladıklarını düşünün. İlk mahrumiyetleri bin kat fazlasıyla ödendi."

Martin ona keskin bir şekilde baktı.

"Bir şeye bahse girerim," dedi, "o da Bay Butler'ın şimdi şişman günlerinde hiç neşeli kalpli biri olmadığıdır. Yıllarca ve yıllarca, bir çocuğun midesiyle kendini böyle besledi ve bahse girerim midesi bunun için şimdi pek iyi değildir."

Araştıran bakışları önünde gözleri yere düştü.

"Bahse girerim şu anda hazımsızlığı vardır!" diye meydan okudu Martin.

"Evet, var," diye itiraf etti; "ama—"

"Ve bahse girerim," diye devam etti Martin, "yaşlı bir baykuş kadar ciddi ve ağırdır ve otuz bin dolarına rağmen iyi vakit geçirmeyi umursamaz. Ve başkalarının iyi vakit geçirdiğini görmekten özellikle zevk duymaz. Yanılıyor muyum?"

Başını onaylayarak salladı ve açıklamak için acele etti:

"Ama o bu tür bir adam değil. Doğası gereği ölçülü ve ciddidir. Her zaman öyleydi."

"Emin ol öyleydi," diye ilan etti Martin. "Haftada üç dolar ve haftada dört dolar ve küçük bir çocuğun gaz ocağında kendi yemeğini pişirmesi ve para biriktirmesi, bütün

gün çalışıp bütün gece ders çalışması, sadece çalışıp hiç oynamaması, hiç iyi vakit geçirmemesi ve iyi vakit geçirmeyi asla öğrenmemesi—tabii ki otuz bini çok geç geldi."

Sempatik hayal gücü, iç görüşünde çocuğun varlığının binlerce ayrıntısını ve yılda otuz bin dolarlık bir adama dar ruhsal gelişimini parlatıyordu. Çok sayıda düşüncenin hızı ve geniş kapsayıcılığıyla, Charles Butler'ın tüm hayatı vizyonunda bir teleskop gibi daraldı.

"Biliyor musun," diye ekledi, "Bay Butler için üzülüyorum. Daha iyisini bilemeyecek kadar gençti, ama üzerinde tamamen boşa harcanan yılda otuz bin dolar uğruna kendini hayattan çaldı. Onun için şu an toplu olarak otuz bin dolar, çocukken biriktirdiği on sentin şeker ve fıstık ya da siyahilerin balkonunda bir koltuk olarak ona satın alacağını satın alamaz."

Ruth'u sarsan tam da bu tür benzersiz bakış açılarıydı. Sadece onun için yeni değildiler ve kendi inançlarına aykırı değildiler, aynı zamanda içlerinde her zaman kendi inançlarını yerinden etmekle veya değiştirmekle tehdit eden gerçek tohumları hissediyordu. Yirmi dört yerine on dört yaşında olsaydı, onlar tarafından değiştirilebilirdi; ama yirmi dört yaşındaydı, doğası ve yetiştirilmesiyle muhafazakârdı ve doğup şekillendiği hayatın çatlağında çoktan kristalleşmişti. Doğruydı, tuhaf yargıları söylendiği anlarda onu rahatsız ediyordu, ama bunları tipinin yeniliğine ve yaşamının tuhaflığına atfediyor ve kısa sürede unutuyordu. Yine de, onları onaylamazken, söylenişlerinin gücü ve onlara eşlik eden gözlerin parlaması ve yüzün ciddiyeti her zaman onu heyecanlandırıyor ve ona çekiyordu. Ufkunun ötesinden gelen bu adamın, bu anlarda, daha geniş ve daha derin kavramlarla onun ufkunun ötesine parladığını asla tahmin edemezdi. Kendi sınırları, ufkunun sınırlarıydı; ama sınırlı zihinler sınırlamaları yalnızca başkalarında tanıyabilir. Ve böylece, kendi bakış açısının gerçekten çok geniş olduğunu ve onunkinin kendisinininkiyle çatıştığı yerlerin onun sınırlamalarını işaret ettiğini hissetti; ve onun kendi gördüğü gibi görmesine yardım etmenin, ufkunu kendi ufkuyla özdeşleşene kadar genişletmenin hayalini kurdu.

"Ama hikayemi bitirmedim," dedi. "Babamın dediğine göre, sahip olduğu hiçbir ofis çocuğu gibi çalışmamış. Bay Butler her zaman çalışmaya hevesliydi. Hiç geç kalmazdı ve genellikle normal saatinin birkaç dakika öncesinde ofiste olurdu. Yine de zamanını biriktirirdi. Her boş anı ders çalışmaya adardı. Muhasebe ve daktilo öğrendi ve stenografi derslerinin parasını, geceleri pratik yapması gereken bir mahkeme muhabinine dikte ettirerek ödedi. Hızla bir memur oldu ve kendini vazgeçilmez kıldı.

Babam onu takdir etti ve yükseleceğini anladı. Hukuk fakültesine gitmesi babamın önerisiydi. Avukat oldu ve daha ofise döner dönmez babam onu kdemsiz ortak olarak aldı. O büyük bir adam. Birkaç kez Amerika Birleşik Devletleri Senatosu'nu reddetti ve babam, bir boşluk olursa, istediği zaman Yüksek Mahkeme yargıcı olabileceğini söylüyor. Böyle bir hayat hepimiz için bir ilham kaynağıdır. Bize, iradesi olan bir adamın çevresinin üstüne çıkabileceğini gösteriyor."

"O büyük bir adam," dedi Martin içtenlikle.

Ama ona öyle geldi ki, anlatımda güzellik ve hayat duygusuna ters düşen bir Şey vardı. Bay Butler'ın kstığı ve mahrumiyetle dolu hayatında yeterli bir güdü bulamıyordu. Bunu bir kadın sevgisi için ya da güzelliğe ulaşmak için yapmış olsaydı, Martin anlardı. Tanrı'nın deli aşığı, bir öpücük için her Şeyi yapardı, ama yılda otuz bin dolar için değil. Bay Butler'ın kariyerinden memnun değildi. Sonuçta, bunda bayağı bir Şey vardı. Yılda otuz bin dolar iyiydi, ama hazımsızlık ve insani olarak mutlu olamama, böyle prensane bir geliri tüm değerinden yoksun bırakıyordu.

Bunun oğunu Ruth'a ifade etmeye çalıştı ve onu Şok etti ve daha fazla yeniden Őekillendirmenin gerekli olduğunu açıkça ortaya koydu. Onunki, insan yaratıkların kendi renklerinin, inançlarının ve siyasetlerinin en iyi ve doğru olduğuna ve dünyaya dağılmış diğer insan yaratıkların kendilerinden daha az Şanslı bir konumda olduğuna inanmalarını sağlayan o yaygın dar grşllkt. Eski Yahudi'nin kadın doğmadığı için Tanrı'ya Őkretmesini ve modern misyoner tanrı-ikamecinin dünyanın dört bir yanına göndermesini sağlayan da aynı dar grşllkt; ve Ruth'un, hayatın başka çatlaklarından gelen bu adamı, kendi hayatının belirli çatlağında yaşayan adamlara benzetme arzusu yaratmasına neden olan da buydu.

Bölüm 9

BÖLÜM IX.

Martin Eden denizden döndü, bir âşğın arzusuyla Kaliforniya'ya yöneldi. Para stoğı tükenince, hazine avı yelkenlisinde tayfa olarak gemiye binmişti; sekiz aylık başarısız hazine arayışının ardından Solomon Adaları, keşif gezisinin dağılmasına tanık oldu. Adamlar Avustralya'da maaşlarını almıştı ve Martin hemen San Francisco'ya giden bir açık deniz gemisine binmişti. O sekiz ay ona sadece karada haftalarca kalmasına yetecek kadar para kazandırmakla kalmamış, aynı zamanda çok sayıda çalışma ve okuma yapmasına da olanak sağlamıştı.

Onunki bir öğrenci zihniydi ve öğrenme yeteneğinin arkasında doğasının yılmazlığı ve Ruth'a olan aşkı vardı. Yanına aldığı dilbilgisini, yorulmamış beyni ona hâkim olana kadar tekrar tekrar işledi. Gemi arkadaşlarının kullandığı kötü dilbilgisini fark etti ve konuşmalarındaki kabalıkları zihinsel olarak düzelterip yeniden yapılandırmayı kendine ilke edindi. Büyük bir sevinçle, kulağının hassaslaştığını ve dilbilgisi sınırları geliştirdiğini keşfetti. Bir çift olumsuz, bir uyumsuzluk gibi onu sarsıyordu ve çoğu zaman, pratik eksikliğinden, bu sarsıntı kendi dudaklarından geliyordu. Dili bir günde yeni numaralar öğrenmeyi reddediyordu.

Dilbilgisini defalarca işledikten sonra, sözlüğü ele aldı ve kelime dağarcığına günde yirmi kelime ekledi. Bunun hafif bir iş olmadığını gördü ve dümende ya da gözcülükte sürekli olarak uzayan telaffuz ve tanım listesini tekrarlıyor, her seferinde kendi kendine ezberleyerek uykuya dalıyordu. "Never did anything," "if I were," ve "those things," birçok varyasyonla, dilini Ruth'un konuştuğu dile alıştırmak için nefesi altında tekrarladığı ifadelerdi. "And" ve "ing," sert bir şekilde telaffuz edilen "d" ve "g" ile, binlerce kez tekrarladı; ve şaşkırtıcı bir şekilde, subaylardan ve keşif gezisini finanse eden kamaradaki centilmen-maceraperestlerden daha temiz ve daha doğru İngilizce konuşmaya başladığını fark etti.

Kaptan, bir şekilde tam bir Shakespeare cildine sahip olan, ama asla okumayan balık gözlü bir Norveçliydi ve Martin onun için çamaşır yıkıyor, karşılığında bu değerli ciltlere erişim izni alıyordu. Bir süre, oyunlara ve neredeyse zahmetsizce beynine kazınan birçok favori pasaja o kadar dalmıştı ki, tüm dünya Elizabeth dönemi trajedisi ya da komedisi formlarında şekilleniyor ve düşünceleri bile boş dizelerle oluyordu. Bu,

kulağını eğitti ve ona soylu İngilizce için ince bir takdir kazandırdı; bununla birlikte, zihnine arkaik ve eski moda pek çok şey soktu.

Sekiz ay iyi değerlendirilmişti ve doğru konuşma ve yüksek düşünme hakkında öğrendiklerine ek olarak, kendisi hakkında da çok şey öğrenmişti. Çok az şey bildiği için alçakgönüllülüğünün yanı sıra, bir güç inancı da yükseldi. Kendisiyle gemi arkadaşları arasında keskin bir derecelenme hissetti ve farkın başarıdan çok potansiyelde yattığını fark edecek kadar bilgeydi. Onun yapabildiğini—onlar da yapabiliyordu; ama içinde, kendisinde yaptığından daha fazlası olduğunu söyleyen karışık bir mayalanmanın çalıştığını hissediyordu. Dünyanın enfes güzelliği tarafından işkence görüyor ve Ruth'un orada olup onunla paylaşmasını diliyordu. Ona Güney Denizi güzelliğinin birçok parçasını anlatmaya karar verdi. Düşünceyle içindeki yaratıcı ruh alevlendi ve bu güzelliği Ruth'tan daha geniş bir kitle için yeniden yaratması için onu zorladı. Ve sonra, ihtişam ve görkem içinde, büyük fikir geldi. Yazacaktı. Dünyanın gördüğü gözlerden biri, duyduğu kulaklardan biri, hissettiği kalplerden biri olacaktı. Her şeyi yazacaktı—şiir ve nesir, kurgu ve tasvir ve Shakespeare gibi oyunlar. İşte kariyer ve Ruth'u kazanmanın yolu buydu. Edebiyat adamları dünyanın devleriydi ve onları, yılda otuz bin dolar kazanan ve isterlerse Yüksek Mahkeme yargıcı olabilen Bay Butler'lardan çok daha üstün görüyordu.

Fikir bir kere filizlenince, ona hâkim oldu ve San Francisco'ya dönüş yolculuğu bir rüya gibiydi. Tahmin edilmemiş güçle sarhoştı ve her şeyi yapabileceğini hissediyordu. Büyük ve yalnız denizin ortasında perspektif kazandı. Ruth'u ve dünyasını, açıkça ve ilk kez gördü. Zihninde, iki eliyle alıp çevirebileceği ve inceleyebileceği somut bir şey olarak canlanmıştı. O dünyada silik ve bulanık çok şey vardı, ama onu bir bütün olarak gördü, ayrıntılı olarak değil ve ayrıca ona hâkim olmanın yolunu da gördü. Yazmak! Düşünce içinde bir ateşti. Döner dönmez başlayacaktı. Yapacağı ilk şey, hazine avcılarının yolculuğunu anlatmak olacaktı. Bunu bir San Francisco gazetesine satacaktı. Ruth'a bundan hiçbir şey söylemeyecek ve adını basılı gördüğünde şaşırarak ve memnun olacaktı. O yazarken, çalışmaya da devam edebilirdi. Her günde yirmi dört saat vardı. O yenilmezdi. Nasıl çalışılacağını biliyordu ve kaleler onun önünde yıkılacaktı. Artık denize açılmak zorunda kalmayacaktı—bir denizci olarak; ve bir an için bir buharlı yat vizyonu yakaladı. Buharlı yatlara sahip başka yazarlar da vardı. Tabii ki, kendi kendine uyardı, ilk başta başarı yavaş olacaktı ve bir süre için, çalışmaya devam etmesini sağlayacak kadar para kazanmaya razı olacaktı. Ve sonra, bir süre sonra,—çok belirsiz bir süre,—öğrenip kendini hazırladığında, büyük şeyleri yazacak ve adı herkesin dilinde olacaktı. Ama bundan daha büyüğü, sonsuz derecede daha büyüğü ve en büyüğü, kendini Ruth'a

layık kanıtlamış olacaktı. Şöhret iyiydi, ama muhteşem hayali Ruth içindi. O bir şöhret düşkününü değildi, sadece Tanrı'nın deli âşıklarından biriydi.

Oakland'a vardığında, sıkı maaş günü cebinde, Bernard Higginbotham'indeki eski odasına yerleşti ve çalışmaya koyuldu. Ruth'a geri döndüğünü bile bildirmedi. Hazine avcılarıyla ilgili makaleyi bitirdiğinde onu görmeye gidecekti. Onu görmekten kaçınmak o kadar zor değildi, çünkü içinde yanan yaratıcı ateşin şiddetli sıcağı vardı. Ayrıca, yazmakta olduğu makale onu ona yaklaştıracaktı. Ne kadar uzunlukta bir makale yazması gerektiğini bilmiyordu, ama _San Francisco Examiner_'ın Pazar ekindeki iki sayfalık bir makaledeki kelimeleri saydı ve kendini ona göre yönlendirdi. Beyaz bir sıcaklıkla, üç günde anlatısını tamamladı; ama onu dikkatlice, okunması kolay büyük bir karalamayla kopyaladıktan sonra, kütüphaneden aldığı bir retorik kitabından paragraflar ve tırnak işaretleri diye şeyler olduğunu öğrendi. Daha önce böyle şeyleri hiç düşünmemişti; ve hemen makaleyi yeniden yazmaya koyuldu, sürekli retorik kitabının sayfalarına başvurarak ve bir günde kompozisyon hakkında ortalama bir okul çocuğunun bir yılda öğrendiğinden daha fazlasını öğrenerek. Makaleyi ikinci kez kopyalayıp dikkatlice rulo yaptığında, bir gazetede yeni başlayanlara ipuçlarıyla ilgili bir madde okudu ve el yazmalarının asla rulo yapılmaması ve kağıdın sadece bir yüzüne yazılması gerektiğine dair demir kuralı keşfetti. Her iki konuda da kuralı ihlal etmişti. Ayrıca, maddeden birinci sınıf gazetelerin sütun başına en az on dolar ödediğini öğrendi. Böylece, el yazmasını üçüncü kez kopyalarken, on sütunu on dolarla çarparak kendini teselli etti. Sonuç her zaman aynıydı, yüz dolar ve bunun denizcilikten daha iyi olduğuna karar verdi. Hataları olmasaydı, makaleyi üç günde bitirmiş olacaktı. Üç günde yüz dolar! Denizde benzer bir miktarı kazanması üç ay ve daha uzun sürerdi. Yazabiliyorken denize giden adam aptaldı, diye sonuçlandı, gerçi paranın kendisi onun için hiçbir anlam ifade etmiyordu. Değeri, ona sağlayacağı özgürlükte, ona satın alacağı şık giysilerdeydi; bunların hepsi onu, hayatını tersine çeviren ve ona ilham veren o ince, solgun kıza daha hızlı, çok daha hızlı yaklaştıracaktı.

El yazmasını düz bir zarfa koydu ve _San Francisco Examiner_'ın editörüne adresledi. Bir gazete tarafından kabul edilen herhangi bir şeyin hemen yayınlandığı fikrine sahipti ve el yazmasını Cuma günü gönderdiği için, bir sonraki Pazar günü çıkmasını bekliyordu. Bu olayın Ruth'a dönüşünü bildirmesinin iyi olacağını düşündü. Ardından, Pazar öğleden sonra onu görmeye gidecekti. Bu arada, özellikle mantıklı, dikkatli ve mütevazı bir fikir olarak kendini övdüğü başka bir fikirle meşguldü. Çocuklar için bir macera hikayesi yazıp _The Youth's Companion_'a satacaktı. Ücretsiz okuma salonuna gitti ve _The Youth's Companion_'ın dosyalarını inceledi.

Teker teker yayınlanan hikayelerin genellikle bu haftalık dergide her biri yaklaşık üç bin kelimelik beş bölüm halinde yayınlandığını buldu. Yedi bölüme kadar çıkan birkaç dizi keşfetti ve bu uzunlukta bir tane yazmaya karar verdi.

Bir zamanlar Arktik'te bir balina avı yolculuğuna çıkmıştı—üç yıl sürmesi gereken ama altı ay sonunda bir gemi kazasıyla sonuçlanan bir yolculuk. Hayal gücü tuhaf, hatta zaman zaman fantastik olsa da, onu bildiği şeyler hakkında yazmaya zorlayan temel bir gerçeklik sevgisi vardı. Balina avcılığını biliyordu ve bilgisinin gerçek malzemelerinden, ortak kahramanlar olarak kullanmayı planladığı iki çocuğun hayali maceralarını üretmeye koyuldu. Cumartesi akşamı bunun kolay bir iş olduğuna karar verdi. O gün üç bin kelimelik ilk bölümü tamamlamıştı—bu, Jim'in eğlencesine ve yemek boyunca ailede keşfettikleri "edebi" kişiyle alay eden Bay Higginbotham'ın açık alayına neden oluyordu.

Martin, Pazar sabahı eniştesinin _Examiner_'ını açıp hazine avcılarıyla ilgili makaleyi gördüğünde şaşkınlığını hayal ederek kendini avuttu. O sabah erkenden kendisi ön kapıya çıktı, birçok sayfalı gazeteyi sinirle hızla taradı. İkinci kez, çok dikkatlice geçti, sonra katlayıp bulduğu yere bıraktı. Makalesi hakkında kimseye söylemediğine memnundu. Tekrar düşününce, şeylerin gazete sütunlarında yayınlanma hızı konusunda yanlışlığı sonucuna vardı. Ayrıca, makalesinde haber değeri yoktu ve büyük ihtimalle editör önce ona yazacaktı.

Kahvaltudan sonra dizisine devam etti. Kelimeler kaleminden akıyordu, gerçi sık sık yazmayı bırakıp sözlükte tanımlara bakıyor ya da retorik kitabına başvuruyordu. Bu duraklamalar sırasında sık sık bir bölümü okuyor ya da yeniden okuyordu; ve içinde hissettiği büyük şeyleri yazmazken, en azından kompozisyon öğrendiği ve düşüncelerini şekillendirip ifade etmek için kendini eğittiği gerçeğiyle avunuyordu. Karanlığa kadar çalıştı, sonra okuma salonuna gitti ve yer kapanana, saat ona kadar dergileri ve haftalık yayınları keşfetti. Bu, bir hafta boyunca programıydı. Her gün üç bin kelime yapıyor ve her akşam dergilerde editörlerin yayınlamayı uygun gördüğü hikayeleri, makaleleri ve şiirleri not ederek kendi yolunu bulmaya çalışıyordu. Kesin olan bir şey vardı: Bu sayısız yazarın yaptığını o da yapabilirdi ve sadece ona zaman verin, onların yapamadıklarını o yapacaktı. _Book News_'de, dergi yazarlarına ödeme ile ilgili bir paragrafta, Rudyard Kipling'in kelime başına bir dolar aldığını değil, birinci sınıf dergiler tarafından ödenen minimum oranın kelime başına iki sent olduğunu okuyunca neşelendi. _The Youth's Companion_ kesinlikle birinci sınıftı ve

bu oranda, o gün yazdığı üç bin kelime ona altmış dolar kazandıracaktı—denizde iki aylık maaş!

Cuma gecesi diziyi bitirdi, yirmi bir bin kelime uzunluğundaydı. Kelime başına iki sentten, bu ona dört yüz yirmi dolar getirecekti, diye hesapladı. Fena bir haftalık iş değildi. Hayatında bir kerede sahip olduğu en büyük paraydı. Hepsini nasıl harcayacağını bilmiyordu. Bir altın madenine ulaşmıştı. Bunun geldiği yerden her zaman daha fazlasını alabilirdi. Daha fazla kıyafet almaya, birçok dergiye abone olmaya ve şu anda kütüphaneye gidip bakmak zorunda olduğu düzinelerce başvuru kitabı satın almaya karar verdi. Ve yine de dört yüz yirmi doların büyük bir kısmı harcanmamıştı. Bu, Gertrude için bir hizmetçi tutma ve Marian için bir bisiklet satın alma fikri gelene kadar onu endişelendirdi.

Hacimli el yazmasını _The Youth's Companion_'a postaladı ve Cumartesi öğleden sonra, inci dalışı üzerine bir makale planladıktan sonra, Ruth'u görmeye gitti. Telefon etmişti ve kapıda onu karşılamaya kendisi geldi. Eski tanıdık sağlık parıltısı ondan fişkırdı ve bir darbe gibi ona çarptı. Vücuduna girer ve damarlarında sıvı bir parıltıyla akar, ona verdiği güçle onu titretir gibiydi. Elini tutup mavi gözlerinin içine baktığında sıcak bir şekilde kızardı, ama sekiz aylık güneşin taze bronzu kızarmayı gizledi, gerçi boynu sert yakanın kemirici tahrişinden korumadı. Kırmızı çizgiyi eğlentiyle fark etti, ama gözleri kıyafetlerine kaydığında bu hızla kayboldu. Gerçekten üzerine oturuyordu—ilk sipariş üzerine yapılmış takım elbisesiydi—ve daha ince ve daha iyi modelli görünüyordu. Ayrıca, kumaş şapkasının yerini yumuşak bir şapka almıştı; onu takmasını emretti ve ardından görünüşü hakkında iltifat etti. Bu kadar mutlu olduğu bir zamanı hatırlamıyordu. Onda bu değişiklik onun el işiydi ve bununla gurur duyuyor ve ona daha fazla yardım etme hırsıyla yanıyordu.

Ama en köklü değişiklik ve onu en çok memnun eden, konuşmasındaki değişiklikti. Sadece daha doğru konuşmakla kalmıyor, aynı zamanda daha kolay konuşuyordu ve kelime dağarcığında birçok yeni kelime vardı. Ancak, heyecanlandığında ya da coşkulandığında, eski gevelemeye ve son ünsüzleri düşürmeye geri düşüyordu. Ayrıca, öğrendiği yeni kelimeleri denediğinde, zaman zaman bir beceriksiz tereddüt vardı. Öte yandan, ifade kolaylığının yanı sıra, onu memnun eden bir hafiflik ve esprili düşünce sergiliyordu. Bu, onu kendi sınıfında popüler yapan, ama şimdiye kadar kelime ve eğitim eksikliği nedeniyle onun yanında kullanamadığı eski mizah ve şaka ruhuydu. Yeni yeni yönünü bulmaya ve tamamen bir yabancı olmadığını hissetmeye başlıyordu. Ama çok deneme niteliğindedeydi, titizlikle, Ruth'un canlılık ve hayal

gücünün temposunu belirlemesine izin veriyor, ona ayak uyduruyor ama asla onu geçmeye cesaret edemiyordu.

Ona ne yaptığını, geçimini yazarak sağlama planını ve çalışmalarına devam ettiğini anlattı. Ama onaylamamasından hayal kırıklığına uğradı. Planı hakkında pek olumlu düşünmüyordu.

"Görüyorsun ya," dedi açıkça, "yazarlık da her şey gibi bir zanaat olmalı. Tabii ki bu konuda hiçbir şey bilmiyorum. Sadece sağduyumu kullanıyorum. Üç yılını—yoksa beş yıl mı?—zanaatı öğrenmeye harcamadan demirci olmayı umamazdın. Oysa yazarlara demircilerden çok daha iyi ödeme yapılıyor, bu yüzden yazmak isteyen, yazmayı _deneyen_ çok daha fazla adam olmalı."

"Ama peki, ben yazmak için özel olarak yapılandırılmış olamaz mıyım?" diye sordu, kullandığı dille gizlice coşarak, hızlı hayal gücü tüm sahneyi ve atmosferi, hayatındaki diğer bin sahneden oluşan devasa bir ekrana fırlatırken—kaba ve ham, iğrenç ve hayvani sahneler.

Tüm bileşik vizyon, ışık hızıyla tamamlandı, konuşmada hiçbir duraklamaya neden olmadı ya da sakın düşünce akışını kesmedi. Hayal gücünün ekranında, kendini ve bu tatlı ve güzel kıızı, kitaplar, resimler, ton ve kültür dolu bir odada, sağlam bir parlaklığın parlak ışığıyla aydınlanmış halde, birbirleriyle iyi İngilizce konuşurken gördü; etrafında sıralanmış ve ekranın uzak kenarlarına doğru solmakta olan karşıt sahneler vardı, her sahne bir resimdi ve o seyirciydi, istediğine bakmakta özgür. Bu diğer sahneleri, kırmızı ve cafcacılı ışık huzmeleri önünde çözünen sürüklenen buharlar ve asık sis girdapları aracılığıyla gördü. Kovboyları barda, sert viski içerken, havayı müstehcenlik ve küfürlü dille doldururken gördü ve kendini onlarla en vahşileriyle içip küfrederken ya da onlarla masada, tüten gaz lambalarının altında, fişler tıkırdarken ve kartlar dağıtılırken otururken gördü. Kendini, _Susquehanna_'nın tayfa kamarasında Liverpool Red'le büyük kavgasını, beline kadar çıplak, çıplak yumruklarla döverken gördü; ve _John Rogers_'ın kanlı güvertesini, o gri isyan girişimi sabahında, ikinci kaptanın ana ambarda ölüm sancularıyla tekme atarken, ihtiyarın elindeki tabancanın ateş ve duman püskürtmesini, tutkuyla çarpılmış yüzlü adamları, iğrenç küfürler haykıran vahşiler ve etrafına düşerlerken gördü—ve sonra merkez sahneye döndü, sağlam ışıkta sakın ve temiz, Ruth'un kitaplar ve resimler arasında oturup onunla konuştuğu yere; ve daha sonra ona çalacağı kuyruklu piyanoyu gördü; ve kendi seçtiği ve doğru kelimelerinin

yankılarını duydu, "Ama peki, ben yazmak için özel olarak yapılandırılmış olamaz mıyım?"

"Ama bir adam demircilik için ne kadar özel olarak yapılandırılmış olursa olsun," diye gülüyordu, "çıraklığını yapmadan demirci olduğunu hiç duymadım."

"Ne tavsiye edersiniz?" diye sordu. "Ve içimde bu yazma kapasitesini hissettiğimi unutmayın—bunu açıklayamam; sadece içimde olduğunu biliyorum."

"Kapsamlı bir eğitim almalısınız," cevabı geldi, "sonunda yazar olup olmamanızdan bağımsız olarak. Bu eğitim, hangi kariyeri seçerseniz seçin vazgeçilmezdir ve özensiz veya yüzeysel olmamalıdır. Liseye gitmelisiniz."

"Evet—" diye başladı; ama o aklına gelen bir şeyle sözünü kesti:

"Tabii, yazmaya da devam edebilirsiniz."

"Mecbur olurdum," dedi sertçe.

"Neden?" Ona baktı, hoş bir şaşkınlıkla, çünkü fikrine bu kadar ısrarla bağlı kalmasından pek hoşlanmamıştı.

"Çünkü, yazmasam lise olmazdı. Yaşamalı, kitap ve kıyafet almalıyım, bilirsiniz."

"Bunu unutmuştum," diye güldü. "Neden bir gelikle doğmadın?"

"Sağlık ve hayal gücüne sahip olmayı tercih ederim," diye cevap verdi. "Geliri iyi yapabilirim, ama diğer şeylerin iyi yapılması gerek—" Az kalsın "senin için" diyecekti, sonra cümlesini "kişi için iyi yapılması gerek" olarak düzeltti.

"'Make good' deme," diye haykırdı, tatlı bir huysuzlukla. "Bu argo ve berbat."

Kızardı ve kekeledi, "Doğru, keşke her seferinde beni düzeltseniz."

"Be—ben isterim," dedi duraksayarak. "İçinizde o kadar çok iyi şey var ki sizin mükemmel olmanızı görmek istiyorum."

Hemen ellerinde bir çamur gibiydi, onun tarafından şekillendirilmeyi, onun onu erkek ideali suretinde şekillendirme arzusu kadar tutkuyla arzuluyordu. Ve o, zamanın uygunluğunu, lise giriş sınavlarının ertesi Pazartesi başlayacağını belirttiğinde, hemen sınavlara gireceğini söyledi.

Sonra onun için çaldı ve şarkı söyledi; o ise ona aç bir özlemle baktı, güzelliğini içine çekti ve orada onu dinleyip onun gibi özlem duyan yüz talibin olmamasına hayret etti.

Bölüm 10

BÖLÜM X.

O akşam yemeğe kaldı ve Ruth'un büyük memnuniyetine, babası üzerinde olumlu bir izlenim bıraktı. Martin'in parmaklarının ucunda olan bir konu olan denizcilik kariyeri hakkında konuştular ve Bay Morse daha sonra onun çok açık fikirli bir genç adam gibi görüldüğünü söyledi. Argodan kaçınması ve doğru kelimeleri arayışı yüzünden Martin yavaş konuşmak zorunda kalıyordu, bu da içindeki en iyi düşünceleri bulmasını sağlıyordu. Neredeyse bir yıl önceki o ilk akşam yemeğinden daha rahattı ve utangaçlığı ve alçakgönüllülüğü, belirgin gelişiminden memnun olan Bayan Morse'un bile takdirini kazandı.

"Ruth'tan geçici bir ilgi gören ilk erkek o," dedi kocasına. "Erkekler söz konusu olduğunda o kadar tuhaf bir şekilde geri kaldı ki çok endişelendim."

Bay Morse karısına merakla baktı.

"Bu genç denizciyi onu uyandırmak için kullanmayı mı düşünüyorsun?" diye sordu.

"Engel olabilirim, onun yaşlı bir kız olarak ölmemesini kastediyorum," cevabı geldi.

"Bu genç Eden, genel olarak insanlığa olan ilgisini uyandırabilirse, bu iyi bir şey olur."

"Çok iyi bir şey," diye yorumladı. "Ama varsayalım,—ve bazen varsaymalıyız, canım,—varsayalım ilgisini çok özellikle kendisine çekerse?"

"İmkânsız," diye güldü Bayan Morse. "Ondan üç yaş büyük ve ayrıca, bu imkânsız. Bundan hiçbir şey çıkmaz. Bunu bana bırak."

Ve böylece Martin'in rolü onun için ayarlanmıştı; o ise Arthur ve Norman tarafından yönlendirilerek bir savurganlık düşünüyordu. Pazar sabahı bisikletleriyle tepelere bir gezintiye çıkacaklardı; bu, Martin'in Ruth'un da bisiklete bindiğini ve geleceğini öğrenene kadar ilgisini çekmemişti. O bisiklet kullanmıyordu, bir bisikleti de yoktu, ama eğer Ruth biniyorsa, onun da başlaması gerekiyordu, kararı buydu; ve iyi geceler dediğinde, eve giderken bir bisikletçiye uğradı ve bir bisiklet için kırk dolar harcadı. Bu, bir aydan fazla sıkı kazanılmış maaştı ve para stoğunu şaşkıncu bir şekilde azalttı; ama _Examiner_'dan alacağı yüz doları, _The Youth's Companion_'ın ona

ödeyebileceği en az dört yüz yirmi dolara eklediğinde, alışılmadık miktardaki paranın neden olduğu şaşkınlığı azalttığını hissetti. Bisikleti eve sürmeyi öğrenirken takım elbisesini mahvetmesine de aldırmadı. O akşam Bay Higginbotham'ın dükkanından terziyi telefonla aradı ve başka bir takım elbise sipariş etti. Sonra bisikleti, binanın arka duvarına bir yangın merdiveni gibi yapışmış dar merdivenden yukarı taşıdı ve yatağını duvardan çektiğinde, küçük odada kendisi ve bisiklet için yeterli yer olduğunu gördü.

Pazar gününü lise sınavına çalışmaya ayırmayı planlamıştı, ama inci dalışı makalesi onu cezbetti ve günü, içinde yanan güzelliği ve romantizmi yeniden yaratmanın beyaz-sıcak ateşinde geçirdi. O sabah _Examiner_'ın hazine avı makalesini yayınlamamış olması moralini bozmadı. Bunun için çok yüksekteydi ve iki kez tekrarlanan bir çağrıya sağır kalarak, Bay Higginbotham'ın masasını her zaman süslediği ağır Pazar yemeğini yemeden geçirdi. Bay Higginbotham için böyle bir yemek, dünyevi başarısının ve refahının bir ilanıydı ve onu, Amerikan kurumları ve söz konusu kurumların her çalışkan adama yükselme fırsatı verdiği hakkında basmakalıp küçük vaazlar vererek onurlandırıyor—onun durumunda yükseliş, her zaman belirttiği gibi, bir bakkal katipliğinden Higginbotham'ın Nakit Mağazası'nın sahipliğine kadardı.

Martin Eden Pazartesi sabahı bitmemiş "İnci Dalışı"na bir iç çekişle baktı ve Oakland'daki liseye giden arabaya bindi. Ve günler sonra, sınav sonuçlarını sormak için başvurduğunda, dilbilgisi dışında her şeyde başarısız olduğunu öğrendi.

"Dilbilginiz mükemmel," dedi Profesör Hilton, ona kalın gözlüklerinin ardından bakarak; "ama diğer dallarda hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey bilmiyorsunuz ve Amerika Birleşik Devletleri tarihiniz iğrenç—bunun başka kelimesi yok, iğrenç. Size tavsiyem—"

Profesör Hilton durakladı ve ona baktı, kendi deney tüplerinden biri kadar sempatisiz ve hayal gücünden yoksun. Lisede fizik profesörüydü, büyük bir aileye, yetersiz bir maaşa ve papağan gibi ezberlenmiş bilgilerden oluşan seçkin bir birikime sahipti.

"Evet, efendim," dedi Martin alçakgönüllülükle, bir şekilde kütüphanedeki masadaki adamın tam o anda Profesör Hilton'un yerinde olmasını dileyerek.

"Ve size en az iki yıl ilkokula dönmenizi tavsiye ederim. İyi günler."

Martin başarısızlığından derinden etkilenmemiştir, gerçi Profesör Hilton'un tavsiyesini anlattığında Ruth'un şok olmuş ifadesine şaşırır. Hayal kırıklığı o kadar belirgindi ki başarısız olduğu için üzülür, ama esas olarak onun hatırı için.

"İşte haklı olduğumu görüyorsun," dedi. "Liseye giren öğrencilerin çoğundan çok daha fazlasını biliyorsun ve yine de sınavları geçemiyorsun. Bunun nedeni, sahip olduğun eğitimin parça parça, yüzeysel olması. Sadece yetenekli öğretmenlerin verebileceği çalışma disiplinine ihtiyacın var. Sağlam bir temelin olmalı. Profesör Hilton haklı ve yerinde olsam, gece okuluna giderdim. Bir buçuk yıl, o ek altı ayı yakalamayı sağlayabilir. Ayrıca, bu sana gündüzleri yazmak için zaman bırakır ya da kalemle geçinemezsen, gündüzleri bir pozisyonda çalışma zamanının olur."

Ama günlerim işle, gecelerim okulla geçerse, seni ne zaman göreceğim?—Martin'in ilk düşüncesi buydu, ama dile getirmekten kaçındı. Bunun yerine şöyle dedi:

"Gece okuluna gitmek bana çok çocukça geliyor. Ama işe yarayacağını düşünseydim buna aldırılmazdım. Ama işe yarayacağını sanmıyorum. İşi, onların bana öğretebileceğinden daha hızlı yapabilirim. Bu bir zaman kaybı olur—" onu ve ona sahip olma arzusunu düşündü—"ve zamanı karşılayamam. Doğrusu, ayıracak vaktim yok."

"Çok gerekli şey var." Ona nazikçe baktı ve ona karşı çıkmakla bir hayvandı. "Fizik ve kimya—bunları laboratuvar çalışması yapmadan yapamazsın; ve cebir ile geometriyi talimat almadan neredeyse umutsuz bulacaksın. Yetenekli öğretmenlere, bilgi aktarma sanatının uzmanlarına ihtiyacın var."

Bir dakika sessiz kaldı, kendini ifade etmenin en az kendini beğenmiş yolunu arıyordu.

"Lütfen övündüğümü düşünmeyin," diye başladı. "Hiç niyetim o değil. Ama doğal bir öğrenci diyebileceğim bir şey olduğumu hissediyorum. Kendi kendime çalışabilirim. Buna doğal olarak uyum sağlıyorum, bir ördeğin suya uyum sağlaması gibi. Dilbilgisiyle ne yaptığımı kendiniz gördünüz. Ve başka şeylerden de çok şey öğrendim—ne kadar çok olduğunu asla hayal edemezsiniz. Ve daha yeni başlıyorum. Bekleyin de—" Tereddüt etti ve "ivme" demeden önce telaffuzundan emin oldu. "Şimdi işlerin ilk gerçek hissini alıyorum. Durumu değerlendirmeye başlıyorum—"

"Lütfen 'size up' deme," diye sözünü kesti.

"İşlerin ipucunu almaya," diye aceleyle düzeltti.

"Bu doğru İngilizcede hiçbir anlam ifade etmiyor," diye itiraz etti.

Yeni bir başlangıç için bocaladı.

"Anlatmak istediğim, arazinin durumunu anlamaya başlıyorum."

Acımasından vazgeçti ve o devam etti.

"Bilgi bana bir harita odası gibi geliyor. Ne zaman kütüphaneye gitsem, bu şekilde etkileniyorum. Öğretmenlerin rolü, öğrenciye harita odasının içeriğini sistematik bir şekilde öğretmektir. Öğretmenler harita odasına rehberlerdir, hepsi bu. Kendi kafalarında olan bir şey değil. Onu uydurmazlar, yaratmazlar. Hepsi harita odasında ve onlar orada yönlerini bilirler ve yabancılara, yoksa kaybolabilecek olanlara, yeri göstermek onların işidir. Oysa ben kolay kaybolmam. Yer bulma duygum var. Genelde nerede olduğumu bilirim—Şimdi ne var?"

"'Nerede olduğumu' deme."

"Doğru," dedi minnetle, "nerede olduğumu. Ama nerede olduğumu—yani, neredeyim? Oh, evet, harita odasında. Şey, bazı insanlar—"

"Kişiler," diye düzeltti.

"Bazı kişilerin rehberlere ihtiyacı var, çoğu kişinin var; ama bence onlarsız da idare edebilirim. Şimdi harita odasında çok zaman geçirdim ve yönümü bilmenin, hangi haritalara başvurmak istediğimi, hangi kıyıları keşfetmek istediğimin eşiğindeyim. Ve bunu nasıl düzenlediğime göre, kendi başıma çok daha hızlı keşfedeceğim. Bir filonun hızı, en yavaş geminin hızıdır ve öğretmenlerin hızı da aynı şekilde etkilenir. Öğrencilerinin sürüsünden daha hızlı gidemezler ve ben kendime, onların tüm bir sınıf için belirlediğinden daha hızlı bir tempo belirleyebilirim."

"'Yalnız seyahat eden en hızlı gider,'" diye alıntı yaptı ona.

Ama yine de seninle daha hızlı seyahat ederdim, diye haykırmak istedi, sonu olmayan güneşli alanlar ve yıldızlı boşluklardan oluşan bir dünyanın vizyonunu yakalarken, içinde onunla sürüklendiği, kolu belinde, solgun altın saçları yüzüne savrulan. Aynı anda, konuşmanın acınası yetersizliğinin farkına vardı. Tanrım! Onun o anda gördüklerini görebileceği kelimeler dizayn edebilseydi! Ve içinde, zihninin aynasında çağrılmadan parlayan bu vizyonları resmetme arzusunun, bir hasret acısı gibi bir

kıpırdanışını hissetti. Ah, işte buydu! Sırrın eteğini yakaladı. Büyük yazarların ve usta şairlerin yaptığı tam da buydu. Dev olmalarının nedeni buydu. Düşündüklerini, hissettiklerini ve gördüklerini nasıl ifade edeceklerini biliyorlardı. Güneşte uyuyan köpekler sık sık sızlanır ve havlar, ama onları sızlanıp havlamaya iten şeyin ne olduğunu anlatamazlardı. Sık sık bunun ne olduğunu merak etmişti. Ve o da bundan ibaretti, güneşte uyuyan bir köpek. Soylulu ve güzel vizyonlar görüyor, ama Ruth'a sadece sızlanıp havlayabiliyordu. Ama güneşte uymayı bırakacaktı. Ayağa kalkacak, açık gözlerle, ve gözleri perdelenmemiş ve dili çözülmüş olarak, vizyoner zenginliğini onunla paylaşana kadar mücadele edecek, çabalayacak ve öğrenecekti. Diğer adamlar, ifade etme hilesini, kelimeleri itaatkâr hizmetkârlar yapmanın ve kelime kombinasyonlarının ayrı ayrı anlamlarının toplamından daha fazlasını ifade etmesini sağlamanın hilesini keşfetmişlerdi. Sırrın geçici bir anlık görüntüsüyle derinden sarsıldı ve yine güneşli alanlar ve yıldızlı boşluklar vizyonunda yakalandı—ta ki çok sessiz olduğu geldi aklına ve Ruth'un ona eğlenceli bir ifade ve gözlerinde bir gülümsemeye baktığını gördü.

"Büyük bir vizyon gördüm," dedi ve kendi kulaklarında kelimelerinin sesiyle kalbi bir sıçrayış yaptı. Bu kelimeler nereden gelmişti? Vizyonunun konuşmaya koyduğu duraklamayı yeterince ifade etmişlerdi. Bir mucizeydi. Daha önce hiç bu kadar yüce bir düşünceyi bu kadar yüce bir şekilde çerçevelememişti. Ama daha önce yüce düşünceleri kelimelere dökmeyi hiç denememişti. İşte buydu. Bunu açıklıyordu. Hiç denememişti. Ama Swinburne denemişti, Tennyson ve Kipling ve diğer tüm şairler. Zihni "İnci Dalışı"na parladı. Büyük şeylere, içinde bir ateş olan güzelliğin ruhuna hiç cesaret edememişti. O makale, onunla işi bittiğinde farklı bir şey olacaktı. Haklı olarak ona ait olan güzelliğin büyüklüğü karşısında dehşete kapıldı ve zihni yine parladı ve cesaret etti ve kendine neden bu güzelliği büyük şairler gibi soylu dizelerle terennüm edemediğini sordu. Ve Ruth'a olan aşkının tüm gizemli zevki ve ruhani harikası vardı. Neden bunu da şairler gibi terennüm edemiyordu? Onlar aşk hakkında şarkı söylemişlerdi. O da söyleyecekti. Tanrı aşkına!—

Ve korkmuş kulaklarında haykırışının yankılandığını duydu. Kendinden geçmiş, onu yüksek sesle solumuştu. Kan yüzüne hücum etti, dalga üstüne dalga, bronzluğa hâkim olana kadar, utanç kızarması yaka kenarından saç diplerine kadar kendini gösterdi.

"Be—ben—özür dilerim," diye kekeledi. "Düşünüyordum."

"Dua ediyormuşsun gibi geldi," dedi cesurca, ama içten içe solduğunu ve küçüldüğünü hissetti. Tanıdığı bir erkeğin dudaklarından ilk kez bir küfür duyuyordu ve şok

olmuştur, sadece bir prensip ve eğitim meselesi olarak değil, korunaklı bekaret bahçesindeki bu kaba hayat patlamasıyla ruhen sarsılmıştı.

Ama affetti ve affetmesinin kolaylığına şaşırды. Bir şekilde, onu herhangi bir şey için affetmek o kadar zor değildi. Diğer erkekler gibi olma şansı olmamıştı ve o kadar çok çabalıyordu ve başarıyordu da. Ona karşı iyi niyetli olmasının başka bir nedeni olabileceği aklının ucundan bile geçmedi. Ona karşı şefkatle doluydu, ama bunu bilmiyordu. Bilmesinin hiçbir yolu yoktu. Tek bir aşk ilişkisi olmadan yirmi dört yılın sakin dengesi, ona kendi duygularına dair keskin bir algı kazandırmamıştı ve gerçek aşka hiç ısınmamış olan, şimdi ısındığının farkında değildi.

Bölüm 11

BÖLÜM XI.

Martin, sık sık şiir yazma girişimleri tarafından bölünmeseydi daha erken bitecek olan inci dalışı makalesine geri döndü. Şiirleri, Ruth'un ilham verdiği aşk şiirleriydi, ama hiçbir zaman tamamlanmadılar. Soylulu dizelerde terennüm etmeyi bir günde öğrenemezdi. Kafiye, ölçü ve yapı kendi başlarına yeterince ciddiydi, ama bunların ötesinde ve üstünde, tüm büyük şiirde yakaladığı ama kendi şiirinde yakalayıp hapsedemediği soyut ve kaçamak bir şey vardı. Hissettiği ve peşinden koştuğu ama yakalayamadığı şey, şiirin kendisinin ele avuca sığmaz ruhuydu. Ona bir parıltı gibi geliyordu, sıcak ve sürüklenen bir buhar, her zaman erişiminin ötesinde, gerçi bazen ondan parçalar yakalayıp bunları beyninde ısrarlı notalarla yankılanan ya da görünmez güzelliğin sisli dalgalanışında vizyonunun önünden süzülen ifadeler haline örmekle ödüllendiriliyordu. Şaşırtıcıydı. İfade etme arzusuyla yanıp tutuşuyor ve herkes gibi sadece düzyazısal bir şekilde geveleyebiliyordu. Parçalarını yüksek sesle okudu. Ölçü mükemmel ayaklarla ilerliyordu ve kafiye daha uzun ve eşit derecede kusursuz bir ritim dövüyordu, ama içinde hissettiği parıltı ve yüksek coşku eksikti. Anlayamıyordu ve defalarca, umutsuzluk içinde, mağlup ve depresyonda, makalesine geri döndü. Düzyazı kesinlikle daha kolay bir araçtı.

"İnci Dalışı"nın ardından, bir kariyer olarak deniz hakkında bir makale, kaplumbağa avcılığı üzerine bir başka ve kuzeydoğu ticaret rüzgârları hakkında üçüncü bir makale yazdı. Sonra bir deneme olarak kısa bir hikaye denedi ve adımını kesmeden önce altı kısa hikaye bitirmiş ve onları çeşitli dergilere göndermişti. Sabahtan akşama ve gece geç saatlere kadar, okuma salonuna gitmek, kütüphaneden kitap almak ya da Ruth'u ziyaret etmek için ara verdiği zamanlar dışında, üretken ve yoğun bir şekilde yazıyordu. Son derece mutluydu. Hayat yüksekteydi. Hiç kırılmayan bir ateş içindeydi. Tanrılara ait olduğu varsayılan yaratma sevinci onundu. Etrafındaki tüm hayat—bayat sebze ve sabun köpüğü kokuları, kız kardeşinin pasaklı formu ve Bay Higginbotham'ın alaycı yüzü—bir rüyaydı. Gerçek dünya zihnindeydi ve yazdığı hikayeler, zihninden çıkan o kadar çok gerçeklik parçasıydı.

Günler çok kısaydı. Çalışmak istediği o kadar çok şey vardı ki. Uykusunu beş saate indirdi ve bununla idare edebildiğini gördü. Dört buçuk saati denedi ve pişmanlıkla

beşe geri döndü. Uyanık saatlerinin hepsini uğraşlarından herhangi birine sevinçle harcayabilirdi. Yazmayı bırakıp çalışmaya geçmek, çalışmayı bırakıp kütüphaneye gitmek, kendini o bilgi harita odasından ya da okuma salonundaki, ürünlerini satmayı başaran yazarların sırlarıyla dolu dergilerden koparmak pişmanlık veriyordu. Ruth'la birlikteyken, kalkıp gitmek kalp tellerini koparmak gibiydi; ve mümkün olan en az zaman kaybıyla eve kitaplarına dönmek için karanlık sokakları kavurarak geçiyordu. Ve en zoru, cebir ya da fiziği kapatmak, defteri ve kalemi bir kenara koymak ve yorgun gözlerini uykuda kapatmaktı. Yaşamayı bu kadar kısa bir süre için bile olsa bırakma düşüncesinden nefret ediyordu ve tek tesellisi, çalar saatin beş saat ileriye kurulu olmasıydı. Yine de sadece beş saat kaybedecek ve sonra çingiraklı zil onu bilinçsizlikten fırlatacak ve önünde on dokuz saatlik bir başka muhteşem gün olacaktı.

Bu arada haftalar geçiyor, parası azalıyor ve hiç para girmiyordu. Postalamasından bir ay sonra, çocuklar için macera dizisi _The Youth's Companion_ tarafından kendisine iade edildi. Ret fişi o kadar dokunaklı bir dille yazılmıştı ki editöre karşı dostça hisler besledi. Ama _San Francisco Examiner_'ın editörüne karşı o kadar dostça hissetmiyordu. İki hafta bekledikten sonra Martin ona yazmıştı. Bir hafta sonra tekrar yazdı. Ayın sonunda, San Francisco'ya gitti ve şahsen editörü görmek için çağrıda bulundu. Ama o yüce kişiyle tanışamadı, girişi koruyan, küçük yaşta ve kızıl saçlı bir ofis çocuğu olan bir Cerberus sayesinde. Beşinci haftanın sonunda, el yazması ona postayla, yorumsuz olarak geri geldi. Ret fişi yoktu, açıklama yoktu, hiçbir şey yoktu. Aynı şekilde, diğer makaleleri de San Francisco'nun diğer önde gelen gazetelerine bağlanmıştı. Onları geri aldığıında, Doğu'daki dergilere gönderdi; onlardan daha hızlı bir şekilde, her zaman basılı ret fişleri eşliğinde geri geldiler.

Kısa hikayeler de benzer şekilde geri döndü. Onları tekrar tekrar okudu ve o kadar beğendi ki reddedilme nedenini çözemedi; ta ki bir gün bir gazetede el yazmalarının her zaman daktiloyle yazılması gerektiğini okuyana kadar. Bu açıklıyordu. Tabii ki editörler o kadar meşguldü ki el yazısını okumanın zamanını ve zahmetini karşılayamazlardı. Martin bir daktilo kiraladı ve bir günü makinede ustalaşarak geçirdi. Her gün yazdıklarını daktiloyle yazdı ve daha önceki el yazmalarını geri gelir gelmez daktiloyle yazdı. Daktiloyle yazılmış olanlar geri gelmeye başladığında şaşırıldı. Çenesinin daha kare gibi, daha saldırgan hale geldiğini hissetti ve el yazmalarını yeni editörlere paketledi.

Kendi işinin iyi bir yargıcı olmadığı düşüncesi aklına geldi. Bunu Gertrude üzerinde denedi. Hikayelerini ona yüksek sesle okudu. Gözleri parladı ve gururla ona bakarak dedi ki:

"Ne kadar muhteşem, senin bu tür şeyler yazman."

"Evet, evet," diye talep etti sabırsızca. "Ama hikaye—nasıl buldun?"

"Sadece muhteşem," cevabı verdi. "Hem muhteşem, hem heyecanlı. Çok etkilendim."

Zihninin net olmadığını görebiliyordu. Şaşkınlık, iyi huylu yüzünde güçlüydü. Bu yüzden bekledi.

"Ama, söylesene, Mart," uzun bir aradan sonra, "nasıl bitti? O havalı konuşan genç adam onu elde etti mi?"

Ve sanatsal olarak açık hale getirdiğini düşündüğü sonu açıkladıktan sonra, o şöyle derdi:

"Bilmek istediğim buydu. Neden hikayede öyle yazmadın?"

Bir şey öğrendi, ona birkaç hikaye okuduktan sonra: mutlu sonları sevdiğini.

"Bu hikaye tamamen muhteşemdi," diye ilan etti, yorgun bir iç çekişle çamaşır teknesinden doğrulup kırmızı, buharlı bir eliyle alnındaki teri silerek; "ama beni üzüyor. Ağlamak istiyorum. Zaten dünyada çok fazla üzücü şey var. Mutlu şeyler düşünmek beni mutlu ediyor. Şimdi eğer onunla evlenseydi ve—Aldırmıyorsun, değil mi Mart?" diye sordu çekinerek. "Öyle hissediyorum işte, sanırım yorgun olduğum için. Ama hikaye yine de muhteşemdi, tamamen muhteşem. Nereye satacağın?"

"Bu bambaşka bir hikaye," diye güldü.

"Ama satarsan, ne kadar alırsın?"

"Oh, yüz dolar. Fiyatların gidişine göre en azı bu olur."

"Aman! Umarım satarsın!"

"Kolay para, değil mi?" Sonra gururla ekledi: "İki günde yazdım. Bu günde elli dolar eder."

Hikayelerini Ruth'a okumayı çok istiyordu ama cesaret edemiyordu. Bazıları yayınlanana kadar bekleyecekti, karar verdi, o zaman ne için çalıştığını anlayacaktı. Bu arada çalışmaya devam etti. Zihin aleminin bu şaşırtıcı keşfinde macera ruhu onu hiç bu kadar güçlü bir şekilde cezbetmemişti. Fizik ve kimya ders kitaplarını satın aldı ve cebirle birlikte problemler ve kanıtlar çözdü. Laboratuvar kanıtlarını inançla kabul etti ve yoğun görüş gücü, kimyasalların reaksiyonlarını ortalama bir öğrencinin laboratuvarında gördüğünden daha anlayışlı bir şekilde görmesini sağladı. Martin, şeylerin doğası hakkında aldığı ipuçları karşısında bunalmış halde ağır sayfalar arasında dolaştı. Dünyayı olduğu gibi kabul etmişti, ama şimdi onun organizasyonunu, kuvvet ve maddenin oyununu ve etkileşimini kavriyordu. Eski konuların kendiliğinden açıklamaları sürekli zihninde beliriyordu. Kaldıraçlar ve manivelalar onu büyüledi ve zihni denizdeki kaldıraçlara, palangalara ve vinçlere geri döndü. Gemilerin okyanus üzerinde rotalarını şaşmadan seyretmelerini sağlayan seyrüsefer teorisi ona netleşti. Fırtına, yağmur ve gelgitin gizemleri ortaya çıktı ve ticaret rüzgârlarının varlığının nedeni, kuzeydoğu ticareti hakkındaki makalesini çok erken yazıp yazmadığını merak etmesine neden oldu. Her halükarda, şimdi daha iyi yazabileceğini biliyordu. Bir öğleden sonra Arthur'la Kaliforniya Üniversitesi'ne gitti ve soluğunu tutarak, dini bir korku hissiyle laboratuvarları dolaştı, gösteriler gördü ve bir fizik profesörünün sınıflarına ders verişini dinledi.

Ama yazmayı ihmal etmedi. Kaleminden bir kısa hikaye akışı çıktı ve dergilerde basılı gördüğü türden daha kolay şiir biçimlerine dallandı—gerçi kafasını kaybedip boş dizelerle bir trajediye iki hafta harcadı ve bunun yarım düzine dergi tarafından hızla reddedilmesi onu şaşkına çevirdi. Sonra Henley'i keşfetti ve "Hastane Eskizleri" modelinde bir dizi deniz şiiri yazdı. Bunlar, ışık ve renk, romantizm ve macera hakkında basit şiirlerdi. Onlara "Deniz Şarkıları" adını verdi ve şimdiye kadar yaptığı en iyi iş olduklarına karar verdi. Otuz taneydiler ve bir ayda tamamladı, kurgu üzerine normal günlük işini yaptıktan sonra günde bir tane yapıyordu—ki bu günlük iş, ortalama başarılı bir yazarın haftalık işine eşdeğerdi. Emek onun için hiçbir şey ifade etmiyordu. Emek değildi. Dili buluyordu ve yıllardır ifadesiz dudaklarının arkasında hapsolmuş tüm güzellik ve harika, şimdi vahşi ve erkeksi bir sel halinde dökülüyordu.

"Deniz Şarkıları"nı kimseye göstermedi, editörlere bile. Editörlere karşı güvensizlik duymaya başlamıştı. Ama "Şarkılar"ı göndermesini engelleyen güvensizlik değildi. Ona o kadar güzeldiler ki, onları, yazdıklarını ona okumaya cesaret edeceği muhteşem, uzak bir zamanda Ruth'la paylaşmak için saklama dürtüsü hissetti. O

zamana kadar onları yanında tuttu, yüksek sesle okudu, ezberleyene kadar üzerinden geçti.

Uyanık saatlerinin her anını yaşıyordu ve uykusunda da yaşıyordu, öznel zihni beş saatlik kesintisinde çılgına dönüyor ve günün düşüncelerini ve olaylarını grotesk ve imkânsız harikalarla birleştiriyordu. Gerçekte, asla dinlenmiyordu ve daha zayıf bir beden ya da daha az sağlam bir beyin genel bir çöküşle yıkılırdı. Ruth'a yaptığı geç öğleden sonra ziyaretleri şimdi daha seyrekti, çünkü Haziran yaklaşıyordu, derecesini alıp üniversiteyi bitireceği zaman. Fen Edebiyat Lisansı!—derecesini düşündüğünde, onun peşinden koşabileceğinden daha hızlı kaçıyormuş gibi geliyordu.

Haftada bir öğleden sonrayı ona ayırıyordu ve geç geldiğinde, genellikle akşam yemeği ve ardından müzik için kalıyordu. Bunlar onun kırmızı harfli günleriydi. Evin atmosferi, yaşadığı yerle bu kadar tezat oluşturan ve ona olan sadece yakınlık, onu her seferinde yükseklerle tırmanma kararlılığına daha sıkı tutunarak gönderiyordu. İçindeki güzelliğe ve yaratma arzusunun acısına rağmen, onun için mücadele ediyordu. Her şeyden önce bir âşıktı ve her zaman. Diğer tüm şeyleri aşka tabi kıldı.

Düşünce dünyasındaki macerasından daha büyük olan, aşk macerasıydı. Dünyanın kendisi, onu oluşturan atomlar ve moleküller yüzünden değil, karşı konulmaz kuvvetin itkilerine göre oluşmasından dolayı şaşırtıcıydı; onu şaşırtıcı yapan şey, Ruth'un içinde yaşamasıydı. O, bildiği, hayal ettiği ya da tahmin ettiği en şaşırtıcı şeydi.

Ama her zaman onun uzaklığı tarafından eziliyordu. Ondaki o kadar uzaktı ve ona nasıl yaklaşacağını bilmiyordu. Kendi sınıfındaki kızlar ve kadınlarla başarılı olmuştu; ama hiçbirini sevmemişti, oysa onu seviyordu ve ayrıca, o sadece başka bir sınıftan değildi. Ona olan aşkı onu tüm sınıfların üzerine yükseltiyordu. O, ayrı bir varlıktı, o kadar ayrı ki bir âşığın yaklaşması gerektiği gibi ona nasıl yaklaşacağını bilmiyordu. Doğruydı, bilgi ve dil edindikçe, yaklaşıyor, onun dilini konuşuyor, ortak fikirler ve zevkler keşfediyordu; ama bu onun âşık özlemini tatmin etmiyordu. Âşığın hayal gücü onu kutsal, çok kutsal, çok ruhanileştirmişti, onunla teninde herhangi bir akrabalığa sahip olmamalıydı. Onu kendisinden uzaklaştıran ve onun için imkânsız görünmesine neden olan kendi aşkıydı. Aşkın kendisi, arzuladığı tek şeyi ona inkar ediyordu.

Ve sonra, bir gün, hiç uyarı olmadan, aralarındaki uçurum bir an için kapandı ve bundan sonra, uçurum kalsa da, her zamankinden daha dardı. Kiraz yiyorlardı—koyu şarap renginde suyu olan büyük, lezzetli, siyah kirazlar. Ve daha sonra, ona

"Prenses"ten yüksek sesle okurken, dudaklarındaki kiraz lekesini fark etti. O an için ilahlığı paramparça oldu. Sonuçta o çamurdan, sadece çamurdan, kendi çamurunun ya da herhangi birinin çamurunun tabii olduğu ortak çamur yasasına tabiydi. Dudakları onunki gibi etti ve kirazlar onları, kirazların onunkileri boyadığı gibi boyamıştı. Ve eğer dudakları böyleyse, tümü de böyleydi. O bir kadındı, tüm kadın, herhangi bir kadın gibi. Aniden geldi. Onu sersemleten bir vahiydi. Sanki güneşin gökten düştüğünü ya da tapılan saflığın kirletildiğini görmüş gibiydi.

Sonra bunun önemini fark etti ve kalbi küt küt atmaya ve onu, başka dünyalardan bir ruh değil, sadece dudağını kirazın boyayabileceği sıradan bir kadın olan bu kadına âşık rolü oynamaya çağırmaya başladı. Düşüncesinin cüretkarlığı karşısında titredi; ama tüm ruhu şarkı söylüyordu ve akıl, muzaffer bir övgü şarkısında, haklı olduğuna dair güvence veriyordu. Onda bu değişimin bir şeyi ona ulaştırmış olmalıydı, çünkü okumayı bıraktı, ona baktı ve gülümsedi. Gözleri onun mavi gözlerinden dudaklarına düştü ve lekenin görüntüsü onu çılgına çevirdi. Kolları neredeyse ona doğru fırladı ve eski kayıtsız hayatının tarzında onu sarmak üzereydi. Ona doğru eğilir, bekler gibiydi ve tüm iradesi onu geri tutmak için savaştı.

"Tek bir kelimeyi bile takip etmiyordun," diye küstü.

Sonra ona güldü, kafa karışıklığından zevk alarak ve o, açık gözlerinin içine bakıp onun hissettiklerinden hiçbir şey sezmediğini anlayınca utandı. Gerçekten de düşüncede çok ileri gitmişti. Tanıdığı kadınlar arasında, tahmin etmeyecek hiçbir kadın yoktu—onun dışında. Ve o tahmin etmemişti. Fark buydu. O farklıydı. Kendi kabalığı karşısında dehşete kapıldı, onun berrak masumiyeti karşısında huşu duydu ve uçurumun karşısında ona tekrar baktı. Köprü yıkılmıştı.

Ama yine de olay onu yaklaştırmıştı. Hatırası kalıcıydı ve en çok yıkıldığı anlarda, onun üzerinde hevesle duruyordu. Uçurum asla bu kadar geniş değildi. Bir lisans derecesinden ya da bir düzine lisans derecesinden çok daha büyük bir mesafe kat etmişti. O saftı, doğrudu, asla hayal etmediği kadar saf; ama kirazlar dudaklarını boyamıştı. O da aynı amansız bir şekilde evrenin yasalarına tabiydi. Yaşamak için yemek yemek zorundaydı ve ayakları ıslandığında üşütüyordu. Ama mesele bu değildi. Açlık ve susuzluk, sıcak ve soğuk hissedebiliyorsa, o zaman aşkı da hissedebilirdi—ve bir erkeğe karşı aşkı. O bir erkekti. Ve neden o adam olamazdı? "Başarmak bana kalmış," diye mırıldanırdı hararetle. "O _adam_ ben olacağım. Kendimi _o adam_ yapacağım. Başaracağım."

Bölüm 12

BÖLÜM XII.

Bir akşamüstü erken saatlerde, beyinde parıltı ve buhar halinde süzülen güzellik ve düşüncüyü her yönden çarpıtan bir soneyle boğuşurken, Martin telefon'a çağrıldı.

"Bir bayan sesi, kibar bir bayan," diye alay etti onu çağırın Bay Higginbotham.

Martin odanın köşesindeki telefona gitti ve Ruth'un sesini duyunca içinden bir sıcaklık dalgası geçti. Soneyle savaşında onun varlığını unutmuştu ve sesini duyunca ona olan aşkı ani bir darbe gibi çarptı. Ve ne sestiyi bu!—narin ve tatlı, uzaktan duyulan zayıf bir müzik tınısı gibi ya da daha doğrusu, gümüş bir çan gibi, kristal berraklığında mükemmel bir ton. Hiçbir sıradan kadının böyle bir sesi olamazdı. Göksel bir şey vardı içinde ve başka dünyalardan geliyordu. Ne söylediğini zar zor duyabiliyordu, o kadar büyülenmişti ki, gerçi yüzünü kontrol ediyordu, çünkü Bay Higginbotham'ın gelincik gözlerinin üzerinde olduğunu biliyordu.

Ruth'un söyleyecek çok şeyi yoktu—sadece Norman'ın o gece onu bir konferansa götürceğini, ama başının ağrıdığını, çok hayal kırıklığına uğradığını, biletlerinin olduğunu ve başka bir randevusu yoksa ona eşlik edip edemeyeceğini soruyordu.

Edip edemez miymiş! Sesindeki hevesi bastırmak için savaştı. İnanılmazdı. Onu hep kendi evinde görmüştü. Ve onu hiçbir yere kendisiyle birlikte gitmeye davet etmeye cesaret edememişti. Tamamen konu dışı, hâlâ telefonda onunla konuşurken, onun için ölmeye dair ezici bir arzu hissetti ve kahramanca fedakarlık vizyonları dönen beyinde şekillenip çözüldü. Onu o kadar çok, o kadar korkunç, o kadar umutsuzca seviyordu ki. Onunla dışarı çıkacağı, onunla bir konferansa gideceği—onunla, Martin Eden'la—bu delice mutluluk anında, onun o kadar üzerinde yükselmişti ki, onun için ölmekten başka yapacak bir şey kalmamış gibiydi. Ona karşı hissettiği muazzam ve yüce duyguyu ifade edebilmenin tek uygun yoluydu bu. Tüm âşıklara gelen gerçek aşkın yüce feragatiydi ve ona orada, telefonda, bir ateş ve ihtişam kasırgası içinde geldi; ve onun için ölmek, iyi yaşamış ve sevmiş olmak demektir. Ve o sadece yirmi bir yaşındaydı ve daha önce hiç âşık olmamıştı.

Ahizeyi kapatırken eli titriyordu ve onu sarsan organdan zayıf düşmüştü. Gözleri bir meleşinki gibi parlıyordu ve yüzü dönüşmüştü, tüm dünyevi tortulardan arınmış, saf ve kutsaldı.

"Dışarıda randevulaşıyorsun, ha?" diye alay etti eniştesi. "Bunun ne anlama geldiğini biliyorsun. Daha polis mahkemesine düşersin."

Ama Martin yükseklikten inemiyordu. İmânın hayvaniliği bile onu dünyaya geri getiremezdi. Öfke ve acı onun altındaydı. Büyük bir vizyon görmüştü ve bir tanrı gibiydi ve bu kurtçuk adam için yalnızca derin ve korkunç bir acıma hissedebiliyordu. Ona bakmadı ve gözleri onun üzerinden geçse de onu görmedi; ve bir rüyadaymış gibi giyinmek için odadan çıktı. Kendi odasına varıp kravatını bağlayana kadar, kulaklarında hoş olmayan bir şekilde kalan bir sesin farkına varmadı. Bu sesi araştırdığında, onu Bernard Higginbotham'ın son homurtusu olarak tanımladı, ki bu bir şekilde daha önce beynine nüfuz etmemişti.

Ruth'un ön kapısı arkalarında kapandığında ve onunla birlikte basamaklardan indiğinde, kendini büyük ölçüde sarsılmış buldu. Onu konferansa götürmek saf bir mutluluk değildi. Ne yapması gerektiğini bilmiyordu. Sokakta, onun sınıfından kişilerle, kadınların erkeklerin koluna girdiğini görmüştü. Ama öte yandan, girmediklerini de görmüştü; ve bunun sadece akşamları mı kol girildiğini, yoksa sadece karı koca ve akrabalar arasında mı olduğunu merak etti.

Kaldırıma varmadan hemen önce Minnie'yi hatırladı. Minnie her zaman titiz biriydi. Onunla ikinci kez yürüyüşe çıktığında onu azarlamıştı, çünkü iç taraftan yürümüşü ve o, bir beyefendinin her zaman dışarıda yürüdüğü kuralını koymuştu—bir bayanla birlikteyken. Ve Minnie, sokağın bir tarafından diğerine her geçişlerinde, dışarı geçmesini hatırlatmak için topuklarına vurmaya adet edinmişti. Bu görgü kuralını nereden aldığını ve yukarıdan süzülüp gelmediğini ve doğru olup olmadığını merak etti.

Kaldırıma vardıklarında bunu denemekten zarar gelmezdi, karar verdi; ve Ruth'un arkasından dönüp dışarıdaki yerini aldı. Sonra diğer sorun ortaya çıktı. Ona kolunu uzatmalı mıydı? Hayatında kimseye kolunu uzatmamıştı. Tanıdığı kızlar erkeklerin koluna girmezlerdi. İlk birkaç sefer özgürce, yan yana yürürlerdi ve ondan sonra, ışısız sokaklarda bellerine kollar dolanırlar ve kafalar erkeklerin omuzlarına yaslanırlar. Ama bu farklıydı. O öyle bir kız değildi. Bir şey yapmalıydı.

Ona yakın olan kolunu bükte—çok hafifçe ve gizli bir tereddütle, davetkar bir şekilde değil, sanki o şekilde yürümeye alışkınmış gibi gelişigüzel bir şekilde. Ve sonra harika şey oldu. Elini kolunda hissetti. Temasla leziz ürpertiler geçti içinden ve birkaç tatlı an için katı dünyayı terk edip onunla havada uçuyor gibi geldi. Ama kısa süre sonra geri döndü, yeni bir komplikasyonla sarsılmış halde. Sokağı geçiyorlardı. Bu onu içeri koyacaktı. Dışarıda olmalıydı. Bu yüzden kolunu bırakıp değişmeli miydi? Ve eğer yaparsa, bir sonraki sefer manevrayı tekrarlamak zorunda kalır mıydı? Ve bir sonraki? Bunda yanlış bir şey vardı ve etrafta zıplayıp aptal gibi görünmemeye karar verdi. Yine de vardığı sonuçtan memnun değildi ve kendini içeride bulduğunda, hızlı ve ciddi bir şekilde konuştu, söylediği şey tarafından sürükleniyormuş gibi yaparak, böylece taraf değiştirmemekte haksızsa, coşkusu dikkatsizliğinin nedeni gibi görünecekti.

Broadway'den geçerken yeni bir sorunla karşı karşıya geldi. Elektrik ışıklarının parıltısında, Lizzie Connolly ve kıkırdayan arkadaşını gördü. Sadece bir an tereddüt etti, sonra eli kalktı ve şapkası çıktı. Kendi türüne sadakatsiz olamazdı ve şapkası sadece Lizzie Connolly'ye kalkmamıştı. Başını salladı ve ona cesurca baktı, Ruth'unkiler gibi yumuşak ve nazik gözlerle değil, yakışıklı ve sert gözlerle ve bunlar onu geçip Ruth'a gitti ve yüzünü, elbisesini ve mevkiini teker teker inceledi. Ve Ruth'un da, bir güvercininki gibi ürkek ve uysal hızlı gözlerle baktığını, ama bir bakışla, bir anlık çarpıntıyla, ucuz süslü giysileri ve o sırada tüm işçi sınıfı kızlarının taktığı tuhaf şapka ile işçi sınıfı kızını gördüğünü fark etti.

"Ne güzel bir kız!" dedi Ruth bir an sonra.

Martin onu kutsayabilirdi, gerçi şöyle dedi:

"Bilmiyorum. Sanırım tamamen kişisel zevk meselesi, ama bana özellikle güzel gelmedi."

"Neden, onda bin kadında bir bulunan kadar düzenli hatlar var. Muhteşem. Yüzü bir kameo kadar net. Ve gözleri çok güzel."

"Öyle mi düşünüyorsun?" diye dalgın dalgın sordu Martin, çünkü onun için dünyada sadece bir güzel kadın vardı ve o yanı başındaydı, eli kolunun üzerinde.

"Öyle mi düşünüyorum? O kız düzgün giyinme fırsatı bulsaydı, Bay Eden, ve kendini nasıl taşıyacağı öğretilseydi, siz de tüm erkekler gibi ona tamamen hayran kalırdınız."

"Nasıl konuşacağı öğretilmesi gerekirdi," diye yorumladı, "yoksa çoğu erkek onu anlamazdı. Eminim doğal bir şekilde konuşsa söylediklerinin dörtte birini bile anlayamazdınız."

"Saçma! Bir noktayı kanıtlamaya çalışırken Arthur kadar kötüsün."

"Benimle ilk tanıştığınızda nasıl konuştuğumu unutuyorsunuz. O zamandan beri yeni bir dil öğrendim. Ondan önce o kızın konuştuğu gibi konuşurdum. Şimdi, o diğer kızın dilini bilmediğinizi açıklamak için sizin dilinizde kendimi yeterince anlaşılır kılmayı başarıyorum. Peki neden böyle yürüdüğünü biliyor musunuz? Eskiden düşünmezdim ama şimdi bu tür şeyleri düşünüyorum ve anlamaya başlıyorum—çok şey."

"Ama neden böyle yapıyor?"

"Yıllarca makinelerin başında uzun saatler çalıştı. Beden gençken çok esnektir ve ağır iş onu işin doğasına göre macun gibi şekillendirir. Sokakta karşılaştığım birçok işçinin mesleğini bir bakışta anlayabilirim. Bana bakın. Neden böyle salına salına yürüyorum? Denizde geçirdiğim yıllar yüzünden. Aynı yılları kovboylukla geçirseydim, bedenim genç ve esnekken, şimdi salınmazdım ama çarpık bacaklı olurum. Aynısı o kız için de geçerli. Gözlerinin, deyim yerindeyse, sert olduğunu fark ettiniz. Hiç korunmamış. Kendine bakmak zorunda kalmış ve genç bir kız kendine bakıp gözlerini yumuşak ve nazik tutamaz—örneğin sizinkiler gibi."

"Sanırım haklısınız," dedi Ruth alçak bir sesle. "Ve bu çok kötü. Çok güzel bir kız."

Ona baktı ve gözlerini acımayla ışıldarken gördü. Ve sonra onu sevdiğini ve onu sevmesine ve onu koluna takıp bir konferansa götürmesine izin veren bu talih karşısında hayrete düştüğünü hatırladı.

Kimsin sen, Martin Eden? o gece odasına döndüğünde aynada kendine sordu. Uzun ve merakla kendine baktı. Kimsin sen? Nesin sen? Nereye aitsin? Doğru olarak, Lizzie Connolly gibi kızlara aitsin. Emek lejyonlarına, alçak, kaba ve çirkin olan her şeye aitsin. Öküzlerin ve angaryacıların arasında, pis kokular ve leş kokuları arasında kirli ortamlara aitsin. İşte şimdi bayat sebzeler. Şu patatesler çürüyor. Kokla onları, kahretsin, kokla. Ve yine de kitapları açmaya, güzel müzik dinlemeye, güzel resimleri sevmeyi öğrenmeye, iyi İngilizce konuşmaya, kendi türünden hiçbirinin düşünmediği düşünceleri düşünmeye, kendini öküzlerden ve Lizzie Connolly'lerden koparmaya ve sende bir milyon mil uzakta, yıldızlarda yaşayan solgun bir kadın ruhunu sevmeye cüret ediyorsun! Kimsin sen? ve nesin sen? kahretsin! Ve başaracak mısın?

Aynada kendine yumruğunu salladı ve yatağın kenarına oturup geniş gözlerle bir süre hayal kurdu. Sonra defterini ve cebirini çıkardı ve ikinci dereceden denklemlerde kayboldu, saatler akıp giderken, yıldızlar sönerken ve şafağın grisi penceresine vurana dek.

Bölüm 13

XIII. Bölüm

Belediye Bahçesi'nde sıcak öğleden sonraları nutuk atan laf ebesi sosyalistler ve işçi sınıfı filozoflarıydı büyük keşfe yol açan. Ayda bir iki kez, kütüphaneye giderken parktan geçerken, Martin bisikletinden inip tartışmaları dinlerdi ve her seferinde isteksizce ayrılırdı oradan. Tartışmanın tonu, Bay Morse'un sofrasındakinden çok daha düşüktü. Adamlar ağırbaşlı ve vakur değillerdi. Kolayca öfkelenir, birbirlerine küfürler savurur, ağızlarından küfürler ve müstehcen imalar eksik olmazdı. Bir iki kere de kavgaya tutuştuklarını görmüştü. Yine de, nedenini bilmeden, bu adamların düşüncelerinin özünde yaşamsal bir şey varmış gibi geliyordu ona. Onların laf cümbüşü, beynini Bay Morse'un ölçülü ve sakin dogmatizminden çok daha fazla uyarıyordu. Katilaları katledip duran bu adamlar, deliler gibi el kol hareketleri yapan ve birbirlerinin fikirleriyle ilkel bir öfkeyle savaşıyan bu insanlar, bir şekilde Bay Morse ve onun yakın dostu Bay Butler'dan daha canlı görünüyorlardı.

Martin, Herbert Spencer'ın parkta birkaç kez anıldığını duymuştu, ama bir öğleden sonra Spencer'ın bir takipçisi ortaya çıktı, gömleksiz olduğunu gizlemek için kirli paltosunun yakasını sıkıca boğazına iliklemiş sefil bir serseri. Kıyasıya bir savaş verildi, onlarca sigara tütürülür ve bolca tükürük akıtılırken, serseri başarıyla ayakta kaldı, ta ki sosyalist bir işçi "Bilinmez'den başka tanrı yoktur ve Herbert Spencer onun peygamberidir," diye alay edene dek. Martin tartışmanın ne hakkında olduğunu anlayamamıştı, ama kütüphaneye doğru yola koyulduğunda, yeni doğmuş bir Herbert Spencer ilgisi taşıyordu yanında ve serserinin defalarca "İlk İlkeler"den söz etmesi nedeniyle, Martin o cildi ödünç aldı.

Böylece başladı büyük keşif. Daha önce bir kere Spencer'ı denemiş, "Psikolojinin İlkeleri" ile başlamayı seçerek, tıpkı Madam Blavatsky'de olduğu gibi hezimete uğramıştı. Kitaptan hiçbir şey anlamamış ve okumadan geri vermişti. Ama bu gece, cebir ve fizikten ve bir sone denemesinden sonra, yatağına girip "İlk İlkeler"i açtı. Sabah onu hâlâ okurken buldu. Uyuması imkânsızdı. O gün yazı da yazmadı. Vücudu yorulana dek yatakta uzandı, sonra sert zemini denedi, sırtüstü yatıp kitabı havada tutarak ya da bir yanından diğerine dönerek okudu. O gece uyudu ve ertesi sabah yazısını yazdı, sonra kitap onu ayarttı ve teslim oldu, bütün öğleden sonrayı okuyarak

geçirdi, hiçbir şeyin farkında değildi ve o öğleden sonranın Ruth'un kendisine ayırdığı zaman olduğunu bile unutmuştu. Etrafındaki yakın dünyanın ilk bilincine, Bernard Higginbotham kapıyı sertçe açıp lokanta mı işlettiklerini sandığını sorduğunda vardı.

Martin Eden, hayatı boyunca merak tarafından ele geçirilmişti. Bilmek istiyordu ve onu dünyanın dört bir yanına maceraya gönderen de bu arzuydu. Ama şimdi Spencer'dan öğreniyordu ki, hiçbir zaman bilmemişti ve sonsuza dek denizlere açılıp dolaşsa da bilemeyecekti. Sadece şeylerin yüzeyini sıyırmış, birbirinden kopuk olguları gözlemlemiş, fragman halinde gerçekleri biriktirmiş, yüzeysel küçük genellemeler yapmıştı—ve tüm bunlar, kaprisli ve düzensiz bir heves ve tesadüf dünyasında, tamamen ilişkisizdi. Kuşların uçuş mekanizmasını izlemiş ve anlayarak sorgulamıştı; ama kuşların, organik uçuş mekanizmaları olarak nasıl geliştiği sürecini açıklamaya kalkışmak aklının ucundan bile geçmemişti. Böyle bir süreç olduğunu hiç düşünmemişti. Kuşların var olmuş olması, tahmin edilmemiş bir şeydi. Hep vardılar. Sadece oldular.

Kuşlarda olduğu gibi, her şeyde de böyle olmuştu. Felsefeye dair cahilce ve hazırlıksız girişimleri sonuçsuz kalmıştı. Kant'ın ortaçağ metafiziği ona hiçbir şeyin anahtarını vermemiş ve tek işe yarar şey, kendi entelektüel yeteneklerinden şüphe etmesine yol açmak olmuştu. Benzer şekilde, evrimi çalışma girişimi, Romanes'in umutsuzca teknik bir cildiyle sınırlı kalmıştı. Hiçbir şey anlamamıştı ve çıkardığı tek fikir, evrimin, kocaman ve anlaşılmaz kelime dağarcıklarına sahip bir sürü küçük adamın kuru bir teorisi olduğuydu. Ve şimdi öğreniyordu ki evrim, bir teoriden ibaret değil, kabul edilmiş bir gelişim süreciydi; bilim insanları artık bu konuda anlaşmazlığa düşmüyor, tek farkları evrimin yöntemi üzerineydi.

Ve işte Spencer denen adam, tüm bilgiyi onun için düzenliyor, her şeyi birliğe indiriyor, nihai gerçeklikleri ayrıntılarıyla işliyor ve şaşkın bakışlarına öyle somut bir evren sunuyordu ki, tıpkı denizcilerin yapıp cam şişelere koydukları gemi maketi gibiydi. Kapris yoktu, tesadüf yoktu. Her şey yasaydı. Kuşun uçuşu yasaya itaatti ve aynı yasaya itaat ederek mayalanan çamur kıvranmış, büzölmüş, bacaklar ve kanatlar çıkarıp kuş olmuştu.

Martin, entelektüel yaşamın basamağından basamağına tırmanmıştı ve şimdi her zamankinden daha yüksek bir basamaktaydı. Tüm gizli şeyler sırlarını açığa vuruyordu. Anlayışın sarhoşluğu içindeydi. Gece, uykuda, dehşetli kâbuslarda tanrılarla yaşıyor; gündüz, uyanık, dalgın bakışlı, yeni keşfettiği dünyaya boş gözlerle bakan bir uyurgezer gibi dolaşıyordu. Sofrada, küçük ve bayağı şeyler hakkındaki

konuşmaları duymuyordu; hevesli zihni, önündeki her şeyde neden ve sonucu arayıp takip ediyordu. Tabağındaki ette parlayan güneşi görüyor ve enerjisini tüm dönüşümleri boyunca yüz milyon mil ötedeki kaynağına kadar takip ediyor ya da enerjisini ileriye doğru, eti kesmesini sağlayan kollarındaki hareketli kaslara ve kasları hareket ettirip eti kesmeyi irade eden beyne kadar izliyor, ta ki içe dönük bakışıyla aynı güneşin kendi beyninde parladığını görene dek. Aydınlanmanın büyüüne kapılmıştı; Jim'in fısıldadığı "Tımarhane"yi, kız kardeşinin yüzündeki endişeyi ya da Bernard Higginbotham'ın eniştesinin kafasında dönen çarkları ima eden parmağının döndürme hareketini fark etmiyordu.

Martin'i en derinden etkileyen şey, bir bakıma, bilginin—tüm bilginin—birbiriyle ilişkisiydi. Bir şeyleri bilmeye meraklıydı ve edindiği her şeyi beyninde ayrı hafıza bölmelerine dosyalamıştı. Böylece, yelken konusunda muazzam bir depoya sahipti. Kadın konusunda ise oldukça büyük bir depo. Ama bu iki konu birbiriyle ilişkisizdi. İki hafıza bölmesi arasında hiçbir bağlantı yoktu. Bir histeri krizi geçiren bir kadınla, rüzgâraltına yatan ya da fırtınada orsa eden bir gulet arasında herhangi bir bağlantı olabileceği fikri, ona gülünç ve imkânsız gelirdi. Ama Herbert Spencer ona bunun yalnızca gülünç olmadığını değil, hiçbir bağlantının olmamasının imkânsız olduğunu da göstermişti. Her şey, diğer her şeyle ilişkiliydi—uzayın boşluklarındaki en uzak yıldızdan, insanın ayağının altındaki kum tanesindeki sayısız atoma kadar. Bu yeni kavram, Martin için sürekli bir hayret kaynağıydı ve kendini, güneşin altındaki ve güneşin öteki tarafındaki her şey arasındaki ilişkiyi iz sürerek bulmakla meşgul haldeyken buluyordu. En uyumsuz şeylerin listelerini yapıyor ve aralarında—aşk, şiir, depresyon, ateş, çingiraklı yılanlar, gökkuşakları, değerli taşlar, ucube şeyler, gün batımları, aslan kükremeleri, havagazı, yamyamlık, güzellik, cinayet, âşıklar, dayanak noktaları ve tütün arasında—bir akrabalık kurmayı başarana kadar mutsuz oluyordu. Böylece, evreni birleştirdi ve onu kaldırıp baktı ya da onun ara sokaklarında, geçitlerinde ve ormanlarında, bilinmeyen bir hedef arayan gizemlerin ortasında dehşete kapılmış bir gezgin gibi değil, bilinecek her şeyi gözlemleyen, haritalayan ve aşına olan biri olarak dolaştı. Ve ne kadar çok bilirse, evrene, hayata ve tüm bunların ortasında kendi hayatına o kadar tutkuyla hayran oluyordu.

"Seni aptal!" diye bağırdı aynadaki görüntüsüne. "Yazmak istedin ve yazmayı denedin ve içinde yazacak hiçbir şey yoktu. İçinde ne vardı?—birkaç çocuksu fikir, birkaç yarı pişmiş duygu, bir yığın sindirilmemiş güzellik, kocaman siyah bir cehalet yığını, patlayacak kadar aşkla dolu bir kalp ve aşkın kadar büyük, cehaletin kadar faydasız bir hırs. Ve yazmak istedin! Oysa daha içinde yazacak bir şey olmasının eşliğindesin. Güzellik yaratmak istedin, ama güzelliğin doğası hakkında hiçbir şey bilmiyorken

nasıl yaratabilirdin? Hayatın temel özellikleri hakkında hiçbir şey bilmiyorken hayat hakkında yazmak istedin. Dünya sana bir Çin bulmacasıyken ve yazabileceğin tek şey, varlığın düzeni hakkında bilmediğin şeyler olacakken, dünya ve varlık düzeni hakkında yazmak istedin. Ama neşelen, Martin, oğlum. Daha yazacaksın. Biraz, çok az biliyorsun ve şimdi daha fazlasını bilmek için doğru yoldasın. Bir gün, şanslıysan, bilinebilecek her şeyi bilmeye epey yaklaşabilirsin. İşte o zaman yazacaksın."

Büyük keşfini Ruth'a getirdi, tüm sevincini ve hayretini onunla paylaştı. Ama o bu konuda pek hevesli görünmüyordu. Sessizce kabul etti ve bir bakıma, kendi çalışmalarından bunun farkındaymış gibiydi. Martin'i olduğu gibi onu derinden sarsmamıştı ve Martin, bunun ona kendine olduğu kadar yeni ve taze gelmediğini akıl yürüterek bulmasaydı şaşırırdı. Arthur ve Norman'ın, evrime inandıklarını ve Spencer'ı okuduklarını gördü, ama bunun üzerlerinde önemli bir izlenim bıraktığı söylenemezdi; gözlüklü ve gür saçlı genç adam Will Olney ise, Spencer'a tiksintiyle sırtarak şu epigramı tekrarlardı: "Bilinmez'den başka tanrı yoktur ve Herbert Spencer onun peygamberidir."

Ama Martin bu sırtışı bağışladı, çünkü Olney'in Ruth'a âşık olmadığını keşfetmeye başlamıştı. Daha sonra, küçük olaylardan, Olney'in Ruth'u umursamakla kalmayıp ondan açıkça hoşlanmadığını öğrenince sersemledi. Martin bunu anlayamıyordu. Bu, evrendeki diğer tüm olgularla ilişkilendiremediği bir olgu parçasıydı. Ama yine de, Ruth'un inceliğini ve güzelliğini gerektiği gibi takdir etmesini engelleyen doğasındaki büyük eksiklik nedeniyle genç adama üzüldü. Birkaç Pazar, bisikletleriyle tepelere çıktılar ve Martin, Ruth ile Olney arasında var olan silahlı barışı gözlemlemek için bolca fırsat buldu. Olney, Norman'la takılıyor, Arthur ve Martin'i Ruth'la birlikte olmaya itiyordu ki bunun için Martin gayet minnettardı.

O Pazar günleri Martin için muhteşem günlerdi, en çok da Ruth'la olduğu için muhteşemdi ve aynı zamanda onu onun sınıfındaki genç adamlarla daha eşit bir seviyeye getirdiği için de büyüktü. Yıllar süren disiplinli eğitimlerine rağmen, kendini onların entelektüel eşiti olarak buluyordu ve onlarla geçirdiği sohbet saatleri, bu kadar sıkı çalıştığı dil bilgisini kullanması için birer pratikti. Görgü kuralları kitaplarını bırakmış, doğru şeyleri neyin göstereceği konusunda gözleme bel bağlamıştı. Coşkusu onu sürüklediği zamanlarda her zaman tetikteydi, onların hareketlerini dikkatle izliyor ve davranışlarındaki küçük nezaketleri ve incelikleri öğreniyordu.

Spencer'in pek az okunduğu gerçeği, bir süre Martin için şaşkınlık kaynağı oldu. "Herbert Spencer," dedi kütüphanedeki masadaki adam, "ah, evet, büyük bir zekâ." Ama adam, o büyük zekânın içeriği hakkında hiçbir şey bilmiyor gibiydi. Bir akşam, Bay Butler'ın da orada olduğu bir yemekte, Martin konuyu Spencer'a getirdi. Bay Morse, İngiliz filozofun agnostisizmini sertçe suçladı, ama "İlk İlkeler"i okumadığını itiraf etti; Bay Butler ise Spencer'a hiç tahammülü olmadığını, ondan bir satır bile okumadığını ve onsuz gayet iyi idare ettiğini belirtti. Martin'in aklında şüpheler belirdi ve daha az güçlü bir birey olsaydı, genel kanıyı kabul edip Herbert Spencer'dan vazgeçerdi. Olduğu gibi, Spencer'ın şeylere dair açıklamalarını ikna edici buluyordu; ve kendi deyimiyle, Spencer'dan vazgeçmek, bir denizcinin pusulayı ve kronometreyi denize atmasına eşdeğerdi. Böylece Martin, evrim üzerine kapsamlı bir çalışmaya devam etti, konuda giderek daha fazla ustalaştı ve binlerce bağımsız yazarın doğrulayıcı tanıklığıyla ikna oldu. Ne kadar çok çalışırsa, keşfedilmemiş bilgi alanlarına o kadar çok bakış yakalıyordu ve günlerin yalnızca yirmi dört saat olması, onun için kronik bir yakınma haline geldi.

Bir gün, günler çok kısa olduğu için cebir ve geometriden vazgeçmeye karar verdi. Trigonometriye hiç girişmemişti bile. Sonra kimyayı çalışma listesinden çıkardı, yalnızca fiziği korudu.

"Ben bir uzman değilim," diye savundu kendini Ruth'a. "Uzman olmaya da çalışmayacağım. Bir insanın, tüm bir ömürde, bunların onda birinde bile ustalaşamayacağı kadar çok uzmanlık alanı var. Genel bilginin peşinden gitmeliyim. Uzmanların çalışmalarına ihtiyacım olduğunda, onların kitaplarına başvuracağım."

"Ama bu, bilgiyi kendinizin sahibi olması gibi değil," diye itiraz etti.

"Ama ona sahip olmak gerekli değil. Uzmanların çalışmalarından faydalanırız. Onlar bunun için var. İçeri girdiğimde, baca temizleyicilerinin iş başında olduğunu fark ettim. Onlar uzmandır ve işleri bittiğinde, baca yapısı hakkında hiçbir şey bilmeden temiz bacaların tadını çıkarırsınız."

"Bence bu biraz zorlama."

Ona merakla baktı ve bakışlarında ve tavrında bir sitem hissetti. Ama pozisyonunun doğruluğuna ikna olmuştu.

"Genel konulardaki tüm düşünürler, aslında dünyanın en büyük zekâları, uzmanlara güvenir. Herbert Spencer da öyle yaptı. Binlerce araştırmacının bulguları üzerine

genellemeler yaptı. Hepsini kendi başına yapabilmesi için bin hayat yaşaması gerekirdi. Darwin de aynı şekilde. Bahçıvanların ve hayvan yetiştiricilerinin öğrendiği her şeyden faydalandı."

"Haklısın, Martin," dedi Olney. "Ne peşinde olduğunu biliyorsun ve Ruth bilmiyor. Kendi adına neyin peşinde olduğunu bile bilmiyor."

"—Ah, evet," diye atıldı Olney, itirazını engelleyerek, "Buna genel kültür dediğini biliyorum. Ama genel kültür istiyorsan ne çalıştığının önemi yok. Fransızca çalışabilirsin ya da Almanca çalışabilirsin, ikisini de kesip Esperanto çalışabilirsin, yine de aynı kültür tonunu elde edersin. Aynı amaçla Yunanca ya da Latince de çalışabilirsin, ama sana hiçbir faydası olmaz. Yine de kültür olur. İşte, Ruth, iki yıl önce Saksonca çalıştı, onda ustalaştı ve şimdi ondan aklında kalan tek şey 'Whan that sweet Aprille with his schowers soote'—böyle mi gidiyor?"

"Ama yine de sana kültür tonunu verdi," diye güldü, yine onu engelleyerek. "Biliyorum. Aynı sınıflardaydık."

"Ama kültürden, sanki bir şey için araç olmalıymış gibi bahsediyorsun," diye bağırdı Ruth. Gözleri parlıyor, yanaklarında iki kırmızı leke belirmişti. "Kültür, kendi başına amaçtır."

"Ama Martin'in istediği bu değil."

"Nereden biliyorsun?"

"Ne istiyorsun, Martin?" diye sordu Olney, doğrudan ona dönerek.

Martin çok rahatsız oldu ve yalvaran gözlerle Ruth'a baktı.

"Evet, ne istiyorsun?" diye sordu Ruth. "Bu konuyu çözer."

"Evet, elbette, kültür istiyorum," diye kekeledi Martin. "Güzelliği seviyorum ve kültür bana güzelliğe dair daha ince ve keskin bir takdir yeteneği verecek."

Ruth başını salladı ve zafer kazanmış bir edayla baktı.

"Saçmalık, hem de bunu biliyorsun," oldu Olney'in yorumu. "Martin kariyer peşinde, kültür değil. Sadece şans eseri, onun durumunda kültür, kariyerin bir yan ürünü. Kimyager olmak isteseydi, kültür gereksiz olurdu. Martin yazmak istiyor, ama söylemeye korkuyor çünkü bu seni haksız çıkaracak."

"Peki Martin neden yazmak istiyor?" diye devam etti. "Çünkü para içinde yüzmüyor. Neden kafanı Saksonca ve genel kültürle dolduruyorsun? Çünkü hayatta kendi yolunu çizmek zorunda değilsin. Baban bunu hallediyor. Giysilerini ve diğer her şeyi o alıyor. Bizim eğitimimizin, seninkiyle, benimkiyle, Arthur'unkilerle ve Norman'inkilerle ne işe yaradığı sence? Genel kültüre bulanmış durumdayız ve babalarımız bugün iflas etse, yarın öğretmenlik sınavlarında çuvallarız. Alabileceğin en iyi iş, Ruth, bir taşra okulu ya da bir kız yatılı okulunda müzik öğretmenliği olur."

"Peki ya sen, ne yapardın?" diye sordu.

"Hiçbir şey. Günde bir buçuk dolar kazanabilirdim, amelelik, ya da Hanley'in tikiştirme dershanesinde eğitmen olarak işe girebilirdim—diyelim ki girebilirdim, ama hafta sonunda tamamen yetersizlikten kovulabilirim de."

Martin tartışmayı dikkatle izledi ve Olney'in haklı olduğuna inanmakla birlikte, Ruth'a gösterdiği küçümseyici tavra içerledi. Dinlerken zihninde yeni bir aşk kavramı oluştu. Aklın aşkla hiçbir ilgisi yoktu. Sevdiği kadının doğru ya da yanlış akıl yürütmesi önemli değildi. Aşk, aklın üstündeydi. Eğer bir kariyere olan ihtiyacını tam olarak anlamıyorsa, bu onu daha az sevilesi yapmazdı. O tamamen sevilesiydi ve ne düşündüğünün onun sevillebilirliğiyle hiçbir ilgisi yoktu.

"Ne?" diye yanıtladı, düşüncelerini bölen Olney'in bir sorusunu.

"Umarım Latinceye bulaşacak kadar aptal olmazsın, diyordum."

"Ama Latince kültürden daha fazlasıdır," diye araya girdi Ruth. "Bir donanımdır."

"Peki, bulaşacak mısın?" diye ısrar etti Olney.

Martin çok sıkışmıştı. Ruth'un cevabına hevesle asıldığını görebiliyordu.

"Korkarım vaktim olmayacak," dedi sonunda. "İsterdim ama vaktim olmayacak."

"Görüyorsun ya, Martin kültür peşinde değil," diye zafer kazandı Olney. "Bir yerlere varmaya, bir şeyler yapmaya çalışıyor."

"Ama bu zihinsel bir eğitim. Akıl disiplini. Disiplinli zihinleri yapan şey bu." Ruth, Martin'in fikrini değiştirmesini bekler gibi umutla baktı. "Bilirsin, futbolcular büyük maçtan önce antrenman yapmak zorundadır. Latin'in düşünür için yaptığı da budur. Antrenman yapar."

"Saçmalık ve zırva! Bunu bize çocukken söylemişlerdi. Ama o zaman söylemedikleri bir şey var. Sonradan kendimiz öğrenmemize izin verdiler." Olney etki için durakladı, sonra ekledi, "Ve bize söylemedikleri şey, her beyefendinin Latince çalışmış olması gerektiği, ama hiçbir beyefendinin Latince bilmemesi gerektiği idi."

"Bu adil değil," diye bağırdı Ruth. "Sırf bir laf söylemek için konuyu çevirdiğini biliyordum."

"Zekice olabilir," diye karşılık verdi, "ama aynı zamanda adil. Latincesini bilen tek adamlar eczacılar, avukatlar ve Latin profesörleridir. Martin de onlardan biri olmak istiyorsa, yanılıyorum. Ama tüm bunların Herbert Spencer'la ne ilgisi var? Martin daha yeni Spencer'ı keşfetti ve ona bayılıyor. Neden? Çünkü Spencer onu bir yerlere götürüyor. Spencer beni bir yere götüremezdi, seni de götüremez. Gidecek bir yerimiz yok. Sen bir gün evleneceksin ve benim de, babamın bana bırakacağı parayı idare edecek avukatları ve iş acentalarını takip etmekten başka yapacak bir şeyim olmayacak."

Olney kalktı, ama kapıda dönüp son bir ok attı.

"Ruth, Martin'i rahat bırak. Kendisi için neyin en iyisi olduğunu bilir. Şimdiden neler yaptığına bir bak. Bazen beni hasta ediyor, kendimden utanç duyuyorum. Dünya, hayat, insanın yeri ve diğer her şey hakkında, Arthur'dan, Norman'dan, benden ve hatta senden daha fazlasını biliyor, tüm Latincemize, Fransızcamıza, Saksoncamıza ve kültürümüze rağmen."

"Ama Ruth benim öğretmenimdir," diye şövalyece yanıtladı Martin. "Azıcık öğrendiysem, onun sayesinde."

"Saçma!" Olney, Ruth'a baktı ve bakışları kötü niyetliydi. "Sanırım bir sonraki diyeceğin, Spencer'ı onun tavsiyesi üzerine okuduğun olacak—ki öyle yapmadın. Ve Darwin ve evrim hakkında, benim Kral Süleyman'ın Madenleri hakkında bildiğimden daha fazlasını bilmiyor. Geçen gün bize patlattığın o Spencer'ın çene yoran tanımı neydi—o belirsiz, tutarsız homojenlik şeyi? Ona da patlat, bakalım bir kelimesini anlayacak mı? Kültür bu değil, anlıyor musun? Neyse, hoşça kal ve Latinceye bulaşırsan, Martin, sana saygım kalmaz."

Ve tüm bu süre boyunca, tartışmayla ilgilenirken, Martin içinde bir huzursuzluk da hissetmişti. Çalışmalar ve derslerle ilgiliydi, bilginin temelleriyle uğraşıyordu ve konunun öğrenci vari tonu, içinde kıpırdayan büyük şeylerle—hayatı, kartal pençeleri

gibi bükten parmaklarıyla kavramakla, onu acıtan kozmik ürpertilerle ve her şeye hâkimiyetin henüz biçimlenmemiş bilinciyle—çatışıyordu. Kendini, tuhaf bir diyarın kıyılarına vurmuş, güzellik gücüyle dolu, yeni dünyadaki kardeşlerinin kaba, barbar dilinde şarkı söylemeye çabalayıp kekeleyesine rağmen boşuna uğraşan bir şaire benzetti. Onun için de aynısıydı. Büyük evrensel şeylere karşı canlı, acı verici derecede canlıydı, ama yine de öğrenci vari konular arasında oyalanıp debelenmeye ve Latince çalışıp çalışmaması gerektiğini tartışmaya mahkûmdu.

"Latincenin bunla ne ilgisi var be?" diye sordu o gece aynanın önünde. "Keşke ölüler ölü kalsaydı. Neden ben ve içimdeki güzellik ölüler tarafından yönetilelim? Güzellik canlıdır ve ebedidir. Diller gelir ve gider. Onlar ölülerin tozudur."

Ve bir sonraki düşüncesi, fikirlerini çok iyi ifade ettiği ve Ruth'la birlikteyken neden benzer şekilde konuşamadığını merak ederek yatağa gittiği oldu. Onun yanında, bir okul çocuğuydu, bir okul çocuğunun diliyle konuşuyordu.

"Bana zaman verin," diye mırıldandı yüksek sesle. "Yeter ki bana zaman verin."

Zaman! Zaman! Zaman! Bitmeyen yakınması buydu.

Bölüm 14

XIV. Bölüm

Olney yüzünden değil, ama Ruth'a ve Ruth'a olan aşkına rağmen, sonunda Latince almamaya karar verdi. Parası, zaman demektir. Latineden çok daha önemli, buyurgan seslerle haykıran o kadar çok çalışma alanı vardı ki. Ve yazmalıydı. Para kazanmalıydı. Hiç kabul almamıştı. Kırk kadar elyazması, dergilerin bitmeyen turlarında dolaşıp duruyordu. Başkaları bunu nasıl yapıyordu? Ücretsiz okuma salonunda saatler geçiriyor, başkalarının yazdıklarını inceliyor, çalışmalarını hevesle ve eleştirel bir gözle tetkik ediyor, kendi yazdıklarıyla karşılaştırıyor ve merak ediyor, merak ediyordu: işlerini satmalarını sağlayan o gizli numarayı nasıl keşfetmişlerdi?

Basılmış şeylerin muazzam miktarının ne kadar ölü olduğuna hayret ediyordu. İçlerine hiçbir ışık, hiçbir hayat, hiçbir renk sızmamıştı. İçlerinde hayat nefesi yoktu, ama yine de satılıyorlardı, kelimesi iki sent, bini yirmi dolar—gazete kupürü böyle söylüyordu. Hafifçe ve zekice yazılmış, ama canlılıktan ve gerçeklikten yoksun sayısız kısa hikâye karşısında şaşkına dönmüştü. Hayat o kadar tuhaf ve harikuladeydi, muazzam sorunlarla, hayallerle ve kahramanca çabalarla doluydu, ama bu hikâyeler yalnızca hayatın sıradanlıklarıyla ilgileniyordu. Hayatın gerilimini ve baskısını, ateşini, terini ve vahşi isyanlarını hissediyordu—kesinlikle yazılacak malzeme buydu! Umutsuz davaların önderlerini, deli âşıkları, dehşet ve trajedi ortasında, baskı ve gerilim altında savaşan, çabalarının gücüyle hayatı çıtırdatan devleri yüceltmek istiyordu. Oysa dergilerdeki kısa hikâyeler, Bay Butler'ları, pis para peşindekileri ve sıradan küçük erkeklerle kadınların sıradan küçük aşk maceralarını yüceltmeye niyetli görünüyordu. Dergilerin editörleri sıradan olduğu için miydi bu? diye sordu kendine. Yoksa bu yazarlar, editörler ve okurlar hayattan mı korkuyorlardı?

Ama asıl sorunu, hiçbir editör ya da yazar tanımamasıydı. Ve yalnızca yazar tanımamakla kalmıyor, yazmayı denemiş hiç kimseyi de tanımıyordu. Ona söyleyecek, ima edecek, en ufak bir tavsiyede bulunacak kimse yoktu. Editörlerin gerçek insanlar olduğundan şüphe etmeye başladı. Bir makinenin dişlileri gibiydiler. Olan buydu, bir makine. Ruhunu hikâyelere, makalelere ve şiirlere döküyor ve bunları makineye emanet ediyordu. Onları usulünce katlıyor, uzun zarfın içine elyazmasıyla birlikte uygun pulları koyuyor, zarfı kapatıyor, dışına daha fazla pul yapıyor ve posta

kutusuna atıyordu. Kıtayı aşıyor ve belli bir süre sonra postacı, elyazmasını başka bir uzun zarfın içinde geri getiriyordu; zarfın dışında, onun koyduğu pullar vardı. Öteki uçta insan bir editör değil, yalnızca elyazmasını bir zarftan diğerine aktaran ve pulları yapıştıran kurnaz bir dişli düzeneği vardı. İçine kuruş atılan ve makinanın metalik bir gürültüsüyle size bir sakız ya da çikolata tableti veren otomatlar gibiydi. Para hangi yuvaya atılırsa, çikolata mı sakız mı alınacağı ona bağlıydı. Editoryal makine de aynıydı. Bir yuva çek getiriyor, diğeri ret fişi. Şimdiye kadar yalnızca ikinci yuvayı bulmuştu.

Sürecin dehşet verici makineleşmişliğini tamamlayan şey, ret fişleriydi. Bu fişler, basmakalıp formlarda basılmıştı ve yüzlercesini almıştı—ilk elyazmalarının her biri için bir düzine ya da daha fazlası. Tüm reddedilmeleri arasında tek bir satır, tek bir kişisel satır almış olsaydı, neşelenirdi. Ama hiçbir editör bu varlık kanıtını göstermemişti. Ve varabileceği tek sonuç, öteki uçta sıcak kanlı insanlar olmadığı, yalnızca iyi yağlanmış ve makinede mükemmel işleyen dişliler bulunduğuydu.

İyi bir savaşçıydı, tüm ruhuyla inatçıydı ve yıllarca makineyi beslemeye devam etmekten memnun olurdu; ama kan kaybederek ölüyordu ve savaşı belirleyecek olan yıllar değil, haftalardı. Her hafta pansiyon faturası onu yıkıma biraz daha yaklaştırırken, kırk elyazmasının posta ücreti onu neredeyse aynı şiddette kanatıyordu. Artık kitap satın almıyor, küçük yollardan tasarruf ediyor ve kaçınılmaz sonu geciktirmeye çalışıyordu; ama nasıl tasarruf edileceğini bilmiyordu ve kız kardeşi Marian'a bir elbise için beş dolar verdiğinde sonu bir hafta daha yaklaştırmış oldu.

Karanlıkta boğuşuyordu, tavsiyesiz, teşviksiz ve cesaret kırıcılığın dişleri arasında. Gertrude bile yan gözle bakmaya başlamıştı. İlk başta, kardeş sevgisiyle, onun aptallığı olduğunu düşündüğü şeye katlanmıştı; ama şimdi, kardeş kaygısıyla, endişelenmeye başladı. Ona göre, aptallığı bir çılgınlığa dönüşüyordu. Martin bunu biliyordu ve Bernard Higginbotham'ın açık ve dırdırcı aşağılamasından daha keskin bir şekilde acı çekiyordu bundan. Martin'in kendine inancı vardı, ama bu inançta yalnızdı. Ruth'un bile inancı yoktu. Onun kendini çalışmaya adanmasını istemişti ve yazmasını açıkça onaylamamış olsa da, hiçbir zaman onaylamamıştı.

Ona yazdıklarını göstermeyi hiç teklif etmemişti. Titiz bir incelik onu alıkoymuştu. Ayrıca, üniversitede ağır bir şekilde çalışıyordu ve vaktini çalmaya gönlü elvermiyordu. Ama diplomasını aldığı anda, ne yaptığına dair bir şeyler görmek istediğini kendisi söyledi. Martin hem sevinmiş hem de çekinmişti. İşte bir yargıç. O

bir edebiyat lisansiydı. Yetenekli eğitmenlerin gözetiminde edebiyat okumuştu. Belki editörler de yetenekli yargıçlardı. Ama ondan farklı olurdu. Ona basmakalıp bir ret fişi vermezdi, ne de eserine tercih gstermemenin, eserinin değersiz olduğu anlamına gelmediğini söylerdi. Sıcak bir insan olarak, hızlı ve parlak tarzıyla konuşurdu ve en önemlisi, geręek Martin Eden'e dair bakışlar yakalardı. Eserinde kalbinin ve ruhunun neye benzediğini seğerdi ve hayallerinin özü ile gücünün kuvveti hakkında bir şeyler, küçük de olsa bir şeyler anlamaya başlardı.

Martin, kısa hikyelerinin birkaç karbon kopyasını bir araya topladı, bir an duraksadı, sonra "Deniz şarkıları"nı da ekledi. Haziran sonu bir öğleden sonra bisikletlerine atlayıp tepelere doğru sürdüler. Onunla ikinci kez yalnız çıkıyordu ve ılık sıcaklıkta, deniz melteminin serinletici bir tazeliğe bürüdüğü havada sürerken, çok güzel ve iyi düzenlenmiş bir dünyada yaşadığı ve hayatta olup sevmenin ne güzel olduğu geręeęi onu derinden etkiledi. Bisikletlerini yol kenarına bırakıp, güneşten yanmış otların kuru bir tatlılık ve memnuniyet hasadı kokusu soluduğu çıplak bir tepenin kahverengi zirvesine tırmandılar.

"İşi bitti," dedi Martin, oturduklarında, o Martin'in ceketinin üstünde, Martin ise sıcak toprağa yakın bir şekilde uzanmışken. Sarımtırak otların tatlılığını içine çekti, bu kokusu beynine girip düşüncelerini özelden evrensele doğru fırl fırl döndürdü. "Varoluş nedenini geręekleřtirdi," diye devam etti, kuru otları şefkatle sıvazlayarak. "Geçen kışın kasvetli sağanağı altında hırsla canlandı, şiddetli ilkbaharla savaştı, iek açtı, böcekleri ve arıları kendine çekti, tohumlarını saçtı, görevi ve dünyayla hesaplaştı ve—"

"Neden her şeye hep böyle korkunç derecede pratik gözlerle bakıyorsun?" diye sözünü kesti.

"Sanırım evrim çalıştığım için. Doğrusunu söylemek gerekirse, gözlerime yeni kavuştum."

"Ama bana öyle geliyor ki, bu kadar pratik olmakla güzelliği gözden kaçırıyor, tıpkı kelebekleri yakalayıp güzel kanatlarındaki tüyleri yolan çocuklar gibi güzelliği yok ediyorsun."

Başını salladı.

"Güzelliğin bir anlamı var, ama daha önce bu anlamı bilmiyordum. Güzelliği, anlamsız bir şey, sebepsiz ve nedensiz sadece güzel olan bir şey olarak kabul

ediyordum. Güzellik hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Ama şimdi biliyorum, ya da daha doğrusu, yeni yeni bilmeye başlıyorum. Bu ot, neden ot olduğunu ve onu ot yapan güneşin, yağmurun ve toprağın tüm gizli kimyasını bildiğim için, şimdi bana daha güzel geliyor. Neden, herhangi bir otun hayat hikâyesinde romantizm var, evet ve macera da var. Bunu düşünmek bile beni heyecanlandırıyor. Kuvvet ve maddenin oyununu, tüm o muazzam mücadeleyi düşündüğümde, ot hakkında bir destan yazabilirmişim gibi hissediyorum."

"Ne güzel konuşuyorsun," dedi dalgın dalgın ve Martin onu araştıran bir bakışla kendisine baktığını fark etti.

Bir anda şaşkınlık ve utanç içinde kaldı, boynuna ve alına kan hücum etti.

"Umarım konuşmayı öğreniyordumdur," diye kekeledi. "İçimde söylemek istediğim o kadar çok şey var ki. Ama hepsi çok büyük. İçimde gerçekten olanı söylemenin yolunu bulamıyorum. Bazen bana öyle geliyor ki, tüm dünya, tüm hayat, her şey içime yerleşmiş ve benim sözcüm olmam için haykırıyor. Hissediyorum—ah, tarif edemiyorum—büyüklüğünü hissediyorum, ama konuştuğumda, küçük bir çocuk gibi geveliyorum. Duygu ve hissi, sırayla okuyan ya da dinleyende aynı duygu ve hisse dönüşecek sözlü ya da yazılı dile dönüştürmek büyük bir iş. Bu asil bir iş. Bak, yüzümü otlara gömüyorum ve burun deliklerimden çektiğim nefes beni binlerce düşünce ve hayalle titretiyor. Soluduğum evrenin nefesi bu. Şarkıyı ve kahkahayı, başarıyı ve acıyı, mücadeleyi ve ölümü biliyorum; ve otun kokusundan bir şekilde beynimde yükselen vizyonlar görüyorum ve bunları sana, dünyaya anlatmak istiyorum. Ama nasıl yapabilirim? Dilim bağlı. Az önce, sözlü sözle, otun kokusunun üzerimdeki etkisini sana tarif etmeye çalıştım. Ama başaramadım. Sadece beceriksiz bir konuşmayla ima ettim. Sözlerim bana anlamsız geliyor. Yine de anlatma arzusuyla boğuluyorum. Ah!—" umutsuz bir hareketle ellerini havaya kaldırdı—"imkânsız! Anlaşılır değil! İletilemez!"

"Ama gerçekten iyi konuşuyorsun," diye ısrar etti. "Seni tanıdığım kısa sürede ne kadar geliştiğini bir düşün. Bay Butler tanınmış bir hatiptir. Eyalet Komitesi seçim kampanyalarında sürekli onu kürsüye çağırır. Oysa geçen akşam yemekte onun kadar iyi konuştun. Sadece o daha kontrollüydü. Sen çok heyecanlanıyorsun; ama pratikle bunu aşarsın. Neden, iyi bir hatip olursun. İstersen çok ileri gidebilirsin. Ustasın. İnsanları yönlendirebilirsin, eminim ve elini attığın hiçbir işte başarısız olmaman için bir neden yok, tıpkı dil bilgisinde başarılı olduğun gibi. İyi bir avukat olursun.

Politikada parlamalısın. Bay Butler'ın yaptığı kadar büyük bir başarı elde etmeni engelleyecek hiçbir şey yok. Bir de hazımsızlığı olmaz," diye ekledi gülümseyerek.

Konuştular; o, tatlı bir ısrarla, her zaman eğitimde sağlam bir temel ihtiyacına ve her kariyerin temelini bir parçası olarak Latince'nin avantajlarına dönüyordu. Başarılı adam idealini çizdi ve bu ideal, büyük ölçüde babasının suretinde, Bay Butler'ın suretinden birkaç yanlış anlaşılabilir çizgi ve renk dokunuşuyla oluşmuştu. Martin onu alıcı kulaklarla, hevesle dinliyor, sırtüstü yatıyor ve konuşurken dudaklarının her hareketinde sevinç duyuyordu. Ama beyni alıcı değildi. Çizdiği resimlerde cezbedici hiçbir şey yoktu ve donuk bir hayal kırıklığı acısı ve ona duyduğu aşkın daha keskin bir sancısının farkındaydı. Söylediği her şeyde yazmaktan hiç söz edilmiyordu ve okumak için getirdiği elyazmaları yerde öylece duruyor, ihmal edilmişti.

Sonunda, bir duraklamada, güneşe baktı, ufuktaki yüksekliğini ölçtü ve elyazmalarını alarak onları hatırlattı.

"Unutmuştum," dedi çabucak. "Ve duymak için çok sabırsızlanıyorum."

Ona bir hikâye okudu, en iyilerinden biri olduğunu düşündüğü bir hikâyeyi. Adını "Hayatın Şarabı" koymuştu ve yazarken beynine sızmış olan şarabı, şimdi okurken de beynine sızıyordu. Özgün tasarımda belli bir büyü vardı ve onu daha fazla ifade ve dokunuş büyüyle süslemişti. Yazarken içindeki tüm eski ateş ve tutku yeniden doğdu, sarsıldı ve sürüklendi, öyle ki kusurlarına karşı kör ve sağırdı. Ama Ruth için aynı şey geçerli değildi. Eğitimli kulağı zayıflıkları ve abartıları, acemi'nin aşırı vurgusunu yakaladı ve cümle ritminin her tökezleyip duraksadığında anında farkına vardı. Ritmi başka türlü neredeyse hiç fark etmemişti, çok gösterişli hale geldiği anlar hariç, bu anlarda amatörülüğünden rahatsız olmuştu. Hikâye hakkındaki nihai yargısı buydu—amatörce, ama ona bunu söylemedi. Bunun yerine, okumayı bitirdiğinde, küçük kusurlara işaret etti ve hikâyeyi beğendiğini söyledi.

Ama hayal kırıklığına uğramıştı. Eleştirisi adildi. Bunu kabul etti, ama işini onunla okul sınıfı düzeltmesi amacıyla paylaşmadığına dair bir his vardı içinde. Ayrıntılar önemli değildi. Kendi kendilerine hallolurlardı. Onları düzeltebilirdi, düzeltmeyi öğrenebilirdi. Hayattan büyük bir şey yakalamış ve onu hikâyede hapsetmeye çalışmıştı. Ona okuduğu, hayattan yakalanmış o büyük şeydi, cümle yapısı ve noktalı virgüller değil. Onunla birlikte bu büyük şeyi hissetmesini istiyordu—kendi gözleriyle gördüğü, kendi beyniyle kavradığı ve kendi elleriyle basılı kelimelerle sayfaya koyduğu şeyi. İşte, başarısız olmuştu, gizli kararı buydu. Belki editörler haklıydı. Büyük şeyi

hissetmiş, ama onu dönüştürememişti. Hayal kırıklığını gizledi ve eleştirisine o kadar kolay katıldı ki, içinde güçlü bir anlaşmazlık alt akıntısının aktığını fark etmedi.

"Bir sonrakine 'Çanak' adını verdim," dedi, elyazmasını açarak. "Şimdiye kadar dört ya da beş dergi tarafından reddedildi, ama yine de iyi olduğunu düşünüyorum. Ashında, ne düşüneceğimi bilemiyorum, sadece orada bir şey yakaladığımı biliyorum. Belki seni beni etkilediği gibi etkilemez. Kısa bir şey—sadece iki bin kelime."

"Ne kadar korkunç!" diye bağırdı bitirdiğinde. "Bu iğrenç, tarifsiz derecede iğrenç!"

Solgun yüzünü, geniş ve gergin gözlerini ve kenetlenmiş ellerini gizli bir memnuniyetle fark etti. Başarmıştı. Beyninden çıkan fantezi ve duygu malzemesini iletmişti. Hedefi bulmuştu. Beğenip beğenmemesi önemli değildi, onu yakalamış ve hâkim olmuş, orada oturtup dinlemesini ve ayrıntıları unutmasını sağlamıştı.

"Bu hayat," dedi, "ve hayat her zaman güzel değildir. Yine de, belki tuhaf yaratıldığım için, orada güzel bir şey buluyorum. Bana öyle geliyor ki, güzellik on kat artıyor, çünkü orada—"

"Ama neden zavallı kadın—" diye lafını kesti, tutarsızca. Sonra düşüncesinin isyanını ifade etmekten vazgeçip haykırdı: "Ah! Bu aşağılayıcı! Bu hoş değil! Bu iğrenç!"

Bir an için kalbinin durduğunu hissetti. _İğrenç_! Bunu hiç düşünmemişti. Bunu kastetmemişti. Tüm taslak, ateşten harflerle önünde duruyordu ve bu aydınlanma parıltısında iğrençliği boşuna aradı. Sonra kalbi yeniden atmaya başladı. Suçlu değildi.

"Neden hoş bir konu seçmedin?" diyordu. "Dünyada iğrenç şeyler olduğunu biliyoruz, ama bu bir sebep değil—"

Öfkeli bir tonda konuşmaya devam ediyordu, ama Martin onu takip etmiyordu. Yüzüne, o bakire yüzüne bakarken kendi kendine gülümsüyordu, o kadar masum, o kadar delici masum ki, saflığı her zaman içine işliyor, tüm cürufu dışarı atıyor ve onu yıldız ışığı kadar serin, yumuşak ve kadife gibi olan uhrevi bir parıltıda yıkıyor gibiydi. _Dünyada iğrenç şeyler olduğunu biliyoruz_! Onun bilgisi fikrine sarıldı ve bir aşk şakası olarak içten içe güldü. Bir sonraki an, sayısız ayrıntıdan oluşan parıldayan bir vizyonda, hayatın bildiği ve üzerinde yolculuk ettiği tüm iğrençlik denizini gördü ve hikâyeyi anlamadığı için onu bağışladı. Anlayamaması onun suçu değildi. Tanrı'ya böyle bir masumiyetle doğup korunduğu için şükretti. Ama hayatı biliyordu, pisliği kadar adaletini de, ona musallat olan çamurlara rağmen büyüklüğünü ve Tanrı

aşkına, dünyaya bunu söyleyecekti. Cennetteki azizler—nasıl adil ve saf olmaktan başka bir şey olabilirlerdi? Onlar için bir övgü yoktu. Ama çamurdaki azizler—ah, işte bu sonsuz harikaydı! Hayatı yaşanmaya değer kılan buydu. Kötülük lağımından yükselen ahlaki ihtişamı görmek; kendisi yükselip güzelliği ilk kez, çamur damlayan gözlerle, uzaktan, solgun bir şekilde seçmek; zayıflıktan, kırılğınlıktan, ahlaksızlıktan ve tüm dipsiz vahşilikten gücün, gerçeğın ve yüce ruhsal donanımın yükseldiğini görmek—

Söylediğı rastgele bir cümle dizisini yakaladı.

"Hepsinin tonu düşük. Oysa o kadar yüksek olan şey var ki. 'In Memoriam'ı al."

İçinden "Locksley Hall"u önermek geldi ve eğer vizyonu onu tekrar yakalayıp ona bakakalmasına neden olmasaydı, yapardı da—kendi türünün dışısına, o ilkel mayalanmadan, bin bin yüzyıl boyunca hayatın uçsuz bucaksız merdivenini sürünerek ve tırmanarak çıkan, en üst basamakta beliren, bir Ruth olmuş, saf, adil ve ilahi ve ona aşkı tanıtmaya, saflığa özlem duymaya ve ilahiliğı tatmayı arzulama gücüne sahip olan kişiye—Martin Eden'a, o da bir şekilde şaşırtıcı bir tarzda, sürüden, çamurdan ve bitmeyen yaratılışın sayısız hatasından ve düşüklerinden yukarı çıkmıştı. İşte romantizm, harika ve ihtişam buydu. Yazılacak malzeme buydu, keşke konuşmayı bulabilseydi. Cennetteki azizler!—Onlar sadece azizdi ve ellerinden bir şey gelmezdi. Ama o bir erkekti.

"Gücün var," diyordu onu duyabiliyordu, "ama bu eğitimsiz bir güç."

"Bir porselen dükkânındaki boğa gibi," diye önerdi ve bir gülümseme kazandı.

"Ve ayırt etme yeteneğı geliştirmelisin. Zevke, inceliğe ve tona danışmalısın."

"Fazla cüret ediyorum," diye mırıldandı.

Onaylayarak gülümsedi ve başka bir hikâye dinlemek için yerleşti.

"Bundan ne anlayacağını bilmiyorum," dedi özür dilercesine. "Komik bir şey. Korkarım derinliğini aştım, ama niyetlerim iyiydi. Küçük özellikleriyle uğraşma. Sadece içindeki büyük şeyin hissini yakalayıp yakalamadığına bak. Büyük ve doğru, anlaşılır kılmayı başaramamış olma ihtimalim yüksek olsa da."

Okudu ve okurken onu izledi. Sonunda ona ulaşmıştı, diye düşündü. Kımıldamadan oturuyordu, gözleri sabit bir şekilde üzerindeydi, neredeyse nefes almıyordu, yarattığı şeyin büyüğü tarafından, diye düşündü, kendinden geçirilmişti. Hikâyeye "Macera"

adını vermişti ve maceranın tanrılaştırılmasıydı—hikâye kitaplarının macerasının değil, gerçek maceranın, cezada korkunç ve ödülde korkunç olan, vefasız ve kaprisli, korkunç bir sabır ve yürek parçalayıcı çalışma günleri ve geceleri talep eden, parlak güneş ışığı zaferi ya da susuzluk ve kıtlığın sonunda ya da çürüyen ateşin uzun sürüklenişi ve canavarca hezeyanında karanlık ölümü sunan, kan, ter ve acı veren böcekler arasından, küçük ve bayağı temasların uzun zincirlerinden geçerek kraliyet doruklarına ve asil başarılarla götüren vahşi görev dağıtıcısının.

Tüm bunlar, hepsi ve daha fazlası, hikâyesine koyduğu şeydi ve inanıyordu ki, oturup dinlerken onu ısıtan da buydu. Gözleri genişti, solgun yanaklarında renk vardı ve bitirmeden önce neredeyse soluksuz kaldığını düşündü. Gerçekten de ısınmıştı; ama hikâyeye değil, onunla ısınmıştı. Hikâye hakkında pek bir şey düşünmüyordu; onu ısıtan, Martin'in yoğun gücüydü, vücudundan fişkırpıp onun üzerine akan o eski aşırı kuvvetti. İşin paradoksu şuydu ki, onun gücünü yükleyen, şimdilik gücünün ona aktığı kanal olan şey, hikâyenin kendisiydi. O yalnızca gücün farkındaydı, aracın değil ve yazdıkları tarafından en çok sürüklendiğini düşündüğü anda, aslında ondan tamamen farklı bir şey tarafından sürüklenmişti—beyninde çağrılmadan oluşan korkunç ve tehlikeli bir düşünce tarafından. Evliliğin neye benzediğini merak ederken bulmuştu kendini ve düşüncenin kaprisliliğinin ve hararetinin bilincine varmak onu dehşete düşürmüştü. Kızlara yakışmazdı. Ona benzemezdi. Kadınlık tarafından hiç rahatsız edilmemişti ve Tennysonvari şiirin bir düşler diyarında yaşamış, o narin ustanın kraliçeler ve şövalyelerin ilişkilerine müdahale eden kabalıklara dair narin imalarının tam anlamına bile duymaz kalmıştı. Her zaman uykudaydı ve şimdi hayat, tüm kapılarında gürleyerek duruyordu. Zihinsel olarak, sürgüleri çekip parmaklıkları yerine indirmek için panik içindeyken, hayvani içgüdüleri onu kapılarını ardına kadar açmaya ve o lezzetli tuhaf yabancıyı içeri davet etmeye teşvik ediyordu.

Martin, memnuniyetle kararını bekledi. Ne olacağından şüphesi yoktu ve onu şöyle derken duyunca afalladı:

"Güzel."

Bir duraklamadan sonra, vurgulayarak tekrarladı, "Güzel."

Elbette güzeldi; ama içinde salt güzellikten daha fazlası, güzelliği hizmetçi yapan daha yakıcı bir ihtişam vardı. Sessizce yere yayıldı, önünde yükselen büyük bir şüphenin dehşet verici formunu izledi. Başarısız olmuştu. Dili yoktu. Dünyanın en büyük şeylerinden birini görmüş ve ifade edememişti.

"Ne düşündün—" Duraksadı, tuhaf bir kelimeyi ilk kez kullanmaya çalışmanın utancıyla. "_Motif_ hakkında?" diye sordu.

"Karmaşıktı," diye yanıtladı. "Genel anlamda tek eleştirim bu. Hikâyeyi takip ettim, ama çok fazla başka şey varmış gibi geldi. Çok ayrıntılısın. O kadar çok konu dışı malzeme ekleyerek aksiyonu tıkıyorsun."

"İşte ana _motif_ buydu," diye açıkladı aceleyle, "büyük alt akıntı _motif_, kozmik ve evrensel olan şey. Onu, sonuçta sadece yüzeysel olan hikâyenin kendisiyle aynı ritimde tutmaya çalıştım. Doğru izleydim, ama sanırım kötü yaptım. Amaçladığım şeyi ima etmeyi başaramadım. Ama zamanla öğreneceğim."

Onu takip etmedi. Bir edebiyat lisansiydı, ama o onun sınırlarını aşmıştı. Bunu anlamadı, anlamayışını onun tutarsızlığına bağladı.

"Çok gevezeydin," dedi. "Ama güzeldi, bazı kısımları."

Sesini uzaktan duydu, çünkü "Deniz Şarkıları"nı ona okuyup okumamayı tartışıyordu. Donuk bir umutsuzluk içinde yatarken, o onu araştırarak izliyor, yine çağrılmamış ve kaprisli evlilik düşüncelerini düşünüyordu.

"Ünlü olmak mı istiyorsun?" diye sordu aniden.

"Evet, birazcık," diye itiraf etti. "Bu maceranın bir parçası. Önemli olan ünlü olmak değil, olma sürecidir. Ve sonuçta, benim için ünlü olmak, başka bir şeye giden bir araç olurdu. Bu konuda çok ünlü olmak istiyorum, aslında, bu nedenle."

"Senin için," diye eklemek istedi ve okuduklarına heves gösterseydi ekleyebilirdi de.

Ama o, zihninde onun için en azından mümkün olacak bir kariyer yontmakla çok meşguldü, ima ettiği nihai şeyin ne olduğunu sormaya. Edebiyatta onun için bir kariyer yoktu. Buna ikna olmuştu. Bunu bugün, amatörce ve son sınıf öğrencisi vari ürünleriyle kanıtlamıştı. İyi konuşabiliyordu, ama kendini edebi bir şekilde ifade etmekten acizdi. Tennyson'ı, Browning'i ve favori düzyazı ustalarını onunla karşılaştırdı ve onun umutsuzca aleyhine bir sonuca vardı. Yine de ona tüm aklını söylemedi. Ona olan tuhaf ilgisi onu oyalamaya itti. Yazma arzusu, sonuçta, zamanla büyüyüp kurtulacağı küçük bir zayıflıktı. Sonra kendini hayatın daha ciddi meselelerine adardı. Ve başarılı da olurdu. Bunu biliyordu. O kadar güçlüydü ki başarısız olamazdı—yeter ki yazmayı bıraksın.

"Keşke yazdığım her şeyi bana gösterseniz, Bay Eden," dedi.

Zevkten kızardı. İlgileniyordu, bu kadarı kesindi. Ve en azından ona bir ret fişi vermemişti. Çalışmasının bazı kısımlarını güzel olarak adlandırmıştı ve bu, şimdiye kadar kimseden aldığı ilk teşvikti.

"Göstereceğim," dedi tutkuyla. "Ve size söz veriyorum, Bayan Morse, başaracağım. Çok yol kat ettim, biliyorum; ve daha gidecek çok yolum var ve ellerim ve dizlerim üzerinde gitmem gerekse bile bu yolu kat edeceğim." Bir tomar elyazması kaldırdı. "İşte 'Deniz Şarkıları'. Eve gidince, onları size vereceğim, boş vaktinizde okursunuz. Ve onlar hakkında ne düşündüğünüzü mutlaka söylemelisiniz bana. Bildiğiniz gibi, her şeyden çok ihtiyacım olan şey eleştiri. Ve lütfen, benimle açık olun."

"Tamamen açık olacağım," diye söz verdi, ona karşı açık olmadığına dair huzursuz bir inançla ve bir dahaki sefere ona karşı tamamen açık olup olamayacağı konusunda bir şüpheyile.

Bölüm 15

XV. Bölüm

"İlk savaş, dövuştü ve bitti," dedi Martin on gün sonra aynaya. "Ama ikinci bir savaş olacak ve üçüncü bir savaş ve zamanın sonuna kadar savaşlar, meğer ki—"

Cümleyi bitirmemişti, ama küçük, sefil odaya göz gezdirdi ve bakışlarını, hâlâ uzun zarflarının içinde, yerde bir köşede yığılı duran bir yığın iade edilmiş elyazmasına hüzünle dikti. Seyahatlerine devam etmeleri için pulu yoktu ve bir haftadır birikiyorlardı. Daha fazlası yarın, ertesi gün ve ondan sonraki gün, hepsi gelene kadar gelecekti. Ve onları tekrar yollayamayacaktı. Daktilo için bir aylık kirasını geciktirmişti, ödeyemiyordu, haftalık pansiyon ücretini ve iş bulma kurumu harçlarını zar zor yetiştirebiliyordu.

Oturdu ve masayı düşünceli bir şekilde süzdü. Üzerinde mürekkep lekeleri vardı ve birden ona düşkün olduğunu keşfetti.

"Sevgili eski masa," dedi, "seninle bazı mutlu saatler geçirdim ve her şey söylenip bittiğinde oldukça iyi bir dost oldun. Beni hiç yüzüstü bırakmadın, bana hiç liyakatsizlik ödülü olan bir ret fişi vermedin, fazla mesai yapmaktan hiç şikâyet etmedin."

Kollarını masaya bıraktı ve yüzünü kollarının arasına gömdü. Boğazı ağrıyordu ve ağlamak istiyordu. Bu ona ilk kavgasını hatırlattı, altı yaşındayken, gözyaşları yanaklarından akarken yumruk salladığı, iki yaş büyük diğer çocuğun onu dövüp bitkin düşürene kadar hırpaladığı günü. Çocukların halkasını gördü, sonunda yere yığıldığında, mide bulantısının pençesinde kıvranırken, burnundan kan ve morarmış gözlerinden gözyaşları akarken, vahşiler gibi uluyan çocukları.

"Zavallı küçük velet," diye mırıldandı. "Ve şimdi de aynı şekilde fena halde dövüldün. Peltek oldun. Yere serildin ve bittin."

Ama o ilk kavganın görüntüsü hâlâ göz kapaklarının altında asılıydı ve izlerken, dağılıp onu takip eden kavga dizisine dönüştüğünü gördü. Altı ay sonra Peynir-Yüz (çocuğun adı buydu) onu tekrar yenmişti. Ama o sefer Peynir-Yüz'ün gözünü morartmıştı. Bu da bir şeydi. Hepsini gördü, kavga üstüne kavga, kendisi hep yenilen

ve Peynir-Yüz onun karşısında zafer kazanan. Ama hiç kaçmamıştı. Bunun hatırasıyla güçlenmiş hissetti. Her zaman kalmış ve cezasını çekmişti. Peynir-Yüz dövüşte küçük bir şeytandı ve ona hiçbir zaman merhamet göstermemişti. Ama kalmıştı! Devam etmişti!

Sonra, harap çerçeve binalar arasında dar bir ara sokak gördü. Sokağın sonu, içinden _Enquirer_'ın ilk baskısını basan preslerin ritmik gök gürültüsünün yükseldiği tek katlı bir tuğla bina tarafından kapatılmıştı. On bir yaşındaydı ve Peynir-Yüz on üç ve ikisi de _Enquirer_ taşıyordu. Bu yüzden oradaydılar, gazetelerini bekliyorlardı. Ve tabii ki, Peynir-Yüz yine onu seçmişti ve sonuçsuz kalan bir kavga daha oldu, çünkü çeyrek kala dörtte, basım odasının kapısı açıldı ve çocuk çetesi gazetelerini katlamak için içeri daldı.

"Seni yarın döverim," diye vaat ettiğini duydu Peynir-Yüz'ün; ve kendi sesini, dökülmemiş gözyaşlarıyla cızırtılı ve titrek, ertesi gün orada olmayı kabul ederken duydu.

Ve ertesi gün oraya gelmişti, okuldan aceleyle ilk orada olmak için gelmiş ve Peynir-Yüz'ü iki dakika farkla geçmişti. Diğer çocuklar onun iyi olduğunu söylemiş, ona tavsiyeler vermiş, bir kavgacı olarak kusurlarını göstermiş ve talimatlarını uygularsa zafer vaat etmişlerdi. Aynı çocuklar Peynir-Yüz'e de tavsiye vermişti. O kavgayı ne kadar da sevmişlerdi! Anılarında, kendisinin ve Peynir-Yüz'ün sergilediği manzarayı kıskanacak kadar durdu. Sonra kavga başladı ve otuz dakika boyunca, rauntlar olmadan, basım odasının kapısı açılana kadar devam etti.

Kendisinin genç halini izledi, gün geçtikçe, okuldan _Enquirer_ sokağına koşarken. Çok hızlı yürüyemiyordu. Sürekli kavgadan sert ve topaldı. Ön kolları, savuşturduğu sayısız darbeden bilekten dirseğe kadar mosmordu ve işkence görmüş etin bazı yerleri iltihaplanmaya başlıyordu. Baş, kolları ve omuzları ağrıyordu, belinin alt kısmı ağrıyordu—her yeri ağrıyordu ve beyni ağır ve sersemdi. Okulda oynamıyordu. Çalışmıyordu da. Yaptığı gibi, bütün gün masasında sessizce oturmak bile bir işkenceydi. Günlük kavga döngüsüne başlayalı yüzyıllar olmuş gibi geliyordu ve zaman, sonsuz bir gelecekte günlük kavgaların bir kabusuna doğru uzanıyordu. Neden Peynir-Yüz bir türlü yenilmiyor? diye düşünürdü sık sık; bu, onu, Martin'i, sefaletinden kurtarırdı. Kavga etmeyi bırakmak, Peynir-Yüz'ün onu dövmesine izin vermek aklının ucundan bile geçmemişti.

Ve böylece, bedenen ve ruhen hasta, ama uzun sabrı öğrenerek, ebedi düşmanı Peynir-Yüz'le yüzleşmek için _Enquirer_ sokağına sürüklendi kendini; Peynir-Yüz de

en az onun kadar hastaydı ve izleyen, gururu acı verici ve zorunlu kılan gazeteci çetesi olmasa, bırakmaya bir o kadar istekliydi. Bir öğleden sonra, tekmeye, kemerin altına vurmaya ve yere düşene vurmaya izin vermeyen belirli kurallara göre birbirlerini yok etmek için yirmi dakikalık umutsuz çabalardan sonra, nefes nefese ve sendeleyeyen Peynir-Yüz, berabere kalma teklifinde bulundu. Ve Martin, başı kollarının arasında, uzun zaman önceki o öğleden sonra, sendeleyip nefes nefese kalırken ve kesik dudağından ağzına ve boğazına akan kanla boğulurken yakaladığı resim karşısında heyecanlandı; Peynir-Yüz'e doğru sendeleyerek, bir ağız dolusu kanı tükürüp konuşabildiğinde, asla pes etmeyeceğini haykırırken, isterse Peynir-Yüz'ün teslim olabileceğini söylerken. Ve Peynir-Yüz teslim olmadı ve kavga devam etti.

Ertesi gün ve ondan sonraki gün, bitmek bilmeyen günler, öğleden sonra kavgasına tamıklık etti. Her gün kollarını kaldırdığında, başlamak için, dayanılmaz derecede acıyorlardı ve ilk birkaç darbe, vurulan ve alınan, ruhunu sarsıyordu; ondan sonra her şey uyuşuyor ve körü körüne dövüşüyordu, bir rüyadaymış gibi, dans eden ve bocalayan, Peynir-Yüz'ün iri hatlarını ve yanan, hayvansı gözlerini görerek. O yüze odaklanıyordu; etrafındaki her şey dönen bir boşluktu. Dünyada o yüzden başka bir şey yoktu ve o yüzü kanayan parmak eklemleriyle pelte haline getirene ya da bir şekilde o yüze ait olan kanayan parmak eklemleri onu pelte haline getirene kadar huzur, mübarek huzur bulamayacaktı. Ve sonra, öyle ya da böyle, huzur bulacaktı. Ama pes etmek—onun için, Martin için, pes etmek—bu imkânsızdı!

O gün geldi, kendini _Enquirer_ sokağına sürükledi ve Peynir-Yüz orada yoktu. Peynir-Yüz gelmedi de. Çocuklar onu tebrik etti ve Peynir-Yüz'ü yendiğini söyledi. Ama Martin tatmin olmamıştı. Peynir-Yüz'ü yenmemişti, ne de Peynir-Yüz onu yenmişti. Sorun çözülmemişti. Ancak daha sonra, Peynir-Yüz'ün babasının o gün aniden öldüğünü öğrendiler.

Martin yılların üzerinden atladı, Auditorium'daki zenci cennetindeki geceye kadar. On yedi yaşındaydı ve denizden yeni dönmüştü. Bir kavga başladı. Birisi birine zorbalık yapıyordu ve Martin araya girdi, Peynir-Yüz'ün alev alev yanan gözleriyle karşı karşıya geldi.

"Gösteriden sonra seni hallederim," diye tısladı eski düşmanı.

Martin başını salladı. Zenci cennetinin fedaisi olay yerine doğru ilerliyordu.

"Son perdeden sonra dışarıda buluşurum," diye fısıldadı Martin, bu sırada yüzü sahnedeki takla ve kanat dansına bölünmemiş bir ilgi gösteriyordu.

Fedai baktı ve gitti.

"Çeten var mı?" diye sordu Peynir-Yüz'e, perde arasında.

"Tabii."

"O zaman ben de bir tane bulmalıyım," dedi Martin.

Perdeler arasında takımını topladı—çivi fabrikasından tanıdığı üç adam, bir demiryolu itfaiyecisi ve Boo Çetesi'nden yarım düzine kadar kişi, korkunç Onsekiz-ve-Pazar Çetesi'nden de aynı kadar.

Tiyatro boşaldığında, iki çete sokağın karşılıklı taraflarında göze çarpmadan sıralandı. Sessiz bir köşeye geldiklerinde, birleştiler ve bir savaş konseyi topladılar.

"Sekizinci Cadde Köprüsü uygun yer," dedi Peynir-Yüz'ün Çetesi'ne mensup kızıl saçlı bir adam. "Ortada, elektrik ışığının altında dövüşürsünüz ve polisler hangi taraftan gelirse, biz öbür taraftan kaçırız."

"Bana uyar," dedi Martin, kendi çetesinin liderlerine danıştıktan sonra.

San Antonio Halici'nin bir kolunu geçen Sekizinci Cadde Köprüsü, üç şehir bloku uzunluğundaydı. Köprü'nün ortasında ve her iki ucunda elektrik ışıkları vardı. Hiçbir polis o uç ışıklarını fark edilmeden geçemezdi. Martin'in göz kapaklarının altında yeniden canlanan savaş için güvenli yerdi burası. İki çeteyi gördü, saldırgan ve asık suratlı, birbirlerinden katı bir şekilde ayrı duran ve kendi şampiyonlarını destekleyen; ve kendisiyle Peynir-Yüz'ün soyunduğunu gördü. Kısa bir mesafede gözcüler dikilmişti, görevleri köprü'nün ışıklı uçlarını izlemektir. Boo Çetesi'nden bir üye Martin'in ceketini, gömleğini ve şapkasını tutuyor, polis karışırse onlarla birlikte güvenliğe kaçmaya hazırdı. Martin, kendisinin ortaya gidip Peynir-Yüz'le yüzleştiğini izledi ve uyarıcı bir şekilde elini kaldırırken kendi söylediklerini duydu:

"Bunda tokalaşma yok. Anlaşıldı mı? Kavga dışında bir şey yok. Havlu atmak yok. Bu kan davası kavgası ve sonuna kadar. Anlaşıldı mı? Birimiz dayak yiyecek."

Peynir-Yüz itiraz etmek istedi—Martin bunu görebiliyordu—ama Peynir-Yüz'ün eski tehlikeli gururu, iki çetenin önünde harekete geçirilmişti.

"Aa, hadi," diye yanıtladı. "Ne işe yarar bunun hakkında gevezelik etmek? Seninleyim sonuna kadar."

Sonra birbirlerine saldırdılar, genç boğalar gibi, gençliğin tüm ihtişamıyla, çıplak yumruklarla, nefretle, incitme, sakatlama, yok etme arzusuyla. İnsanın yaratılış boyunca yukarı tırmanışındaki tüm acılı, bin yıllık kazanımları kaybolmuştu. Sadece elektrik ışığı kalmıştı, büyük insan macerasının yolunda bir kilometre taşı. Martin ve Peynir-Yüz, taş devrinden, çömelme yerinden ve ağaç sığınağından iki vahşiydi. Çamurlu uçuruma, hayatın ham başlangıçlarının tortusuna, atomların çabaladığı gibi, gökyüzünün yıldız tozunun çabaladığı gibi, çarpışarak, geri teperek ve tekrar, sonsuza dek tekrar çarpışarak, körü körüne ve kimyasal olarak çabalayarak, giderek daha da alçaldılar.

"Tanrım! Biz hayvanlarız! Vahşi canavarlar!" diye mırıldandı Martin yüksek sesle, kavganın ilerleyişini izlerken. Onun muhteşem görüş gücüyle, bir kinetokopa bakmak gibiydi. Hem izleyici hem de katılımcıydı. Uzun aylar süren kültürü ve inceliği, manzara karşısında irkildi; sonra şimdiki zaman bilincinden silindi ve geçmişin hayaletleri onu ele geçirdi ve o, denizden yeni dönmüş ve Sekizinci Cadde Köprüsü'nde Peynir-Yüz'le dövüşen Martin Eden'dı. Acı çekti, çabaladı, terledi ve kanadı ve çıplak parmak eklemleri hedefi bulduğunda zafer kazandı.

Birbirlerinin etrafında canavarca dönen iki ikiz nefret hortumuydular. Zaman geçti ve iki düşman çete çok sessizleşti. Böyle bir vahşet yoğunluğuna hiç tanık olmamışlardı ve dehşete kapılmışlardı. İki dövüşçü, onlardan daha büyük vahşilerdi. Gençliğin ve kondisyonun ilk muhteşem kadife kenarı aşındı ve daha temkinli ve kasıtlı dövüştüler. Ne bir avantaj ne de diğeri elde edilmişti. "Herkesin kavgası," diyen birini duydu Martin. Sonra bir aldatmayı takip etti, sağ ve sol, şiddetle karşılandı ve yanağının kemiğe kadar yarıldığını hissetti. Bunu hiçbir çıplak yumruk yapmamıştı. Meydana gelen korkunç hasar karşısında şaşkınlık mırıltıları duydu ve kendi kanına bulandı. Ama tepki vermedi. Son derece ihtiyatlı oldu, çünkü türünün alçak kurnazlığı ve iğrenç alçaklığı konusunda bilgeydi. İzledi ve bekledi, ta ki vahşi bir saldırı numarası yapana, bunu yarıda kestirene kadar, çünkü metalin parıltısını görmüştü.

"Kaldır elini!" diye bağırdı. "Onlar pirinç muştalar ve onlarla bana vurdun!"

İki çete, hırlayarak ve homurdanarak ileri atıldı. Bir saniye içinde herkesin karıştığı bir kavga olacaktı ve intikamından olacaktı. Kendini kaybetmişti.

"Siz çocuklar karışmayın!" diye hırıltıyla bağırdı. "Anlaşıldı mı? Hey, anlaşıldı mı?"

Yanından çekildiler. Onlar vahşiydi, ama o baş vahşiydi, üzerlerinde yükselen ve onlara hükmeden bir dehşet yaratıyordu.

"Bu benim kavgam ve kimse karışmayacak. Ver şu muştaları."

Peynir-Yüz, ciddileşmiş ve biraz korkmuş, kirli silahı teslim etti.

"Onu ona sen verdin, seni kızıl saçlı, arkadan gizlice sokuşturan," diye devam etti Martin, muştaları suya atarken. "Seni gördüm ve neyin peşinde olduğunu merak ediyordum. Bir daha böyle bir şey denersen, seni ölene kadar döverim. Anlaşıldı mı?"

Dövüştüler, bitkinliğin ötesinde ve bitkinliğin de ötesinde, ölçülemez ve akıl almaz bir bitkinliğe kadar, ta ki vahşi kalabalık, kan susuzluğu dindikten sonra, gördüğü şeyden dehşete kapılıp tarafsızca durmaları için yalvarana kadar. Ve Peynir-Yüz, düşüp ölmeye ya da ayakta kalıp ölmeye hazır, yüzünün tüm Peynir-Yüz'e benzerliği dövülüp yok edilmiş dehşet verici bir canavar, bocaladı ve tereddüt etti; ama Martin içeri daldı ve onu tekrar tekrar yumrukladı.

Sonra, görünüşte bir yüzyıl kadar sonra, Peynir-Yüz hızla zayıflarken, bir yumruk karmaşasında yüksek bir çıtırtı duyuldu ve Martin'in sağ kolu yanına düştü. Kırık bir kemikti. Herkes duydu ve anladı ve Peynir-Yüz anladı, diğerinin bu acil durumunda bir kaplan gibi saldırarak darbe üzerine darbe yağdırdı. Martin'in çetesi müdahale etmek için ileri atıldı. Hızlı darbe dizisiyle sersemlemiş olan Martin, onları nihai ıssızlık ve umutsuzluk içinde hıçkırarak ve inleyerek sövüp sayarak geri çekilmeleri konusunda uyardı.

Sadece sol koluyla yumruk atmaya devam etti ve yumruklarken, inatla, yarı bilinçli, uzak bir mesafeden çetelerdeki korku mırıltılarını ve titreyen bir sesle "Bu bir kavga değil, arkadaşlar. Cinayet bu ve durdurmalıyız," diyen birini duydu.

Ama kimse durdurmadı ve o memnundu, tek koluyla yorgun ve bitmek bilmez bir şekilde yumruklamaya devam ederek, önündeki kanlı bir şeye vurup durarak; bu bir yüz değil, bir dehşetti, sallanan, iğrenç, anlamsız sesler çıkaran, isimsiz bir şeydi, dalgalanan görüşünün önünde ısrar ediyor ve gitmiyordu. Ve yumrukladıkça yumrukladı, giderek daha yavaş, canlılığının son parçaları ondan sızarken, yüzyıllar ve çağlar ve muazzam zaman dilimleri boyunca, ta ki belli belirsiz bir şekilde, o isimsiz şeyin battığını, yavaşça köprünün pürüzlü tahta döşemesine doğru battığını fark edene kadar. Ve bir sonraki an, onun üzerinde duruyordu, sallanan bacaklarının

üzerinde sendeliyor ve yalpalıyor, destek için havayı yakalıyor ve tanımadığı bir sesle diyordu ki:

"Daha istiyor musun? Hey, daha istiyor musun?"

Hâlâ söylüyordu, tekrar tekrar—daha fazla isteyip istemediğini bilmek için talep ederek, yalvararak, tehdit ederek—çetesinin adamlarının ona dokunduğunu, sırtına vurduğunu ve ceketini giydirmeye çalıştığını hissettiğinde. Ve sonra ani bir siyahlık ve bilinçsizlik hücumu geldi.

Masenin üzerindeki teneke çalar saat tik tak ediyordu, ama Martin Eden, yüzü kollarına gömülü, duymuyordu. Hiçbir şey duymuyordu. Düşünmüyordu. Hayatı o kadar mutlak bir şekilde yeniden yaşamıştı ki, tıpkı yıllar önce Sekizinci Cadde Köprüsü'nde bayıldığı gibi bayılmıştı. Karanlık ve boşluk tam bir dakika sürdü. Sonra, ölümden dirilen biri gibi, dik fırladı, gözleri alev alev, yüzünden terler akarken, haykırdı:

"Seni yendim, Peynir-Yüz! On bir yılını aldı, ama seni yendim!"

Dizleri titriyordu, kendini bitkin hissetti ve sendeleyerek yatağa geri döndü, çöküp kenarına oturdu. Hâlâ geçmişin pençesindeydi. Odaya baktı, şaşkın, endişeli, nerede olduğunu merak ederek, ta ki köşedeki elyazması yığınının görene kadar. Sonra hafızanın çarkları dört yıl ileri atladı ve şimdiki zamanın, açtığı kitapların ve sayfalarından kazandığı evrenin, hayallerinin ve hırslarının ve solgun bir kız hayaletine olan aşkının—duyarlı, korunmuş ve uhrevi, az önce yaşadıklarının bir anına—hayatın içinden geçtiği tüm pisliğin bir anına—tanık olsa dehşetten ölecek olan bir kıza olan aşkının farkına vardı.

Ayağa kalktı ve aynada kendisiyle yüzleşti.

"Ve böylece çamurdan yükseliyorsun, Martin Eden," dedi ciddiyetle. "Ve gözlerini büyük bir aydınlıkta temizliyor ve omuzlarını yıldızların arasına itiyor, tüm hayatın yaptığını yapıyor, 'maymunun ve kaplanın ölmesine' izin veriyor ve tüm güçlerden en yüksek mirası zorla alıyorsun."

Kendine daha yakından baktı ve güldü.

"Biraz histeri ve melodram, ha?" diye sordu. "Pekala, boş ver. Peynir-Yüz'ü yendin ve editörleri de yeneceksin, bunu yapmak on bir yılın iki katını alsa bile. Burada duramazsın. Devam etmelisin. Bu sonuna kadar, biliyorsun."

Bölüm 16

XVI. Bölüm

Çalar saat çaldı, Martin'i uykudan öyle bir anilikle fırlattı ki, daha az muhteşem bir bünyeye sahip birine baş ağrısı verirdi. Derin uyumasına rağmen, bir kedi gibi anında uyandı ve hevesle uyandı, beş saatlik bilinçsizliğin geçtiği için memnundu. Uykunun yok oluşundan nefret ediyordu. Yapılacak çok fazla şey vardı, yaşanacak çok fazla hayat. Uykunun ondan çaldığı her anı kısıkanıyordu ve saat daha tıkırtıyı bitirmeden başı ve kulakları lavabodaydı ve suyun soğuk ısırlığıyla heyecanlanıyordu.

Ama normal programını takip etmedi. Onu bekleyen bitmemiş bir hikâye yoktu, ifade talep eden yeni bir hikâye yoktu. Geç saatlere kadar çalışmıştı ve neredeyse kahvaltı vaktiydi. Fiske'den bir bölüm okumayı denedi, ama beyni huzursuzdu ve kitabı kapattı. Bugün, bir süre yazı yazılmayacak olan yeni savaşın başlangıcına tanıklık ediyordu. İçinde, kişinin evinden ve ailesinden ayrılırken hissettiğine benzer bir hüznün vardı. Köşedeki elyazmalarına baktı. İşte buydu. Onlardan, hiçbir yerde hoş karşılanmayan zavallı, şerefsiz çocuklarından ayrılıyordu. Gitti ve aralarında karıştırmaya başladı, orada burada parçalar okuyarak, en sevdiği kısımları. "Çanak"ı yüksek sesle okumakla onurlandırdı, "Macera"yı da öyle. Bir gün önce tamamlanan ve pul olmadığı için köşeye atılan son doğanı "Neşe", en keskin takdirini kazandı.

"Anlayamıyorum," diye mırıldandı. "Ya da belki anlayamayan editörlerdir. Bunda yanlış bir şey yok. Her ay daha kötülerini yayınlıyorlar. Yayınladıkları her şey daha kötü—neyse, neredeyse her şey."

Kahvaltıdan sonra daktiloyu kutusuna koydu ve Oakland'a taşıdı.

"Bir aylık borcum var," dedi dükkândaki çalışana. "Ama müdüre söyle, işe başlıyorum ve bir ay falan sonra gelip temizleyeceğim."

Feribotla San Francisco'ya geçti ve bir iş bulma kurumuna gitti. "Her türlü iş, mesleksiz," dedi ajana; ve daha ince şeylere içgüdüsel olan bazı işçilerin giyindiği gibi, oldukça züppece giyinmiş bir yeni gelen tarafından sözü kesildi. Ajan umutsuzca başını salladı.

"Hiçbir şey yok, ha?" dedi diğeri. "Pekala, bugün birini bulmalıyım."

Döndü ve Martin'e baktı ve Martin de ona bakarken, şiş ve renk atmış yakışıklı ve zayıf yüzü fark etti ve geceyi alem yaparak geçirdiğini anladı.

"İş mi arıyorsun?" diye sordu diğeri. "Ne yapabilirsin?"

"Ağır iş, gemici işi, daktilo kullanabilirim, stenom yok, ata binebilirim, her şeyi yapmaya ve her şeye girişmeye razıyım," cevabıydı.

Diğeri başını salladı.

"Bana iyi geldi. Adım Dawson, Joe Dawson ve bir çamaşırıcı bulmaya çalışıyorum."

"Benim için fazla." Martin, kadınların giydiği o tüylü beyaz şeyleri ütlediğine dair eğlenceli bir görüntü yakaladı. Ama diğeri sevmişti ve ekledi: "Düz çamaşırı yapabilirim. Denizde o kadarını öğrendim." Joe Dawson bir an görünür şekilde düşündü.

"Bak, bir araya gelelim ve bir plan yapalım. Dinlemeye razı mısınız?"

Martin başını salladı.

"Bu küçük bir çamaşırhane, taşrada, Shelly Hot Springs'e ait—otel, anlarsın. İş iki adam yapar, patron ve yardımcı. Ben patronum. Benim için çalışmıyorsun, ama bana bağlı çalışıyorsun. Öğrenmeye razı olur musun?"

Martin düşünmek için durakladı. İhtimal cezbediciydi. Birkaç ay, çalışmak için kendine zamanı olurdu. Sıkı çalışabilir ve sıkı çalışabilirdi.

"İyi yemek ve kendine bir oda," dedi Joe.

Bu kararı verdi. Kendine ait bir oda, gece yarısı yağına kadar rahatsız edilmeden çalışabileceği bir yer.

"Ama cehennem gibi çalış," diye ekledi diğeri.

Martin, şişkin omuz kaslarını anlamlı bir şekilde okşadı. "Bu, sıkı çalışmadan geldi."

"O zaman başlayalım." Joe bir an elini başına götürdü. "Vay be, ama baş ağrısı yapıyor. Neredeyse göremiyorum. Dün gece her yeri dolaştım—her şeyi—her şeyi. Plan şu: İkisinin ücreti yüz ve yemek. Ben altmış alıyordum, ikinci adam kırk. Ama o

işini biliyordu. Sen acemisin. Seni yetiştirirsem, ilk başta senin işinin çoğunu ben yapacağım. Diyelim ki otuzdan başla ve kırka kadar yüksel. Adil oynayacağım. Kendi payını yapabildiğin an kırkı alırsın."

"Anlaştık," dedi Martin, elini uzatarak, diğeri sıktı. "Avans var mı?—tren bileti ve ekstralar için?"

"Parayı çarçur ettim," oldu Joe'nun üzgün cevabı, ağrıyan başına bir kez daha uzanarak. "Tek sahip olduğum bir dönüş bileti."

"Ve ben de beş parasızım—pansiyon ücretimi ödediğimde."

"Taki yap," diye tavsiye etti Joe.

"Yapamam. Kız kardeşime borcum var."

Joe uzun, şaşkın bir ıslık çaldı ve kafasını boş yere zorladı.

"İçki parası bende," dedi umutsuzca. "Gel, belki bir şeyler uydururuz."

Martin reddetti.

"Su vagonunda mı?"

Bu sefer Martin başını salladı ve Joe yakındı, "Keşke ben de olsam."

"Ama bir şekilde yapamıyorum," dedi hafifletici bir edayla. "Bütün hafta cehennem gibi çalıştıktan sonra, sadece kafa çekmeliyim. Yapmasam, boğazımı keser ya da binayı yakarım. Ama su vagonunda olmana sevindim. Devam et."

Martin, kendisiyle bu adam arasında muazzam bir uçurum olduğunu biliyordu—kitapların açtığı uçurum; ama bu uçurumu geri geçmekte zorluk çekmedi. Hayatı boyunca işçi sınıfı dünyasında yaşamıştı ve işçi arkadaşlığı onun için ikinci doğaydı. Diğerrinin ağrıyan kafası için fazla gelen ulaşım sorununu çözdü. Bavulunu Joe'nun biletiyle Shelly Hot Springs'e gönderecekti. Kendisine gelince, bisikleti vardı. Yetmiş mil ve Pazar günü sürüp Pazartesi sabahı işe hazır olabilirdi. Bu arada eve gidip toplanacaktı. Vedalaşacak kimse yoktu. Ruth ve tüm ailesi, uzun yazı Sierra'larda, Tahoe Gölü'nde geçiriyordu.

Shelly Hot Springs'e, yorgun ve toz içinde, Pazar gecesi vardı. Joe onu coşkuyla karşıladı. Ağrıyan alnına bağlı ıslak bir havluyla bütün gün çalışmıştı.

"Geçen haftanın yıkanmamış kısmı birikmişti, seni almaya gitmiştim," diye açıkladı. "Kutun sağ salim geldi. Odanda. Ama buna bavul demek cehennem gibi bir şey. İçinde ne var? Külçe altın mı?"

Joe, Martin kutuyu açarken yatağa oturdu. Kutu, kahvaltılık gevrek için bir ambalaj sandığıydı ve Bay Higginbotham ondan yarım dolar almıştı. Martin'in çaktığı iki ip sap, onu teknik olarak bagaj vagonuna uygun bir bavula dönüştürmüştü. Joe, gözleri faltaşı gibi açılmış, kutudan birkaç gömlek ve birkaç takım iç çamaşırının çıkmasını, ardından kitapların ve daha fazla kitapların çıkmasını izledi.

"Dibine kadar kitap mı?" diye sordu.

Martin başını salladı ve kitapları, odada lavabo yerine hizmet eden bir mutfak masasının üzerine yerleştirmeye devam etti.

"Vay be!" Joe patladı, sonra beyninde sonucun oluşmasını beklemek için sessizce bekledi. Sonunda geldi.

"Yani, kızlarla pek ilgilenmiyorsun, ha?" diye sordu.

"Hayır," cevabıydı. "Kitaplara başlamadan önce çok kovalardım. Ama ondan sonra zaman yok."

"Ve burada zaman olmayacak. Tek yapabileceğin çalışmak ve uyumak."

Martin, gecede beş saatlik uykusunu düşündü ve gülümsedi. Oda, çamaşırhanenin üzerindeydi ve su pompalayan, elektrik üreten ve çamaşırhane makinelerini çalıştıran motorla aynı binadaydı. Bitişik odada oturan mühendis, yeni elemanla tanışmak için uğradı ve Martin'in, uzatma kablosu üzerinde bir elektrik ampulü kurmasına yardım etti, böylece gerilmiş bir ip boyunca masanın üzerinden yatağa gidip geliyordu.

Ertesi sabah, altıyı çeyrek geçe, Martin yediye çeyrek kala kahvaltı için yataktan kaldırıldı. Çamaşırhane binasında hizmetçiler için bir küvet vardı ve soğuk bir duş alarak Joe'yu elektriklendirdi.

"Vay be, ama sen bir hızlısın!" dedi Joe, otel mutfağının bir köşesinde kahvaltıya oturduklarında.

Onlarla birlikte mühendis, bahçıvan ve yardımcı bahçıvan ve ahırdan iki üç adam vardı. Aceleyle ve kasvetli bir şekilde yediler, çok az konuşarak ve Martin yerken ve dinlerken, onların statüsünden ne kadar uzaklaştığını fark etti. Küçük zihinsel çapları

onu deprese ediyordu ve onlardan uzaklaşmak için can atıyordu. Bu yüzden kahvaltısını, mide bulandırıcı, özensiz bir iş, en az onlar kadar hızlıca yuttu ve mutfak kapısından çıktığında bir rahatlama nefesi verdi.

Mükemmel bir şekilde donatılmış, küçük bir buharlı çamaşırhaneydi ve en modern makineler, makinelerin yapması mümkün olan her şeyi yapıyordu. Martin, birkaç talimattan sonra, büyük kirli çamaşır yığınlarını ayırdı, Joe ise hamur makinesini çalıştırdı ve bir mummya benzeyene kadar ağzını, burun deliklerini ve gözlerini banyo havlularıyla sarmasını gerektiren yakıcı kimyasallardan oluşan taze yumuşak sabun stokları yaptı. Ayıklama işini bitiren Martin, çamaşırını sıkma işlemine yardım etti. Bu, onları dakikada birkaç bin devir hızında dönen, suyu çamaşırından merkezkaç kuvvetiyle koparan dönen bir hazneye boşaltarak yapılıyordu. Sonra Martin, kurutucu ve sıkma makinesi arasında gidip gelmeye, arada "çorap ve soketleri silkelemeye" başladı. Öğleden sonraya doğru, biri besleyip diğeri istiflerken, ütüler ısınırken çorap ve soketleri merdaneden geçiriyorlardı. Sonra sıcak ütüler ve iç çamaşırını akşam altıya kadar, Joe'nun başını şüpheyle salladığı saatte.

"Çok gerideyiz," dedi. "Akşam yemeğinden sonra çalışmalıyız." Ve akşam yemeğinden sonra, parlak elektrik ışıkları altında, son iç çamaşırını parçası ütülenip dağıtım odasında katlanana kadar akşam ona kadar çalıştılar. Sıcak bir Kaliforniya gecesiydi ve pencereler ardına kadar açık olmasına rağmen, kıpkırmızı ütü sobasıyla oda bir fırındı. Martin ve Joe, atletlerine kadar inmiş, kolları çıplak, terliyor ve hava için soluyorlardı.

"Tropiklerde kargo istiflemek gibi," dedi Martin, yukarı çıktıklarında.

"İş görürsün," diye yanıtladı Joe. "İyi bir adam gibi sarılıyorsun. Bu tempoyu korursan, sadece bir ay otuz dolarda kalırsın. İkinci ay kırkını almaya başlarsın. Ama bana daha önce ütü yapmadığını söyleme. Daha iyi biliyorum."

"Hayatımda bir paçavra bile ütülemedim, dürüst olmak gerekirse, bugüne kadar," diye itiraz etti Martin.

Odasına çıktığında yorgunluğuna şaşırdı, on dört saattir ayakta olduğu ve durmaksızın çalıştığı gerçeğini unutarak. Çalar saati altıya kurdu ve beş saati bire kadar geri ölçtü. O zamana kadar okuyabilirdi. Ayakkabılarını çıkararak, şişmiş ayaklarını rahatlatmak için, kitaplarıyla masaya oturdu. Fiske'yi, kaldığı yerden okumak için açtı. Ama sorun buldu ve ikinci kez okumaya başladı. Sonra uyandı, sertleşmiş kaslarından acı çekerek ve pencereden içeri girmeye başlayan dağ

rüzgârıyla üşümüştü. Saate baktı. İkiyi gösteriyordu. Dört saat uyumuştü. Kıyafetlerini çıkardı ve yatağa süründü, başı yastığa değdiği an uyuyakaldı.

Salı, benzer şekilde aralıksız çalışmanın bir günüydü. Joe'nun çalışma hızı, Martin'in hayranlığını kazandı. Joe, iş için bir düzine şeytandı. Konser ayarına getirilmişti ve uzun günde, anlar için savaşmadığı bir an yoktu. Kendini işine ve zamandan nasıl tasarruf edeceğine odakladı, Martin'e beş hareketle yaptığını üç hareketle, ya da üç hareketle yaptığını iki hareketle nerede yapabileceğini gösterdi. "Gereksiz hareketin ortadan kaldırılması," diye adlandırdı Martin, izlerken ve onu örnek alırken. Kendisi de iyi bir işçiydi, hızlı ve becerikliydi ve hiçbir adamın onun işini onun için yapmaması ya da onu geçmemesi her zaman bir gurur meselesi olmuştu. Sonuç olarak, benzer bir tek amaçla konsantre oldu, çalışma arkadaşı tarafından atılan ipuçlarını ve önerileri açgözlülükle kaparak. Yaka ve manşetleri "ovaladı", ketenin çift katmanları arasındaki nişastayı, ütölemeye geldiğinde kabarcık olmaması için ovaladı ve bunu Joe'nun övgüsünü alan bir hızda yaptı.

Elde yapılacak bir şey olmadığı bir an asla yoktu. Joe hiçbir şey beklemez, hiçbir şeyi beklemez ve görevden göreve atlayarak giderdi. İki yüz beyaz gömleği kolaladılar, tek bir toplama hareketiyle bir gömleği kavrayarak, manşetlerin, yakanın, boyunduruğun ve göğsün dönen sağ elin ötesine çıkmasını sağladılar. Aynı anda sol el, gömleğin gövdesini kola girmemesi için tuttu ve aynı anda sağ el kola daldı—o kadar sıcak bir kol ki, sıkmak için ellerini sürekli olarak bir kova soğuk suya sokmaları gerekiyordu. Ve o gece on buçuğa kadar çalıştılar, "süslü kolalama"—kadınların tüm firfırlı ve havadar, narin giysilerini yaparak.

"Ben tropiklere ve kıyafetsizliğe," diye güldü Martin.

"Ve ben işsizliğe," diye ciddi ciddi yanıtladı Joe. "Çamaşırcılıktan başka bir şey bilmiyorum."

"Ve onu iyi biliyorsun."

"Bilmeliyim. On bir yaşında Oakland'daki Contra Costa'da başladım, merdane için silkeleyerek. Bu on sekiz yıl önceydi ve başka hiçbir iş yapmadım. Ama bu iş şimdiye kadarki en zorlusu. En az bir adam daha olmalı. Yarın gece çalışıyoruz. Çarşamba geceleri hep merdaneyi çalıştırırız—yaka ve manşetler."

Martin alarmını kurdu, masaya çekildi ve Fiske'yi açtı. İlk paragrafı bitiremedi. Satırlar bulanıklaştı ve birbirine karıştı ve başı sallandı. Bir aşağı bir yukarı yürüdü,

yumruklarıyla vahşice kafasına vurarak, ama uykunun uyuşukluğunu yenemedi. Kitabı önüne dikti ve göz kapaklarını parmaklarıyla dikti ve gözleri açıkken uyuyakaldı. Sonra teslim oldu ve ne yaptığının neredeyse bilincinde olmadan soyundu ve yatağa girdi. Yedi saat ağır, hayvansı bir uyku uyudu ve alarmla uyandı, yeterince uyuyamadığını hissederek.

"Çok okuyor musun?" diye sordu Joe.

Martin başını salladı.

"Boş ver. Bu gece merdaneyi çalıştırmalıyız, ama Perşembe altıda bırakırız. Bu sana bir şans verir."

Martin o gün, büyük bir fıçıda, güçlü yumuşak sabunla, bir vagon tekerleğinden bir göbek kullanarak, yukarıdaki bir yaylı direğe bağlı bir dalgıç direğine monte edilmiş, elle yünlüleri yıkadı.

"Benim buluşum," dedi Joe gururla. "Çamaşır tahtasını ve parmak eklemlerini yener ve ayrıca haftada en az on beş dakika kazandırır ve on beş dakika bu tulumda küçümsenecek bir şey değil."

Yaka ve manşetleri merdaneden geçirmek de Joe'nun fikriydi. O gece, elektrik ışıkları altında çalışırken, açıkladı.

"Bu dışında hiçbir çamaşırhanenin yapmadığı bir şey. Ve Cumartesi öğleden sonra saat üçte bitireceksem, yapmalıyım. Ama nasıl yapılacağını biliyorum ve fark da bu. Doğru ısı, doğru basınç ve üç kez geçirmelisin. Şuna bak!" Bir manşeti havaya kaldırdı. "Elle ya da tilerde daha iyisi yapılamazdı."

Perşembe günü, Joe öfkeleni. Bir tomar ekstra "süslü kolalama" gelmişti.

"İşi bırakıyorum," diye açıkladı. "Buna katlanmayacağım. Aniden bırakıyorum. Ne işe yarar bütün hafta bir köle gibi çalışıp, dakikaları biriktirip, onların gelip üstüme süslü kolalama ekstraları yüklemesi? Bu özgür bir ülke ve o şişman Alman'a onun hakkında ne düşündüğümü söyleyeceğim. Ve ona Fransızca söylemeyeceğim. Düz Amerika Birleşik Devletleri bana yeter. O da üstüme süslü kolalama ekstraları yüklüyor!"

"Bu gece çalışmalıyız," dedi bir sonraki an, yargısını tersine çevirerek ve kadere teslim olarak.

Ve Martin o gece hiç okuma yapmadı. Bütün hafta günlük gazete görmemişti ve tuhaf bir Şekilde, bir tane görme arzusu hissetmiyordu. Haberlerle ilgilenmiyordu. Herhangi bir Şeyle ilgilenemeyecek kadar yorgun ve bitkindi, yine de Cumartesi gleden sonra, eğer saat üçte bitirirlerse, bisikletiyle Oakland'a gitmeyi planlıyordu. Yetmiş mil ve Pazar gleden sonra aynı mesafeyi geri dönmek, onu ikinci haftanın işi için dinlenmiş olmaktan çok uzak bırakacaktı. Trenle gitmek daha kolay olurdu, ama gidiş-dönüş iki buçuk dolardı ve o para biriktirmeye niyetliydi.

Bölüm 17

XVII. Bölüm

Martin birçok şey yapmayı öğrendi. İlk hafta boyunca, bir öğleden sonra, o ve Joe iki yüz beyaz gömleğin hesabını verdiler. Joe, sıcak bir ütünün, basıncı sağlayan çelik bir ipe takıldığı bir makine olan tileri çalıştırıyordu. Bu yöntemle, boyunduruğu, manşetleri ve yakayı ütüledi, yakayı gömleğe dik açıyla yerleştirdi ve göğüse parlak bir cila verdi. Onları bitirir bitirmez, gömlekleri, onunla Martin arasındaki bir rafa fırlattı, Martin de onları yakalayıp "arkalıyordu". Bu görev, gömleklerin kolalanmamış tüm kısımlarını ütülerden oluşuyordu.

Bu yorucu bir işti, saatlerce, son hızda devam eden. Otelin geniş verandalarında, serin beyazlar giymiş kadınlar ve erkekler, buzlu içeceklerini yudumluyor ve kan dolaşımalarını düşürüyorlardı. Ama çamaşırhanede hava cızırdıyordu. Kocaman soba kıpkırmızı ve beyaza dönene kadar gürlerken, ütüler nemli kumaşın üzerinde hareket ederek buhar bulutları gönderiyordu. Bu ütülerin ısısı, ev kadınlarının kullandığından farklıydı. Islak parmakla olağan testi geçen bir ütü, Joe ve Martin için çok soğuktu ve bu tür bir test işe yaramazdı. Tamamen, ütülerini yanaklarına yakın tutarak, Martin'in hayran olduğu ama anlayamadığı gizli bir zihinsel süreçle ısıyı ölçüyorlardı. Taze ütüler çok sıcak olduğunda, onları demir çubuklara takıp soğuk suya daldırıyorlardı. Bu da kesin ve ince bir yargı gerektiriyordu. Suda bir saniyenin çok küçük bir kısmı fazla kalırsa, uygun ısının ince ve ipeksi kenarı kayboluyordu ve Martin, geliştirdiği doğruluğa—makine benzeri ve yanılmaz kriterlere dayanan otomatik bir doğruluğa—hayret etmek için zaman buluyordu.

Ama hayret edecek çok az zaman vardı. Martin'in tüm bilinci işe odaklanmıştı. Sürekli aktif, kafa ve el, zeki bir makine, onu adam yapan her şey bu zekayı sağlamaya adanmıştı. Beyninde evrene ve onun muazzam sorunlarına yer yoktu. Zihninin tüm geniş ve ferah koridorları kapatılmış ve hermetik olarak mühürlenmişti. Ruhunun yankılanan odası, kol ve omuz kaslarının, on hünerli parmağının ve buhar yolunda geniş, süpürücü vuruşlarla hızla hareket eden ütünün—tam olarak bu kadar vuruş ve daha fazlası değil, her vuruşla tam olarak bu kadar ve bir santimin kesri kadar bile fazla değil, bitmeyen kollar, yanlar, sırtlar ve kuyruklar boyunca koşarak ve bitmiş gömlekleri, buruşturmadan, alıcı çerçeveye fırlatarak yönlendirildiği dar bir oda, bir

sevk kulesiydi. Ve acele eden ruhu fırlatırken, başka bir gömleğe uzanıyordu. Bu, saatlerce devam etti, dışarıda tüm dünya tepedeki Kaliforniya güneşi altında baygınken. Ama o aşırı ısıtılmış odada baygınlık yoktu. Verandalardaki serin misafirlerin temiz çarşaflara ihtiyacı vardı.

Ter Martin'den akıyordu. Muazzam miktarlarda su içiyordu, ama günün ısı ve çabası o kadar büyüktü ki, su etinin aralıklarından akıp tüm gözeneklerinden dışarı çıkıyordu. Denizde, nadir aralıklar dışında, her zaman yaptığı iş, ona kendisiyle baş başa kalması için bolca fırsat vermişti. Geminin kaptanı, Martin'in zamanının efendisi olmuştu; ama burada otel müdürü, Martin'in düşüncelerinin de efendisiydi. Sinir bozucu, vücudu yok eden bu angaryadan başka düşüncesi yoktu. Bunun dışında düşünmek imkânsızdı. Ruth'u sevdiğini bilmiyordu. O hiç yoktu bile, çünkü sürülen ruhunun onu hatırlayacak zamanı yoktu. Ancak geceleri yatağa süründüğünde ya da sabahları kahvaltuya gittiğinde, geçici anılarla kendini ona gösteriyordu.

"Burası cehennem, değil mi?" diye belirtti Joe bir keresinde.

Martin başını salladı, ama bir rahatsızlık kıvılcımı hissetti. Bu ifade bariz ve gereksizdi. Çalışırken konuşmuyorlardı. Sohbet, onları adımlarından çıkarıyordu, bu sefer olduğu gibi, Martin'in ütü vuruşunu kaçırmasına ve adımını tekrar yakalamadan önce iki ekstra hareket yapmasına neden oluyordu.

Cuma sabahı yıkama makinesi çalıştı. Haftada iki kez otel çamaşırlarını—çarşafları, yastık kılıflarını, örtüleri, masa örtülerini ve peçeteleri—yapmak zorundaydılar. Bu bittiğinde, "süslü kolalamaya" giriştiler. Yavaş bir işti, titiz ve narin ve Martin bunu o kadar kolay öğrenemedi. Ayrıca, risk alamazdı. Hatalar felaketti.

"Şuna bak," dedi Joe, bir elinde buruşturup görünmez hale getirebileceği incecik bir korse kılıfını kaldırarak. "Bunu yakarsan, ücretinden yirmi dolar kesilir."

Bu yüzden Martin onu yakmadı ve kas gerginliğini azalttı, ama sinir gerginliği her zamankinden daha da yükseldi ve çamaşırlarını kendileri yapmak zorunda olmadıklarında kadınların giydiği güzel şeyler üzerinde çalışıp acı çekerken diğerinin küfürlerini sempatiyle dinledi. "Süslü kolalama", Martin'in kabusuydu ve Joe'nun da. Onları zor kazanılmış dakikalarından eden "süslü kolalama"ydı. Bütün gün onunla uğraştılar. Akşam yedide, otel çamaşırlarını merdaneden geçirmek için ara verdiler. Saat onda, otel misafirleri uyurken, iki çamaşırcı gece yarısına, bire, ikiye kadar "süslü kolalamada" terledi. Saat iki buçukta bıraktılar.

Cumartesi sabahı "süslü kolalama" ve ufak tefek işlerdi ve öğleden sonra saat üçte haftalık iş bitmişti.

"Bunun üstüne yetmiş mil Oakland'a bisikletle gitmeyeceksin, değil mi?" diye sordu Joe, merdivenlerde oturup zafer dolu bir sigara içerlerken.

"Gitmeliyim," cevabıydı.

"Ne için gidiyorsun?—bir kız için mi?"

"Hayır; tren biletinde iki buçuk tasarruf etmek için. Kütüphaneden bazı kitapları yenilemek istiyorum."

"Neden onları kargoyla aşağı yukarı göndermiyorsun? Bu, her yön için sadece çeyrek dolar tutar."

Martin düşündü.

"Ve yarın dinlen," diye ısrar etti diğeri. "İhtiyacın var. Biliyorum, benim var. Tamamen tükenmiş durumdayım."

Öyle görünüyordu. Yenilmez, asla dinlenmeyen, hafta boyunca saniyeler ve dakikalar için savaşıyor, gecikmeleri atlatan ve engelleri ezen, durdurulamaz bir enerji kaynağı, yüksek vitesli bir insan motoru, iş için bir şeytan, şimdi haftanın görevini tamamlamıştı ve çöküş halindeydi. Yıpranmış ve bitkindi ve yakışıklı yüzü zayıf bir bitkinlikle sarkıyordu. Sigarasını cansızca çekti ve sesi tuhaf bir şekilde ölü ve monotondü. Tüm canlılık ve ateş ondan gitmişti. Zaferi acınası görünüyordu.

"Ve gelecek hafta hepsini tekrar yapmalıyız," dedi üzgün bir şekilde. "Ve tüm bunların ne anlamı var, ha? Bazen keşke bir serseri olsaydım diyorum. Çalışmıyorlar ve geçimlerini sağlıyorlar. Vay be! Keşke bir bardak biram olsaydı; ama köye inip alacak cesareti kendimde bulamıyorum. Sen kalırsın ve kitaplarını kargoyla gönderirsin, yoksa tam bir aptalsın."

"Ama Pazar günü bütün gün burada ne yapabilirim?" diye sordu Martin.

"Dinlen. Ne kadar yorgun olduğunu bilmiyorsun. Neden, Pazar günü o kadar yorgunum ki gazeteleri bile okuyamıyorum. Bir keresinde hastalanmışım—tifo. Hastanede iki buçuk ay. O süre boyunca bir iş yapmadım. Çok güzeldi."

"Çok güzeldi," diye tekrarladı dalgın dalgın, bir dakika sonra.

Martin bir banyo yaptı, ardından baş çamaşırcının ortadan kaybolduğunu gördü. Büyük olasılıkla bir bardak bira içmeye gitmişti, diye karar verdi Martin, ama köye yarım millik yürüyüş ona uzun bir yolculuk gibi geldi. Ayakkabıları çıkmış halde yatağına uzandı, karar vermeye çalışıyordu. Bir kitaba uzanmadı. Uykulu hissedecek kadar bile yorgun değildi ve akşam yemeği saatine kadar, neredeyse hiç düşünmeden, yarı uyuşuk bir yorgunluk halinde yattı. Joe akşam yemeğine gelmedi ve Martin, bahçıvanın büyük olasılıkla bardaki çitaları söküyor dediğini duyduğunda, anladı. Hemen ardından yatağa gitti ve sabah büyük ölçüde dinlenmiş olduğuna karar verdi. Joe hâlâ yokken, Martin bir Pazar gazetesi aldı ve ağaçların altında gölgeli bir kuytuya uzandı. Sabah nasıl geçti bilmiyordu. Uyumadı, kimse onu rahatsız etmedi ve gazeteyi bitiremedi. Öğle yemeğinden sonra, öğleden sonra gazeteye geri döndü ve üzerinde uyuyakaldı.

Pazar böyle geçti ve Pazartesi sabahı, başına sıkıca bir havlu sarılı Joe, inilti ve küfürler arasında yıkama makinesini çalıştırıp yumuşak sabun karıştırırken, Martin çamaşırları ayırarak sıkı bir şekilde çalışıyordu.

"Kendime engel olamıyorum," diye açıkladı. "Cumartesi gecesi geldiğinde içmeliyim."

Bir hafta daha geçti, her gece elektrik ışıkları altında devam eden ve Cumartesi öğleden sonra saat üçte doruğa ulaşan büyük bir savaş; Joe solmuş zafer anını tattığında ve sonra unutmak için köye sürüklendiğinde. Martin'in Pazar'ı öncekiyle aynıydı. Ağaçların gölgesinde uyudu, gazetede amaçsızca oyalandı ve sırtüstü uzanarak, hiçbir şey yapmadan, hiçbir şey düşünmeden uzun saatler geçirdi. Düşünemeyecek kadar sersemlemişti, yine de kendini sevmediğinin farkındaydı. Kendinden iğreniyordu, sanki bir aşağılanmaya uğramış ya da doğası gereği iğrenmiş gibi. İçindeki tanrısal olan her şey silinmişti. Hırsın mahmuzu körelmişti; onun dürtüsünü hissedecek canlılığı yoktu. Ölüydü. Ruhu ölü gibiydi. Bir canavardı, bir iş canavarı. Yeşil yaprakların arasından süzülen güneş ışığında hiçbir güzellik görmüyordu, ne de gökyüzünün lacivert kubbesi eskisi gibi fısıldayıp kozmik enginlikleri ve açığa çıkmak için titreyen sırları ima ediyordu. Hayat dayanılmaz derecede donuk ve aptalcaydı ve tadı ağızda kötüydü. İç görüşünün aynasının üzerine siyah bir perde çekilmişti ve hayal gücü, içine hiçbir ışık ışınının girmediği karartılmış bir hastane odasında yatıyordu. Joe'yu kıskanıyordu, köyde, azgın, barın çitalarını söken, beyni kurtlarla kemirilen, duygusal şeyler üzerinde duygusal şekillerde zafer kazanan, fantastik ve görkemli bir şekilde sarhoş ve Pazartesi sabahını ve gelecek olan o öldürücü çalışma haftasını unutan Joe'yu.

Üçüncü bir hafta geçti ve Martin kendinden tiksitmeye ve hayattan tiksitmeye başladı. Bir başarısızlık duygusu tarafından eziliyordu. Editörlerin onun şeylerini reddetmesinde sebep vardı. Bunu şimdi açıkça görebiliyor ve kendine ve hayal ettiği hayallere gülebiliyordu. Ruth, "Deniz Şarkıları"nı postayla geri gönderdi. Mektubunu kayıtsızca okudu. Onları ne kadar sevdiğini ve güzel olduklarını söylemek için elinden geleni yapmıştı. Ama yalan söyleyemezdi ve gerçeği kendinden gizleyemezdi. Onların başarısız olduğunu biliyordu ve Martin, mektubunun her kayıtsız ve hevesiz satırında onun onaylamadığını okudu. Ve haklıydı. Şiirleri tekrar okurken buna kesinlikle ikna olmuştu. Güzellik ve harikalık ondan ayrılmıştı ve şiirleri okurken, onları yazarken aklında ne olduğunu merak ederken buldu kendini. İfadedeki cüretkârlıkları ona grotesk, ifadedeki mutlulukları canavarlık gibi geldi ve her şey saçma, gerçek dışı ve imkânsızdı. "Deniz Şarkıları"nı o anda yakardı, eğer iradesi onları ateşe verecek kadar güçlü olsaydı. Makine dairesi vardı, ama onları fırına taşıma çabasına değmezdi. Tüm çabası, başkalarının kıyafetlerini yıkamakta kullanılıyordu. Kişisel meseleler için hiçbir şey kalmamıştı.

Pazar geldiğinde kendini toparlayıp Ruth'un mektubuna cevap vermeye karar verdi. Ama Cumartesi öğleden sonra, iş bittiğinde ve banyo yaptığında, unutmaya arzusu onu alt etti. "Sanırım aşağı inip Joe'nun ne yaptığını bir bakayım," diye geçirdi içinden ve aynı anda yalan söylediğini biliyordu. Ama yalanı düşünecek enerjisi yoktu. Enerjisi olsaydı, yalanı düşünmeyi reddederdi, çünkü unutmak istiyordu. Köye doğru yavaş ve gelişigüzel yola çıktı, meyhaneye yaklaştıkça istemeden adımını hızlandırdı.

"Su vagonunda olduğunu sanıyordum," oldu Joe'nun selamlaması.

Martin mazeret sunmaya tenezzül etmedi, viski istedi, şişeyi geçirmeden önce kendi bardağını ağzına kadar doldurarak.

"Bütün geceyi bununla geçirme," dedi kabaca.

Diğeri şişeyle oyalanıyordu ve Martin onu beklemedi, bardağı bir yudumda devirip tekrar doldurdu.

"Şimdi, seni bekleyebilirim," dedi sertçe; "ama acele et."

Joe acele etti ve birlikte içtiler.

"İş yaptı, ha?" diye sordu Joe.

Martin konuyu tartışmayı reddetti.

"Tam bir cehennem olduğunu biliyorum," diye devam etti diğeri, "ama senin vagondan indiğini görmekten biraz nefret ediyorum, Mart. Peki, şerefe!"

Martin sessizce içmeye devam etti, siparişlerini ve davetlerini sertçe söyleyerek ve barmeni—su gibi mavi gözlü ve saç ortadan ayrılmış kadınsı bir taşra genci—korkutarak.

"Biz zavallı kuşları çalıştırma şekilleri skandal," diyordu Joe. "Kafa çekmesem, çılgına döner ve binayı yakarım. Kafa çekmem onları kurtaran tek şey, sana söyleyeyim."

Ama Martin cevap vermedi. Birkaç içki daha ve beyinde sarhoşluk kurtlarının sürünmeye başladığını hissetti. Ah, yaşıyordu, üç haftadır soluduğu ilk hayat nefesi. Hayalleri geri geldi. Hayal gücü karanlık odadan çıktı ve onu cezbetti, alev alev yanan bir parlaklık nesnesi. Vizyonunun aynası gümüş gibi berraktı, görüntülerin parıldayan, göz kamaştıran bir palimpsesti. Harika ve güzellik onunla el ele yürüdü ve tüm güç onundu. Bunu Joe'ya anlatmaya çalıştı, ama Joe'nun kendi vizyonları vardı, çamaşırhane köleliğinden kaçıp büyük bir buharlı çamaşırhanenin sahibi olacağı yanılmaz planları.

"Sana diyorum, Mart, benim çamaşırhanemde çocuklar çalışmayacak—hayatta olmaz. Ve saat altıdan sonra tek bir canlı ruh çalışmayacak. Sözümü dinle! Yeterince makine ve yeterince el olacak, hepsini makul çalışma saatlerinde yapmak için ve Mart, yardım et Tanrım, seni tesisin müdürü yapacağım—hepsinin, her şeyin. İşte plan. Su vagonuna biniyorum ve iki yıl para biriktiriyorum—biriktiriyorum ve sonra—"

Ama Martin arkasını döndü, onu barmene anlatması için bırakarak, ta ki o saygıdeğer kişi, içeri giren iki çiftçiye içki sunmak için çağrılana kadar; çiftçiler Martin'in davetini kabul etti. Martin kraliyet cömertliği dağıttı, herkesi çağırdı—çiftlik işçilerini, bir seyisi ve otelin bahçıvan yardımcısını, barmeni ve bir gölge gibi süzülen ve bir gölge gibi barın sonunda asılı duran sinsi serseri.

Bölüm 18

XVIII. Bölüm

Pazartesi sabahı, Joe yıkama makinesine ilk kamyon dolusu çamaşır için inledi.

"Bak," diye başladı.

"Benimle konuşma," diye hırladı Martin.

"Üzgünüm, Joe," dedi öğlen, yemeğe ara verdiklerinde.

Diğerinin gözlerine yaşlar geldi.

"Sorun değil, ihtiyar," dedi. "Cehennemdeyiz ve kendimize yardım edemeyiz. Ve bilirsin, senden bir hayli hoşlanıyorum. Canımı acıtan da buydu. Sana ilk günden ısındım."

Martin elini sıktı.

"Bırakalım," diye önerdi Joe. "Atalım ve serseri olalım. Hiç denemedim, ama çok kolay olmalı. Ve yapacak bir şey yok. Bir düşün, yapacak bir şey yok. Bir keresinde hastalanmışım, tifo, hastanede. Çok güzeldi. Keşke tekrar hastalansam."

Hafta sürüklendi. Otel doluydu ve üzerlerine ekstra "süslü kolalama" yağıyordu. Yiğitlik harikaları sergilediler. Her gece geç saatlere kadar elektrik ışıkları altında savaştılar, yemeklerini yutarcasına yediler ve kahvaltıdan önce bile yarım saatlik iş sıkıştırdılar. Martin artık soğuk duşlarını almıyordu. Her an it, it, itti ve Joe, onların usta çobanıydı, onları dikkatle güdüyor, bir tanesini bile kaybetmeden, bir cimrinin altın sayması gibi sayarak, bir çılgınlık içinde çalışarak, işten deliye dönmüş, ateşli bir makine, bir zamanlar bir Martin Eden, bir adam olduğunu düşünen o diğer makine tarafından yetenekle destekleniyordu.

Ama Martin yalnızca nadir anlarda düşünebiliyordu. Düşünce evi kapatılmış, pencereleri tahtalarla örtülmüştü ve o onun gölgeli bakıcısıydı. Bir gölgeydi. Joe haklıydı. İkisi de gölgeydi ve burası bitmeyen angarya arafıydı. Yoksa bir rüya mıydı? Bazen, buğulu, cızırdayan sıcakta, ağır ütülerini beyaz giysiler üzerinde ileri geri sallarken, bunun bir rüya olduğu geliyordu aklına. Kısa bir süre sonra, ya da belki bin

Yıl kadar sonra, mürekkep lekeli masasının olduğu küçük odasında uyanacak ve yazısını bir gün önce bıraktığı yerden devam ettirecekti. Ya da belki bu da bir rüyaydı ve uyanış, nöbet değişimi olacaktı, yalpalayan baş kasaradaki ranzasından inip güverteye çıkacağı, tropik yıldızların altında, direksiyona geçip serin alize rüzgârının etinde estiğini hissedeceği an.

Cumartesi geldi ve saat üçteki içi boş zaferi.

"Sanırım aşağı inip bir bardak bira alayım," dedi Joe, hafta sonu çöküşünü belirleyen o tuhaf, monoton tonlarla.

Martin aniden uyanmış gibi oldu. Çantasını açtı ve bisikletini yağladı, zincire grafit koyup rulmanları ayarladı. Joe, meyhaneye yarı yoldaydı, Martin yanından geçti, gidonlara eğilmiş, bacakları doksan altı dişliyi ritmik bir güçle sürüyor, yüzü yetmiş millik yol, rampa ve toza karşı kararlıydı. O gece Oakland'da uyudu ve Pazar günü yetmiş mili geri kat etti. Ve Pazartesi sabahı, yorgun, yeni haftanın işine başladı, ama ayıkmıştı.

Beşinci bir hafta geçti ve altıncısı, bu süre boyunca bir makine gibi yaşayıp çalıştı, içinde biraz daha fazla bir şeyin kıvılcımı, eski hayattan ona kalan tek şey olan o sönük ruh parıltısıyla, her hafta sonu yüz kırk mili kavurup geçmesini sağlayan. Ama bu dinlenme değildi. Süper-makineydi ve eski hayattan ona kalan tek şey olan o sönük ruh parıltısını ezmeye yardımcı oldu. Yedinci haftanın sonunda, niyet etmeden, direnemeyecek kadar zayıf, Joe'yla birlikte köye sürüklendi ve Pazartesi sabahına kadar hayatı boğdu ve hayatı buldu.

Yine, hafta sonlarında, yüz kırk mili sıkıp çıkardı, daha büyük eforun uyuşukluğuyla çok büyük eforun uyuşukluğunu siliyordu. Üç ayın sonunda, Joe'yla birlikte üçüncü kez köye gitti. Unuttu ve tekrar yaşadı ve yaşarken, net bir aydınlanmayla, kendinden yaptığı canavarı gördü—içkiyle değil, işle. İçki bir etkiydi, neden değil. İşin kaçınılmaz olarak ardından geliyordu, gecenin gündüzün ardından gelmesi gibi. Bir iş canavarı olarak zirvelere ulaşamazdı, viskinin ona fısıldadığı mesaj buydu ve başını onaylayarak salladı. Viskinin aklı başındaydı. Kendi sınırlarını anlatıyordu.

Kağıt ve kalem istedi ve herkese içki ısmarladı ve onlar onun çok sağlığına içerken, o bara tutundu ve karaladı.

"Bir telgraf, Joe," dedi. "Oku."

Joe onu sarhoş, sorgulayıcı bir süzüşle okudu. Ama okuduğu şey onu aylıtmış gibiydi. Diğerine sitemle baktı, gözlerinden yaşlar süzülüp yanaklarından aşağı aktı.

"Beni bırakmıyorsun, değil mi Mart?" diye sordu umutsuzca.

Martin başını salladı ve orada tembellik edenlerden birini çağırıp mesajı telgrafhaneye götürmesini söyledi.

"Bekle," diye geveledi Joe kalın bir sesle. "Düşüneyim."

Bara tutundu, bacakları altında sallanıyor, Martin'in kolu onun belinde ve onu destekliyor, düşünürken.

"Bunu iki çamaşırıcı yap," dedi aniden. "Ver, düzelteyim."

"Sen neden bırakıyorsun?" diye sordu Martin.

"Seninle aynı sebepten."

"Ama ben denize açılıyorum. Sen bunu yapamazsın."

"Hayır," cevabıydı, "ama serserilik yapabilirim, sorun yok."

Martin bir an onu araştırarak süzdü, sonra haykırdı:

"Tanrı aşkına, bence haklısın! Bir iş canavarı olmaktansa serseri olmak daha iyi. Neden, adamım, yaşayacaksın. Ve bu, daha önce hiç yapmadığından daha fazlası."

"Bir keresinde hastanedeydim," diye düzeltti Joe. "Çok güzeldi. Tifo—sana söylemiş miydim?"

Martin telgrafı "iki çamaşırıcı" olarak değiştirirken, Joe devam etti:

"Hastanedeyken hiç içmek istememiştim. Komik, değil mi? Ama bütün hafta bir köle gibi çalıştığımda, sadece kafa çekmeliyim. Hiç aşçuların cehennem gibi içtiğini fark ettin mi?—fırıncılar da? İş yüzünden. Kesinlikle içmek zorundalar. Ver, o telgrafın yarısını ben ödeyeyim."

"Zar atarız," diye teklif etti Martin.

"Gelin, herkes içsin," diye seslendi Joe, zarları sallayıp nemli barın üzerine yuvarladıklarında.

Pazartesi sabahı Joe beklentiyle çılgındı. Ağrıyan kafasını umursamıyordu, ne de işiyle ilgileniyordu. Bütün an sürüleri kaçıp gitti, kayboldu, dikkatsiz çobanları pencereden güneşe ve ağaçlara bakarken.

"Şuna bir bak!" diye haykırdı. "Ve hepsi benim! Özgür! İstersem o ağaçların altına uzanıp bin yıl uyuyabilirim. Ah, hadi ama, Mart, bırakalım şunu. Bir an daha beklemenin ne anlamı var? İşte orada yapacak hiçbir şeyin olmadığı diyar ve benim ona bir biletim var—ve bu gidiş dönüş bileti değil, vallahi!"

Birkaç dakika sonra, arabayı yıkama makinesi için kirli çamaşırlarla doldururken, Joe otel müdürünün gömleğini gördü. İşaretini biliyordu ve ani, muhteşem bir özgürlük bilinciyle gömleği yere fırlattı ve üzerinde tepindi.

"Keşke içinde olsaydın, seni inatçı Alman!" diye bağırdı. "İçinde ve tam da seni bulduğum yerde! Al şunu! bir de bunu! bir de bunu! kahrol! Tutun beni, birisi! Tutun beni!"

Martin güldü ve onu işine yapıştırdı. Salı gecesini yeni çamaşırcılar geldi ve haftanın geri kalanı onları rutine alıştırmakla geçti. Joe oturup sistemini anlattı, ama artık iş yapmadı.

"Bir iş yok," diye açıkladı. "Bir iş yok. İsterlerse beni kovabilirler, ama kovarlarsa, bırakırım. Bende daha fazla iş yok, teşekkür ederim. Ben yük vagonları ve ağaçların altındaki gölge için. Devam edin, siz köleler! Bu doğru. Kölelik edin ve terleyin! Kölelik edin ve terleyin! Ve öldüğünüzde, benimle aynı şekilde çürüyeceksiniz ve nasıl yaşadığınızın ne önemi var?—ha? Söyleyin bana—uzun vadede ne fark eder?"

Cumartesi günü ücretlerini aldılar ve yollarını ayırdılar.

"Benimle yola çıkman için fikrini değiştirmeni istememin bir anlamı yok, değil mi?" diye sordu Joe umutsuzca.

Martin başını salladı. Bisikletinin yanında duruyor, yola çıkmaya hazırdı. El sıkıştılar ve Joe bir an elini tuttu, şöyle derken:

"Seni bir daha göreceğim, Mart, sen ve ben ölmeden önce. Bu kesin. Kemiklerimde hissediyorum. Hoşça kal, Mart, ve iyi ol. Senden cehennem gibi hoşlanıyorum, bilirsin."

Yolun ortasında, Martin bir virajı dönüp gözden kaybolana kadar izleyen acınası bir figür olarak durdu.

"O iyi bir Kızılderili, bu çocuk," diye mırıldandı. "İyi bir Kızılderili."

Sonra kendisi de yolda, su deposuna doğru ağır ağır yürüdü; orada yarım düzine boş vagon, bir yan hatta, yukarı yönlü yük trenini bekliyordu.

Bölüm 19

XIX. Bölüm

Ruth ve ailesi eve dönmüştü ve Oakland'a dönen Martin, onu sık sık görüyordu. Diplomasını aldığı için artık ders çalışmıyordu; o ise zihninden ve bedeninden tüm canlılığı çalıştırmış, hiç yazı yazmıyordu. Bu, onlara daha önce hiç olmadığı kadar birbirlerine zaman verdi ve yakınlıkları hızla olgunlaştı.

İlk başta, Martin dinlenmekten başka bir şey yapmamıştı. Çok uyumuş, saatlerce düşünüp tefekkür ederek ve hiçbir şey yapmayarak geçirmişti. Korkunç bir sıkıntı nöbetinden kurtulan biri gibiydi. Yeniden uyanışın ilk işaretleri, günlük gazeteye sıradan bir ilgiden daha fazlasını keşfettiğinde geldi. Sonra tekrar okumaya başladı—hafif romanlar ve şiir; ve birkaç gün daha sonra, uzun süredir ihmal ettiği Fiske'ye baştan aşağı dalmıştı. Muhteşem vücudu ve sağlığı yeni bir canlılık yarattı ve gençliğin tüm esnekliğine ve geri sıçrama gücüne sahipti.

Ruth, iyice dinlenir dinlenmez denize açılacağını açıkladığında hayal kırıklığını açıkça gösterdi.

"Bunu neden yapmak istiyorsun?" diye sordu.

"Para," cevabıydı. "Editörlere bir sonraki saldırım için malzeme biriktirmeliyim. Para, benim durumumda savaşın siniridir—para ve sabır."

"Ama tek istediğin paraysa, neden çamaşırhanede kalmadın?"

"Çünkü çamaşırhane beni bir canavar yapıyordu. Bu tür çok fazla iş içkiye sürüklüyor."

Gözlerinde dehşetle ona baktı.

"Yani—?" diye titredi.

Bundan sıyrılması kolay olurdu; ama doğal dürtüsü açık sözlülüktü ve ne olursa olsun açık olma konusundaki eski kararını hatırladı.

"Evet," diye yanıtladı. "Aynen öyle. Birkaç kez."

Kendini çekti ve ondan uzaklaştı, ürpererek.

"Tanıdığım hiçbir erkek bunu yapmadı—hiç yapmadı."

"O zaman hiçbiri Shelly Hot Springs'teki çamaşırhanede çalışmamış," diye acı acı güldü. "Angarya iyi bir şeydir. İnsan sağlığı için gereklidir, tüm vaizler böyle söyler ve Tanrı bilir ki hiç korkmadım ondan. Ama iyi bir şeyin fazlası diye bir şey vardır ve oradaki çamaşırhane onlardan biridir. İşte bu yüzden bir kez daha denize açılıyorum. Son seferim olacak sanırım, çünkü döndüğümde dergilere gireceğim. Bundan eminim."

Sessizdi, sempati duymuyordu ve Martin onu asık suratla izledi, yaşadıklarını anlamasının ne kadar imkansız olduğunu fark ederek.

"Bir gün bunu yazacağım—'Angaryanın Aşağılanması' ya da 'İşçi Sınıfında İçki Psikolojisi' ya da buna benzer bir başlıkla."

İlk tanışmalarından bu yana, hiç o günkü kadar birbirlerinden uzak görünmemişlerdi. Arkasında isyan ruhuyla, açık sözlülükle yapılan itirafı onu itmişti. Ama itilmenin kendisi, nedeninden daha çok sarsmıştı onu. Bu, ona ne kadar yaklaştığını gösteriyordu ve bir kere kabul edildiğinde, daha büyük bir yakınlığa zemin hazırladı. Acıma da uyandı ve masum, idealist reform düşünceleri. Bu çığ genç adamı kurtaracaktı, bu kadar yol kat etmiş olanı. Onu ilk çevresinin lanetinden kurtaracak ve onu kendine rağmen kendisinden kurtaracaktı. Ve tüm bunlar, onda çok asil bir bilinç hali olarak etki etti; arkasında ve altında aşkın kıskançlığı ve arzusu yattığını hayal bile etmedi.

Keyifli sonbahar havasında bisikletlerine çok biniyorlardı ve tepelerde yüksek sesle şiir okuyorlardı, biri bazen diğeri, kişinin düşüncelerini daha yüksek şeylere çeviren asil, yüceltici şiirler. Feragat, fedakarlık, sabır, çalışkanlık ve yüksek gayret, dolaylı olarak vaaz ettiği ilkelerdi—bu tür soyutlamalar, zihninde babası, Bay Butler ve zavallı bir göçmen çocukken dünyanın kitap vericisi haline gelen Andrew Carnegie tarafından nesnelleştirilmişti. Tüm bunlar Martin tarafından takdir ediliyor ve beğeniliyordu. Artık zihinsel süreçlerini daha net takip ediyordu ve ruhu artık eskisi gibi mühürlü bir harika değildi. Onunla entelektüel eşitlik düzeyindeydi. Ama anlaşmazlık noktaları aşkını etkilemiyordu. Aşk her zamankinden daha ateşliydi, çünkü onu olduğu gibi seviyordu ve fiziksel kırılganlığı bile gözünde ek bir çekimdi. Yıllarca ayaklarını yere basmamış hasta Elizabeth Barrett'ı okudu, Browning'le kaçtığı ve dimdik, açık gökyüzü altında yeryüzünde durduğu o alev gününe kadar; ve

Browning'in onun için yaptığını, Martin'in Ruth için yapabileceğine karar verdi. Ama önce, o onu sevmeliydi. Gerisi kolay olacaktı. Ona güç ve sağlık verecekti. Ve gelecek yıllardaki hayatlarının, çalışma, rahatlık ve genel refahın arka planına karşı, kendisinin ve Ruth'un şiir okuyup tartıştığı, Ruth'un yerde bir yığın yastığa yaslanmış ona yüksek sesle okuduğu anlık görüntüler yakaladı. Yaşayacakları hayatın anahtarı buydu. Ve her zaman o belirli resmi görüyordu. Bazen, o okurken ona yaslanan, bir kolu onun belinde, başı omzunda olan Ruth'tu. Bazen birlikte güzelliğin basılı sayfaları üzerine eğiliyorlardı. Sonra, o da doğayı seviyordu ve cömert hayal gücüyle okuma yerlerini değiştiriyordu—bazen dik duvarlı kapalı vadilerde ya da yüksek dağ çayırlarında okuyorlardı ve yine, ayaklarının dibinde bir dalga çelengiyle gri kum tepelerinin yanında ya da şelalelerin inip sis haline geldiği, her başıboş rüzgâr pufunda sallanan ve titreyen buhar peçeleriyle denize ulaştığı uzak bir tropik volkanik adada. Ama her zaman, ön planda, güzelliğin efendileri ve sonsuza dek okuyup paylaşan, o ve Ruth yatıyordu ve her zaman, doğanın arka planının ötesinde, loş ve puslu, çalışma, başarı ve onları dünyaya ve tüm hazinelerine özgür kılan kazanılmış para vardı.

"Küçük kızıma dikkatli olmasını tavsiye ederim," diye uyardı annesi bir gün onu.

"Ne demek istediğini biliyorum. Ama bu imkânsız. O değil—"

Ruth kızarıyordu, ama bu, hayatın kutsal şeylerini eşit derecede kutsal tutulan bir anneye ilk kez tartışmak üzere çağrılan kızlığın kızarmasıydı.

"Senin türünden." Annesi cümleyi onun için tamamladı.

Ruth başını salladı.

"Söylemek istemedim, ama değil. O kaba, vahşi, güçlü—çok güçlü. O—"

Tereddüt etti ve devam edemedi. Bu tür konuları annesiyle konuşmak yeni bir deneyimdi. Ve annesi yine onun için düşüncesini tamamladı.

"Temiz bir hayat yaşamamış, söylemek istediğin buydu."

Ruth yine başını salladı ve yine bir kızarıklık yüzünü kapladı.

"İşte bu," dedi. "Onun suçu değil, ama çok oynamış—"

"Ziftle?"

"Evet, ziftle. Ve beni korkutuyor. Bazen, yaptığı şeylerden o rahat tavrıyla konuştuğunda—sanki önemli değillermiş gibi—ondan gerçekten dehşete kapılıyorum. Önemliler, değil mi?"

Kolları birbirine dolanmış oturdular ve duraklamada annesi elini okşadı ve devam etmesini bekledi.

"Ama onunla çok ilgileniyorum," diye devam etti. "Bir bakıma o benim himayemdedir. Sonra, o benim ilk erkek arkadaşım—ama tam olarak arkadaş değil; daha çok himaye altındaki ve arkadaş birleşimi. Bazen, beni korkuttuğunda, oyuncağım olarak aldığım bir bulldog gibi geliyor, bazı 'kız öğrenci birliği' kızları gibi ve sert çekiştiriyor, dişlerini gösteriyor ve kopacağı tehdidinde bulunuyor."

Annesi yine bekledi.

"Sanırım bulldog gibi ilgimi çekiyor. Ve içinde çok iyilik de var; ama diğer şekilde sevmeyeceğim çok şey de var. Görüyorsun, düşünüyordum. Küfür ediyor, sigara içiyor, içki içiyor, yumruklarıyla dövüşmüş (bana söyledi ve hoşlanıyor; öyle diyor). Bir erkeğin olmaması gereken her şey o—bir erkeğin benim için olmasını isteyeceğim —" sesi çok alçaldı—"kocam. Sonra çok güçlü. Prens'im uzun boylu, ince ve esmer olmalı—zarif, büyüleyici bir prens. Hayır, Martin Eden'a âşık olma tehlikem yok. Bu, başıma gelebilecek en kötü kader olurdu."

"Ama bahsettiğim şey bu değil," diye kaçamak yaptı annesi. "Onu düşündün mü? Her bakımdan o kadar uygunsuz ki, biliyorsun ve ya sana âşık olursa?"

"Ama oldu—çoktan," diye haykırdı.

"Beklenen bir şeydi," dedi Bayan Morse nazıkçe. "Seni tanıyan biri için başka türlü nasıl olabilirdi?"

"Olney benden nefret ediyor!" diye tutkuyla haykırdı. "Ve ben de Olney'den nefret ediyorum. O etraftayken her zaman kedi gibi hissediyorum. Ona karşı huysuz olmalıymışım gibi geliyor ve huysuz hissetmesem bile, o yine de bana huysuzluk ediyor. Ama Martin Eden'la mutluyum. Daha önce hiç kimse beni sevmedi—hiçbir erkek, yani, o şekilde. Ve sevmek tatlı—o şekilde. Ne demek istediğimi biliyorsun, anneciğim. Gerçekten ve gerçekten bir kadın olduğumu hissetmek tatlı." Yüzünü annesinin kucağına gömdü, hıçkırarak. "Korkunç olduğumu düşünüyorsun, biliyorum, ama dürüstüm ve sana tam olarak nasıl hissettiğimi söylüyorum."

Bayan Morse tuhaf bir şekilde üzgün ve mutluymuştu. Bir edebiyat lisansı olan çocuk-kızı gitmişti; ama onun yerinde bir kadın-kız vardı. Deney başarılı olmuştu. Ruth'un doğasındaki tuhaf boşluk doldurulmuştu ve tehlike ya da ceza olmadan doldurulmuştu. Bu kaba denizci adam araç olmuştu ve Ruth onu sevmese de, onu kadınlığının bilincine vardırıyordu.

"Eli titriyor," diye itiraf ediyordu Ruth, yüzü utançtan hâlâ gömülü. "Çok eğlenceli ve gülünç, ama onun için de üzülüyorum. Elleri çok titrediğinde ve gözleri çok parladığında, ona hayatı ve düzeltmek için izlediği yanlış yolu anlatıyorum. Ama bana tapıyor, biliyorum. Gözleri ve elleri yalan söylemez. Ve bu beni büyümüş hissettiriyor, bunu düşünmek, sadece düşünmek bile; ve doğal olarak bana ait bir şeye sahip olduğumu hissediyorum—beni diğer kızlara—ve—ve genç kadınlara benzetiyor. Ve sonra, daha önce onlar gibi olmadığımı biliyordum ve bunun seni endişelendirdiğini biliyordum. O sevgili endişeni bilmeme izin vermediğini sandın, ama biliyordum ve istedim—'başarılı olmak,' Martin Eden'ın dediği gibi."

Anne ve kız için kutsal bir saatti ve alacakaranlıkta konuşurken gözleri yaşlıydı, Ruth tamamen beyaz masumiyet ve açık sözlülükle, annesi sempatik, alıcı, ama sakince açıklayıcı ve yol göstericiydi.

"Senden dört yaş küçük," dedi. "Dünyada bir yeri yok. Ne konumu ne de maaşı var. Pratik değil. Seni seviyorsa, sağduyu adına, evlenme hakkını verecek bir şey yapıyor olmalı, bu hikâyeleri ve çocuksu hayalleriyle oyalanmak yerine. Martin Eden, korkarım asla büyümeyecek. Sorumluluk ve dünyada bir adamın işini, babanın yaptığı gibi ya da tüm arkadaşlarımız gibi, Bay Butler gibi üstlenmiyor. Martin Eden, korkarım, asla para kazanan biri olmayacak. Ve bu dünya öyle düzenlenmiş ki para mutluluk için gerekli—oh, hayır, bu şişirilmiş servetler değil, ama sıradan rahatlık ve saygınlığa izin verecek kadar para. O—o hiç konuşmadı mı?"

"Tek bir kelime bile etmedi. Hiç denemedi; ama etseydi, izin vermezdim, çünkü görüyorsun, onu sevmiyorum."

"Buna sevindim. Kızımın, bu kadar temiz ve saf olan biricik kızımın, onun gibi bir adamı sevmesini istemem. Dünyada temiz, gerçek ve erkek gibi asil adamlar var. Onları bekle. Bir gün birini bulacaksın ve onu sevecek ve onun tarafından sevineceksin ve onunla, babanla benim birbirimizle mutlu olduğumuz gibi mutlu olacaksın. Ve her zaman aklında tutman gereken bir şey var—"

"Evet, anne."

Bayan Morse'un sesi alçak ve tatlıydı şöyle derken: "Ve o da çocuklar."

"Ben—onlar hakkında düşündüm," diye itiraf etti Ruth, geçmişte onu rahatsız eden haylaz düşünceleri hatırlayarak, bu tür şeyleri anlattığı için yüzü yine kızlık utancıyla kızarmıştı.

"Ve işte bu, çocuklar, Bay Eden'ı imkânsız kılıyor," diye devam etti Bayan Morse keskin bir şekilde. "Onların mirası temiz olmalı ve o, korkarım, temiz değil. Baban bana denizcilerin hayatlarından bahsetti ve—ve anlıyorsun."

Ruth, anladığını hissederek annesinin elini sıktı, ancak kavrayışı, hayal gücünün ötesinde, belirsiz, uzak ve korkunç bir şeydendi.

"Hiçbir şeyi sana söylemeden yapmadığımı biliyorsun," diye başladı. "—Sadece, bazen bana sormalısın, bu seferki gibi. Sana söylemek istedim, ama nasıl yapacağımı bilemedim. Bu sahte bir tevazu, bunun olduğunu biliyorum, ama sen benim için kolaylaştırabilirsin. Bazen, bu seferki gibi, bana sormalısın, bana bir şans vermelisin."

"Neden, anne, sen de bir kadınsın!" diye sevinçle haykırdı, ayağa kalktıklarında, annesinin ellerini yakalayıp dik durarak, alacakaranlıkta onunla yüzleşerek, aralarında tuhaf bir şekilde tatlı bir eşitliğin bilincindeydi. "Bu konuşmayı yapmasaydık seni asla bu şekilde düşünmezdim. Bir kadın olduğunu öğrenmek için bir kadın olduğumu öğrenmeliydim."

"Birlikte kadınız," dedi annesi, onu kendine çekip öperek. "Birlikte kadınız," diye tekrarladı, odadan çıkarken, kolları birbirlerinin bellerinde, kalpleri yeni bir arkadaşlık duygusuyla kabarmıştı.

"Küçük kızımız bir kadın oldu," dedi Bayan Morse gururla kocasına bir saat sonra.

"Bu demektir ki," dedi uzun uzun karısına baktıktan sonra, "bu âşık olduğu anlamına gelir."

"Hayır, ama sevildiği," gülümseyen cevaptı. "Deney başarılı oldu. Sonunda uyandı."

"O zaman ondan kurtulmalıyız." Bay Morse, pratik, iş adamı tonuyla canlı bir şekilde konuştu.

Ama karısı başını salladı. "Gerekli olmayacak. Ruth, birkaç gün içinde denize açılacağını söylüyor. Geri döndüğünde, o burada olmayacak. Onu Clara Teyze'ye göndereceğiz. Ayrıca, iklim, insanlar, fikirler ve her şeyin değişimiyle Doğu'da bir yıl, tam da ihtiyacı olan şey."

Bölüm 20

XX. Bölüm

Yazma arzusu Martin'de yeniden kıpırdanıyordu. Hikâyeler ve şiirler, beyinde kendiliğinden yaratılışla filizleniyordu ve onları ifade edeceği gelecek zaman için notlar alıyordu. Ama yazmıyordu. Bu onun küçük tatiliydi; onu dinlenmeye ve aşka adamaya karar vermişti ve her iki konuda da başarılıydı. Kısa sürede canlılıkla taşmaya başladı ve her gün Ruth'u gördüğünde, karşılaşma anında, onun gücünün ve sağlığının eski şokunu yaşıyordu.

"Dikkatli ol," diye uyardı annesi onu bir kez daha. "Korkarım Martin Eden'ı çok sık görüyorsun."

Ama Ruth güvenden güldü. Kendinden emindi ve birkaç gün içinde o denize açılacaktı. Sonra, o döndüğünde, o da Doğu ziyareti için gitmiş olacaktı. Yine de, Martin'in gücünde ve sağlığında bir büyü vardı. Ona da planlanan Doğu seyahatinden söz edilmişti ve acelesi olduğunu hissediyordu. Yine de Ruth gibi bir kıza nasıl âşık olunacağını bilmiyordu. Ayrıca, ondan tamamen farklı olan kızlarla ve kadınlarla büyük bir deneyim birikimine sahip olması da onu engelliyordu. Onlar aşkı, hayatı ve flörtü bilirken, o bu tür şeyler hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Onun muazzam masumiyeti onu dehşete düşürüyordu, tüm konuşma ateşlerini dudaklarında donduruyor ve onu, kendine rağmen, kendi değersizliğine ikna ediyordu. Ayrıca başka bir şekilde de engelleniyordu. Daha önce hiç âşık olmamıştı. O bulanık geçmişinde kadınlardan hoşlanmış ve bazılarında büyülenmişti, ama onları sevmenin ne olduğunu bilmiyordu. Hâkim, umursamaz bir tavırla ıslık çalmış ve onlar ona gelmişti. Onlar oyalanmalardı, olaylardı, erkeklerin oynadığı oyunun bir parçasıydı, ama en fazla küçük bir parçası. Ve şimdi, ilk kez, bir yalvarıcıydı, yumuşak, ürkek ve şüpheli. Aşkın yolunu bilmiyordu, ne de dilini, sevdiğinin berrak masumiyetinden korkarken.

Çeşitli bir dünyayla tanışma, sürekli değişen evreleri arasında dönüp durma sürecinde, bir davranış kuralı öğrenmişti: tuhaf bir oyun oynandığında, diğer adamın önce oynamasına izin verilmeliydi. Bu kural, ona binlerce kez iyi hizmet etmiş ve onu bir gözlemci olarak da eğitmişti. Tuhaf olan şeyi nasıl izleyeceğini ve bir zayıflığın, bir giriş yerinin kendini ifşa etmesini nasıl bekleyeceğini biliyordu. Yumruk dövüşünde

bir açıklık kollamak gibiydi. Ve böyle bir açıklık geldiğinde, uzun deneyimle, onu kullanmayı ve sıkı kullanmayı biliyordu.

Bu yüzden Ruth'la bekledi ve izledi, aşkını söylemeyi arzulayıp cesaret edemeyerek. Onu şok etmekten korkuyordu ve kendinden emin değildi. Bilseydi, onunla doğru yolu izlediğini görürdü. Aşk, konuşma dilinden önce dünyaya gelmişti ve kendi erken gençliğinde, asla unutmadığı yollar ve araçlar öğrenmişti. Martin, Ruth'a işte bu eski, ilkel yolla kur yapıyordu. İlk başta bunu yaptığını bilmiyordu, ancak daha sonra sezdi. Elinin onunkine dokunuşu, söyleyebileceği herhangi bir kelimedenden çok daha güçlüydü; gücünün hayal gücü üzerindeki etkisi, bin nesil âşğın basılı şiirlerinden ve sözlü tutkularından daha cezbediciydi. Dilinin ifade edebileceği her şey, kısmen onun yargısına hitap ederdi; ama el dokunuşu, geçici temas, doğrudan içgüdüsüne giden yolu buluyordu. Yargısı kendisi kadar gençti, ama içgüdüleri ırk kadar yaşlı ve daha yaşlıydı. Aşk gençken onlar da gençti ve gelenekten, fikirden ve tüm yeni doğmuş şeylerden daha bilgeydiler. Bu yüzden yargısı harekete geçmedi. Ona bir çağrı yoktu ve Martin'in an be an onun aşk doğasına yaptığı çağrının gücünü fark etmedi. Öte yandan, onu sevdiği gün gibi açıktı ve bilinçli olarak onun aşk tezahürlerini—içindeki yumuşak ışıklarla parlayan gözleri, titreyen elleri ve güneş yanığının altında koyuca yayılan o hiç eksik olmayan esmer kızarmayı—izlemekten zevk alıyordu. Daha da ileri gitti, ürkek bir şekilde onu kışkırtarak, ama bunu o kadar ince yapıyordu ki Martin asla şüphelenmedi ve bunu yarı bilinçli yapıyordu, öyle ki kendisi de neredeyse şüphelenmiyordu. Onu bir kadın ilan eden bu güç kanıtlarıyla heyecanlandı ve ona eziyet etmekten ve onunla oynamaktan Havva-vari bir zevk aldı.

Deneyimsizlik ve aşırı ateş tarafından dili bağlanmış, bilmeden ve beceriksizce kur yaparak, Martin temas yoluyla yaklaşımına devam etti. Elinin dokunuşu ona hoş geliyordu ve hoştan daha lezzetli bir şey. Martin bunu bilmiyordu, ama onun için tatsız olmadığını biliyordu. Buluşma ve ayrılış dışında sık sık el ele tutuşuyorlardı; ama bisikletleri kullanırken, tepelere taşıdıkları şiir kitaplarını bağlarken ve yan yana kitap sayfalarını karıştırırken, elin ele değmesi için fırsatlar oluyordu. Ve saçının yanağına sürtünmesi, omuz omuza değmesi için de fırsatlar vardı, kitapların güzelliği üzerine birlikte eğildiklerinde. Hiçbir yerden gelmeyen ve saçını karıştırmasını öneren başıboş dürtülere kendi kendine gülümsüyor; o ise, okumaktan yorulduklarında, başını onun kucağına koyup gözleri kapalı, onların olacak gelecek hakkında hayal kurmayı çok arzuluyordu. Geçmişte, Shellmound Parkı'nda ve Schuetzen Parkı'ndaki Pazar pikniklerinde, başını birçok kucağına koymuştu ve genellikle, kızlar yüzünü güneşten gölgeler, ona bakıp onu sever ve aşklarının o efendiye özgü kayıtsızlığına hayret ederken, o sağlıklı ve bencilce uyurdu. Başını bir kızın kucağına koymak

şimdiye kadar dünyanın en kolay şeyiydi ve şimdi Ruth'un kucağını erişilmez ve imkânsız buluyordu. Yine de, tam da bu çekingenliğinde, kur yapmasının gücü yatıyordu. Bu çekingenlik sayesinde onu asla alarma geçirmedi. Kendisi titiz ve ürkek olduğu için, ilişkilerinin tehlikeli eğilimine asla uyanmadı. Farkında olmadan ve bilmeden ona doğru büyüdü ve yakınlaştı; o ise, büyüyen yakınlığı hissederek, cesaret etmeyi özleyip korkuyordu.

Bir keresinde cesaret etti, bir öğleden sonra, onu kör edici bir baş ağrısıyla karartılmış oturma odasında bulduğunda.

"Hiçbir şey iyi getirmez," diye yanıtlamıştı sorularını. "Ayrıca, baş ağrısı tozları almam. Doktor Hall izin vermiyor."

"İlaçsız tedavi edebilirim sanırım," oldu Martin'in cevabı. "Elbette emin değilim, ama denemek isterim. Sadece masaj. Bu numarayı önce Japonlardan öğrendim. Bilirsin, bir masör ırkıdır onlar. Sonra Hawai'lilerden varyasyonlarla tekrar öğrendim. Onlar buna _lomi-lomi_ diyor. İlaçların yapabildiği çoğu şeyi ve ilaçların yapamadığı birkaç şeyi başarabilir."

Elleri daha başına değmişti ki derin bir iç çekti.

"Bu çok iyi," dedi.

Yarım saat sonra bir kez daha konuştu, "Yorulmadın mı?" diye sorduğunda.

Soru geçiştirmeydi ve cevabın ne olacağını biliyordu. Sonra, gücünün yatıştırıcı merhemiyile ilgili uykulu düşüncelere daldı: Hayat, parmak uçlarından akıyor, acıyı önünden sürüyor, ya da öyle geliyordu ona, ta ki acının hafiflemesiyle uykuya dalana ve o sessizce uzaklaşana kadar.

O akşam telefona çağırdı ona teşekkür etmek için.

"Akşam yemeğine kadar uyudum," dedi. "Beni tamamen iyileştirdiniz, Bay Eden ve size nasıl teşekkür edeceğimi bilmiyorum."

Sıcaktı, konuşması beceriksizceydi ve çok mutluydu, ona cevap verirken ve telefon konuşması boyunca zihninde, Browning ve hasta Elizabeth Barrett'ın anısı dans ediyordu. Olan bir şey, tekrar olabilirdi ve o, Martin Eden, bunu yapabilirdi ve Ruth Morse için yapacaktı. Odasına ve yatakta açık duran Spencer'ın "Sosyoloji" cildine geri döndü. Ama okuyamıyordu. Aşk ona işkence ediyor ve iradesini bastırıyordu, öyle ki, tüm kararlılığına rağmen, kendini küçük mürekkep lekeli masada buldu. O gece

bestelediği sone, iki ay içinde tamamlanan elli sonelik bir aşk döngüsünün ilkiydi. Yazarken aklında "Portekizlilerden Aşk Soneleri" vardı ve büyük işler için en iyi koşullar altında, yaşamın bir dönüm noktasında, kendi tatlı aşk deliliğinin sancıları içinde yazıyordu.

Ruth'la olmadığı birçok saati "Aşk Döngüsü"ne, evde okumaya ya da günün dergileri ve politikalarının ve içeriklerinin doğasıyla daha yakından temas kurduğu halk kütüphanelerine adadı. Ruth'la geçirdiği saatler, vaat ve sonuçsuzluk bakımından hem çıldırtıcıydı. Baş ağrısını iyileştirmesinden bir hafta sonra, Norman tarafından önerilen ve Arthur ve Olney tarafından desteklenen bir ay ışığında Merritt Gölü'nde yelken açma gezisiydi. Bir tekneyi kullanabilen tek kişi Martin'di ve o hizmete çağrıldı. Ruth kıçta ona yakın oturdu, üç genç adam ise güverte ortasında uzanmış, "kız öğrenci birliği" meseleleri üzerinde laf kalabalığı bir tartışmaya dalmıştı.

Ay henüz doğmamıştı ve Ruth, yıldızlı gökyüzü kubbesine bakıp Martin'le hiç konuşmazken, ani bir yalnızlık hissi yaşadı. Ona baktı. Bir rüzgâr patlaması tekneyi, güverte suyla kaplanana kadar yatırıyordu ve o, bir eli dümende diğeri ana yelken ipinde, hafifçe rüzgâra kırarak, aynı anda önüne bakıp yakındaki kuzey kıyısını seçmeye çalışıyordu. Onun bakışından habersizdi ve onu dikkatle izledi, dikkate değer güçleri olan genç bir adamı, zamanını sıradanlığa ve başarısızlığa mahkûm hikâyeler ve şiirler yazarak harcamaya iten tuhaf ruh çarpıklığı hakkında hayalperestçe tahminler yürüttü.

Gözleri, yıldız ışığında loşça görünen güçlü boğazı ve sağlam duran başı boyunca gezindi ve ellerini boynuna koyma arzusu geri geldi. Tiksindiği güç onu çekiyordu. Yalnızlık hissi daha belirgin hale geldi ve yorgun hissetti. Yatan teknedeki pozisyonu onu rahatsız etti ve iyileştirdiği baş ağrısını ve onda bulunan yatıştırıcı huzuru hatırladı. Yanında oturuyordu, tam yanında ve tekne onu ona doğru eğiyor gibiydi. Sonra içinde ona yaslanma, gücüne karşı dinlenme dürtüsü yükseldi—belirsiz, yarı oluşmuş bir dürtü, daha onu düşünürken, onu ele geçirdi ve ona doğru eğilmesini sağladı. Yoksa teknenin yatması mıydı? Bilmiyordu. Asla bilemeyecekti. Sadece ona yaslandığını ve rahatlamanın ve yatıştırıcı huzurun çok iyi olduğunu biliyordu. Belki teknenin suçuydu, ama onu düzeltmek için hiçbir çaba göstermedi. Hafifçe omzuna yaslandı, ama yaslandı ve onu kendisi için daha rahat hale getirmek için pozisyonunu değiştirdiğinde yaslanmaya devam etti.

Bu bir delilikti, ama deliliği düşünmeyi reddetti. Artık kendisi değil, bir kadındı, bir kadının tutunma ihtiyacıyla; ve hafifçe yaslanmasına rağmen, ihtiyaç tatmin olmuş

gibiymi. Artık yorgun değildi. Martin konuşmadı. Konuşsaydı, büyü bozulurdu. Ama aşktaki çekingenliği onu uzattı. Sersemlemiş ve başı dönmüştü. Neler olduğunu anlayamıyordu. Bir hezeyandan başka bir şey olamayacak kadar harikaydı. Yelken ipini ve dümeni bırakıp onu kollarına alma gibi çılgın bir arzuyu yendi. İçgüdüsi ona bunun yanlış şey olduğunu söyledi ve yelken ipliyle dümenin ellerini meşgul tuttuğu ve ayartmaya karşı koruduğu için memnundu. Ama tekneyi daha az incelikle rüzgâra kırdı, rüzgârı utanmazca yelkenden dökerek kuzey kıyısına olan tramolayı uzattı. Kıyı onu tramola atmaya zorlayacak ve temas kesilecekti. Beceriyle yelken açtı, tartışmacıların dikkatini çekmeden tekneyi durdurdu ve bu muhteşem geceyi mümkün kıldıkları, ona deniz, tekne ve rüzgâr üzerinde hâkimiyet vererek Ruth yanında, sevgili ağırlığı omzunda ona yaslanmış şekilde yelken açabilmesini sağladıkları için en zorlu yolculuklarını zihnen bağışladı.

Yükselen ayın ilk ışığı yelkene dokunduğunda, tekneyi inci gibi bir parıltıyla aydınlattığında, Ruth ondan uzaklaştı. Ve o uzaklaşırken, onun da uzaklaştığını hissetti. Fark edilmekten kaçınma dürtüsü karşılıklıydı. Olay, sessizce ve gizlice samimiydi. Yanakları yanarak ondan ayrı oturdu, olayın tüm etkisi ona çarparken. Kardeşlerinin ya da Olney'in görmesini istemeyeceği bir şey yapmıştı. Neden yapmıştı bunu? Hayatında daha önce böyle bir şey yapmamıştı, ama daha önce genç adamlarla ay ışığında yelken açmıştı. Daha önce böyle bir şey yapmayı arzulamamıştı. Utanç ve kendi filizlenen kadınlığının gizemi tarafından alt edilmişti. Martin'e gizlice bir bakış attı, o diğer tramolaya geçmekle meşguldü ve onu edepsiz ve utanç verici bir şey yapmaya zorladığı için ondan nefret edebilirdi. Ve o, herkesten çok o! Belki annesi haklıydı ve onu çok sık görüyordu. Bir daha asla olmayacak, diye karar verdi ve gelecekte onu daha az görecekti. İlk kez yalnız kaldıklarında ona açıklama yapma, ona yalan söyleme, ay doğmadan hemen önce onu alt eden baygınlık nöbetinden gelişgüzel bahsetme gibi çılgın bir fikri vardı. Sonra, açığa çıkaran aydan önce nasıl karşılıklı olarak uzaklaştıklarını hatırladı ve bunun bir yalan olduğunu bileceğini biliyordu.

Hızla takip eden günlerde artık kendisi değil, tuhaf, şaşırtıcı bir yaratıktı, yargıya karşı inatçı ve kendini analiz etmeyi küçümseyen, geleceğe bakmayı ya da kendisi ve nereye sürüklendiği hakkında düşünmeyi reddeden. Sırıtan bir gizem ateşi içindeydi, dönüşümlü olarak korkmuş ve büyülenmiş ve sürekli bir şaşkınlık içindeydi. Yine de, güvenliğini sağlayan bir fikri sıkıca sabitlenmişti. Martin'in aşkını söylemesine izin vermeyecekti. Bunu yaptığı sürece, her şey iyi olacaktı. Birkaç gün içinde denize açılacaktı. Ve konuşsa bile, her şey iyi olacaktı. Başka türlü olamazdı, çünkü onu sevmiyordu. Tabii ki, bu onun için acı dolu yarım saat ve onun için utanç verici yarım

saat olurdu, çünkü bu ilk evlenme teklifi olacaktı. Düşünceyle lezzetli bir şekilde ürperdi. Gerçekten bir kadındı, evlenmek için teklif etmeye hazır bir adamla. Cinsiyetinde temel olan her şeye bir çekimdi bu. Hayatının dokusu, onu oluşturan her şey titredi ve titrek hale geldi. Düşünce, alevle çekilen bir güve gibi zihninde çırpındı. Martin'in teklif ettiğini, kendisinin kelimeleri onun ağzına koyduğunu hayal edecek kadar ileri gitti; reddini prova etti, onu nezaketle yumuşatarak ve onu gerçek ve asil bir erkeklığe teşvik ederek. Ve özellikle sigara içmeyi bırakmalıydı. Bunu özellikle vurgulayacaktı. Ama hayır, hiç konuşmasına izin vermemeliydi. Onu durdurabilirdi ve annesine yapacağını söylemişti. Kızarmış ve yanarak, hayal edilen durumu pişmanlıkla reddetti. İlk evlenme teklifi daha uygun bir zamana ve daha uygun bir talibe ertelenmek zorunda kalacaktı.

Bölüm 21

XXI. Bölüm

Güzel bir sonbahar günü geldi, sıcak ve uyuşuk, değişen mevsimin sessizliğiyle çarpan, puslu güneşi ve havanın uykusunu kıpırdatmayan başıboş esinti püfleriyle bir Kalifornya Hint yazı günü. Sis değil, renkten dokunmuş kumaşlar olan incecik mor dumanlar, tepelerin girintilerinde saklanıyordu. San Francisco, yükseklerinde bir duman lekesi gibi yatıyordu. Aradaki körfez, üzerinde yelkenli teknelerin hareketsiz durduğu ya da tembel gelgitle sürüklendiği donuk bir erimiş metal parıltısıydı. Uzaktaki Tamalpais, gümüş pus içinde güçlkle görülen, Altın Kapı'nın yanında kocaman bir kütle halinde duruyordu, Kapı batan güneşin altında soluk bir altın yoluydu. Ötesinde, Pasifik, loş ve engin, ufuk çizgisinde karaya doğru süpürülen, kışın ilk gürleyen nefesinin habercisi olan dağınık bulut kütlelerini yükseltiyordu.

Yazın silinmesi yakındı. Ama yaz hâlâ oyalanıyor, tepeleri arasında solup baygınlaşıyor, vadilerinin morunu derinleştiriyor, zayıflayan güçlerden ve doymuş coşkulardan bir pus kefeni örüyor, yaşamış ve iyi yaşamış olmanın sakin memnuniyetiyle ölüyordu. Ve tepeler arasında, en sevdikleri tümsekte, Martin ve Ruth yan yana oturuyor, başları aynı sayfaların üzerine eğilmiş, o, Browning'i birkaç erkeğe sevmek nasip olacak şekilde seven kadının aşk sonelerini yüksek sesle okuyordu.

Ama okuma gevşedi. Etraflarındaki geçici güzelliğin büyüü çok güçlüydü. Altın yıl, yaşadığı gibi ölüyordu, güzel ve pişmanlık duymayan bir zevk düşkünü ve anıların coşkusu ve memnuniyeti havayı ağır bir şekilde yüklemişti. İçlerine girdi, rüya gibi ve uyuşuk, kararlılık liflerini zayıflatarak, ahlakın ya da yargının yüzünü pus ve mor dumanla kaplayarak. Martin kendini yumuşak ve eriyen hissetti ve zaman zaman üzerinden sıcak dalgalar geçti. Baş onkine çok yakındı ve başıboş serap rüzgârları saçlarını kıpırdattığında, yanağına değdiğinde, basılı sayfalar gözlerinin önünde yüzdü.

"Okuduğun bir kelimeyi bildiğine inanmıyorum," dedi bir keresinde yerini kaybettğinde.

Ona yanan gözlerle baktı ve beceriksizleşmenin eşiğindeydi, dudaklarına bir cevap geldi.

"Senin de bildiğine inanmıyorum. Son sone ne hakkındaydı?"

"Bilmiyorum," diye açıkça güldü. "Çoktan unuttum. Daha fazla okumayalım. Gün çok güzel."

"Bu, bir süre tepelerdeki son günümüz olacak," diye ciddiyetle duyurdu. "Deniz ufkunda bir fırtına toplanıyor."

Kitap ellerinden yere kaydı ve rüya gören ama görmeyen gözlerle rüya gibi körfeze bakarak, aylakça ve sessizce oturdular. Ruth yan gözle boynuna baktı. Ona yaslanmadı. Kendi dışında, yerçekiminden daha güçlü, kader kadar güçlü bir güç tarafından çekiliyordu. Yaslanmak sadece bir inçti ve kendi iradesi olmadan gerçekleşti. Omzu, bir kelebeğin bir çiçeğe değmesi gibi hafifçe onunkine değdi ve aynı hafiflikte karşı basınç geldi. Onun omzunun kendininkine bastırıldığını ve içinden bir titreme geçtiğini hissetti. İşte o zaman geri çekilme zamanıydı. Ama bir otomat haline gelmişti. Eylemleri iradesinin kontrolünün ötesine geçmişti—üzerindeki lezzetli delilikte kontrol ya da iradeyi hiç düşünmedi. Kolu arkadan ve etrafından süzölmeye başladı. Yavaş ilerleyişini bir zevk işkencesi içinde bekledi. Bekledi, ne için olduğunu bilmeden, soluyarak, kuru, yanan dudaklarla, sıçrayan bir nabızla ve tüm kanında bir beklenti ateşiyle. Kuşatan kol yükseldi ve onu kendine çekti, yavaşça ve okşarcasına çekti. Daha fazla bekleyemezdi. Yorgun bir iç çekişle ve kendine özgü, önceden tasarlanmamış, spazmodik bir dürtü hareketiyle başını onun göğsüne koydu. Baş hızla eğildi ve dudakları yaklaşırken, onunkiler onları karşılamak için uçtu.

Bu aşk olmalı, diye düşündü, kendisine bahşedilen tek rasyonel anda. Aşk değilse, çok utanç vericiydi. Aşktan başka bir şey olamazdı. Kolları belinde ve dudakları dudaklarına bastırılmış olan adamı seviyordu. Vücudunun sokulgan bir hareketiyle ona daha sıkı bastırdı. Ve bir an sonra, kendini yarı yarıya kucaklamasından kopararak, aniden ve sevinçle uzanıp iki elini Martin Eden'ın güneş yanığı boynuna koydu. Aşkın ve tatmin olmuş arzunun acısı o kadar inceydi ki alçak bir inilti çıkardı, ellerini gevşetti ve kollarında yarı baygın yattı.

Tek bir kelime söylenmemişti ve uzun süre tek bir kelime söylenmedi. İki kez eğilip onu öptü ve her seferinde dudakları ürkekçe onunkilerle buluştu ve vücudu mutlu, yuvalanma hareketini yaptı. Ona tutundu, kendini bırakamayarak ve o oturdu, kollarında yarı yarıya onu destekleyerek, körfezin karşısındaki büyük şehrin

bulanıklığına görmeyen gözlerle bakarken. Bir kez olsun beyninde hiçbir vizyon yoktu. Sadece renkler, ışıklar ve parıltılar orada atıyordu, gün kadar sıcak ve aşkı kadar sıcak. Ona doğru eğildi. Konuşuyordu.

"Beni ne zaman sevmeye başladın?" diye fısıldadı.

"İlk andan itibaren, tam ilkinden, sana gözümü diktiğim ilk andan itibaren. O zaman sana olan aşkımdan deli olmuşum ve o zamandan beri geçen tüm zamanda sadece daha da delirdim. En deliyim, şimdi, sevgilim. Neredeyse bir manyağım, başım sevinçle öyle dönmüş ki."

"Bir kadın olduğum için memnunum, Martin—sevgilim," dedi, uzun bir iç çekişten sonra.

Onu kollarında tekrar tekrar ezdi ve sonra sordu:

"Peki ya sen? İlk ne zaman bildin?"

"Ah, neredeyse her zaman biliyordum, ilk andan itibaren."

"Ve ben bir yarasa kadar kör olmuşum!" diye haykırdı, sesinde bir sıkıntı tınısıyla. "Şimdiye kadar, şimdi—seni öptüğümde bunu hiç hayal etmemiştim."

"Onu kastetmedim." Kendini kısmen ayırdı ve ona baktı. "Neredeyse ilk andan itibaren sevdiğini bildiğimi kastettim."

"Peki ya sen?" diye sordu.

"Birdenbire geldi bana." Çok yavaş konuşuyordu, gözleri sıcak ve çırpıntılı ve eriyen, yanaklarında gitmeyen yumuşak bir kızarıklıkla. "Şimdiye kadar, sen—kollarını belime dolayana kadar bilmiyordum. Ve seninle evlenmeyi hiç beklemiyordum, Martin, şimdiye kadar. Beni sana nasıl âşık ettin?"

"Bilmiyorum," diye güldü, "seni sevmekten başka, çünkü seni bir taşın kalbini eritecek kadar sert sevdim, bir yana canlı, nefes alan bir kadın olan senin kalbini."

"Bu, aşkın ne olacağını düşündüğümden çok farklı," diye ilgisizce duyurdu.

"Nasıl olacağını düşünmüştün?"

"Böyle olacağını düşünmemiştim." O anda gözlerinin içine bakıyordu, ama devam ederken gözleri düştü, "Görüyorsun, bunun nasıl bir şey olduğunu bilmiyordum."

Onu tekrar kendine çekmeyi teklif etti, ama bu, kuşatan kolun sadece deneysel bir kas hareketiydi, çünkü açgözlü olabileceğinden korkuyordu. Sonra vücudunun teslim olduğunu hissetti ve bir kez daha kollarında yakındı ve dudaklar dudaklara bastırıldı.

"Benimkiler ne diyecek?" diye sordu ani bir endişeyle, duraklamalardan birinde.

"Bilmiyorum. İstedığımız zaman çok kolayca öğrenebiliriz."

"Ama annem itiraz ederse? Ona söylemeye korkuyorum eminim."

"Bırak ben söyleyeyim," diye gönüllü oldu yiğitçe. "Sanırım annen benden hoşlanmıyor, ama onu kazanabilirim. Seni kazanabilen bir adam her şeyi kazanabilir. Ve eğer kazanmazsak—"

"Evet?"

"Neden, birbirimize sahip oluruz. Ama anneni evliliğimize ikna etmeme tehlikesi yok. Seni çok seviyor."

"Onun kalbini kırmak istemem," dedi Ruth dalgın dalgın.

Ona annelerin kalplerinin o kadar kolay kırılmadığına dair güvence vermek istedi, ama bunun yerine şöyle dedi: "Ve aşk dünyadaki en büyük şeydir."

"Biliyor musun, Martin, bazen beni korkutuyorsun. Şimdi, seni ve ne olduğunu düşündüğümde korkuyorum. Bana çok, çok iyi davranmalısın. Unutma, sonuçta ben sadece bir çocuğum. Daha önce hiç sevmedim."

"Ben de. İkimiz de birlikte çocuğuz. Ve çoğunun üstünde şanslıyız, çünkü ilk aşkımızı birbirimizde bulduk."

"Ama bu imkânsız!" diye haykırdı, hızlı, tutkulu bir hareketle kendini kollarından çekerek. "Senin için imkânsız. Bir denizci oldun ve denizciler, duydum ki, —dir—"

Sesi titredi ve kesildi.

"Her limanda bir eş bulundurmaya mı alışkın?" diye önerdi. "Kastettiğin bu mu?"

"Evet," diye yanıtladı alçak bir sesle.

"Ama bu aşk değil." Otoriter bir şekilde konuştu. "Birçok limanda bulundum, ama seni o ilk gece görene kadar geçici bir aşk dokunuşu bile bilmiyordum. Biliyor musun, iyi geceler deyip gittiğimde, neredeyse tutuklanıyordum."

"Tutuklanmak mı?"

"Evet. Polis sarhoş olduğumu sandı; ve öyleydim de—sana olan aşkımdan."

"Ama sen çocuk olduğumuzu söyledin ve ben senin için imkânsız olduğunu söyledim ve konudan uzaklaştık."

"Senden başka kimseyi sevmediğimi söyledim," diye yanıtladı. "Sen ilkimsin, tam ilkimsin."

"Ama yine de bir denizci oldun," diye itiraz etti.

"Ama bu seni ilk kez sevmemi engellemez."

"Ve kadınlar oldu—başka kadınlar—ah!"

Ve Martin Eden'in büyük şaşkınlığına, bir fırtına gözyaşına boğuldu; bu gözyaşlarını kovmak için birçok öpücükten ve birçok okşamadan fazlası gerekti. Ve tüm bu süre boyunca kafasında Kipling'in dizesi dolaşıyordu: "_Ve albayın hanımı ile Judy O'Grady, derilerinin altında kardeştir_" Doğruydı, diye karar verdi; okuduğu romanlar onu aksine inandırmış olsa da. Romanların sorumlu olduğu fikri, üst sınıflarda yalnızca resmi tekliflerin yapıldığı yönündeydi. Aşağıdan, geldiği yerden, genç erkeklerin ve kızların temas yoluyla birbirlerini kazanmaları yeterince iyiydi; ama yukarıdaki zirvelerdeki yüce kişilerin benzer şekilde kur yapması düşünülemez görünüyordu. Oysa romanlar yanıyordu. İşte bunun kanıtı. Konuşma eşliğinde olmayan, işçi sınıfı kızlarında etkili olan aynı baskılar ve okşamalar, işçi sınıfının üstündeki kızlarda da aynı derecede etkiliydi. Sonuçta, hepsi aynı etten ve kardeşti derilerinin altında; ve Spencer'ını hatırlasaydı bunu kendisi de bilebilirdi. Ruth'u kollarında tutup yatıştırırken, albayın hanımı ile Judy O'Grady'nin derilerinin altında epey benzer olduğu düşüncesinden büyük teselli aldı. Bu, Ruth'u ona yaklaştırdı, onu mümkün kıldı. Onun sevgili eti, herkesin eti gibiydi, onun eti gibi. Evliliklerine hiçbir engel yoktu. Sınıf farkı tek farktı ve sınıf dışsaldı. Silkelenip atılabilirdi. Bir kölenin Roma moruna yükseldiğini okumuşturdu. Bu böyleyse, o da Ruth'a yükselebilirdi. Onun saflığının, azizliğinin, kültürünün ve uhrevi ruh güzelliğinin altında, temelde insani şeylerde, tıpkı Lizzie Connolly ve tüm Lizzie Connolly'ler gibiydi. Onlardan mümkün olan her şey ondan da mümkündü. Sevebilir, nefret edebilir, belki histeri nöbetleri

geçirebilirdi; ve kesinlikle kıskanç olabilirdi, Şimdi kıskanç olduğu gibi, son hıçkırıklarını kollarında verirken.

"Ayrıca, senden büyüğüm," dedi aniden, gözlerini açıp ona bakarak, "üç yaş büyüğüm."

"Sus, sen sadece bir çocuksun ve ben senden deneyimde kırk yaş büyüğüm," cevabıydı.

Doğrusu, aşk söz konusu olduğunda birlikte çocuktular ve bir çift çocuk kadar saf ve olgundu aşklarının ifadesinde, o bir üniversite eğitimiyle doldurulmuş ve onun kafası bilimsel felsefe ve hayatın sert gerçekleriyle dolu olmasına rağmen.

Günün geçici ihtişamı boyunca oturdular, âşıkların konuşmaya eğilimli olduğu gibi konuşarak, aşkın harikasına ve onları bu kadar tuhaf bir şekilde bir araya fırlatan kadere hayret ederek ve daha önce hiçbir âşığın ulaşmadığı bir derecede sevdiklerine dogmatik olarak inanarak. Ve ısrarla, tekrar tekrar, birbirleri hakkındaki ilk izlenimlerinin provasına ve tam olarak birbirleri için ne hissettiklerini ve ne kadar hissettiklerini analiz etmeye yönelik umutsuz girişimlere döndüler.

Batı ufkundaki bulut kütleleri batan güneşi aldı ve gökyüzünün çemberi pembeye döndü, tepe noktası aynı sıcak renkle parladı. Pembe ışık her yanlarını sardı, üzerlerine taşıdı, o şarkı söylerken, "Hoşça Kal, Tatlı Gün." Kolunun beşiğine yaslanmış, elleri onun ellerinde, kalpleri birbirlerinin ellerinde, yumuşakça şarkı söyledi.

Bölüm 22

XXII. Bölüm

Bayan Morse'un, Ruth eve döndüğünde yüzündeki ilanı okumak için annelik içgüdüsüne ihtiyacı yoktu. Yanaklardan gitmeyen kızarıklık, basit hikâyeyi anlatıyordu ve daha anlamlı bir şekilde, büyük ve parlak, yanılmaz bir iç ihtişamı yansıtan gözler anlatıyordu.

"Ne oldu?" diye sordu Bayan Morse, Ruth'un yatağa gitmesini bekledikten sonra.

"Biliyor musun?" diye sordu Ruth, titreyen dudaklarla.

Cevap olarak, annesinin kolu beline dolandı ve bir el saçlarını yumuşakça okşadı.

"Konuşmadı," diye patladı. "Olmasını istememiştim ve konuşmasına asla izin vermezdim—sadece konuşmadı."

"Ama konuşmadıysa, o zaman hiçbir şey olmuş olamaz, değil mi?"

"Ama oldu, yine de."

"Tanrı aşkına, çocuk, ne geveliyorsun?" Bayan Morse şaşkına dönmüştü. "Sonuçta ne olduğunu bildiğimi sanmıyorum. Ne oldu?"

Ruth annesine şaşkınlıkla baktı.

"Bildiğimi sanıyordum. Neden, nişanlandık, Martin'le ben."

Bayan Morse inanamayarak sıkıntıyla güldü.

"Hayır, konuşmadı," diye açıkladı Ruth. "Sadece beni sevdi, hepsi bu. Senin kadar şaşırılmışım. Tek kelime etmedi. Sadece kolunu belime doladı. Ve—ve ben kendimde değildim. Ve beni öptü, ben de onu öptüm. Engel olamadım. Sadece yapmalıydım. Ve sonra onu sevdiğimi anladım."

Durakladı, annesinin öpücüğünün takdisini bekleyerek, ama Bayan Morse soğuk bir şekilde sessizdi.

"Bunun korkunç bir kaza olduğunu biliyorum," diye yeniden başladı Ruth alçalan bir sesle. "Ve beni nasıl affedeceğini bilmiyorum. Ama engel olamadım. O ana kadar onu sevdiğimi hayal etmemiştim. Ve onun yerine babama sen söylemelisin."

"Babana söylemesen daha iyi olmaz mı? Martin Eden'ı görmeme ve onunla konuşmama ve açıklamama izin ver. Anlayacak ve seni serbest bırakacaktır."

"Hayır! hayır!" diye haykırdı Ruth, fırlayarak. "Serbest bırakılmak istemiyorum. Onu seviyorum ve aşk çok tatlı. Onunla evleneceğim—tabii ki, izin verirsen."

"Senin için başka planlarımız var, Ruth, sevgilim, baban ve benim—ah, hayır, hayır; senin için seçilmiş bir adam falan yok. Planlarımız, hayatında kendi seviyende, sevdiğinde kendinin seçeceği iyi ve onurlu bir beyfendiyle evlenmeden öteye gitmiyor."

"Ama Martin'i zaten seviyorum," oldu kederli itiraz.

"Seçimini hiçbir şekilde etkilemeyiz; ama sen bizim kızımızsın ve böyle bir evlilik yaptığını görmeye dayanamayız. Sende rafine ve narin olan her şeyin karşılığında sana sunacağı tek şey kabalık ve bayağılık. Hiçbir şekilde sana denk değil. Seni geçindiremez. Zenginlik hakkında aptalca fikirlerimiz yok, ama rahatlık başka bir şey ve kızımız en azından ona bunu verebilecek bir adamla evlenmeli—ve bir meteliksiz maceracı, bir denizci, bir kovboy, bir kaçakçı ve her şeye ek olarak, havai ve sorumsuz olan Tanrı bilir başka ne değil."

Ruth sessizdi. Her kelimenin doğru olduğunu kabul ediyordu.

"Zamanını yazılarıyla harcıyor, dahilerin ve üniversite eğitimi almış nadir adamların bazen başardığını başarmaya çalışıyor. Evliliği düşünen bir adam evliliğe hazırlanıyor olmalı. Ama o değil. Dediğim gibi ve benimle aynı fikirde olduğunu biliyorum, sorumsuz. Ve neden olmasın ki? Denizcilerin yolu bu. Tutumlu ya da ölçülü olmayı hiç öğrenmemiş. Savurgan yıllar onu işaretlemiş. Tabii ki bu onun suçu değil, ama bu doğasını değiştirmez. Ve kaçınılmaz olarak yaşadığı sefahat yıllarını düşündün mü? Bunu düşündün mü, kızım? Evliliğin ne anlama geldiğini biliyorsun."

Ruth ürperdi ve annesine sıkıca tutundu.

"Düşündüm." Ruth, düşüncenin şekillenmesi için uzun bir süre bekledi. "Ve bu korkunç. Düşünmek bile midemi bulandırıyor. Sana bunun korkunç bir kaza olduğunu söyledim, onu sevmemin; ama kendime engel olamıyorum. Babamı

sevmekten engel olabilir miydin? İşte benimki de aynı. İçimde, onda bir şey var—bugüne kadar orada olduğunu bilmiyordum—ama orada ve beni ona sevdireyor. Onu sevmeyi hiç düşünmemiştim, ama, görüyorsun, seviyorum," diye bitirdi, sesinde belli belirsiz bir zafer tınısıyla.

Uzun süre konuştular ve az sonuca vardılar, sonuçta hiçbir şey yapmadan belirsiz bir süre beklemeyi kabul ettiler.

Aynı sonuca, o gecenin biraz ilerisinde, Bayan Morse ve kocası arasında, planlarının başarısızlığını gerektiği gibi itiraf ettikten sonra varıldı.

"Başka türlü olması pek mümkün değildi," oldu Bay Morse'un yargısı. "Bu denizci herif, temas halinde olduğu tek adamdı. Er ya da geç zaten uyanacaktı; ve uyandı ve işte! bu denizci herif, o anda ulaşılabilir tek adam ve tabii ki hemen onu sevdi, ya da sevdiğini sandı, ki bu aynı şey demek."

Bayan Morse, Ruth'la savaştıktan sonra, yavaş ve dolaylı olarak çalışmayı üstlendi. Bunun için bolca zaman olacaktı, çünkü Martin evlenecek durumda değildi.

"Onu istediği kadar görmesine izin ver," Bay Morse'un tavsiyesiydi. "Onu ne kadar çok tanırsa, o kadar az sever, bahse girerim. Ve ona bolca zıtlık ver. Evde gençlerin olmasına özen göster. Genç kadınlar ve genç erkekler, her türden genç adam, zeki adamlar, bir şey başarmış ya da bir şeyler yapan adamlar, kendi sınıfından adamlar, beyler. Onu onlarla ölçebilir. Ona ne olduğunu gösterirler. Ve sonuçta, o yirmi birinde bir çocuk. Ruth bir çocuktan başka bir şey değil. İkisi arasında bir buzağı aşkı ve bunu atlatacaklar."

Böylece mesele rafa kalktı. Aile içinde Ruth ve Martin'in nişanlı olduğu kabul edildi, ama hiçbir duyuru yapılmadı. Aile bunun asla gerekli olmayacağını düşünüyordu. Ayrıca, bunun uzun bir nişanlılık olacağı zımnen anlaşılmıştı. Martin'den işe gitmesini ya da yazmayı bırakmasını istemediler. Onu kendini düzeltmesi için teşvik etmeyi amaçlamıyorlardı. Ve o da onların düşmanca planlarına yardım ve yataklık ediyordu, çünkü işe gitmek aklının en uzak köşesindeydi.

"Acaba yaptığım şeyi beğenecek misin?" dedi Ruth'a birkaç gün sonra. "Kız kardeşimde pansiyoner kalmanın çok pahalı olduğuna karar verdim ve kendi başıma kalacağım. Kuzey Oakland'da küçük bir oda kiraladım, تنها bir mahalle ve her şey, bilirsin ve yemek pişirmek için bir yağlı ocak aldım."

Ruth çok sevindi. Özellikle yağlı ocak onu memnun etti.

"Bay Butler da kariyerine böyle başlamıştı," dedi.

Martin, o saygıdeğer beyefendinin anılmasına içinden kaşlarını çattı ve devam etti: "Tüm elyazmalarına pullar yapıştırdım ve onları tekrar editörlere gönderdim. Sonra bugün taşındım ve yarın çalışmaya başlıyorum."

"Bir iş!" diye haykırdı, tüm vücudunda sürprizinin sevincini ele vererek, ona sokularak, elini sıkarak, gülümseyerek. "Ve bana söylememiştin! Nedir?"

Başını salladı.

"Yazılarım üzerinde çalışacağımı kastettim." Yüzü düştü ve aceleyle devam etti. "Beni yanlış yargılama. Bu sefer herhangi bir gökkuşağı rengi fikirle gelmiyorum. Bu soğuk, sıradan, gerçekçi bir iş teklifi olacak. Tekrar denize açılmaktan daha iyi ve Oakland'daki herhangi bir işin vasıfsız bir adama getirebileceğinden daha fazla para kazanacağım."

"Görüyorsun, bu çıkardığım tatil bana perspektif kazandırdı. Vücudumun hayatını çalıştırmıyordum ve yazmıyordum, en azından yayınlanmak için yazmıyordum. Tek yaptığım seni sevmek ve düşünmek oldu. Biraz da okudum, ama bu düşüncelerimin bir parçasıydı ve çoğunlukla dergiler okudum. Kendim, dünya, dünyadaki yerim ve sana layık bir yer kazanma şansım hakkında genellemeler yaptım. Ayrıca, Spencer'in 'Üslup Felsefesi'ni okuyordum ve bende—ya da daha doğrusu yazımda—neyin yanlış olduğuna dair çok şey buldum; ve bu konuda, her ay dergilerde yayınlanan yazıların çoğunda da."

"Ama tüm bunların sonucu—düşüncelerimin, okumalarımın ve sevginin—Grub Sokağı'na taşınacağım. Başyapıtları bir kenara bırakıp angarya işler yapacağım—fıkralar, paragraflar, özellik makaleleri, mizahi şiir ve toplum şiiri—çok talep var gibi görünen tüm o saçmalıklar. Sonra gazete sendikaları, gazete kısa hikâye sendikaları ve Pazar ekleri için sendikalar var. Gidip istedikleri şeyi dövebilir ve bununla iyi bir maaşın eşdeğerini kazanabilirim. Bilirsin, ayda dört yüz beş yüz kazanan serbest çalışanlar var. Onlar gibi olmayı umursamıyorum; ama iyi bir geçim sağlayacağım ve kendime bolca zamanım olacak, ki herhangi bir işte olmazdı."

"O zaman, boş zamanım ders çalışmak ve gerçek işler için olacak. Angaryanın arasında başyapıtlarda şansımı deneyeceğim ve başyapıtlar yazmak için çalışıp kendimi hazırlayacağım. Neden, şimdiden geldiğim mesafeye hayret ediyorum. İlk

yazmayı denediğimde, ne anladığım ne de takdir ettiğim birkaç değersiz deneyim dışında yazacak hiçbir şeyim yoktu. Ama hiç düşüncem yoktu. Gerçekten yoktu. Düşünecek kelimelerim bile yoktu. Deneyimlerim o kadar çok anlamsız resimdi. Ama bilgime ve kelime dağarcığıma eklemeye başladıkça, deneyimlerimde sadece resimlerden daha fazlasını gördüm. Resimleri tuttum ve yorumlarını buldum. İşte o zaman iyi işler yapmaya başladım, 'Macera', 'Neşe', 'Çanak', 'Hayatın Şarabı', 'İtip Kakışan Sokak', 'Aşk Döngüsü' ve 'Deniz Şarkıları'nı yazdığım. Onlar gibi daha fazlasını ve daha iyilerini yazacağım; ama bunu boş zamanımda yapacağım. Ayaklarım şimdi sağlam zeminde. Önce angarya iş ve gelir, sonra başyapıtlar. Sana göstermek için, dün gece mizahi haftalıklar için yarım düzine fıkra yazdım; ve tam yatağa gidecekken, aklıma bir triolet'de—mizahi birinde—şansımı denemek geldi; ve bir saat içinde dört tane yazdım. Her biri bir dolar etmeli. Yatağa giderken birkaç sonradan akla gelen fikir için dört dolar."

"Tabii ki hepsi değersiz, o kadar donuk ve pis bir didinme; ama ayda altmış dolara defter tutmaktan, ölene kadar anlamsız rakamların bitmeyen sütunlarını toplamaktan daha donuk ve pis değil. Ve dahası, angarya iş beni edebi şeylerle temas halinde tutuyor ve bana daha büyük şeyler denemek için zaman veriyor."

"Ama bu daha büyük şeylerin, bu başyapıtların ne faydası var?" diye sordu Ruth. "Onları satamıyorsun."

"Ah, evet, satabilirim," diye başladı; ama sözünü kesti.

"Adını verdiğin ve kendinin iyi olduğunu söylediğin tüm o şeyler—hiçbirini satmadın. Satılmayan başyapıtlarla evlenemeyiz."

"O zaman satılacak triolet'lerle evleniriz," diye kararlılıkla iddia etti, kolunu beline dolayarak ve pek de karşılık vermeyen bir sevgiliyi kendine çekerek.

"Şunu dinle," diye devam etti neşeli olmaya çalışarak. "Sanat değil, ama bir dolar.

Geldi içeri
Ben yokken,
Biraz para istemeye
Gelmişti nedeni,
Ve gitti eli boş;
Yani ben vardım
O yokken."

Kafiyeye kattığı neşeli ritim, bitirdiğinde yüzüne çöken üzüntüyle uyumsuzdu. Ruth'tan bir gülümseme alamamıştı. Ona ciddi ve endişeli bir şekilde bakıyordu.

"Bir dolar olabilir," dedi, "ama bu bir soytarının doları, bir palyaçonun ücreti. Görmüyor musun, Martin, her şey alçaltıcı. Sevdiğim ve onurlandırdığım adamın, fıkralar ve kafiyeler düzenbazından daha ince ve daha yüksek bir şey olmasını istiyorum."

"Onun gibi olmasını istiyorsun—diyelim ki Bay Butler gibi?" diye önerdi.

"Bay Butler'ı sevmediğini biliyorum," diye başladı.

"Bay Butler iyi bir adam," diye sözünü kesti. "Sadece hazımsızlığını kusur buluyorum. Ama Allah aşkına, fıkra ya da mizahi şiir yazmakla daktilo kullanmak, dikte almak ya da defter tutmak arasında hiçbir fark göremiyorum. Hepsi bir amaca giden araç. Senin teorin, başarılı bir avukat ya da iş adamı olmak için defter tutarak başlamam. Benimki ise angarya işle başlayıp yetenekli bir yazar olmak."

"Bir fark var," diye ısrar etti.

"Nedir?"

"Neden, iyi işin, kendinin iyi dediğin, satamıyorsun. Denemedin, bunu biliyorsun,—ama editörler satın almıyor."

"Bana zaman ver, sevgilim," diye yalvardı. "Angarya iş sadece geçici ve onu ciddiye almıyorum. Bana iki yıl ver. O sürede başarılı olacağım ve editörler iyi işlerimi satın almaktan mutlu olacak. Ne söylediğimi biliyorum; kendime inancım var. İçimde ne olduğunu biliyorum; edebiyatın ne olduğunu şimdi biliyorum; bir sürü küçük adam tarafından dökülen ortalama saçmalığı biliyorum ve iki yılın sonunda başarıya giden ana yolda olacağımı biliyorum. İşe gelince, asla başarılı olamayacağım. Ona sempati duymuyorum. Bana donuk, aptalca, paragöz ve hileli geliyor. Her neyse, ona uygun değilim. Katipliğin ötesine asla geçemem ve sen ve ben bir katiğin cüzi kazancıyla nasıl mutlu olabiliriz? Senin için dünyadaki her şeyin en iyisini istiyorum ve istemeyeceğim tek zaman, daha iyi bir şey olduğunda olacak. Ve onu alacağım, hepsini alacağım. Başarılı bir yazarın geliri, Bay Butler'ı ucuz gösterir. Bir 'çok satan' herhangi bir yerde elli ile yüz bin dolar arasında kazanır—bazen daha fazla bazen daha az; ama kural olarak, bu rakamlara oldukça yakın."

Sessiz kaldı; hayal kırıklığı belliydi.

"Ee?" diye sordu.

"Umut etmiş ve başka türlü planlamıştım. Senin için en iyi şeyin stenografi öğrenmek olacağını düşünmüştüm—zaten daktilo biliyorsun—ve babanın ofisine girmek. İyi bir zihnin var ve bir avukat olarak başarılı olacağına eminim."

Bölüm 23

XXIII. Bölüm

Ruth'un bir yazar olarak gücüne pek inancı olmaması, onu değiştirmede ne de Martin'in gözünde küçültmedi. Teneffüs ettiği tatilin soluklanma anında, saatlerce öz-analiz yapmış ve böylece kendisi hakkında çok şey öğrenmişti. Güzelliği şöhretten daha çok sevdiğini ve şöhrete dair arzusunun büyük ölçüde Ruth için olduğunu keşfetmişti. Bu nedenle şöhret arzusu güçlüydü. Dünyanın gözünde büyük olmak istiyordu; "başarılı olmak", kendi deyimiyle, sevdiğı kadının onunla gurur duyması ve onu layık görmesi için.

Kendisine gelince, güzelliği tutkuyla seviyordu ve ona hizmet etmenin sevinci onun için yeterli ücretti. Ve güzellikten daha çok Ruth'u seviyordu. Aşkı dünyadaki en iyi şey olarak görüyordu. Aşktı onda devrim yaratan, onu kaba bir denizciden bir öğrenciye ve bir sanatçıya dönüştüren; bu yüzden, ona göre, üçünün en iyisi ve en büyüğü, öğrenimden ve sanatçılıktan daha büyük olan aşktı. Zihninin Ruth'unkini aştığını, tıpkı kardeşlerinin ya da babasının zihinlerini aştığı gibi çoktan keşfetmişti. Üniversite eğitiminin tüm avantajlarına ve edebiyat lisansına rağmen, entelektüel gücü onunkini gölgede bırakıyordu ve bir yıl kadar süren kendi kendine çalışma ve donanımı, ona dünya, sanat ve hayat işlerinde asla sahip olmayı umamayacağı bir hakimiyet veriyordu.

Tüm bunların farkındaydı, ama bu onun ona olan aşkını ya da onun ona olan aşkını etkilemiyordu. Aşk çok ince ve asildi ve o aşkı eleştiriyle lekelemek için çok sadık bir âşıktı. Aşkın, Ruth'un sanat, doğru davranış, Fransız Devrimi ya da eşit oy hakkı konusundaki farklı görüşleriyle ne ilgisi vardı? Bunlar zihinsel süreçlerdi, ama aşk aklın ötesindeydi; o akıüstüydü. Aşkı küçümseyemezdi. Ona tapıyordu. Aşk, akıl vadisinin ötesinde, dağ zirvelerinde yatıyordu. O, varoluşun yüceltilmiş bir haliydi, yaşamının en tepe noktasıydı ve nadiren gelirdi. Desteklediği bilimsel filozoflar okulu sayesinde, aşkın biyolojik önemini biliyordu; ama aynı bilimsel akıl yürütmenin rafine bir süreciyle, insan organizmasının en yüksek amacına aşkta ulaştığı, aşkın sorgulanmaması, hayatın en yüksek ödülü olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna vardı. Böylece, âşığı tüm yaratıklardan kutsanmış görüyordu ve "Tanrı'nın kendi deli âşığı"nı, dünyevi şeylerin, servetin ve yargının, kamuoyunun ve alkışın üzerine,

hayatın kendisinin üzerine yükselen ve "bir öpücükte ölen" kişiyi düşünmek onun için bir zevkti.

Bunun çoğunu Martin daha önce akıl yürütmüştü ve bir kısmını daha sonra akıl yürütecekti. Bu arada, Ruth'u görmeye gittiği zamanlar dışında hiçbir eğlence yapmadan ve bir Spartalı gibi yaşayarak çalıştı. Portekizli ev sahibesi Maria Silva'dan kiraladığı küçük oda için ayda iki buçuk dolar kira ödüyordu; Maria bir cadaloz ve duldu, sıkı çalışan ve daha sert huylu, büyük çocuk sürüsünü bir şekilde büyüten ve üzüntüsünü ve yorgunluğunu düzensiz aralıklarla, köşedeki bakkaldan ve meyhaneden on beş sente aldığı bir galon ince, ekşi şarapta boğan biriydi. İlk başta ondan ve pis dilinden tiksindirirken, Martin, yaptığı cesur savaşı gözlemledikçe ona hayran olmaya başladı. Küçük evde sadece dört oda vardı—Martin'inki çıkarıldığında üç. Bunlardan biri, desenli bir halıyla şen ve bir cenaze kartı ve sayısız ölen bebeğinden birinin ölüm resmiyle kederli olan misafir odası, sadece misafirler için sıkı sıkıya tutuluyordu. Perdeler her zaman kapalıydı ve yalınayak kabilesinin, resmi günler dışında kutsal bölgeye girmesine asla izin verilmezdi. Maria, mutfakta yemek pişirir ve herkes orada yerdi; ayrıca Pazar hariç haftanın her günü çamaşırları orada yıkar, kolalar ve ütülerdi; çünkü geliri büyük ölçüde daha varlıklı komşularından çamaşır alarak geliyordu. Geriye yatak odası kalıyordu, Martin'in işgal ettiği kadar küçük, içine kendisi ve yedi küçük çocuğu sıkışıp uyuyordu. Martin için bunun nasıl başarıldığı sonsuz bir mucizeydi ve ince bölmenin onun tarafından her gece yatma vaktinin her ayrıntısını, ağlama ve kavgaları, yumuşak cıvıltıları ve kuşlarınki gibi uykulu, cıvılayan sesleri duyuyordu. Maria için başka bir gelir kaynağı da inekleriydi, gece ve sabah sağdığı ve boş arsalardan ve kamu kaldırımlarının iki yanında yetişen otlardan gizlice geçinen iki inek; onlara her zaman, başlıca koruyuculukları hayvan yakalayıcılara karşı göz kulak olmaktan oluşan bir veya daha fazla yırtık pırtık oğlu eşlik ederdi.

Kendi küçük odasında Martin yaşıyor, uyuyor, çalışıyor, yazıyor ve ev işlerini yapıyordu. Küçük ön verandaya bakan tek pencerenin önünde, çalışma masası, kütüphane ve daktilo sehpası olarak hizmet eden mutfak masası vardı. Arka duvara dayalı yatak, odanın toplam alanının üçte ikisini kaplıyordu. Masanın bir yanında, kâr için üretilmiş, hizmet için değil, gündün güne dökülen ince kaplaması olan cafcacılı bir şifonyer duruyordu. Bu şifonyer köşede duruyordu ve masanın diğer yanındaki karşı köşede mutfak vardı—bir manifatura kutusunun üzerinde yağlı ocak, içinde tabaklar ve pişirme kapları, duvarda erzak için bir raf ve yerde bir kova su. Martin suyunu mutfak lavabosundan taşımak zorundaydı, odasında musluk yoktu. Yemek pişirirken çok buhar olduğu günlerde, şifonyerden kaplama hasadı alışılmadık derecede cömert

oluyordu. Yatağın üzerinde, bir palanga ile tavana kaldırılmış, bisikleti asılıydı. İlk başta onu bodrumda tutmaya çalışmıştı; ama Silva kabilesi, rulmanları gevşetip lastikleri delerek onu kovmuştu. Sonra küçük ön verandayı denedi, ta ki uluyan bir güneybatı rüzgârı bisikleti bütün gece ıslatana kadar. Sonra onunla odasına çekilmiş ve havaya asmıştı.

Küçük bir dolap, kıyafetlerini ve biriktirdiği, masa ya da masanın altında yer olmayan kitapları içeriyordu. Okumayla el ele, not alma alışkanlığı geliştirmişti ve o kadar bol not alıyordu ki, notların asıldığı birkaç çamaşır ipini odanın karşısına germemiş olsa, dar alanlarda onun için varoluş mümkün olmazdı. Yine de, odada gezinmek zor bir iş haline gelene kadar sıkıştı. Önce dolap kapısını kapatmadan kapıyı açamazdı ve _tam tersi_. Odada düz bir çizgide herhangi bir yere gitmesi imkânsızdı. Kapıdan yatağın başucuna gitmek, karanlıkta asla çarpışmadan tam olarak başaramadığı zikzak bir rotaydı. Çatışan kapılar sorununu çözdükten sonra, mutfaktan kaçınmak için keskin bir şekilde sağa dümen kırmak zorundaydı. Sonra, yatağın ayağından kaçınmak için sola yattı; ama bu yatış, eğer çok cömertse, onu masanın köşesine getiriyordu. Ani bir seğirme ve yalpayla, yatışı sonlandırdı ve bir tür kanal boyunca sağa doğru yöneldi; kanalın bir kıyısı yatak, diğeri masaydı. Odadaki tek sandalye masanın önündeki her zamanki yerindeyken, kanal geçilmezdi. Sandalye kullanılmadığında, yatağın üzerinde duruyordu, bazen yemek pişirirken sandalyede oturuyor, su kaynarken bir kitap okuyor ve hatta biftek kızartılırken bir iki paragrafı idare edecek kadar hünerli hale geliyordu. Ayrıca, mutfağı oluşturan küçük köşe o kadar küçüktü ki, otururken ihtiyacı olan her şeye uzanabiliyordu. Aslında, oturarak yemek pişirmek uygundu; ayakta dururken, çoğu zaman kendi yoluna çıkıyordu.

Her şeyi sindirebilen mükemmel bir mideyle birlikte, aynı anda besleyici ve ucuz olan çeşitli yiyecekler hakkında bilgiye sahipti. Bezelye çorbası, patates ve fasulyeyle birlikte diyetinde yaygın bir öğeydi; fasulyeler büyük ve kahverengiydi ve Meksika usulü pişirilirdi. Amerikalı ev kadınlarının asla pişirmediği ve pişirmeyi asla öğrenemeyeceği şekilde pişirilen pirinç, Martin'in masasında günde en az bir kez görünürdü. Kuru meyveler taze olanlardan daha ucuzdu ve genellikle bir tencere pişmiş ve hazırda bulundururdu, çünkü ekmeğinde tereyağının yerini alırlardı. Ara sıra masasını bir parça yuvarlak biftek ya da bir çorba kemiğiyle süslerdi. Kremasız ve sütsüz kahveyi günde iki kez içer, akşamları çayla değiştirirdi; ama hem kahve hem de çay mükemmel bir şekilde pişirilirdi.

Tutumlu olması gerekiyordu. Tatili, çamaşırhanede kazandığının neredeyse tamamını tüketmişti ve pazarından o kadar uzaktı ki, angarya işlerinden ilk getirileri umut

edebilmesi için haftalar geçmesi gerekiyordu. Ruth'u gördüğü ya da kız kardeşi Gertrude'u ziyarete gittiği zamanlar dışında, bir münzevi gibi yaşıyor, her gün sıradan adamların en az üç günlük işini başarıyordu. Beş saatten az uyuyordu ve sadece demir bir bünyeye sahip biri, Martin'in yaptığı gibi, günlerce, art arda on dokuz saatlik çalışmaya kendini zorlayabilirdi. Bir anı bile boşa harcamıyordu. Aynada tanımlar ve telaffuzlar listeleri vardı; tıraş olurken, giyinirken ya da saçını tararken bu listeleri ezberden geçiriyordu. Benzer listeler yağlı ocağın üzerindeki duvardaydı ve yemek pişirirken ya da bulaşıkları yıkarken aynı şekilde ezberden geçiriliyorlardı. Yeni listeler sürekli eskilerinin yerini alıyordu. Okumasında karşılaştığı her tuhaf ya da yarı tanıdık kelime hemen not ediliyor ve daha sonra, yeterli sayıda biriktiğinde, daktiloyla yazılıp duvara ya da aynaya iğneleniyordu. Hatta onları ceplerinde taşıyor ve sokakta ya da kasap dükkânında veya bakkalda sıra beklerken boş anlarında gözden geçiriyordu.

Bu konuda daha da ileri gitti. Başarmış adamların eserlerini okurken, onlar tarafından elde edilen her sonucu not ediyor ve bunların elde edildiği numaraları çözüyordu— anlatı, açıklama, üslup numaraları, bakış açıları, karşıtlıklar, özdeyişler; ve tüm bunların çalışmak için listelerini yapıyordu. Taklit etmiyordu. İlkeler arıyordu. Birçok yazardan derlenen birçok etkili ve çekici tavır listesi yapıyor, ta ki bunlardan tavrın genel ilkesini çıkarabildiği ve bu donanımla, kendine ait yeni ve özgün tavırlar aramaya ve onları doğru bir şekilde tartmaya, ölçmeye ve değerlendirmeye başladı. Benzer şekilde, güçlü ifadelerin, yaşayan dilin ifadelerinin, asit gibi ısırıcı ve alev gibi yakan ya da sıradan konuşmanın kurak çölünün ortasında parlayan, yumuşak ve lezzetli olan ifadelerin listelerini topladı. Her zaman arkada ve altta yatan ilkeyi arıyordu. İşin nasıl yapıldığını bilmek istiyordu; ondan sonra kendisi yapabiliyordu. Güzelliğin güzel yüzüyle yetinmiyordu. Güzelliği, Silva kabilesinin dışarıdaki velveleli gürültüsüyle yemek kokularının dönüşümlü olduğu kalabalık küçük yatak odası laboratuvarında parçalara ayırdı; ve güzelliği parçalara ayırıp anatomisini öğrendikten sonra, güzelliğin kendisini yaratmaya daha yakındı.

Sadece anlayarak çalışabilecek şekilde yaratılmıştı. Körü körüne, karanlıkta, ne ürettiğinden habersiz ve ortaya çıkan etkinin doğru ve iyi olması için şansa ve dehasının yıldızına güvenerek çalışmazdı. Şans eserlerine tahammülü yoktu. Neden ve nasıldığını bilmek istiyordu. Onunki kasıtlı bir yaratıcı dehaydı ve bir hikâyeye ya da şiire başlamadan önce, şeyin kendisi beyninde zaten canlıydı, sonu görünürde ve o sona ulaşmanın araçları bilinçli mülkiyetindeydi. Aksi takdirde çaba başarısızlığa mahkûmdu. Öte yandan, beynine hafifçe ve kolayca gelen ve daha sonra güzellik ve güç testlerinin hepsine dayanan ve muazzam ve iletilemez yan anlamlar geliştiren

kelime ve ifadelerdeki şans eserlerini takdir ediyordu. Bunların önünde eğiliyor ve hayrete düşüyordu, herhangi bir adamın kasıtlı yaratımının ötesinde olduklarını bilerek. Ve güzelliğin altında yatan ve güzelliği mümkün kılan ilkeleri aramak için güzelliği ne kadar parçalara ayırırsa ayırsın, her zaman, nüfuz etmediği ve hiçbir adamın nüfuz etmediği güzelliğin en içteki gizeminin farkındaydı. Spencer'ından çok iyi biliyordu ki, insan hiçbir şeyin nihai bilgisine asla ulaşamaz ve güzelliğin gizemi hayatınkinden daha az değildi—hayır, daha fazlaydı—güzellik ve hayat liflerinin iç içe geçtiğini ve kendisinin de güneş ışığından, yıldız tozundan ve harikadan bükülmüş, aynı anlaşılmaz kumaşın sadece bir parçası olduğunu.

Aslında, bu düşüncelerle doluyken, "Yıldız Tozu" başlıklı makalesini yazdı; bu makalede, eleştiri ilkelerine değil, başlıca eleştirmenlere saldırdı. Parlak, derin, felsefi ve lezzetli bir şekilde kahkahayla dokunmuştu. Ayrıca, her gönderilişinde dergiler tarafından derhal reddedildi. Ama aklını bundan temizledikten sonra, sakin bir şekilde yoluna devam etti. Bir konu hakkındaki düşüncesini kuluçkaya yatırıp olgunlaştırma ve ardından onunla daktiloya atılma alışkanlığı geliştirmişti. Basılmaması onun için küçük bir meseleydi. Onu yazmak, uzun bir zihinsel sürecin doruk noktasıydı, dağınık düşünce ipliklerini bir araya getirmek ve zihninin yüklendiği tüm veriler üzerinde nihai genellemeyi yapmaktı. Böyle bir makale yazmak, zihnini özgürleştirdiği ve onu taze malzeme ve sorunlara hazır hale getirdiği bilinçli çabaydı. Bir bakıma, gerçek ya da hayali şikâyetlerle rahatsız olan, periyodik olarak ve geveze bir şekilde uzun süreli sessizliklerini bozan ve son söz söylenene kadar "akıllarındakini söyleyen" kadın ve erkeklerin yaygın alışkanlığına benziyordu.

Bölüm 24

XXIV. Bölüm

Haftalar geçti. Martin'in parası bitti ve yayınevlerinden çekler her zamanki kadar uzaktaydı. Tüm önemli elyazmaları geri gelmiş ve tekrar yollanmıştı ve angarya işleri de daha iyi durumda değildi. Küçük mutfağı artık çeşitli yiyeceklerle süslenmiyordu. Yarım çuval pirinç ve birkaç kilo kuru kayısıyla sıkışıp kalmıştı, beş gün boyunca üç öğün pirinç ve kayısı menüsüydü. Sonra kredisini kullanmaya başladı. Şimdiye kadar nakit ödediğı Portekizli bakkal, Martin'in borcu muhteşem bir toplam olan üç dolar seksen beş sente ulaştığında dur dedi.

"Çünkü görüyorsun," dedi bakkal, "iş bulamazsan, ben paramı kaybederim."

Ve Martin hiçbir şey söyleyemedi. Açıklamanın yolu yoktu. Çalışamayacak kadar tembel, güçlü kuvvetli bir işçi sınıfı gencine kredi vermek doğru iş prensibi değildi.

"İş bul, sana daha fazla erzak veririm," diye temin etti bakkal Martin'i. "İş yok, erzak yok. İş budur." Ve sonra, bunun tamamen iş öngörüsü olduğunu, önyargı olmadığını göstermek için, "Bir içki iç—yine de iyi arkadaşız."

Böylece Martin, kendi rahat tavrıyla, evle iyi arkadaş olduğunu göstermek için içti ve sonra akşam yemeğı yemeden yatağı gitti.

Martin'in sebzelerini aldığı manav, iş prensipleri o kadar zayıf olan bir Amerikalı tarafından işletiliyordu ki, kredisini kesmeden önce Martin'in beş dolarlık borç yapmasına izin verdi. Fırıncı iki dolarda, kasap dört dolarda durdu. Martin borçlarını topladı ve tüm dünyada on dolar seksen beş sentlik toplam bir krediye sahip olduğunu buldu. Daktilo kirasını ödemişti, ama bunda iki aylık kredi alabileceğini tahmin etti, bu da sekiz dolar ederdi. Bu gerçekleştiğinde, tüm olası krediyi tüketmiş olacaktı.

Manavdan son satın alma bir çuval patates olmuştu ve bir hafta boyunca günde üç öğün patates, sadece patates yedi. Ara sıra Ruth'ta bir akşam yemeğı, vücudunda güç tutmaya yardımcı oldu, ama önüne serilmiş bu kadar çok yemeğın görüntüsünde iştahı azginken daha fazlasını reddetmeyi yeterince sinir bozucu buluyordu. Zaman

zaman, gizli bir utançla, yemek saatinde kız kardeşininkine uğruyor ve cesaret edebildiği kadar yiyordu—Morse'ların sofrasında cesaret edebileceğinden daha fazla.

Gün geçtikçe çalıştı ve gün geçtikçe postacı ona reddedilen elyazmalarını teslim etti. Pul alacak parası yoktu, bu yüzden elyazmaları masanın altında bir yığın halinde birikti. Kırk saattir ağzına bir lokma koymadığı bir gün geldi. Ruth'ta bir yemek umamazdı, çünkü o iki haftalık bir ziyaret için San Rafael'e gitmişti; ve utançtan kız kardeşininkine gidemezdi. Talihsizliğin üstüne, postacı öğleden sonraki turunda ona beş iade edilmiş elyazması getirdi. İşte o zaman Martin paltosunu giyip Oakland'a gitti ve palto olmadan, ama cebinde şingirdayan beş dolarla geri döndü. Dört esnafa birer dolar avans ödedi ve mutfağında biftek ve soğan kızarttı, kahve yaptı ve büyük bir tencere kuru erik haşladı. Ve yemek yedikten sonra, masa-sirasına oturdu ve gece yarısından önce "Tefeciliğin Onuru" başlıklı bir makale tamamladı. Daktiloyla yazdıktan sonra, masanın altına fırlattı, çünkü beş dolardan pul almak için hiçbir şey kalmamıştı.

Daha sonra saatini ve daha sonra da bisikletini rehin verdi, tüm elyazmalarına pul yapıştırıp göndererek yiyecek için mevcut miktarı azalttı. Angarya işlerinde hayal kırıklığına uğradı. Kimse satın almayı umursamıyordu. Onları gazetelerde, haftalıklarda ve ucuz dergilerde bulduklarıyla karşılaştırdı ve kendininkinin ortalamadan daha iyi, çok daha iyi olduğuna karar verdi; yine de satılmıyordu. Sonra gazetelerin çoğunun "plaka" denen şeyi bastığını keşfetti ve onu sağlayan derneğin adresini aldı. Gönderdiği kendi işi, ihtiyaç duyulan tüm kopyanın kadro tarafından sağlandığını bildiren basmakalıp bir fişle birlikte geri döndü.

Büyük gençlik dergilerinden birinde, tüm sütunların olay ve anekdotla dolu olduğunu fark etti. İşte bir şanstı. Paragrafları geri geldi ve defalarca denemesine rağmen bir tane bile yerleştirmeyi asla başaramadı. Daha sonra, artık önemi kalmadığında, yardımcı editörlerin ve alt editörlerin bu paragrafları kendileri sağlayarak maaşlarını artırdıklarını öğrendi. Mizahi haftalıklar, fıkralarını ve mizahi şiirlerini geri gönderdi ve büyük dergiler için yazdığı hafif sosyete şiiri kalıcı bir yer bulamadı. Sonra gazete kısa hikâyesi vardı. Yayınlananlardan daha iyilerini yazabileceğini biliyordu. İki gazete sendikasının adresini almayı başararak, onları kısa hikâyelerle boğdu. Yirmi tane yazıp hiçbirini yerleştiremeyince, bıraktı. Yine de, gün geçtikçe, günlük ve haftalık gazetelerde düzinelerce ve düzinelerce kısa hikâye okuyordu, hiçbiri onunkilerle karşılaştırılmazdı. Umutsuzluğu içinde, hiçbir muhakeme yeteneğine

sahip olmadığı, yazdıkları tarafından hipnotize edildiği ve kendini kandıran bir sahtekâr olduğu sonucuna vardı.

İnsanlık dışı editoryal makine her zamanki gibi sorunsuz çalışıyordu. Elyazmasıyla birlikte pulları katlıyor, posta kutusuna atıyor ve üç haftadan bir aya kadar sonra postacı merdivenlerden çıkıp elyazmasını ona veriyordu. Kesinlikle öteki uçta canlı, sıcak editörler yoktu. Her şey çarklar ve dişliler ve yağ kaplarıydı—otomatlar tarafından işletilen zeki bir mekanizma. Editörlerin hiç var olup olmadığından şüphe ettiği umutsuzluk aşamalarına ulaştı. Bir tanesinin varlığına dair hiçbir işaret almamıştı ve yazdığı her şeyi reddederek muhakeme yokluğundan, editörlerin ofis çocukları, dizgiciler ve matbaacılar tarafından üretilen ve sürdürülen mitler olduğu makul görünüyordu.

Ruth'la geçirdiği saatler, sahip olduğu tek mutlu saatlerdi ve hepsi mutlu değildi. Her zaman, eski günlerde, onun aşkına sahip olmadan öncekinden daha sinir bozucu, kemiren bir huzursuzlukla acı çekiyordu; çünkü şimdi aşkına sahip olduğu halde, ona sahip olmak her zamanki kadar uzaktı. İki yıl istemişti; zaman uçup gidiyor ve hiçbir şey başaramıyordu. Yine, her zaman, yaptığı şeyi onaylamadığı gerçeğinin farkındaydı. Bunu doğrudan söylemiyordu. Yine de dolaylı olarak, söyleyebileceği kadar açık ve kesin bir şekilde anlamasını sağlıyordu. Bu onun için kızgınlık değil, onaylamamayı; daha tatlı huylu kadınlar, o sadece hayal kırıklığına uğramışken kızabilirdi. Hayal kırıklığı, şekillendirmek için aldığı bu adamın şekillendirilmeyi reddetmesinde yatıyordu. Bir dereceye kadar kilini plastik bulmuş, sonra inatçılık geliştirmiş, babasının ya da Bay Butler'ın suretinde şekillendirilmeyi reddetmişti.

Onda büyük ve güçlü olanı kaçırmıştı ya da daha kötüsü, yanlış anlıyordu. Kili o kadar plastik olan bu adam, insan varoluşunun herhangi bir sayıdaki gözünde yaşayabilirdi; onu kendi gözünde—bildiği tek gözde—yaşamaları için şekillendiremediği için onu inatçı ve en dik başlı olarak görüyordu. Zihninin uçuşlarını takip edemiyordu ve beyni onu aştığında, onu dengesiz olarak değerlendiriyordu. Başka hiç kimsenin beyni onu asla aşmamıştı. Babasını, annesini, kardeşlerini ve Olney'i her zaman takip edebilirdi; bu nedenle, Martin'i takip edemediğinde, hatanın onda olduğuna inanıyordu. Evrensel akıl hocası olmaya çalışan darlığın eski trajedisiydi.

"Yerleşik olanın tapınığında tapınıyorsun," dedi ona bir keresinde, Praps ve Vanderwater hakkında tartıştıkları bir sırada. "Alıntı yapılacak otoriteler olarak en mükemmel olduklarını kabul ediyorum—Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en önde gelen iki edebiyat eleştirmeni. Ülkedeki her okul öğretmeni, Vanderwater'a Amerikan

eleştirisinin dekanı olarak saygı duyar. Yine de onun yazdıklarını okuyorum ve bana öyle geliyor ki, anlamsızın mutlu ifadesinin mükemmelliği. Neden, o, Gelett Burgess'e teşekkürler, ağır bir bromürden başka bir şey değil. Ve Praps daha iyi değil. Onun 'Balçık Yosunları', örneğin, güzel yazılmış. Tek bir virgül bile yersiz değil; ve ton—ah! —yüce, çok yüce. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en iyi ücretli eleştirmen. Tanrı korusun! O hiç de eleştirmen değil. Eleştiriyi İngiltere'de daha iyi yapıyorlar."

"Ama mesele şu ki, popüler notayı alıyorlar ve bunu çok güzel, ahlaki ve memnuniyetle alıyorlar. Eleştirileri bana bir İngiliz Pazarını hatırlatıyor. Onlar popüler sözcüler. Sizin İngiliz profesörlerinizi destekliyorlar ve sizin İngiliz profesörleriniz de onları destekliyor. Ve kafataslarının hiçbirinde özgün bir fikir yok. Sadece yerleşik olanı biliyorlar—aslında, onlar yerleşik olanın ta kendisi. Zayıf fikirliler ve yerleşik olan, bir bira şişesine bira fabrikasının adının basılması kadar kolayca kendini onlara empoze ediyor. Ve onların işlevi, üniversiteye giden tüm gençleri yakalamak, akıllarında şans eseri olabilecek herhangi bir özgünlük kıvılcımını kovmak ve üzerlerine yerleşik olanın damgasını vurmaktır."

"Bence gerçeğe daha yakıным," diye yanıtladı, "yerleşik olandan yana durduğumda, ikonoklast bir Güney Denizi Adalı gibi ortalıkta dolaşan senden."

"Put kıran misyonerdi," diye güldü. "Ve ne yazık ki, tüm misyonerler vahşilerin arasında, bu yüzden evde Bay Vanderwater ve Bay Praps'ın o eski putlarını kıracak kimse kalmadı."

"Ve üniversite profesörleri de," diye ekledi.

Başını kesin bir şekilde salladı. "Hayır; fen profesörleri yaşamalı. Onlar gerçekten büyük. Ama İngiliz profesörlerinin onda dokuzunun kafasını kırmak iyi bir iş olurdu—küçük, mikroskobik kafalı papağanlar!"

Bu, profesörler için oldukça sertti, ama Ruth için küfürdü. Profesörleri, derli toplu, bilgili, uygun kıyafetler içinde, iyi ayarlanmış seslerle konuşan, kültür ve incelik soluyan, bir şekilde sevdiği bu neredeyse tarif edilemez genç adamla—kıyafetleri asla üzerine oturmeyen, ağır kasları lanetli angaryayı ele veren, konuşurken heyecanlanan, sakın ifade yerine tacizi ve soğukkanlılık yerine tutkulu sözü koyan—ölçmekten kendini alamadı. Onlar en azından iyi maaşlar kazanıyorlardı ve—evet, kendini bununla yüzleşmeye zorladı—beylerdi; o ise bir kuruş bile kazanamıyordu ve onlar gibi değildi.

Ruth, Martin'in sözlerini tartmadı ne de argümanını onlarla yargıladı. Argümanının yanlış olduğu sonucuna—bilinçsizce, doğru—dış görünüşlerin bir karşılaştırmasıyla vardı. Onlar, profesörler, edebi yargılarında haklıydı çünkü başarılıydılar. Martin'in edebi yargıları yanlıştı çünkü mallarını satamıyordu. Onun kendi deyimini kullanırsak, onlar başarılı oluyordu ve o başarılı olamıyordu. Ve ayrıca, onun haklı olması makul görünmüyordu—çok kısa bir süre önce, aynı oturma odasında durmuş, kızarmış ve beceriksiz, tanıştırılmasını kabul etmiş, sallanan omuzlarının kırmayı tehdit ettiği biblolara korkuyla bakmış, Swinburne'ün ne kadar zaman önce öldüğünü sormuş ve "Excelsior" ile "Hayatın Mezmuru"nu okuduğunu övünerek duyurmuş olan adam.

Farkında olmadan, Ruth, yerleşik olana taptığı noktasını kendisi kanıtladı. Martin, düşüncelerinin süreçlerini takip etti, ama daha ileri gitmekten kaçındı. Onu Praps, Vanderwater ve İngiliz profesörleri hakkında ne düşündüğü için sevmiyordu ve artan bir inançla, onun asla anlayamayacağı ya da var olduğunu bilemeyeceği beyin alanlarına ve bilgi birikimine sahip olduğunu fark etmeye başlıyordu.

Müzikte onu mantıksız buluyordu ve opera konusunda sadece mantıksız değil, aynı zamanda inatla ters.

"Beğendin mi?" diye sordu bir gece, operadan eve dönerlerken.

Bir aylık sıkı yiyecek tasarrufu pahasına onu götürdüğü bir geceydi. Martin'in bu konuda konuşmasını boşuna bekledikten sonra, az önce gördüğü ve duyduğu şeyle hâlâ titreyerek ve heyecanlanarak soruyu sormuştu.

"Uvertürü beğendim," cevabıydı. "Muhteşemdi."

"Evet, ama operanın kendisi?"

"O da muhteşemdi; yani orkestraydı, o zıpızıplar sessiz kalsaydı ya da sahneden çıksaydı daha çok keyif alırdım."

Ruth dehşete kapıldı.

"Tetralani ya da Barillo'yu kastetmiyorsun, değil mi?" diye sordu.

"Hepsi—tüm takım ve tayfa."

"Ama onlar büyük sanatçılar," diye itiraz etti.

"Yine de müziği, tuhaflıkları ve gerçek dışılıklarıyla mahvettiler."

"Ama Barillo'nun sesini beğenmiyor musun?" diye sordu Ruth. "Caruso'dan sonra en iyisi olduğunu söylüyorlar."

"Tabii ki beğendim ve Tetralani'yi daha da çok beğendim. Sesi nefis—ya da en azından öyle düşünüyorum."

"Ama, ama—" diye kekeledi Ruth. "O zaman ne demek istediğini anlamıyorum. Seslerine hayransın, ama yine de müziği mahvettiklerini söylüyorsun."

"Aynen öyle. Onları konserde duymak için her şeyimi verirdim ve orkestra çalarken onları duymamak için biraz daha fazlasını verirdim. Korkarım umutsuz bir gerçekçiyim. Büyük şarkıcılar büyük aktörler değildir. Barillo'nun bir melek sesiyle bir aşk pasajını söylediğini ve Tetralani'nin başka bir melek gibi cevap verdiğini ve tüm bunları parlak ve renkli müziğin mükemmel bir şöleniyle dinlemek—büyüleyici, çok büyüleyici. İnkâr etmiyorum. İddia ediyorum. Ama onlara baktığımda tüm etki bozuluyor—çıplak ayakla bir metre seksen boyunda ve doksan kilo ağırlığında Tetralani'ye ve bir metre altmış iki buçuğu zor bulan, yağlı suratlı, tıknaz, bodur bir demircinin göğsüne sahip Barillo'ya ve ikisine, poz verirken, göğüslerini kavrarken, bir tımarhanedeki deliler gibi kollarını havada sallarken; ve tüm bunları ince ve güzel bir prensesle yakışıklı, romantik, genç bir prens arasındaki bir aşk sahnesinin inandırıcı bir illüzyonu olarak kabul etmem beklendiğinde—neden, kabul edemiyorum, hepsi bu. Saçmalık; gülünç; gerçek dışı. Sorun da bu. Gerçek değil. Bana dünyada herhangi birinin bu şekilde aşk yaptığını söyleme. Neden, sana bu şekilde kur yapmış olsaydım, tokat atardın."

"Ama yanlış anlıyorsun," diye itiraz etti Ruth. "Her sanat formunun sınırlamaları vardır." (Sanatın gelenekleri hakkında üniversitede duyduğu bir dersi hatırlamaya çalışıyordu.) "Resimde tuvalde sadece iki boyut vardır, ama yine de bir ressamın sanatının tuvale yansıtmasını sağladığı üç boyut illüzyonunu kabul edersin. Yazmada yine, yazar her şeye gücü yeten olmalıdır. Yazarın kahramanın gizli düşünceleri hakkındaki anlatımını tamamen meşru kabul edersin, ama her zaman kahramanın bu düşünceleri düşünürken yalnız olduğunu ve ne yazarın ne de başka birinin onları duyma yeteneğine sahip olduğunu bilirsin. Ve aynı şekilde sahne, heykel, opera, her sanat formu için. Bazı uzlaştırılmaz şeyler kabul edilmelidir."

"Evet, bunu anlıyorum," diye yanıtladı Martin. "Tüm sanatların gelenekleri vardır." (Ruth, bu kelimeyi kullanmasına şaşırmişti. Sanki kendisi üniversitede okumuş

gibiydi, kütüphanedeki kitaplar arasında gelişigüzel dolaşmaktan yetersiz donanımlı olmak yerine.) "Ama geleneklerin bile gerçek olması gerekir. Düz karton üzerine boyanmış ve sahnenin her iki yanına dikilmiş ağaçları orman olarak kabul ederiz. Yeterince gerçek bir gelenektir. Ama öte yandan, bir deniz manzarasını orman olarak kabul etmeyiz. Bunu yapamayız. Duyularımızı ihlal eder. Ne de bu geceki o iki delinin çılgınlıklarını, kıvranmalarını ve acılı çarpıtmalarını ikna edici bir aşk tasviri olarak kabul eder—ya da kabul etmelisin."

"Ama kendini tüm müzik yargıçlarından üstün mü tutuyorsun?" diye itiraz etti.

"Hayır, hayır, bir an için bile. Sadece bir birey olarak hakkımı savunuyorum. Sana sadece ne düşündüğümü anlatıyordum, neden Madam Tetralani'nin filvari sıçrayışlarının orkestrayı benim için mahvettiğini açıklamak için. Dünyanın müzik yargıçlarının hepsi haklı olabilir. Ama ben benim ve zevkimi insanlığın oybirliğiyle yargısına tabi kılmayacağım. Bir şeyden hoşlanmıyorsam, hoşlanmıyorumdur, hepsi bu; ve güneşin altında, sırf hencinslerimin çoğunluğu ondan hoşlandığı ya da hoşlanıyormuş gibi yaptığı için ondan hoşlanıyormuş gibi yapmam için hiçbir neden yok. Sevdiğim ya da sevmediğim şeylerde modaları takip edemem."

"Ama müzik, bilirsin, bir eğitim meselesidir," diye tartıştı Ruth; "ve opera daha da çok bir eğitim meselesidir. Olabilir mi ki—"

"Operada eğitilmiş olmadığım?" diye daldı.

Başını salladı.

"Tam da bu," diye kabul etti. "Ve gençken yakalanmamış olduğum için şanslı olduğumu düşünüyorum. Yakalanmış olsaydım, bu gece duygusal gözyaşları dökebilirdim ve o değerli çiftin palyaço vari tuhaflikları, seslerinin güzelliğini ve eşlik eden orkestranın güzelliğini daha da artırırdu. Haklısın. Bu çoğunlukla bir eğitim meselesi. Ve ben şimdi çok yaşlıyım. Ya gerçeğe sahip olmalıyım ya da hiçbir şeye. İkna etmeyen bir illüzyon, apaçık bir yalandır ve küçük Barillo'nun nöbet geçirip kudretli Tetralani'yi kollarına aldığı (o da nöbet geçirerek) ve ona nasıl tutkuyla tapıldığını söylediği büyük opera bana göre işte budur."

Ruth yine düşüncelerini dış görünüşlerin karşılaştırmasıyla ve yerleşik olana olan inancına uygun olarak ölçtü. Haklı olan ve tüm kültürlü dünyanın yanlış olduğu o da kimdi? Sözleri ve düşünceleri onun üzerinde hiçbir etki bırakmadı. Devrimci fikirlere sempati duyamayacak kadar yerleşik olana sıkı sıkıya bağlıydı. Her zaman müziğe

alışıktı ve çocukluğundan beri operanın tadını çıkarıyordu ve tüm dünyası da tadını çıkarıyordu. Öyleyse Martin Eden, çok yakın zamanda ortaya çıktığı gibi, ragtime'ından ve işçi sınıfı şarkılarından çıkıp dünyanın müziği hakkında yargıda bulunmaya hangi hakla sahipti? Ona sinirlenmişti ve yanında yürürken belli belirsiz bir hakaret hissi vardı. En iyi ihtimalle, en hoşgörülü ruh haliyle, görüşlerinin ifadesini bir kapris, dengesiz ve yersiz bir şaka olarak görüyordu. Ama kapıda onu kollarına alıp yumuşak bir âşık edasıyla iyi geceler öpücüğü verdiğinde, ona olan kendi aşkının taşkınlığı içinde her şeyi unuttu. Ve daha sonra, uykusuz bir yastıkta, son zamanlarda sık sık yaptığı gibi, bu kadar tuhaf bir adamı nasıl sevdiğini ve ailesinin onaylamamasına rağmen onu sevdiğini merak etti.

Ve ertesi gün Martin Eden angarya işi bir kenara attı ve beyaz bir sıcaklıkla, "İllüzyon Felsefesi" başlığını verdiği bir makaleyi dövdü. Bir pul onu yolculuğuna başlattı, ama takip eden aylarda birçok pul alması ve birçok yolculuğa çıkması kaderinde vardı.

Bölüm 25

BÖLÜM XXV.

Maria Silva yoksuldu ve yoksulluğun tüm yollarını bilirdi. Ruth içinse yoksulluk, hoş olmayan bir varoluş durumunu ifade eden bir sözcüktü. Konu hakkındaki tüm bilgisi bundan ibaretti. Martin'in yoksul olduğunu biliyordu ve onun durumunu zihninde Abraham Lincoln'ün, Bay Butler'in ve başarıya ulaşmış diğer adamların çocukluklarıyla ilişkilendiriyordu. Ayrıca yoksulluğun hiç de lezzetli bir şey olmadığını bilmekle birlikte, rahat orta sınıf kafasıyla yoksulluğun yararlı olduğunu, aşağılık ve umutsuz angaryacılar olmayan tüm erkekleri başarıya iten keskin bir mahmuz olduğunu düşünüyordu. Bu yüzden Martin'in saatini ve paldösünü rehine bırakacak kadar yoksul olduğunu bilmek onu rahatsız etmiyordu. Hatta bunu durumun umut verici yanı olarak görüyor, er ya da geç onu uyandıracığına ve yazarlığı bırakmaya zorlayacağına inanıyordu.

Ruth, Martin'in yüzünde açlığı hiç okumamıştı; oysa yüzü iyice incelmış, yanaklarındaki hafif çukurlar büyümüştü. Ashında, yüzündeki değişimi memnuniyetle fark etmişti. Bu onu rafine ediyor, onu hem cezbedip hem de tiksindiren o fazla hayvansı canlılıktan ve etten arındırıyor gibiydi. Bazen, onunlayken, gözlerinde olağandışı bir parlaklık fark ediyor ve buna hayran kalıyordu, çünkü bu onu daha çok şair ve bilgin gösteriyordu—olmak istediği ve onun da olmasını istediği şeyler. Ama Maria Silva, çökmüş yanaklarda ve yanan gözlerde başka bir hikâye okuyor, bunlardaki değişimleri gündün güne izleyerek talihinin gelgitlerini takip ediyordu. Martin'in paldösüyle evden çıkıp, gün soğuk ve nemli olmasına rağmen onsuz döndüğünü gördü ve hemen yanaklarının hafifçe dolduğunu, açlık ateşinin gözlerinden kaybolduğunu fark etti. Aynı şekilde bisikletiyle saatini de gidişini görmüş ve her seferinde ardından canlılığının yeniden çiçeklendiğine tanık olmuştu.

Yine onun çilesini izliyor, ne kadar gece yarısı yağı yaktığını biliyordu. Çalışmak! Onu geride bıraktığını biliyordu, her ne kadar işi farklı türden olsa da. Ve ne kadar az yerse o kadar çok çalıştığını görünce şaşırıyordu. Arada sırada, açlığın en çok yaklaştığını düşündüğünde, ona taze pişmiş bir ekmek gönderir, bu hareketini onun yapabileceğinden daha iyi olduğu şeklinde şakayla örtbas ederdi. Ya da küçük çocuklarından birini, içi sıcak çorba dolu büyük bir testiyle ona yolları; içten içe

bunu kendi evladının ağızından almakta haklı olup olmadığını tartışarak. Martin de nankör değildi, çünkü yoksulların hayatını bilirdi ve eğer dünyada bir hayırseverlik varsa, işte bu olduğunu anlardı.

Bir gün, yavrularını evde kalan son yiyeceklerle doyurduktan sonra, Maria son on beş sentini bir galon ucuz şaraba yatırdı. Mutfağına su almaya gelen Martin'i oturup içmeye davet etti. Martin onun sağlığına içti, o da Martin'in sağlığına. Sonra işlerinde başarıya içti, Martin de James Grant'in ortaya çıkıp çamaşır parasını ödemesi umuduna içti. James Grant, faturalarını her zaman ödemeyen bir kalfa marangozdu ve Maria'ya üç dolar borçluydu.

İkisi de ekşi yeni şarabı aç karnına içtiler ve şarap hızla başlarına vurdu. Birbirinden tamamen farklı yaratıklar olmalarına rağmen, sefaletlerinde yalnızdılar ve bu sefalet üstü kapalı bir şekilde görmezden gelinse de, onları birbirine bağlayan bağıdı. Maria, Martin'in on bir yaşına kadar yaşadığı Azor Adaları'nda bulunduğunu öğrenince hayrete düştü. Azorlar'dan ailesiyle birlikte göç ettiği Hawaii Adaları'na da gitmiş olduğunu duyunca iki kat şaşırıldı. Ama Martin, kadınlığa erişip evlendiği o belirli ada olan Maui'de bulunduğunu söyleyince şaşkınlığı sınır tanımaz oldu. Kocasıyla ilk kez tanıştığı Kahului—Martin oraya iki kere gitmişti! Evet, şeker vapurlarını hatırlıyordu ve Martin o vapurlarda çalışmıştı—eh, eh, dünya küçüktü. Peki ya Wailuku! Orasını da mı biliyordu? Plantasyonun baş-lunasını tanıyor muydu? Evet, onunla bir iki kadeh içmişti.

Böylece hatıralara daldılar ve açıklıklarını o sert, ekşi şarapta boğdular. Martin'e gelecek o kadar da karanlık görünmüyordu artık. Başarı tam önünde titriyordu. Onu yakalamak üzereydi. Sonra önündeki yorgunluktan çizgi çizgi olmuş o kadının derin çizgili yüzünü inceledi, çorbalarını ve taze ekmeklerini hatırladı ve içinde en sıcak minnettarlıkla hayırseverliğin yeşerdiğini hissetti.

"Maria," diye patladı birden. "Ne isterdin?"

Kadın şaşkınlıkla ona baktı.

"Şimdi ne isterdin, hemen şu anda, istediğini alabilseydin?"

"Çocuklara ayakkabı—yedi çift ayakkabı."

"Olacak," diye duyurdu Martin; kadın ciddiyetle başını salladı. "Ama büyük bir dilek kastediyorum, istediğin büyük bir şey."

Gözleri iyi niyetle parladı. Onunla dalga geçiyordu; bugünlerde Maria'yla pek az kişi dalga geçerdi.

"İyi düşün," diye uyardı, tam kadın ağzını açmak üzereyken.

"Peki," diye yanıtladı kadın. "İyi düşünüyorum. Ev isterim, bu ev—hep benim, kira ödemem, ayda yedi dolar."

"Olacak," diye kabul etti Martin, "hem de çok yakında. Şimdi büyük dileği dile. Benim Tanrı olduğumu farz et ve sana ne istersen onu alabileceğini söylüyorum. Sen de o şeyi diliyorsun, ben dinliyorum."

Maria bir süre ciddiyetle düşündü.

"Korkmuyor musun?" diye sordu uyarırcasına.

"Hayır, hayır," diye güldü. "Korkmuyorum. Devam et."

"Çok büyük," diye tekrar uyardı.

"Pekala. Söyle."

"Pekâlâ, o zaman—" Hayattan isteyebileceği her şeyi dile getirirken bir çocuk gibi derin bir nefes aldı. "Bir süt çiftliği isterim—iyi bir süt çiftliği. Bol inek, bol toprak, bol otlak. San Le-an yakınında olsun isterim; kızkardeşim orada yaşıyor. Oakland'da süt satarım. Bol para kazanırım. Joe'yla Nick ineğe bakmaz. Okula giderler. Sonra iyi mühendis olurlar, demiryolunda çalışırlar. Evet, süt çiftliği isterim."

Durdu ve Martin'e ışıldayan gözlerle baktı.

"Olacak," diye hemen yanıtladı Martin.

Kadın başını salladı ve kibarca dudaklarını şarap kadehine ve asla verilmeyeceğini bildiği hediyenin vericisine götürdü. Martin'in niyeti iyiydi ve kadın içten içe bu niyeti, hediye de verilmiş gibi takdir ediyordu.

"Hayır, Maria," diye devam etti Martin; "Nick ve Joe süt satmak zorunda kalmayacak ve bütün çocuklar okula gidebilecek, yıl boyunca ayakkabı giyebilecek. Birinci sınıf bir süt çiftliği olacak—her şeyiyle tam. İçinde oturulacak bir ev olacak, atlar için bir ahır ve tabii ki inek barınakları. Tavuklar, domuzlar, sebzeler, meyve ağaçları ve bunun gibi her şey olacak; ve bir iki işçiye yetecek kadar inek olacak. O zaman çocuklara

bakmaktan başka işin kalmayacak. Hatta iyi bir adam bulursan evlenir, o çiftliği işletirken sen rahat edersin."

Ve geleceğinden böyle cömertçe dağıttıktan sonra Martin dönüp tek iyi takım elbisesini rehinciye götürdü. İçinde bulunduğu durum bunu yapacak kadar umutsuzdu, çünkü bu onu Ruth'tan koparıyordu. Giyilebilir ikinci bir takımı yoktu ve kasaba, fırıncıya, hatta arada sırada kızkardeşine gidebilse de, Morse'ların evine bu kadar perişan kıyafetlerle girmeyi hayal etmek haddini aşardı.

Çalışmaya devam etti, sefil ve neredeyse umutsuz. İkinci savaşın kaybedildiği ve çalışmaya gitmek zorunda kalacağı görünmeye başlamıştı. Bunu yaparak herkesi memnun edecekti—bakkalı, kızkardeşini, Ruth'u ve hatta bir aylık oda kirası borçlu olduğu Maria'yı. Daktilosuna iki ay borçluydu ve acentası ödeme ya da makinenin iadesi için bastırıyordu. Çaresizlik içinde, teslim olmaya, taze bir başlangıç yapana kadar kaderle ateşkes yapmaya neredeyse razıyken, Demiryolu Postası için memuriyet sınavlarına girdi. Şaşırtıcı bir şekilde, birinci oldu. İş garantilenmişti, ancak göreve başlama çağrısının ne zaman geleceğini kimse bilmiyordu.

İşte bu en düşük noktada, pürüzsüz işleyen yayıncılık makinesi bozuldu. Bir dişli kaymış ya da bir yağ haznesi kurumuş olmalıydı ki, postacı bir sabah ona incecik, kısa bir zarf getirdi. Martin sol üst köşeye baktı ve Transcontinental Monthly'nin adresini okudu. Kalbi koca bir sıçrayış yaptı ve birden bayılacak gibi oldu; bu batma hissine dizlerinde garip bir titreme eşlik ediyordu. Sendeleyerek odasına girdi ve yatağa oturdu, zarf hâlâ açılmamıştı ve o anda insanların olağanüstü iyi haber aldıklarında nasıl birden ölüverdiklerini anladı.

Elbette bu iyi haberdirdi. O incecik zarfın içinde hiçbir müsvedde yoktu, o halde bu bir kabullenişti. Transcontinental'in elindeki hikâyeyi biliyordu. En korkunç hikâyelerinden biri olan "Çanların Halkası"ydı ve tam beş bin sözcüktü. Birinci sınıf dergiler her zaman kabullendiğinde ödediği için, içeride bir çek vardı. Sözcük başına iki sent—binde yirmi dolar; çek yüz dolar olmalıydı. Yüz dolar! Zarfı yırtıp açarken, tüm borçlarının her kalemi beyninde canlandı—bakkal \$3.85; kasap tam \$4.00; fırıncı \$2.00; manav \$5.00; toplam \$14.85. Sonra oda kirası \$2.50; bir ay daha peşin \$2.50; iki aylık daktilo \$8.00; bir ay peşin \$4.00; toplam \$31.85. Ve son olarak rehincideki rehinleri artı faizi—saat \$5.50; palto \$5.50; bisiklet \$7.75; takım elbise \$5.50 (%60 faiz, ama ne fark ederdi ki?)—genel toplam \$56.10. Sanki havada önünde, aydınlık rakamlarla tüm meblağı ve onu izleyip \$43.90 kalan bakiye bırakan çıkarmayı gördü. Her borcu ödeyip her rehini kurtardığında, cebinde prenlere

yaraşır \$43.90 şingırdayacaktı. Üstelik daktilo ve oda için bir aylık peşin kira da ödenmiş olacaktı.

Bu sırada daktiloyla yazılmış tek sayfalık mektubu çıkarmış ve açmıştı bile. İçinde çek yoktu. Zarfin içine baktı, ışığa tuttu ama gözlerine inanamadı ve titreyen bir aceleyle zarfı yırtıp parçaladı. Çek yoktu. Mektubu okudu, satır satır gözden geçirerek, editörün hikâyesine dair övgülerini geçip mektubun özüne, çekin neden gönderilmediğine dair açıklamaya daldı. Böyle bir açıklama bulamadı, ama onu birden solduran bir şey buldu. Mektup elinden kaydı. Gözleri donuklaştı, yastığa uzandı, battaniyeyi çenesine kadar çekti.

"Çanların Halkası" için beş dolar—beş bin sözcük için beş dolar! Sözcük başına iki sent yerine, bir sente on sözcük! Ve editör onu övmüştü de! Hikâye yayımlandığında çeki alacaktı. Demek ki asgari ücret olarak sözcük başına iki sent ve kabullendiğinde ödeme yapılması tamamen saçmalıktı. Bir yalandı ve onu yoldan çıkarmıştı. Bunu bilseydi yazmaya asla kalkışmazdı. Çalışmaya giderdi—Ruth için çalışmaya. İlk yazmaya kalkıştığı güne döndü ve muazzam zaman kaybı karşısında dehşete kapıldı—hem de bir sente on sözcük için. Hakkında okuduğu yazarların diğer yüksek kazançları da yalan olmalıydı. Yazarlıkla ilgili ikinci el fikirleri yanlıştı, çünkü işte kanıtı buydu.

Transcontinental yirmi beş sente satılıyordu ve vakur, sanatsal kapağı birinci sınıf dergiler arasında olduğunu ilan ediyordu. Ağırbaşlı, saygın bir dergiydi ve o doğmadan çok önce kesintisiz yayımlanıyordu. Hatta dış kapağında her ay dünyanın büyük yazarlarından birinin sözleri basılıydı; bu sözler, ilk ışıltıları aynı kapakların içinde görünmüş bir edebiyat yıldızı tarafından Transcontinental'in ilham edilmiş misyonunu ilan ediyordu. Ve o yüce, yüksek, gökten ilham alan Transcontinental, beş bin sözcük için beş dolar ödüyordu! Büyük yazar kısa süre önce yabancı bir diyarda ölmüştü—sefil bir yoksulluk içinde, diye hatırladı Martin; yazarların aldığı muhteşem ücret düşünülünce buna şaşmamalıydı.

İşte yemi yutmuştu, gazetelerin yazarlar ve kazançları hakkındaki yalanlarını ve bunun için iki yıl harcamıştı. Ama şimdi yemi tükürecekti. Bir satır daha asla yazmayacaktı. Ruth'un yapmasını istediğini, herkesin yapmasını istediğini yapacaktı—bir iş bulacaktı. Çalışmaya gitme düşüncesi ona Joe'yu hatırlattı—Joe, hiçbir işin olmadığı diyarı arşınıyordu. Martin büyük bir kıskançlıkla iç geçirdi. Günlerce süren günde on dokuz saatin tepkisi üzerinde ağırdı. Ama öte yandan, Joe âşık değildi, aşkın hiçbir sorumluluğunu taşııyordu ve hiçbir işin olmadığı diyarda aylıklık edebilirdi.

Oysa Martin için çalışacak bir şey vardı ve çalışmaya gidecekti. Ertesi sabah erkenden iş aramaya çıkacaktı. Ve Ruth'a da yolunu düzelttiğini ve babasının ofisinde çalışmaya razı olduğunu bildirecekti.

Beş bin sözcük için beş dolar, bir sente on sözcük, sanatın piyasa fiyatı. Bunun hayal kırıklığı, yalanı, kepezeliği düşüncelerinde ağır basıyordu; kapalı göz kapaklarının altında ateşli rakamlarla bakkala borçlu olduğu "\$3.85" yanıyordu. Titredi ve kemiklerinde bir sızı fark etti. Özellikle belinin alt kısmı ağrıyordu. Baş ağrıyordu, tepesi ağrıyordu, arkası ağrıyordu, içindeki beyin ağrıyor ve şişiyor gibiydi, kaşlarının üzerindeki ağrı ise dayanılmazdı. Ve kaşlarının altında, göz kapaklarının altına yerleşmiş, acımasız "\$3.85" duruyordu. Ondan kaçmak için gözlerini açtı ama odanın beyaz ışığı göz yuvalarını dağlar gibi oldu ve onu gözlerini kapatmaya zorladı, "\$3.85" yine karşısındaydı.

Beş bin sözcük için beş dolar, bir sente on sözcük—bu özel düşünce beynine yerleşti ve göz kapaklarının altındaki "\$3.85"ten kaçabildiğinden daha fazla kaçamazdı ondan. İkincisinde bir değişim olmuş gibiydi ve merakla izledi, ta ki yerine "\$2.00" yanana kadar. Ha, diye düşündü, bu fırındı. Sonra beliren miktar "\$2.50"ydi. Kafasını karıştırdı ve hayat memmat meselesiymiş gibi üzerinde düşündü. Birine iki buçuk dolar borçluydu, orası kesindi, ama kimdi bu? Bunu bulmak, buyurgan ve kötücül bir evren tarafından kendisine verilmiş görevdi ve zihninin sonsuz koridorlarında dolaştı, her türden hurda odayı ve anılar ve bilgilerle dolu odacıkları boşuna cevabı ararken açtı. Birkaç asır sonra, kolayca, çabasızca, bunun Maria olduğu geldi aklına. Büyük bir rahatlamayla ruhunu göz kapaklarının altındaki işkence perdesine çevirdi. Sorunu çözmüştü; artık dinlenebilirdi. Ama hayır, "\$2.50" söndü ve yerine "\$8.00" yandı. Bu kimdi? Yine aklının o kasvetli çemberini dolaşıp bulmalıydı.

Bu arayışta ne kadar zaman geçirdi bilmiyordu, ama muazzam bir zaman dilimi geçmiş gibi görüldükten sonra, kapıya vurulması ve Maria'nın hasta olup olmadığını sormasıyla kendine geldi. Tanımadığı boğuk bir sesle, sadece kestirdiğini söyleyerek yanıtladı. Odadaki gecenin karanlığını fark edince şaşırıldı. Mektubu öğleden sonra iki civarında almıştı ve hasta olduğunu anladı.

Sonra "\$8.00" göz kapaklarının altında yeniden için için yanmaya başladı ve kendini tekrar esarete verdi. Ama kurnazlaştı. Zihninde dolaşmasına gerek yoktu. Aptallık etmişti. Bir kol çekti ve zihnini etrafında döndürdü, korkunç bir çarkifelek, bir anı atlıkarıncası, dönen bir bilgelik küresi yarattı. Gittikçe daha hızlı döndü, ta ki girdabı onu içine çekip kara kaosun içinde fırl fırl savurana dek.

Oldukça doğal bir şekilde kendini bir ütü masasında, kolalanmış manşetleri beslerken buldu. Ama beslerken manşetlerin üzerinde rakamlar basılı olduğunu fark etti. Yeni bir çamaşır işaretleme yöntemi bu, diye düşündü, ta ki yakından bakıp manşetlerden birinde "\$3.85" görene dek. Sonra anladı ki bu bakkal faturasıydı ve bunlar ütü makinesinin tamburunda uçuşan faturalarıydı. Aklına kurnazca bir fikir geldi. Faturaları yere atar, böylece ödemekten kurtulurdu. Düşünür düşünmez yaptı ve manşetleri, alışılmadık derecede kirli bir zemine fırlatırken kindarca buruşturdu. Yığın büyüdükçe büyüdü ve her fatura bin kez tekrarlanmasına rağmen, Maria'ya borçlu olduğu iki buçuk dolarlık yalnızca bir tane bulabildi. Bu, Maria'nın ödeme için baskı yapmayacağı anlamına geliyordu ve cömertçe ödeyeceği tek faturanın bu olacağına karar verdi; bu yüzden atılmış yığının içinde onunkini aramaya başladı. Çaresizce aradı, çağlar boyunca ve hâlâ arıyordu ki otelin müdürü, şişman Hollandalı içeri girdi. Yüzü öfkeyle parlıyordu ve evrenin her yanında yankılanan gür bir sesle bağırdı: "O manşetlerin bedelini ücretinden keseceğim!" Manşet yığını bir dağa dönüştü ve Martin bunları ödemek için bin yıl çalışmaya mahkûm olduğunu anladı. Yapacak başka bir şey kalmamıştı, müdürü öldürüp çamaşırhaneyi yakmaktan başka. Ama şişman Hollandalı onu engelledi, ensesinden yakalayıp bir aşağı bir yukarı zıplattı. Onu ütü masalarının, sobanın ve ütü makinelerinin üzerinde, sonra yıkama odasına ve sıkma makinesiyle çamaşır makinesinin üzerinde zıplattı. Martin dişleri takırdayana ve başı ağrıyana kadar zıplatıldı ve Hollandalı'nın bu kadar güçlü olmasına hayret etti.

Sonra kendini yine ütü makinesinin önünde buldu, bu sefer diğer taraftan bir dergi editörünün beslediği manşetleri alıyordu. Her manşet bir çekti ve Martin onları endişeyle, beklenti ateşiyle inceledi, ama hepsi boştu. Bir milyon yıl kadar orada durup boş çekleri aldı, doldurulmuş olabilir korkusuyla hiçbirini kaçırmadı. Sonunda buldu. Titreyen parmaklarıyla ışığa tuttu. Beş dolardı. "Ha! Ha!" diye güldü ütü makinesinin öteki yanındaki editör. "Pekâlâ, o zaman seni öldüreceğim," dedi Martin. Baltayı almak için yıkama odasına gitti ve Joe'yu müsveddeleri kolalarken buldu. Onu durdurmayı denedi, sonra baltayı ona savurdu. Ama balta havada asılı kaldı, çünkü Martin kendini bir kar fırtınasının ortasında, ütü odasında buldu. Hayır, yağın kar değildi, büyük meblağlı çeklerdi, en küçüğü bin dolardan az değildi. Onları toplamaya ve ayıklamaya başladı, yüzerli paketler halinde, her paketi sıkıca sicimle bağlayarak.

İşinden başını kaldırdı ve Joe'nun önünde durup ütülerini, kolalı gömlekleri ve müsveddeleri jonglörük yaptığını gördü. Arada sırada uzanıp bir deste çeki, çatının içinden geçip muazzam bir daire çizerek gözden kaybolan uçan karmaşaya ekliyordu. Martin ona vurdu ama Joe baltayı kaptı ve onu da uçan daireye ekledi. Sonra Martin'i

yakalayıp ekledi. Martin çatıdan yukarı çıktı, müsveddelere tutunarak, öyle ki yere indiğinde kocaman bir kucak dolusuyla inmişti. Ama iner inmez tekrar yukarı, ikinci, üçüncü ve sayısız kez dairenin etrafında uçtu. Uzaktan çocuksu bir tiz ses şarkı söylüyordu: "Beni tekrar döndür Willie, dön, dön, dön."

Çeklerin, kolalı gömleklerin ve müsveddelerin Samanyolu'nun ortasında baltayı geri aldı ve aşağı indiğinde Joe'yu öldürmeye hazırlandı. Ama inmedi. Bunun yerine, sabah saat ikide, ince duvarın ardından iniltilerini duyan Maria odasına geldi, vücuduna sıcak ütüler ve ağrıyan gözlerine nemli bezler koydu.

Bölüm 26

BÖLÜM XXVI.

Martin Eden sabah iş aramaya çıkmadı. Öğleden sonra geç saatlerde sayıklamalarından sıyrıldı ve ağrıyan gözleriyle odayı süzdü. Silva soyundan sekiz yaşındaki Mary, nöbet tutuyordu ve bilincinin geri döndüğünü görünce bir çığlık kopardı. Maria mutfaktan odaya koştu. Nasırlı elini Martin'in ateşli alınına koydu ve nabzını yokladı.

"Yemek ister misin?" diye sordu.

Başını salladı. Yemek en uzak arzusuydu ve hayatında hiç aç olup olmadığını merak etti.

"Hastayım, Maria," dedi zayıfça. "Neyim var? Biliyor musun?"

"Grip," diye yanıtladı. "İki üç güne iyi olursun. Şimdi yemesen iyi olur. Sonra çok yiyebilirsin, yarın belki yiyebilirsin."

Martin hastalığa alışık değildi ve Maria'yla küçük kızı onu yalnız bırakınca, kalkıp giyinmeye çabaladı. Fırlayan beyni ve açık tutamadığı kadar ağrıyan gözleriyle, azami bir irade çabasıyla yataktan çıkmayı başardı, ancak duyuları onu masanın üzerinde mahsur bıraktı. Yarım saat sonra yatağa dönmeyi başardı ve orada, gözleri kapalı yatıp çeşitli ağrılarını ve güçsüzlüklerini analiz etmekle yetindi. Maria alnındaki soğuk bezleri değiştirmek için birkaç kez geldi. Bunun dışında onu rahat bıraktı, gevezelikle onu rahatsız etmeyecek kadar akıllıydı. Bu Martin'i minnettarlığa boğdu ve içinden mırıldandı, "Maria, süt çiftliğin olacak, tamam, tamam."

Sonra dünün derine gömülü geçmişini hatırladı.

Transcontinental'den o mektubu alalı bir ömür geçmiş gibiydi, her şey biteli ve yeni bir sayfa açılalı bir ömür. Okunu atmıştı, hem de sert atmıştı ve şimdi sırtüstü yatıyordu. Kendini aç bırakmasaydı, gribe yakalanmazdı. Zayıf düşmüştü ve sistemine giren hastalık mikrobunu atacak gücü yoktu. Sonuç buydu işte.

"İnsan koca bir kütüphane yazıp kendi hayatını kaybetmekle ne kazanır?" diye yüksek sesle sordu. "Burası bana göre değil. Bana göre edebiyat artık yok. Ben muhasebe ve deftere, aylık maaşa ve Ruth'la küçük bir eve."

İki gün sonra, bir yumurta, iki dilim kızarmış ekmek yiyip bir fincan çay içtikten sonra postasını istedi, ama gözleri hâlâ okuyamayacak kadar ağrıyordu.

"Benim için oku, Maria," dedi. "Büyük, uzun mektupları boşver. Masanın altına at. Küçük mektupları bana oku."

"Okuyamam," cevabı geldi. "Teresa okula gidiyor, o okuyabilir."

Böylece dokuz yaşındaki Teresa Silva mektuplarını açıp ona okudu. Daktilo şirketinden gelen uzun bir ödeme ihtarını dalgın dalgın dinledi, akli iş bulmanın yolları ve araçlarıyla meşguldü. Birden kendine gelip sarsıldı.

"Öykünüzdeki tüm dizi hakları için size kırk dolar teklif ediyoruz," diye heceleyerek okudu Teresa, "önerilen değişiklikleri yapmanıza izin vermeniz koşuluyla."

"Bu hangi dergi?" diye bağırdı Martin. "Ver şunu bana!"

Artık okuyabiliyordu ve bu eylemin acısını fark etmiyordu. Ona kırk dolar teklif eden White Mouse'du ve hikâye, diğer erken dönem korku öykülerinden biri olan "Anafor"du. Mektubu tekrar tekrar okudu. Editör ona fikri doğru işlemediğini, ama satın aldıklarının fikrin kendisi olduğunu, çünkü özgün olduğunu açıkça söylüyordu. Hikâyeyi üçte bir oranında kısaltabilirlerse, alacaklar ve cevabını alır almaz kırk dolar göndereceklerdi.

Kalem ve mürekkep istedi ve editöre, isterse hikâyeyi üçte üç oranında kısaltabileceğini ve kırk doları hemen göndermesini söyledi.

Teresa mektubu posta kutusuna gönderdikten sonra Martin arkaya yaslandı ve düşündü. Demek ki yalan değildi sonuçta. White Mouse kabullendiğinde ödeme yapıyordu. "Anafor"da üç bin sözcük vardı. Üçte bir kısaltılırsa iki bin olurdu. Kırk dolara bu, sözcük başına iki sent ederdi. Kabullendiğinde ödeme ve sözcük başına iki sent—gazeteler doğruyu söylemişti. Oysa White Mouse'u üçüncü sınıf sanmıştı! Belli ki dergileri bilmiyordu. Transcontinental'i birinci sınıf zannetmişti, oysa on sözcüğe bir sent ödüyordu. White Mouse'u değersiz diye sınıflandırmıştı, oysa Transcontinental'den yirmi kat fazla ödüyor ve kabullendiğinde ödeme yapıyordu.

Emin olduğu bir Şey vardı: iyileŐince iş aramaya çıkmayacaktı. Kafasında "Anafor" kadar iyi daha birçok hikâye vardı ve tanesi kırk dolardan, herhangi bir iş ya da pozisyonun çok daha fazla kazanabilirdi. Tam savaşın kaybedildiğini düşünürken, kazanılmıŐtı. Kariyerini kanıtlamıştı. Yol açıktı. White Mouse'la başlayarak, büyüyen müşteri listesine dergi üstüne dergi ekleyecekti. Angarya işler bir kenara bırakılabilirdi. Aslında onlar boşa harcanmış zamandı, çünkü ona bir dolar bile kazandırmamıŐlardı. Kendini işe verecekti, iyi işe ve içindeki en iyiyi dökecekti. Keşke Ruth burada olsaydı da sevincini paylaŐsaydı ve yatakta bırakılmış mektupları karıştırırken, ondan bir tane buldu. Tatlı bir sitem doluydu, bu kadar korkunç bir süredir neden uzak durduğunu merak ediyordu. Mektubu hayranlıkla tekrar okudu, el yazısının üzerinde oyalanarak, kaleminin her vuruşunu severek ve sonunda imzasını öperek.

Ve cevap verirken, pervasızca onu görmeye gelmediğini çünkü en iyi giysilerinin rehinde olduğunu söyledi. Hasta olduğunu ama neredeyse iyileŐtiđini ve on gün ya da iki hafta içinde (bir mektubun New York'a gidip gelmesi kadar sürede) giysilerini kurtarıp onunla buluŐacađını yazdı.

Ama Ruth on gün ya da iki hafta beklemek istemedi. Üstelik sevgilisi hastaydı. Ertesi öğleden sonra, Arthur'la birlikte Morse'ların arabasıyla geldi; bu, Silva kabilesinin ve sokaktaki tüm veletlerin kayıtsız Şartsız neşesine, Maria'nınsa dehşetine yol açtı. Maria, küçük ön verandada ziyaretçilerin etrafını saran Silva'ların kulaklarını çekti ve her zamankinden beter bir İngilizceyle görünüşü için özür dilemeye çalıştı. Sabun lekeli kollardan sıvanmıŐ kollar ve belindeki ıslak çuval, yakalandığı işi anlatıyordu. Bu kadar Şık iki genç insanın kiracısını sormasıyla öylesine telaŐlanmıştı ki, onları küçük salona oturmaya davet etmeyi unuttu. Martin'in odasına girmek için, devam eden büyük amaŐırdan dolayı sıcak, nemli ve buharlı mutfaktan geçtiler. Maria heyecanından yatak odasıyla yatak odası dolabının kapılarını birbirine sıkıştırdı ve beş dakika boyunca, aralık kapıdan, sabun köpüğü ve kir kokan buhar bulutları hasta odasına doldu.

Ruth sağa sola ark ederek, masa ve yatak arasındaki dar geçidi aÇıp Martin'in yanına varmayı başardı; ama Arthur fazla geniş ark etti ve Martin'in yemek yaptığı köşede tencere tavaların Őangırtısıyla takılıp kaldı. Arthur fazla oyalanmadı. Ruth tek sandalyeye oturdu ve Arthur görevini yapmış olarak dışarı çıkıp kapının yanında durdu; yedi hayran Silva'nın merkezi olmuştu, ona bir yan gösterisindeki meraklı bir gösteriye bakar gibi bakıyorlardı. Arabanın çevresinde onlarca blok öteden toplanmıŐ çocuklar, trajik ve korkunç bir son bekleyerek bekleŐiyorlardı. Sokaklarında arabalar

sadece düğün ve cenazelerde görülürdü. Oysa bu ne evlilik ne ölümdü: öyleyse bu, deneyimi aşan ve beklemeye fazlasıyla değer bir şeydi.

Martin Ruth'u görmek için çıldırmıştı. Özünde bir aşk doğası vardı ve ortalama bir insandan daha fazla sempati ihtiyacı taşıyordu. Sempatiye açlık çekiyordu—ki bu onun için akıllıca bir anlayış anlamına geliyordu—ve Ruth'un sempatisinin büyük ölçüde duygusal ve incelikli olduğunu, sempati nesnelere anlamaktan çok doğasının nezaketinden kaynaklandığını henüz öğrenmemişti. Bu yüzden Martin elini tutup sevinçle konuşurken, Ruth'un ona olan sevgisi onun elini sıkmasına ve Martin'in çaresizliğini ve acının yüzüne vurduğu izleri görünce gözlerinin nemlenip parlamasına yol açtı.

Ama Martin ona iki kabullenişinden, Transcontinental'den gelen mektubu alınca duyduğu umutsuzluktan ve White Mouse'dan geleni alınca duyduğu karşılık gelen sevinçten bahsederken, Ruth onu takip edemiyordu. Söylediği kelimeleri duyuyor ve gerçek anlamlarını anlıyordu, ama onun umutsuzluğunda ve sevincinde onunla birlikte değildi. Kendi kabuğundan çıkamıyordu. Onun için önemli olan dergilere hikâyeye satmak değildi. Onun için önemli olan evlilikti. Bunun farkında değildi, tıpkı Martin'in bir işe girmesini arzulamasının anneliğin içgüdüsel ve hazırlayıcı dürtüsü olduğunun farkında olmadığı gibi. Kendisine açık ve net terimlerle söylenecekti utanırdı, sonra belki de öfkelenir ve tek ilgisinin sevdiği adam ve onun kendini en iyi şekilde geliştirmesi arzusu olduğunu iddia ederdi. Bu yüzden Martin, seçtiği işinin dünyada gördüğü ilk başarıyla coşmuş bir halde ona yüreğini dökerken, o sadece çıplak sözcüklere kulak veriyor, arada sırada odaya bakıp gördükleri karşısında şok oluyordu.

Ruth ilk kez yoksulluğun sefil yüzüne bakıyordu. Açlık çeken âşıklar ona her zaman romantik gelmişti—ama açlık çeken âşıkların nasıl yaşadığı hakkında hiçbir fikri yoktu. Bunun böyle olabileceğini asla hayal etmemişti. Bakışları sürekli odadan ona, ondan tekrar odaya kayıyordu. Mutfaktan onunla birlikte gelen kirli çamaşırların buharlı kokusu mide bulandırıcıydı. Martin bu kokuya batmış olmalıydı, diye düşündü Ruth, o korkunç kadın sık sık yıkıyorsa. Aşağılığın bulaşıcılığı böyle bir şeydi. Martin'e baktığında, çevresinin üzerinde bıraktığı lekeyi görür gibi oluyordu. Onu hiç tıraşsız görmemişti ve yüzündeki üç günlük sakal ona iğrenç geliyordu. Sadece Silva evinin içine ve dışına aynı karanlık ve kasvetli görünümü vermekle kalmıyor, aynı zamanda onda tiksindiği o hayvansı gücü vurguluyor gibiydi. Ve işte buradaydı, ona gururla anlattığı iki kabulleniş yüzünden deliliğinde iyice pekişiyordu.

Biraz daha dayansa teslim olacak ve çalışmaya gidecekti. Şimdi bu korkunç evde yazıp birkaç ay daha açlık çekmeye devam edecekti.

"Bu koku ne?" diye sordu birden.

"Maria'nın çamaşır kokularından biri herhalde," cevabını verdi. "Ben oldukça alıştım."

"Hayır, hayır; o değil. Başka bir şey. Bayat, hasta edici bir koku."

Martin cevap vermeden önce havayı kokladı.

"Bayat tütün dumanı dışında bir şey koklamıyorum," dedi.

"İşte bu. Korkunç. Neden bu kadar çok sigara içiyorsun, Martin?"

"Bilmiyorum, yalnızken her zamankinden fazla içiyorum o kadar. Ayrıca çok eski bir alışkanlık. Daha çocukken öğrendim."

"Hoş bir alışkanlık değil, biliyorsun," diye azarladı. "Göge kadar kokuyor."

"Bu tütünün suçu. Sadece en ucuzunu alabiliyorum. Ama şu kırk dolarlık çeki alana kadar bekle. Meleklerle bile rahatsızlık vermeyecek bir marka kullanacağım. Ama o kadar da kötü değildi, değil mi, üç günde iki kabulleniş? Bu kırk beş dolar neredeyse tüm borçlarımı öder."

"İki yıllık çalışma için mi?" diye sordu.

"Hayır, bir haftadan az çalışma için. Lütfen masanın uzak köşesindeki o kitabı uzatır mısın, gri kapaklı hesap defterini." Açtı ve sayfaları hızla çevirmeye başladı. "Evet, haklıymışım. 'Çanların Halkası' için dört gün, 'Anafor' için iki gün. Bir haftalık çalışma için kırk beş dolar, ayda yüz seksen dolar. Bu, talep edebileceğim herhangi bir maaşı geçiyor. Üstelik daha yeni başlıyorum. Sana almanı istediğim her şeyi almak için ayda bin dolar çok fazla değil. Ayda beş yüz dolar maaş çok az olurdu. Bu kırk beş dolar sadece bir başlangıç. Tam yoluma girene kadar bekle. O zaman dumanımı izle."

Ruth onun argo söyleyişini yanlış anladı ve sigaraya döndü.

"Zaten yeterinden fazla sigara içiyorsun ve tütün markası bir şey değiştirmez. Markası ne olursa olsun, sigara içmenin kendisi hoş değil. Sen bir bacasın, yaşayan bir volkan, gezen bir duman bacasısın ve mükemmel bir rezaletsin, sevgili Martin, biliyorsun öylesin."

Ona doğru eğildi, gözlerinde yalvarışla ve Martin onun narin yüzüne, berrak, duru gözlerine bakarken, eskiden olduğu gibi kendi değersizliği çarptı gözüne.

"Keşke artık sigara içmesen," diye fısıldadı. "Lütfen, benim—hatırma."

"Pekala, içmeyeceğim," diye haykırdı. "Ne istersen yaparım, sevgili aşkım, her şeyi; bilirsin."

Büyük bir ayartma sardı onu. Israrlı bir şekilde, doğasının geniş, rahat yanını görmüştü ve ondan yazma girişimlerini bırakmasını isterse, dileğini yerine getireceğinden emindi. Geçen o hızlı an içinde sözcükler dudaklarında titredi. Ama söylemedi. Yeterince cesur değildi; tam olarak cesaret edemedi. Bunun yerine, ona doğru eğilip kollarına girdi ve mırıldandı:

"Aslında benim için değil, Martin, kendin için olduğunu biliyorsun. Eminim sigara içmek sana zarar veriyor; üstelik bir şeye, hele bir uyuşturucuya köle olmak iyi değil."

"Hep senin kölen olacağım," diye gülümsedi.

"Öyleyse emirlerimi vermeye başlayayım."

Ona muzipçe baktı, ama derinlerde en büyük talebini belirtmediği için çoktan pişmanlık duyuyordu.

"Sadece itaat etmek için yaşıyorum, majesteleri."

"Pekâlâ, o halde ilk emrim şudur: Her gün tıraş olmayı ihmal etmeyeceksin. Yanağımı nasıl çizdiğine bak."

Böylece okşamalar ve aşk kahkahalarıyla sona erdi. Ama bir puan kazanmıştı ve bir seferde birden fazlasını bekleyemezdi. Onu sigarayı bıraktığı için kadınsı bir gurur duyuyordu. Bir dahaki sefere onu bir işe girmeye ikna edecekti, çünkü istediği her şeyi yapacağını söylememiş miydi?

Yanından ayrılıp odayı keşfe çıktı, tavandaki not iplerini inceledi, bisikletini tavana asmak için kullanılan donanımın gizemini öğrendi ve masanın altındaki müsvedde yığınının üzüldü—ki bu onun için sadece boşa harcanmış zamanı temsil ediyordu. Gaz ocağı hayranlığını kazandı, ama yiyecek raflarını incelediğinde onları boş buldu.

"Ne, yiyecek hiçbir şeyin yok, seni zavallı," dedi şefkatli bir merhametle. "Aç olmalısın."

"Yiyeceklerimi Maria'nın dolabında ve kilerinde saklıyorum," diye yalan söyledi. "Orada daha iyi duruyor. Aç kalmam tehlikesi yok. Şuna bak."

Yanına dönmüştü ve Martin'in dirseğinden kolunu bükmesini izledi; pazısı gömleğinin kolunun altında kıvrılıp ağır ve sert bir kas yumrusuna dönüşüyordu. Görüntü onu itiyordu. Duygusal olarak, bundan hoşlanmıyordu. Ama nabızı, kanı, her zerresi onu seviyor ve arzuluyordu ve eski, açıklanamaz şekilde, ondan uzaklaşmıyor, ona doğru eğiliyordu. Ve onu kollarına alıp ezdiği sonraki anda, beyni—hayatın görünüşteki yönleriyle ilgilenen—isyandı; kalbiyse—hayatın kendisiyle ilgilenen kadın—zafer sarhoşluğuyla coşuyordu. İşte böyle anlarda Martin'e olan aşkının büyüklüğünü sonuna kadar hissediyordu, çünkü güçlü kollarının onu sarması, sıkıca tutması, ateşli kavrayışlarıyla canını yakması neredeyse bir zevk baygınlığıydı. Böyle anlarda standartlarına ihanetinin, kendi yüksek ideallerini çiğneyişinin ve en önemlisi anne babasına sessiz itaatsizliğinin gerekçesini buluyordu. Onlar bu adamla evlenmesini istemiyordu. Onu sevmesi onları şok ediyordu. Bazen, ondan uzaktayken, serin ve mantıklı bir yaratırken bu onu da şok ediyordu. Onunlayken onu seviyordu—doğrusu, bazen tedirgin ve endişeli bir aşk; ama aşktı işte, ondan daha güçlü bir aşk.

"Bu grip bir şey değil," diyordu. "Biraz acıtıyor ve insana kötü bir baş ağrısı veriyor, ama kırık kemik hummasıyla kıyaslanmaz."

"Onu da mı geçirdin?" diye sordu dalgın dalgın, kollarında bulduğu o gökten gelen gerekçeye odaklanmıştı.

Böylece, dalgın sorularla onu yönlendirdi, ta ki sözleri onu birden ürkütüncüye dek.

Ateşi, Hawaii Adaları'ndan birinde, otuz cüzamlının olduğu gizli bir kolonide geçirmişti.

"Ama neden oraya gittin?" diye sordu.

Böyle kraliyetçe bir beden umursamazlığı suç gibi geliyordu.

"Bilmediğim için," diye cevapladı. "Cüzamlıları hiç hayal etmemiştim. Şalupayı terk edip sahile çıktığımda, saklanacak bir yer bulmak için içeriye yöneldim. Üç gün boyunca ormanda yabani olarak yetişen guavalarla, ohia elmalarıyla ve muzlarla beslendim. Dördüncü gün patikayı buldum—sadece bir ayak izi. İçeriye gidiyordu ve yukarı çıkıyordu. Gitmek istediğim yöndü ve yeni kullanılmış gibi görünüyordu. Bir yerde, bir bıçak sırtından daha geniş olmayan bir sırtın tepesinden geçiyordu. Patika

tepede üç fittten geniş değildi ve sırtın iki yanı da yüzlerce fit derinliğinde uçurlara iniyordu. Bol cephaneli tek bir adam, onu yüz bine karşı tutabilirdi.

"Saklanma yerine giden tek yol buydu. Patikayı bulduktan üç saat sonra oradaydım, lav zirvelerinin ortasında küçük bir dağ vadisinde, bir cepte. Her yer teraslanmış taro tarlalarıydı, meyve ağaçları vardı ve sekiz on tane saz kulübe. Ama sakinlerini görür görmez neye çarptığımı anladım. Onları bir görüş yeterdi."

"Ne yaptın?" diye sordu Ruth nefes nefese, tıpkı bir Desdemona gibi, dehşet içinde ve büyülenmiş halde dinleyerek.

"Yapacak bir şey yoktu. Liderleri, oldukça ilerlemiş, iyi kalpli bir adamdı ama bir kral gibi hüküm sürüyordu. Küçük vadiyi keşfetmiş ve yerleşimi kurmuştu—ki bunların hepsi yasaya aykırıydı. Ama silahları, bol cephanesi vardı ve yabani sığır ve yabani domuz atmaya alışkın o Kanakalar ölümcül nişancıları. Hayır, Martin Eden için kaçmak söz konusu değildi. Kaldı—üç ay."

"Ama nasıl kaçtın?"

"Orada bir kız olmasaydı hâlâ orada olurdu, yarı Çinli, dörtte bir beyaz, dörtte bir Hawaiiili. Zavallı şey, bir güzeldi ve iyi eğitimliydi. Honolulu'daki annesinin bir milyon falan değeri vardı. İşte bu kız sonunda beni kaçırdı. Annesi yerleşimi finanse ediyordu, anlıyorsun, bu yüzden kız gitmeme izin verdiği için cezalandırılmaktan korkmuyordu. Ama önce gitmeme izin vermemin bedeli olarak bana yemin ettirdi—saklanma yerini asla ifşa etmeyeceğime; ve ben de hiç ifşa etmedim. Bundan ilk kez bahsediyorum. Kızda cüzzamın sadece ilk belirtileri vardı. Sağ elinin parmakları hafifçe kıvrılmıştı ve kolunda küçük bir leke vardı. Hepsi bu kadar. Sanırım şimdi ölmüştür."

"Ama korkmadın mı? Ve o korkunç hastalığa yakalanmadan kaçtığına sevinmedin mi?"

"Şey," itiraf etti, "ilk başta biraz ürperdim; ama sonra alıştım. Yine de o zavallı kıza üzülüyordum. Bu, korkmayı unutturdu bana. Ruhu ve görünüşüyle öyle bir güzeldi ki, sadece hafifçe dokunulmuştu; ama orada, ilkel bir vahşinin hayatını yaşayarak ve yavaşça çürüyerek yatmaya mahkûmdu. Cüzzam hayal edebileceğinden çok daha korkunç."

"Zavallı şey," diye mırıldandı Ruth yumuşakça. "Gitmene izin vermesi şaşırtıcı."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Martin farkında olmadan.

"Çünkü seni seviyor olmalı," dedi Ruth yine yumuşakça. "Açıkçası, sevmiyor muydu?"

Martin'in çamaşırhanedeki çalışmasıyla ve yaşadığı ev içi hayatla solmuş olan güneş yanığı, açlık ve hastalık yüzünü daha da solgunlaştırmıştı; ve bu solgunluğun üzerinden yavaş bir kızarma dalgası geçti. Konuşmak için ağzını açıyordu ama Ruth onu durdurdu.

"Boşver, cevap verme; gerek yok," diye güldü.

Ama Martin'e kakhahasında metalik bir şey varmış ve gözlerindeki ışık soğukmuş gibi geldi. Birden, Kuzey Pasifik'te bir keresinde yaşadığı bir fırtınayı hatırlattı ona. Ve bir an için fırtınanın hayali gözlerinin önünde yükseldi—gece vakti bir fırtına, açık bir gökyüzü ve dolunay altında, kocaman dalgaların ayışığında soğuk soğuk parıldadığı. Sonra, cüzzam sığınağındaki kızı gördü ve onu sevdiği için bıraktığını hatırladı.

"Soyluydu," dedi basitçe. "Bana hayat verdi."

Olayın hepsi buydu, ama Ruth'un boğazında kuru bir hıçkırığı boğduğunu duydu ve pencereden dışarı bakmak için yüzünü çevirdiğini fark etti. Yüzünü tekrar ona döndürdüğünde, sakindi ve gözlerinde fırtınanın izi yoktu.

"Ne aptalım," dedi acıklı bir sesle. "Ama elimde değil. Seni o kadar çok seviyorum ki, Martin, seviyorum, seviyorum. Zamanla daha hoşgörülü olacağım, ama şimdilik geçmişin hayaletlerini kıskanmaktan kendimi alamıyorum ve biliyorsun geçmişin hayalet dolu."

"Öyle olmalı," diye susturdu itirazını. "Başka türlü olamazdı. Zavallı Arthur bana gelmem için işaret ediyor. Beklemekten yoruldu. Şimdi hoşça kal, sevgilim."

"Eczacıların hazırladığı, erkeklerin tütün kullanmayı bırakmasına yardımcı olan bir karışım var," diye seslendi kapıdan geri, "ve sana biraz göndereceğim."

Kapı kapandı, ama tekrar açıldı.

"Seviyorum, seviyorum," diye fısıldadı ona; ve bu sefer gerçekten gitmişti.

Maria, Ruth'un giysilerinin dokusunu ve kesimini (bilinmeyen, gizemli bir şekilde güzel bir etki yaratan bir kesim) fark eden ama yine de keskin gözlerle, hayran bakışlarla onu arabaya kadar geçirdi. Hayal kırıklığına uğramış velet kalabalığı, araba

gözden kaybolana kadar baktı, sonra bakışlarını sokağın en önemli kişisi haline gelmiş Maria'ya çevirdi. Ama Maria'nın soyundan biri, o sık ziyaretçilerin kiracı için geldiğini duyurarak Maria'nın itibarını mahvetti. Bundan sonra Maria eski bilinmezliğine geri döndü ve Martin mahalledeki küçüklerin kendisine gösterdiği saygılı tavrı fark etmeye başladı. Maria'ya gelince, Martin onun gözündeki değerini tam yüzde yüz artırmıştı ve eğer Portekizli bakkal o öğleden sonraki araba ziyaretine tanık olsaydı, Martin'e üç dolar seksen beş sentlik ek kredi verirdi.

Bölüm 27

BÖLÜM XXVII.

Martin'in iyi talihinin güneşi doğdu. Ruth'un ziyaretinden bir gün sonra, New York'tan bir skandal haftalığından üç şiiri için üç dolarlık bir çek aldı. İki gün sonra Chicago'da yayımlanan bir gazete "Define Avcıları"nı kabul etti ve yayımlandığında on dolar ödeyeceğine söz verdi. Fiyat düşüktü, ama bu onun yazdığı ilk makaleydi, düşüncesini basılı sayfada ifade etmeye yönelik ilk girişimi. Hepsini taçlandırarak şekilde, ikinci girişimi olan erkek çocuklar için macera dizisi, hafta bitmeden kendine Gençlik ve Yaşlılık adını veren bir gençlik aylığı tarafından kabul edildi. Dizi yirmi bir bin sözcüktü ve yayımlandığında on altı dolar ödemeyi teklif ediyorlardı—ki bu bin sözcük başına yetmiş beş sent gibi bir şeydi; ama aynı şekilde doğruyd ki bu, yazmaya çalıştığı ikinci şeydi ve kendisi de bunun beceriksiz değersizliğinin tamamen farkındaydı.

Ama en erken çabaları bile sıradanlığın beceriksizliğiyle işaretlenmemişti. Onları karakterize eden şey, fazla büyük gücün beceriksizliğiydi—çaylağın, koçbaşlarıyla kelebekleri ezip savaş sopasıyla vinyetler dövdüğünde ele verdiği beceriksizlik. Bu yüzden Martin ilk çabalarını yok pahasına satmaktan memnundu. Onların ne olduğunu biliyordu ve bu bilgiyi edinmesi uzun sürmemişti. Güvendiği şey sonraki çalışmalarıydı. Sıradan bir dergi hikâyecisinden daha fazlası olmaya çabalamıştı. Kendini sanatkârlığın aletleriyle donatmaya çalışmıştı. Öte yandan, güçten ödün vermemişti. Bilinçli amacı, aşırı güçten kaçınarak gücünü artırmaktı. Gerçeklik sevgisinden de sapmamıştı. Çalışması gerçekçilikti, her ne kadar buna hayal gücünün fantezilerini ve güzelliklerini katmaya çabalamış olsa da. Aradığı şey, insan özlemi ve inancıyla delik deşik olmuş tutkulu bir gerçekçilikti. İstedığı, hayatı olduğu gibiydi, tüm ruh arayışları ve can çekişmeleri içinde kalmış halde.

Okuma sürecinde iki kurgu okulu keşfetmişti. Biri insanı bir tanrı olarak ele alıyor, dünyevi kökenini görmezden geliyordu; diğeri insanı bir toprak parçası olarak ele alıyor, gökyüzünden gelen hayallerini ve ilahi olasılıklarını görmezden geliyordu. Martin'in tahminince hem tanrı hem de toprak okulları yanılıyordu ve fazla tek yönlü bakış ve amaç yüzünden yanılıyordu. Gerçeğe yaklaşan bir uzlaşma vardı, ama tanrı okulunu pohpohlamıyor, toprak okulunun vahşi hayvansallığına meydan okuyordu.

Ruth'u sıkan "Macera" adlı öyküsü, Martin'in kurguda gerçeğe dair idealini yakaladığına inandığı hikâyeydi; ve tüm bu genel konu hakkındaki görüşlerini "Tanrı ve Toprak" adlı bir denemede ifade etmişti.

Ama "Macera" ve en iyi işi olarak değerlendirdiği her şey, editörler arasında hâlâ dileniyordu. İlk çalışmaları, getirdiği para dışında gözünde hiçbir değer taşıymıyordu ve ikisini sattığı korku hikâyelerini yüksek iş ya da en iyi işi olarak görmüyordu. Ona göre bunlar açıkçası hayal ürünü ve fantastikti, gerçi güçleri burada yatan gerçeğin tüm cazibesıyla donatılmışlardı. Grotesk ve imkânsız olana gerçeklik giysisi giydirmeyi bir hüner olarak görüyordu—en iyi ihtimalle ustaca bir hüner. Büyük edebiyat böyle bir alanda ikamet edemezdi. Sanatkârlıkları yüksekti, ama insanilikten ayrıldığında sanatkârlığın değerliliğini reddediyordu. Hüner, sanatkârlığının yüzüne bir insanilik maskesi fırlatmaktı ve bunu, "Macera", "Sevinç", "Çanak" ve "Hayat Şarabı"nın yüksek zirvelerine çıkmadan önce yazdığı yarım düzine kadar korku türü hikâyede yapmıştı.

Şiirleri için aldığı üç doları, White Mouse çekinin gelişine kadar istikrarsız bir varoluşu idame ettirmek için kullandı. İlk çeki şüpheli Portekizli bakkalda bozdurdu, bir dolar borcuna saydı ve kalan iki doları fırıncıyla manav arasında bölüştürdü. Martin henüz et alacak kadar zengin değildi ve White Mouse çeki geldiğinde kıt kanaat geçiniyordu. Çeki bozdurma konusunda kararsızdı. Hayatında hiç bankaya girmemişti, iş için girmek şöyle dursun ve Oakland'daki büyük bankalardan birine girip imzaladığı kırk dolarlık çeki fırlatma konusunda naif ve çocuksu bir arzusu vardı. Öte yandan, pratik sağduyu, çeki bakkalında bozması ve böylece daha sonra kredi artışıyla sonuçlanacak bir izlenim bırakması gerektiğini söylüyordu. Martin isteksizce bakkalın taleplerine boyun eğdi, borcunu tamamen ödedi ve karşılığında cebini şingirdayan bozuk paralarla doldurdu. Ayrıca diğer esnafın borcunu da tamamen ödedi, takım elbisesini ve bisikletini kurtardı, daktilo için bir aylık kira ödedi ve Maria'ya gecikmiş oda kirasını ve bir ay peşin verdi. Bu, acil durumlar için cebinde neredeyse üç dolar bıraktı.

Kendi başına bu küçük meblağ bir servet gibi geldi. Giysilerini kurtarır kurtarmaz Ruth'u görmeye gitmişti ve yolda cebindeki küçük gümüş avuç dolusunu şingirdatmaktan kendini alamıyordu. O kadar uzun süre parasız kalmıştı ki, kurtarılmış, tüketilmemiş yemeği gözünden ayıramayan aç bir adam gibi, Martin elini gümüş paralardan alamıyordu. Ne cimri ne de açgözlüydü, ama para onun için sadece

dolar ve sentten fazlasını ifade ediyordu. Başarıyı temsil ediyordu ve madeni paraların üzerine basılmış kartallar onun için kanatlı zaferlerdi.

Farkında olmadan bunun çok iyi bir dünya olduğu düşüncesi geldi. Kesinlikle ona daha güzel görünüyordu. Haftalardır çok donuk ve kasvetli bir dünyaydı; ama şimdi, neredeyse tüm borçlar ödenmiş, cebinde üç dolar şingirdayan ve zihninde başarının bilinciyle, güneş sıcak ve parlak parlıyordu ve hazırlıksız yayaları sırsıklam eden bir sağanak bile ona neşeli bir olay gibi geliyordu. Açken, düşünceleri sık sık dünyanın dört bir yanında açlık çeken binlerce kişiye takılırdı; ama şimdi ziyafet çekmişken, binlerce kişinin açlık çekmesi gerçeği artık beyninde canlı değildi. Onları unuttu ve âşık olduğu için, dünyadaki sayısız âşığı hatırladı. Bilinçli olarak düşünmeden, aşk şiirleri için temalar beynini kıpırdatmaya başladı. Yaratıcı dürtüye kapılıp, hiç canı sıkılmadan, durağını iki blok geçtikten sonra tramvaydan indi.

Morse'ların evinde birkaç kişi buldu. Ruth'un San Rafael'den gelen iki kız kuzeni onu ziyaret ediyordu ve Mrs. Morse, onları ağırlama bahanesiyle, Ruth'u genç insanlarla çevreleme planını yürütüyordu. Kampanya, Martin'in zorunlu yokluğu sırasında başlamıştı ve şimdiden tüm hızıyla devam ediyordu. Evde iş yapan erkekler bulundurmaya özen gösteriyordu. Böylece, kuzenler Dorothy ve Florence'a ek olarak Martin, biri Latince diğeri İngilizce olmak üzere iki üniversite profesörüyle, Filipinler'den yeni dönmüş genç bir ordu subayıyla (Ruth'un bir zamanlar okul arkadaşıydı), Melville adında San Francisco Trust Company'nin başkanı Joseph Perkins'in özel sekreteri olan genç bir adamla ve nihayet erkeklerden, canlı bir banka veznedarı Charles Hapgood'la karşılaştı—otuz beş yaşlarında genç sayılabilecek bir adam, Stanford Üniversitesi mezunu, Nil Kulübü ve Birlik Kulübü üyesi ve kampanyalar sırasında Cumhuriyetçi Parti'nin muhafazakâr bir konuşmacısı—kısacası, her yönüyle yükselen genç bir adam. Kadınlardan biri portre ressamıydı, diğeri profesyonel müzisyendi ve bir diğeri Sosyoloji Doktoru derecesine sahipti ve San Francisco'nun varoşlarındaki sosyal yardım çalışmalarıyla yerel olarak ünlüydü. Ama kadınlar Mrs. Morse'un planında pek önemli değildi. En iyi ihtimalle gerekli aksesuarlardı. İş yapan erkekler bir şekilde eve çekilmeliydi.

"Konuşurken heyecanlanma," diye uyardı Ruth Martin'i, tanıştırma çilesi başlamadan önce.

İlk başta biraz sert davrandı, kendi beceriksizliğinin, özellikle de omuzlarının baskısı altında—ki bunlar mobilya ve süs eşyalarını yok etme tehditleriyle ilgili eski numaralarına dönmüştü. Ayrıca, topluluk yüzünden kendinin bilincindeydi. Daha

önce hiç bu kadar yüce varlıklarla ve bu kadar çoğuyla temas kurmamıştı. Banka veznedarı Melville onu büyüledi ve ilk fırsatta onu incelemeye karar verdi. Çünkü Martin'in dehşetinin altında iddiacı egosu gizleniyordu ve kendini bu kadın ve erkeklerle ölçme ve onların kitaplardan ve hayattan öğrendiği ama kendisinin öğrenmediği şeyleri keşfetme dürtüsü hissediyordu.

Ruth'un gözleri sık sık ona kayıyor, nasıl idare ettiğini görüyordu ve kuzenleriyle bu kadar kolay arkadaş olmasına şaşırı ve sevindi. Kesinlikle heyecanlanmıyordu, oturması da omuzlarıyla ilgili endişeyi ortadan kaldırıyor. Ruth onları zeki kızlar, yüzeysel olarak parlak olarak biliyordu ve o gece yatarken Martin hakkındaki övgülerini pek anlayamıyordu. Ama Martin, öte yandan, kendi sınıfında bir nükteci, danslarda ve Pazar pikniklerinde neşeli bir alaycı ve kahkaha ustası olarak, bu ortamda eğlenmeyi ve iyi niyetli mızrak dövüşü yapmayı oldukça kolay bulmuştu. Ve bu akşam başarı arkasında duruyor, omzuna vurup iyi gittiğini söylüyordu, böylece gülebilir, güldürebilir ve utanmaz kalabilirdi.

Daha sonra, Ruth'un endişesi haklı çıktı. Martin ve Profesör Caldwell göze çarpan bir köşede bir araya gelmişlerdi ve Martin artık ellerini havada sallamasa da, Ruth'un eleştirel gözüne göre gözlerinin çok sık parlamaya başladığına, çok hızlı ve ateşli konuşmasına, fazla yoğunlaşmasına ve uyarılmış kanının yanaklarını çok fazla kızartmasına izin veriyordu. İhtişam ve kontrolden yoksundu ve konuştuğu genç İngilizce profesörüyle belirgin bir tezat oluşturuyordu.

Ama Martin görünüşlerle ilgilenmiyordu! Diğerinin eğitilmiş zihnini ve bilgiye hâkimiyetini çabucak fark etmişti. Dahası, Profesör Caldwell, Martin'in ortalama İngilizce profesörü kavramının farkında değildi. Martin onun iş hakkında konuşmasını istiyordu ve ilk başta isteksiz görünse de, bunu yapmasını sağladı. Çünkü Martin bir adamın neden iş hakkında konuşmaması gerektiğini anlamıyordu.

"İş hakkında konuşmaya bu itiraz saçma ve haksız," diye haftalar önce Ruth'a söylemişti. "Güneşin altında hangi sebeple bir araya gelir insanlar, içlerindeki en iyiyi paylaşmak için değilse? Ve içlerindeki en iyi, ilgilendikleri şeydir, geçimlerini sağladıkları şey, üzerinde uzmanlaştıkları ve günler geceler oturup hatta rüyalarında gördükleri şeydir. Bay Butler'ın sosyal görgü kurallarına uyup Paul Verlaine ya da Alman tiyatrosu ya da D'Annunzio'nun romanları hakkındaki görüşlerini beyan ettiğini düşün. Ölümüne sıkılırdık. Ben, mesela, Bay Butler'ı dinlemek zorundaysam, onun hukuku hakkında konuşmasını tercih ederim. Bu, içindeki en iyidir ve hayat o kadar kısa ki, tanıştığım her kadın ve erkeğin en iyisini isterim."

"Ama," diye itiraz etmişti Ruth, "herkesi ilgilendiren ortak konular var."

"İşte yanılıyorsun," diye atılmıştı. "Toplumdaki tüm kişiler, toplumdaki tüm klikler—ya da daha doğrusu, neredeyse tüm kişiler ve klikler—üstlerini taklit eder. Şimdi, en iyi üstler kimler? Aylaklar, zengin aylaklar. Onlar, kural olarak, dünyada bir şey yapan kişilerin bildiği şeyleri bilmezler. Bu tür şeyler hakkında sohbet dinlemek sıkılmak anlamına gelir, bu yüzden aylaklar bu tür şeylerin iş olduğuna ve hakkında konuşulmaması gerektiğine hükmeder. Aynı şekilde iş olmayan ve hakkında konuşulabilecek şeylere hükmederler ve bu şeyler en son operalar, en son romanlar, iskambil, bilardo, kokteyller, otomobiller, at gösterileri, alabalık avcılığı, ton balığı avcılığı, büyük av avcılığı, yatçılık vb.dir—ve dikkat et, bunlar aylakların bildiği şeylerdir. Gerçekte, bunlar aylakların iş konuşmalarını oluşturur. Ve işin en komik yanı, pek çok zeki insanın ve tüm olmak isteyen zeki insanların, aylakların kendilerine bunu dayatmasına izin vermesidir. Bana gelince, bir adamın sahip olduğu en iyiyi isterim, ona iş bayağılığı ya da her ne diyorsan de."

Ve Ruth anlamamıştı. Yerleşik düzene bu saldırısı ona sadece fazla inatçı bir fikir gibi gelmişti.

Böylece Martin, Profesör Caldwell'ı kendi ciddiyetiyle kirletti, ona aklını söylemesi için meydan okudu. Ruth yanlarında durduğunda, Martin'in şöyle dediğini duydu:

"Bu sapkınlıkları kesinlikle Kaliforniya Üniversitesi'nde dile getirmiyorsunuz, değil mi?"

Profesör Caldwell omuz silkti. "Dürüst vergi mükellefi ve politikacı, bilirsiniz. Sacramento bize ödeneklerimizi verir ve bu yüzden Sacramento'ya, Mütevelli Heyeti'ne, parti basınına ya da her iki partinin basınına boyun eğeriz."

"Evet, bu açık; ama ya siz?" diye üsteledi Martin. "Sudan çıkmış balık olmalısınız."

"Sanırım üniversite havuzunda benim gibiler nadirdir. Bazen sudan çıktığımdan oldukça eminim ve Paris'te, Grub Street'te, bir keşiş mağarasında ya da claret şarabı içen—San Francisco'da buna dâgo kırmızısı derler—Latin Mahallesi'ndeki ucuz restoranlarda yemek yiyen ve tüm yaratılış hakkında yüksek sesle radikal görüşler beyan eden üzücü derecede vahşi Bohem kalabalığının arasında olmalıyım. Gerçekten, sık sık neredeyse eminim ki radikal olmak için biçilmiş kaftandım. Ama sonra, emin olmadığım o kadar çok soru var ki. İnsan zayıflığımla yüz yüze geldiğimde

ürkekleşiyorum, bu da herhangi bir sorundaki tüm faktörleri kavramamı sürekli engelliyor—insani, hayati sorunları, bilirsiniz."

Ve o konuştuğunda Martin, dudaklarına "Alizelerin Şarkısı"nın geldiğini fark etti:

"En güçlüyüm öğle vakti, / Ama ayın altında / Yelkenin eteğini sertleştiririm."

Neredeyse sözcükleri mırıldanıyordu ve diğerinin ona alize rüzgârını, Kuzeydoğu Alizelerini hatırlattığını fark etti—sürekli, serin ve güçlü. Dengeliydi, güvenilebilirdi ve yine de onda belli bir şaşırtmacalık vardı. Martin, onun hiçbir zaman tam aklını söylemediği hissine kapılıyordu, tıpkı alizelerin hiçbir zaman tam güçleriyle esmediği, her zaman kullanılmayan güç rezervleri tuttıkları hissine sık sık kapıldığı gibi. Martin'in görselleştirme hilesi her zamanki kadar aktifti. Beyni, hatırlanan gerçek ve fantezinin en erişilebilir deposuydu ve içeriği her zaman incelemesi için düzenlenmiş ve yayılmış görünüyordu. Şu anda ne olursa olsun, Martin'in zihni hemen ilişkili bir antitez ya da benzerlik sunuyordu ve bunlar genellikle ona görüntü olarak ifade edilirdi. Tamamen otomatikti ve görselleştirmesi yaşayan ana eşlik eden güvenilir bir yol arkadaşıydı. Tıpkı Ruth'un yüzünün, bir anlık kıskançlıkta, unutulmuş bir mehtaplı fırtınayı gözlerinin önüne getirmesi gibi ve Profesör Caldwell'ın ona Kuzeydoğu Alizeleri'nin mor deniz boyunca beyaz dalgaları gütmesini tekrar göstermesi gibi, anbean, kafa karıştırmaktan ziyade tanımlayarak ve sınıflandırarak, yeni bellek-vizyonları önünde yükseliyor, göz kapaklarının altına yayılıyor ya da bilincinin perdesine yansıtılıyordu. Bu vizyonlar geçmişin eylemlerinden ve duyularından, dünün ve geçen haftanın şeylerinden, olaylarından ve kitaplarından geliyordu—uyurken ya da uyanırken, sonsuza dek zihnini dolduran sayısız bir hayalet sürüsü.

İşte böyleydi, Profesör Caldwell'ın akıcı konuşmasını dinlerken—zeki, kültürlü bir adamın sohbeti—Martin kendini tüm geçmişi boyunca görüp duruyordu. Tam bir serseri olduğu, "sert kenarlı" Stetson şapka ve kare kesim, çift sıra düğmeli ceket giydiği, omuzlarında belli bir kibirle ve polisin izin verdiği kadar sert olma ideale sahip olduğu zamanları gördü. Kendinden saklamıyordu, hafifletmeye de kalkışmıyordu. Hayatının bir döneminde sadece sıradan bir serseriydi, polisi uğraştıran ve dürüst, işçi sınıfı ev sahiplerini terörize eden bir çetenin lideriydi. Ama idealleri değişmişti. Etrafındaki iyi yetiştirilmiş, iyi giyimli kadın ve erkeklere baktı ve kültür ve incelik atmosferini ciğerlerine çekti; aynı anda, sert kenarlı ve kare kesimli, kibir ve sertlikle dolu ilk gençliğinin hayaleti odanın içinde dikildi. Köşe serserisinin

bu figürü, oturan ve gerçek bir üniversite profesörüyle konuşan kendisine dönüşürken gördü.

Çünkü sonuçta, kalıcı yerini hiç bulamamıştı. Kendini nerede bulduysa oraya uymuştu, işte ve oyunda kendi başına durarak ve hakları için savaşıma ve saygı görme isteği ve yeteneğiyle her zaman ve her yerde favori olmuştu. Ama hiç kök salmamıştı. Arkadaşlarını tatmin edecek kadar uymuştu ama kendini tatmin edecek kadar değil. Her zaman bir huzursuzluk hissiyle tedirgin olmuştu, öteden bir şeyin çağrısını her zaman duymuştu ve kitapları, sanatı ve aşkı bulana kadar hayat boyunca onu arayarak dolaşmıştı. Ve işte buradaydı, tüm bunların ortasında, maceralara atıldığı tüm yoldaşları arasında Morse'ların evinin içine girmeye hak kazanabilecek tek kişi.

Ama bu tür düşünceler ve vizyonlar, Profesör Caldwell'ı yakından takip etmesini engellemiyordu. Ve anlayarak ve eleştirerek takip ederken, diğerinin bilgisinin kesintisiz alanını fark etti. Kendisine gelince, anbean konuşma ona boşluklar ve açık alanlar, aşına olmadığı bütün konular gösteriyordu. Yine de, Spencer'ı sayesinde, bilgi alanının ana hatlarına sahip olduğunu görüyordu. Sadece bir zaman meselesiydi, ana hatları dolduracağı zaman. O zaman dikkat et, diye düşündü—herkes sıklıklardan sakınsın! Profesörün ayaklarına kapanıp, taparcasına ve emici bir şekilde oturmak istiyordu; ama dinlerken, diğerinin yargılarında bir zayıflık fark etmeye başladı—o kadar başboş ve anlaşılması zor bir zayıflık ki, her an mevcut olmasaydı yakalayamayabilirdi. Ve yakaladığında, hemen eşitliğe sıçradı.

Ruth yanlarına ikinci kez geldi, tam Martin konuşmaya başlarken.

"Size nerede yanıldığınızı söyleyeyim, ya da daha doğrusu, yargılarınızı neyin zayıflattığımı," dedi. "Biyolojiden yoksunsunuz. Şeyler şemanızda ona yer yok.—Ah, gerçek yorumlayıcı biyolojiyi kastediyorum, aşağıdan yukarıya, laboratuvarından, deney tüpünden ve canlandırılmış inorganikten en geniş estetik ve sosyolojik genellemelere kadar."

Ruth dehşete düştü. Profesör Caldwell'ın iki ders dizisini almıştı ve ona tüm bilginin yaşayan deposu olarak bakıyordu.

"Sizi pek takip edemiyorum," dedi şüpheyle.

Martin onu takip ettiğinden o kadar emin değildi.

"O zaman açıklamaya çalışayım," dedi. "Mısır tarihinde, Mısır sanatının anlaşılmasının, önce toprak meselesinin incelenmesi olmadan mümkün olmadığına dair bir şey okuduğumu hatırlıyorum."

"Oldukça doğru," diye başını salladı profesör.

"Ve bana öyle geliyor ki," diye devam etti Martin, "toprak meselesinin bilgisi de, sırasıyla, aslında tüm meselelerin bilgisi, hayatın özü ve yapısı hakkında ön bilgi olmadan elde edilemez. Yasaları, kurumları, dinleri ve gelenekleri, yalnızca onları yapan yaratıkların doğasını değil, aynı zamanda yaratıkların yapıldığı özün doğasını anlamadan nasıl anlayabiliriz? Edebiyat, Mısır'ın mimarisinden ve heykelinden daha mı az insani? Bilinen evrende evrim yasasına tabi olmayan bir şey var mı?—Ah, çeşitli sanatların ayrıntılı bir evriminin ortaya konduğunu biliyorum, ama bana çok mekanik geliyor. İnsanın kendisi dışarıda bırakılıyor. Aletin, arpın, müzik ve şarkı ve dansın evrimi güzelce ayrıntılandırılmış; ama ya insanın kendisinin evrimi, ilk aletini yapmadan ya da ilk şarkısını gevelemeden önce içinde olan temel ve içsel parçaların gelişimi? İşte dikkate almadığınız ve benim biyoloji dediğim şey bu. En geniş yönleriyle biyolojidir.

"Kendimi tutarsız ifade ettiğimi biliyorum, ama fikri dövmeye çalıştım. Siz konuşurken aklıma geldi, bu yüzden onu sunmaya hazırlıklı değildim. Siz kendiniz, tüm faktörleri dikkate almaktan alıkoyan insan zayıflığından bahsettiniz. Ve siz de—en azından bana öyle geliyor—biyolojik faktörü, tüm sanatların kumaşının, tüm insan eylemlerinin ve başarılarının atkı ve çözüğünün eğildiği özün ta kendisini dışarıda bırakıyorsunuz."

Ruth'un şaşkınlığına, Martin hemen ezilmedi ve profesörün verdiği cevap, ona Martin'in gençliğine hoşgörü gibi geldi. Profesör Caldwell tam bir dakika oturdu, sessiz ve saat zinciriyle oynayarak.

"Biliyor musunuz," dedi sonunda, "daha önce de aynı eleştiriyi duymuştum—çok büyük bir adamdan, bir bilim adamı ve evrimci Joseph Le Conte'dan. Ama o öldü ve ben tespit edilmeden kalmayı düşündüm; ve şimdi siz gelip beni ifşa ediyorsunuz. Ama ciddiyim, yine de—ve bu bir itiraf—sanırım iddianızda bir şey var—aslında çok şey. Ben fazla klasik kalmışım, bilimin yorumlayıcı dallarında yeterince güncel değilim ve sadece eğitimimin dezavantajlarını ve işi yapmamı engelleyen mizaçsal bir tembelliği öne sürebilirim. İnanır mısınız bilmem, hiç fizik ya da kimya

laboratuvarına girmedim? Yine de bu doğru. Le Conte haklıydı ve siz de haklısınız, Bay Eden, en azından bir dereceye kadar—ne kadar olduğunu bilmiyorum."

Ruth Martin'i bir bahaneyle yanından çekti; onu kenara çekince, fısıldadı:

"Profesör Caldwell'ı bu şekilde tekeline almamalıydın. Onunla konuşmak isteyen başkaları olabilir."

"Hatam," diye pişmanlıkla kabul etti Martin. "Ama onu kızıştırmıştım ve o kadar ilginçti ki düşünemedim. Bilir misin, konuştuğum en parlak, en entelektüel adam o. Ve sana başka bir şey söyleyeyim. Bir zamanlar üniversiteye giden ya da toplumda yüksek yerlerde oturan herkesin onun kadar parlak ve zeki olduğunu sanırdım."

"O bir istisna," diye yanıtladı.

"Öyle olmalı. Şimdi kiminle konuşmamı istiyorsun?—Ah, şu veznedarı karşıma çıkar."

Martin onunla on beş dakika konuştu; Ruth, sevgilisinin davranışına daha iyisini dileyemezdi. Gözleri bir kez bile parlamadı ya da yanakları kızarmadı, konuşmasındaki sakinlik ve duruş onu şaşırttı. Ama Martin'in değerlendirmesinde tüm banka veznedarları kabilesi yüzde birkaç yüz düştü ve gecenin geri kalanında banka veznedarlarıyla basmakalıp söz söyleyenlerin eşanlamlı olduğu izlenimi altında çalıştı. Ordu subayını iyi huylu ve basit, sağlıklı, temiz bir genç adam olarak buldu, doğum ve şansın onu fırlattığı hayattaki yeri işgal etmekle yetiniyordu. Üniversitede iki yıl tamamladığını öğrenince, Martin bunu nereye sakladığını merak etti. Yine de Martin onu basmakalıp söz söyleyen banka veznedarından daha çok sevmişti.

"Basmakalıp sözlere gerçekten itiraz etmiyorum," dedi daha sonra Ruth'a; "ama beni sinirlendiren şey, bunların kendini beğenmiş, kayıtsız, üstün kesinlikle ve bunu yapmak için harcanan zamanla dile getirilmesi. Ne yani, o adamın bana İşçi Birlik Partisi'nin Demokratlarla birleştiğini söylemesi için harcadığı sürede Reform tarihinin tamamını anlatabilirdim. Bilir misin, kelimeleri, profesyonel bir poker oyuncusunun kendine dağıtılan kartları soyması gibi soyuyor. Bir gün ne demek istediğimi sana gösteririm."

"Beğenmemiş olmana üzüldüm," cevabı geldi. "Bay Butler'ın gözdesidir. Bay Butler onun güvenli ve dürüst olduğunu söyler—ona Kaya, Petrus der ve herhangi bir bankacılık kurumunun onun üzerine inşa edilebileceğini söyler."

"Hiç şüphem yok—ondan gördüğüm azıcık şeyden ve duyduğum daha azından; ama bankalar hakkında eskisi kadar iyi düşünmüyorum. Böyle aklımı söylememin bir sakıncası yok, değil mi sevgilim?"

"Hayır, hayır; çok ilginç."

"Evet," diye içtenlikle devam etti Martin, "ben medeniyetle ilk izlenimlerini alan bir barbardan başka bir şey değilim. Bu tür izlenimler medeni insana eğlenceli derecede yeni gelmelidir."

"Kuzenlerim hakkında ne düşündün?" diye sordu Ruth.

"Onları diğer kadınlardan daha çok sevdim. İddia azlığıyla birlikte bolca eğlenceleri var."

"Öyleyse diğer kadınları sevmedin mi?"

Başını salladı.

"O sosyal yardım kadını, sosyolojik bir papağandan başka bir şey değil. Yemin ederim, onu Tomlinson gibi yıldızların arasında savursan, içinde tek bir özgün düşünce bulamazdın. Portre ressamına gelince, tam bir sıkıcıydı. Veznedar için iyi bir eş olurdu. Ve müzisyen kadın! Parmakları ne kadar çevik, tekniği ne kadar mükemmel, ifadesi ne kadar harika olursa olsun umurumda değil—gerçek şu ki, müzik hakkında hiçbir şey bilmiyor."

"Çok güzel çalışıyor," diye itiraz etti Ruth.

"Evet, müziğin dışsal yönlerinde şüphesiz jimnastikçi, ama müziğin içsel ruhu onun tarafından tahmin edilmemiş. Ona müziğin onun için ne anlama geldiğini sordum—bilirsin, o özel şeyi her zaman merak ederim; ve onun için ne anlama geldiğini bilmiyordu, ona taptığı, sanatların en büyüğü olduğu ve onun için hayattan daha fazla anlam ifade ettiği dışında."

"Onlara iş hakkında konuşturuyordun," diye suçladı Ruth.

"İtiraf ediyorum. Ve eğer iş konusunda başarısızdırlarsa, başka konularda nutuk çekmiş olsalardı çektiğim acıyı bir düşün. Ne yani, eskiden burada, kültürün tüm avantajlarının tadı çıkarılan yerde—" Bir an durdu ve gençliğinin, sert kenarlı ve kare kesimli hayaletinin kapıdan girip odanın içinde kasılarak yürüyüşünü izledi. "Dediğim gibi, burada tüm kadın ve erkeklerin parlak ve ışıltılı olduğunu sanırdım. Ama şimdi,

onlardan gördüğüm kadarıyla, bana bir avuç budala gibi geliyorlar, çoğu ve kalanların yüzde doksanı sıkıcı. Ama Profesör Caldwell—o farklı. O her santiminde ve gri maddesinin her atomunda bir adam."

Ruth'un yüzü aydınlandı.

"Anlat onu bana," diye üsteledi. "Büyük ve parlak olanı değil—o nitelikleri biliyorum; ama olumsuz olarak hissettiğin her şeyi. Çok merak ediyorum."

"Belki kendimi zor duruma sokarım." Martin mizahi bir şekilde bir an tarttı. "Diyelim önce sen anlat. Ya da belki onda en iyiden başka bir şey bulmuyorsundur."

"Onun iki ders dizisini aldım ve onu iki yıldır tanıyorum; bu yüzden ilk izlenimini merak ediyorum."

"Kötü izlenim mi demek istiyorsun? Pekâlâ, başlıyorum. Onun hakkında düşündüğün tüm güzel şeylere sahip, sanırım. En azından, tanıştığım en iyi entelektüel adam örneği; ama gizli bir utancı olan bir adam."

"Ah, hayır, hayır!" diye aceleyle haykırdı. "Bayağı ya da adi bir şey değil. Demek istediğim, bana şeylerin dibine inmiş ve gördüklerinden o kadar korkmuş ki kendine hiç görmediğine inandıran biri gibi geliyor. Belki bu en açık ifade şekli değil. İşte başka bir yol. Gizli tapınağa giden yolu bulmuş ama takip etmemiş bir adam; belki tapınağa göz ucuyla bakmış ve sonra kendini bunun sadece bir yaprak serabı olduğuna inandırmaya çabalamış biri. Bir yol daha. Bir şeyler yapabilmiş ama yapmaya değer vermemiş ve her zaman, en içten kalbinde, onları yapmadığı için pişmanlık duyan biri; yapmanın ödüllere gizlice gülmüş, ama yine de daha da gizlice, ödüllere ve yapmanın sevincine özlem duymuş biri."

"Onu öyle okumuyorum," dedi. "Ve doğrusu, tam olarak ne demek istediğini anlamıyorum."

"Bu sadece belli belirsiz bir his bende," diye geçiştirdi Martin. "Bunun için bir nedenim yok. Sadece bir his ve büyük ihtimalle yanlış. Sen onu kesinlikle benden daha iyi tanımalısın."

Martin, Ruth'taki akşamdan yanında garip kafa karışıklıkları ve çatışan duygular getirdi. Hedefinde, tırmanmak için yanına geldiği kişilerde hayal kırıklığına uğramıştı. Öte yandan, başarısıyla cesaretlenmişti. Tırmanış beklediğinden daha kolay olmuştu. Tırmanışın üstündeydi ve (yanlış bir tevazuyla kendinden saklamadı) aralarına

tırmandığı varlıkların da üstündeydi—tabii ki Profesör Caldwell hariç. Hayat ve kitaplar hakkında onlardan daha fazlasını biliyordu ve eğitimlerini hangi kuytu ve çatlaklara attıklarını merak ediyordu. Kendisinin olağandışı bir beyin gücüne sahip olduğunu bilmiyordu; derinlikleri araştırmaya ve nihai düşünceleri düşünmeye verilmiş kişilerin dünyanın Morse'larının misafir odalarında bulunmayacağını da bilmiyordu; bu tür kişilerin, dünyanın ve onun sürü halindeki kalabalık yükünün çok üzerinde, masmavi gökyüzünde yalnız süzülen kartallar kadar yalnız olduğunu hayal bile etmiyordu.

Bölüm 28

BÖLÜM XXVIII.

Ama başarı Martin'in adresini kaybetmişti ve habercileri artık kapısına gelmiyordu. Yirmi beş gün boyunca, Pazar günleri ve tatiller de dahil çalışarak, yaklaşık otuz bin sözcüklük uzun bir deneme olan "Güneşin Utancı" üzerinde çabaladı. Bu, Maeterlinck okulunun mistisizmine karşı kasıtlı bir saldırıydı—pozitif bilimin kalesinden hayal-düşkünlerine yöneltilmiş bir saldırı, ama yine de doğrulanmış gerçekle uyumlu türden güzellik ve hayreti büyük ölçüde koruyan bir saldırı. Biraz sonra, iki kısa denemeyle saldırıyı takip etti: "Hayal-Düşkünleri" ve "Egonun Ölçütü." Ve uzun ve kısa denemelerle, dergiden dergiye seyahat masraflarını ödemeye başladı.

"Güneşin Utancı" üzerinde harcanan yirmi beş gün boyunca, altı dolar elli sent değerinde angarya iş sattı. Bir şaka elli sent getirmişti ve birinci sınıf bir komedi haftalığına satılan ikinci bir şaka bir dolar getirmişti. Sonra iki mizahi şiir sırasıyla iki dolar ve üç dolar kazandırdı. Sonuç olarak, esnaftaki kredisini tüketmiş olarak (gerçi bakkaldaki kredisini beş dolara çıkarmıştı), bisikleti ve takım elbisesi rehinciye geri döndü. Daktilo şirketi yine para için bağırıyor, sözleşmeye göre kiranın kesinlikle peşin ödeneceğini ısrarla belirtiyordu.

Birkaç küçük satışıyla cesaretlenen Martin, angarya işe geri döndü. Belki de bundan bir geçim sağlanabilirdi. Gazete kısa öykü sendikası tarafından reddedilmiş yirmi kısa öykü masasının altında saklıydı. Gazete kısa öykülerinin nasıl yazılmayacağını öğrenmek için onları tekrar okudu ve bunu yaparken mükemmel formülü akıl yoluyla buldu. Gazete kısa öyküsünün asla trajik olmaması, asla mutsuz bitmemesi ve asla dil güzelliği, düşünce inceliği ya da gerçek duygu zarafeti içermemesi gerektiğini keşfetti. Duygu içermeliydi, bol bol, saf ve asil, kendi ilk gençliğinde "zenci cennetinden" alkış toplamış türden—"Tanrı-vatan-ve-Çar-için" ve "Fakir-olabilirim-ama-dürüstüm" marka duygu.

Bu önlemleri öğrendikten sonra Martin, ton için "Düşes"e danıştı ve formüle göre karıştırmaya başladı. Formül üç bölümden oluşur: (1) bir çift âşık ayrılır; (2) bir eylem ya da olayla yeniden birleşirler; (3) evlilik çanları. Üçüncü bölüm değişmez bir nicelikti, ama birinci ve ikinci bölümler sonsuz sayıda çeşitlendirilebilirdi. Böylece, âşıklar yanlış anlaşılan güdülerle, kaderin cilvesiyle, kıskanç rakiplerle, öfkeli

ebeveynlerle, kurnaz vasilerle, entrikacı akrabalarla vb. ayrılabilirdi; erkek âşîğın cesur bir eylemiyle, kadın âşîğın benzer bir eylemiyle, âşîklardan birinin kalbinin değışmesiyle, kurnaz vasi, entrikacı akraba ya da kıskanç rakibin zorla itirafıyla, aynı kişilerin gönüllü itirafıyla, tahmin edilmemiş bir sırrın keşfiyle, âşîğın kızın kalbini fırtına gibi almasıyla, âşîğın uzun ve asil bir fedakârlık yapmasıyla vb., sonsuzca yeniden birleştirilebilirdi. Kızın yeniden birleşme sürecinde evlenme teklif etmesi çok cezbediciydi ve Martin, yavaş yavaş, başka kesinlikle iştah açıcı ve cezbedici hileler keşfetti. Ama sonunda evlilik çanları, üzerinde hiçbir özgürlük kullanamayacağı tek şeydi; gökler bir tomar gibi katlansa ve yıldızlar düşse bile, düğün çanları aynı şekilde çalmaya devam etmeliydi. Miktar olarak, formül minimum bin iki yüz sözcük, maksimum bin beş yüz sözcük reçete ediyordu.

Martin, kısa öykü sanatında çok ilerlemeden önce, kısa öyküleri kurarken her zaman başvurduğu yarım düzine standart form geliştirdi. Bu formlar, matematikçiler tarafından kullanılan, tepeden, alttan, sağdan ve soldan girilebilen, bu girişler onlarca satır ve düzinelerce sütundan oluşan ve akıl yürütmeden ya da düşünmeden, hepsi sorgulanamaz şekilde kesin ve doğru olan binlerce farklı sonucun çıkarılabildiğı kurnaz tablolar gibiydi. Böylece, formlarıyla yarım saat içinde, Martin bir düzine kadar kısa öykü taslağı çıkarabilir, bunları bir kenara koyar ve uygun olduğunda doldururdu. Ciddi bir çalışma gününün ardından, yatmadan önceki bir saatte bir tanesini doldurabildiğini fark etti. Daha sonra Ruth'a itiraf ettiği gibi, neredeyse uykusunda bile yapabiliirdi. Gerçek iş, çerçeveleri kurmaktı ve bu sadece mekanikti.

Formülünün etkinliğinden hiç şüphesi yoktu ve bir kez olsun editoryal zihni bildiğinde, gönderdiği ilk ikisinin çek getireceğini kendine olumlu bir şekilde söyledi. Ve çek getirdiler, on iki günün sonunda her biri dört dolar.

Bu arada dergilerle ilgili yeni ve endişe verici keşifler yapıyordu. Transcontinental "Çanların Halkası"nı yayımlamış olmasına rağmen, ortada çek yoktu. Martin'in ona ihtiyacı vardı ve onun için yazdı. Kaçamak bir cevap ve daha fazla iş talebi, aldığı tek şeydi. Cevabı beklerken iki gün aç kalmıştı ve işte o zaman bisikletini tekrar rehine koydu. Beş doları için Transcontinental'e haftada iki kez düzenli olarak yazdı, ama sadece ara sıra cevap alabilirdi. Transcontinental'in yıllardır istikrarsız bir şekilde yürüdüğünü, itibarsız, dördüncü ya da onuncu sınıf bir dergi olduğunu, tirajının kısmen küçük zorbalığa, kısmen vatansever çağrılara dayandığını ve reklamlarının neredeyse hayırsever bağışlardan ibaret olduğunu bilmiyordu. Transcontinental'in editör ve işletme müdürünün tek geçim kaynağı olduğunu ve geçimlerini ancak kira ödememek için taşınarak ve kaçırabildikleri hiçbir faturayı ödemeyerek

sıkıştırabildiklerini de bilmiyordu. Kendine ait olan o beş doların, işletme müdürü tarafından Alameda'daki evini boyamak için kullanıldığını da tahmin edemezdi—ki bu boyamayı, sendika ücretlerini ödeyemediği ve işe aldığı ilk grev kırıcının merdiveni altından çekilip kırık bir köprücük kemiğiyle hastaneye gönderildiği için, hafta içi öğleden sonraları kendisi yapmıştı.

Martin'in Chicago gazetesine sattığı "Define Avcıları" için olan on dolar da eline geçmedi. Makale yayımlanmıştı—Merkez Okuma Salonu'ndaki dosyada doğrulamıştı—ama editörden tek kelime alamadı. Mektupları görmezden gelindi. Alındıklarına emin olmak için birkaçını taahhütlü gönderdi. Soygunculuktan başka bir şey değildi bu, diye sonuçlandırdı—soğukkanlı bir hırsızlık; o açlık çekerken, malı, ekmek almanın tek yolu olan satışı olan malları çalınıyordu.

Gençlik ve Yaşlılık bir haftalık ve yirmi bir bin sözcüklük dizisinin üçte ikisini yayımlamışken iflas etti. Bununla birlikte on altı dolarını alma umutları da söndü.

Durumu zirveye taşıyan şey, yazdığı en iyi şeylerden biri olarak gördüğü "Çanak"ı kaybetmesiydi. Çaresizlik içinde, dergiler arasında çılginca bakınırken, onu San Francisco'da bir sosyete haftalığı olan The Billow'a göndermişti. Bu yayına göndermesinin başlıca nedeni, Oakland'dan körfezi geçmesi yeterli olduğundan hızlı bir karar alınabilmesiydi. İki hafta sonra, gazete bayisindeki son sayıda, hikâyesinin resimli ve onur yerinde basıldığını görünce çok sevindi. Sıçrayan nabzıyla eve gitti, yaptığı en iyi şeylerden biri için ona ne kadar ödeyeceklerini merak ederek. Ayrıca, kabul edilme ve yayımlanma sürati ona hoş bir düşünceydi. Editörün kabul hakkında bilgi vermemiş olması sürprizi daha da tamamlamıştı. Bir hafta, iki hafta ve yarım hafta daha bekledikten sonra, çaresizlik utangaçlığı yendi ve The Billow'un editörüne, belki de işletme müdürünün bir ihmali yüzünden küçük hesabının gözden kaçırılmış olabileceğini ima eden bir mektup yazdı.

Beş dolardan fazla olmasa bile, diye düşündü Martin içinden, yarım düzine benzerini ve muhtemelen aynı kalitede yazmama yetecek kadar fasulye ve bezelye çorbası alır.

En azından Martin'in hayranlığını uyandıran serin bir mektup geldi editörden.

"Mükemmel katkınız için teşekkür ederiz," diyordu. "Ofisteki hepimiz ondan büyük keyif aldık ve gördüğünüz gibi, onur yeri verildi ve hemen yayımlandı. Resimleri beğendiğinizi içtenlikle umarız.

"Mektubunuzu tekrar okuduğumuzda, talep edilmemiş yazılar için ödeme yaptığımız gibi bir yanılığa düştüğünüz anlaşılıyor. Bu bizim uygulamamız değil ve sizinki de tabii ki talep edilmemişti. Hikâyenizi aldığımızda, durumu anladığımızı varsaydık doğal olarak. Bu talihsiz yanlış anlaşılardan dolayı derin üzüntü duyuyor ve size sarsılmaz saygımızı temin ediyoruz. Yine, nazik katkınız için teşekkür eder ve yakın gelecekte sizden daha fazlasını almayı umarak, saygılarımızla, vb."

Ayrıca, The Billow'un ücretsiz abone listesi taşımamasına rağmen, önümüzdeki yıl için ona ücretsiz bir abonelik göndermekten büyük memnuniyet duyacağına dair bir dipnot da vardı.

Bu deneyimden sonra Martin, tüm müsveddelerinin ilk sayfasının üstüne "Her zamanki ücretinizle sunulmuştur" yazdı.

Bir gün, diye teselli etti kendini, benim her zamanki ücretimle sunulacaklar.

Bu dönemde kendinde mükemmellik tutkusu keşfetti ve bunun etkisiyle "İtip Kakişan Sokak", "Hayat Şarabı", "Sevinç", "Deniz Şarkıları" ve diğer erken dönem çalışmalarını yeniden yazıp cilaladı. Eskiden olduğu gibi, günde on dokuz saat çalışma ona yetmiyordu. Muazzam yazıyor ve muazzam okuyordu, çalışmasında tütünü bırakmanın verdiği sancuları unuttuyordu. Ruth'un vaat ettiği, gösterişli etiketli sigara bırakma ilacını, bürosunun en erişilmez köşesine tıktı. Özellikle kışık dönemlerinde yoksunluktan acı çekiyordu; ama arzuyu ne kadar bastırırsa bastırınsın, her zamanki kadar güçlü kalıyordu. Bunu başardığı en büyük şey olarak görüyordu. Ruth'un bakış açısına göreyse sadece doğru olanı yapıyordu. Ona eldiven parasından satın aldığı tütün karşıtı ilacı getirmiş ve birkaç gün içinde tamamen unutmuştu.

Makine yapımı kısa öyküleri, onlardan nefret etse ve onları alaya alsa da, başarılıydı. Onlar sayesinde tüm rehinlerini kurtardı, borçlarının çoğunu ödedi ve bisikletine yeni bir lastik seti aldı. Kısa öyküler en azından çorba kaynamasını sağlıyor ve ona iddialı işler için zaman veriyordu; onu ayakta tutan tek şeyse White Mouse'dan aldığı kırk dolardı. İnancını buna bağlamıştı ve birinci sınıf dergilerin bilinmeyen bir yazara en azından eşit bir oran ödeyeceğinden, hatta daha iyisini ödeyeceğinden emindi. Ama mesele, birinci sınıf dergilere nasıl girileceğiydi. En iyi hikâyeleri, denemeleri ve şiirleri aralarında dileniyordu ve yine de, her ay, çeşitli kapaklarının arasında yığınla donuk, sıkıcı, sanatsız şey okuyordu. Keşke bir editör, diye düşünüyordu bazen, gururunun yüksek tahtından inip bana cesaretlendirici bir satır yazsa! İşim alışılmadık olsa da, ihtiyatlı sebeplerle sayfalarına uygunsuz olsa da, içinde mutlaka birkaç kıvılcım olmalı, onları bir tür takdire ısıtacak. Ve bunun üzerine "Macera" gibi

bir müsveddesini çıkarır ve boşuna bir çabayla editoryal sessizliği haklı çıkarmak için tekrar tekrar okurdu.

Tatlı Kaliforniya baharı gelirken, bolluk dönemi sona erdi. Birkaç haftadır gazete kısa öykü sendikasının garip sessizliği yüzünden endieleniyordu. Sonra, bir gün, postayla on adet kusursuz makine yapımı kısa öyküsü geri geldi. Sendikanın stoklarının fazla olduğu ve yazılar için tekrar piyasaya çıkmasının birkaç ay alacağına dair kısa bir mektup eşlik ediyordu. Martin bu on kısa öyküye güvenerek müsriflik bile yapmıştı. Sona doğru sendika her biri için be dolar ödüyor ve gönderdiği her Şeyi kabul ediyordu. Bu yüzden onu satılmış saymı ve buna göre yaamıtı, bankada elli dolar varmış gibi. Böylece aniden bir kıtlık dönemine girdi; bu dönemde ödemeyen yayınlara erken dönem çabalarını satmaya ve satın almayan dergilere sonraki çalışmalarını göndermeye devam etti. Ayrıca, Oakland'daki rehinciye ziyaretlerine yeniden baladı. New York haftalıklarına satılan birkaç Şaka ve mizahi Şiir parçası, varlığını zar zor sürdürmesini sağlıyordu. Bu sırada, birkaç büyük aylık ve üç aylık eleştiri dergisine bilgi mektupları yazdı ve yanıt olarak, talep edilmemiş yazıları nadiren değerlendirdiklerini ve içeriklerinin çoğunun, çeşitli alanlarında otorite olan tanınmış uzmanlar tarafından sipariş üzerine yazıldığını öğrendi.

Bölüm 29

BÖLÜM XXIX.

Martin için sert bir yazdı. Müsvedde okuyucuları ve editörler tatile gitmişti ve normalde üç haftada karar veren yayınlar, müsveddelerini şimdi üç ay ya da daha uzun süre ellerinde tutuyordu. Bundan çıkardığı teselli, bu tıkanıklık sayesinde posta ücretinden tasarruf edilmesiydi. Sadece soyguncu yayınlar iş başında gibiydi ve Martin tüm ilk çalışmalarını—"İnci Dalışı", "Bir Kariyer Olarak Deniz", "Kaplumbağa Avcılığı" ve "Kuzeydoğu Alizeleri" gibi—onlara yok pahasına verdi. Bu müsveddeler için bir kuruş bile alamadı. Doğru, altı aylık bir yazışmadan sonra bir uzlaşmaya vardı; "Kaplumbağa Avcılığı" için bir emniyet tıraş bıçağı aldı ve The Acropolis, "Kuzeydoğu Alizeleri" için ona beş dolar nakit ve beş yıllık abonelik vermeyi kabul edip anlaşmanın ikinci kısmını yerine getirdi.

Stevenson üzerine bir sone için, bir Matthew Arnold zevki ve kuruşluk korku hikâyesi kesesi olan bir dergi çıkaran Bostonlu bir editörden iki dolar koparmayı başardı. "Peri ve İnci", beyninin beyaz sıcağından yeni çıkmış iki yüz satırlık zeki bir şiir parodisi, büyük bir demiryolunun çıkarları için San Francisco'da yayımlanan bir derginin editörünün kalbini kazandı. Editör yazıp ona ulaşım ücreti olarak ödeme teklif ettiğinde, Martin ulaşım ücretinin devredilebilir olup olmadığını sormak için yazdı. Devredilebilir değildi ve böylece onu satamayacağı için şiirin iadesini istedi. Şiir, editörün üzüntüleriyle geri geldi ve Martin onu tekrar San Francisco'ya, bu kez onu kuran parlak gazeteci tarafından birinci büyüklükte bir takımyıldıza üflenmiş iddialı bir aylık olan The Hornet'e gönderdi. Ama The Hornet'in ışığı Martin doğmadan çok önce sönmeye başlamıştı. Editör Martin'e şiir için on beş dolar sözü verdi, ama yayımlandığında unutmuş gibiydi. Birkaç mektubu görmezden gelince, Martin öfkeli bir tane yazdı ve bir cevap çekti. Yeni bir editör tarafından yazılmıştı; soğukkanlılıkla Martin'e eski editörün hatalarından sorumlu tutulmayı reddettiğini ve "Peri ve İnci"yi pek beğenmediğini bildiriyordu.

Ama bir Chicago dergisi olan The Globe, Martin'e en acımasız muameleyi yaptı. "Deniz Şarkıları" nı yayımlamaktan, açlık onu zorlayana kadar kaçınmıştı. Bir düzine dergi tarafından reddedildikten sonra, The Globe ofisinde dinlenmeye çekilmişlerdi. Koleksiyonda otuz şiir vardı ve her biri için bir dolar alacaktı. İlk ay dördü yayımlandı

ve hemen dört dolarlık bir çek aldı; ama dergiyi incelediğinde, katliam karşısında dehşete kapıldı. Bazı durumlarda başlıklar değiştirilmişti: örneğin "Finis", "Bitiş" olarak ve "Dış Resifin Şarkısı", "Mercan Resifinin Şarkısı" olarak değiştirilmişti. Bir vakada, tamamen farklı bir başlık, uygunsuz bir başlık kullanılmıştı. Onun "Medusa Işıkları" yerine editör "Geriye Doğru Yol"u basmıştı. Ama şiirlerin gövdesindeki katliam korkunçtu. Martin inledi, terledi ve ellerini saçlarının arasına geçirdi. Deyimler, dizeler ve kıtalar en anlaşılmaz şekilde kesilmiş, değiştirilmiş ya da oynanmıştı. Bazen kendine ait olmayan dizeler ve kıtalar onunkilerin yerine konmuştu. Aklı başında bir editörün bu tür bir kötü muameleden suçlu olabileceğine inanamıyordu ve en gözde hipotezi, şiirlerinin ofis çocuğu ya da stenograf tarafından tahrif edilmiş olması gerektiği idi. Martin hemen yazdı, editöre şiirleri yayımlamayı durdurması ve kendisine iade etmesi için yalvardı.

Tekrar tekrar yazdı, yalvararak, yalvararak, tehdit ederek, ama mektupları görmezden gelindi. Ay ay katliam, otuz şiir yayımlanana kadar devam etti ve ay ay, o sayıda yayımlanmış olanlar için bir çek aldı.

Bu çeşitli talihsizliklere rağmen, White Mouse'un kırk dolarlık çekinin amısı onu ayakta tutuyordu, her ne kadar giderek daha fazla angarya işe itilse de. Tarım haftalıkları ve ticaret dergilerinde bir ekmek-yağ alanı keşfetti, ama din haftalıkları arasında rahatça açlıktan ölebileceğini buldu. En düşük noktasında, siyah takımı rehindeyken, Cumhuriyetçi Parti İl Komitesi tarafından düzenlenen bir ödül yarışmasında onlu vuruş yaptı—ya da ona öyle geldi. Yarışmanın üç dalı vardı ve hepsine girdi, bu kadar sıkışık durumda yaşamaya itildiği için içinden acı acı gülerek. Şiiri on dolarlık birincilik ödülünü, kampanya şarkısı beş dolarlık ikincilik ödülünü, Cumhuriyetçi Parti ilkeleri üzerine denemesi yirmi beş dolarlık birincilik ödülünü kazandı. Parayı tahsil etmeye çalışana kadar bu onu çok memnun etmişti. İl Komitesi'nde bir şeyler ters gitmişti ve zengin bir bankacı ve bir eyalet senatörü üye olmasına rağmen, para ortada yoktu. Bu mesele sürüncemedeyken, benzer bir yarışmada denemesiyle birincilik ödülünü kazanarak Demokrat Parti ilkelerini anlادığını kanıtladı. Üstelik parayı, yirmi beş doları, aldı. Ama ilk yarışmada kazandığı kırk doları hiç alamadı.

Ruth'u görebilmek için çarelere başvuran ve kuzey Oakland'dan evine yürüyüp gelmenin çok zaman aldığına karar veren Martin, siyah takımını bisikleti yerine rehinde tuttu. Bisiklet ona egzersiz sağlıyor, iş için saatler kazandırıyor ve yine de Ruth'u görmesine izin veriyordu. Bir diz lastikli pantolon ve eski bir süveter, bisiklete binerken giyilebilir bir kıyafet oluşturuyordu, böylece Ruth'la öğleden sonra

gezintilerine çıkabiliyordu. Ayrıca, Mrs. Morse'un eğlence kampanyasını iyice yürüttüğü kendi evinde artık onu görme fırsatı pek kalmamıştı. Orada tanıştığı ve kısa bir süre öncesine kadar hayranlıkla baktığı o yüce varlıklar şimdi onu sıkıyordu. Artık yüce değillerdi. Zor zamanları, hayal kırıklıkları ve işine sıkı bağlılığı yüzünden gergin ve asabiydi ve bu tür insanların sohbeti çıldırtıcıydı. Aşırı egoist değildi. Zihinlerinin darlığını, okuduğu kitaplardaki düşünürlerin zihinleriyle ölçtü. Ruth'un evinde, Profesör Caldwell dışında, hiç büyük bir zihinle karşılaşmamıştı ve Caldwell'la orada sadece bir kez karşılaşmıştı. Geri kalanlarsa kafasız, budala, yüzeysel, dogmatik ve cahildi. Onu hayrete düşüren cehaletleriydi. Onlara ne olmuştu? Eğitimleriyle ne yapmışlardı? Onun eriştiği kitaplara onlar da erişmişti. Nasıl oluyordu da onlardan hiçbir şey almamışlardı?

Büyük zihinlerin, derin ve akılcı düşünürlerin var olduğunu biliyordu. Onu Morse standartlarının ötesinde eğitmiş kitaplardan kanıtları vardı. Ve Morse çevresininkilerden daha yüksek zekâların dünyada bulunduğunu biliyordu. Politika ve felsefe konuşan kadın ve erkeklere dair ipuçları yakaladığı İngiliz sosyete romanları okuyordu. Ve sanat ve aklın toplandığı büyük şehirlerdeki, hatta Amerika Birleşik Devletleri'ndeki salonlar hakkında okuyordu. Geçmişte, aptalca, işçi sınıfının üzerindeki tüm bakımlı kişilerin zekâ gücü ve güzellik canlılığı olan kişiler olduğunu düşünmüştü. Ona göre kültür ve yakalar bir aradaydı ve üniversite eğitimiyle ustalığın aynı şey olduğuna inandırılmıştı.

Yoluna devam edip daha yükseğe tırmanacaktı. Ve Ruth'u da yanında götürecekti. Onu çok seviyordu ve her yerde parlayacağına emindi. İlk çevresinin onu nasıl engellediği ona açıkken, şimdi onun da benzer şekilde engellendiğini görüyordu. Gelişme şansı olmamıştı. Babasının raflarındaki kitaplar, duvarlardaki tablolar, piyanodaki müzik—bunların hepsi sadece aldatıcı bir gösterişti. Gerçek edebiyata, gerçek resme, gerçek müziğe, Morse'lar ve onların türü ölüydü. Ve bu tür şeylerden daha büyük olan hayattı ki, ondan tamamen, umutsuzca habersizdiler. Üniteryen eğilimlerine ve muhafazakâr geniş fikirlilik maskelerine rağmen, yorumlayıcı bilimin iki nesil gerisindeydiler; zihinsel süreçleri Orta Çağ'a aitti, varoluş ve evrenin nihai verileri hakkındaki düşünceleri ise ona en genç ırk kadar genç, mağara adamı kadar eski ve daha eski olan aynı metafizik yöntem gibi görünüyordu—ilk Pleistosen maymun-adamını karanlıktan korkmaya iten; ilk aceleci İbrani vahşisini Havva'yı Adem'in kaburga kemiğinden cisimleştirmeye iten; Descartes'ı kendi cüce egosunun çıkıntılarında idealist bir evren sistemi kurmaya iten; ve ünlü Britanyalı din adamını,

öylesine yakıcı bir hicivle evrime saldırmaya iten ki hemen alkış toplamış ve adını tarih sayfasında kötü şöhretli bir karalama olarak bırakmıştı.

Martin böyle düşündü ve daha da fazla düşündü, ta ki tanıştığı bu avukatlar, subaylar, iş adamları ve banka veznedarları ile tanıdığı işçi sınıfı üyeleri arasındaki farkın, yedikleri yemek, giydikleri kıyafet, oturdukları semtler arasındaki farkla aynı olduğu gerçeği gözüne girene dek. Kesinlikle, hepsinde, kendinde ve kitaplarda bulduğu o ekstra şey eksikti. Morse'lar ona sosyal konumlarının üretebileceği en iyiyi göstermişti ve bundan etkilenmemişti. Kendi bir yoksul, tefecinin kölesiyken, Morse'ların evinde karşılaştıklarından üstün olduğunu biliyordu; tek şık takımı rehinden çıktığında, bir prensin keçi çobanlarıyla yaşamaya mahkûm edilmiş olsa çekeceği türden bir hakaret duygusuyla titreyerek, aralarında bir hayat lordu gibi dolaşıyordu.

"Sosyalistlerden nefret ediyor ve korkuyorsunuz," dedi bir akşam yemekte Bay Morse'a; "ama neden? Ne onları ne de doktrinlerini tanıyorsunuz."

Sohbet, Mrs. Morse tarafından o yöne çevrilmişti; o da Bay Hapgood'u kıskançlıkla övüyordu. Veznedar Martin'in kara sevdalısıydı ve basmakalıp söz söyleyen söz konusu olduğunda siniri biraz kısaydı.

"Evet," demişti, "Charley Hapgood, yükselen genç bir adam dedikleri türden—birisi bana öyle söyledi. Ve doğru. Ölmeden önce Vali Koltuğu'na oturacak ve kim bilir, belki Birleşik Devletler Senatosu'na."

"Bunu düşünmenize ne sebep oluyor?" diye sormuştu Mrs. Morse.

"Bir seçim konuşması yaptığını duydum. O kadar zekice aptal ve özgünlükten yoksundu ve aynı zamanda o kadar ikna ediciydi ki, liderler onu güvenli ve emin görmekten kendini alamaz, sıradan seçmenin basmakalıp sözlerine o kadar benziyordu ki—oh, pekâlâ, bir adama kendi düşüncelerini giydirip sunarak onu pohpohlarsınız bilirsiniz."

"Aslında Bay Hapgood'u kıskandığınızı düşünüyorum," diye araya girmişti Ruth.

"Tanrı korusun!"

Martin'in yüzündeki dehşet ifadesi Mrs. Morse'u savaşa kıskırttı.

"Bay Hapgood'un aptal olduğunu kastetmiyorsunuz herhalde?" diye sordu buz gibi.

"Ortalama bir Cumhuriyetçi'den daha aptal değil," cevabı geldi, "ya da ortalama bir Demokrat'tan da. Kurnaz olmadıklarında hepsi aptaldır ve çok azı kurnazdır. Akıllı olan tek Cumhuriyetçiler milyonerler ve onların bilinçli uşaklarıdır. Ekmeklerinin hangi tarafının yağlandığını bilirler ve nedenini de bilirler."

"Ben bir Cumhuriyetçiyim," diye hafifçe araya girdi Mr. Morse. "Yalvarırım, beni nasıl sınıflandırıyorsunuz?"

"Ah, siz bilinçsiz bir uşaksınız."

"Uşak mı?"

"Neden, evet. Şirket işi yapıyorsunuz. İşçi sınıfı ya da suçlu müvekkiliniz yok. Gelirinizi karı dövenlerden ve yankesicilerden elde etmiyorsunuz. Geçiminizi toplumun efendilerinden sağlıyorsunuz ve bir adamı kim besliyorsa o adamın efendisidir. Evet, bir uşaksınız. Hizmet ettiğiniz sermaye topluluklarının çıkarlarını ilerletmekle ilgileniyorsunuz."

Mr. Morse'un yüzü biraz kızarmıştı.

"İtiraf ederim, efendim," dedi, "alçak bir sosyalist gibi konuşuyorsunuz."

İşte o zaman Martin sözünü söyledi:

"Sosyalistlerden nefret ediyor ve korkuyorsunuz; ama neden? Ne onları ne de doktrinlerini tanıyorsunuz."

"Doktrininiz kesinlikle sosyalizme benziyor," diye yanıtladı Mr. Morse, Ruth endişeyle birinden diğerine bakarken ve Mrs. Morse, efendi kocasının muhalefetini kışkırtma fırsatı bulduğu için mutlulukla gülümserken.

"Cumhuriyetçilerin aptal olduğunu söylemem ve özgürlük, eşitlik ve kardeşliğin patlamış baloncuklar olduğunu savunmam, beni sosyalist yapmaz," dedi Martin gülümseyerek. "Jefferson'u ve onun zihnini şekillendiren bilimsel olmayan Fransızları sorgulamam beni sosyalist yapmaz. İnanın bana, Bay Morse, siz sosyalizme, onun açık düşmanı olan benden çok daha yakınsınız."

"Şimdi şaka ediyorsunuz," diyebildi sadece diğeri.

"Hiç de değil. Tam bir ciddiyetle konuşuyorum. Hâlâ eşitliğe inanıyorsunuz, ama yine de şirketlerin işini yapıyorsunuz ve şirketler, her gün, eşitliği gömmekle meşgul. Ve

ben eşitliği reddettiğim, tam da sizin yaşadığınız şeyi onayladığım için bana sosyalist diyorsunuz. Cumhuriyetçiler eşitliğin düşmanıdır, ama çoğu eşitliğe karşı savaşı, aynı sözcük dudaklarında slogan olarak savaşı. Eşitlik adına eşitliği yok ederler. Bu yüzden onlara aptal dedim. Bana gelince, ben bir bireyciyim. Irkın hızlı olana, savaşın güçlüye ait olduğuna inanıyorum. Biyolojiden öğrendiğim ders bu, ya da en azından öğrendiğimi sandığım. Dediğim gibi, ben bir bireyciyim ve bireycilik, sosyalizmin kalıtsal ve ebedi düşmanıdır."

"Ama sosyalist toplantılarına katılıyorsunuz," diye meydan okudu Mr. Morse.

"Elbette, tıpkı casusların düşman kamplarına katılması gibi. Düşman hakkında başka nasıl öğrenebilirsiniz? Üstelik, toplantılarında eğleniyorum. İyi savaşçılar ve haklı ya da haksız, kitapları okumuşlar. Herhangi biri, sosyoloji ve diğer tüm lojiler hakkında ortalama bir sanayi kaptanından çok daha fazlasını bilir. Evet, yarım düzine kadar toplantılarına gittim, ama bu beni, Charley Hapgood'un nutuk çekmesini duymak beni Cumhuriyetçi yaptığından daha fazla sosyalist yapmaz."

"Elimden bir şey gelmez," dedi Mr. Morse zayıfça, "ama hâlâ o yöne eğilimli olduğuna inanıyorum."

Tanrım, diye düşündü Martin içinden, ne hakkında konuştuğumu bilmiyor. Tek kelimesini anlamamış. Eğitimiyle ne yaptı acaba?

Böylece, gelişiminde Martin kendini ekonomik ahlakla ya da sınıf ahlakıyla yüz yüze buldu; kısa sürede bu ona tüyler ürpertici bir canavar haline geldi. Kişisel olarak, entelektüel bir ahlakçıydı ve basmakalıp küstahlıktan daha rahatsız edici olan şey, etrafındakilerin ahlakıydı—ekonomik, metafizik, duygusal ve taklitçi olanın tuhaf bir karışımıydı.

Bu tuhaf dağınık karışımın bir örneğiyle daha yakından karşılaştı. Kız kardeşi Marian, Alman asıllı çalışkan genç bir tamirciyle arkadaşlık ediyordu; adam mesleği iyice öğrendikten sonra kendine bir bisiklet tamir dükkânı açmıştı. Ayrıca, düşük kaliteli bir bisiklet markasının acentasını almıştı ve iyi durumdaydı. Marian kısa bir süre önce nişanını duyurmak için Martin'in odasına uğramış, bu ziyaret sırasında şakacıktan Martin'in avucuna bakıp falını söylemişti. Bir sonraki ziyaretinde yanında Hermann von Schmidt'i getirdi. Martin ev sahipliği yaptı ve ikisini de o kadar rahat ve zarif bir dille tebrik etti ki, kız kardeşinin sevgilisinin köylü zihnini hoş olmayan bir şekilde etkiledi. Bu kötü izlenim, Martin'in Marian'ın önceki ziyaretini anmak için yazdığı yarım düzine dizeyi yüksek sesle okumasıyla daha da arttı. "Elinin Çizgisi" adını

verdiği, havai ve narin bir sosyete şiiiydi. Okumayı bitirdiğinde, kız kardeşinin yüzünde hiçbir zevk ifadesi görmeyince şaşırđı. Bunun yerine, gözleri nişanlısına endişeyle sabitlenmişti ve Martin bakışını takip ederek, o değerli zatın asimetrik hatlarına yayılmış kapkara ve somurtkan bir onaylamamazlıktan başka bir şey görmedi. Olay geçiştirildi, erken ayrıldılar ve Martin her şeyi unuttu, her ne kadar o an için herhangi bir kadının, hatta işçi sınıfından birinin bile, hakkında şiir yazılmış olmaktan gururlanıp memnun olmaması kafasını karıştırmışsa da.

Birkaç akşam sonra Marian onu yine ziyaret etti, bu sefer yalnızdı. Ve konuya girmekte vakit kaybetmedi, yaptığı şey için onu üzüntüyle azarladı.

"Neden, Marian," diye çıkıştı, "akrabalarından, ya da en azından erkek kardeşinden utanıyormuş gibi konuşuyorsun."

"Ve gerçekten utanıyorum," diye patladı.

Martin, gözlerinde gördüğü aşağılanma gözyaşları karşısında şaşkına döndü. Ruh hali, her neyse, gerçektir.

"Ama, Marian, neden Hermann'ın kendi kız kardeşim hakkında şiir yazmamı kıskanması gereksin?"

"Kıskanmıyor," diye hıçkırdı. "Uygunsuz, müs—müstehten olduğunu söylüyor."

Martin inanamayarak uzun, alçak bir ıslık çaldı, sonra "Elinin Çizgisi"nin bir karbon kopyasını çıkarıp okumaya girişti.

"Göremiyorum," dedi sonunda, müsveddeyi ona uzatarak. "Kendin oku ve bana müstehten görünen herhangi bir şey göster—bu sözcüktü, değil mi?"

"Öyle diyor ve bilmesi gerekir," cevabı geldi, müsveddeyi bir kenara iterken, tiksinti dolu bir bakış eşliğinde. "Ve onu yok etmen gerektiğini söylüyor. Kendi karısı hakkında herkesin okuyabileceği böyle şeyler yazılmasına izin vermeyeceğini söylüyor. Bunun bir rezalet olduğunu söylüyor ve buna tahammül etmeyecek."

"Bak, Marian, bu tamamen saçmalıktan başka bir şey değil," diye başladı Martin; sonra aniden fikrini değiştirdi.

Önünde mutsuz bir kız görüyordu, kocasını ya da onu ikna etme çabasının boşunalığını biliyordu ve tüm durum saçma ve anlamsız olmasına rağmen, teslim olmaya karar verdi.

"Pekala," dedi, müsveddeyi yarım düzine parçaya yırtıp çöp sepetine atarak.

Orijinal daktilo edilmiş müsveddenin o anda bile bir New York dergisinin ofisinde durduğunu bilmekle yetindi. Marian ve kocası asla bilemeyecekti ve o zararsız, hoş şiir bir gün yayımlanırsa ne kendisi, ne onlar ne de dünya bir şey kaybedecekti.

Marian, çöp sepetine uzanmaya başlayıp vazgeçti.

"Alabilir miyim?" diye yalvardı.

Başını salladı, kızın yırtık müsvedde parçalarını toplayıp ceketinin cebine tıkkını düşünceli bir şekilde izlerken—görevinin başarısının gözle görülür kanıtı. Ona Lizzie Connolly'yi hatırlattı, ama bu kız, iki kez gördüğü işçi sınıfından diğer kızdan daha az ateşe ve gösterişli, cafcacflı hayata sahipti. Ama ikisi de giyim ve tavırda eşitti ve ikisinden birinin Mrs. Morse'un misafir odasında görünmesini öneren fantezisinin karpisine içten içe gülümsedi. Gülümseme söndü ve büyük bir yalnızlığın farkına vardı. Bu kız kardeşi ve Morse'ların misafir odası, kat ettiği yolun kilometre taşlarıydı. Ve onları geride bırakmıştı. Birkaç kitabına sevgiyle baktı. Ona kalan tek yoldaşlar onlardı.

"Merhaba, o ne?" diye sordu şaşkınlıkla irkilerek.

Marian sorusunu tekrarladı.

"Neden işe gitmiyorum?" İçten olmayan bir kahkaha patlattı. "O senin Hermann'ın seninle konuşmuş."

Başını salladı.

"Yalan söyleme," diye emretti ve başının eğilmesi suçlamasını doğruladı.

"Pekâlâ, o senin Hermann'ına kendi işine bakmasını söyle; arkadaşlık ettiği kız hakkında şiir yazdığımında bu onun işi, ama bunun dışında söyleyecek bir şeyi yok. Anladın mı?"

"Yani bir yazar olarak başaracağımı düşünmüyorsun, öyle mi?" diye devam etti. "Hiçbir işe yaramadığımı mı düşünüyorsun?—düşüğümü ve aileye rezillik getirdiğimi?"

"Bir iş bulsan çok daha iyi olacağını düşünüyorum," dedi sertçe ve samimi olduğunu gördü. "Hermann diyor ki—"

"Kahrolsun Hermann!" diye iyi huylu bir şekilde patladı. "Bilmek istediğim, ne zaman evleneceğiniz. Ayrıca, o Hermann'ından, senden benden bir düşün hediyesi kabul etmeye tenezzül edip etmeyeceğini öğren."

Kız gittikten sonra olay üzerine düşündü ve bir iki kez, kız kardeşini ve nişanlısını, kendi sınıfının tüm üyelerini ve Ruth'un sınıfının üyelerini, dar küçük hayatlarını dar küçük formüllerle yönetirken gördükçe acı acı kahkahalara boğuldu—sürü yaratıkları, birbirine akın eden ve hayatlarını birbirlerinin fikirlerine göre şekillendiren, köleleştirildikleri çocuksu formüller yüzünden birey olamayan ve gerçekten hayatı yaşayamayan. Onları hayali bir alay halinde önüne çağırdı: Bernard Higginbotham, Bay Butler'la kol kola; Hermann von Schmidt, Charley Hapgood'la yanak yanağa; ve tek tek ve çiftler halinde onları yargıladı ve savdı—kitaplardan öğrendiği zekâ ve ahlak standartlarına göre yargıladı. Boşuna sordu: Büyük ruhlar, büyük kadınlar ve erkekler nerede? Dar odasına vizyonun çağrısına cevap veren kayıtsız, kaba ve aptal zekâlar arasında onları bulamadı. Circe'nin domuzları için hissetmiş olması gerektiği gibi onlara karşı bir tiksinti hissetti. Sonuncusunu da savıp yalnız olduğunu düşündüğünde, beklenmedik ve davetsiz bir geç kalan girdi. Martin onu izledi ve bir zamanlar kendisi olan genç serserinin sert kenarlı şapkasını, kare kesim, çift sıra düğmeli ceketini ve kibirli omuzlarını gördü.

"Sen de tıpkı diğerleri gibiydin, genç adam," diye alay etti Martin. "Ahlakın ve bilgin de onlarınkiyle aynıydı. Kendin için düşünüp hareket etmedin. Görüşlerin, kıyafetlerin gibi hazır; eylemlerin halkın onayıyla şekilleniyordu. Çetenin horozuydun çünkü başkaları seni gerçek şey olarak alkışlıyordu. Çeteyle dövüştün ve yönettin, hoşlandığın için değil—aşlında ondan nefret ettiğini biliyorsun—ama diğer herifler omzuna vurduğu için. Cheese-Face'i dövdün çünkü pes etmeyecektin ve bir yandan dipsiz bir hayvan olduğun için, diğer yandan da etrafındaki herkesin inandığı şeye inandığın için pes etmedin: adamlığın ölçüsünün, diğer yaratıkların anatomilerine zarar vermede ve bozmada sergilenen etobur vahşet olduğuna. Ne yani, seni it herif, diğer heriflerin kızlarını bile ellerinden aldın, kızları istediğinden değil,

sana ahlaki temponu veren etrafındakilerin iliğinde yabani aygır ve boğa-foku içgüdüğü olduğu için. Peki, yıllar geçti, şimdi ne düşünüyorsun?"

Sanki bir cevap olarak, vizyon hızlı bir dönüşüm geçirdi. Sert kenarlı şapka ve kare kesim ceket kayboldu, yerini daha yumuşak giysiler aldı; yüzdeki sertlik, gözlerdeki katılık gitti; ve güzellik ve bilgiyle paylaşımın iç hayatından ışınlanan yüz, arınmış ve rafine edilmişti. Hayal, şimdiki haline çok benziyordu ve ona bakarken, onu aydınlatan öğrenci lambasını ve üzerine eğildiği kitabı fark etti. Başlığa baktı ve "Estetik Bilimi"ni okudu. Sonra, hayalin içine girdi, öğrenci lambasını düzeltilti ve "Estetik Bilimi"ni okumaya devam etti.

Bölüm 30

BÖLÜM XXX.

Güzel bir sonbahar gününde, aşklarını ilan ettikleri bir yıl önceki Kızılderili yazını andıran bir günde, Martin Ruth'a "Aşk-Döngüsü"nü okudu. Öğleden sonraydı ve eskisi gibi, tepelerdeki en sevdikleri tümseğe binmişlerdi. Arada sırada Ruth okumasını zevk çılgınlıklarıyla kesmişti ve şimdi, Martin son müsvedde sayfasını diğerlerinin yanına koyarken, onun hükmünü bekledi.

Ruth konuşmakta gecikti ve sonunda, düşüncesinin sertliğini sözcüklere dökmekte tereddüt ederek, duraksayarak konuştu.

"Güzel olduklarını düşünüyorum, çok güzel," dedi; "ama onları satamazsın, değil mi? Ne demek istediğimi anlıyorsun," dedi, neredeyse yalvararak. "Bu yazdıkların pratik değil. Bir şeyler ters—belki piyasadadır—geçimini ondan kazanmanı engelleyen. Ve lütfen, sevgilim, beni yanlış anlama. Gururlanıyorum, gurur duyuyorum ve tüm bunlar—aksi olsaydı gerçek bir kadın olamazdım—bu şiirleri bana yazmandan. Ama evliliğimizi mümkün kılmıyorlar. Görmüyor musun, Martin? Beni çıkarıcı sanma. Yükünü taşıdığım şey aşk, geleceğimiz düşüncesi. Birbirimizi sevdiğimizi öğreneli bir yıl geçti ve düğün günümüz daha yakın değil. Düğünümüz hakkında böyle konuştuğum için beni edepsiz sanma, çünkü gerçekten kalbim, tüm varlığım tehlikede. Yazarlığa bu kadar bağlıysan, neden bir gazetede iş bulmayı denemiyorsun? Neden muhabir olmuyorsun?—en azından bir süreliğine?"

"Bu üslubumu bozar," cevabı geldi alçak, tekdüze bir sesle. "Üslup için nasıl çalıştığım hakkında hiçbir fikrin yok."

"Ama o kısa öyküler," diye tartıştı. "Onlara angarya iş dedin. Birçoğunu yazdın. Onlar üslubunu bozmadı mı?"

"Hayır, durumlar farklı. Kısa öyküler, üsluba adanmış uzun bir çalışma gününün sonunda, bitkin bir halde, makineden çıkmış gibiydi. Ama bir muhabirin işi sabahtan akşama kadar tamamen angaryadır, hayatın en önemli tek şeyidir. Ve bu bir kasırga hayatıdır, anın hayatıdır, ne geçmişi ne de geleceği vardır ve kesinlikle muhabir üslubundan başka hiçbir üslup düşüncesi yoktur ki bu da kesinlikle edebiyat değildir. Şimdi, tam üslubum şekillenirken, kristalleşirken muhabir olmak, edebi intihar

olurdu. Olduğu gibi, her kısa öykü, her kısa öykünün her kelimesi, kendime, özsaygıma, güzelliğe saygıma bir ihanetti. Söylüyorum sana, mide bulandırıcıydı. Günah işlemiştim. Ve piyasalar kesildiğinde, kıyafetlerim rehine gitse bile, gizlice seviniyordum. Ama 'Aşk-Döngüsü'nü yazmanın sevinci! En asil biçimiyle yaratıcı sevinç! Bu her şeyin telafisiydi."

Martin, Ruth'un yaratıcı sevince karşı duyarsız olduğunu bilmiyordu. Bu ifadeyi o kullanmıştı—ilk kez onun dudaklarında duymuştu. Üniversitede, Sanat Lisansı'nı alırken bu konuda okumuş, çalışmıştı; ama özgün değildi, yaratıcı değildi ve onun tarafındaki tüm kültür tezahürleri, başkalarının arp çalmasının yankılanmasından ibaretti.

"Editör, 'Deniz Şarkıları'nı düzeltirken haklı olmamış mıdır?" diye sordu. "Unutma, bir editörün kanıtlanmış nitelikleri olmalı, yoksa editör olmazdı."

"Bu, yerleşik olanın direnciyle aynı çizgide," diye karşılık verdi, editör takımına karşı öfkesi ağır basarak. "Ne varsa, sadece doğru değil, aynı zamanda mümkün olanın en iyisidir. Herhangi bir şeyin varlığı, var olmaya uygunluğunun yeterli kanıtıdır—var olmaya, dikkat et, ortalama bir insanın bilinçsizce inandığı gibi, sadece mevcut koşullarda değil, tüm koşullarda. Bu sizin cehaletiniz, elbette, böyle saçmalıklara inanmanıza neden olan—Weininger'in tanımladığı henidikal zihinsel süreçten başka bir şey olmayan cehaletiniz. Düşündüklerini sanarlar ve bu düşüncesiz yaratıklar, gerçekten düşünen azınlığın hayatlarının hakemleridir."

Durdu, Ruth'un kafasını aşarak konuştuğunun bilincine yenik düşerek.

"Bu Weininger'in kim olduğunu bilmediğimden eminim," diye karşılık verdi. "Ve o kadar korkunç genel konuşuyorsun ki seni takip edemiyorum. Bahsettiğim şey editörlerin nitelikleriydi—"

"Ve söyleyeyim sana," diye sözünü kesti. "Tüm editörlerin yüzde doksan dokuzunun başlıca niteliği başarısızlıktır. Yazar olarak başarısız olmuşlardır. Masanın angaryasını ve tirajlarına ve işletme müdürüne köleliği, yazmanın sevincine tercih ettiklerini sanma. Yazmayı denemişler ve başarısız olmuşlardır. İşte tam orada lanetli paradoks yatıyor. Edebiyatta başarıya giden her kapı, o bekçi köpekleri, edebiyatta başarısız olanlar tarafından korunur. Editörler, yardımcı editörler, editör yardımcıları, çoğu ve dergiler ve kitap yayıncıları için müsvedde okuyucuları, çoğu, neredeyse hepsi, yazmak isteyen ve başarısız olan adamlardır. Ve yine de onlar, güneşin altındaki tüm yaratıkların en uygunsuzları, neyin basılacağına ve neyin basılmayacağına karar veren

yaratıkların ta kendileridir—özgün olmadıklarını kanıtlamış, ilahi ateşten yoksun olduklarını göstermiş olanlar, özgünlük ve deha hakkında hüküm verir. Ve onların ardından eleştirmenler gelir, yine bir o kadar başarısız. Bana rüyayı görmediklerini ve şiir ya da kurgu yazmayı denemediklerini söyleme; çünkü denediler ve başarısız oldular. Ne yani, ortalama bir eleştiri, balık yağından daha mide bulandırıcıdır. Ama eleştirmenler ve sözde eleştirmenler hakkındaki fikrimi biliyorsun. Büyük eleştirmenler var, ama kuyruklu yıldızlar kadar nadir. Bir yazar olarak başarısız olursam, editörlük kariyeri için kanıtlanmış olurum. Her halükarda ekmek, tereyağı ve reçel var."

Ruth'un zihni hızlıydı ve sevgilisinin görüşlerine olan onaylamamazlığı, iddiasında bulunduğu çelişkiyle pekişiyordu.

"Ama, Martin, eğer bu doğruysa, eğer tüm kapılar senin çok kesin bir şekilde gösterdiğin gibi kapalıysa, büyük yazarlardan herhangi birinin nasıl var olması mümkün?"

"İmkânsız başarılar vardılar," diye yanıtladı. "Öyle alevli, görkemli işler yaptılar ki karşı çıkanları küle çevirdiler. Mucize yoluyla, bine bir bahsi kazanarak vardılar. Vardılar çünkü Carlyle'in savaş yaralarıyla kaplı, bastırılmayan devleriydiler. Ve benim yapmam gereken de bu; imkânsız başarmalıyım."

"Ama ya başarısız olursan? Beni de düşünmelisin, Martin."

"Ya başarısız olursam?" Bir an için, söylediği düşüncenin düşünülemez olduğunu düşünüyor gibi ona baktı. Sonra zekâ aydınlattı gözlerini. "Başarısız olursam, editör olurum ve sen de bir editörün karısı olursun."

Şakacılığına kaşlarını çattı—onu kolunu beline dolayıp öperek yok etmeye iten sevimli, hayranlık uyandıran bir kaş çatışı.

"İşte, bu kadar yeter," diye üsteledi, bir irade çabasıyla kendini onun gücünün büyüünden kurtararak. "Babamla ve annemle konuştum. Daha önce hiç onlara karşı bu kadar iddialı olmamıştım. Dinlenmeyi talep ettim. Çok saygısızdım. Sana karşı olduklarını biliyorsun; ama onlara defalarca sana olan kalıcı aşkımla temin ettim ve sonunda babam, eğer istersen, hemen onun ofisinde işe başlayabileceğini kabul etti. Ve sonra, kendi isteğiyle, başlangıçta sana, evlenip bir yerde küçük bir ev alabilmemiz için yeterince ödeyeceğini söyledi. Bence bu ondan çok iyiydi—öyle değil mi?"

Martin, kalbinde umutsuzluğun donuk acısıyla, mekanik olarak tütün ve kâğıda uzanıp (artık taşımadığı) bir sigara sarmak için, anlaşılmaz bir şey mırıldandı ve Ruth devam etti.

"Açıkçası, yine de ve seni incitmesine izin verme—sana onun yanında tam olarak nasıl olduğunu göstermek için söylüyorum—radikal görüşlerini sevmiyor ve seni tembel buluyor. Tabii ki öyle olmadığını biliyorum. Çok çalıştığını biliyorum."

Ne kadar çok, bunu bile bilmiyordu, diye geçti Martin'in aklından.

"Peki, öyleyse," dedi, "görüşlerime ne dersin? Sence bu kadar radikal mi?"

Gözlerinin içine baktı ve cevabı bekledi.

"Bence, şey, çok rahatsız edici," diye yanıtladı.

Soru onun için cevaplanmıştı ve hayatın griliği onu öyle ezmişti ki, onun için yaptığı geçici iş teklifini unuttu. Ve o da cesaret edebildiği kadar ileri gitmişti, soruyu tekrar gündeme getirene kadar cevabı beklemeye razıydı.

Beklemesi uzun sürmedi. Martin'in ona soracağı kendi sorusu vardı. Ona olan inancının ölçüsünü belirlemek istiyordu ve bir hafta içinde her ikisi de cevaplandı. Martin, "Güneşin Utancı"nı ona okuyarak olayı hızlandırdı.

"Neden muhabir olmuyorsun?" diye sordu bitirdiğinde. "Yazmayı çok seviyorsun ve başaracağından eminim. Gazetecilikte yükselebilir ve kendine bir isim yapabilirsin. Bir dizi büyük özel muhabir var. Maaşları yüksek ve alanları dünya. Her yere gönderiliyorlar, Afrika'nın kalbine, Stanley gibi ya da Papa'yla röportaj yapmaya ya da bilinmeyen Tibet'i keşfetmeye."

"Öyleyse denememi beğenmedin?" diye karşılık verdi. "Gazetecilikte bir şansım olduğuna ama edebiyatta hiç olmadığına mı inanıyorsun?"

"Hayır, hayır; beğendim. İyi okunuyor. Ama okurlarının kafasını aştığından korkuyorum. En azından benim kafamı aşıyor. Kulağa güzel geliyor, ama anlamıyorum. Bilimsel jargonun beni aşıyor. Sen bir aşırılıkçısın, biliyorsun, sevgilim ve sana anlaşılır gelen şey biz geri kalanımıza anlaşılır gelmeyebilir."

"Sanırım seni rahatsız eden felsefi jargon," diyebildi sadece.

İfade ettiđi en olgun dűşüncenin taze okumasından alevleniyordu ve onun hükmü onu sersemletti.

"Ne kadar kötü yapılmış olursa olsun," diye ısrar etti, "içinde hiçbir şey görmüyor musun?—düşüncesinde, yani?"

Başını salladı.

"Hayır, okuduğum hiçbir şeye benzemiyor. Maeterlinck okuyorum ve onu anlıyorum —"

"Onun mistisizmini, bunu anlıyorsun?" diye parladı Martin.

"Evet, ama seninkini, ki onun bir saldırısı olması gerekiyor, anlamıyorum. Tabii, özgünlük sayılıyorsa—"

Onu, ardından söz gelmeyen sabırsız bir jestle durdurdu. Birden onun konuştuğunu ve bir süredir konuşmakta olduğunu fark etti.

"Sonuçta, yazmak senin için bir oyuncaktı," diyordu. "Kesinlikle onunla yeterince oynadın. Hayatı ciddiye almanın zamanı geldi—_bizim_ hayatımızı, Martin. Şimdiye kadar sadece kendi hayatını yaşadın."

"Çalışmamı istiyorsun?" diye sordu.

"Evet. Babam teklif etti—"

"Hepsini anlıyorum," diye sözünü kesti; "ama bilmek istediğim, bana olan inancımı kaybedip kaybetmediğin."

Elini sessizce sıktı, gözleri buğulu.

"Yazarlığına, sevgilim," diye itiraf etti yarım fısıltıyla.

"Bir sürü yazımı okudun," diye devam etti acımasızca. "Onlar hakkında ne düşünüyorsun? Tamamen umutsuz mu? Diğer adamların işleriyle nasıl karşılaştırılıyor?"

"Ama onlar satıyor ve sen—satmıyorsun."

"Bu sorumu cevaplamıyor. Edebiyatın benim mesleğim olmadığını mı düşünüyorsun?"

"O zaman cevaplayayım." Kendini buna hazırladı. "Yazmak için yaratılmadığını düşünüyorum. Affet beni, sevgilim. Bunu söylemeye beni zorluyorsun; ve biliyorsun edebiyat hakkında senden daha fazla bilgim var."

"Evet, sen bir Sanat Lisansısın," dedi düşünceli bir şekilde; "ve bilmen gerekir."

"Ama söylenecek daha çok şey var," diye devam etti, ikisi için de acı veren bir aradan sonra. "İçimde ne olduğunu biliyorum. Bunu hiç kimse benim kadar iyi bilmez. Başaracağımı biliyorum. Bastırılmayacağım. Şiirde, kurguda ve denemede söyleyeceklerimle yanıp tutuşuyorum. Buna inanmanı istemiyorum, yine de. Bana inanmanı, ne de yazarlığıma inanmanı istemiyorum. Senden istediğim, beni sevmen ve aşka inanman.

"Bir yıl önce iki yıl için yalvardım. O iki yılın biri daha bitmedi. Ve onurum ve ruhum üzerine yemin ederim ki, o yıl bitmeden başaracağıma inanıyorum. Uzun zaman önce bana söylediğini hatırlıyorsun, yazarlık çırağını yapmam gerektiğini. İşte, yaptım. Sıkıştırdım ve teleskopla büyüttüm. Sonunda beni bekleyen seninle, hiç kaytarmadım. Biliyor musun, huzur içinde uykuya dalmanın ne olduğunu unuttum. Birkaç milyon yıl önce, doyasıya uyumanın ve tam uyku tokluğundan doğal olarak uyanmanın ne olduğunu biliyordum. Şimdi her zaman bir çalar saatle uyanıyorum. İster erken ister geç uyuyayım, çalar saati ona göre kuruyorum; ve bu, lambayı söndürmekle birlikte, son bilinçli eylemlerim.

"Uykum gelmeye başladığında, okuduğum ağır kitabı daha hafif bir kitapla değiştiriyorum. Ve onun üzerinde dalmaya başlayınca, uykuyu kovmak için parmak eklemlerimle kafama vuruyorum. Bir yerde uyumaktan korkan bir adam hakkında okumuştum. Kipling hikâyeyi yazmıştı. Bu adam bir mahmuz yerleştirmişti, öyle ki bilinçsizlik geldiğinde, çıplak vücudu demir dişlere baskı yapıyordu. İşte, ben de aynısını yaptım. Saate bakarım ve gece yarısına, ya da bire, ya da ikiye, ya da üçe kadar mahmuzun kaldırılmayacağına karar veririm. Ve böylece beni belirlenen saate kadar uyanık olarak dürtükler. O mahmuz aylardır yatak arkadaşım oldu. O kadar umutsuzlaştım ki beş buçuk saat uyku bir savurganlık. Şimdi dört saat uyuyorum. Uykuya açlık çekiyorum. Uyku yoksunluğundan başımın döndüğü, dinlenme ve uykuyla ölümün bana olumlu bir cazibe olduğu, Longfellow'un dizelerinin musallat olduğu zamanlar var:

"Deniz durgun ve derin; / Bağrındaki her şey uyur; / Tek bir adım ve her şey biter, / Bir dalış, bir kabarcık, daha fazlası değil.'

"Tabii ki, bu tamamen saçmalık. Sinirlilikten, aşırı gerilmiş bir zihinden geliyor. Ama mesele şu: Bunu neden yaptım? Senin için. Çıraklığımı kısaltmak için. Başarıyı aceleye getirmek için. Ve çıraklığım şimdi tamamlandı. Donanımımı biliyorum. Her ay ortalama bir üniversite öğrencisinin bir yılda öğrendiğinden daha fazlasını öğrendiğime yemin ederim. Biliyorum, diyorum sana. Ama anlaman için duyduğum ihtiyaç bu kadar umutsuz olmasaydı, sana söylemezdim. Bu övünmek değil. Sonuçları kitaplarla ölçüyorum. Senin erkek kardeşlerin, bugün, benimle ve kitaplardan, onların uyuduğu saatlerde zorla aldığım bilgiyle karşılaştırıldığında cahil barbarlar. Uzun zaman önce ünlü olmak istiyordum. Şimdi ünü pek umursamıyorum. İstedğim sensin; yiyecekten, giyecekten ya da tanınmaktan çok sana açım. Başımı göğsüne koyup bir asır kadar uyuma hayalim var ve bu hayal, bir yıl daha geçmeden gerçekleşecek."

Gücü, dalga dalga ona çarpıyordu; iradesi onunkine en çok karşı koyduğu anda, kendini ona en güçlü şekilde çekilmiş hissetti. Ondan ona her zaman akan güç, şimdi tutkulu sesinde, parlayan gözlerinde ve içinde kabaran hayat ve zekâ canlılığında çiçekleniyordu. Ve o anda, bir an için, kesinliğinde bir yarık fark etti—gerçek Martin Eden'i, görkemli ve yenilmez gördüğü bir yarık; ve hayvan terbiyecilerinin şüphe anları olduğu gibi, o da, o an için, bu vahşi ruhlu adamı evcilleştirme gücünden şüphe eder gibi oldu.

"Ve başka bir şey," diye süpürüp gitti. "Beni seviyorsun. Ama neden beni seviyorsun? İçimde beni yazmaya zorlayan şey, tam da aşkını çeken şey. Beni seviyorsun çünkü bir şekilde tanıdığın ve sevebileceğin adamlardan farklıyım. Ben masa ve muhasebe odası, küçük iş kavgaları ve hukuk çekişmeleri için yaratılmadım. Beni böyle şeyler yapmaya zorla, beni diğer adamlar gibi yap, onların yaptığı işi yaparak, soludukları havayı soluyarak, geliştirdikleri bakış açısını geliştirerek, farkı yok etmiş, beni yok etmiş, sevdiğin şeyi yok etmiş olursun. Yazma arzum içimdeki en hayati şey. Sıradan bir toprak parçası olsaydım, ne yazmayı arzularım ne de sen beni koca olarak arzularydın."

"Ama unutuluyorsun," diye sözünü kesti, zihninin hızlı yüzeyi bir paralellik yakalayarak. "Bir zamanlar eksantrik mucitler vardı, devridaim makinesi gibi hayallerin peşinde koşarken ailelerini aç bırakan. Şüphesiz karıları onları seviyordu ve onlarla ve onlar için acı çekiyordu, devridaim makinesine olan saplantıları yüzünden değil, saplantılarına rağmen."

"Doğru," cevabı geldi. "Ama eksantrik olmayan ve pratik şeyleri icat etmeye çalışırken açlık çeken mucitler de olmuştur; ve bazen, kaydedildiğine göre, başarmışlardır. Kesinlikle ben imkânsızlar peşinde değilim—"

"Buna 'imkânsızı başarmak' demiştin," diye araya girdi.

"Mecazi konuştum. Benden önceki adamların yaptığını yapmaya çalışıyorum—yazmak ve yazımla geçinmek."

Sessizliği onu cesaretlendirdi.

"Öyleyse, sana göre hedefim devridaim makinesi kadar hayal mi?" diye sordu.

Cevabını, elinin onunkine baskısında okudu—yaralı çocuk için acıyan anne eli. Ve ona, o anda, o yaralı çocuğu, imkânsızı başarmaya çalışan saplantılı adam.

Konuşmalarının sonuna doğru, onu babasının ve annesinin düşmanlığı konusunda tekrar uyardı.

"Ama beni seviyorsun?" diye sordu.

"Seviyorum! Seviyorum!" diye haykırdı.

"Ve ben seni seviyorum, onları değil ve onların yapabileceği hiçbir şey bana zarar veremez." Seste zafer çınlıyordu. "Çünkü senin aşkına inancım var, onların düşmanlığından korkum değil. Bu dünyada her şey yoldan çıkabilir, ama aşk değil. Aşk yanlış gidemez, meğer ki yolda bayılıp tökezleyen bir zayıf olsun."

Bölüm 31

BÖLÜM XXXI.

Martin, kız kardeşi Gertrude'la Broadway'de tesadüfen karşılaşmıştı—ortaya çıktığı üzere, son derece elverişli ama rahatsız edici bir tesadüf. Bir köşede tramvay beklerken, Gertrude onu ilk gören olmuştu ve yüzündeki hevesli, aç çizgileri ve gözlerindeki umutsuz, endişeli ifadeyi fark etmişti. Gerçekten de umutsuz ve endişeliydi. Rehinciyle yaptığı sonuçsuz bir görüşmeden geliyordu; bisikletine ek bir kredi koparmaya çalışmıştı. Çamurlu sonbahar havası gelince, Martin bisikletini bir süre önce rehine vermiş ve siyah takımını elinde tutmuştu.

"Siyah takım var," diye cevaplamıştı her varlığını bilen rehinci. "Bana onu o Yahudi Lipka'ya rehine verdiğini söyleme. Çünkü verdiysen—"

Adam tehdidi tamamlamıştı ve Martin aceleyle haykırdı:

"Hayır, hayır; bende. Ama bir iş meselesi için giymek istiyorum."

"Pekala," diye yatışmış tefeci cevap vermişti. "Ve ben de sana daha fazla para verebilmeden önce onu bir iş meselesi için istiyorum. Sağlığım için mi bu işteyim sanıyorsun?"

"Ama kırk dolarlık bir bisiklet, iyi durumda," diye tartışmıştı Martin. "Ve bana sadece yedi dolar verdin. Hayır, yedi bile değil. Altı çeyrek; faizi peşin aldın."

"Daha fazla istiyorsan, takımını getir," cevabı Martin'i o havasız küçük inde dışarı göndermişti; kalbi o kadar umutsuzdu ki bu yüzüne yansımış ve kız kardeşine acındırmıştı.

Neredeyse buluşur buluşmaz Telegraph Caddesi tramvayı geldi ve bir grup öğleden sonra alışverişçisini almak için durdu. Bayan Higginbotham, Martin'in koluna tutup bindirmesindeki kavramadan onu takip etmeyeceğini anladı. Basamakta döndü ve ona baktı. Bitkin yüzü yine kalbine dokundu.

"Gelmiyor musun?" diye sordu.

Bir sonraki an yanına inmişti.

"Yürüyorum—egzersiz, bilirsin," diye açıkladı.

"O zaman birkaç blok seninle gelirim," diye duyurdu. "Belki bana iyi gelir. Son birkaç gündür pek zinde hissetmiyorum."

Martin ona baktı ve ifadesini genel dağınık görünümünde, sağlıksız şişmanlığında, düşük omuzlarında, sarkık çizgilerle yorgun yüzünde ve esneklikten yoksun, ağır ayak düşüşünde doğruladı—özgür ve mutlu bir bedene ait yürüyüşün bir karikatürü.

"Burada dursan iyi olur," dedi, ama o ilk köşede çoktan durmuştu bile, "ve bir sonraki tramvaya bin."

"Aman Tanrım!—çoktan yorulmadım mı!" diye soludu. "Ama o tabanlarla senin kadar yürüyebilirim. O kadar ince ki daha kuzey Oakland'a varmadan patlarlar."

"Evde daha iyi bir çiftim var," cevabı geldi.

"Yarın akşam yemeğe gel," diye davet etti konu dışı. "Bay Higginbotham orada olmayacak. San Leandro'ya işe gidiyor."

Martin başını salladı, ama akşam yemeği teklifinde gözlerine fırlayan kurt gibi, aç bakışı engelleyememişti.

"Beş kuruşun yok, Mart, bu yüzden yürüyorsun. Egzersizmiş!" Küçümseyerek burnunu çekmeyi denedi ama sadece bir sümük sesi çıkarabildi. "Ver bakayım."

Ve çantasını karıştırarak, Martin'in avucuna beş dolarlık bir altın sıkıştırdı. "Sanırım geçen doğum gününü unuttum, Mart," diye mırıldandı topal bir şekilde.

Martin'in eli içgüdüsel olarak altın paraya kapandı. Aynı anda kabul etmemesi gerektiğini biliyordu ve kendini kararsızlık sancıları içinde mücadele ederken buldu. O altın parçası, vücudunda ve beyninde yiyecek, hayat ve ışık, yazmaya devam etme gücü ve—kim bilir?—belki de birçok altın parçası getirecek bir şey yazma gücü anlamına geliyordu. Vizyonunda, yeni tamamladığı iki denemenin müsveddeleri yanıyordu. Onları, pulları olmadığı için iade edilen müsveddeler yığınının üstünde, masanın altında gördü ve daktiloyla yazdığı gibi başlıklarını gördü—"Gizemin Başrahipleri" ve "Güzelliğin Beşiği." Onları hiçbir yere göndermemişti. Bu alanda yaptığı her şey kadar iyilerdi. Keşke onlar için pulları olsaydı! Sonra nihai başarısının

kesinliği içinde yükseldi, açlığın yetenekli bir müttefiki ve hızlı bir hareketle parayı cebine kaydırđı.

"Öderim, Gertrude, yüz katını," diye yutkundu, boğazı acıyla kasılmış ve gözlerinde hızlı bir nem belirtisiyle.

"Sözümü işaretle!" diye haykırdı ani bir kesinlikle. "Yıl bitmeden şu küçük sarı oğlanlardan tam yüz tane koyacağım eline. Bana inanmanı istemiyorum. Tek yapman gereken bekleyip görmek."

Ve inanmadı. İnançsızlığı onu rahatsız etti ve başka çare bulamayarak dedi ki:

"Aç olduğunu biliyorum, Mart. Her yerinden belli oluyor. Ne zaman istersen yemeğe gel. Bay Higginbotham'ın orada olmayacağı zamanı sana çocuklardan biriyle haber gönderirim. Ve Mart—"

Bekledi, ama gizli kalbinde ne söyleyeceğini biliyordu, düşünce süreci ona o kadar görünürdü.

"Sence bir iş bulmanın zamanı gelmedi mi?"

"Kazanacağımı düşünmüyor musun?" diye sordu.

Başını salladı.

"Bana kimsede inanç yok, Gertrude, kendimden başka." Sesi tutkulu bir isyankârlıktı. "Şimdiden iyi iş yaptım, bol bol ve er ya da geç satacak."

"İyi olduğunu nereden biliyorsun?"

"Çünkü—" Tüm geniş edebiyat alanı ve edebiyat tarihi beyninde kıpırdandı ve ona inancının nedenlerini aktarma çabasının boşunalığını işaret etti. "Şey, çünkü dergilerde yayımlananların yüzde doksan dokuzundan daha iyi."

"Keşke mantığa kulak versen," diye cevapladı zayıfça, ama ona ne olduğuna dair teşhisinin doğruluğuna sarsılmaz bir inançla. "Keşke mantığa kulak versen," diye tekrarladı, "ve yarın akşam yemeğe gelsen."

Martin tramvaya binmesine yardım ettikten sonra, postaneye koştı ve beş doların üçünü pullara yatırdı; günün ilerleyen saatlerinde, Morse'ların evine giderken, bir dizi

büyük, şişkin zarfı tartmak için postaneye uğradığında, üç iki sentlik pul dışında hepsine pul yapıştırdı.

Martin için önemli bir gece oldu, çünkü akşam yemeğinden sonra Russ Brissenden'la tanıştı. Oraya nasıl geldi, kimin arkadaşıydı ya da hangi tanıdık getirdi, Martin bilmiyordu. Ruth'a onu sorma merakı da yoktu. Kısacası, Brissenden Martin'e kansız ve havai geldi ve hemen aklından çıkarıldı. Bir saat sonra, Brissenden'in bir kaba saba olduğuna da karar verdi, bir odadan diğerine sinsi sinsi dolaşmasına, resimlere bakmasına ya da masadan aldığı ya da raflardan çektiği kitap ve dergilere burnunu sokmasına bakılırsa. Evde bir yabancı olmasına rağmen, sonunda kendini topluluğun ortasında izole etti, geniş bir Morris sandalyeye büzüldü ve cebinden çıkardığı ince bir cildi sürekli okudu. Okurken, dalgın dalgın, okşar gibi bir hareketle parmaklarını saçlarının arasında gezdirdi. Martin o akşam onu bir daha fark etmedi, bir keresinde genç kadınlardan birkaçıyla görünüşte büyük bir başarıyla şakalaştığını gözlemlediği dışında.

Martin ayrılırken, Brissenden'ı sokağa giden yolda yarılmuş halde yakaladı.

"Merhaba, sen misin?" dedi Martin.

Diğeri kaba bir homurtuyla cevap verdi, ama yanına yanaştı. Martin daha fazla sohbet girişiminde bulunmadı ve birkaç blok boyunca aralarında kesintisiz bir sessizlik oldu.

"Kendini beğenmiş yaşlı eşek!"

Ünlemin aniliği ve kötücüllüğü Martin'i sarstı. Eğlenmiş hissetti ve aynı zamanda diğerine karşı büyüyen bir hoşnutsuzluğun farkına vardı.

"Neden böyle bir yere gidiyorsun?" bir blok daha sessizlikten sonra aniden önüne fırlatıldı.

"Sen neden gidiyorsun?" diye karşılık verdi Martin.

"Tanrı bilir, bilmiyorum," cevabı geldi. "En azından bu ilk görgüsüzlüğüm. Her günde yirmi dört saat var ve bir şekilde geçirmeliyim. Gel bir içki iç."

"Pekala," diye cevapladı Martin.

Bir sonraki an, kabullenişinin hazır oluşuyla afalladı. Evde yatmadan önce onu birkaç saat angarya iş bekliyordu ve yattıktan sonra da onu bir cilt Weismann bekliyordu, herhangi bir heyecanlı roman kadar onun için romantizmle dolu olan Herbert

Spencer'in Otobiyografisi'nden bahsetmeye bile gerek yok. Neden bu sevmediği adama zaman harcasın ki? diye düşündü. Ve yine de, mesele ne adam ne de içkiydi, içkiyle ilişkilendirilen şeydi—parlak ışıklar, aynalar ve göz kamaştırıcı bardak dizileri, sıcak ve parlayan yüzler ve erkek seslerinin yankılanan uğultusu. İşte buydu, erkek sesleriydi, iyimser adamlar, başarı soluyan ve paralarını erkekler gibi içkilere harcayan. Yalnızdı, sorunu buydu; bu yüzden davete, bir bonitanın oltadaki beyaz bir beze saldırmaması gibi atlamıştı. Joe'yla Shelly Hot Springs'teki günden beri, Portekizli bakkalla içtiği şarap dışında, Martin halka açık bir barda içki içmemişti. Zihinsel yorgunluk, fiziksel yorgunluğun yaptığı gibi alkol arzusu yaratmıyordu ve buna ihtiyaç duymamıştı. Ama tam şimdi içkiye, daha doğrusu içkilerin dağıtılıp tüketildiği atmosfere arzu duyuyordu. Brissenden'la birlikte geniş deri koltuklara yayılıp viski-soda içtikleri Grotto böyle bir yerdi.

Konuştular. Birçok şey hakkında konuştular ve sırayla Brissenden ve Martin viski-soda sipariş etti. Son derece başı dumanlı olan Martin, diğerinin alkol kapasitesine hayret etti ve sık sık sözünü kesip diğerinin konuşmasına hayret etti. Brissenden'in her şeyi bildiğini varsaymakta ve burada tanıştığı ikinci entelektüel adam olduğuna karar vermekte gecikmedi. Ama Brissenden'in, Profesör Caldwell'da eksik olan şeye sahip olduğunu fark etti—yani ateş, ışıldayan içgörü ve algı, dehanın alevli kontrolsüzlüğü. Yaşayan dil ondan akıyordu. İnce dudakları, bir makinenin kalıpları gibi, kesen ve sokağın ifadeler damgalıyordu; ya da yine, biçimlenmemiş sesi okşarcasına büzerek, ince dudaklar yumuşak ve kadifemsi şeyler, ışıltı ve ihtişamın olgun ifadeleri, akıldan çıkmayan güzellikte, hayatın gizemi ve anlaşılmazlığıyla yankılanan ifadeler şekillendiriyordu; ve yine ince dudaklar bir borazan gibiydi, kozmik mücadelenin çarpışma ve kargaşasını çalan, gümüş gibi net çınlayan, yıldızlı uzaylar gibi ışıldayan, bilimin son sözünü özetleyen ama yine de daha fazlasını söyleyen ifadeler—şairin sözü, aşkın gerçek, anlatılamaz ve ifade edecek sözcükleri olmayan ve yine de sıradan sözcüklerin ince ve neredeyse kavranamaz çağrışımlarında ifade bulan. Bir vizyon harikasıyla, deneyciliğin en uzak ileri karakolunun ötesini gördü, anlatım için hiçbir dilin olmadığı yeri ve yine de konuşmanın altın bir mucizesiyle, bilinen sözcüklere bilinmeyen anlamlar yükleyerek, sıradan ruhlara aktarılamaz mesajları Martin'in bilincine ilettiler.

Martin, ilk hoşnutsuzluk izlenimini unuttu. İşte kitapların sunduğu en iyi şey gerçek oluyordu. İşte bir zekâ, saygı duyacağı yaşayan bir adam. "Ayaklarının dibinde, tozun içindeyim," diye tekrarlardı Martin kendi kendine defalarca.

"Biyoloji okudun," dedi yüksek sesle, anlamlı bir imayla.

Şaşırtıcı bir şekilde Brissenden başını salladı.

"Ama sadece biyoloji tarafından doğrulanan gerçekleri ifade ediyorsun," diye ısrar etti Martin ve boş bir bakışla ödüllendirildi. "Sonuçların, okumuş olman gereken kitaplarla uyumlu."

"Bunu duyduğuma sevindim," cevabı geldi. "Bilgi kırıntılarımın gerçeğe kestirme yol açmamı sağlaması çok rahatlatıcı. Kendime gelince, haklı olup olmadığımı öğrenmekle asla uğraşmam. Zaten hepsi değersiz. İnsan nihai gerçekleri asla bilemez."

"Sen bir Spencer takipçisisin!" diye haykırdı Martin zaferle.

"Onu ergenlikten beri okumadım ve o zaman okuduğum tek şey 'Eğitim' idi."

"Keşke ben de bu kadar kayıtsızca bilgi toplayabilsem," diye patladı Martin yarım saat sonra. Brissenden'in zihinsel donanımını yakından analiz ediyordu. "Sen tam bir dogmatiksin ve onu bu kadar harika yapan da bu. Bilimin ancak _a posteriori_ akıl yürütmeyele tespit edebildiği en son gerçekleri dogmatik olarak ifade ediyorsun. Doğru sonuçlara atlıyorsun. Kesinlikle intikamla kestiriyorsun. Hiperrasyonel bir süreçle, ışık hızında gerçeğe giden yolu hissediyorsun."

"Evet, Peder Joseph'i ve Birader Dutton'ı rahatsız eden şey buydu," diye yanıtladı Brissenden. "Ah, hayır," diye ekledi; "ben bir şey değilim. Eğitimim için beni bir Katolik kolejiine gönderen şansın şanslı bir cilvesiydi. Bildiklerini nereden aldın?"

Ve Martin ona anlatırken, Brissenden'i incelemekle meşguldü, uzun, ince, aristokrat bir yüzden ve düşük omuzlardan, birçok kitabın yüküyle cepleri sarkmış ve şişkin, yan sandalyedeki paltoya kadar. Brissenden'in yüzü ve uzun, ince elleri güneşten yanmıştı —aşırı derecede yanmış, diye düşündü Martin. Bu güneş yanığı Martin'i rahatsız etti. Brissenden'in açık hava adamı olmadığı açıktı. Öyleyse güneş tarafından nasıl bu kadar hırpalanmıştı? Bu güneş yanığına bağlı hastalıklı ve anlamlı bir şey vardı, diye düşündü Martin, yüksek elmacık kemikleri ve mağaramsı çukurları olan dar yüze ve Martin'in şimdiye kadar gördüğü en narin ve güzel kemerli burunla süslenmiş yüze dair bir çalışmaya geri dönerken. Gözlerin boyutunda dikkate değer bir şey yoktu. Ne büyük ne de küçüktü, renkleri tanımlanamaz bir kahverengiydi; ama içlerinde bir ateş için için yanıyordu, daha doğrusu, ikili ve tuhaf bir şekilde çelişkili bir ifade gizleniyordu. Meydan okuyan, boyun eğmez, hatta aşırıya kaçan sertlik, aynı zamanda

acıma uyandırıyor. Martin nedenini bilmeden ona acıdığını fark etti, ama çok geçmeden öğrenecekti.

"Ah, ben bir veremliyim," diye duyurdu Brissenden kayıtsızca, biraz sonra, Arizona'dan geldiğini daha önce belirtmişti. "Birkaç yıldır aşağıda, iklimde yaşıyordum."

"Bu iklimde risk almaktan korkmuyor musun?"

"Korkmak mı?"

Martin'in sözcüğünü tekrarlamasında özel bir vurgu yoktu. Ama Martin o çilekeş yüzde korkacağı hiçbir şey olmadığını ilanını gördü. Gözler kartal gibi daralmıştı ve Martin, genişlemiş burun delikleriyle kartal gagasını fark ettiğinde neredeyse nefesini tuttu—meydan okuyan, iddialı, saldırgan. Muhteşem, diye yorumladı içinden, kanı görüntüyle heyecanlanarak. Yüksek sesle alıntı yaptı:

"Şansın sopası altında / Başım kanlı ama eğilmedi."

"Henley'i seversin," dedi Brissenden, ifadesi hızla büyük bir nezaket ve şefkate dönüşerek. "Elbette, senden başka bir şey beklemezdim. Ah, Henley! Cesur bir ruh. Çağdaş kafiyeciler—dergi kafiyecileri—arasında, bir gladyatörün hadım sürüsü arasında öne çıkması gibi öne çıkar."

"Dergileri sevmiyorsun," diye suçladı Martin yumuşakça.

"Sen seviyor musun?" diye öyle vahşice hırlandı ki Martin irkildi.

"Ben—yazıyorum, ya da daha doğrusu, yazmaya çalışıyorum, dergiler için," diye kekeleydi Martin.

"Bu daha iyi," diye yatışmış bir karşılıktı. "Yazmaya çalışıyorsun, ama başaramıyorsun. Başarısızlığına saygı duyuyor ve hayran oluyorum. Ne yazdığını biliyorum. Yarım gözle görebiliyorum ve içinde onu dergilerin dışında bırakan bir içerik var. Cesaret ve dergilerin o özel metaya ihtiyacı yok. İstedikleri sulandırılmış ve duygusal şeyler ve Tanrı bilir onu alıyorlar, ama senden değil."

"Angarya işin üstünde değilim," diye itiraz etti Martin.

"Aksine—" Brissenden durdu ve Martin'in nesnel yoksulluğu üzerinde küstah bir göz gezdirdi, iyice yıpranmış kravattan ve testere dişi yakadan, ceketin parlak kollarından

geçip bir manşetin hafif yıpranmasına kadar, Martin'in çökmüş yanaklarında durup oyalandı. "Aksine, angarya iş senin üstünde, o kadar üstünde ki ona yükselemeyeceğini umabilirsin. Ne yani, adamım, senden yemek yemeni isteyerek sana hakaret edebilirim."

Martin yüzünde istemsiz kanın sıcaklığını hissetti ve Brissenden zaferle güldü.

"Tok bir adam böyle bir davetten hakaret görmez," diye sonuçlandırdı.

"Sen bir şeytansın," diye bağırdı Martin sinirle.

"Her neyse, sana sormadım."

"Cesaret edemedin."

"Ah, onu bilemem. Şimdi seni davet ediyorum."

Brissenden konuşurken sandalyesinden yarı doğruldu, sanki hemen lokantaya gitme niyetiyle.

Martin'in yumrukları sıkıydı ve kanı şakaklarında davul çalıyordu.

"Bosco! Onları canlı canlı yer! Canlı canlı yer!" diye haykırdı Brissenden, yerel olarak ünlü bir yılan yiyicinin _spieler_'ini taklit ederek.

"Kesinlikle seni canlı canlı yiyebilirim," dedi Martin, sırayla diğerinin hastalıkla harap olmuş çerçevesi üzerinde küstah gözler gezdirdi.

"Sadece buna layık değil miyim?"

"Aksine," diye düşündü Martin, "çünkü olay buna layık değil." Bir kahkaha patlattı, içten ve sağlıklı. "İtiraf ediyorum beni aptal yerine koydun Brissenden. Aç olmam ve senin bunun farkında olman sadece sıradan fenomenler ve utanılacak bir şey yok. Görüyorsun, sürünün geleneksel küçük ahlak anlayışlarına gülüyorum; sonra sen gelip geçiyorsun, keskin, doğru bir söz söylüyorsun ve hemen aynı küçük ahlak anlayışlarının kölesi oluyorum."

"Hakarete uğradın," diye onayladı Brissenden.

"Kesinlikle, bir an önce. İlk gençliğin önyargısı, bilirsin. O zaman böyle şeyler öğrendim ve daha sonra öğrendiklerimi ucuzlatıyorlar. Onlar benim özel dolabımdaki iskeletler."

"Ama şimdi kapıyı onlara kapadın mı?"

"Kesinlikle."

"Emin misin?"

"Eminim."

"Öyleyse gidip bir şeyler yiyelim."

"Tamam," diye cevapladı Martin, mevcut viski-sodayı son iki dolarından kalan bozuklukla ödemeye çalışırken ve garsonun Brissenden tarafından o bozukluğu tekrar masaya koyması için azarlanışını izlerken.

Martin bir yüz ifadesiyle parayı cebine koydu ve bir an için Brissenden'in elinin omzundaki nazik ağırlığını hissetti.

Bölüm 32

BÖLÜM XXXII.

Hemen ertesi öğleden sonra Maria, Martin'in ikinci ziyaretçisiyle heyecanlandı. Ama bu sefer aklını kaybetmedi, çünkü Brissenden'i saygınlığının ihtişamıyla misafir odasına oturttu.

"Geldiğim için sakıncası yoktur umarım?" diye başladı Brissenden.

"Hayır, hayır, hiç de değil," diye cevapladı Martin, el sıkışıp onu tek sandalyeye yönlendirerek, kendisi yatağa oturarak. "Ama nerede yaşadığımı nasıl bildin?"

"Morse'ları aradım. Bayan Morse telefona cevap verdi. Ve işte buradayım." Ceketinin cebini çekiştirirdi ve masaya ince bir cilt fırlattı. "İşte bir kitap, bir şair tarafından. Oku ve sakla." Ve sonra, Martin'in itirazına cevaben: "Kitaplarla ne işim olur? Bu sabah yine kanama geçirdim. Viski var mı? Hayır, tabii ki yok. Bir dakika bekle."

Çıkıp gitti. Martin uzun figürünün dış merdivenlerden inişini izledi ve kapıyı kapatmak için dönerken, bir zamanlar geniş olan omuzların şimdi göğsün çökmüş harabesi üzerine çekilmiş olduğunu bir sızıyla fark etti. Martin iki bardak aldı ve Henry Vaughn Marlow'un son koleksiyonu olan şiir kitabını okumaya daldı.

"İskoç viskisi yok," diye duyurdu Brissenden dönüşünde. "Dilenci Amerikan viskisinden başka bir şey satmıyor. Ama işte bir litresi."

"Gençlerden birini limon almaya göndereyim, bir kokteyl yaparız," diye teklif etti Martin.

"Böyle bir kitabın Marlow'a ne kazandıracağını merak ediyorum?" diye devam etti, söz konusu cildi kaldırarak.

"Muhtemelen elli dolar," cevabı geldi. "Başa baş çıkarsa ya da bir yayımcıyı onu yayımlama riskini almaya ikna edebilirse şanslıdır."

"Öyleyse şiirle geçinemez insan?"

Martin'in sesi ve yüzü aynı anda üzüntüsünü gösteriyordu.

"Kesinlikle hayır. Hangi aptal bunu bekler ki? Kafiyeyle, evet. Bruce, Virginia Spring ve Sedgwick var. Onlar gayet iyi gidiyor. Ama şiir—Vaughn Marlow'un nasıl geçindiğini biliyor musun?—Pennsylvania'da bir erkek çocuk tıktırma kursunda öğretmenlik yapıyor ve özel küçük cehennemler arasında böyle bir görev son noktadır. Önünde elli yıl hayat olsa yer değiştirmezdim onunla. Yine de onun işi, çağdaş kafiyecilerin yığını arasından, bir lal taşının havuçlar arasından sıyrılması gibi sıyrılıyor. Ve aldığı eleştiriler! Kahrolsun hepsi, o kaba mankenler!"

"Yazamayan adamlar tarafından, yazan adamlar hakkında çok fazla şey yazılıyor," diye katıldı Martin. "Ne yani, Stevenson ve işi hakkında yazılan saçmalıkların miktarı karşısında dehşete düşmüştüm."

"Gulyabaniler ve harpiller!" diye patladı Brissenden dişlerini gıcırdatarak. "Evet, o dölü tanırım—Peder Damien mektubu için ona küstahça gagalayarak, onu analiz ederek, tartarak—"

"Onu kendi sefil egolarının ölçütüyle ölçerek," diye sözünü kesti Martin.

"Evet, bu iyi bir ifade,—Doğru'yu, Güzel'i ve İyi'yi ağızlarına alıp pisleyerek ve sonunda sırtını sıvazlayıp, 'İyi köpek, Fido' diyerek. Faugh!' 'Erkeklerin küçük cıvıldağan kargaları,' demişti Richard Realf öldüğü gece."

"Yıldız tozunu gagalayarak," diye sıcak bir şekilde devam ettirdi Martin nakaratı; "usta adamların meteorik uçuşunu. Bir keresinde onlar hakkında bir hiciv yazmıştım —eleştirmenler hakkında, daha doğrusu tanıtım yazarları hakkında."

"Bir bakayım," diye yalvardı Brissenden hevesle.

Böylece Martin "Yıldız Tozu"nun bir karbon kopyasını çıkardı ve okuma sırasında Brissenden kıkırdadı, ellerini ovuşturdu ve kokteylini yudumlamayı unuttu.

"Bana biraz sen de yıldız tozusun gibi geliyor, görmeyen kukuletalı cücelerin dünyasına fırlatılmış," yorumuydu sonunda. "Tabii ki ilk dergi tarafından kapılmıştır?"

Martin müsvedde defterinin sayfalarını karıştırdı. "Yirmi yedi tanesi tarafından reddedildi."

Brissenden uzun ve içten bir kahkaha atmaya çalıştı ama öksürük krizine dönüştü.

"Yani, bana şiirle uğraşmadığımı söyleme," diye soludu. "Birazını göreyim."

"Şimdi okuma," diye yalvardı Martin. "Seninle konuşmak istiyorum. Bir deste yapayım, eve götürürsün."

Brissenden "Aşk-Döngüsü" ve "Peri ve İnci" ile ayrıldı, ertesi gün Martin'i şu sözlerle karşılamak için geri döndü:

"Daha fazla istiyorum."

Sadece Martin'e bir şair olduğunu temin etmekle kalmadı, aynı zamanda Martin Brissenden'in de bir şair olduğunu öğrendi. Diğerinin işi karşısında ayakları yerden kesildi ve onu yayımlamak için hiçbir girişimde bulunulmamış olmasına şaşıtı kaldı.

"Hepsinin başına bela!" Brissenden'in Martin'in işini pazarlamaya gönüllü olmasına cevabıydı. "Güzelliği kendisi için sev," öğüdüydü, "ve dergileri rahat bırak. Gemilerine ve denizine dön—sana tavsiyem bu, Martin Eden. Bu hasta ve çürümüş insan şehirlerinde ne istiyorsun? Güzelliği dergiciliğin ihtiyaçlarına fuhuş yaptırmaya çalışarak buralarda harcadığın her gün boğazını kesiyor. Geçen gün bana ne alıntılamaştın?—Ah, evet, 'İnsan, kısa ömürlülerin en sonuncusu.' Peki, kısa ömürlülerin en sonuncusu olan sen, şöhretle ne yapacaksın? Elde edersen, sana zehir olur. İnanıyorum ki, böyle bir lapadan beslenecek kadar basit, ilkel ve akılcısın. Umarım dergilere bir satır bile satmazsın. Güzellik hizmet edilecek tek efendidir. Ona hizmet et ve kalabalığın canı cehenneme! Başarı! Stevenson sonesinde, Henley'in 'Hayaleti'ni geçen, o 'Aşk-Döngüsü'nde, o deniz şiirlerinde değilse, başarı da neyin nesi?

"Başardığın şeyde değil, onu yaparken alırsın zevkini. Bana anlatamazsın. Biliyorum. Sen de biliyorsun. Güzellik sana acı verir. Sende sonsuz bir acıdır, iyileşmeyen bir yara, alevden bir bıçak. Neden dergilerle uğraşsın? Güzellik amacın olsun. Neden güzelliği altına dönüştüresin? Her halükarda, dönüştüremezsin; bu yüzden bunun için heyecanlanmamın bir anlamı yok. Dergileri bin yıl okusan, Keats'in bir satırının değerini bulamazsın. Şöhreti ve parayı bırak, yarın bir gemide tayfa yazıl ve denizine geri dön."

"Şöhret için değil, aşk için," diye güldü Martin. "Aşkın Kozmos'unda yeri yok gibi; benimkinden Güzellik, Aşk'ın hizmetçisidir."

Brissenden ona acıyan ve hayran olan bir bakışla baktı. "O kadar gençsin ki, Martin oğlum, o kadar genç. Yüksekten uçacaksın, ama kanatların en ince tülünden, en güzel

pigmentlerle tozlanmış. Onları yakma. Ama tabii ki çoktan yaktın. O 'Aşk-Döngüsü'nü açıklamak için yüceltilmiş bir kombinezon gerekiyordu ve ayıp olan da bu."

"Kombinezonun yanı sıra aşkı da yüceltiyor," diye güldü Martin.

"Deliliğin felsefesi," cevabı geldi. "Haşhaş rüyalarında dolaşırken kendime de böyle temin ettim. Ama dikkat et. Bu burjuva şehirleri seni öldürecek. Seninle tanıştığım o hainler inine bak. Kuru çürüklük onun için yetersiz kalır. Böyle bir atmosferde aklını koruyamaz insan. Aşağılayıcı. Aşağılayıcı olmayan tek bir tanesi bile yok, kadın erkek, hepsi deniz tarağının yüksek entelektüel ve sanatsal dürtüleriyle yönetilen canlandırılmış mideler—"

Aniden durdu ve Martin'e baktı. Sonra, bir sezgi parıltısıyla, durumu gördü. Yüzündeki ifade hayret dolu bir dehşete dönüştü.

"Ve o muazzam 'Aşk-Döngüsü'nü ona yazdın—o solgun, büzüşmüş, dişi şeye!"

Bir sonraki an Martin'in sağ eli boğazını kavramak için fırlamıştı ve dişleri takırdayana kadar sarsılıyordu. Ama Martin gözlerinin içine baktığında, orada korku görmedi—sadece meraklı ve alaycı bir şeytan. Martin kendine geldi ve Brissenden'i boynundan tutup yatağın üzerine yanlama fırlattı, aynı anda tutuşunu bıraktı.

Brissenden bir an için acıyla soludu ve öksürdü, sonra kıkırdamaya başladı.

"Alevi sarsmış olsaydın beni sonsuza dek borçlu kılardın," dedi.

"Sinirlerim bu günlerde gergin," diye özür diledi Martin. "Umarım canını acıtmadım. Al, taze bir kokteyl karıştırayım."

"Ah, seni genç Yunan!" diye devam etti Brissenden. "Bu bedenle gurur duyuyor musun acaba? Şeytani derecede güçlüsün. Genç bir panter, bir aslan yavrususun. Pekala, pekala, bu gücün bedelini ödeyecek olan sensin."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Martin merakla, ona bir bardak uzatarak. "Al, bunu iç ve uslu dur."

"Çünkü—" Brissenden kokteylini yudumladı ve takdirle gülümsedi. "Kadınlar yüzünden. Ölene kadar seni üzecekler, tıpkı şimdiden üzdükleri gibi, yoksa ben daha dün doğdum. Şimdi beni boğmanın faydası yok; söyleyeceğimi söyleyeceğim. Bu şüphesiz senin buzağı aşkın; ama Güzellik aşkına bir dahaki sefere daha iyi zevk göster. Gökyüzü aşkına bir burjuva kıızıyla ne yapacaksın? Onları rahat bırak. Hayata

gülen, ölümle alay eden ve mümkünken seven kocaman, azgın bir alev seç. Böyle kadınlar var ve seni, burjuva korunaklı hayatının ürünü herhangi bir bayağı yaratık kadar kolay sevecekler."

"Bayağı mı?" diye itiraz etti Martin.

"Aynen öyle, bayağı; içlerine üflenmiş küçük ahlak anlayışlarını geveleyerek ve hayatı yaşamaktan korkarak. Seni sevecekler, Martin, ama küçük ahlak anlayışlarını daha çok sevecekler. İstedığın şey hayatın muhteşem terk edişi, büyük özgür ruhlar, parlayan kelebekler, küçük gri güveler değil. Ah, onlardan da, tüm dişi şeylerden de bıkacaksın, eğer yaşayacak kadar şanssız olursan. Ama yaşamayacaksın. Gemilerine ve denizine geri dönmeyeceksin; bu yüzden, şehirlerin bu veba yuvalarında kemiklerin çürüyene kadar takılacaksın ve sonra öleceksin."

"Bana ders verebilirsin, ama beni konuşturamazsın," dedi Martin. "Sonuçta, sadece mizacının bilgeliğine sahipsin ve benim mizacımın bilgeliği de seninki kadar sorgulanamaz."

Aşk, dergiler ve birçok konuda anlaşamıyorlardı, ama birbirlerini seviyorlardı ve Martin açısından bu derin bir beğeniden başka bir şey değildi. Günlerce birlikteydiler, hiç olmazsa Brissenden'in Martin'in havasız odasında geçirdiği bir saat için. Brissenden asla litresi viski olmadan gelmezdi ve şehir merkezinde birlikte yemek yediklerinde, yemek boyunca viski-soda içerdi. Her zaman ikisinin de hesabını öderdi ve Martin onun sayesinde yemeğin inceliklerini öğrendi, ilk şampanyasını içti ve Ren şaraplarıyla tanıştı.

Ama Brissenden her zaman bir muammaydı. Bir çilekeşin yüzüyle, tüm akan kanında açık bir hazcıydı. Ölmekten korkmazdı, tüm yaşama yollarına karşı acı ve alaycıydı; ve yine de, ölürlen, hayatı son zerresine kadar seviyordu. Yaşamak, heyecanlanmak için bir deliliğe kapılmıştı, "kozmetik tozdaki küçük alanımı kıvrandırmak için—ki oradan geldim," bir keresinde kendisinin ifade ettiği gibi. Uyuşturucularla oynamış ve yeni heyecanlar, yeni duyular arayışında birçok tuhaf şey yapmıştı. Martin'e anlattığına göre, bir keresinde üç gün susuz kalmıştı, bunu gönüllü olarak yapmıştı, böyle bir susuzluğun giderilmesinin nefis zevkini deneyimlemek için. Kim ya da ne olduğunu Martin asla öğrenmedi. Geçmiş olmayana, geleceği yakın mezar ve şimdiki zamanı yaşamamanın acı bir ateşi olan bir adamdı.

Bölüm 33

BÖLÜM XXXIII.

Martin savaşını istikrarlı bir şekilde kaybediyordu. Ne kadar tasarruf etse de, angarya işten kazançlar giderleri karşılamıyordu. Şükran Günü onu siyah takımı rehindeyken ve Morse'ların yemek davetini kabul edemezken buldu. Martin'in gelmeme nedeni Ruth'u mutlu etmemişti ve buna karşılık gelen etki Martinde bir umutsuzluktu. Ona yine de geleceğini söyledi; San Francisco'ya, Transcontinental ofisine gideceğini, kendisine borçlu olunan beş doları tahsil edeceğini ve onunla takımını kurtaracağını söyledi.

Sabah Maria'dan on sent borç aldı. Tercihen Brissenden'den borç alırdı, ama o dengesiz birey kaybolmuştu. Martin onu görmeyeli iki hafta olmuştu ve bir kırgınlık nedeni için boşuna kafasını zorluyordu. On sent Martin'i feribotla San Francisco'ya geçirdi ve Market Caddesi'nde yürürken, parayı tahsil edememesi durumunda içinde bulunduğu çıkmaz üzerine düşündü. O zaman Oakland'a dönmesinin hiçbir yolu olmayacaktı ve San Francisco'da başka bir on sent borç alabileceği kimseyi tanımıyordu.

Transcontinental ofisinin kapısı aralıktı ve Martin, onu açma eylemi sırasında, içeriden gelen yüksek bir sesle aniden durdu: "Ama mesele bu değil, Bay Ford." (Ford, Martin'in yazışmalarından bildiği kadarıyla, editörün adıydı.) "Mesele şu, ödemeye hazır mısınız?—nakit, hem de peşin nakit, diyorum? Transcontinental'in geleceğiyle ve onu gelecek yıl ne yapmayı beklediğinizle ilgilenmiyorum. Tek istediğim, yaptığım işin karşılığını almak. Ve şimdi söylüyorum, Noel Transcontinental'i, parayı elimde tutana kadar basıma girmez. İyi günler. Parayı alınca gelin beni görün."

Kapı şiddetle açıldı ve adam öfkeli bir yüzle Martin'in yanından fırladı, küfürler mırıldanarak ve yumruklarını sıkarak koridorda ilerledi. Martin hemen girmemeye karar verdi ve koridorda çeyrek saat oyalandı. Sonra kapıyı itip açtı ve içeri girdi. Yeni bir deneyimdi, bir yayın ofisinin içine ilk kez giriyordu. O ofiste kartların gerekli olmadığı açıktı, çünkü çocuk iç odaya Bay Ford'u görmek isteyen bir adam olduğunu bildirdi. Geri dönen çocuk, odanın yarısından ona el etti ve onu özel ofise, editöryal kutsal alana götürdü. Martin'in ilk izlenimi odanın düzensizliği ve dağınık karmaşasıydı. Sonra, bir devamlı masada oturan, sakallı, genç görünümlü bir adam

fark etti ve adam onu merakla süzdü. Martin yüzünün sakin sükûnetine hayret etti. Matbaacıyla olan kavganın onun soğukkanlılığını etkilemediği açıktı.

"Ben—ben Martin Eden," diye başladı Martin konuşmaya. ("Ve beş dolarımı istiyorum," demek istediği şeydi.)

Ama bu onun ilk editörüydü ve koşullar altında onu çok ani korkutmak istemiyordu. Şaşırtıcı bir şekilde, Bay Ford havaya sıçradı "Yok canım!" diyerek ve bir sonraki an, iki eliyle, Martin'in elini coşkuyla sıkıyordu.

"Sizi gördüğüme ne kadar sevindiğimi anlatamam, Bay Eden. Sık sık nasıl biri olduğunuzu merak ederdim."

Burada Martin'i bir kol mesafesinde tuttu ve ışıldayan gözlerini Martin'in ikinci en iyi takımı olan ve aynı zamanda en kötü takımı olan, yıpranmış ve onarımın ötesinde olan, pantolonunun Maria'nın ütülerıyla koyduğu dikkatli çizgiyi göstermesine rağmen, takımın üzerinde gezdirdi.

"Yine de itiraf ederim, sizi olduğunuzdan çok daha yaşlı hayal etmiştim. Hikâyeniz, bilirsiniz, öyle bir genişlik ve güç, öyle bir olgunluk ve düşünce derinliği gösteriyordu ki. Bir başyapıt, o hikâye—ilk yarım düzine satırı okuduğumda anlamıştım. Size onu ilk nasıl okuduğumu anlatayım. Ama hayır; önce sizi ekiple tanıştırayım."

Hâlâ konuşarak, Bay Ford onu genel ofise götürdü, burada onu yardımcı editör Bay White'la tanıştırdı—eli garip bir şekilde soğuk görünen, sanki üşüme çekiyormuş gibi ince, kırılğan küçük bir adam ve sakalları seyrek ve ipeksiydi.

"Ve Bay Ends, Bay Eden. Bay Ends işletme müdürümüzdür, bilirsiniz."

Martin kendini huysuz gözlü, kel kafalı bir adamla tokalaşırken buldu; yüzü, görülebilen kısmından yeterince genç görünüyordu, çünkü çoğu kar beyazı, özenle kesilmiş bir sakalla kaplıydı—karısı tarafından, Pazar günleri yapılırdı, bu zamanlarda ensesini de tıraş ederdi.

Üç adam Martin'i çevreledi, hepsi aynı anda hayranlıkla konuşuyor, öyle ki ona zamana karşı bahse girmiş gibi konuşuyorlardı.

"Sık sık neden uğramadığınızı merak ederdik," diyordu Bay White.

"Araba param yoktu ve Körfezin karşısında yaşıyorum," diye cevapladı Martin açıkça, onlara paraya olan kaçınılmaz ihtiyacını gösterme fikriyle.

Elbette, diye düşündü içinden, benim perişan kıyafetlerim kendi başına ihtiyacımın etkili bir ilanı. Fırsat buldukça, işinin amacı hakkında imalarda bulundu. Ama hayranlarının kulakları sağırdı. Ona övgüler düzdüler, hikâyesi hakkında ilk bakışta ne düşündüklerini, sonra ne düşündüklerini, karılarının ve ailelerinin ne düşündüğünü anlattılar; ama ona bunun için ödeme niyetlerine dair tek bir ipucu bile vermediler.

"Size hikâyenizi ilk nasıl okuduğumu anlattım mı?" dedi Bay Ford. "Tabii ki anlatmadım. New York'tan batıya geliyordum ve tren Ogden'da durduğunda, yeni seferdeki tren çocuğu o anki Transcontinental sayısını vagonlara getirdi."

Tanrım! diye düşündü Martin; sen Pullman'da seyahat edebiliyorsun, bana borçlu olduğun beş dolar için açlıktan ölürken. Bir öfke dalgası üzerine hücum etti. Transcontinental'in ona yaptığı haksızlık muazzam görünüyordu, çünkü tüm o kasvetli boşa çaba ayları, açlık ve yoksunluk üzerindeydi ve şimdiki açlığı uyandı ve onu kemirdi, ona bir gün öncesinden beri hiçbir şey yemediğini ve o zaman da yeterince az yediğini hatırlatarak. Bir an için kırmızı gördü. Bu yaratıklar hırsız bile değillerdi. Sinsi sinsi hırsızlardı. Yalanlar ve tutulmayan sözlerle onu hikâyesinden etmişlerdi. Peki, onlara gösterecekti. Ve parasını alana kadar ofisten ayrılmamaya dair büyük bir karar iradesine hücum etti. Almazsa, Oakland'a dönmesinin hiçbir yolu olmadığını hatırladı. Bir çabayla kendini kontrol etti, ama yüzündeki kurt gibi ifade onları korkutup rahatsız etmeden önce değil.

Her zamankinden daha geveze oldular. Bay Ford, "Çanların Halkası"nın ilk nasıl okuduğunu yeniden anlatmaya başladı ve aynı anda Bay Ends, "Çanların Halkası" hakkında yeğenin takdirini tekrarlamaya çabalıyordu—söz konusu yeğen Alameda'da bir öğretmendi.

"Size ne için geldiğimi söyleyeyim," dedi Martin sonunda. "Hepinizin bu kadar beğendiği o hikâyeye için ödeme almak. Beş dolar, inanıyorum ki, yayımlandığında ödeneceği sözünü verdiğiniz miktar."

Bay Ford, hareketli hatlarında arabulucu ve mutlu bir razı olma ifadesiyle, cebine uzanmaya başladı, sonra aniden Bay Ends'e döndü ve parasını evde bıraktığını

söyledi. Bay Ends'in buna içerlediği açıktı; ve Martin, pantolon cebini korumak için kolunun seğırdiğini gördü. Martin paranın orada olduğunu biliyordu.

"Üzgünüm," dedi Bay Ends, "ama bir saat önce matbaacıyı ödedim ve o da bozuk paramı aldı. Bu kadar kısa olmam dikkatsizlikti; ama fatura henüz vadesi gelmemiştir ve matbaacının bir iyilik olarak acil avans talebi oldukça beklenmedi."

İki adam bekler gibi Bay White'a baktılar, ama o bey güldü ve omuz silkti. En azından onun vicdanı rahattı. Transcontinental'e dergi-edebiyatı öğrenmek için gelmişti, bunun yerine çoğunlukla finans öğrenmişti. Transcontinental ona dört aylık maaş borçluydu ve yardımcı editörden önce matbaacının yatırılması gerektiğini biliyordu.

"Oldukça saçma, Bay Eden, bizi bu halde yakalamış olmanız," diye havai bir önsöz yaptı Bay Ford. "Tamamen dikkatsizlik, sizi temin ederim. Ama size ne yapacağımızı söyleyeyim. Sabah ilk iş size bir çek postalarınız. Bay Eden'in adresiniz var, değil mi Bay Ends?"

Evet, Bay Ends'in adresi vardı ve çek sabah ilk iş postalanacaktı. Martin'in bankalar ve çekler hakkındaki bilgisi belirsizdi, ama ona bu gün çeki vermemeleri için bir neden göremiyordu, tıpkı yarın olduğu gibi.

"Öyleyse anlaştık, Bay Eden, yarın size çeki postalarınız?" dedi Bay Ford.

"Paraya bugün ihtiyacım var," diye cevapladı Martin duygusuzca.

"Talihsiz koşullar—eğer başka bir gün uğramış olsaydınız," diye başladı Bay Ford yumuşakça, sadece Bay Ends tarafından sözü kesilmek üzere; huysuz gözleri kısa sinirinde kendini haklı çıkarıyordu.

"Bay Ford durumu zaten açıkladı," dedi sertçe. "Ben de açıkladım. Çek postalanacak —"

"Ben de açıkladım," diye sözünü kesti Martin, "ve paraya bugün ihtiyacım olduğunu açıkladım."

İşletme müdürünün kabalığında nabzının biraz hızlandığını hissetmişti ve ona dikkatli bir göz tutuyordu, çünkü Transcontinental'in hazır parasının o beyefendinin pantolon cebinde durduğunu sezmişti.

"Çok kötü—" diye başladı Bay Ford.

Ama o anda, sabırsız bir hareketle, Bay Ends sanki odadan çıkacakmış gibi döndü. Aynı anda Martin ona doğru atıldı, bir eliyle boğazını öyle bir kavradı ki Bay Ends'in kar beyazı sakalı, hâlâ kusursuz düzenini koruyarak, kırk beş derecelik bir açıyla tavana doğru yöneldi. Bay White ve Bay Ford'un dehşetine, işletme müdürlerinin bir Astrahan halısı gibi sarsıldığını gördüler.

"Parayı çıkar, ey yükselen genç yeteneğin saygıdeğer caydırıcısı!" diye teşvik etti Martin. "Parayı çıkar, yoksa senden sallayarak çıkarırım, hepsi beş kuruşluk olsa bile." Sonra, iki korkmuş seyirciye: "Uzak durun! Müdahale ederseniz, birinin canı yanabilir."

Bay Ends boğuluyordu ve ancak boğazındaki tutuş gevşetildiğinde para çıkarma programına razı olduğunu gösterebildi. Hep birlikte, tekrarlanan çıkarmalardan sonra, pantolon cebi dört dolar on beş sent verdi.

"Ters çevir," diye emretti Martin.

Fazladan on sent düştü. Martin baskınının sonucunu iki kez saydı emin olmak için.

"Sıra sende!" diye bağırdı Bay Ford'a. "Yetmiş beş sent daha istiyorum."

Bay Ford beklemedi, ceplerini karıştırdı ve sonuç altmış sentti.

"Hepsi bu kadar mı?" diye sordu Martin tehditkâr bir şekilde, parayı alarak. "Yelek ceplerinde ne var?"

İyi niyetinin göstergesi olarak, Bay Ford iki cebini ters yüz etti. Birinden bir karton parçası yere düştü. Onu aldı ve geri koyacakken Martin haykırdı:

"O da ne?—Bir feribot bileti mi? Ver şunu bana. On sent eder. Onu sana kredilendireceğim. Şimdi bilet dahil dört dolar doksan beş sentim var. Bana hâlâ beş sent borçlusunuz."

Bay White'a şiddetle baktı ve o kırılğan yaratığı ona bir nikel uzatırken buldu.

"Teşekkür ederim," dedi Martin topluca onlara seslenerek. "Size iyi günler dilerim."

"Hırsız!" diye hırladı Bay Ends arkasından.

"Sinsi hırsız!" diye karşılık verdi Martin, çıkarken kapıyı çarparak.

Martin keyiflenmişti—o kadar keyiflenmişti ki, The Hornet'in "Peri ve İnci" için ona on beş dolar borçlu olduğunu hatırlayınca, derhal gidip tahsil etmeye karar verdi. Ama The Hornet, kendileri dahil her şeyi ve herkesi soyan açık korsanlar, temiz traşlı, gürbüz genç adamlardan oluşan bir ekip tarafından yönetiliyordu. Ofis mobilyalarının bir kısmı kırıldıktan sonra, editör (bir eski üniversite atleti), işletme müdürü, bir reklam acentesi ve hademe tarafından yetenekle desteklenerek, Martin'i ofisten çıkarmayı ve ilk merdiven katından inişini ilk itişle hızlandırmayı başardı.

"Yine gel, Bay Eden; sizi her zaman görmekten memnun oluruz," diye güldüler yukarıdaki sahanlıktan ona.

Martin doğrulurken sırttı.

"Vay!" diye mırıldandı geri. "Transcontinental takımı keçiydi, ama siz beyzbol şampiyonlarısınız."

Buna daha fazla kakhaha geldi.

"Şunu söylemeliyim, Bay Eden," diye seslendi The Hornet'in editörü aşağı, "bir şair için kendin de iyi gidiyorsun. O sağ kroşeyi nerede öğrendin—sormamda sakınca yoksa?"

"Yarım Nelson'ı nerede öğrendiyse orada," diye cevapladı Martin. "Her neyse, mor gözün olacak."

"Umarım boynun tutulmaz," editör içten bir şekilde diledi: "Ne dersin hepimiz çıkıp birer içki içelim—boyun için değil tabii, küçük kavga için?"

"Kaybetsem de varım," diye kabul etti Martin.

Ve soyguncular soyguna uğrayanlarla dostça içtiler, savaşın güçlüye ait olduğu ve "Peri ve İnci" için on beş doların haklı olarak The Hornet'in editoryal kadrosuna ait olduğu konusunda dostça anlaştılar.

Bölüm 34

BÖLÜM XXXIV.

Arthur kapıda beklerken Ruth, Maria'nın ön basamaklarını tırmandı. Daktilonun hızlı tıkırtısını duydu ve Martin onu içeri aldığı anda, onu bir müsveddenin son sayfasında buldu. Şükran Günü yemeğinde masalarında olup olmayacağını kesinleştirmeye gelmişti; ama konuyu açmadan önce Martin, kafasını dolduran konuya daldı.

"Al, şunu okuyayım sana," diye haykırdı, karbon kopyalarını ayırarak ve müsvedde sayfalarını düzene sokarak. "Bu en son yazdığım ve şimdiye kadar yaptıklarımın farklı. O kadar tamamen farklı ki neredeyse korkuyorum, ama yine de için için iyi olduğuna dair bir şüphem var. Sen hakem ol. Bir Hawaii hikâyesi. Adını 'Wiki-wiki' koydum."

Yüzü yaratıcı parlıtyla aydınlanmıştı, oysa Ruth soğuk odada titriyor ve selamlaşmada ellerinin soğukluğu dikkatini çekmişti. Okurken dikkatle dinledi ve o arada sırada yüzünde sadece onaylamamazlık görmüş olsa da, sonunda sordu:

"Açıkçası, onun hakkında ne düşünüyorsun?"

"Ben—bilmiyorum," diye cevapladı. "Satacak mı—sence satacak mı?"

"Korkarım ki hayır," itirafı geldi. "Dergiler için fazla güçlü. Ama gerçek, sözüm gerçek."

"Ama satmayacağını bildiğin halde neden böyle şeyler yazmakta ısrar ediyorsun?" diye devam etti amansızca. "Yazma nedenin geçinmek, değil mi?"

"Evet, doğru; ama o sefil hikâye benden kaçtı. Onu yazmaktan kendimi alamadım. Yazılmayı talep etti."

"Ama o karakter, o Wiki-Wiki, neden onu bu kadar kaba konuşturuyorsun? Elbette okurlarını rahatsız edecek ve elbette editörlerin işini reddetmekte haklı olmasının nedeni de bu."

"Çünkü gerçek Wiki-Wiki öyle konuşurdu."

"Ama bu iyi zevk değil."

"Bu hayat," diye cevapladı açıkça. "Gerçek. Doğru. Ve hayatı gördüğüm gibi yazmalıyım."

Cevap vermedi ve garip bir an sessiz oturdular. Onu tam olarak anlamamasının nedeni onu sevmesiydi ve o da onu anlayamıyordu çünkü o kadar büyüktü ki ufkunun ötesine taşıyordu.

"Evet, Transcontinental'den tahsil ettim," dedi konuşmayı daha rahat bir konuya kaydırmak çabasıyla. Sakallı üçlünün, dört dolar doksan sent ve bir feribot biletinden yoksun bırakılmış en son hali resmi, onu kıkırdattı.

"Öyleyse geleceksin!" diye haykırdı sevinçle. "Bunu öğrenmeye gelmiştim."

"Gelecek miyim?" diye mırıldandı dalgın dalgın. "Nereye?"

"Ne yani, yarın yemeğe. Bilirsin, o parayı alırsan takımını kurtaracağını söylemiştin."

"Tamamen unutmuşum," dedi mahcup bir şekilde. "Görüyorsun, bu sabah hayvan yakalayıcı Maria'nın iki ineğini ve buzağıyı aldı ve—şey, Maria'nın parası yoktu, bu yüzden ben onun için inekleri kurtarmak zorunda kaldım. Transcontinental'in beş doları oraya gitti—'Çanların Halkası' hayvan yakalayıcının cebine girdi."

"Öyleyse gelmeyecek misin?"

Giysilerine baktı.

"Gelemem."

Hayal kırıklığı ve sitem gözyaşları mavi gözlerinde parladı, ama hiçbir şey söylemedi.

"Gelecek Şükran Günü'nü benimle Delmonico's'ta geçireceksin," dedi neşeyle; "ya da Londra'da, Paris'te ya da nerede istersen. Biliyorum."

"Birkaç gün önce gazetede gördüm," diye duyurdu aniden, "Demiryolu Postası için birkaç yerel atama yapıldığını. Sen birinci olmuşsun, değil mi?"

Çağrının kendisine geldiğini ama reddettiğini itiraf etmek zorunda kaldı. "Kendimden o kadar emindim—o kadar eminim ki," diye sonuçlandırdı. "Bir yıl sonra Demiryolu Postası'ndaki bir düzine adamdan daha fazla kazanıyor olacağım. Bekle ve gör."

"Ah," dedi sadece, bitirdiğinde. Ayağa kalktı, eldivenlerini çekiştirerek. "Gitmeliyim, Martin. Arthur beni bekliyor."

Onu kollarına aldı ve öptü, ama o pasif bir sevgiliydi. Vücudunda hiç gerginlik yoktu, kolları onu sarmadı ve dudakları her zamanki baskıları olmadan onunkilerle buluştu.

Ona kızgındı, diye sonuçlandırdı kapıdan dönerken. Ama neden? Hayvan yakalayıcının Maria'nın ineklerini yutması talihsizlikti. Ama bu sadece kaderin bir cilvesiydi. Bunun için kimse suçlanamazdı. Ya da yaptığından başka türlü yapabileceği aklına gelmedi. Peki, evet, biraz suçluydu, diye düşündü bir sonraki, Demiryolu Postası çağrısını reddettiği için. Ve "Wiki-wiki"yi beğenmemişti.

Basamakların başında döndü ve öğleden sonra turundaki postacıyla karşılaştı. Martin her zamanki beklenti ateşine kapılarak uzun zarflar destesini aldı. Biri uzun değildi. Kısa ve inceydi ve dışında The New York Outview'in adresi basılıydı. Zarfı yırtma eyleminin ortasında durdu. Bir kabulleniş olamazdı. O yayında hiç müsveddesi yoktu. Belki—kalbi neredeyse duracaktı—çılgın düşünceyle—belki ondan bir makale sipariş ediyorlardı; ama bir sonraki an tahmini umutsuzca imkânsız olarak reddetti.

Ofis editörü tarafından imzalanmış kısa, resmî bir mektuptu; sadece, aldıkları isimsiz bir mektubun eklendiğini ve Outview kadrosunun hiçbir koşulda isimsiz yazışmaları dikkate almadığı konusunda rahat olabileceğini bildiriyordu.

Ekli mektubu Martin'in kaba harflerle elle yazıldığını buldu. Martin'e karşı cahilce bir hakaret ve "sözde Martin Eden" denen kişinin dergilere hikâyeye satan bir yazar olmadığı, aslında eski dergilerden hikâyeler çalıp daktiloyla yazarak kendininmiş gibi gönderdiği iddiasının karışımıydı. Zarf "San Leandro" damgalıydı. Martin'in yazarı keşfetmesi için ikinci bir düşünceye ihtiyacı yoktu. Higginbotham'ın dil bilgisi, Higginbotham'ın konuşma tarzı, Higginbotham'ın zihinsel tuhaflikleri ve süreçleri baştan sona belirgindi. Martin her satırda, ince İtalyan el yazısını değil, eniştesinin kaba bakkal yumruğunu gördü.

Ama neden? diye sordu boşuna. Bernard Higginbotham'a ne zararı dokunmuştu? Bu o kadar mantıksız, o kadar nedensizdi ki. Açıklaması yoktu. Hafta içinde, bir düzine benzer mektup Martin'e çeşitli Doğu dergilerinin editörleri tarafından iletildi. Editörler centilmence davranıyorlardı, diye sonuçlandırdı Martin. Ona tamamen yabancıydı, yine de bazıları sempatik bile olmuştu. İsimsizlikten nefret ettikleri açıktı. Ona zarar verme girişiminin başarısız olduğu görülüyordu. Aslında, bundan bir şey çıkarsa, iyi olacağı kesindi, çünkü en azından adı bir dizi editörün dikkatine

sunulmuştı. Bir gün, belki, gönderdiği bir müsveddeyi okurken, hakkında isimsiz bir mektup aldıkları herif olarak hatırlayabilirlerdi. Ve kim bilir, böyle bir hatıra, yargılarının dengesini onun lehine birazcık etkileyebilirdi?

Bu sıralarda Martin, Maria'nın gözünde büyük bir düşüş yaşadı. Bir sabah onu mutfakta acıyla inlerken, zayıflıktan gözyaşları yanaklarından süzülürken, büyük bir ütü yığınına boşuna halletmeye çalışırken buldu. Hemen hastalığına grip teşhisi koydu, ona sıcak viski verdi (Brissenden'in sorumlu olduğu şişelerdeki artıklar) ve yatmasını emretti. Ama Maria inatçıydı. Ütünün yapılması gerektiğini, o gece teslim edilmesi gerektiğini, yoksa ertesi gün yedi küçük ve aç Silva için yemek olmayacağını protesto etti.

Şaşkınlığına (ve bu, ölene kadar anlatmaktan vazgeçmediği bir şeydi), Martin Eden'in ocaktan bir ütü kaptığını ve ütü masasına süslü bir bluz koyduğunu gördü. Bu, Maria'nın dünyasında ondan daha titiz ve özenli giyinen kimse olmayan Kate Flanagan'ın en iyi Pazar bluzuydu. Ayrıca, Bayan Flanagan söz konusu bluzun o gece teslim edilmesi için özel talimat göndermişti. Herkesin bildiği gibi, demirci John Collins'le arkadaşlık ediyordu ve Maria'nın gizlice bildiği gibi, Bayan Flanagan ve Bay Collins ertesi gün Golden Gate Park'na gidiyorlardı. Maria'nın giysiyi kurtarma girişimi boşunaydı. Martin onun sendeyen adımlarını bir sandalyeye yönlendirdi ve oradan kadın ona şişkin gözlerle baktı. Bluzu güvenle ütülenmiş görmesi, Maria'nın kabul ettiği gibi, onun yapabileceği kadar iyi ütülenmiş olarak, kendisinin alacağı sürenin dörtte birinde tamamlandı.

"Daha hızlı çalışabilirim," diye açıkladı, "ütülerin daha sıcak olsaydı."

Ona göre, Martin'in savurduğu ütüler onun kullanmaya asla cesaret edemeyeceğinden çok daha sıcaktı.

"Serpme işlemin tamamen yanlış," diye şikayet etti sonra. "Al, sana nasıl serpeceğini öğreteyim. Basınç gereken şey. Hızlı ütü yapmak istiyorsan basınç altında serp."

Bodrumdaki odun yığınının bir sandık kasası buldu, bir kapak yaptı ve Silva kabilesinin hurdacı için topladığı hurda demire el koydu. Taze serpilmiş giysiler kutuda, tahtayla kaplı ve demirle bastırılmış halde, alet tamamlanmış ve çalışır durumdaydı.

"Şimdi beni izle, Maria," dedi, atletine kadar soyunarak ve "gerçekten sıcak" dediği bir ütüyü kavrayarak.

"Ve ütüyü bitirince yünleri yıkadı," Maria'nın daha sonra anlattığı gibi. "Dedi ki, 'Maria, sen büyük bir aptalsın. Sana yünlerin nasıl yıkandığını göstereyim,' ve bana da gösterdi. On dakikada makineyi yaptı—bir fiçı, bir tekerlek göbeği, iki direk, aynen böyle."

Martin bu düzeneği Shelly Hot Springs'te Joe'dan öğrenmişti. Dik direğin ucuna sabitlenmiş eski tekerlek göbeği, pistondan oluşuyordu. Bunu da mutfak kirişlerine bağlı yaylı direğe sabitleyerek, göbeğin fiçıdaki yünlülere vurmasını sağlayarak, tek elle onları iyice dövebildi.

"Artık Maria yünleri yıkamadı," hikâyesi hep böyle biterdi. "Çocuklara direği, göbeği ve fiçıyı çalıştırdım. Akıllı adamdı, Bay Eden."

Yine de, mutfak-çamaşırhanesini ustaca işletmesi ve geliştirmesiyle onun gözünde büyük bir mesafe düştü. Hayal gücünün ona giydirdiği romantizm büyüsü, eski bir çamaşırhane işçisi olduğu gerçeğinin soğuk ışığında soldu. Tüm kitapları, onu arabalarla ziyaret eden ya da sayısız viski şişeleri getiren görkemli arkadaşları hiçe sayıldı. Sonuçta, sadece bir işçiydi, kendi sınıfından ve kastından biri. Daha insani ve yaklaşılabildi, ama artık bir gizem değildi.

Martin'in ailesinden yabancılaşması devam etti. Bay Higginbotham'ın provokasyonu olmadan yaptığı saldırının ardından, Bay Hermann von Schmidt elini gösterdi. Birkaç kısa öykünün, bazı mizahi şiirlerin ve birkaç şakanın şanslı satışı Martin'e geçici bir refah sıçraması verdi. Sadece faturalarını kısmen ödemekle kalmadı, aynı zamanda siyah takımını ve bisikletini kurtaracak kadar bakiyesi vardı. Bisiklet, bükülmüş bir krank poryası nedeniyle onarım gerektiriyordu ve müstakbel eniştesiyle dostluk adına, onu Von Schmidt'in dükkânına gönderdi.

Aynı günün öğleden sonrası Martin, bisikletin küçük bir çocuk tarafından teslim edilmesinden memnun oldu. Bu olağandışı iyilikten Martin, Von Schmidt'in de arkadaşça davranmaya niyetli olduğu sonucunu çıkardı. Onarılan bisikletler genellikle alınmak zorundaydı. Ama bisikleti incelediğinde, hiçbir onarım yapılmadığını keşfetti. Günün ilerleyen saatlerinde kız kardeşinin nişanlısını telefonla aradı ve o kişinin onunla "hiçbir şekilde, surette veya biçimde" bir ilgisi olmadığını öğrendi.

"Hermann von Schmidt," diye cevapladı Martin neşeyle, "gelip o Alman burnunu yumruklamak gibi bir niyetim var."

"Dükkânıma gel," cevabı geldi, "polis çağırırım. Ve seni de yargıya veririm. Ah, seni tanırım, ama benimle kavga edemezsin. Senin gibi biriyle hiçbir ilgim olmasını istemiyorum. Sen bir aylaksın, işte bu, ve ben uyumuyorum. Sırf kız kardeşinle evleniyorum diye benden sürtemezsin. Neden gidip dürüst bir işte çalışmıyorsun, ha? Cevap ver buna."

Martin'in felsefesi kendini gösterdi, öfkesini dağıttı ve inanamayan bir eğlenmenin uzun bir ıslığıyla ahizeyi kapattı. Ama eğlenceden sonra tepki geldi ve yalnızlık onu ezdi. Kimse onu anlamıyordu, Brissenden dışında kimsede onun için bir kullanım yok gibiydi ve Brissenden kaybolmuştu, Tanrı bilir nerede.

Martin manavdan ayrılıp eve dönerken alacakaranlık çöküyordu, pazarları kolunda. Köşede bir tramvay durmuştu ve ince, tanıdık bir figürün indiğini görünce, kalbi sevinçle sıçradı. Brissenden'di ve tramvay hareket ederken, Martin'in kaçamak bakışında palto ceplerini fark etti, biri kitaplarla şişkin, diğeri bir litrelik viski şişesiyle şişkin.

Bölüm 35

BÖLÜM XXXV.

Brissenden uzun yokluğuna dair hiçbir açıklama yapmadı, Martin de onun özel hayatına girmedii. Arkadaşının kadavra gibi yüzünü, bir kadeh kokteylden yükselen buharın arkasında karşısında görmekle yetiniyordu.

"Ben de boş durmadım," diye ilan etti Brissenden, Martin'in tamamladığı işle ilgili hesabımı dinledikten sonra.

İç ceket cebinden bir müsvedde çekip Martin'e uzattı; Martin başlığa baktı ve merakla yukarı kaldırdı gözlerini.

"Evet, aynen öyle," diye güldü Brissenden. "Oldukça iyi bir başlık, değil mi? 'Ephemera'—tek kelime. Ve sen sorumlusu bunun, şu _insanın_ yüzünden, o her zaman dikilen, canlandırılmış inorganik, kısa ömürlülerin en sonuncusu, termometredeki küçük alanında kasılan sıcaklık yaratığı. Kafama girdi ve ondan kurtulmak için yazmam gerekti. Ne düşündüğünü söyle bana."

Martin'in önce kızaran yüzü, okudukça soldu. Kusursuz bir sanattı. Biçim, içeriğe galip gelmişti, eğer buna galibiyet denebilirse—içeriğin son düşünülebilir atomunun öyle kusursuz bir yapıda ifade bulduğu ki Martin'in başını zevkten döndürdüğü, gözlerine tutkulu yaşlar getirdiği ve sırtından aşağı yukarı ürpermeler gönderdiği. Altı yedi yüz satırlık uzun bir şiirdi ve fantastik, şaşırtıcı, dünya dışı bir şeydi. Müthişti, imkânsızdı; ve yine de işte oradaydı, kâğıt sayfalarına siyah mürekkeple karalanmış. Nihai terimleriyle insan ve onun ruh arayışlarıyla ilgileniyor, en uzak güneşlerin ve gökkuşağı spektrumlarının tanıklığı için uzayın uçurumlarını sorguluyordu. Hayal gücünün çılgın bir âlemiydi, sönmekte olan kalp atışlarının vahşi çarpıntısıyla hızlı ve nefesinin altında yarı hıçkıran ölmekte olan bir adamın kafatasında cümbüş yapıyordu. Şiir, yıldızlararası çatışmanın serin karmaşasına, yıldız ordularının saldırısına, soğuk güneşlerin çarpışmasına ve kararmış boşlukta nebula ların alevlenmesine görkemli bir ritimle sallanıyordu; ve tüm bunların içinden, gümüş bir mekik gibi, durmaksızın ve zayıfça, insanın kırılğan, tiz sesi akıyordu—gezegenlerin çığlıkları ve sistemlerin çarpışması arasında huysuz bir cıvıltı.

"Edebiyatta bunun benzeri yok," dedi Martin, sonunda konuşabildiğinde. "Harika!—harika! Kafama girdi. Sarhoş oldum. Şu büyük, sonsuz küçük soru—onu düşüncelerimden atamıyorum. O arayan, ebedi, sürekli yinelenen, incecik, zayıf ağlayan insan sesi hâlâ kulaklarımda çınlıyor. Fillerin borazanları ve aslanların kükremeleri arasında bir sivrisineğin ölüm marşı gibi. Mikroskobik arzuya doyumsuz. Şimdi kendimi aptal yerine koyduğumu biliyorum, ama bu şey beni saplantı haline getirdi. Sen—ne olduğunu bilmiyorum—sen harikasın, hepsi bu. Ama nasıl yapıyorsun? Nasıl yapıyorsun?"

Martin coşkusuna ara verdi, sadece yeniden başlamak için.

"Bir daha asla yazmayacağım. Ben kilden bir badanacıyım. Bana gerçek zanaatkâr-sanatçının işini gösterdin. Deha! Bu dehadan daha fazlası. Dehayı aşıyor. Çılgına dönmüş gerçek. Her satırı doğru, adamım. Bunu fark edip etmediğini merak ediyorum, seni dogmatik. Bilim sana yalan söyleyemez. Bu, Kozmos'un siyah demirinden damgalanmış ve görkemli ses ritimleriyle bir ihtişam ve güzellik kumaşına dokunmuş alaycılığın gerçeği. Ve şimdi tek kelime daha etmeyeceğim. Ezildim, paramparça oldum. Evet, yine de edeceğim. Onu senin için pazarlayayım."

Brissenden sırttı. "Hıristiyan âleminde bunu yayımlamaya cesaret edecek bir dergi yok—bunu biliyorsun."

"Öyle bir şey bilmiyorum. Hıristiyan âleminde ona atlamayacak bir dergi olmadığını biliyorum. Her gün böyle şeyler gelmez. Bu sıradan bir yılın şiiri değil. Yüzyılın şiiri."

"Seni bu iddiadan yakalamak isterdim."

"Şimdi alaycı olma," diye teşvik etti Martin. "Dergi editörleri tamamen budala değil. Bunu biliyorum. Ve seninle bahse girerim. 'Ephemera'nın ilk ya da ikinci gönderilişte kabul edileceğine dair ne istersen bahse girerim."

"Seni iddiadan alıkoyan tek bir şey var." Brissenden bir an bekledi. "Şey büyük—yaptığım en büyük şey. Bunu biliyorum. Bu benim kuğu şarkım. Onunla müthiş gurur duyuyorum. Ona tapıyorum. Viski'den daha iyi. Hayalini kurduğum şey bu—büyük ve kusursuz şey—basit bir genç adamken, tatlı yanılısamalar ve temiz ideallerle. Ve şimdi onu elde ettim, son kavrayışında ve bir sürü domuz tarafından elleklendiğini ve kirlendiğini görmeyeceğim. Hayır, bahsi kabul etmiyorum. O benim. Onu ben yaptım ve seninle paylaştım."

"Ama dünyanın geri kalanını düşün," diye itiraz etti Martin. "Güzelliğin işlevi neşe yaratmaktır."

"O benim güzelliğim."

"Bencil olma."

"Bencil değilim." Brissenden, ince dudaklarının şekillendirmek üzere olduğu şeyden memnun olduğunda yaptığı gibi, ciddi ciddi sırttı. "Aç bir domuz kadar bencilim."

Martin boşuna onu kararından caydırmaya çabaladı. Martin ona dergilere olan nefretinin kudurgan, fanatik olduğunu ve davranışının Efes'teki Diana tapınağını yakan genç adamınkinden bin kat daha aşağılık olduğunu söyledi. Suçlama fırtınası altında Brissenden, keyifle kokteyli yudumladı ve diğerinin söylediği her şeyin oldukça doğru olduğunu, dergi editörleri dışında onayladı. Onlara olan nefreti sınır tanımıyordu ve onlara döndüğünde Martin'i suçlamada geride bıraktı.

"Keşke onu benim için daktiloya çeksen," dedi. "Herhangi bir stenoğraftan bin kat daha iyi bilirsin. Ve şimdi sana biraz tavsiye vermek istiyorum." Dış ceket cebinden hacimli bir müsvedde çıkardı. "İşte senin 'Güneşin Utancı.' Onu bir kez değil, iki ve üç kez okudum—sana yapabileceğim en büyük iltifat. 'Ephemera' hakkında söylediklerinden sonra susmalıyım. Ama şunu söyleyeceğim: 'Güneşin Utancı' yayımlandığında, ses getirecek. Sana sadece reklamda binlerce dolar değerinde bir tartışma başlatacak."

Martin güldü. "Sanırım bir sonraki tavsiyen onu dergilere göndermem olacak."

"Kesinlikle hayır—yani, onu basılı görmek istiyorsan. Birinci sınıf yayınevlerine teklif et. Bazı yayınevi okurları, üzerinde olumlu rapor verecek kadar deli ya da sarhoş olabilir. Kitapları okudun. Onların özü Martin Eden'ın zihninin imbik'inden dönüştürülmüş ve 'Güneşin Utancı'na dökülmüş ve bir gün Martin Eden ünlü olacak ve ününün en azı bu esere dayanmayacak. Bu yüzden ona bir yayımcı bulmalısın—ne kadar erken o kadar iyi."

Brissenden o gece geç saatte eve gitti; ve tam tramvayın ilk basamağına çıkarken, aniden Martin'e döndü ve eline sıkıca buruşturulmuş küçük bir kâğıt topağı sıkıştırdı.

"Al, bunu al," dedi. "Bugün yarışlardaydım ve doğru ipucunu almıştım."

Zil çaldı ve tramvay uzaklaştı, Martin elinde tuttuğu kırışık, yağlı topağın doğasını merak ederek bıraktı. Odasına döndüğünde onu açtı ve yüz dolarlık bir banknot buldu.

Onu kullanmakta tereddüt etmedi. Arkadaşının her zaman bol parası olduğunu ve derin bir kesinlikle, başarısının onu geri ödemesini sağlayacağını biliyordu. Sabah her faturasını ödedi, Maria'ya oda için üç ay peşin verdi ve rehincideki her rehini kurtardı. Sonra Marian'ın düğün hediyesini ve Ruth ile Gertrude için Noel'e uygun daha basit hediyeler aldı. Ve son olarak, kalan bakiyeyle tüm Silva kabilesini Oakland'a götürdü. Sözünü yerine getirmekte bir kış gecikmişti, ama yerine getirdi, çünkü son, en küçük Silva bile Maria'nın kendisi gibi bir çift ayakkabı aldı. Ayrıca, boynuzlar, bebekler ve çeşitli oyuncaklar ve tüm Silva'ların kollarını ağzına kadar dolduran şeker ve kuruyemiş paketleri ve bohçaları vardı.

Bu olağanüstü alay, onun ve Maria'nın topuklarında bir şekerçi dükkânına, şimdije kadar yapılmış en büyük şeker kamışını aramak için girerken, Ruth ve annesiyle karşılaştı. Mrs. Morse şok oldu. Ruth bile incinmişti, çünkü görünüşe biraz önem verirdi ve sevgilisi, Maria'yla yanak yanağa, o Portekizli pasaklılar ordusunun başında, hoş bir manzara değildi. Ama onu en çok inciten bu değildi; onun gurur ve özsaygı eksikliği olarak algıladığı şeydi. Dahası, ve en acısı, olayda işçi sınıfı kökenini asla üzerinden atamayacağını imkânsızlığını okudu. Bunun gerçeğinde yeterince damga vardı, ama utanmazca onu dünyanın—onun dünyasının—yüzüne karşı sergilemek çok ileri gitmekti. Martin'le nişanı gizli tutulmuş olsa da, uzun samimiyetleri dedikodusuz olmamıştı; ve dükkânda, sevgilisine ve takipçilerine gizlice göz atan birkaç tanıdığı vardı. Martin'in rahat genişliğinden yoksundu ve çevresinin üzerine çıkamıyordu. Can evinden yaralanmıştı ve hassas doğası bunun utancıyla titriyordu. Bu yüzden, Martin günün ilerleyen saatlerinde geldiğinde, hediyesini göğüs cebinde tuttu, vermeyi daha uygun bir zamana erteleyerek. Ruth'un gözyaşları—tutkulu, öfkeli gözyaşları—onun için bir vahiydi. Acı çekmesi görüntüsü onu bir hayvan olduğuna ikna etti, ama ruhunun derinliklerinde nasıl ve neden olduğunu göremiyordu. Tanıdıklarından utanmak aklının ucundan bile geçmezdi ve Silva'ları bir Noel ziyafetine çıkarmak, ona görüldüğü gibi, hiçbir şekilde Ruth'a karşı saygısızlık gösteremezdi. Öte yandan, Ruth açıkladıktan sonra onun bakış açısını görebiliyordu; ve bunu, tüm kadınları ve en iyi kadınları etkileyen bir kadınsı zayıflık olarak gördü.

Bölüm 36

BÖLÜM XXXVI.

"Gel,—sana gerçek pisliği göstereyim," dedi Brissenden ona bir Ocak akşamı.

San Francisco'da birlikte yemek yemişlerdi ve Oakland'a dönmek için Feribot Binası'ndaydılar ki, Martin'e "gerçek pisliği" gösterme hevesi geldi. Döndü ve rıhtım boyunca kaçtı, sallanan bir paltonun içinde sıska bir gölge, Martin onu yakalamak için zorlanırken. Bir toptan içki dükkânından iki galonluk eski porto şarabı aldı ve her elinde bir tane olmak üzere Mission Caddesi tramvayına bindi, Martin topuklarının dibinde birkaç litrelik viski şişeleriyle yüklü.

Ruth şimdi beni görebilseydi, diye düşündü, gerçek pisliğin neyden oluştuğunu merak ederken.

"Belki kimse orada olmaz," dedi Brissenden, indiklerinde ve Market Caddesi'nin güneyinde, işçi sınıfı gettosunun kalbine doğru sağa saptıklarında. "Bu durumda, uzun zamandır aradığın şeyi kaçıracaksın."

"Ve o da neymiş?" diye sordu Martin.

"Erkekler, zeki erkekler, seni o tüccar ininde arkadaşlık ederken bulduğum geveleyen hiçlikler değil. Kitapları okudun ve kendini tamamen yalnız buldun. İşte, bu gece sana kitapları okumuş başka erkekler göstereceğim, böylece artık yalnız olmayacaksın."

"Onların bitmek bilmeyen tartışmaları için kafamı yormam," dedi bir blok sonunda. "Kitap felsefesiyle ilgilenmiyorum. Ama bu herifleri burjuva domuzları değil, zekâlar olarak bulacaksın. Ama dikkat et, güneşin altındaki her konuda seni konuşarak bitirirler."

"Umarım Norton oradadır," diye soludu biraz sonra, Martin'in iki damacaneyi alma çabasına direnerek. "Norton bir idealist—Harvard mezunu. Muazzam hafıza. İdealizm onu felsefi anarşiye götürdü ve ailesi onu reddetti. Babası bir demiryolu başkanı ve birçok kez milyoner, ama oğul 'Frisco'da açlıktan ölüyor, ayda yirmi beş dolara anarşist bir gazete çıkararak."

Martin San Francisco'yu pek bilmezdi, Market'in güneyini hiç bilmezdi; bu yüzden nereye götürüldüğü hakkında hiçbir fikri yoktu.

"Devam et," dedi; "önceden anlat bana onları. Geçinmek için ne yapıyorlar? Nasıl oluyor da buradalar?"

"Umarım Hamilton oradadır." Brissenden durdu ve ellerini dinlendirdi. "Strawn-Hamilton adı—tireli, bilirsin—eski Güney soyundan gelir. Bir serseri—tanıdığım en tembel adam, haftada altı dolara sosyalist bir kooperatif mağazasında katiplik yapmasına ya da yapmaya çalışmasına rağmen. Ama o teyit edilmiş bir hobodur. Şehre sürüklenmiş. Bütün gün bir bankta oturduğunu ve ağzına tek lokma girmediğini gördüm ve akşam, onu yemeğe davet ettiğimde—iki blok ötedeki lokanta—'Çok zahmet, ihtiyar. Onun yerine bir paket sigara al,' dediğini duydum. Senin gibi Spencerciydi, ta ki Kreis onu materyalist monizme çevirene kadar. Mümkünse onu monizm üzerine başlatacağım. Norton başka bir monist—sadece ruhtan başka bir şeyi onaylamaz. O da Kreis ve Hamilton'a istedikleri kadarını verebilir."

"Kreis kim?" diye sordu Martin.

"Onun odalarına gidiyoruz. Bir zamanlar profesördü—üniversiteden kovuldu—her zamanki hikâye. Çelik kapan gibi bir zihin. Geçimini herhangi bir şekilde sağlıyor. Biliyorum, bir zamanlar düşkünken sokak satıcısıydı. Vicdansız. Bir cesedin kefenini çalar—her şeyi. Onunla burjuvazi arasındaki fark, yanılısma olmadan soyması. Nietzsche, Schopenhauer ya da Kant hakkında ya da herhangi bir şey hakkında konuşur, ama bu dünyada, Mary hariç, gerçekten önemseydiği tek şey monizmdir. Haeckel onun küçük teneke tanrısıdır. Ona hakaret etmenin tek yolu Haeckel'e vurmaktır."

"İşte mekân." Brissenden damacanasını yukarıdaki girişte dinlendirdi, tırmanışa hazırlık olarak. Her zamanki iki katlı köşe binasıydı, altında bir bar ve bakkal vardı. "Çete burada yaşıyor—üst katın tamamı kendilerine ait. Ama iki odası olan tek kişi Kreis. Hadi."

Üst koridorda hiç ışık yanmıyordu, ama Brissenden tanıdık bir hayalet gibi mutlak karanlıkta yolunu buldu. Martin'le konuşmak için durdu.

"Bir herif var—Stevens—bir teozofist. Konuşmaya başladığında güzel bir karışıklık çıkarır. Şu anda bir restoranda bulaşıkçı. İyi bir puro sever. On sentlik bir lokantada

yyip arkasından içtiği purolara elli sent ödediğini gördüm. Gelirse ona birkaç tane almıştım cebimde."

"Ve başka bir herif var—Parry—Avustralyalı, bir istatistikçi ve bir spor ansiklopedisi. Ona Paraguay'ın 1903 tahıl üretimini ya da İngiltere'nin 1890'da Çin'e çarşaf ithalatını ya da Jimmy Britt'in Battling Nelson'la hangi kiloda dövüştüğünü ya da '68'de Birleşik Devletler'in veltter sıklet şampiyonunun kim olduğunu sor, bir otomatın hızıyla doğru cevabı alırsın. Ve Andy var, bir duvarcı, her şey hakkında fikirleri var, iyi bir satranç oyuncusu; ve başka bir herif, Harry, bir fırıncı, koyu sosyalist ve güçlü sendika adamı. Bu arada, Aşçılar ve Garsonlar grevini hatırlıyor musun—Hamilton o sendikayı örgütleyen ve grevi başlatan adamdı—her şeyi önceden planlamıştı, tam burada, Kreis'in odalarında. Sırf eğlence olsun diye yaptı, ama sendikada kalamayacak kadar tembeldi. Yine de istese yükselebilirdi. O adamda olasılıkların sonu yok—eğer bu kadar aşılmaz derecede tembel olmasaydı."

Brissenden karanlıkta ilerledi, ta ki bir ışık ipleği bir kapının eşiğini işaretleyene kadar. Bir vuruş ve bir cevap kapıyı açtı ve Martin kendini Kreis'le tokalaşırken buldu —gösterişli beyaz dişleri, sarkık siyah bıyığı ve büyük, ışıldayan siyah gözleri olan yakışıklı bir esmer adam. Mary, anaç bir sarışın genç kadın, mutfak ve yemek odası olarak hizmet eden küçük arka odada bulaşıkları yıkıyordu. Ön oda yatak odası ve oturma odası olarak hizmet ediyordu. Tavanda, haftanın çamaşırları o kadar alçak fiyortlar halinde asılıydı ki Martin ilk başta köşede konuşan iki adamı görmedi. Brissenden'i ve damacanelerini alkışla karşıladılar ve tanıştırıldığında, Martin onların Andy ve Parry olduğunu öğrendi. Onlara katıldı ve Parry'nin önceki gece gördüğü bir boks maçı tanımını dikkatle dinledi; bu sırada Brissenden, zaferiyle, bir kokteyl yapımına ve şarap ve viski-soda servisine daldı. Onun emriyle, "Klanı getir," Andy kiracılar için odaları dolaşmaya gitti.

"Çoğu burada olduğu için şanslıyız," diye fısıldadı Brissenden Martin'e. "Norton ve Hamilton var; gel onlarla tanış. Stevens'in ortalıkta olmadığını duydum. Mümkünse onları monizm üzerine başlatacağım. Birkaç kadeh vurana kadar bekle, ısınacaklar."

İlk başta sohbet dağınıktı. Yine de Martin zihinlerinin keskin oyununu takdir etmemek elde değildi. Onlar fikirleri olan adamlardı, fikirler sık sık çatışsa da ve esprili ve zeki olsalar da, yüzeysel değillerdi. Hemen gördü ki, ne hakkında konuşurlarsa konuşsunlar, her adam bilginin korelasyonunu uyguluyor ve ayrıca toplum ve Kozmos hakkında derinlemesine kök salmış ve birleşik bir kavrayışa sahipti. Hiç kimse onlar için fikir üretmiyordu; hepsi bir türden ya da diğerinden

isyankârdı ve dudakları basmakalıp sözlere yabancıydı. Martin, Morse'ların evinde hiç bu kadar şaşkırtıcı bir konu yelpazesinin tartışıldığını duymamıştı. Canlı oldukları şeylere zaman dışında hiçbir sınır yok gibiydi. Sohbet, Mrs. Humphry Ward'ın yeni kitabından Shaw'ın son oyununa, tiyatronun geleceğinden Mansfield anılarına gezindi. Sabah başyazılarını takdir ettiler ya da alay ettiler, Yeni Zelanda'daki işçi koşullarından Henry James ve Brander Matthews'a atladılar, Uzakdoğu'daki Alman tasarımlarına ve Sarı Tehlike'nin ekonomik yönüne geçtiler, Alman seçimleri ve Bebel'in son konuşması üzerine tartıştılar ve yerel siyasete, sendika işçi partisi yönetimindeki son planlar ve skandallara ve Kıyı Denizcileri grevini başlatmak için çekilen iplere yerleştiler. Martin, sahip oldukları içerden bilgiden etkilendi. Gazetelerde asla basılmayanı biliyorlardı—kuklaları oynatan ipleri, halatları ve gizli elleri. Martin'in şaşkınlığına, kız Mary sohbe te katıldı ve Martin'in tanıştığı birkaç kadında hiç karşılaşmadığı bir zekâ sergiledi. Swinburne ve Rossetti hakkında konuştular, ardından onu Fransız edebiyatının yan yollarında derinliğinin ötesine geçirdi. Onun intikamı, Maeterlinck'i savunduğunda ve "Güneşin Utancı"nın özenle düşünülmüş tezini harekete geçirdiğinde geldi.

Birkaç adam daha gelmişti ve tütün dumanı havayı kalınlaştırmıştı ki, Brissenden kırmızı bayrağı salladı.

"İşte baltan için taze et, Kreis," dedi; "Herbert Spencer'a âşık bir gül-beyaz genç. Ondan bir Haeckelci yap—eğer yapabilirsen."

Kreis uyanır gibi oldu ve metalik, manyetik bir şey gibi parladı, Norton ise Martin'e sempatik bir şekilde, tatlı, kız gibi bir gülümsemeyle baktı, sanki yeterince korunacağını söyler gibi.

Kreis doğrudan Martin'le başladı, ama adım adım Norton araya girdi, ta ki o ve Kreis kişisel bir savaşa uzaklaşana kadar. Martin dinledi ve gözlerini ovuşturmak isterdi. Bunun olması imkânsızdı, hele Market'in güneyindeki işçi gettosunda. Kitaplar bu adamlarda canlıydı. Ateş ve coşkuyla konuştular, entelektüel uyarıcı onları, diğer adamları içki ve öfkenin harekete geçirdiğini gördüğü gibi harekete geçiriyordu. Duyduğu şey artık Kant ve Spencer gibi yarı efsanevi yarı tanrılar tarafından yazılmış kuru, basılı kelimenin felsefesi değildi. Yaşayan felsefeydi, sıcak, kırmızı kanla, bu iki adamda bedenlenmiş, ta ki özellikleri heyecanla çalışana kadar. Arada sırada diğer adamlar katıldı ve hepsi tartışmayı, ellerinde sönmüş sigaralar ve uyanık, niyetli yüzlerle izledi.

İdealizm Martin'i hiç cezbetmemişti, ama şimdi Norton'un ellerinde aldığı açıklama bir vahiydi. Mantıksal inandırıcılığı, zekâsına hitap eden, Kreis ve Hamilton tarafından kaçırılmış gibiydi, onu metafizikçi olarak küçümsüyorlardı ve onlar da sırayla onları metafizikçi olarak küçümsüyorlardı. Fenomen ve numen ileri geri atılıyordu. Onu bilinci kendisiyle açıklamaya çalışmakla suçladılar. O da onları kelime cambazlığıyla, gerçeklerden teoriye akıl yürütmek yerine kelimelerden teoriye akıl yürütmekle suçladı. Buna dehşete düştüler. Akıl yürütme tarzlarının kardinal ilkesi, gerçeklerle başlamak ve gerçeklere isim vermektir.

Norton Kant'ın inceliklerine daldığında, Kreis ona tüm iyi küçük Alman felsefelerinin öldüklerinde Oxford'a gittiğini hatırlattı. Biraz sonra Norton onlara Hamilton'ın Tutumluluk Yasası'nı hatırlattı ve onlar hemen bunun her akıl yürütme süreçleri için geçerli olduğunu iddia ettiler. Ve Martin dizlerine sarıldı ve hepsinde keyiflendi. Ama Norton Spencercı değildi ve o da Martin'in felsefi ruhu için çabaladı, iki rakibine olduğu kadar ona da konuşarak.

"Berkeley'in asla cevaplanmadığını biliyorsun," dedi, doğrudan Martin'e bakarak. "Herbert Spencer en yaklaşıyordu, ki bu çok yakın değildi. Spencer'ın en sadık takipçileri bile daha ileri gitmeyecektir. Geçen gün Saleeby'nin bir denemesini okuyordum ve Saleeby'nin söyleyebildiği en iyi şey, Herbert Spencer'ın Berkeley'i cevaplamada _neredeyse_ başarılı olduğuydu."

"Hume'un ne dediğini biliyor musun?" diye sordu Hamilton. Norton başını salladı, ama Hamilton diğerlerinin yararına söyledi. "Berkeley'in argümanlarının hiçbir cevap kabul etmediğini ve hiçbir ikna üretmediğini söyledi."

"Onun, Hume'un, zihninde," cevabı geldi. "Ve Hume'un zihni seninkiyle aynıydı, şu farkla: Berkeley'i cevaplamanın olmadığını kabul edecek kadar bilgeydi."

Norton hassas ve heyecanlıydı, ama asla aklını kaybetmezdi, Kreis ve Hamilton ise bir çift soğukkanlı vahşi gibiydi, dürtülecek ve dürtülecek hassas yerler arıyordu. Gece ilerledikçe, metafizikçi olmakla tekrarlanan suçlamalar altında kıvranan Norton, sandalyesine tutunarak ayağa fırlamamak için, gri gözleri çakarak ve kız gibi yüzü sertleşip eminleşerek, onların pozisyonuna büyük bir saldırı yaptı.

"Pekala, siz Haeckelciler, ben bir ilaç adamı gibi akıl yürütebilirim, ama lütfen, siz nasıl akıl yürütüyorsunuz? Dayanacak hiçbir şeyiniz yok, siz bilimsel olmayan dogmatikler, her zaman ait olmadığı yerlere sürüklediğiniz pozitif biliminizle. Materyalist monizm okulu ortaya çıkmadan çok önce, zemin kaldırılmıştı, böylece

hiçbir temel olamazdı. Locke'du adam, John Locke. İki yüz yıl önce—hatta daha fazla, 'İnsan Anlama Yetisi Üzerine Deneme'sinde, doğuştan gelen fikirlerin var olmadığını kanıtladı. En iyi yanı, tam da sizin iddia ettiğiniz şeyin bu olması. Bu gece, defalarca, doğuştan fikirlerin var olmadığını iddia ettiniz.

"Ve bu ne anlama geliyor? Nihai gerçekliği asla bilemeyeceğiniz anlamına geliyor. Doğduğunuzda beyinleriniz boş. Görünüşler ya da fenomenler, beş duyunuzun zihinlerinize alabileceği tek içeriktir. O halde novelar, doğduğunuzda zihinlerinizde olmayan, içeri girmenin hiçbir yolu yok—"

"İnkâr ediyorum—" diye sözünü kesmeye başladı Kreis.

"Bitirene kadar bekle," diye bağırdı Norton. "Bilebileceğiniz tek şey, kuvvet ve maddenin oyunu ve etkileşiminin duyularımıza bir şekilde çarpan kadarıdır. Görüyorsunuz, tartışma uğruna maddenin var olduğunu kabul etmeye istekliyim; ve yapmak üzere olduğum şey, sizi kendi argümanınızla silmek. Bunu başka türlü yapamam, çünkü ikiniz de doğuştan felsefi bir soyutlamayı anlayamıyorsunuz.

"Ve şimdi, kendi pozitif biliminize göre, madde hakkında ne biliyorsunuz? Onu sadece fenomenleri, görünüşleriyle biliyorsunuz. Sadece değişimlerinin ya da bilincinizde değişimlere neden olan değişimlerinin farkındasınız. Pozitif bilim sadece fenomenlerle ilgilenir, ama siz ontolog olmaya ve novelarla uğraşmaya çalışacak kadar aptalsınız. Yine de, pozitif bilimin tam tanım gereği, bilim sadece görünüşlerle ilgilidir. Birinin dediği gibi, fenomenal bilgi fenomenleri aşamaz.

"Berkeley'i cevaplayamazsınız, Kant'ı yok etmiş olsanız bile ve yine de, zorunlu olarak, Berkeley'in yanıldığını varsayıyorsunuz bilimin Tanrı'nın var olmadığını ya da aynı derecede önemli olarak maddenin var olduğunu kanıtladığını iddia ettiğinizde.— Biliyorsunuz, maddenin gerçekliğini sadece anlayışınıza anlaşılır olmak için kabul ettim. Pozitif bilimciler olun, isterseniz; ama ontolojinin pozitif bilimde yeri yok, o yüzden onu rahat bırakın. Spencer agnostisizminde haklı, ama eğer Spencer—"

Ama Oakland'a son feribotu yakalama zamanıydı ve Brissenden'la Martin dışarı süzüldü, Norton hâlâ konuşurken ve Kreis'le Hamilton bir çift tazı gibi üzerine atlamayı beklerken.

"Bana bir masal diyarının görüntüsünü verdin," dedi Martin feribotta. "Böyle insanlarla tanışmak hayatı yaşamaya değer kılıyor. Zihnim tamamen çalıştı. İdealizmi daha önce hiç takdir etmemiştim. Yine de kabul edemiyorum. Her zaman bir gerçekçi

olacağımı biliyorum. Öyle yaratılmışım, sanırım. Ama Kreis ve Hamilton'a bir cevap vermek isterdim ve sanırım Norton için de bir iki sözüm olurdu. Spencer'ın herhangi bir zarar gördüğünü sanmıyorum. Sirke ilk ziyaretinde bir çocuk kadar heyecanlıyım. Biraz daha okumam gerektiğini görüyorum. Saleeby'yi ele geçireceğim. Hâlâ Spencer'ın saldırılmaz olduğunu düşünüyorum ve bir dahaki sefere ben de katılacağım."

Ama Brissenden, acıyla soluyarak, uykuya dalmıştı, çenesi bir atkıya gömülü ve çökmüş göğsüne dayanmış, vücudu uzun paltoya sarılı ve pervanelerin titreşimiyle sallanıyordu.

Bölüm 37

BÖLÜM XXXVII

Martin'in ertesi sabah yaptığı ilk iş, Brissenden'in hem tavsiyesine hem de emrine karşı gelmek oldu. "Güneşin Utancı"nı paketledi ve The Acropolis'e postayla gönderdi. Bunun dergilerde yayımlanabileceğine inanıyordu ve dergilerden göreceği takdirin, onu kitap yayınevlerine tavsiye edeceğini düşünüyordu. "Ephemera"yı da aynı şekilde paketleyip bir dergiye yolladı. Brissenden'in dergilere karşı önyargısına —ki bu onun belirgin bir takıntısıydı— rağmen Martin, büyük şiirin basıldığını görmeye karar verdi. Ancak onu diğerinin izni olmadan yayımlamaya niyeti yoktu. Planı, şiiri saygın dergilerden birine kabul ettirmek ve bu silahla Brissenden'le yeniden izin için mücadele etmektir.

Martin o sabah, haftalar önce taslağını çıkardığı ve o zamandan beri yaratılmayı talep eden ısrarlı çığlığıyla ona rahat vermeyen bir hikâyeye başladı. Görünüşte heyecanlı bir deniz hikâyesi olacaktı, yirminci yüzyıl macera ve romansını anlatan, gerçek karakterleri gerçek bir dünyada, gerçek koşullar altında işleyen bir öykü. Ama hikâyenin akışının ve gidişatının altında başka bir şey olacaktı — yüzeysel okurun asla fark etmeyeceği, öte yandan böyle bir okurun ilgi ve zevkini hiçbir şekilde azaltmayacak bir şey. Martin'i yazmaya iten, sırf hikâye değil, işte buydu. Doğrusu, ona olay örgülerini her zaman öneren, büyük, evrensel motif olmuştu. Böyle bir motifi bulduktan sonra, evrensel olanı dile getirebileceği belirli kişileri ve zaman ile mekândaki belirli konumu arayışına girerdi. "Vadesi Geçmiş" koyduğu başlıktı ve uzunluğunun altmış bin kelimeyi geçmeyeceğini düşünüyordu — muhteşem üretim gücüyle onun için bir önemsizlik. Bu ilk günde, aletlerinin ustalığından bilinçli bir zevk alarak işe sarıldı. Artık keskin, korkunç kenarların kayıp çalışmasını mahvetmesinden korkmuyordu. Aylar süren yoğun çalışma ve inceleme meyvelerini vermişti. Artık emin bir elle şekillendirdiği şeyin daha büyük aşamalarına kendini adayabilirdi; ve saatlerce çalışırken, hayatı ve hayatın meselelerini kavrayışında daha önce hiç olmadığı kadar emin ve kozmik bir kavrayış hissetti. "Vadesi Geçmiş", kendine özgü karakterleri ve kendine özgü olayları bakımından doğru olacak bir hikâye anlatacaktı; ama aynı zamanda, emindi ki, tüm zamanlar, tüm denizler ve tüm hayat için doğru olacak büyük, hayati şeyleri de anlatacaktı — Herbert Spencer

sayesinde, diye düşündü, bir an için masadan arkaya yaslanarak. Evet, Herbert Spencer ve onun eline verdiği hayatın ana anahtarı, evrim sayesinde.

Büyük bir şey yazdığının bilincindeydi. "Tutacak! Tutacak!" kulağında yankılanan nakarattı. Elbette tutacaktı. Sonunda dergilerin üzerine atlayacağı türden bir şey çıkarıyordu. Bütün hikâye önünde şimşek çakmalarıyla beliriyordu. Ara verip defterine bir paragraf yazacak kadar koşturmuştu işten. Bu, "Vadesi Geçmiş"teki son paragraf olacaktı; ama bütün kitap beyninde o kadar iyi bestelenmişti ki, henüz sona varmadan haftalar önce, onun kendisini yazabilirdi. Henüz yazılmamış hikâyeyi, deniz yazarlarının hikâyeleriyle karşılaştırdı ve onlardan ölçülemeyecek kadar üstün olduğunu hissetti. "Ona ancak tek bir adam yaklaşabilir," diye mırıldandı yüksek sesle, "ve o da Conrad. Ve bu, onu bile ayağa kalkıp elimi sıkmasına ve 'Aferin, Martin, oğlum,' demesine yol açmalı."

Bütün gün didindi, son anda Morse'lerde akşam yemeğine gideceğini hatırladı. Brissenden sayesinde siyah takımı rehinden çıkmıştı ve yeniden akşam yemeği partilerine uygun hale gelmişti. Şehir merkezinde, kütüphaneye uğrayıp Saleeby'nin kitaplarını arayacak kadar durdu. "Hayatın Döngüsü"nü çıkardı ve trende Norton'un Spencer hakkında bahsettiği makaleye döndü. Martin okudukça öfkelenirdi. Yüzü kızardı, çenesi kasıldı ve bilinçsizce eli yumruk olup açıldı, tekrar yumruk olup açıldı, sanki içindeki nefret dolu şeyden hayatı sıkıp çıkarıyormuşçasına taze kavrayışlar alıyordu. Trenden indiğinde, öfkeli bir adamın yürüyeceği gibi kaldırımında hızla ilerledi ve Morse'lerin zilini öyle şiddetle çaldı ki bu onu durumunun bilincine vardırırdı, böylece içeri iyi bir ruh haliyle girdi, kendi kendine eğlenerek gülümsüyordu. Ancak içeri girer girmez büyük bir çöküntü çöktü üzerine. Bütün gün ilhamın kanatlarında yükseldiği yükseklikten düştü. "Burjuva," "tüccar ininde" — Brissenden'in sıfatları zihninde yankılanıyordu. Ama ne olmuştu bunda? diye sordu öfkeyle. Ruth'la evleniyordu, onun ailesiyle değil.

Ruth'u hiç bu kadar güzel, bu kadar ruhani ve uhrevi ve aynı zamanda bu kadar sağlıklı görmemiş gibi geldi ona. Yanaklarında renk vardı ve gözleri onu defalarca kendine çekiyordu — ilk kez ölümsüzlüğü okuduğu gözler. Son zamanlarda ölümsüzlüğü unutmuştu ve bilimsel okumalarının yönelimi ondan uzaklaşmıştı; ama burada, Ruth'un gözlerinde, tüm sözlü tartışmaları aşan sözsüz bir argüman okudu. Tüm tartışmaların kaçıp gittiği bir şey gördü o gözlerde, çünkü orada aşkı gördü. Ve kendi gözlerinde de aşk vardı; ve aşk cevapsızdı. Tutkulu doktrini buydu.

Akşam yemeğine girmeden önce onunla geçirdiği yarım saat, onu son derece mutlu ve hayattan son derece memnun bıraktı. Yine de masada, zorlu günün kaçınılmaz tepkisi ve bitkinliği onu ele geçirdi. Gözlerinin yorgun olduğunu ve asabileştiğini fark etti. Şimdi küçümsediği ve çoğu zaman sıkıldığı bu masada, ilk kez uygar varlıklarla, yüksek kültür ve incelik atmosferi olduğunu hayal ettiği bir ortamda yemek yediğini hatırladı. O acınası figürünü bir an için gördü, çok uzun zaman önce, kendinin bilincinde bir vahşi, dehşetli bir endişenin ıstırabıyla her gözeneğinden ter fişkırarak, yemek araçlarının kafa karıştırıcı ayrıntıları karşısında şaşkın, bir hizmetkârın devi tarafından işkence gören, bu baş döndürücü sosyal yükseklikte bir sıçrayışta yaşamaya çabalayan ve sonunda açıkçası kendisi olmaya, sahip olmadığı bilgi ve inceliği taklit etmemeye karar veren.

Güvence için Ruth'a baktı, tıpkı olası bir gemi kazasına dair ani bir panik düşüncesiyle cankurtaran simitlerini aramaya çalışacak bir yolcu gibi. Eh, bundan çıkan buydu işte — aşk ve Ruth. Geri kalan her şey kitapların sınavına dayanamamıştı. Ama Ruth ve aşk sınavı geçmişti; onlar için biyolojik bir onay bulmuştu. Aşk, hayatın en yüce ifadesiydi. Doğa, tüm normal erkeklerle yaptığı gibi, onu da sevme amacıyla tasarlamakla meşgul olmuştu. Bu görev için on bin asır — evet, yüz bin ve bir milyon asır — harcamıştı ve Martin onun yapabileceğinin en iyisiydi. Doğa, aşkı içindeki en güçlü şey yapmış, hayal gücü armağanıyla gücünü yüzde binlerce artırmış ve onu heyecanlanıp eriyip çiftleşmesi için fani dünyaya göndermişti. Eli, masanın gizlediği Ruth'un elini yanında aradı ve sıcak bir baskı verilip alındı. Ruth bir an için ona baktı ve gözleri ışıltılı ve eriyen bir haldeydi. Martin'inkiler de öyleydi, onu saran heyecanla; ve Ruth'un gözlerindeki ışıltı ve eriyişin ne kadarının onun gözlerinde gördükleriyle uyarıldığını fark etmedi.

Masanın karşısında, çaprazlamasına, Bay Morse'un sağında Yargıç Blount oturuyordu, yerel bir üst mahkeme yargıcı. Martin onunla birkaç kez karşılaşmış ve onu sevememişti. Ruth'un babasıyla işçi sendikası siyasetini, yerel durumu ve sosyalizmi tartışıyorlardı ve Bay Morse, Martin'i son konuda kızdırmaya çalışıyordu. Sonunda Yargıç Blount masanın karşısına iyiliksever ve babacan bir acımayla baktı. Martin içinden gülümsedi.

"Bunu atlatacaksınız, genç adam," dedi yatıştırıcı bir tonda. "Zaman, bu tür gençlik hastalıklarının en iyi ilacıdır." Bay Morse'a döndü. "Bu gibi durumlarda tartışmanın iyi olduğuna inanmıyorum. Hastayı inatçı yapar."

"Bu doğru," diğeri ciddiyetle onayladı. "Ama hastaya durumunu zaman zaman hatırlatmak iyidir."

Martin neşeyle güldü, ama bu bir çabaydı. Gün çok uzun olmuştu, günün çabası çok yoğundu ve tepkinin pençelerinde debeleniyordu.

"Şüphesiz ikiniz de mükemmel doktorsunuz," dedi; "ama hastanın fikrini birazcık önemsiyorsanız, ona kendinizin kötü teşhis koyanlar olduğunuzu söylemesine izin verin. Ashında, ikiniz de bende bulduğunuzu düşündüğünüz hastalıktan mustaripsiniz. Bana gelince, ben bağıışığım. Damarlarınızda yarı pişmiş halde isyan eden sosyalist felsefe bana bulaşmadı."

"Zeki, zeki," diye mırıldandı yargıç. "Tartışmada pozisyonları tersine çevirmek için mükemmel bir hile."

"Sizin ağzınızdan." Martin'in gözleri parlıyordu, ama kendini kontrol ediyordu. "Görüyorsunuz ya Yargıç, seçim konuşmalarınızı duydum. Bazı henidik süreçle — bu arada henidik, kimsenin anlamadığı favori bir kelimemdir — bazı henidik süreçle kendinizi rekabetçi sisteme ve güçlünün hayatta kalmasına inandırılıyorsunuz ve aynı zamanda güçlünün gücünü kesip alacak her türlü önlemi var gücünüzle destekliyorsunuz."

"Genç adamım—"

"Unutmayın, seçim konuşmalarınızı duydum," diye uyardı Martin. "Kayıtlarda var, eyaletler arası ticaret düzenlemesi, demiryolu tröstü ve Standard Oil'in düzenlenmesi, ormanların korunması, sosyalizmden başka bir şey olmayan bin bir tane kısıtlayıcı önlem konusundaki pozisyonunuz."

"Bana bu çeşitli korkunç güç kullanımlarını düzenlemeye inanmadığınızı mı söylüyorsunuz?"

"Mesele bu değil. Size kötü bir teşhis koyucu olduğunuzu söylüyorum. Size sosyalizm mikrobuyla hasta olmadığımı söylüyorum. Size aynı mikrobu hadım edici tahribatından mustarip olanın siz olduğunuzu söylüyorum. Bana gelince, ben sosyalizmin amansız bir muhalifiyim, tıpkı sizin sözlük testine dayanmayacak bir kelime kılıfı altında maskelenmiş sözde-sosyalizmden başka bir şey olmayan kırma demokrasinizin amansız bir muhalifi olduğum gibi."

"Ben bir gericiyim — o kadar tam bir gericiyim ki, sosyal organizasyonun örtülü bir yalanı içinde yaşayan ve örtüyü delecek kadar keskin görüşü olmayan sizlere pozisyonum anlaşılmaz gelir. Güçlünün hayatta kalmasına ve güçlünün yönetimine inandığınıza inanırsınız. Ben inanıyorum. Aradaki fark bu. Biraz daha gençken — birkaç ay daha gençken — ben de aynı şeye inanıyordum. Görüyorsunuz, sizin ve sizinkilerin fikirleri beni etkilemişti. Ama tüccarlar ve tacirler en iyi ihtimalle korkak yöneticilerdir; bütün günlerini para kazanma yalağında homurdanarak ve eşelenerek geçirirler ve ben izin verirsiniz, aristokrasiye geri döndüm. Bu odadaki tek bireyci benim. Devletten hiçbir şey beklemiyorum. Devleti kendi çürük beyhudeliğinden kurtarması için yalnızca güçlü adama, at sırtındaki adama bakarım."

"Nietzsche haklıydı. Size Nietzsche'nin kim olduğunu anlatacak zamanım yok, ama haklıydı. Dünya güçlü olana aittir — aynı zamanda asil olan ve ticaret ve mübadele domuz yalağında yuvarlanmayan güçlüye. Dünya gerçek soylu adama, büyük sarışın hayvanlara, uzlaşmazlara, 'evet diyenlere' aittir. Ve sizi yiyip bitirecekler, siz sosyalistleri — sosyalizmden korkan ve kendinizi bireyci sanan sizleri. Uysal ve alçakgönüllülerin köle ahlakınız sizi asla kurtarmayacak.— Ah, hepsi Grekçe, biliyorum ve sizi daha fazla rahatsız etmeyeceğim. Ama bir şeyi unutmayın. Oakland'da yarım düzine bireyci yoktur, ama Martin Eden onlardan biridir."

Tartışmayı bitirdiğini belirtti ve Ruth'a döndü.

"Bugün gerildim," dedi alçak sesle. "Tek istediğim sevmek, konuşmak değil."

Bay Morse'u görmezden geldi, o da şöyle dedi:

"İkna olmadım. Bütün sosyalistler Cizvit'tir. Onları böyle tanırırsınız."

"Sizi hâlâ iyi bir Cumhuriyetçi yapacağız," dedi Yargıç Blount.

"At sırtındaki adam o zamandan önce gelecek," diye karşılık verdi Martin iyi bir mizahla ve Ruth'a döndü.

Ama Bay Morse tatmin olmamıştı. Müstakbel damadının tembelliğini ve ciddi, meşru işe karşı isteksizliğini sevmiyordu; onun fikirlerine saygı duymuyor, doğasına dair bir anlayışı yoktu. Bu yüzden konuyu Herbert Spencer'a çevirdi. Yargıç Blount onu ustalıkla destekledi ve Martin, filozofun adının ilk anılışında kulakları dikilmiş halde, yargıcın Spencer'a karşı ağır ve kendinden memnun bir eleştiri sıraladığını dinledi.

Zaman zaman Bay Morse, "İşte bak, evladım, görüyorsun," der gibi Martin'e bakıyordu.

"Gevezelik eden kargalar," diye mırıldandı Martin nefesinin altında ve Ruth ile Arthur'la konuşmaya devam etti.

Ama uzun gün ve önceki gecenin "gerçek pisliği" onu etkiliyordu; ve ayrıca, trende okuduğunda onu öfkeliendiren şey hâlâ yanık beynindeydi.

"Sorun ne?" diye sordu Ruth, ansızın kendini tutma çabasından dehşete kapılarak.

"Bilinmeyen'den başka tanrı yoktur ve Herbert Spencer onun peygamberidir," diyordu Yargıç Blount o anda.

Martin ona döndü.

"Ucuz bir yargı," dedi sessizce. "Bunu ilk kez Belediye Binası Parkı'nda, daha iyisini bilmesi gereken bir işçinin ağzında duydum. O zamandan beri sık sık duydum ve her seferinde bu palavra beni midemi bulandırıyor. Utanmalısınız. O büyük ve asil adamın adını sizin dudaklarınızda duymak, bir lağım çukurunda çiy tanesi bulmak gibi. İğrençsiniz."

Bir yıldırım darbesi gibiydi. Yargıç Blount apoplektik bir çehreyle ona baktı ve sessizlik hüküm sürdü. Bay Morse gizliden gizliye memnundu. Kızının şok olduğunu görebiliyordu. İsteddiği şey buydu — sevmediği bu adamın doğuştan gelen haydutluğunu ortaya çıkarmak.

Ruth'un eli masanın altında yalvarırcasına Martin'in elini aradı, ama onun kanı beynine sıçramıştı. Yüksek yerlerde oturanların entelektüel iddia ve sahtekârlığıyla alevlenmişti. Bir Üst Mahkeme Yargıcı! Sadece birkaç yıl önce çamurdan böyle görkemli varlıklara bakıp onları tanrı zannetmişti.

Yargıç Blount kendini topladı ve devam etmeye çalışarak Martin'e bir nezaket varsayımıyla hitap etti; Martin bunun hanımların hatırına yapıldığını anladı. Bu bile öfkesini artırdı. Dünyada hiç dürüstlük yok muydu?

"Spencer'ı benimle tartışamazsınız!" diye bağırdı. "Spencer hakkında onun kendi vatandaşlarından daha fazlasını bilmiyorsunuz. Ama bunun sizin suçunuz olmadığını kabul ediyorum. Bu sadece zamanın aşağılık cehaletinin bir aşaması. Bu akşam buraya gelirken bunun bir örneğine rastladım. Saleeby'nin Spencer üzerine bir makalesini okuyordum. Okumalısınız. Herkese açık. Herhangi bir kitapçıdan satın

alabilir veya halk kütüphanesinden ödünç alabilirsiniz. Saleeby'nin bu konuda topladıklarıyla karşılaştırıldığında, kendi yetersiz hakaret ve o asil adam hakkındaki cehaletinizden utanç duyuyorsunuz. Bu, sizin utançınızı utandıracak bir utanç kayıdır.

"'Yarı-eğitilmişlerin filozofu,' diye adlandırılmıştı, soluduğu atmosferi kirletmeye layık olmayan akademik bir Filozof tarafından. Spencer'ın on sayfasını bile okuduğunuzu sanmıyorum, ama sizden daha zeki olduğu varsayılan eleştirmenler, sizin Spencer'dan okuduğunuzdan fazlasını okumamış olanlar, takipçilerine onun bütün yazılarından — tüm bilimsel araştırma ve modern düşünce alanına dehasının damgasını vurmuş adamdan; psikolojinin babasından; pedagojiyi devrimcileştirmiş adamdan, öyle ki bugün Fransız köylüsünün çocuğuna okuma yazma ve aritmetik onun koyduğu ilkelere göre öğretiliyor — tek bir fikir sunmaları için meydan okumuştur. Ve insanın küçük sivrisinekleri, onun fikirlerinin teknik uygulamasından ekmek paralarını kazanırken onun anısını sokarlar. Beyinlerinde ne kadar değer varsa, büyük ölçüde ona borçludurlar. Kesin olan şu ki, o hiç yaşamamış olsaydı, papağan gibi ezberlenmiş bilgilerindeki doğru şeylerin çoğu eksik olurdu.

"Ve yine de Oxford'dan Müdür Fairbanks gibi bir adam — sizden, Yargıç Blount, daha yüksek bir yerde oturan bir adam — Spencer'ın gelecek kuşaklar tarafından bir düşünürden çok bir şair ve hayalperest olarak kenara atılacağını söylemiştir. Havlayanlar ve gevezeler, sürünün tamamı! 'İlk İlkeler' belirli bir edebi güçten tamamen yoksun değildir, dedi içlerinden biri. Ve diğerleri de onun özgün bir düşünürden çok çalışkan bir hamal olduğunu söylemişlerdi. Havlayanlar ve gevezeler! Havlayanlar ve gevezeler!"

Martin aniden sustu, ölü bir sessizlik içinde. Ruth'un ailesindeki herkes Yargıç Blount'a güç ve başarı sahibi bir adam olarak saygı duyardı ve Martin'in patlaması karşısında dehşete düşmüşlerdi. Yemeğin geri kalanı bir cenaze gibi geçti, yargıç ve Bay Morse konuşmalarını kendi aralarında sınırladılar ve diğer konuşmalar son derece kopuktu. Ardından, Ruth ve Martin yalnız kaldıklarında, bir sahne yaşandı.

"Tahammül edilmezsin," diye ağladı.

Ama öfkesi hâlâ için için yanıyordu ve sürekli mırıldanıyordu, "Hayvanlar! Hayvanlar!"

Ruth yargıca hakaret ettiğini söyleyince, şöyle karşılık verdi:

"Ona gerçeği söyleyerek mi?"

"Doğru olup olmadığı umurumda değil," diye ısrar etti. "Terbiyenin belirli sınırları vardır ve kimseye hakaret etme lisansın yok."

"Öyleyse Yargıç Blount gerçeğe saldırma lisansını nereden aldı?" diye sordu Martin. "Elbette gerçeğe saldırmak, yargıcınki gibi cüce bir kişiliğe hakaret etmekten daha ciddi bir kabahattir. O bundan daha kötüsünü yaptı. Ölmüş büyük ve asil bir adamın adını karaladı. Ah, hayvanlar! Hayvanlar!"

Karmaşık öfkesi yeniden alevlendi ve Ruth ondan dehşete kapıldı. Onu hiç bu kadar öfkeli görmemişti ve bu onun anlayışına tamamen gizemli ve mantıksızdı. Yine de, korkusunun içinden, onu kendine çeken ve hâlâ çeken hayranlık lifleri geçiyordu — ona doğru eğilmesine ve o çılgın, doruğa ulaşan anda ellerini boynuna koymasına neden olan lifler. Olanlardan incinmiş ve öfkelenmişti, ama yine de onun kollarında yatıyor ve o "Hayvanlar! Hayvanlar!" diye mırıldanmaya devam ederken titriyordu. Ve şöyle dediğinde hâlâ orada yatıyordu: "Bir daha masanı rahatsız etmeyeceğim, sevgilim. Benden hoşlanmıyorlar ve itiraz edilesi varlığımı onlara zorlamam yanlış. Ayrıca, onlar da benim için aynı derecede itiraz edilesi. İyy! Mide bulandırıcılar. Ve düşünmek, ben masumiyetim içinde yüksek yerlerde oturan, güzel evlerde yaşayan, eğitim ve banka hesabı sahibi kişilerin değerli olduğunu hayal etmiştım!"

Bölüm 38

BÖLÜM XXXVIII

"Hadi, şu mahalle kahvesine gidelim."

Brissenden, yarım saat önceki bir kanamadan —üç gün içindeki ikinci kanama— bitkin düşmüş halde böyle konuştu. Elinde her zamanki viski bardağı vardı ve titreyen parmaklarıyla onu diki diki bitirdi.

"Sosyalizmle ne işim var benim?" diye sordu Martin.

"Yabancıların beş dakikalık konuşma yapmasına izin veriliyor," diye ısrar etti hasta adam. "Kalk ve nutuk at. Onlara neden sosyalizm istemediğini anlat. Onlar ve onların getto etiği hakkında ne düşündüğünü anlat. Nietzsche'yi suratlarına çarp ve dayağını ye. Bir kavga çıkar. Onlara iyi gelir. Tartışma istedikleri şey ve senin de istediğin şey. Görüyorsun ya, ben gitmeden önce seni bir sosyalist olarak görmek isterdim. Bu sana varoluşun için bir meşruiyet verir. Seni bekleyen hayal kırıklığı zamanında seni kurtaracak tek şey bu."

"Her insan arasından neden senin bir sosyalist olduğunu bir türlü çözemedim," diye düşündü Martin. "Kalabalıktan o kadar nefret ediyorsun ki. Elbette o ayaktakımında senin estetik ruhuna tavsiye edilecek hiçbir şey yok." Diğerinin yeniden doldurduğu viski bardağına suçlayıcı bir parmak uzattı. "Sosyalizm seni kurtarmıyor gibi görünüyor."

"Çok hastayım," cevabı verdi. "Sende durum farklı. Sağlığın var ve yaşayacak çok şeyin var ve bir şekilde hayata kelepçelenmelisin. Bana gelince, neden sosyalist olduğumu merak ediyorsun. Söyleyeyim. Çünkü Sosyalizm kaçınılmazdır; çünkü mevcut çürük ve akıldışı sistem dayanamaz; çünkü at sırtındaki adamın günü geçmiştir. Köleler buna katlanmaz. Çok fazlalar ve ister istemez, at sırtına binmeye fırsat bulamadan at binmek heveslisini aşağı çekecekler. Onlardan kaçamazsın ve bütün köle ahlakını yutmak zorunda kalacaksın. Güzel bir pislik değil, kabul ediyorum. Ama demleniyordu ve onu yutmak zorundasın. Nietzsche fikirlerinle zaten tarih öncesinde kalıyorsun. Geçmiş geçmiştir ve tarihin tekerrür ettiğini söyleyen yalancıdır. Tabii ki kalabalığı sevmiyorum, ama zavallı bir adam ne yapsın? At sırtındaki adama sahip olamayız ve şimdi yöneten korkak domuzlardan her şey daha iyidir. Ama hadi ama,

yine de. Şimdi sonuna kadar yüklendim ve burada daha uzun oturursam sarhoş olurum. Ve doktorun ne dediğini biliyorsun — kahrolsun doktor! Onu yine de aldatacağım."

Pazar gecesi idi ve küçük salonu Oakland sosyalistlerinin —çoğunlukla işçi sınıfı üyeleri— doldurduğunu gördüler. Konuşmacı, zeki bir Yahudi, Martin'in hayranlığını kazanırken aynı zamanda düşmanlığını da uyandırdı. Adamın kambur ve dar omuzları ile cılız göğsü, onu kalabalık gettonun gerçek çocuğu ilan ediyordu ve Martin'de, güçsüz, sefil kölelerin, onlara hükmetmiş ve sonsuza dek hükmedecek olan bir avuç efendi adama karşı asırlık mücadelesi güçlüydü. Martin için bu solgun kırıntı yaratık bir semboldü. Hayatın pürüzlü sınırlarında biyolojik yasaya göre yok olan bütün sefil zayıf ve verimsizler kitesini temsil eden figürdü. Onlar uyumsuz olanlardı. Kurnaz felsefelerine ve işbirliğine olan karınca gibi eğilimlerine rağmen, Doğa onları istisnai adam için reddediyordu. Üretken eliyle bol bol attığı yaşamın yumurtalarından yalnızca en iyilerini seçiyordu. Erkekler de onu taklit ederek yarış atları ve salatalıklar yetiştiriyordu. Şüphesiz, bir Kozmos yaratıcısı daha iyi bir yöntem tasarlayabilirdi; ama bu özel Kozmos'un yaratıkları bu özel yöneme katlanmak zorundaydı. Elbette, yok olurken kıvranabilirlerdi, tıpkı sosyalistlerin kıvrandığı gibi, tıpkı platformdaki konuşmacı ve terleyen kalabalığın şimdi bile kıvrandığı gibi, yaşamın cezalarını en aza indirmek ve Kozmos'u alt etmek için yeni bir çare üzerinde birlikte danışırken.

Martin böyle düşünüyordu ve Brissenden onlara cehennemi yaşatması için ısrar ettiğinde böyle konuştu. Emre uydu, adet olduğu üzere platforma çıktı ve başkana hitap etti. Alçak bir sesle, tereddütle başladı, Yahudi konuşurken beyninde kabaran fikirleri düzene sokarak. Bu tür toplantılarda her konuşmacıya beş dakika verilirdi; ama Martin'in beş dakikası dolduğunda, tam hızına ulaşmıştı, doktrinlerine saldırısı henüz yarıya bile gelmişti. İlgilerini çekmişti ve dinleyiciler başkana alkışlarla Martin'in süresini uzatması için baskı yaptı. Onu zekâlarına layık bir rakip olarak takdir ediyorlardı ve her kelimesini takip ederek dikkatle dinliyorlardı. Ateş ve inançla konuşuyor, kölelere ve onların ahlak ve taktiklerine saldırısında kelimeleri esirgemiyor, dinleyicilerine açıkça söz konusu köleler olarak atıfta bulunuyordu. Spencer ve Malthus'tan alıntı yaptı ve biyolojik gelişim yasasını açıkladı.

"Ve böylece," diye sonuçlandırdı hızlı bir özetle, "köle-tiplerinden oluşan hiçbir devlet dayanamaz. Eski gelişim yasası hâlâ geçerlidir. Varoluş mücadelesinde, gösterdiğim gibi, güçlüler ve güçlülerin döller hayatta kalma eğilimindeyken, zayıflar ve zayıfların döller ezilir ve yok olma eğilimindedir. Sonuç, güçlülerin ve güçlülerin döllerinin

hayatta kalmasıdır ve mücadele devam ettiği sürece her neslin gücü artar. Gelişim budur. Ama siz köleler — köle olmanız çok kötü, kabul ediyorum— ama siz köleler, gelişim yasasının geçersiz kılınacağı, hiçbir zayıf ve verimsizin yok olmayacağı, her verimsizin istediği kadar günde istediği kadar yemek yiyeceği ve herkesin evlenip döl sahibi olacağı —zayıf da güçlü de— bir toplum hayal ediyorsunuz. Sonuç ne olacak? Artık her neslin gücü ve hayat-değeri artmayacak. Aksine, azalacak. İşte köle felsefenizin Nemesis'i. Sizin köle toplumunuz —kölelerin, köleler tarafından, köleler için— kaçınılmaz olarak zayıflayacak ve onu oluşturan hayat zayıflayıp çözüldükçe paramparça olacak.

"Unutmayın, biyolojiyi anlatıyorum, duygusal etiği değil. Hiçbir köle devleti ayakta kalamaz—"

"Peki ya Amerika Birleşik Devletleri?" diye bağırdı dinleyicilerden bir adam.

"Ya onun hakkında?" diye karşılık verdi Martin. "On üç koloni yöneticilerini devirip sözde Cumhuriyet'i kurdular. Köleler kendi efendileriydi. Artık kılıç sahibi efendiler yoktu. Ama bir tür efendisiz idare edemediniz ve yeni bir efendi takımı ortaya çıktı — büyük, dinç, asil adamlar değil, kurnaz ve örümceksi tüccarlar ve tefeciler. Ve sizi yeniden köleleştirdiler — ama gerçek, asil adamların kendi sağ kollarının ağırlığıyla açıkça yapacakları gibi değil, gizlice, örümceksi entrikalarla ve yaltaklanma ve pohpohlama ve yalanlarla. Satın alınmış köle yargıçlarınızı satın aldılar, köle yasama meclislerinizi yozlaştırdılar ve köle oğlanlarınızı ve kızlarınızı kölelikten beter dehşetlere zorladılar. Çocuklarınızdan iki milyonu bugün Amerika Birleşik Devletleri'nin bu tüccar-oligarşisinde çalışıyor. Siz kölelerden on milyonu düzgün barınmıyor ve düzgün beslenmiyor.

"Ama konuya dönelim. Hiçbir köle toplumunun dayanamayacağını gösterdim, çünkü doğası gereği böyle bir toplum gelişim yasasını geçersiz kılmalıdır. Bir köle toplumu örgütlenir örgütlenmez bozulma başlar. Gelişim yasasını geçersiz kılmaktan bahsetmek kolay, ama gücünüzü koruyacak yeni gelişim yasası nerede? Formüle edin onu. Çoktan formüle edildi mi? Öyleyse söyleyin."

Martin, bir ses uğultusu arasında yerine oturdu. Bir düzine adam ayağa fırlamış, başkandan söz istiyordu. Ve birer birer, gürültülü alkışlarla cesaretlendirilmiş, ateş ve heyecan ve heyecanlı jestlerle konuşarak saldırıya cevap verdiler. Çılgın bir geceydi — ama entelektüel olarak çılgındı, bir fikirler savaşıydı. Bazıları konudan saptı, ama konuşmacıların çoğu doğrudan Martin'e cevap veriyordu. Ona yeni olan düşünce çizgileriyle sarsıyor ve ona sadece yeni biyolojik yasalara değil, eski yasaların yeni

uygulamalarına dair içgörüler veriyorlardı. Çok ciddi diler, her zaman kibar olamıyorlardı ve başkan birçok kez düzeni sağlamak için tokmağını vurup bağırırdı.

Dinleyicilerin arasında bir acemi muhabir oturuyordu, haberin kıt olduğu bir günde oraya gönderilmiş ve gazeteciliğin sansasyona olan acil ihtiyacından etkilenmişti. Zeki bir acemi muhabir değildi. Sadece kıvrak ve geveze biriydi. Tartışmayı takip edemeyecek kadar kalın kafalıydı. Aslında, kendini bu laf ebeliği yapan işçi sınıfı manyaklarından çok daha üstün hissetmek gibi rahat bir duygusu vardı. Ayrıca, yüksek yerlerde oturanlara, ulusların ve gazetelerin politikalarını belirleyenlere büyük saygı duyardı. Dahası, bir ideali vardı: yoktan bir şey —hatta çok şey— çıkarabilen mükemmel muhabir olma ideali.

Tüm konuşmaların ne hakkında olduğunu bilmiyordu. Gerekli değildi. Devrim gibi kelimeler ona ipucunu veriyordu. Tek bir fosil kemiğinden bütün bir iskeleti yeniden inşa edebilen bir paleontolog gibi, tek bir devrim kelimesinden bütün bir konuşmayı yeniden inşa edebildi. O gece bunu yaptı ve iyi yaptı; ve Martin en büyük heyecanı yarattığı için, her şeyi onun ağzına verdi ve onu gösterinin baş anarşisti yaptı, onun gerici bireyciliğini en cafcaflı, kızıl gömleklili sosyalist beyanata dönüştürdü. Acemi muhabir bir sanatçıydı ve yerel rengi sürdüğü fırça büyüktü — çılgın gözlü uzun saçlı adamlar, nevrastenik ve dejenere tipler, tutkuyla sarsılan sesler, havaya kalkmış yumruklar ve tüm bunlar yeminler, çığlıklar ve öfkeli adamların boğuk homurtularından oluşan bir fon önüne yansıtılmıştı.

Bölüm 39

BÖLÜM XXXIX

Martin, küçük odasında kahvesini içerken ertesi sabahın gazetesini okudu. Kendini birinci sayfada, üstelik manşette bulmak yeni bir deneyimdi; ve Oakland sosyalistlerinin en kötü şöhretli lideri olduğunu öğrenince şaşırıldı. Acemi muhabirin onun için uydurduğu şiddet dolu konuşmayı gözden geçirdi ve ilk başta bu uydurmaya öfkelenmiş olsa da, sonunda gazeteyi bir kahkahayla bir kenara fırlattı.

"Ya adam sarhoştur ya da suç niteliğinde kötü niyetliydi," dedi o öğleden sonra, yatağının üzerindeki tüneğinden, Brissenden gelip tek sandalyeye bitkin bir halde yığıldığında.

"Ama ne umursuyorsun ki?" diye sordu Brissenden. "Elbette gazete okuyan burjuva domuzlarının onayını arzulamıyorsun, değil mi?"

Martin bir süre düşündü, sonra dedi ki:

"Hayır, onların onayını gerçekten umursamıyorum, zerre kadar. Öte yandan, bunun Ruth'un ailesiyle ilişkilerimi biraz zorlaştırması çok olası. Babası her zaman sosyalist olduğumu iddia ederdi ve bu sefil yazı onun inancını pekiştirecek. Onun fikrini umursadığımdan değil— ama ne fark eder ki? Sana bugün ne yaptığımı okumak istiyorum. Tabii ki 'Vadesi Geçmiş,' ve neredeyse yarısındayım."

Yüksek sesle okuyordu ki Maria kapıyı açıp içeri şık bir takım elbise giymiş genç bir adamı buyur etti; genç adam çevik bir bakışla etrafı inceledi, gaz ocağını ve köşedeki mutfağı not etti, sonra bakışları Martin'e kaydı.

"Otur," dedi Brissenden.

Martin yatakta genç adama yer açtı ve işini açıklamasını bekledi.

"Dün geceki konuşmanızı duydum, Bay Eden, ve sizinle röportaj yapmaya geldim," diye başladı.

Brissenden yürekten bir kahkahayla güldü.

"Bir sosyalist kardeş mi?" diye sordu muhabir, Brissenden'e hızlı bir bakış atarken, o ölümcül ve ölmekte olan adamın renk-değerini tartarak.

"Ve o haberi yazan da o," dedi Martin yumuşakça. "Neden, daha çocuk!"

"Neden ona bir şaplak atmıyorsun?" diye sordu Brissenden. "Beş dakikalığına ciğerlerime sahip olmak için bin dolar verirdim."

Acemi muhabir, üstünden, etrafından ve ona doğru yapılan bu konuşma karşısında biraz şaşırılmıştı. Ama sosyalist toplantısıyla ilgili parlak betimlemesi için övülmüş ve toplum için örgütlü tehdidin lideri Martin Eden'la kişisel röportaj yapmak üzere daha da detaylandırılmıştı.

"Fotoğrafınızın çekilmesine itirazınız yok, değil mi Bay Eden?" dedi. "Dışarıda bir kadro fotoğrafçımız var, biliyorsunuz, ve güneş daha da alçalmadan sizi hemen çekmenin daha iyi olacağını söylüyor. Sonra röportajı yapabiliriz."

"Bir fotoğrafçı," dedi Brissenden düşünceli bir tavırla. "Şaplak at ona, Martin! Şaplak at!"

"Sanırım yaşılanıyorum," cevabı verdi. "Bilirim ki yapmalıyım, ama gerçekten içimden gelmiyor. Pek bir önemi yokmuş gibi geliyor."

"Annesinin hatırına," diye ısrar etti Brissenden.

"Düşünmeye değer," diye karşılık verdi Martin; "ama bir adama şaplak atmak için yeterli enerjiyi uyandırmaya değer görünmüyor. Görüyorsun ya, bir adama şaplak atmak enerji gerektirir. Ayrıca, ne fark eder ki?"

"Doğru— böyle kabul etmek en iyisi," dedi acemi muhabir havai bir tavırla, gerçi şimdiden kapıya endişeli bakışlar atmaya başlamıştı.

"Ama yazdıkları doğru değildi, tek bir kelimesi bile," diye devam etti Martin, dikkatini Brissenden'e vererek.

"Bu sadece genel anlamda bir betimlemeydi, anlarsınız ya," diye atıldı acemi muhabir, "ve ayrıca, bu iyi bir reklam. Önemli olan bu. Size bir iyilikti."

"İyi bir reklam, Martin, ihtiyar," diye tekrarladı Brissenden ciddiyetle.

"Ve bana bir iyilikti— bir düşün!" diye ekledi Martin.

"Bir bakayım— nerede doğdunuz, Bay Eden?" diye sordu acemi muhabir, beklenti dolu bir tavır takınarak.

"Not almıyor," dedi Brissenden. "Hepsini hatırlıyor."

"Bu benim için yeterli." Acemi muhabir endişeli görünmemeye çalışıyordu. "İyi bir muhabirin notlarla uğraşması gerekmez."

"Bu yeterliydi— dün gece için." Ama Brissenden sükûnet yanlısı değildi ve tavrını aniden değiştirdi. "Martin, eğer sen ona şaplak atmazsan, ben kendim yapacağım, bir sonraki anda yere düşüp ölsem bile."

"Bir dayak nasıl olur?" diye sordu Martin.

Brissenden yargısal bir tavırla düşündü ve başını salladı.

Bir sonraki anda Martin yatağın kenarına oturmuştu, acemi muhabir yüzüstü dizlerinin üzerindeydi.

"Şimdi ısırma yok," diye uyardı Martin, "yoksa suratına yumruğu patlatmak zorunda kalırım. Yazık olur, çünkü çok güzel bir surat."

Kalkmış eli indi ve ardından hızlı ve düzenli bir ritimle inip kalkmaya başladı. Acemi muhabir debeleniyor, küfrediyor ve kıvranıyor, ama ısırmaya kalkışmıyordu. Brissenden ciddiyetle izliyordu, gerçi bir ara heyecanlanıp viski şişesine sarıldı ve yalvardı, "Bari bir kere ben vurayım."

"Üzgünüm, elim yoruldu," dedi Martin sonunda durduğunda. "Oldukça uyuytu."

Acemi muhabiri doğrultup yatağa oturttu.

"Bunun için sizi tutuklayacağım," diye hırladı, çocuksu bir öfkenin yaşları kızarmış yanaklarından süzülüyordu. "Bunun acısını çıkaracağım. Göreceksiniz."

"Zavallı şey," dedi Martin. "Düşüş yoluna girdiğinin farkında değil. İnsanlarla ilgili böyle yalanlar söylemek —yaptığı gibi— dürüstçe, namusluca, mertçe değil ve bunu bilmiyor."

"Bunu ona söylemek için bize gelmek zorunda kaldı," diye doldurdu Brissenden bir boşluğu.

"Evet, iftira attığı ve zarar verdiği bana. Bakkalım artık bana kredi vermeyecektir. En kötüsü, zavallı çocuk bu şekilde devam edecek, ta ki birinci sınıf bir gazeteci ve aynı zamanda birinci sınıf bir alçak olana kadar bozulana kadar."

"Ama daha zaman var," dedi Brissenden. "Kim bilir, belki onu kurtarmak için mütevazı bir araç olduğunu kanıtlarsın. Neden bir kere ben vurmama izin vermedin? Keşke elim değseydi."

"Sizi tutuklatacağım, ikinizi de, sizi koca kaba herifler," diye hıçkırdı yolunu şaşırılmış ruh.

"Hayır, ağzı çok güzel ve çok zayıf." Martin başını üzgün üzgün salladı. "Korkarım elimi boş yere uyuşturdum. Genç adam reform yapamaz. Sonunda çok büyük ve başarılı bir gazeteci olacak. Vicdanı yok. Sadece bu bile onu büyük yapacak."

Bunun üzerine acemi muhabir, Brissenden'in hâlâ sımsıkı tuttuğu şişeyi sırtına atmasından korkarak, son ana kadar titreyerek kapıdan çıktı.

Ertesi sabahın gazetesinde Martin kendisiyle ilgili daha önce bilmediği birçok şey öğrendi. "Biz toplumun yeminli düşmanlarıyız," bir sütun röportajda kendisinin söylediği iddia edilen bir alıntıydı. "Hayır, biz anarşist değil, sosyalistiz." Muhabir ona iki ekol arasında pek az fark olduğunu belirttiğinde, Martin sessiz bir onaylama ile omuz silkmişti. Yüzü iki taraflı asimetrik olarak tanımlandı ve çeşitli diğer dejenerasyon belirtileri anlatıldı. Özellikle dikkat çekici olanlar, haydut benzeri elleri ve kan çanağı gözlerindeki ateşli parıltılardı.

Ayrıca, her gece Belediye Binası Parkı'nda işçilere konuşma yaptığını ve anarşistler ile ajitatörler arasında halkın zihinlerini alevlendiren en büyük dinleyici kitlesini topladığını ve en devrimci konuşmaları yaptığını öğrendi. Acemi muhabir, onun zavallı küçük odasının, gaz ocağının ve tek sandalyenin, ve ona eşlik eden, yirmi yılını bir kale zindanında hücre hapsinde geçirmiş gibi görünen ölüm kafası serserisinin yüksek ışıklı bir resmini çizmişti.

Acemi muhabir çalışkandı. Ortalıkta koşuşturmuş, Martin'in aile geçmişini koklamış ve önünde Bernard Higginbotham'ın kendisi dururken Higginbotham'ın Nakit Dükkânı'nın bir fotoğrafını elde etmişti. O beyefendi, eniştesinin sosyalist görüşlerine ve eniştesinin kendisine de hiç sabrı olmayan, onu tembellikten başka bir şey olmayan, kendisine iş teklif edildiğinde kabul etmeyen ve sonunda hapse girecek biri olarak tanımladığı, zeki, saygın bir işadamı olarak tasvir edilmişti. Hermann von

Schmidt, Marian'ın kocası, da röportaj yapılmıştı. Martin'i ailenin kara koyunu olarak adlandırmış ve onu reddetmişti. "Benden sızdırmaya çalıştı, ama ben buna hızlı ve iyi bir şekilde son verdim," demişti Von Schmidt muhabire. "Buraya sürtük gibi gelmemeyi bilir. Çalışmayan adamın hiçbir değeri yoktur, bunu benden duymuş ol."

Bu sefer Martin gerçekten öfkelenmişti. Brissenden olaya iyi bir şaka olarak bakıyordu, ama Martin'i teselli edemiyordu, çünkü Martin bunu Ruth'a açıklamanın kolay bir iş olmayacağını biliyordu. Babasına gelince, olanlardan çok memnun olduğunu ve nişanı bozmak için bundan azami ölçüde yararlanacağını biliyordu. Ne kadar yararlanacağını çok geçmeden anlayacaktı. Öğleden sonra postası Ruth'tan bir mektup getirdi. Martin onu bir felaket önsezisiyle açtı ve postacıdan aldığı anda açık kapının önünde durarak okudu. Okurken, eli mekanik olarak eski sigara günlerinden kalma tütün ve kahverengi kağıt için cebini yokladı. Cebinin boş olduğunun ya da sigara sarmak için malzemelere uzandığının farkında değildi.

Tutkulu bir mektup değildi. İçinde öfke dokunuşu yoktu. Ama baştan sona, ilk cümleden son cümleye kadar, incinme ve hayal kırıklığı notası duyuluyordu. Ondan daha iyisini beklemişti. Gençlik vahşiliğini atlattığını, onun sevgisinin onu ciddi ve düzgün yaşamaya teşvik edecek kadar değerli olduğunu düşünmüştü. Ve şimdi annesiyle babası kesin bir tavır almış ve nişanın bozulmasını emretmişlerdi. Bunda haklı olduklarını kabul etmemek elde değildi. İlişkileri asla mutlu olamazdı. En başından beri talihsizdi. Ama mektubun tamamında dile getirdiği tek bir pişmanlık vardı ve bu Martin için acıydı. "Keşki bir pozisyona yerleşip kendine bir şeyler yapmaya çalışsaydın," diye yazmıştı. "Ama olmayacaktı. Geçmiş hayatın çok vahşi ve düzensizdi. Suçlanacak olmadığımı anlayabiliyorum. Ancak kendi doğana ve erken eğitimine göre hareket edebilirdin. Bu yüzden seni suçlamıyorum, Martin. Lütfen bunu unutma. Bu sadece bir hataydı. Annemle babamın iddia ettiği gibi, biz birbirimiz için yaratılmamıştık ve çok geç olmadan fark edildiği için ikimiz de mutlu olmalıyız." ... "Beni görmeye çalışmanın faydası yok," diyordu sonlara doğru. "İkimiz için de olduğu kadar annem için de mutsuz bir görüşme olur. Olduğu gibi, ona büyük acı ve endişe verdiğimi hissediyorum. Bunu telafi etmek için çok yaşamam gerekecek."

Mektubu dikkatle, ikinci kez baştan sona okudu, sonra oturup cevap yazdı. Sosyalist toplantısında söylediği sözleri özetledi, bunların gazetenin ağzına koyduklarının tam tersi olduğunu belirtti. Mektubun sonuna doğru, Tanrı'nın kendi âşığı gibi tutkuyla

aşk için yalvarıyordu. "Lütfen cevap ver," dedi, "ve cevabında bana sadece bir şey söylemek zorundasın. Beni seviyor musun? Hepsi bu— o tek sorunun cevabı."

Ama ertesi gün de, ondan sonraki gün de cevap gelmedi. "Vadesi Geçmiş" masada dokunulmamış duruyordu ve masanın altındaki iade edilmiş el yazmaları yığını her geçen gün büyüyordu. İlk kez Martin'in muhteşem uykusu uykusuzlukla bölündü ve uzun, huzursuz gecelerde dönüp durdu. Üç kez Morse'ların evine gitti, ama her seferinde kapıyı açan hizmetçi tarafından geri çevrildi. Brissenden otelinde hasta yatıyordu, dışarı çıkamayacak kadar güçsüzdü ve Martin onunla sık sık birlikte olmasına rağmen, onu dertleriyle rahatsız etmedi.

Çünkü Martin'in dertleri çoktu. Acemi muhabirin eyleminin sonuçları, Martin'in tahmin ettiğinden bile daha genişti. Portekizli bakkal ona daha fazla kredi vermeyi reddetti, Amerikalı olmakla gurur duyan manav ise ona ülkesine hain demiş ve onunla daha fazla iş yapmayı reddetmişti — vatanseverliğini öyle bir noktaya taşımıştı ki Martin'in hesabını iptal etmiş ve borcunu ödemeye kalkışmamasını tembihlemişti. Mahalledeki konuşmalar aynı duyguyu yansıtıyordu ve Martin'e karşı öfke yüksekti. Kimse sosyalist bir hainle bir şey yapmak istemiyordu. Zavallı Maria şüpheli ve korkmuştu, ama sadık kaldı. Mahalle çocukları bir zamanlar Martin'i ziyaret eden büyük arabanın dehşetini üzerlerinden atmışlar ve güvenli mesafelerden ona "serseri" ve "aylak" diye bağıyorlardı. Silva kabilesi ise onu sadakatle savunuyor, şerefi için birden fazla şiddetli savaş veriyordu ve morarmış gözler ile kanayan burunlar günün sıradan olayları haline gelmiş ve Maria'nın şaşkınlıklarına ve dertlerine ekleniyordu.

Bir keresinde Martin, Oakland'da sokakta Gertrude'la karşılaştı ve başka türlü olamayacağını bildiği şeyi öğrendi — Bernard Higginbotham, aileyi kamu önünde rezil ettiği için ona çok kızgındı ve onu eve sokmayı yasaklamıştı.

"Neden gitmiyorsun, Martin?" diye yalvarmıştı Gertrude. "Git ve bir yerlerde bir iş bul ve yerleş. Sonra, tüm bunlar yatıştığında, geri dönebilirsin."

Martin başını salladı, ama açıklama yapmadı. Nasıl açıklayabilirdi ki? Kendisiyle ailesi arasında açılan o korkunç entelektüel uçurum karşısında dehşete düşmüştü. Bunu asla aşamaz ve onlara pozisyonunu —Nietzscheci pozisyonunu, sosyalizmle ilgili — anlatamazdı. İngiliz dilinde, ya da herhangi bir dilde, tavrını ve davranışını onlara anlaşılır kılacak yeterli kelime yoktu. Onun durumunda doğru davranışa dair en yüksek kavramları, bir iş bulmaktı. Bu onların ilk ve son sözüydü. Bütün fikir sözlüklerini oluşturuyordu. Bir iş bul! Çalışmaya git! Zavallı, aptal köleler, diye düşündü kız kardeşi konuşurken. Dünyanın güçlülere ait olmasına şaşmamalı. Köleler

kendi köleliklerine takıntılıydı. Bir iş onlar için önünde diz çöküp taptıkları altın bir puttu.

Gertrude ona para teklif ettiğinde yine başını salladı, o gün içinde rehinciye gitmek zorunda kalacağını bilmesine rağmen.

"Şimdi Bernard'ın yakınına gelme," diye uyardı onu. "Birkaç ay sonra, sakinleştiğinde, istersen onun için teslimat kamyoneti sürücülüğü işi alabilirsin. Bana ne zaman istersen haber gönder, gelirim. Unutma."

Ağlayarak uzaklaştı ve Martin, onun ağır vücudunu ve kaba yürüyüşünü görünce içinde bir acı sızısı hissetti. Onun gidişini izlerken, Nietzscheci bina sarsılıp sallanacak gibi oldu. Soyut olarak köle-sınıfı çok iydi, ama kendi ailesine geldiğinde tamamen tatmin edici değildi. Ve eğer güçlüler tarafından ezilen bir köle varsa, o köle onun kız kardeşi Gertrude'du. Paradoksa vahşice sırttı. Ne güzel bir Nietzsche- adamıydı ki, entelektüel kavramları başıboş dolaşan ilk duygu ya da heyecan tarafından sarsılabiliyordu — evet, köle-ahlakının kendisi tarafından sarsılabiliyordu, çünkü kız kardeşine duyduğu acıma gerçekte buydu. Gerçek asil adamlar acıma ve merhametin üstündeydi. Acıma ve merhamet, kölelerin yeraltı barakalarında üretilmişti ve tıkalı sefilliklerin ve zayıfların ıstırabı ve terinden başka bir şey değildi.

Bölüm 40

BÖLÜM XL

"Vadesi Geçmiş" hâlâ masada unutulmuş halde yatmaya devam ediyordu. Çıkardığı her el yazması şimdi masanın altında duruyordu. Sadece bir el yazmasını elden geçiriyordu, o da Brissenden'in "Ephemera"sıydı. Bisikleti ve siyah takımı yine rehindeydi ve daktilo şirketi yine kira için rahatsız ediyordu. Ama bu tür şeyler artık onu rahatsız etmiyordu. Yeni bir yönelim arıyordu ve bu bulunana kadar hayatı durmalıydı.

Birkaç hafta sonra beklediği şey oldu. Ruth'la sokakta karşılaştı. Doğruydu, ona kardeşi Norman eşlik ediyordu ve onu görmezden gelmeye çalıştıkları ve Norman'ın onu kenara itmeye kalkıştığı da doğruydu.

"Kız kardeşime müdahale ederseniz, polis çağırırım," diye tehdit etti Norman. "Sizinle konuşmak istemiyor ve ısrarınız hakaret."

"Israr ederseniz, polisi çağırarak zorunda kalacaksınız ve sonra adınız gazetelere çıkacak," diye karşılık verdi Martin sertçe. "Ve şimdi, yolumdan çekil ve istersen polisi çağır. Ruth'la konuşacağım."

"Bunu kendi ağzından duymak istiyorum," dedi ona.

Sararmış ve titriyordu, ama dimdik durdu ve sorgulayarak baktı.

"Mektubumda sorduğum soru," diye hatırlattı.

Norman sabırsız bir hareket yaptı, ama Martin onu hızlı bir bakışla durdurdu.

Başını salladı.

"Bütün bunlar kendi özgür iradenle mi?" diye sordu.

"Öyle." Alçak, kararlı bir sesle ve ihtiyatla konuştu. "Kendi özgür irademle. Beni o kadar rezil ettin ki arkadaşlarımla yüzleşmekten utanıyorum. Hepsi benim hakkımda konuşuyor, biliyorum. Sana söyleyebileceğim tek şey bu. Beni çok mutsuz ettin ve seni bir daha asla görmek istemiyorum."

"Arkadaşlar! Dedikodu! Gazete yalan haberleri! Elbette bu tür şeyler aşktan daha güçlü değildir! Ancak beni hiç sevmediğine inanabilirim."

Bir kızarıklık yüzünün solgunluğunu kovdu.

"Yaşananlardan sonra?" dedi hafifçe. "Martin, ne söylediğinin farkında değilsin. Ben bayağı biri değilim."

"Görüyorsun, seninle hiçbir şey yapmak istemiyor," diye patladı Norman, onunla birlikte yürümeye başlayarak.

Martin kenara çekilip geçmelerine izin verdi, bilinçsizce ceket cebinde olmayan tütün ve kahverengi kağıtları arıyordu.

North Oakland'a uzun bir yürüyüşü, ama bunu yürüdüğünü ancak merdivenleri çıkıp odasına girdiğinde anladı. Kendini yatağın kenarında otururken buldu ve uyanmış bir uyurgezer gibi etrafına bakındı. "Vadesi Geçmiş"in masada durduğunu fark etti, sandalyesini çekti ve kalemine uzandı. Doğasında tamamlamaya yönelik mantıksal bir zorlama vardı. İşte yapılmamış bir şey. Başka bir şeyin tamamlanması için ertelenmişti. Şimdi o başka şey bitmişti ve bu görevi bitirene kadar ona uygulayacaktı. Sonra ne yapacağını bilmiyordu. Tek bildiği, hayatında bir dönüm noktasına ulaşıldığıydı. Bir dönem sona ermişti ve bunu işçi usulüyle tamamliyordu. Gelecek hakkında meraklı değildi. Onun için neyin saklı olduğunu yakında öğrenecekti. Her neyse, önemli değildi. Hiçbir şey önemli görünmüyordu.

Beş gün boyunca "Vadesi Geçmiş" üzerinde çalıştı, hiçbir yere gitmedi, kimseyi görmedi ve az yemek yedi. Altıncı günün sabahı postacı ona The Parthenon editöründen ince bir mektup getirdi. Bir bakışta "Ephemera"nın kabul edildiğini anladı. "Şiiri Bay Cartwright Bruce'a sunduk," diye devam ediyordu editör, "ve o şiir hakkında o kadar olumlu rapor verdi ki onu bırakamayız. Şiiri yayımlamaktan duyduğumuz memnuniyetin bir göstergesi olarak, size Ağustos sayısına koyduğumuzu söyleyeyim, Temmuz sayımız zaten hazır. Lütfen memnuniyetimizi ve teşekkürlerimizi Bay Brissenden'e iletin. Lütfen dönüş postasıyla fotoğrafını ve biyografik bilgilerini gönderin. Eğer ücretimiz tatmin edici değilse, derhal telgraf çekin ve sizce adil bir fiyat söyleyin."

Teklif ettikleri ücret üç yüz elli dolar olduğu için Martin telgraf çekmeye gerek olmadığını düşündü. Ayrıca, Brissenden'in onayı alınmalıydı. Eh, sonuçta haklı çıkmıştı. İşte gerçek şiiri gördüğünde tanıyan bir dergi editörü. Ve fiyat muhteşemdi,

bir asrın şiiri için bile olsa. Cartwright Bruce'a gelince, Martin onun Brissenden'in görüşlerine saygı duyduğu tek eleştirmen olduğunu biliyordu.

Martin elektrikli trene binip şehir merkezine gitti ve evlerin ve kesişen sokakların kayıp gidişini izlerken, arkadaşının başarısına ve kendi ezici zaferine daha fazla sevinemediği için bir pişmanlık duyduğunu fark etti. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki tek eleştirmen şiir hakkında olumlu görüş bildirmişti ve iyi şeylerin dergilere girebileceği yönündeki kendi iddiası da doğrulanmıştı. Ama coşku onun içindeki yayını kaybetmişti ve iyi haberi götürmekten çok Brissenden'i görmek için sabırsızlandığını fark etti. The Parthenon'un kabulü, "Vadesi Geçmiş"e adadığı beş gün boyunca Brissenden'den haber almadığını ve hatta onu düşünmediğini hatırlatmıştı. İlk kez Martin içinde bulunduğu sersemliği fark etti ve arkadaşını unuttuğu için utandı. Ama utanç bile çok keskin yakmıyordu. "Vadesi Geçmiş" in yazımıyla ilgili sanatsal olanlar dışında her türlü duyguya karşı uyuşmuştu. Diğer meseleler söz konusu olduğunda, trans halindeydi. Doğrusu, hâlâ transtaydı. Elektrikli trenin vızıldayarak geçtiği tüm bu hayat uzak ve gerçek dışı görünüyordu ve yanından geçtiği kilisenin büyük taş kulesi aniden başına harç-tozu olarak çökse, çok az ilgi ve daha da az şok duyardı.

Otelde aceleyle Brissenden'in odasına çıktı ve aceleyle aşağı indi. Oda boştu. Bütün bagaj gitmişti.

"Bay Brissenden herhangi bir adres bıraktı mı?" diye sordu kâtime, kâtip bir an için ona merakla baktı.

"Duymadınız mı?" diye sordu.

Martin başını salladı.

"Ne yani, gazeteler ağzına kadar doluydu. Yatağında ölü bulunmuş. İntihar. Kafasına bir kurşun sıkılmış."

"Henüz gömüldü mü?" Martin kendi sesini, başka birinin sesi gibi, uzaktan, soruyu sorarken duyuyor gibiydi.

"Hayır. Ceset otopside sonra Doğu'ya gönderildi. Ailesinin tuttuğu avukatlar düzenlemeleri halletmiş."

"Çabuk olmuşlar, diyebilirim," diye yorum yaptı Martin.

"Ah, bilmiyorum. Beş gün önce oldu."

"Beş gün önce mi?"

"Evet, beş gün önce."

"Ah," dedi Martin dönüp çıkarken.

Köşede Western Union'a girdi ve The Parthenon'a şiirin yayımlanmasına devam edilmesini bildiren bir telgraf çekti. Cebinde eve dönüş tramvay ücretini ödeyecek sadece beş sent vardı, bu yüzden telgrafı alıcı ödemeli gönderdi.

Odasına girer girmez yazmaya devam etti. Geceler ve günler gelip geçti ve o masasında oturup yazdı. Hiçbir yere gitmedi, rehinci dışında, hiç egzersiz yapmadı, acıktığında ve pişirecek bir şeyi olduğunda metodik olarak yedi ve hiçbir şeyi olmadığında aynı metodiklikle yemeden durdu. Hikâye önceden, bölüm bölüm bestelenmiş olsa da, yine de gücünü artıran, yirmi bin ek kelime gerektirmesine rağmen bir açılış gördü ve geliştirdi. Bunun iyi yapılması gerektiği için hayati bir ihtiyaç değildi, ama sanatsal kuralları onu iyi yapmaya zorluyordu. Sersemlik içinde çalışmaya devam etti, etrafındaki dünyadan garip bir şekilde kopuk, eski hayatının bu edebi takıntıları arasında tanıdık bir hayalet gibi hissediyordu. Birisinin, bir hayaletin ölü olduğunu ve bunu anlayacak kadar akli olmayan bir adamın ruhu olduğunu söylediğini hatırladı; ve gerçekten ölü olup olmadığını ve bunun farkında olup olmadığını merak etmek için bir an durakladı.

"Vadesi Geçmiş"in bittiği gün geldi. Daktilo şirketinin temsilcisi makineyi almaya gelmişti ve Martin tek sandalyede son bölümün son sayfalarını yazarken o yatakta oturdu. "Son," diye yazdı büyük harflerle sonuna ve onun için gerçekten de sondu. Daktilonun kapıdan çıkarılışını bir rahatlama hissiyle izledi, sonra gidip yatağa uzandı. Açlıktan bayılacaktı. Otuz altı saattir ağzına hiçbir şey koymamıştı, ama bunu düşünmedi. Sırtüstü yattı, gözleri kapalı, hiçbir şey düşünmedi, sersemlik ya da uyuşukluk yavaşça yükselip bilincini doyururken. Sayıklamanın eşiğinde, Brissenden'in ona alıntı yapmayı sevdiği isimsiz bir şiirin dizelerini yüksek sesle mırıldanmaya başladı. Maria, kapısının dışında endişeyle dinlerken, onun monoton söyleyişle tedirgin oldu. Kelimelerin kendisi onun için anlamlı değildi, ama onları söylüyor olması gerçeği önemliydi. "Yaptım," şiirin yüküydü.

"Yaptım — Lavtayı kaldır. Şarkı ve söyleyiş biter yakında Mor yoncaların arasında süzülen Havai gölgeler gibi havada. Yaptım — Lavtayı kaldır. Bir zamanlar erken ardıç

kuşları gibi söyledim Çiyli çalılar arasında; Şimdi suskunum. Yorgun bir ketenkuşu gibiyim, Çünkü ses tellerimde şarkı yok; Şarkı dakikamı yaşadım. Yaptım. Lavtayı kaldır."

Maria daha fazla dayanamadı ve ocağa koştu, bir litre kâsesini çorbayla doldurdu, kepeçesinin tencerenin dibinden kazıdığı kıyılmış et ve sebzelerin aslan payını içine koyarak. Martin kendini toparlayıp doğruldu ve yemeye başladı, kaşık aralarında Maria'ya uykusunda konuşmadığını ve ateşi olmadığını temin etti.

Maria gittikten sonra, omuzları düşmüş, kederli bir halde yatağın kenarında oturdu, hiçbir şey görmeyen donuk gözlerle etrafına bakındı, ta ki sabah postasıyla gelen ve açılmamış duran yırtık bir dergi zarfı karanlık beynine bir ışık huzmesi gönderene kadar. The Parthenon, diye düşündü, Ağustos Parthenon'u ve içinde "Ephemera" olmalı. Keşke Brissenden burada olsaydı da görseydi!

Derginin sayfalarını çeviriyordu ki aniden durdu. "Ephemera"ya özel bir yer verilmişti, muhteşem bir başlık süslemesi ve Beardsley benzeri kenar süslemeleriyle. Başlık süslemesinin bir yanında Brissenden'in fotoğrafı, diğer yanında İngiliz Büyükelçisi Sir John Value'nun fotoğrafı vardı. Bir ön editoryal not, Sir John Value'nun Amerika'da şair olmadığını söylediğini alıntılıyordu ve "Ephemera"nın yayımı The Parthenon'un cevabıydı. "İşte, al bakalım, Sir John Value!" Cartwright Bruce, Amerika'nın en büyük eleştirmeni olarak tanımlanıyordu ve "Ephemera"nın Amerika'da yazılmış en büyük şiir olduğunu söylediği alıntılanıyordu. Ve son olarak, editörün önsözü şöyle bitiyordu: "'Ephemera'nın değeri hakkında henüz tam olarak karar vermiş değiliz; belki de asla veremeyeceğiz. Ama onu sık sık okuduk, kelimelere ve düzenlenişlerine hayret ederek, Bay Brissenden'in onları nereden bulduğunu ve nasıl bir araya getirebildiğini merak ederek." Ardından şiir geliyordu.

"İyi ki öldün, Briss, ihtiyar," diye mırıldandı Martin, derginin dizlerinin arasından yere kaymasına izin vererek.

Bayağılığı ve adiliği mide bulandırıcıydı ve Martin kayıtsızca pek de midesinin bulanmadığını fark etti. Keşke kızabilseydi, ama deneyecek enerjisi yoktu. Çok uyuşmuştu. Kanı, öfkenin hızlı gelgit akışına hızlanamayacak kadar pıhtılaşmıştı. Sonuçta, ne fark ederdi ki? Brissenden'in burjuva toplumunda kınadığı her şeyle aynı seviyedeydi.

"Zavallı Briss," diye içinden konuştu Martin; "beni asla affetmezdi."

Bir çabayla kendini toparlayarak, bir zamanlar daktilo kağıdı kutusu olan bir kutuyu aldı. İçindekileri karıştırarak, arkadaşının yazdığı on bir şiiri çıkardı. Bunları boyuna ve enine yırtıp çöp sepetine attı. Bunu isteksizce yaptı ve bitirdiğinde, yatağın kenarında oturup boş boş önüne baktı.

Ne kadar süre öyle oturduğunu bilmiyordu, ta ki aniden, görünmeyen vizyonunun karşısında uzun bir yatay beyaz çizgi oluşana kadar. Tuhaftı. Ama netlik kazandıkça, bunun beyaz Pasifik dalgalarında tüten bir mercan resifi olduğunu gördü. Ardından, dalga kırılma çizgisinde küçük bir kano, bir salma destekli kano seçti. Kıç tarafta, kırmızı bir peştemal içinde bronzlaşmış genç bir tanrı, parıldayan bir pala çekiyordu. Onu tanıdı. Bu Moti'ydi, şef Tati'nin en küçük oğlu ve burası Tahiti'ydi ve o tüten resifin ötesinde Papara'nın tatlı toprakları ve nehir ağzındaki şefin sazdan evi vardı. Günün sonuydu ve Moti balıktan eve dönüyordu. Resifi atlamak için büyük bir dalganın gelmesini bekliyordu. Sonra kendini, geçmişte sık sık oturduğu gibi kanonun önünde otururken gördü, arkalarında büyük dalganın turkuaz duvarı yükseldiğinde Moti'nin deli gibi kürek çekme emrini bekleyen bir pala çekiyordu. Ardından, artık bir izleyici değildi, kendisi kanodaydı, Moti bağıriyordu, ikisi de palalarıyla sertçe itiyor, uçan turkuazın dik yüzeyinde yarışıyorlardı. Baş tarafta su bir buhar jeti gibi tıshyor, hava savrulan köpükle doluyor, bir hücum ve gümbürtü ve uzun yankılanan bir kükreme vardı ve kano lagünün durgun suyunda süzülüyordu. Moti güldü ve tuzlu suyu gözlerinden silkeledi ve birlikte, batan güneşte hindistan cevizi palmiyeleri arasından Tati'nin sazdan duvarlarının altın rengi parladığı ezilmiş mercan plaja doğru kürek çektiler.

Görüntü soldu ve gözlerinin önünde sefil odasının düzensizliği uzanıyordu. Tahiti'yi yeniden görmek için boşuna çabaladı. Ağaçlar arasında şarkı olduğunu ve kızların ay ışığında dans ettiğini biliyordu, ama onları göremiyordu. Sadece dağınık yazı masasını, daktilonun durduğu boş alanı ve yıkanmamış pencere camını görebiliyordu. Bir iniltiyle gözlerini kapattı ve uyudu.

Bölüm 41

BÖLÜM XLI

Bütün gece ağır uyudu ve sabah postacının turuyla uyanana kadar kıpırdamadı. Martin yorgun ve edilgen hissediyordu ve mektuplarını amaçsızca karıştırdı. Saygın olmayan bir dergiden gelen ince bir zarf, yirmi iki dolarlık bir çek içeriyordu. Bunun için bir buçuk yıldır para talep ediyordu. Tutarını kayıtsızca not etti. Bir yayınevi çeki almanın eski heyecanı gitmişti. Önceki çeklerinin aksine, bu, gelecek büyük şeylerin vaadiyle dolu değildi. Onun için yirmi iki dolarlık bir çekti, hepsi bu ve ona yiyecek bir şeyler alacaktı.

Aynı postada, aylar önce kabul edilmiş bazı mizahi şiirlerin ödemesi olarak New York'tan bir haftalık dergi tarafından gönderilmiş başka bir çek daha vardı. On dolardı. Aklına bir fikir geldi, sakince değerlendirdi. Ne yapacağını bilmiyordu ve bir şey yapmak için acelesi yoktu. Bu arada yaşamalıydı. Ayrıca sayısız borcu vardı. Masanın altındaki dev el yazması yığınının pullar yapıştırıp onları yeniden yolculuğa çıkarmak kârlı bir yatırım olmaz mıydı? Belki bir ikisi kabul edilirdi. Bu onun yaşamasına yardımcı olurdu. Yatırıma karar verdi ve Oakland'daki bankada çekleri bozdurduktan sonra on dolarlık posta pulu aldı. Sıcak, havasız küçük odasına gidip kahvaltı hazırlama düşüncesi ona iğrenç geldi. İlk kez borçlarını düşünmeyi reddetti. Odasında on beş-yirmi sente sağlam bir kahvaltı hazırlayabileceğini biliyordu. Ama bunun yerine Forum Kafe'ye gitti ve iki dolarlık bir kahvaltı sipariş etti. Garsona çeyrek dolar bahşiş verdi ve bir paket Mısır sigarasına elli sent harcadı. Ruth ondan bırakmasını istediğinden beri ilk kez sigara içiyordu. Ama artık içmemesi için hiçbir sebep göremiyordu ve üstelik canı sigara çekiyordu. Ve paranın ne önemi vardı ki? Beş sente bir paket Durham tütününü ve kahverengi kağıt alıp kırk sigara sarabilirdi — ama ne fark ederdi? Paranın onun için artık anlamı yoktu, hemen satın alacağı şey dışında. Pusulasız ve dümensizdi ve varacağı bir limanı yoktu, sürüklenmek ise en az yaşamayı gerektiriyordu ve canını acıtan da yaşamaktı.

Günler akıp gidiyordu ve her gece sekiz saat düzenli uyuyordu. Artık daha fazla çek beklerken yemeklerin on sente servis edildiği Japon restoranlarında yese de, zayıflamış vücudu toparlandı, yanaklarındaki çukurlar doldu. Artık kendini kısa uyku, aşırı çalışma ve aşırı ders çalışmayla taciz etmiyordu. Hiçbir şey yazmıyordu ve

kitaplar kapalıydı. Çok yürüyor, tepelerde, sessiz parklarda uzun saatler aylaklık ediyordu. Arkadaşı ya da tanıdığı yoktu ve hiç edinmiyordu. Hiç eğilimi yoktu. Durmuş hayatını yeniden harekete geçirmek için nereden geleceğini bilmediği bir dürtü bekliyordu. Bu arada hayatı durmuş, plansız, boş ve aylak geçiyordu.

Bir keresinde "gerçek pislik"i aramak için San Francisco'ya gitti. Ama son anda, üst kattaki girişe adımını atar atmaz geri çekildi, döndü ve kaynaşan gettoda kaçtı. Felsefe tartışması duyma düşüncesi onu korkutmuştu ve gizlice kaçtı, "gerçek pislik"ten birinin gelip onu tanınmasından korkarak.

Bazen "Ephemera"ya nasıl kötü muamele edildiğini görmek için dergilere ve gazetelere göz atıyordu. Büyük bir sükse yapmıştı. Ama nasıl bir sükse! Herkes okumuştü ve herkes gerçekten şiir olup olmadığını tartışıyordu. Yerel gazeteler konuyu ele almıştı ve her gün bilgili eleştiriler, şakacı başyazılar ve abonelerden gelen ciddi mektuplardan oluşan sütunlar çıkıyordu. Helen Della Delmar (Amerika Birleşik Devletleri'nin en büyük kadın şairi olarak borazanlar ve tomtomlar eşliğinde ilan edilmişti) Brissenden'i Pegasus'ta yanında oturtmayı reddediyor ve halka verdiği ciltlerce mektupta onun şair olmadığını kanıtlıyordu.

The Parthenon bir sonraki sayısında, yarattığı yankıdan dolayı sırtını sıvazlayarak, Sir John Value'yla alay ederek ve Brissenden'in ölümünü acımasız bir ticarilikle sömürerek çıktı. Yarım milyon tirajlı bir gazete, Helen Della Delmar'ın Brissenden'le alay edip dalga geçtiği özgün ve kendiliğinden bir şiir yayımladı. Ayrıca, onu parodileştirdiği ikinci bir şiirden de suçluydu.

Martin, Brissenden'in öldüğüne birçok kez sevinmek zorunda kaldı. Kalabalıktan o kadar nefret etmişti ki ve işte onun en iyi ve en kutsal olan her şeyi kalabalığa atılmıştı. Güzelliğın günlük vivi seksiyonu yapılıyordu. Ülkedeki her aptal, Brissenden'in büyüklüğünün dalgası üzerinde kendi cılız egolarını kamuoyunun gözüne sokan parasız basına koşuyordu. Bir gazete diyordu ki: "Bir beyefendiden, bir süre önce aynen bunun gibi, sadece daha iyi bir şiir yazdığını bildiren bir mektup aldık." Başka bir gazete, ölümcül bir ciddiyetle Helen Della Delmar'ı parodisinden dolayı kınayarak şöyle diyordu: "Ama şüphesiz Bayan Delmar bunu bir şakalaşma anında yazdı ve bir büyük şairin bir başkasına ve belki de en büyüğüne göstermesi gereken saygıyla pek de uyumlu değil. Bununla birlikte, Bayan Delmar 'Ephemera'yı icat eden adamı kiskanıyor olsun ya da olmasın, kesin olan şu ki, o da binlercesi gibi onun eserinden büyülenmiş durumda ve bir gün onunki gibi dizeler yazmayı deneyebilir."

Papazlar "Ephemera"ya karşı vaazlar vermeye başladılar ve bir tanesi, içeriğinin çoğunu fazla savunduğu için sapkınlık suçlamasıyla kovuldu. Büyük şiir dünyanın neşesine katkıda bulundu. Komik şiir yazarları ve karikatüristler onu kahkahalarla ele aldılar ve sosyete haftalıklarının kişisel sütunlarında, Charley Frensham'ın Archie Jennings'e gizlice beş dize "Ephemera"nın bir adamı sakat dövmeye iteceğini ve on dizenin onu nehrin dibine göndereceğini söylediği yönünde şakalar yapıldı.

Martin gülmedi; dişlerini öfkeyle gıcırdatmadı da. Üzerinde yarattığı etki büyük bir üzüntüydü. Bütün dünyasının çöküşünde, aşk zirvedeyken, dergicilik aleminin ve sevgili kamuoyunun çöküşü gerçekten küçük bir çöküştü. Brissenden dergilerle ilgili yargısında tamamen haklıydı ve Martin, bunu kendisi keşfetmek için yıllarca meşakkatli ve boşuna çaba harcamıştı. Dergiler, Brissenden'in söylediği her şeydi ve daha fazlasıydı. Eh, işi bitmişti, diye teselli etti kendini. Arabasını bir yıldızla bağlamış ve pis bir bataklığa inmişti. Tahiti vizyonları — temiz, tatlı Tahiti — ona daha sık geliyordu. Ve alçak Paumotus ve yüksek Marquesas vardı; şimdi kendini sık sık, ticaret uskunalarında ya da kırılğan küçük yelkenlilerde, şafakta Papeete'deki resiften süzülüp çıkarken ve inci adalarından Nukahiva'ya ve Taiohae Körfezi'ne uzanan uzun vuruşa başlarken görüyordu; Tamari'nin onuruna bir domuz keseceğini ve Tamari'nin çiçeklerle süslü kızlarının ellerini tutup şarkı ve kahkahalarla onu çiçeklerle donatacağını biliyordu. Güney Denizleri çağırıyordu ve er ya da geç bu çağrıya cevap vereceğini biliyordu.

Bu arada sürükleniyor, bilgi diyarında yaptığı uzun yolculuktan sonra dinleniyor ve iyileşiyordu. The Parthenon'un üç yüz elli dolarlık çeki kendisine iletildiğinde, onu Brissenden'in ailesi için işlerini takip eden yerel avukata teslim etti. Martin çek için bir makbuz aldı ve aynı zamanda Brissenden'in ona verdiği yüz dolar için bir senet verdi.

Çok geçmeden Martin Japon restoranlarına gitmeyi bıraktı. Tam mücadeleden vazgeçtiği anda, rüzgâr döndü. Ama çok geç dönmüştü. The Millennium'dan kalın bir zarfı heyecansız açtı, üç yüz dolarlık bir çekin yüzüne göz gezdirdi ve bunun "Macera"nın kabulü için yapılan ödeme olduğunu not etti. Dünyada rehinci dükkânı ve tefeci faizi dahil borçlu olduğu her şey yüz dolardan azdı. Ve her şeyi ödeyip Brissenden'in avukatındaki yüz dolarlık senedi kaldırdığında, cebinde hâlâ yüz doların üzerinde para vardı. Terziden bir takım elbise sipariş etti ve yemeklerini şehrin en iyi kafelerinde yedi. Hâlâ Maria'nın yerindeki küçük odasında uyuyordu, ama yeni

kiyafetlerinin görüntüsü mahalle çocuklarının odunluk çatılarından ve arka çitlerin üzerinden ona "serseri" ve "aylak" demeyi bırakmalarına neden oldu.

"Wiki-Wiki" adlı Hawaii hikâyesi Warren's Monthly tarafından iki yüz elli dolara satın alındı. The Northern Review "Güzelliğin Beşiği" adlı makalesini aldı ve Mackintosh's Magazine "El Falcısı"nı —Marian'a yazdığı şiiri— aldı. Editörler ve okurlar yaz tatillerinden dönmüşlerdi ve el yazmaları hızla işleniyordu. Ama Martin, onları iki yıldır sürekli reddettikleri şeyleri bu genel kabule iten tuhaf hevesin ne olduğunu çözemiyordu. Hiçbir şeyi yayımlanmamıştı. Oakland dışında hiçbir yerde tanınmıyordu ve Oakland'da, onu tanıdığını düşünen birkaç kişi için kızıl gömleklili ve sosyalist olarak kötü şöhretliydi. Yani ürünlerinin bu ani kabul edilebilirliğini açıklamak mümkün değildi. Tamamen kaderin bir oyunuydu.

Birkaç dergi tarafından reddedildikten sonra, Brissenden'in reddedilen tavsiyesini almış ve "Güneşin Utancı"nı yayınevlerine göndermeye başlamıştı. Birkaç retten sonra, Singletree, Darnley & Co. kabul etti ve sonbaharda yayımlanacağını vaat etti. Martin telif avansı istediğinde, bunun âdetleri olmadığını, bu tür kitapların nadiren masraflarını karşıladığını ve kitabının bin kopya satacağından şüphe duyduklarını yazdılar. Martin böyle bir satıştan kitabın ona ne kazandıracağını hesapladı. Bir dolara perakende, yüzde on beş telifle, ona yüz elli dolar getirecekti. İşi baştan yapacak olsa kendini kurguyla sınırlayacağına karar verdi. Dörtte biri uzunluğundaki "Macera" ona The Millennium'dan iki kat fazla para getirmişti. Uzun zaman önce okuduğu gazete paragrafı sonuçta doğrudu. Birinci sınıf dergiler kabule bağlı ödeme yapıyordu ve iyi ödüyorlardı. Kelime başına iki sent değil, dört sent ödemişti The Millennium. Ve dahası, iyi şeyler de satın alıyorlardı, çünkü onunkileri satın almıyorlar mıydı? Bu son düşünceye bir sırtış eşlik etti.

Singletree, Darnley & Co.'ya yazdı ve "Güneşin Utancı"ndaki haklarını yüz dolara satmayı teklif etti, ama riski almak istemediler. Bu arada paraya ihtiyacı yoktu, çünkü sonraki birkaç hikâyesi kabul edilip ödenmişti. Dünyada hiçbir borcu olmadan, banka hesabında birkaç yüz doları varken gerçek bir banka hesabı açtı. "Vadesi Geçmiş", birkaç dergi tarafından reddedildikten sonra, Meredith-Lowell Şirketi'nde son buldu. Martin, Gertrude'un ona verdiği beş doları ve bunu ona yüz kat fazlasıyla geri ödeme kararını hatırladı; bu yüzden beş yüz dolar telif avansı istedi. Şaşırtıcı bir şekilde, bu miktarda bir çek, bir sözleşmeyle birlikte geri dönüş postasıyla geldi. Çeki beş dolarlık altın paralara çevirdi ve Gertrude'u görmek istediğini telefonla bildirdi.

Maria'nın evine, acele ettiği için soluk soluğa ve nefes nefese geldi. Kötü bir şeyden korkarak, sahip olduğu birkaç doları el çantasına tıktırmıştı; ve kardeşini bir felaketin vurduğuna o kadar emindi ki, hiçkırarak kollarına atıldı ve aynı anda çantayı sessizce ona doğru itti.

"Kendim gelirdim," dedi. "Ama Bay Higginbotham'la kavga etmek istemedim ve olsaydı kesinlikle kavga çıkardı."

"Bir süre sonra düzeler," diye temin etti onu, Martin'in başının ne deratte olduğunu merak ederken. "Ama önce bir iş bulup yerleşen iyi olur. Bernard, bir adamın dürüst çalıştığını görmeyi sever. Gazetelerdeki o yazı onu mahvetti. Daha önce hiç bu kadar kızgın görmemiştim."

"İş bulmayacağım," dedi Martin gülümseyerek. "Ve ona benden böyle söyleyebilirsin. İşe ihtiyacım yok ve bunun kanıtı işte."

Yüz altın parayı, parıldayan, tınlayan bir akıntı halinde kucağına boşalttı.

"Bana yol param olmadığında verdiğin o beş doları hatırlıyor musun? İşte orada, farklı yaşlarda ama hepsi aynı boyda doksan dokuz kardeşiyse."

Gertrude geldiğinde korkmuşsa, şimdi bir korku paniği içindeydi. Korkusu öyleydi ki kesinlikti. Şüpheli değildi. İkna olmuştu. Martin'e dehşetle baktı ve ağır uzuvları altın akıntının altında, sanki onu yakıyormuş gibi çekildi.

"Senin," diye güldü.

Hıçkırıklara boğuldu ve "Zavallı oğlum, zavallı oğlum!" diye inlemeye başladı.

Bir an için şaşırıldı. Sonra ajitasyonunun nedenini sezdi ve ona çeke eşlik eden Meredith-Lowell mektubunu uzattı. Mektubu gözden geçirdi, arada bir gözlerini silmek için duruyor ve bitirdiğinde dedi ki:

"Ve bu, parayı dürüstçe kazandığın anlamına mı geliyor?"

"Piyangoda kazanmış olsaydımdan daha dürüstçe. Kazandım."

İnanç yavaşça geri geldi ve mektubu dikkatlice tekrar okudu. Parayı eline geçiren işlemin doğasını ona açıklaması uzun sürdü ve paranın gerçekten onun olduğunu ve ona ihtiyacı olmadığını anlaması daha da uzun sürdü.

"Senin için bankaya yatırırım," dedi sonunda.

"Hiçbir şey yapmayacaksın. O senin, dilediğin gibi kullanmak üzere ve eğer almazsan, Maria'ya veririm. O ne yapacağını bilir. Yine de, bir hizmetçi tutmanı ve güzelce uzun bir dinlenme yapmanı öneririm."

Ayrılırken, "Bernard'a her şeyi anlatacağım," diye duyurdu.

Martin irkildi, sonra sırtıttı.

"Evet, yap," dedi. "Ve sonra, belki beni tekrar yemeğe davet eder."

"Evet, eder— eminim eder!" diye haykırdı hararetle, onu kendine çekip öpüp sarılarak.

Bölüm 42

BÖLÜM XLII

Bir gün Martin yalnız olduğunu fark etti. Sağlıklı ve güçlüydü ve yapacak bir şeyi yoktu. Yazmayı ve okumayı bırakması, Brissenden'in ölümü ve Ruth'tan ayrı düşmesi hayatında büyük bir boşluk yaratmıştı; ve hayatı, kafelerde güzel yemekler yemeye ve Mısır sigaraları içmeye indirgenmeyi reddediyordu. Güney Denizleri onu çağırıyordu doğrudu, ama Amerika Birleşik Devletleri'nde oyunun henüz bitmediğine dair bir hissi vardı. Yakında iki kitabı yayımlanacaktı ve yayımlanabilecek daha çok kitabı vardı. Onlardan para kazanılabildi ve bir çuval parayla Güney Denizleri'ne gidene kadar bekleyecekti. Marquesas'ta bir vadi ve bir koy tanıyordu, bin Şili dolarına satın alabileceği. Vadi, at nalı şeklindeki, karayla çevrili koydan baş döndürücü, bulutlarla kaplı zirvelerin tepelerine kadar uzanıyor ve belki on bin dönüm içeriyordu. Tropikal meyvelerle, yabani tavuklarla ve yabani domuzlarla, ara sıra bir yabani sığır sürüsüyle doluydu, zirvelerin yükseklerinde ise yabani köpek sürüleri tarafından taciz edilen yabani keçi sürüleri vardı. Bütün yer vahşiydi. İçinde tek bir insan yaşamıyordu. Ve onu ve koyu bin Şili dolarına satın alabilirdi.

Hatırladığı kadarıyla koy muhteşemdi, suyu yüzen en büyük gemiyi barındıracak kadar derin ve o kadar güvenli ki Güney Pasifik Rehberi, onu yüzlerce mil çevredeki gemiler için en iyi bakım yeri olarak tavsiye ediyordu. Bir uskuna satın alacaktı — cadılar gibi uçan, bakır kaplamalı, yat benzeri teknelerden birini— ve adalar arasında kopra ticareti ve inci avcılığı yapacaktı. Vadiyi ve koyu üs yapacaktı. Tati'ninki gibi ataerkil bir sazdan ev inşa edecek ve onu, vadiyi ve uskunayı esmer tenli hizmetkârlarla dolduracaktı. Orada Taiohae'nin temsilcisini, gezgin tüccarların kaptanlarını ve Güney Pasifik'in tüm en iyi ayak takımını ağırlayacaktı. Açık ev tutacak ve bir prens gibi ağırlayacaktı. Ve açtığı kitapları ve bir illüzyon olduğu kanıtlanmış dünyayı unutacaktı.

Tüm bunları yapmak için Kaliforniya'da kalıp çuvalı parayla doldurmalıydı. Şimdiden akmaya başlamıştı. Kitaplardan biri sükse yaparsa, bütün el yazması yığınının satmasını sağlayabilirdi. Ayrıca hikâyeleri ve şiirleri kitaplar halinde toplayabilir ve vadi, koy ve uskuna için parayı garantileyebilirdi. Bir daha asla yazmayacaktı. Buna kararlıydı. Ama bu arada, kitapların yayımlanmasını beklerken, içine düştüğü türden

bir umursamaz trans halinde sersemlemiş ve aptallaşmış yaşamaktan daha fazlasını yapmalıydı.

Bir Pazar sabahı, Duvar Ustaları Pikniği'nin o gün Shell Mound Parkı'nda yapıldığını fark etti ve Shell Mound Parkı'na gitti. Gençliğinde işçi sınıfı pikniklerine çok sık gitmişti, nasıl olduklarını bilmez olmazdı ve parka girerken tüm eski duyguların nüksedişini deneyimledi. Ne de olsa onlar onun türündendi, bu işçi insanları. Aralarında doğmuş, aralarında yaşamıştı ve bir süre uzaklaşmış olsa da, aralarına geri dönmek iyiydi.

"Mart değil mi bu!" diyen birini duydu ve bir sonraki anda içten bir el omzundaydı. "Neredeydin bütün bu zaman? Denize mi açıldın? Gel de bir içki iç."

Kendini eski grupta buldu — eski grup, arada bir boşluk, arada bir yeni yüzle. Adamlar duvar ustası değildi, ama eski günlerde olduğu gibi, dans, kavga ve eğlence için tüm Pazar pikniklerine katılırlardı. Martin onlarla içti ve bir kez daha gerçekten insan gibi hissetmeye başladı. Onlardan hiç ayrılmamakla aptallık etmişti, diye düşündü; ve kitapları ve yüksek yerlerde oturan insanları boşverip onlarla kalsaydı mutluluk toplamının daha büyük olacağından çok emindi. Yine de bira eskisi kadar iyi gelmiyordu. Eskiden tattığı gibi değildi. Brissenden, onu buharlı bira için mahvetmişti, diye sonuçlandırdı ve acaba kitaplar onu gençlik arkadaşlarıyla arkadaşlık için de mahvetmiş miydi, diye merak etti. Bu kadar mahvolmamaya kararlıydı ve dans pavyonuna gitti. Orada tesisatçı Jimmy'yi, uzun boylu, sarışın bir kızla birlikteyken buldu; kız hemen onu Martin için terk etti.

"Vay be, tıpkı eski günler gibi," diye açıkladı Jimmy, Martin ve sarışın bir valsle dönerken ona gülen gruba. "Ve hiç umurumda değil. Onu geri gördüğüme lanet olsun ki çok memnunum. Şu dansına bak, ha? İpek gibi. Kim bir kızı suçlayabilir ki?"

Ama Martin sarışını Jimmy'ye geri verdi ve üçü, yarım düzine arkadaşla birlikte, dönen çiftleri izledi ve birbirleriyle gülüp şakalaştı. Herkes Martin'i geri gördüğüne sevinmişti. Hiçbir kitabı yayımlanmamıştı; gözlerinde hayali bir değer taşımıyordu. Onu kendisi için seviyorlardı. Sürgünden dönmüş bir prens gibi hissetti ve yıkandığı içtenlikte yalnız kalbi yeşerdi. Çılgın bir gün geçirdi ve en iyi halindeydi. Ayrıca, cebinde parası vardı ve eski günlerde maaşla denizden döndüğünde olduğu gibi, parayı uçurdu.

Bir keresinde, dans pistinde Lizzie Connolly'nin genç bir işçinin kollarında geçtiğini gördü; ve daha sonra, pavyonun etrafını dolaştığında, onu bir büfe masasının yanında

otururken buldu. Şaşkınlık ve selamlaşmalar üzerine, onu müziğin sesine bağırmeden konuşabilecekleri yere, bahçeye götürdü. Onunla konuştuğu andan itibaren, onundu. Bunu biliyordu. Gözlerindeki gururlu tevazuda, gururla taşıdığı vücudunun her okşayıcı hareketinde ve sözlerine asılışında gösteriyordu bunu. Onun tanıdığı genç kız değildi. Artık bir kadındı ve Martin, vahşi, meydan okuyan güzelliğinin geliştiğini, vahşiliğinden hiçbir şey kaybetmediğini, meydan okuma ve ateşin daha kontrol altında görüldüğünü fark etti. "Bir güzel, mükemmel bir güzel," diye mırıldandı hayranlıkla nefesinin altında. Ve onun olduğunu, tek yapması gerekenin "Gel," demek olduğunu ve onun peşinden dünyanın her yerine gideceğini biliyordu.

Bu düşünce beyinde şimşek gibi çakarken, kafasının yanında onu neredeyse yere devirecek ağır bir darbe aldı. Bir adamın yumruğuydu, o kadar öfkeli ve aceleci bir adam tarafından yönlendirilmişti ki yumruk hedeflediği çeneyi ıskalamıştı. Martin sendelerken döndü ve yumruğun vahşi bir sallayışla kendine doğru geldiğini gördü. Oldukça doğal olarak eğildi ve yumruk zararsızca geçip gitti, onu savuran adamı döndürdü. Martin soluyla vurdu, dönen adama vücudunun ağırlığını yumruğun arkasına koyarak indi. Adam yana doğru yere gitti, ayağa fırladı ve çılgınca bir hamle yaptı. Martin, tutkuyla çarpılmış yüzünü gördü ve adamın öfkesinin sebebinin ne olabileceğini merak etti. Ama merak ederken, düz bir sol çaktı, vücudunun ağırlığını yumruğun arkasına koyarak. Adam sırtüstü devrildi ve buruşuk bir halde düştü. Jimmy ve gruptan diğerleri onlara doğru koşuyordu.

Martin'in her yeri titriyordu. Dansları, kavgaları ve eğlenceleriyle eski günler tam anlamıyla geri gelmişti. Rakibini ihtiyatla izlerken, Lizzie'ye göz attı. Kızlar genelde erkekler kavgaya tutuştuğunda çılgık atardı, ama o çılgık atmamıştı. Nefesini tutmuş, hafifçe öne eğilmiş, ilgisi o kadar keskindi ki, bir eli göğsünde, yanağı kızarmış ve gözlerinde büyük ve şaşkın bir hayranlıkla izliyordu.

Adam ayağa kalkmış ve üzerine konulan kollardan kurtulmaya çalışıyordu.

"Beni bekliyordu!" diye bağııyordu herkese. "Geri dönmemi bekliyordu, sonra bu küstah herif araya girdi. Bırakın beni, diyorum. Onu halledeceğim."

"Neyin var senin?" diye soruyordu Jimmy, genç adamı geri tutmaya yardım ederken. "O adam Mart Eden. Yumruklarıyla iyidir, bunu sana söyleyeyim ve onunla uğraşırsan seni çığ çığ yer."

"O kızı benden böyle çalamaz," diye araya girdi öteki.

"Uçan Hollandalı'yı alt etti, hem de onu tanırsın," diye devam etti Jimmy öğüt vererek. "Ve bunu beş raundda yaptı. Ona karşı bir dakika bile dayanamazsın. Anladın mı?"

Bu bilgi yatıştırıcı bir etki yapmış görünüyordu ve öfkeli genç adam Martin'i ölçücü bir bakışla süzdü.

"Pek benzemiyor," diye alay etti; ama alay tutkusuzdu.

"Uçan Hollandalı da öyle düşünmüştü," diye temin etti onu Jimmy. "Hadi şimdi, çıkalım buradan. Bir sürü başka kız var. Hadi."

Genç adam kendini pavyona doğru götürülmeye bıraktı ve grup onu izledi.

"Kim o?" diye sordu Martin Lizzie'ye. "Ve tüm bunlar ne hakkında?"

Eskiden çok keskin ve kalıcı olan kavga zevki çoktan sönmüştü ve kendini çok fazla içebakış yapan biri olarak keşfetti, tek kalp ve tek elle bu kadar ilkel bir varoluşu yaşayamayacak kadar.

Lizzie başını salladı.

"Ah, hiç kimse," dedi. "Sadece bana arkadaşlık ediyordu."

"Mecburdum, anlarsın ya," diye açıkladı bir duraklamadan sonra. "Oldukça yalnızlaşmıştım. Ama hiç unutmadım." Sesi alçaldı ve doğrudan önüne baktı. "Onu senin için her an bırakırdım."

Martin, çevrilmiş yüzüne bakarken, tek yapması gerekenin elini uzatıp onu koparmak olduğunu bilerek, acaba düzgün, gramerli İngilizcede gerçekten bir değer var mıydı, diye düşünmeye başladı ve bu yüzden ona cevap vermeyi unuttu.

"Onu tamamen ezdin," dedi deneme amaçlı, bir kahkahayla.

"Yine de güçlü bir genç adam," diye kabul etti cömertçe. "Onu götürmeselerdi, işim başımdan aşkın olabilirdi."

"O gece seninle gördüğüm o bayan arkadaş kimdi?" diye sordu aniden.

"Ah, sadece bir bayan arkadaş," cevabıydı.

"Çok uzun zaman önceydi," diye mırıldandı düşünceli bir tavırla. "Bin yıl gibi geliyor."

Ama Martin konuyu daha fazla açmadı. Sohbeti başka kanallara yönlendirdi. Restoranda öğle yemeği yediler, şarap ve pahalı lezzetler sipariş etti ve ardından onunla ve sadece onunla, yorulana kadar dans etti. İyi bir dansçıydı ve o, başı omzunda, sonsuza kadar sürmesini dileyerek, bir zevk cennetinde onunla dönüp duruyordu. Öğleden sonranın ilerleyen saatlerinde ağaçların arasında dolaştılar, eski güzel alışkanlıkla, o otururken Martin sırtüstü uzanmış, başı onun kucağındaydı. Uzanmış uyuklarken, o saçlarını okşuyor, kapalı gözlerine bakıyor ve onu kayıtsız şartsız seviyordu. Aniden yukarı baktığında, yüzündeki şefkatli ilanı okudu. Gözleri kırıştı, sonra açıldı ve yumuşak bir meydan okumayla onunkilere baktı.

"Bütün bu yıllar boyunca düzgün kaldım," dedi, sesi o kadar alçaktı ki neredeyse fısıltıydı.

Martin kalbinde bunun mucizevi bir gerçek olduğunu biliyordu. Ve kalbinde büyük bir ayartı yalvarıyordu. Onu mutlu etmek elindeydi. Kendisi mutluluktan mahrumken, neden onu mutluluktan mahrum etsin ki? Onunla evlenebilir ve onu Marquesas'taki sazdan duvarlı şatosunda yaşamaya götürebilirdi. Bunu yapma arzusu güçlüydü, ama daha da güçlü olan, doğasının bunu yapmaması yönündeki buyurgan emriydi. Kendine rağmen hâlâ Aşk'a sadıktı. Serbestliğin ve kolay yaşamının eski günleri gitmişti. Onları geri getiremezdi, onlara geri dönemezdi. Değişmişti — ne kadar değiştiğini şimdiye kadar fark etmemişti.

"Evlenen bir adam değilim, Lizzie," dedi hafifçe.

Saçlarını okşayan el fark edilir şekilde duraksadı, sonra aynı nazik vuruşla devam etti. Yüzünün sertleştiğini fark etti, ama bu kararlılığın sertliği, çünkü yanaklarında hâlâ yumuşak renk vardı ve tamamen parlıyor ve eriyordu.

"Bunu kastetmemiştim—" diye başladı, sonra tereddüt etti. "Ya da zaten umurumda değil."

"Umurumda değil," diye tekrarladı. "Arkadaşın olmakla gurur duyuyorum. Senin için her şeyi yaparım. Öyle yaratılmışım, sanırım."

Martin doğruldu. Elini tuttu. Bunu bilerek, sıcaklıkla ama tutkusuzca yaptı; ve bu sıcaklık onu ürpertti.

"Bunun hakkında konuşma," dedi.

"Sen büyük ve asil bir kadınsın," dedi. "Ve seni tanımaktan gurur duyması gereken benim. Ve duyuyorum, duyuyorum. Çok karanlık bir dünyada bana bir ışık huzmesisin ve sana karşı dürüst olmalıyım, tıpkı senin bana karşı dürüst olduğun gibi."

"Bana karşı dürüst olup olmaman umurunda değil. Benimle her şeyi yapabilirsin. Beni çamura atıp üzerimde yürüyebilirsin. Ve dünyada bunu yapabilecek tek adamsın," diye ekledi meydan okuyan bir parıltıyla. "Çocukluğumdan beri kendime boşuna bakmadım."

"Ve tam da bu yüzden yapmayacağım," dedi nazikçe. "O kadar büyük ve cömertsin ki beni de eşit cömertliğe davet ediyorsun. Evlenmiyorum ve — peki, evlenmeden sevmiyorum, geçmişte payıma düşeni yapmış olsam da. Bugün buraya gelip seninle tanıştığımıza üzgünüm. Ama artık yapacak bir şey yok ve hiç bu şekilde sonuçlanacağını beklemiyordum."

"Ama bak Lizzie. Seni ne kadar sevdiğimi anlatmaya başlayamam. Sadece sevmekten daha fazlası. Sana hayranım ve saygı duyuyorum. Muhteşemsin ve muhteşem bir şekilde iyisin. Ama kelimelerin ne faydası var? Yine de yapmak istediğim bir şey var. Zor bir hayatın oldu; bırak kolaylaştırayım." (Neşeli bir ışık gözlerine doldu, sonra tekrar söndü.) "Yakında biraz para ele geçireceğimden eminim— çok para."

O anda vadi ve koy fikrinden, sazdan duvarlı şatodan ve temiz, beyaz uskunadan vazgeçti. Ne fark ederdi ki? Herhangi bir yere giden herhangi bir gemide, direk önünde, daha önce sık sık yaptığı gibi gidebilirdi.

"Parayı sana vermek istiyorum. İstedığın bir şey olmalı— okula ya da iş kolejinde gitmek. Daktilograf olmak için çalışmak isteyebilirsin. Bunu ayarlayabilirim. Ya da belki annen baban yaşıyordur— onlara bir bakkal dükkânı falan açabilirim. Ne istersen, söyle yeter, ayarlayabilirim."

Cevap vermedi, oturdu, doğrudan önüne baktı, gözleri kuru ve hareketsizdi, ama boğazında Martin'in o kadar güçlü sezdiği bir sızı vardı ki kendi boğazı da sızladı. Konuştuğuna pişman oldu. Ona sunduğu şey, onun ona sunduğuyla karşılaştırıldığında çok ucuz görünüyordu — sadece para. Ona, acı çekmeden vazgeçebileceği dışsal bir şey teklif ediyordu, o ise ona kendini, utanç ve ayıp ve günah ve tüm cennet umutlarıyla birlikte sunuyordu.

"Bunun hakkında konuşma," dedi, sesi boğuklaşmıştı, öksürüğe çevirdi. Ayağa kalktı. "Hadi, eve gidelim. Çok yoruldu."

Gün bitmişti ve eğlenenler neredeyse tamamen ayrılmıştı. Ama Martin ve Lizzie ağaçların arasından çıktıklarında, grubun onları beklediğini gördüler. Martin hemen bunun anlamını anladı. Kavga hazırlanıyordu. Grup onun korumasıydı. Parkın kapılarından çıktılar, arkada sıralanmış, Lizzie'nin genç adamının kaybettiği kızını öcünü almak için topladığı arkadaşlardan oluşan ikinci bir gruba. Birkaç polis memuru ve özel güvenlik görevlisi, kavga bekleyerek, onu önlemek için arkadan geliyor ve iki grubu ayrı ayrı San Francisco trenine bindiriyordu. Martin Jimmy'ye Onaltıncı Sokağa kadar gidip oradan Oakland'a elektrikli trene bineceğini söyledi. Lizzie çok sessizdi ve olacıklara ilgi duymuyordu. Tren Onaltıncı Sokak İstasyonu'na yanaştı ve bekleyen elektrikli tren görülebiliyordu, kondüktörü sabırsızca zile basıyordu.

"İşte orada," diye öğüt verdi Jimmy. "Koş ve biz onları tutarız. Şimdi git! Bastır!"

Düşman grup manevrayla bir an için şaşırды, sonra trenin peşinden fırladı. Ağırbaşlı ve ayık Oakland halkı, trene zor yetişen ve ön tarafta dışarıda bir yer bulan genç adamı ve kızı zar zor fark etti. Çifti, basamaklara atlayan ve motormene bağırarak Jimmy ile ilişkilendirmediler:

"Gaza bas, ihtiyar, ve buradan sıvış!"

Bir sonraki anda Jimmy döndü ve yolcular onun yumruğunu trene binmeye çalışan koşan bir adamın yüzünde indirdiğini gördü. Ama yumruklar trenin tüm uzunluğu boyunca yüzlere iniyordu. Böylece Jimmy ve grubu, uzun alt basamaklarda sıralanmış halde, saldıran grubu karşılıyordu. Tren büyük bir zil sesiyle hareket etti ve Jimmy'nin grubu son saldırganları da kovaladıktan sonra, işi bitirmek için onlar da atladı. Tren hızla uzaklaştı, kavga telaşını çok geride bıraktı ve şaşkın yolcular, köşede dışarıdaki koltukta oturan sessiz genç adamla güzel işçi kızın kavganın sebebi olduğunu asla hayal etmedi.

Martin, eski kavga heyecanlarının nüksetmesiyle kavgadan zevk almıştı. Ama çabucak söndüler ve büyük bir üzüntü bastırды onu. Kendini çok yaşlı hissediyordu — eski günlerinin kaygısız, tasasız genç arkadaşlarından asırlarca daha yaşlı. Çok uzağa gitmişti, geri dönemeyecek kadar uzağa. Bir zamanlar kendisinin olan yaşam tarzı şimdi ona tatsız geliyordu. Hepsinde hayal kırıklığına uğramıştı. Bir yabancıya dönüşmüştü. Buharlı bira yavan gelmişse, onların arkadaşlığı da ona yavan geliyordu.

Çok uzaklaşmıştı. Aralarında açılmış binlerce kitap vardı. Kendini sürgün etmişti. Geniş entelektüel diyarında seyahat etmiş, artık eve dönemez hale gelmişti. Öte yandan, insandı ve arkadaşlığa olan sürü içgüdüğü ihtiyacı tatmin edilmemişti. Yeni bir yuva bulamamıştı. Grubun onu anlayamadığı gibi, kendi ailesinin onu anlayamadığı gibi, burjuvazinin onu anlayamadığı gibi, yanındaki bu kız da, ona ne kadar saygı duysa da, onu ve ona gösterdiği saygıyı anlayamıyordu. Düşününce üzüntüsü bir parça acıyla karışıyordu.

"Onunla barış," diye öğüt verdi Lizzie'ye, ayrılırlarken, Altıncı ve Market yakınında, yaşadığı işçi barakasının önünde dururlarken. O gün yerini aldığı genç adamdan bahsediyordu.

"Yapamam— şimdi," dedi.

"Ah, hadi ama," dedi neşeyle. "Tek yapman gereken ıslık çalmak ve koşarak gelecektir."

"Onu kastetmemiştim," dedi sadece.

Ve ne kastettiğini biliyordu.

İyi geceler demek üzereyken ona doğru eğildi. Ama buyurgan, baştan çıkarıcı bir şekilde değil, özlemle ve alçakgönüllülükle eğildi. Kalbine kadar dokunmuştu. İçinde büyük bir hoşgörü yükseldi. Kollarını ona doladı ve onu öptü ve dudaklarında bir erkeğin aldığı kadar gerçek bir öpücük olduğunu biliyordu.

"Tanrım!" diye hıçkırdı. "Senin için ölebilirim. Senin için ölebilirim."

Aniden kendini kopardı ve merdivenleri koşarak çıktı. Martin'in gözlerinin çabucak nemlendiğini hissetti.

"Martin Eden," diye içinden konuştu. "Sen bir hayvan değilsin ve kahrolası bir Nietzscheci de değilsin. Yapabilseydin onunla evlenir ve titreyen kalbini mutlulukla doldururdun. Ama yapamazsın, yapamazsın. Ve kahrolası bir ayıp bu."

"Zavallı bir serseri zavallı ülserlerini anlatır," diye mırıldandı, Henley'ini hatırlayarak. "Hayat, sanırım, bir budalalık ve bir ayıp.' Öyle — bir budalalık ve bir ayıp."

Bölüm 43

BÖLÜM XLIII

"Güneşin Utancı" Ekim'de yayımlandı. Martin, kargo paketinin iplerini kestiğinde ve yaynevinden yarım düzine tanıtım kopyası masaya döküldüğünde, üzerine ağır bir hüznün çöktü. Bunun birkaç kısa ay önce olması halinde duyacağı vahşi sevinci düşündü ve olması gereken o sevinçle şimdiki kayıtsız soğukluğunu karşılaştırdı. Kitabı, ilk kitabı, ve nabızı bir vuruş bile artmamıştı ve sadece üzgündü. Onun için artık çok az anlam ifade ediyordu. En çok ifade ettiği, biraz para getirebileceğiydi ve parayı ne kadar da az umursuyordu.

Bir kopyasını mutfağa götürüp Maria'ya verdi.

"Ben yaptım," diye açıkladı, onun şaşkınlığını gidermek için. "Onu oradaki odada yazdım ve sanırım yapımında birkaç litre sebze çorban gitti. Sakla onu. Senin. Sadece beni hatırlaman için, bilirsin."

Böbürlenmiyor, hava atmıyordu. Tek amacı onu mutlu etmek, onu kendisiyle gururlandırmak, ona olan uzun inancını haklı çıkarmaktı. Kitabı ön odaya, aile İncil'inin üstüne koydu. Kiracısının yaptığı bu kitap kutsal bir şeydi, bir dostluk putuydu. Onun bir çamaşırçı olmasının yarasını yumuşattı ve tek bir satırını anlayamasa da, her satırının büyük olduğunu biliyordu. Basit, pratik, çalışkan bir kadındı, ama büyük bir inanç zenginliğine sahipti.

"Güneşin Utancı"nı aldığı gibi duygusuzca, kesip çıkarma bürosundan haftalık gelen eleştirilerini de okudu. Kitap sükse yapıyordu, bu açıktı. Para çuvalına daha fazla altın anlamına geliyordu. Lizzie'yi halledebilir, tüm sözlerini yerine getirebilir ve yine de sazdandan duvarlı şatosunu inşa etmeye yetecek kadar bırakabilirdi.

Singletree, Darnley & Co. ihtiyatla bin beş yüz kopyalık bir baskı yapmıştı, ama ilk eleştiriler baskı makinelerinde iki katı büyüklükte ikinci bir baskı başlatmıştı; ve bu teslim edilmeden, beş binlik üçüncü bir baskı sipariş edilmişti. Bir Londra firması kabloyla bir İngiliz baskısı için anlaşma yaptı ve bunun hemen ardından Fransız, Alman ve İskandinav çevirilerinin sürdüğü haberi geldi. Maeterlinck ekolüne saldırı bundan daha uygun bir anda yapılamazdı. Şiddetli bir tartışma koptu. Saleeby ve Haeckel, "Güneşin Utancı"nı onaylayıp savundular, bir kere olsun bir soruda aynı

tarafında buluyorlardı kendilerini. Crookes ve Wallace karşı tarafta sıralanırken, Sir Oliver Lodge kendi özel kozmik teorileriyle uyumlu bir uzlaşma formüle etmeye çalıştı. Maeterlinck'in takipçileri mistisizm sancağı etrafında toplandı. Chesterton, konuyla ilgili bir dizi sözde tarafsız makaleyle tüm dünyayı güldürdü ve tüm olay, tartışma ve tartışmacılarıyla birlikte, George Bernard Shaw'dan gelen gürleyen bir top atışıyla neredeyse çukura süpürülüyordu. Söylemeye gerek yok, arena daha küçük ışıklardan oluşan kalabalıklarla doluydu ve toz, ter ve gürültü dehşet vericiydi.

"Bu en şaşırtıcı olay," diye yazdı Singletree, Darnley & Co. Martin'e, "eleştirel felsefi bir makalenin roman gibi satması. Konunuzu daha iyi seçemezsiniz ve tüm katkıda bulunan faktörler haksız yere elverişli oldu. Güneş parlarken saman yaptığımızı size temin etmemize gerek yok. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da şimdiden kırk binin üzerinde kopya satıldı ve yirmi binlik yeni bir baskı makinelerinde. Talebi karşılamaya çalışmaktan aşırı çalışıyoruz. Yine de o talebi yaratmaya yardım ettik. Reklama şimdiden beş bin dolar harcadık. Kitap kesinlikle bir rekor kıracak."

"Lütfen ekte, bir sonraki kitabınız için, size gönderme cüretinde bulunduğumuz iki nüsha sözleşmeyi bulacaksınız. Lütfen telif hakkınızı yüzde yirmiye çıkardığımızı not edin; bu, muhafazakâr bir yayınevinin gitmeye cesaret edebileceği en yüksek orandır. Teklifimiz size uygunsa, lütfen uygun boş alana kitabınızın başlığını yazın. Doğasıyla ilgili herhangi bir şart koşmuyoruz. Herhangi bir konuda herhangi bir kitap. Halihazırda yazılmış bir tane varsa, o kadar iyi. Şimdi vurma zamanı. Demir daha sıcak olamaz."

"İmzalı sözleşmenin alınması üzerine, size beş bin dolar telif avansı vermekten memnuniyet duyacağız. Görüyorsunuz, size güvenimiz var ve bu işe büyük giriyoruz. Ayrıca, diyelim on yıllık bir dönem için bir sözleşme hazırlamayı sizinle görüşmek isteriz; bu süre boyunca ürettiğiniz her şeyi kitap formunda yayımlama münhasır hakkına sahip olacağız. Ama bunun hakkında daha sonra."

Martin mektubu bıraktı ve zihinsel aritmetikle bir problem çözdü, on beş sent çarpı altmış binin dokuz bin dolar ettiğini buldu. Yeni sözleşmeyi imzaladı, boşluğa "Sevinç Tütüsü"nü yazdı ve gazete hikâyesi formülünü keşfetmeden önceki günlerde yazdığı yirmi kısa öyküyle birlikte yayınevine postaladı. Ve Amerika Birleşik Devletleri postasının teslim edip geri getirebileceği kadar hızlı bir şekilde, Singletree, Darnley & Co.'nun beş bin dolarlık çeki geldi.

"Öğleden sonra saat iki gibi benimle şehir merkezine gelmeni istiyorum, Maria," dedi Martin çekin geldiği sabah. "Ya da daha iyisi, saat ikide On Dördüncü ve Broadway'de beni bekle. Seni gözetlerim."

Belirlenen zamanda oradaydı; ama ayakkabı, zihninin üretebildiği tek ipucuydu ve Martin onu bir ayakkabı mağazasının önünden geçirip bir emlak ofisine daldığında belirgin bir hayal kırıklığı şoku yaşadı. Orada olanlar, sonsuza dek hafızasında bir rüya olarak kaldı. Kibar beyler, Martin ve birbirleriyle konuşurken ona iyilikseverce gülümsüyordu; bir daktilo tıkrıyordu; heybetli bir belgeye imzalar atılıyordu; kendi ev sahibi de oradaydı ve imzasını attı; ve her şey bitip dışarıda kaldırımında olduğunda, ev sahibi ona, "Eh, Maria, bu ay bana yedi buçuk dolar ödemek zorunda kalmayacaksın," dedi.

Maria konuşamayacak kadar sersemlemişti.

"Ya da gelecek ay, ya da ondan sonraki, ya da ondan sonraki," dedi ev sahibi.

Bir iyilik yapıyormuş gibi anlaşılmaz bir şekilde teşekkür etti. Ve ancak North Oakland'daki evine dönüp kendi türündekilere danıştıktan ve Portekizli bakkalın araştırmasından sonra, uzun süredir kiracısı olduğu ve kira ödediği küçük evin sahibi olduğunu gerçekten anladı.

"Neden artık benden alışveriş yapmıyorsun?" diye sordu Portekizli bakkal o akşam Martin'e, trenden indiğinde onu selamlamak için dışarı çıkarak; ve Martin artık kendi yemeğini pişirmedeğini açıkladı, sonra içeri girip bir kadeh şarap içti. Bakkalın stokunda bulunan en iyi şarap olduğunu fark etti.

"Maria," diye duyurdu Martin o gece, "seni terk edeceğim. Ve sen de yakında buradan ayrılacaksın. Sonra evi kiraya verip kendin bir ev sahibi olabilirsin. San Leandro ya da Haywards'da bir kardeşin var ve süt işinde. Bütün çamaşırlarını yıkanmamış olarak geri göndermeni istiyorum — anladın mı? — yıkanmamış, ve yarın San Leandro'ya ya da Haywards'a, neredeyse, gidip o kardeşini görmeni. Bana gelmesini söyle. Oakland'da Metropole'de kalıyor olacağım. İyi bir süt çiftliğini gördüğünde anlayacaktır."

Ve böylece Maria bir ev sahibesi ve bir mandıranın tek sahibi oldu, onun için işi yapan iki kiralık adam ve sürekli artan bir banka hesabıyla, tüm sürüsü ayakkabı giyip okula gitmesine rağmen. Çok az insan hayalini kurdukları peri prensleriyle karşılaşır; ama

çok çalışan ve kafası sert olan, asla peri prenslerini hayal etmeyen Maria, kendisinininkini eski bir çamaşırcı kılığında ağırladı.

Bu arada dünya sormaya başlamıştı: "Bu Martin Eden kim?" Yayınevine herhangi bir biyografik bilgi vermeyi reddetmişti, ama gazeteler inkar edilemezdi. Oakland onun kendi kasabasıydı ve muhabirler bilgi sağlayabilecek düzinelerce kişiyi koklayıp buldu. Ne olduğu ve olmadığı, yaptığı her şey ve yapmadığı şeylerin çoğu, anlık fotoğraflar ve fotoğraflar eşliğinde — ikincisi bir zamanlar Martin'in fotoğrafını çeken ve hemen telif hakkını alıp piyasaya süren yerel fotoğrafçıdan temin edilmişti— halkın zevki için seriliyordu. İlk başta, dergilere ve tüm burjuva toplumuna duyduğu tiksinti o kadar büyüktü ki Martin reklama karşı savaştı; ama sonunda, yapmamaktan daha kolay olduğu için teslim oldu. Uzun mesafeler kat edip onu görmeye gelen özel yazarlara kendini reddedemeyeceğini fark etti. Ayrıca, her gün o kadar uzun saatlerdi ve artık yazma ve ders çalışmayla meşgul olmadığı için, bu saatler bir şekilde doldurulmalıydı; bu yüzden kendisi için bir heves olana boyun eğdi, röportajlara izin verdi, edebiyat ve felsefe hakkında fikirlerini söyledi ve hatta burjuvazinin davetlerini kabul etti. Garip ve rahat bir ruh haline yerleşmişti. Artık umursamıyordu. Herkesi affetti, onu kızıl biri olarak resmeden ve şimdi özel olarak poz verilmiş fotoğraflarla tam bir sayfa verdiği acemi muhabiri bile.

Lizzie'yi ara sıra görüyordu ve başına gelen büyüklüğün onu üzdüğü açıktı. Aralarındaki mesafeyi genişletiyordu. Belki de onu daraltma umuduyla, onun gece okuluna ve iş koleji-ne gitme ve ona harika bir terzi tarafından fahiş fiyatlara elbiseler diktirme iknalarına boyun eğdi. Gözle görülür şekilde geliyordu, ta ki Martin doğru yapıp yapmadığını merak edene kadar, çünkü tüm uyumu ve çabasının onun hatırına olduğunu biliyordu. Onun gözünde değerli olmaya çalışıyordu — onun değer veriyor görüldüğü türden bir değer. Ama ona hiç umut vermiyordu, ona kardeşçe davranıyor ve onu nadiren görüyordu.

"Vadesi Geçmiş", popülaritesinin zirvesinde Meredith-Lowell Şirketi tarafından piyasaya sürüldü ve kurgu olması nedeniyle satışlarda "Güneşin Utancı"ndan bile daha büyük bir vuruş yaptı. Haftalar boyunca, iki kitabın en çok satanlar listesinin başında olması gibi görülmemiş bir başarının övgüsü onundu. Hikâye sadece kurgu okuyucularını etkilemekle kalmadı, aynı zamanda "Güneşin Utancı"nı iştahla okuyanlar da, deniz hikâyesine, onu ele alışındaki usta işi kozmik kavrayışla çekildiler. Önce mistisizm edebiyatına saldırmış ve bunu son derece iyi yapmıştı; ve sonra,

açıkladığı edebiyatı başarıyla sağlamış, böylece kendisinin o nadir dehaya, hem eleştirmen hem de yaratıcı olduğunu kanıtlamıştı.

Para üzerine yağıyor, şöhret üzerine yağıyordu; edebiyat dünyasında kuyruklu yıldız gibi parlıyordu ve yarattığı yankıyla eğleniyor, ilgilenmekten çok eğleniyordu. Onu şaşırtan bir şey vardı, dünya bilseydi şaşıracağı küçük bir şey. Ama dünya, ona dev gibi görünen küçük şeyden çok onun şaşkınlığına şaşırırdı. Yargıç Blount onu yemeğe davet etti. Küçük şey buydu, ya da büyük şey olmaya başlayan küçük şeyin başlangıcı. Yargıç Blount'a hakaret etmiş, ona rezilce davranmıştı ve Yargıç Blount, sokakta karşılaştığında onu yemeğe davet ediyordu. Martin, Morse'larda Yargıç Blount'la sayısız kez karşılaştığı ve Yargıç Blount'un onu yemeğe davet etmediği günleri düşündü. Neden o zaman onu yemeğe davet etmemişti? Kendine sordu. Değişmemişti. Aynı Martin Eden'di. Farkı yaratan neydi? Yazdığı şeylerin kitap kapakları arasında çıkmış olması mı? Ama bu yapılmış işti. O zamandan beri yaptığı bir şey değildi. Yargıç Blount bu genel görüşü paylaşıp onun Spencer'ı ve zekâsıyla alay ederken başarılı bir başarıydı. Bu nedenle Yargıç Blount onu herhangi bir gerçek değer için değil, tamamen hayali bir değer için yemeğe davet ediyordu.

Martin sırttı ve daveti kabul etti, bu arada kendi hoşgörüsüne hayret ediyordu. Ve kadınlarıyla birlikte yüksek yerlerde oturan yarım düzine kişinin bulunduğu ve Martin'in kendini oldukça aslan konumunda bulduğu yemekte, Yargıç Blount, Yargıç Hanwell tarafından sıcak bir şekilde desteklenerek, Martin'in adının Styx için — sadece zengin adamların değil, başarılı adamların üye olduğu ultra-seçkin kulüp— aday gösterilmesine izin vermesi için özel olarak ısrar etti. Ve Martin reddetti ve her zamankinden daha şaşkıncı.

El yazması yığınının elden çıkarmakla meşguldü. Editörlerden gelen taleplerle boğuluyordu. Bir üslupçu olduğu, üslubunun altında et olduğu keşfedilmişti. The Northern Review, "Güzelliğin Beşiği"ni yayımladıktan sonra, ondan yarım düzine benzer makale istemişti; bunlar, Burton's Magazine spekülatif bir ruhla, her biri için beş yüz dolar teklif etmeseydi, yığından sağlanacaktı. Martin, talebi karşılayacağını, ama makale başına bin dolar olduğunu yazdı. Tüm bu el yazmalarının, şimdi onlar için yalvaran aynı dergiler tarafından reddedildiğini hatırladı. Ve reddedilmeleri soğukkanlı, otomatik, basmakalıptı. Onu terletmişlerdi ve şimdi onları terletmeye niyetliydi. Burton's Magazine, beş makale için fiyatını ödedi ve kalan dördü, aynı oranda, Mackintosh's Monthly tarafından kapışıldı, The Northern Review tempoya dayanamayacak kadar fakirdi. Böylece "Gizemin Başrahipleri", "Harika-Rüyacılar", "Egonun Ölçütü", "Yanılsama Felsefesi", "Tanrı ve Çamur", "Sanat ve Biyoloji",

"Eleştirilenler ve Deney Tüpleri", "Yıldız Tozu" ve "Tefeciliğin Onuru" dünyaya yayıldı — günlerce sönmeyen fırtınalar, homurtular ve mırıltılar koparak.

Editörler ona kendi şartlarını söylemesini yazdılar, ki yaptı, ama her zaman yapılmış iş içindi. Yeni bir şeye söz vermeyi kesinlikle reddediyordu. Bir daha kalemi kağıda değdirme düşüncesi onu deli ediyordu. Brissenden'in kalabalık tarafından parçalandığını görmüştü ve kalabalığın onu alkışlaması gerçeğine rağmen, şoku atlatamıyor ve kalabalığa karşı herhangi bir saygı duyamıyordu. Tam da popülerliği, Brissenden'e karşı bir utanç ve ihanet gibi görünüyordu. Tiksinliyordu, ama para çuvalını doldurmaya devam etmeye karar verdi.

Editörlerden şöyle mektuplar alıyordu: "Yaklaşık bir yıl önce, aşk şiirleri koleksiyonunuzu reddetme talihsizliğine uğradık. O zamanlar onlardan çok etkilenmiştik, ama halihazırda girilmiş bazı düzenlemeler onları almamızı engelledi. Hâlâ elinizdeyseler ve onları gönderme nezaketinde bulunursanız, tüm koleksiyonu kendi şartlarınızda yayımlamaktan mutluluk duyarız. Ayrıca, onları kitap formunda çıkarmak için en avantajlı teklifi yapmaya hazırız."

Martin boş ölçülü trajedisini hatırladı ve onun yerine onu gönderdi. Postalamadan önce tekrar okudu ve özellikle ikinci sınıf amatörlüğünden ve genel değersizliğinden etkilendi. Ama yine de gönderdi; ve yayımlandı, editörün sonsuz pişmanlığına. Halk öfkeli ve inanmazdı. Martin Eden'in yüksek standardından o ciddi saçmalığa çok uzak bir yol vardı. Onu hiç yazmadığı, derginin onu çok beceriksizce uydurduğu ya da Martin Eden'in büyük Dumas'ı taklit ettiği ve başarının zirvesinde yazma işini kendisi için başkalarına yaptırdığı iddia edildi. Ama trajedinin edebi çocukluğunun erken bir çabası olduğunu ve derginin onu almadan mutlu olmayı reddettiğini açıkladığında, derginin pahasına büyük bir kahkaha yükseldi ve editörlük değişikliği izledi. Trajedi hiçbir zaman kitap formunda çıkarılmadı, Martin ödenen telif avansını cebine indirmesine rağmen.

Coleman's Weekly, Martin'e neredeyse üç yüz dolara mal olan uzun bir telgraf gönderdi, yirmi makale için makale başına bin dolar teklif ederek. Tüm masrafları karşılanarak Amerika Birleşik Devletleri'ni dolaşacak ve ilgisini çeken her konuyu seçecekti. Telgrafın gövdesi, ona ait olacak serbestlik aralığını göstermek için varsayımsal konulara ayrılmıştı. Üzerine konan tek kısıtlama, kendini Amerika Birleşik Devletleri ile sınırlaması gerektiği idi. Martin, alamayacağını ve pişmanlıklarını "alıcı ödemeli" telgrafla bildirdi.

Warren's Monthly'de yayımlanan "Wiki-Wiki" anında başarılı oldu. Geniş kenar boşluklu, güzelce süslenmiş bir cilt olarak çıkarıldı, tatil ticaretini vurdu ve orman yangını gibi satıldı. Eleştirmenler, iki büyük yazarın iki klasığı, "Şişe İblisi" ve "Büyülü Deri" ile yerini alacağına dair hemfikirdi.

Bununla birlikte, halk "Sevinç Tütüsü" koleksiyonunu oldukça şüpheli ve soğuk karşıladı. Kısa öykülerin cüretkârlığı ve alışılmadıklığı, burjuva ahlakına ve önyargısına bir şoktu; ama Paris, yapılan hemen çeviriye deli olduğunda, Amerikalı ve İngiliz okuyucular da aynı şeyi yaptı ve o kadar çok kopya satın aldı ki Martin, muhafazakâr Singletree, Darnley & Co. şirketini üçüncü bir kitap için yüzde yirmi beş, dördüncü bir kitap için yüzde otuz düz telif ödemeye zorladı. Bu iki cilt, yazdığı ve dizi olarak yayımlanan ya da yayımlanmakta olan tüm kısa hikâyelerini içeriyordu. "Çanların Yüzüğü" ve korku hikâyeleri bir koleksiyonu oluşturuyordu; diğer koleksiyon ise "Macera", "Testi", "Hayatın Şarabı", "Girdap", "İtip Kakmalı Sokak" ve dört diğer hikâyeden oluşuyordu. Meredith-Lowell Şirketi tüm makalelerinin koleksiyonunu kaptı ve Maxmillian Şirketi "Deniz Şarkıları"nı ve "Aşk Döngüsü"nü aldı, ikincisi fahiş bir fiyat ödedikten sonra Ladies' Home Companion'da dizi olarak yayımlandı.

Martin son el yazmasını elden çıkardığında derin bir nefes aldı. Sazdan duvarlı şato ve beyaz, bakır kaplamalı uskuna ona çok yakındı. En azından, Brissenden'in hiçbir değerli şeyin dergilere girmediği iddiasını çürütmüştü. Kendi başarısı, Brissenden'in yanıldığını göstermişti.

Yine de, bir şekilde, Brissenden'in sonuçta haklı olduğuna dair bir his vardı içinde. "Güneşin Utancı" başarısının nedeni, yazdığı şeylerden daha çok buydu. O şeyler sadece taliydi. Dergiler tarafından sağa sola reddedilmişlerdi. "Güneşin Utancı"nın yayımlanması bir tartışma başlatmış ve lehine olan çığı tetiklemişti. "Güneşin Utancı" olmasaydı çığ olmazdı ve "Güneşin Utancı"nın gidişinde mucize olmasaydı çığ olmazdı. Singletree, Darnley & Co. o mucizeyi doğruladı. Bin beş yüz kopyalık bir ilk baskı yapmışlardı ve satacağından şüpheliydiler. Deneyimli yayımcılardı ve hiç kimse gelen başarı kadar şaşırılmamıştı. Onlar için gerçekten bir mucizeydi. Bunu asla atlatamadılar ve ona yazdıkları her mektup, o ilk gizemli olaya duydukları saygılı korkuyu yansıtıyordu. Açıklamaya kalkışmadılar. Açıklanacak bir şey yoktu. Olmuştu. Aksine tüm deneyime rağmen, olmuştu.

Böylece, bu şekilde akıl yürüterek Martin, popülerliğinin geçerliliğini sorguladı. Kitaplarını satın alan ve altını para çuvalına döken burjuvaziydi ve burjuvazi hakkında

bildiği az Şeyden, yazdıklarını takdir edebilmesi veya anlayabilmesi ona net gelmiyordu. Onun içsel güzelliği ve gücü, onu alkışlayan ve kitaplarını satın alan yüz binler için hiçbir Şey ifade etmiyordu. O, günün modasıydı, tanrılar başını sallarken Parnassus'a saldıran maceracıydı. Yüz binler onu okuyor ve alkışlıyordu, Brissenden'in "Ephemera"sına saldırıp onu parçaladıkları aynı kaba anlayışsızlıkla — dişlemek yerine yaltaklanan bir kurt sürüsü. Okşamak ya da dişlemek, tamamen bir şans meselesiydi. Kesin olarak bildiği bir Şey vardı: "Ephemera" onun yaptığı her Şeyden sonsuz derecede büyüktü. İçindeki her Şeyden sonsuz derecede büyüktü. Asırların Őiiriydi. O halde güruhun ona ödediği haraç gerçekten zavallı bir haraçtı, çünkü aynı güruh "Ephemera"yı çamura bulamıştı. Ağır ve memnun bir iç çekti. Son el yazmasının satıldığı ve yakında hepsinden kurtulacağı için memnundu.

Bölüm 44

BÖLÜM XLIV

Bay Morse, Martin'le Metropole Oteli'nin ofisinde karşılaştı. Oraya tesadüfen, başka işler için mi gelmişti, yoksa doğrudan onu yemeğe davet etme amacıyla mı gelmişti, Martin bir türlü karar veremedi, gerçi ikinci hipoteze meylediyordu. Her halükarda, Bay Morse —Ruth'un babası, onu eve yasaklayan ve nişanı bozan adam— tarafından yemeğe davet edildi.

Martin kızgın değildi. Onurunu bile takınmamıştı. Bay Morse'a katlanıyor, bu arada böyle bir alçak gönüllülük yemenin nasıl bir his olduğunu merak ediyordu. Daveti reddetmedi. Bunun yerine, muğlaklık ve belirsizlikle erteledi ve aileyi, özellikle Bayan Morse ve Ruth'u sordu. Adımı tereddütsüz, doğal bir şekilde söyledi, ama içten içe hiçbir iç sızısı, eski, tanıdık nabız artışı ve sıcak kan dalgası olmadığına şaşırılmıştı.

Birçoğunu kabul ettiği birçok yemeğe davet ediliyordu. İnsanlar, onu yemeğe davet etmek için kendilerini tanıştıyorlardı. Ve büyük şey olmaya başlayan küçük şey üzerinde kafa yormaya devam etti. Bernard Higginbotham onu yemeğe davet etti. Daha çok kafa yordu. Umutsuzca açlık çektiği, kimsenin onu yemeğe davet etmediği günleri hatırladı. Yemeklere ihtiyaç duyduğu ve onlarsız zayıf düşüp bayıldığı ve saf açlıktan kilo kaybettiği zamandı. Paradoks buydu. Yemek istediğinde, kimse ona vermiyordu ve şimdi yüz bin yemek satın alabileceken ve iştahını kaybederken, yemekler sağdan soldan ona dayatılıyordu. Ama neden? Bunda adalet yoktu, onun tarafında bir hak yoktu. Farklı değildi. Yaptığı tüm iş, o zaman bile yapılmış işti. Bay ve Bayan Morse onu bir aylak ve kaytarmacı olarak kınamışlar ve Ruth aracılığıyla bir ofiste kâtiplik pozisyonu alması için ısrar etmişlerdi. Dahası, yapılmış işinden haberdardılar. El yazmalarından birbiri ardına Ruth tarafından onlara verilmişti. Okumuşlardı. Adını tüm gazetelere çıkararak tam olarak aynı işti ve adının tüm gazetelerde olması onu davet etmelerine yol açıyordu.

Kesin olan bir şey vardı: Morse'ler onu kendisi için ya da işi için istememişlerdi. Bu yüzden şimdi onu kendisi için ya da işi için isteyemezlerdi, ama sahip olduğu şöhret için, insanlar arasında biri olduğu için ve —neden olmasın?— yüz bin doları falan olduğu için. Burjuva toplumunun bir adama değer biçme şekli buydu ve o bunun başka türlü olmasını beklemek için kimdi ki? Ama gururluydu. Böyle bir değer biçmeyi

küçümsüyordu. Kendisi için değer biçilmek istiyordu, ya da sonuçta kendinin bir ifadesi olan işi için. Lizzie'nin ona değer verme şekli buydu. İş, onun için, hiç bile sayılmazdı. Ona, kendisine değer veriyordu. Tesisatçı Jimmy ve tüm eski grubun ona değer verme şekli buydu. Bu, onlarla birlikte olduğu günlerde sık sık kanıtlanmıştı; o Pazar Shell Mound Parkı'nda kanıtlanmıştı. İş asılabilirdi. Sevip kavga etmeye hazır oldukları şey, sadece Mart Eden'di, gruptan biri ve oldukça iyi bir adam.

Bir de Ruth vardı. Onu kendisi için sevmiştir, bu tartışılmazdı. Ve yine de, onu ne kadar sevmiş olsa da, burjuva değer biçme standardını daha çok sevmiştir. Yazmasına karşı çıkmıştı ve ona görüldüğü kadarıyla, esas olarak para kazandırmadığı için. "Aşk Döngüsü"ne yönelik eleştirisi buydu. O da bir iş bulması için ısrar etmişti. Doğru, onu "pozisyon" olarak rafine etmişti, ama aynı şey anlamına geliyordu ve kendi zihninde eski adlandırma takılıp kalmıştı. Yazdığı her şeyi ona okumuştur — şiirler, hikâyeler, makaleler, "Wiki-Wiki", "Güneşin Utancı", her şeyi. Ve o her zaman ve tutarlı bir şekilde bir iş bulması, çalışmaya gitmesi için ısrar etmişti — Tanrım! — sanki ona layık olmak için çalışmıyor, uykusundan alıyor, hayatını tüketmiyormuş gibi.

Böylece küçük şey büyüdü. Sağlıklı ve normaldi, düzenli yiyor, uzun saatler uyuyordu, ama yine de büyüyen küçük şey bir takıntı haline geliyordu. Yapılmış iş. İfade beynini kemiriyordu. Sabah ona uyanıyordu. Geceleri rüyalarına işkence ediyordu. Etrafındaki hayatın duyularına nüfuz eden her olayı hemen "yapılmış iş"le ilişkilendiriyordu. Acımasız mantık yolunda, kimse olmadığı, hiçbir şey olmadığı sonucuna sürükleniyordu. Mart Eden, serseri ve Mart Eden, denizci gerçektir, oydu; ama Martin Eden! ünlü yazar, yoktu. Martin Eden, ünlü yazar, grup-zihninde yükselmiş ve grup-zihni tarafından Mart Eden'ın, serseri ve denizcinin bedensel varlığına itilmiş bir buhar bulutuydu. Ama bu onu kandıramazdı. Grubun taptığı ve uğruna yemekler feda ettiği güneş-miti değildi o. Daha iyi biliyordu.

Kendisiyle ilgili dergileri okuyor ve içlerinde yayımlanan portrelerine dalmış bir halde, kimliğini o portrelerle ilişkilendiremiyordu. O, yaşamış, heyecanlanmış ve sevmiş adamdı; hayatın zayıflıklarına karşı rahat ve hoşgörülü olan; baş kasara'da hizmet etmiş, yabancı diyarlarda dolaşmış ve eski kavga günlerinde grubunu yönetmiş adamdı. O, ilk başta halk kütüphanesindeki binlerce kitap karşısında sersemlemiş ve sonra aralarında yolunu öğrenip onlara hükmetmiş adamdı; gece yarısı yağın yakan ve bir mahmuzla yatıp kendi kitaplarını yazan adamdı. Ama olmadığı tek şey, tüm grubun beslemeye koyulduğu o devasa iştiahtı.

Yine de dergilerde onu eğlendiren şeyler vardı. Tüm dergiler onu sahipleniyordu. Warren's Monthly abonelerine, her zaman yeni yazarlar peşinde olduğunu ve diğerlerinin yanı sıra Martin Eden'ı okuyucularına tanıttığını duyuruyordu. The White Mouse onu sahipleniyordu; The Northern Review ve Mackintosh's Magazine de öyle, ta ki The Globe tarafından susturulana kadar; The Globe, dosyalarında paramparça edilmiş "Deniz Şarkıları"nın gömülü olduğuna zaferle işaret ediyordu. Faturalarını ödemekten kaçtıktan sonra yeniden canlanan Youth and Age, öncelikli bir hak iddia ediyordu ki, onu çiftçi çocukları dışında kimse okumazdı. Transcontinental, Martin Eden'ı ilk nasıl keşfettiğine dair ağırbaşlı ve inandırıcı bir açıklama yaptı; bu, The Hornet tarafından "Peri ve İnci" sergisiyle sıcak bir şekilde tartışıldı. Singletree, Darnley & Co.'nun mütevazı iddiası gürültüde kayboldu. Ayrıca, o yayınevının iddiasını daha az mütevazı yapacak bir dergisi yoktu.

Gazeteler Martin'in teliflerini hesaplıyordu. Bir şekilde, bazı dergilerin ona yaptığı muhteşem teklifler sızmıştı ve Oakland papazları dostça bir tavırla onu ziyarete geliyor, profesyonel dilenci mektupları da postasını doldurmaya başlıyordu. Ama tüm bunlardan daha kötüsü, kadınlardı. Fotoğrafları her yerde yayımlanıyordu ve özel yazarlar onun güçlü, bronzlaşmış yüzünü, yara izlerini, ağır omuzlarını, berrak, sakın gözlerini ve bir münzevi gibi yanaklarındaki hafif çukurları anlatıyordu. Bu sonuncuda vahşi gençliğini hatırladı ve gülümsedi. Tanıştığı kadınlar arasında, sık sık birini, sonra bir başkasını, ona baktığını, onu değerlendirdiğini, seçtiğini görüyordu. İçinden güldü. Brissenden'in uyarısını hatırladı ve yine güldü. Kadınlar onu asla yok etmeyecekti, bu kesindi. O aşamayı geçmişti.

Bir keresinde, Lizzie'yle gece okuluna yürürken, Lizzie burjuva sınıfından iyi giyimli, güzel bir kadının Martin'e yönelttiği bir bakışı yakaladı. Bakış biraz fazla uzun, biraz fazla değerlendireciydi. Lizzie ne olduğunu anladı ve vücudu öfkeyle gerildi. Martin fark etti, sebebini fark etti, ona buna giderek daha alıştığını ve zaten umursamadığını söyledi.

"Umursamalısın," diye cevap verdi parlayan gözlerle. "Hastasın. Sorun bu."

"Hayatımda hiç bu kadar sağlıklı olmamıştım. Hiç olmadığım kadar beş kilo fazlam var."

"Vücudun değil. Kafan. Düşünce-makinende bir sorun var. Bunu ben bile görebiliyorum, hem de bir hiç kimseyim."

Yanında yürümeye devam etti, düşünerek.

"Her şeyi verirdim şu halini atlattığını görmek için," diye patladı dürtüsel olarak. "Kadınlar sana öyle baktığında umursamalısın, senin gibi bir adam. Doğal değil. Kılıbık oğlanlar için sorun yok. Ama sen öyle yaratılmamışsın. Tanrı tanıgım, istekli ve mutlu olurdu, doğru kadın gelip de seni umursatabilseydi."

Lizzie'yi gece okulunda bıraktığında, Metropole'e döndü.

Odasına girer girmez bir Morris koltuğa yığıldı ve doğrudan önüne bakarak oturdu. Uyuklamadı. Düşünmedi de. Zihni boştu, yalnızca çağrılmamış anı resimlerinin göz kapaklarının hemen altında biçim, renk ve ışıltı aldığı aralıklar dışında. Bu resimleri görüyordu, ama onların zar zor bilincindeydi — rüya olsalardı olacağından daha fazla değil. Yine de uyumuyordu. Bir keresinde kendini toparladı ve saatine baktı. Saat tam sekizdi. Yapacak bir şeyi yoktu ve yatmak için çok erkendi. Sonra zihni yine boşaldı ve göz kapaklarının altında resimler oluşup kaybolmaya başladı. Resimlerde ayırt edici hiçbir şey yoktu. Her zaman, içine sıcak güneş ışığının işlediği yaprak ve çalı benzeri dallar kütleleriydi.

Kapıdaki bir tıklama onu uyandırdı. Uyumuyordu ve zihni hemen tıklamayı bir telgrafla, mektupla ya da belki hizmetkârlardan birinin çamaşırhaneden temiz giysiler getirmesiyle ilişkilendirdi. Joe'yu düşünüyor ve nerede olduğunu merak ediyordu, "Girin," derken.

Hâlâ Joe'yu düşünüyordu ve kapıya dönmedi. Kapının yumuşakça kapandığını duydu. Uzun bir sessizlik oldu. Kapıda bir tıklama olduğunu unuttu ve hâlâ boş boş önüne bakarken bir kadın hıçkırığı duydu. İstemsiz, spazmodik, bastırılmış ve boğuktu — dönerken bunu fark etti. Bir sonraki anda ayağa fırlamıştı.

"Ruth!" dedi, şaşkın ve afallamış halde.

Yüzü beyaz ve gergindi. Kapının hemen içinde duruyor, bir eliyle kapıya yaslanmış, diğerini böğrüne bastırmıştı. İki elini de acınası bir şekilde ona uzattı ve onu karşılamak için ileri atıldı. Ellerini yakalayıp Morris koltuğa götürürken ne kadar soğuk olduklarını fark etti. Başka bir sandalye çekip geniş koltuğunun koluna oturdu. Konuşamayacak kadar şaşkındı. Kendi zihninde Ruth'la ilişkisi kapanmış ve mühürlenmişti. Kendini, Shelly Hot Springs Çamaşırhanesi aniden Metropole Oteli'ni istila edip içine dalması için bir haftalık çamaşır hazır etmiş olsaydı hissedeceği gibi hissediyordu. Birkaç kez konuşmak üzereydi ve her seferinde tereddüt etti.

"Kimse burada olduğumu bilmiyor," dedi Ruth ince bir sesle, yalvaran bir gülümsemeyle.

"Ne dedin?"

Kendi sesinin sesine şaşırdı.

Sözlerini tekrarladı.

"Ah," dedi, sonra daha ne söyleyebileceğini merak etti.

"İçeri girdiğini gördüm ve birkaç dakika bekledim."

"Ah," dedi yine.

Hayatında hiç bu kadar dili tutulmamıştı. Kesinlikle kafasında tek bir fikir yoktu. Kendini aptal ve beceriksiz hissediyordu, ama canı ne söyleyeceğini bilemiyordu. Gelen Shelly Hot Springs çamaşırhanesi olsaydı daha kolay olurdu. Kollarını sıvayıp işe koyulabilirdi.

"Ve sonra sen içeri girdin," dedi sonunda.

Hafifçe kurnaz bir ifadeyle başını salladı ve boynundaki atkıyı gevşetti.

"Önce seni karşıdan karşıya geçerken, o kızla birlikteyken gördüm."

"Ah, evet," dedi basitçe. "Onu gece okuluna bıraktım."

"Peki, beni gördüğüne sevinmedin mi?" dedi bir başka sessizliğin sonunda.

"Evet, evet." Aceleyle konuştu. "Ama buraya gelmen pervasızca değil miydi?"

"Gizlice girdim. Kimse burada olduğumu bilmiyor. Seni görmek istedim. Sana çok aptal olduğumu söylemeye geldim. Artık uzak durmadığım için geldim, çünkü kalbim beni gelmeye zorladı, çünkü— çünkü gelmek istedim."

Sandalyeden kalktı ve ona doğru geldi. Bir an elini omzuna koydu, hızlı hızlı nefes alarak, sonra kollarına kaydı. Ve Martin, büyük, rahat tavrıyla, acı vermek istemeyerek, kendini bu sunuşunu reddetmenin bir kadının alabileceği en ağır acıyı vermek olacağını bilerek, kollarını ona doladı ve onu sıkıca tuttu. Ama kucaklamada sıcaklık yoktu, temasta okşama yoktu. Kollarına gelmişti ve onu tutuyordu, hepsi bu.

Ona sokuldu ve sonra, pozisyon değiştirerek, elleri yukarı çıkıp boynuna yerleşti. Ama eti o ellerin altında ateş değildi ve kendini garip ve rahatsız hissediyordu.

"Neden bu kadar titriyorsun?" diye sordu. "Üşüttün mü? Şömineyi yakayım mı?"

Kendini kurtarmak için bir hareket yaptı, ama o daha sıkı sarıldı, şiddetle titreyerek.

"Sadece sinirlilik," dedi dişleri takırdayarak. "Bir dakika içinde kendimi toparlarım. İşte, şimdiden daha iyiyim."

Titremesi yavaşça durdu. Onu tutmaya devam etti, ama artık şaşkın değildi. Artık ne için geldiğini biliyordu.

"Annem Charley Hapgood'la evlenmemi istedi," diye duyurdu.

"Charley Hapgood, hep basmakalıp konuşan o herif mi?" diye inledi Martin. Sonra ekledi, "Ve şimdi, sanırım, annen benimle evlenmemi istiyor."

Bunu soru şeklinde sormadı. Bir kesinlik olarak ifade etti ve gözlerinin önünde telif ücretlerinin sayı sıraları dans etmeye başladı.

"İtiraz etmeyecektir, bunu biliyorum," dedi Ruth.

"Beni oldukça uygun buluyor, değil mi?"

Ruth başını salladı.

"Ve yine de nişanımızı bozduğu zamankinden bir parça bile daha uygun değilim," diye düşündü. "Hiç değişmedim. Aynı Martin Eden'ım, üstelik biraz daha kötüyüm — şimdi sigara içiyorum. Nefesimi hissetmiyor musun?"

Cevap olarak, açık parmaklarını dudaklarına bastırdı, zarifçe ve şakacı bir şekilde koydu ve eskiden her zaman bir sonucu olan öpücüğu bekleyerek. Ama Martin'in dudaklarının okşayıcı bir karşılığı yoktu. Parmaklar çekilene kadar bekledi ve sonra devam etti.

"Değişmedim. Bir işim yok. İş aramıyorum. Dahası, iş aramayacağım. Ve hâlâ Herbert Spencer'ın büyük ve asil bir adam olduğuna ve Yargıç Blount'un tam bir eşek olduğuna inanıyorum. Geçen gün onunla yemek yedim, o yüzden bilmem gerekir."

"Ama babamın davetini kabul etmedin," diye sitem etti.

"Demek bundan haberin var? Onu kim gönderdi? Annen mi?"

Sessiz kaldı.

"Demek annen gönderdi. Öyle düşünmüştüm. Ve şimdi sanırım seni de o gönderdi."

"Burada olduğumu kimse bilmiyor," diye itiraz etti. "Annemin buna izin vereceğini mi düşünüyorsun?"

"Benimle evlenmene izin verirdi, orası kesin."

Keskin bir çığlık attı. "Ah, Martin, zalim olma. Beni bir kere bile öpmedin. Taş gibi tepkisizsin. Ve neyi göze aldığımı bir düşün." Bir ürpertiyle etrafına bakındı, gerçi bakışın yarısı meraklı. "Sadece nerede olduğumu düşün."

"Senin için ölebilirim! Senin için ölebilirim!" — Lizzie'nin sözleri kulağında çınlıyordu.

"Neden daha önce göze almadın?" diye sordu sertçe. "İşim yokken? Açlıktan ölürken? Tıpkı şimdi olduğum gibi, bir adam olarak, bir sanatçı olarak, aynı Martin Eden'ken? Günlerdir kendime sorduğum soru bu — sadece seninle ilgili değil, herkesle ilgili. Görüyorsun, değişmedim, değerimdeki bu ani görünür artış sürekli kendimi bu konuda rahatlatmaya zorlasa da. Kemiklerimde aynı et var, aynı on parmak ve on ayak parmağı. Aynıyım. Yeni bir güç ya da erdem geliştirmedim. Beynim aynı eski beyin. Edebiyat ya da felsefe üzerine tek bir yeni genelleme bile yapmadım. Kişisel olarak, kimsenin beni istemediği zamankiyle aynı değere sahibim. Ve beni şaşırta, neden şimdi beni istiyorlar? Elbette beni kendim için istemiyorlar, çünkü kendim, istemedikleri eski benliğin aynısı. O halde beni başka bir şey için istiyor olmalı, benim dışımda bir şey için, ben olmayan bir şey için! Sana o şeyin ne olduğunu söyleyeyim mi? Aldığım takdir için. O takdir ben değilim. Başkalarının zihinlerinde ikamet ediyor. Sonra kazandığım ve kazanmakta olduğum para için. Ama o para ben değilim. Bankalarda ve Ahmet, Mehmet ve Ali'nin ceplerinde ikamet ediyor. Ve beni şimdi istemen, takdir ve para için mi?"

"Kalbimi kırıyorsun," diye hıçkırdı. "Beni sevdiğini biliyorsun, burada olduğumu biliyorsun çünkü seni seviyorum."

"Korkarım benim demek istediğimi anlamıyorsun," dedi nazikçe. "Demek istediğim şu: eğer beni seviyorsan, nasıl oluyor da beni şimdi, sevginin beni reddedecek kadar zayıf olduğu zamankinden çok daha fazla seviyorsun?"

"Unut ve affet," diye bağırdı tutkuyla. "Seni her zaman sevdim, bunu unutma ve şimdi buradayım, kollarında."

"Korkarım ki kurnaz bir tüccarım, teraziyi gözetliyor, sevgini tartıp nasıl bir şey olduğunu anlamaya çalışıyorum."

Kendini kollarından çekti, dik oturdu ve ona uzun ve araştırmacı bir bakışla baktı. Konuşmak üzereydi, sonra tereddüt etti ve fikrini değiştirdi.

"Görüyorsun, bana böyle görünüyor," diye devam etti. "Ben şimdi neysem oyken, kendi sınıfımın dışında kimse beni umursamıyor gibiydi. Kitaplarımın hepsi yazılmışken, el yazmalarını okuyan hiç kimse onları umursamıyor gibiydi. Aslında, yazdığım şeyler yüzünden beni daha az umursuyor gibiydiler. O şeyleri yazarken, en hafif deyimle, ayıp sayılabilecek eylemlerde bulunmuşum gibiydi. 'Bir iş bul,' dedi herkes."

Bir karşı çıkma hareketi yaptı.

"Evet, evet," dedi; "senin durumun dışında, sen bana bir pozisyon bulmamı söyledin. Sıradan iş kelimesi, yazdığım çoğu şey gibi, seni rahatsız ediyor. Kaba. Ama temin ederim ki, tanıdığım herkes bunu bana, ahlaksız bir yaratığa doğru davranış tavsiye eder gibi tavsiye ettiğinde, bu benim için daha az kaba değildi. Ama konuya dönelim. Yazdıklarımın yayımlanması ve aldığım kamu ilgisi, sevginin dokusunda bir değişiklik yarattı. Martin Eden, tüm işi yapılmış haldeyken, onunla evlenmezdin. Ona olan sevgin, onunla evlenecek kadar güçlü değildi. Ama sevgin şimdi yeterince güçlü ve yayımlanma ve kamu ilgisinden kaynaklandığı sonucundan kaçınmıyorum. Senin durumunda teliflerden bahsetmiyorum, ama onların annende ve babanda yarattığı değişime uygulandıklarından eminim. Elbette, tüm bunlar benim için pohpohlayıcı değil. Ama en kötüsü, beni aşkı, kutsal aşkı sorgulamaya itiyor. Aşk, yayımlanma ve kamu ilgisiyle beslenmek zorunda olan kadar kaba bir şey mi? Öyle görünüyor. Oturup kafa kafaya verene kadar bunu düşündüm."

"Zavallı, sevgili kafa." Bir elini uzatıp parmaklarını yatıştırıcı bir şekilde saçlarında gezdirdi. "Artık dönmesin. Şimdi yeniden başlayalım. Seni her zaman sevdim. Annemin iradesine boyun eğmekle zayıflık ettiğimi biliyorum. Bunu yapmamalıydım. Yine de, insanoğlunun yanılabilirliği ve zayıflığı hakkında sık sık geniş bir hoşgörülle konuştuğunu duydum. O hoşgörüyü bana da göster. Yanlış yaptım. Beni affet."

"Ah, affediyorum," dedi sabırsızca. "Gerçekten affedilecek bir şey yokken affetmek kolay. Yaptığın hiçbir şey af gerektirmez. Kişi kendi anlayışına göre hareket eder ve bundan fazlası yapılamaz. Benim iş bulamamam için beni affetmeni istemem gibi bir şey bu."

"İyi niyetliydim," diye itiraz etti. "Bilirsin ki seni sevip de iyi niyetli olamazdım."

"Doğru; ama beni iyi niyetinle yok edecektin."

"Evet, evet," diye kesti itiraz etme girişimini. "Yazmamı ve kariyerimi mahvedecektin. Realizm benim doğam için zorunludur ve burjuva ruhu realisttikten nefret eder. Burjuvazi korkaktır. Hayattan korkar. Ve tüm çaban beni hayattan korkutmak içindi. Beni biçimlendirecektin. Beni hayatın ikiye dörtlük bir gözüne sıkıştırıracaktın, tüm hayat değerlerinin gerçek dışı, sahte ve bayağı olduğu yerde." Tepkiyle kıpırdadığını hissetti. "Bayağılık — sağlıklı bir bayağılık, kabul ederim— burjuva incelik ve kültürünün temelidir. Dedğim gibi, beni biçimlendirmek, kendi sınıfından biri yapmak, sınıf-ideallerin, sınıf-değerlerin ve sınıf-önyargılarıyla yeniden yaratmak istedin." Üzgün üzgün başını salladı. "Ve şimdi bile ne dediğimi anlamıyorsun. Sözlerim sana, anlatmaya çalıştığım anlamı ifade etmiyor. Söylediklerim sana göre fanteziden ibaret. Oysa bana göre hayati gerçek. En iyi ihtimalle, uçurumun çamurundan sürünerek çıkan bu çiğ çocuğun sınıfın hakkında yargıda bulunup ona bayağı demesi seni biraz şaşırtıyor ve eğlendiriyor."

Başını yorgunca omzuna yasladı ve vücudu tekrarlayan sinirlilikle titredi. Konuşması için bir süre bekledi, sonra devam etti.

"Ve şimdi aşkımızı yenilemek istiyorsun. Evlenmemizi istiyorsun. Beni istiyorsun. Ve yine de, dinle — kitaplarım fark edilmemiş olsaydı, yine de şimdi neysen o olacaktım. Ve sen uzak durmuş olacaktın. Hepsi o lanet kitaplar—"

"Küfretme," diye araya girdi.

Azarlaması onu sarstı. Sert bir kahkaha patlattı.

"İşte bu," dedi, "yüksek bir anda, hayatının mutluluğu söz konuşuyken, yine aynı eski şekilde hayattan korkuyorsun — hayattan ve sağlıklı bir küfürden korkuyorsun."

Sözleriyle, hareketinin çocukçılığının farkına vararak acı çekti, ama yine de onu gereğinden fazla büyüttüğünü düşündü ve sonuç olarak güvenmişti. Uzun süre sessizce oturdular, o umutsuzca düşünüyor ve Martin gitmiş olan aşkı üzerine kafa

yoruyordu. Artık biliyordu ki, onu gerçekten sevmemişti. İdealleştirilmiş bir Ruth'u sevmiştir, kendi yarattığı uhrevi bir yaratığı, aşk şiirlerinin parlak ve ışıltılı ruhunu. Tüm burjuva zaafı ve zihnindeki umutsuz burjuva psikolojisi krampıyla gerçek burjuva Ruth'u hiç sevmemiştir.

Aniden konuşmaya başladı.

"Söylediklerinin çoğunun doğru olduğunu biliyorum. Hayattan korktum. Seni yeterince iyi sevmeydim. Daha iyi sevmeyi öğrendim. Seni olduğun gibi seviyorum, olduğun gibi, olduğun yollarla bile. Seni, benim sınıfım dediğin şeyden farklı olduğun yollarla, anlamadığım ama anlayabileceğimi bildiğim inançlarıyla seviyorum. Onları anlamaya adayacağım kendimi. Ve sigara içmen ve küfretmen bile — onlar da senin bir parçan ve onlar için de seni seveceğim. Hâlâ öğrenebilirim. Son on dakikada çok şey öğrendim. Buraya gelmeye cesaret etmem, zaten öğrendiklerimin bir göstergesi. Ah, Martin!—"

Hıçkırarak ona sokuluyordu.

İlk kez kolları onu nazikçe ve şefkatle sardı ve o bunu mutlu bir hareket ve aydınlanmış bir yüzle kabul etti.

"Çok geç," dedi. Lizzie'nin sözlerini hatırladı. "Hasta bir adamım — ah, vücudum değil. Ruhum, beynim. Tüm değerleri kaybetmiş gibiyim. Hiçbir şeyi umursamıyorum. Birkaç ay önce böyle olsaydın, farklı olurdu. Şimdi çok geç."

"Çok geç değil!" diye bağırdı. "Sana göstereceğim. Sana sevgimin büyüdüğünü, benim için sınıfımdan ve benim için en değerli olan her şeyden daha büyük olduğunu kanıtlayacağım. Burjuvazi için en değerli olan her şeyi reddedeceğim. Artık hayattan korkmuyorum. Annemi ve babamı bırakacağım ve adımın arkadaşlarım arasında dillerde dolaşmasına izin vereceğim. Şimdi ve burada, istersen özgür aşkla sana geleceğim ve seninle olmaktan gurur ve mutluluk duyacağım. Eğer aşka ihanet ettiysem, şimdi, aşk hatırına, o eski ihaneti yapan her şeye ihanet edeceğim."

Önünde duruyordu, parlayan gözlerle.

"Bekliyorum, Martin," diye fısıldadı, "beni kabul etmeni bekliyorum. Bana bak."

Muhteşemdi, diye düşündü ona bakarken. Eksik olduğu her şey için kendini kurtarmıştı, sonunda ayağa kalkmıştı, gerçek kadın, burjuva geleneğinin demir kuralının üstünde. Muhteşemdi, görkemliydi, umutsuzdu. Ve yine de, onun nesi

vardı? Yaptığı şey karşısında heyecanlanmamış, etkilenmemişti. Sadece entelektüel olarak muhteşem ve görkemliydi. Ateşli bir an olması gerekende, onu soğukça değerlendiriyordu. Kalbi dokunulmamıştı. Ona karşı herhangi bir arzunun farkında değildi. Yine Lizzie'nin sözlerini hatırladı.

"Hastayım, çok hastayım," dedi umutsuz bir jestle. "Ne kadar hasta olduğumu şimdiye kadar bilmiyordum. İçimden bir şey gitti. Hayattan hep korkusuz oldum, ama hayattan bıkmayı asla hayal etmezdim. Hayat beni o kadar doldurdu ki herhangi bir şeye karşı arzudan boşaldım. Yer olsaydı, seni isterdim, şimdi. Ne kadar hasta olduğumu görüyorsun."

Başını geriye yasladı ve gözlerini kapattı; ve ağlamasını unutup gözyaşıyla bulanmış göz bebeklerinin üzerinden güneş ışığının sızışını izleyen bir çocuk gibi, Martin hastalığını, Ruth'un varlığını, her şeyi unuttu, göz kapaklarının bu fonunda biçim alan ve parlayan, içine sıcak güneş ışığı işlemiş bitki kütlelerini izlerken. Dinlendirici değildi, o yeşil yapraklar. Güneş ışığı çok çığ ve parlaktı. Bakmak ona acı veriyordu ve yine de bakıyordu, nedenini bilmeden.

Kapı kolunun sesiyle kendine geldi. Ruth kapıda idi.

"Nasıl çıkacağım?" diye sordu gözyaşları içinde. "Korkuyorum."

"Ah, beni affet," diye bağırdı ayağa fırlayarak. "Kendimde değilim, biliyorsun. Burada olduğumu unutmuşum." Elini başına götürdü. "Görüyorsun, pek iyi değilim. Seni eve götüreyim. Hizmetkâr girişinden çıkabiliriz. Kimse bizi görmez. Peçeni indir, her şey yoluna girecek."

Loş ışıklı geçitlerden ve dar merdivenlerden inerken koluna tutundu.

"Artık güvendeyim," dedi kaldırıma çıktıklarında, aynı anda elini kolundan çekmeye başlayarak.

"Hayır, hayır, seni eve bırakayım," diye cevap verdi.

"Hayır, lütfen yapma," diye itiraz etti. "Gereksiz."

Yine elini çekmeye başladı. Bir anlık merak hissetti. Şimdi tehlikeden çıktığına göre korkuyordu. Neredeyse ondan kurtulmak için panik halindeydi. Bunun için bir sebep göremiyordu ve sinirliliğine bağladı. Bu yüzden çekilen elini tuttu ve onunla yürümeye başladı. Blokun ortasında, uzun bir palto giymiş bir adamın bir kapı aralığına

büzüldüğünü gördü. Geçerken içine bir göz attı ve yüksek kalkık yakasına rağmen, bunun Ruth'un kardeşi Norman olduğundan emindi.

Yürüyüş sırasında Ruth ve Martin çok az konuştular. O sersemlemişti. O kayıtsızdı. Bir keresinde, Güney Denizleri'ne geri döneceğinden bahsetti ve bir keresinde de ona geldiği için onu affetmesini istedi. Ve hepsi buydu. Kapısındaki ayrılış gelenekseldi. Tokalaştılar, iyi geceler dediler ve o şapkasını kaldırdı. Kapı kapandı ve bir sigara yakıp oteline döndü. Norman'ın büzüldüğünü gördüğü kapı aralığına geldiğinde, durup spekülatif bir mizahla içine baktı.

"Yalan söyledi," dedi yüksek sesle. "Bana büyük bir cüret gösterdiğine inandırdı ve o arada onu getiren kardeşin onu geri götürmek için beklediğini biliyordu." Kahkahayı patlattı. "Ah, şu burjuvalar! Beş param yokken, kız kardeşiyle görülmeye layık değildim. Banka hesabım varken, onu bana getiriyor."

Yürümeye devam etmek için dönerken, aynı yöne giden bir serseri omzunun üzerinden ondan dilendi.

"Hey, bayım, yatacak yer için bana çeyrek dolar verir misiniz?" sözleriydi.

Ama Martin'i döndüren ses oldu. Bir sonraki anda Joe'yu elinden tutmuştu.

"Kaplıcalardan ayrıldığımız zamanı hatırlıyor musun?" diyordu diğeri. "O zaman tekrar buluşacağımızı söylemiştim. Kemiklerimde hissettim. Ve işte buradayız."

"İyi görünüyorsun," dedi Martin hayranlıkla, "ve kilo almışsın."

"Kesinlikle aldım." Joe'nun yüzü ışıldıyordu. "Serseriliğe başlayana kadar yaşamının ne olduğunu bilmiyordum. Otuz kilo daha ağırm ve her zaman tıpış tıpışım. Neden, o eski günlerde deri ve kemik kalmıştım. Serserilik kesinlikle bana iyi geliyor."

"Ama yine de yatacak yer arıyorsun," diye azarladı Martin, "ve hava soğuk bir gece."

"Ha? Yatacak yer mi arıyorum?" Joe bir elini kalça cebine soktu ve bozuk paralarla dolu olarak çıkardı. "Bu, sıkı çalışmayı döver," diye keyiflendi. "Sadece iyi görünüyordun; bu yüzden senden istedim."

Martin güldü ve teslim oldu.

"Orada birkaç tam boy sarhoşluk var," diye ima etti.

Joe parayı cebine geri koydu.

"Benimkinde değil," diye duyurdu. "Benim için sarhoşluk yok, beni durduracak bir şey olmamasına rağmen, sadece istemiyorum. Seni son gördüğümden beri bir kere sarhoş oldum ve o da boş mideye olduğu için beklenmedikti. Bir hayvan gibi çalıştığımda, bir hayvan gibi içerim. Bir adam gibi yaşadığımda, bir adam gibi içerim — canım istediğinde arada bir yudum, hepsi bu."

Martin ertesi gün buluşmak üzere sözleşti ve otele gitti. Ofiste durup gemi tarifelerine baktı. Mariposa, Tahiti'ye beş gün içinde kalkıyordu.

"Yarın telefon edip bana bir kamara ayırtın," dedi kâtime. "Güverte kamarası değil, alt katta, hava tarafında— iskele tarafı, unutmayın, iskele tarafı. Yazsanız iyi olur."

Odasına girer girmez yatağa girdi ve bir çocuk gibi hafifçe uykuya daldı. Akşamın olayları onda hiçbir izlenim bırakmamıştı. Zihni izlenimlere ölüydü. Joe'yla karşılaştığındaki sıcaklık hissi çok geçiciydi. Sonraki dakika eski çamaşırcının varlığı ve konuşma zorunluluğu onu rahatsız etmişti. Beş gün içinde sevgili Güney Denizleri'ne yelken açacak olması onun için hiçbir şey ifade etmiyordu. Bu yüzden gözlerini kapattı ve sekiz kesintisiz saat normal ve rahat uyudu. Huzursuz değildi. Pozisyon değiştirmede, rüya da görmedi. Uyku onun için unutulmuş haline gelmişti ve uyandığı her gün, pişmanlıkla uyanıyordu. Hayat onu endişelendiriyor ve sıkıyordu ve zaman bir sıkıntıydı.

Bölüm 45

BÖLÜM XLV

Bir gün Kreis Martin'e geldi — Kreis, "gerçek pislik"ten; ve Martin rahatlayarak ona döndü, bir yatırımcıdan çok bir kurgu yazarı olarak onu ilgilendirecek kadar vahşi bir planın parıltılı ayrıntılarını almak için. Kreis, anlatımının ortasında, "Güneşin Utancı"nın çoğunda bir budala olduğunu söylemek için yeterince durakladı.

"Ama buraya felsefe saçmaya gelmedim," diye devam etti Kreis. "Bilmek istediğim, bu anlamaya bin dolar koyup koymayacağın."

"Hayır, en azından bunun için o kadar budala değilim," diye cevap verdi Martin. "Ama sana ne yapacağımı söyleyeyim. Bana hayatımın en büyük gecesini verdin. Bana paranın satın alamayacağı bir şey verdin. Şimdi param var ve bu benim için hiçbir şey ifade etmiyor. O gece bana verdiğin ve paha biçilmez olan şey için, değer vermediğim şeyden sana bin dolar devretmek istiyorum. Paraya ihtiyacın var. Bende ihtiyacımdan fazlası var. İstiyorsun. Bunun için geldin. Onu benden koparmak için hile yapmana gerek yok. Al."

Kreis hiç şaşırmadı. Çeki cebine koydu.

"Bu oranda, sana bu tür birçok gece sağlama sözleşmesini isterdim," dedi.

"Çok geç." Martin başını salladı. "O gece benim için tek geceydi. Cennetteydim. Senin için sıradan olduğunu biliyorum. Ama benim için değildi. Bir daha asla böyle bir zirvede yaşamayacağım. Felsefeyle işim bitti. Bir daha tek bir kelimesini bile duymak istemiyorum."

"Hayatımda felsefemden kazandığım ilk dolar," dedi Kreis, kapıda dururken. "Ve sonra piyasa çöktü."

Bayan Morse bir gün sokakta Martin'in yanından arabayla geçti ve gülümsedi ve başını salladı. O da gülümsedi ve şapkasını kaldırdı. Olay onu etkilemedi. Bir ay önce bu onu tiksindirebilir ya da meraklandırıp onu o andaki bilinç durumu hakkında spekülasyon yapmaya itebilirdi. Ama şimdi ikinci bir düşünceye bile neden olmuyordu. Bir sonraki an unuttu. Önlerinden yürüyüp geçtikten sonra Merkez

Bankası Binası'nı ya da Belediye Binası'nı unutacağı gibi unuttu. Yine de zihni doğaüstü derecede aktifti. Düşünceleri sürekli bir daire çiziyordu. O dairenin merkezi "yapılmış iş"ti; beynini ölümsüz bir kurtçuk gibi yiyordu. Sabah ona uyanıyordu. Geceleri rüyalarına işkence ediyordu. Etrafındaki hayatın duyularına nüfuz eden her olayı hemen "yapılmış iş"le ilişkilendiriyordu. Acımasız mantık yolunda, kimse olmadığı, hiçbir şey olmadığı sonucuna sürükleniyordu. Mart Eden, serseri ve Mart Eden, denizci gerçektir, oydu; ama Martin Eden! ünlü yazar, yoktu. Martin Eden, ünlü yazar, güruh-zihninde yükselmiş ve güruh-zihni tarafından Mart Eden'ın, serseri ve denizcinin bedensel varlığına itilmiş bir buhar bulutuydu. Ama bu onu kandıramazdı. Güruhun taptığı ve uğruna yemekler feda ettiği o güneş-miti değildi o. Daha iyi biliyordu.

Kendisiyle ilgili dergileri okuyor ve içlerinde yayımlanan portrelerine dalmış bir halde, kimliğini o portrelerle ilişkilendiremiyordu. O, yaşamış, heyecanlanmış ve sevmiş adamdı; hayatın zayıflıklarına karşı rahat ve hoşgörülü olan; baş kasara'da hizmet etmiş, yabancı diyarlarda dolaşmış ve eski kavga günlerinde grubunu yönetmiş adamdı. O, ilk başta halk kütüphanesindeki binlerce kitap karşısında sersemlemiş ve sonra aralarında yolunu öğrenip onlara hükmetmiş adamdı; gece yarısı yağın yakan ve bir mahmuzla yatıp kendi kitaplarını yazan adamdı. Ama olmadığı tek şey, tüm güruhun beslemeye koyulduğu o devasa iştiahtı.

Yine de dergilerde onu eğlendiren şeyler vardı. Tüm dergiler onu sahipleniyordu. Warren's Monthly abonelerine, her zaman yeni yazarlar peşinde olduğunu ve diğerlerinin yanı sıra Martin Eden'ı okuyucularına tanıttığını duyuruyordu. The White Mouse onu sahipleniyordu; The Northern Review ve Mackintosh's Magazine de öyle, ta ki The Globe tarafından susturulana kadar; The Globe, dosyalarında paramparça edilmiş "Deniz Şarkıları"nın gömülü olduğuna zaferle işaret ediyordu. Faturalarını ödemekten kaçtıktan sonra yeniden canlanan Youth and Age, öncelikli bir hak iddia ediyordu ki, onu çiftçi çocukları dışında kimse okumazdı. Transcontinental, Martin Eden'ı ilk nasıl keşfettiğine dair ağırbaşlı ve inandırıcı bir açıklama yaptı; bu, The Hornet tarafından "Peri ve İnci" sergisiyle sıcak bir şekilde tartışıldı. Singletree, Darnley & Co.'nun mütevazı iddiası gürültüde kayboldu. Ayrıca, o yayınevının iddiasını daha az mütevazı yapacak bir dergisi yoktu.

Gazeteler Martin'in teliflerini hesaplıyordu. Bir şekilde, bazı dergilerin ona yaptığı muhteşem teklifler sızmıştı ve Oakland papazları dostça bir tavırla onu ziyarete geliyor, profesyonel dilenci mektupları da postasını doldurmaya başlıyordu. Ama tüm bunlardan daha kötüsü, kadınlardı. Fotoğrafları her yerde yayımlanıyordu ve özel

yazarlar onun güçlü, bronzlaşmış yüzünü, yara izlerini, ağır omuzlarını, berrak, sakin gözlerini ve bir münzevi gibi yanaklarındaki hafif çukurları anlatıyordu. Bu sonuncuda vahşi gençliğini hatırladı ve gülümsedi. Tanıştığı kadınlar arasında, sık sık birini, sonra bir başkasını, ona baktığını, onu değerlendirdiğini, seçtiğini görüyordu. İçinden güldü. Brissenden'in uyarısını hatırladı ve yine güldü. Kadınlar onu asla yok etmeyecekti, bu kesindi. O aşamayı geçmişti.

Bir keresinde, Lizzie'yle gece okuluna yürürken, Lizzie burjuva sınıfından iyi giyimli, güzel bir kadının Martin'e yönelttiği bir bakışı yakaladı. Bakış biraz fazla uzun, biraz fazla değerlendireciydi. Lizzie ne olduğunu anladı ve vücudu öfkeyle gerildi. Martin fark etti, sebebini fark etti, ona buna giderek daha alıştığını ve zaten umursamadığını söyledi.

"Umursamalısın," diye cevap verdi parlayan gözlerle. "Hastasın. Sorun bu."

"Hayatımda hiç bu kadar sağlıklı olmamıştım. Hiç olmadığım kadar beş kilo fazlam var."

"Vücudun değil. Kafan. Düşünce-makinende bir sorun var. Bunu ben bile görebiliyorum, hem de bir hiç kimseyim."

Yanında yürümeye devam etti, düşünerek.

"Her şeyi verirdim şu halini atlattığını görmek için," diye patladı dürtüsel olarak. "Kadınlar sana öyle baktığında umursamalısın, senin gibi bir adam. Doğal değil. Kılıbık oğlanlar için sorun yok. Ama sen öyle yaratılmamışsın. Tanrı tanıgım, istekli ve mutlu olurdum, doğru kadın gelip de seni umursatabilseydi."

Lizzie'yi gece okulunda bıraktığında, Metropole'e döndü.

Odasına girer girmez bir Morris koltuğa yığıldı ve doğrudan önüne bakarak oturdu. Uyuklamadı. Düşünmedi de. Zihni boştu, yalnızca çağrılmamış anı resimlerinin göz kapaklarının hemen altında biçim, renk ve ışıltı aldığı aralıklar dışında. Bu resimleri görüyordu, ama onların zar zor bilincindeydi — rüya olsalardı olacağından daha fazla değil. Yine de uyumuyordu. Bir keresinde kendini toparladı ve saatine baktı. Saat tam sekizdi. Yapacak bir şeyi yoktu ve yatmak için çok erkendi. Sonra zihni yine boşaldı ve göz kapaklarının altında resimler oluşup kaybolmaya başladı. Resimlerde ayırt edici hiçbir şey yoktu. Her zaman, içine sıcak güneş ışığının işlediği yaprak ve çalı benzeri dallar kütleleriydi.

Kapıdaki bir tıklama onu uyandırdı. Uyumuyordu ve zihni hemen tıklamayı bir telgrafla, mektupla ya da belki hizmetkârlardan birinin çamaşırhaneden temiz giysiler getirmesiyle ilişkilendirdi. Joe'yu düşünüyor ve nerede olduğunu merak ediyordu, "Girin," derken.

Hâlâ Joe'yu düşünüyordu ve kapıya dönmedi. Kapının yumuşakça kapandığını duydu. Uzun bir sessizlik oldu. Kapıda bir tıklama olduğunu unuttu ve hâlâ boş boş önüne bakarken bir kadın hıçkırığı duydu. İstemsiz, spazmodik, bastırılmış ve boğuktu — dönerken bunu fark etti. Bir sonraki anda ayağa fırlamıştı.

"Ruth!" dedi, şaşkın ve afallamış halde.

Yüzü beyaz ve gergindi. Kapının hemen içinde duruyor, bir eliyle kapıya yaslanmış, diğerini böğrüne bastırmıştı. İki elini de acınası bir şekilde ona uzattı ve onu karşılamak için ileri atıldı. Ellerini yakalayıp Morris koltuğa götürürken ne kadar soğuk olduklarını fark etti. Başka bir sandalye çekip geniş koltuğunun koluna oturdu. Konuşamayacak kadar şaşkındı. Kendi zihninde Ruth'la ilişkisi kapanmış ve mühürlenmişti. Kendini, Shelly Hot Springs Çamaşırhanesi aniden Metropole Oteli'ni istila edip içine dalması için bir haftalık çamaşır hazır etmiş olsaydı hissedeceği gibi hissediyordu. Birkaç kez konuşmak üzereydi ve her seferinde tereddüt etti.

"Kimse burada olduğumu bilmiyor," dedi Ruth ince bir sesle, yalvaran bir gülümsemeye.

"Ne dedin?"

Kendi sesinin sesine şaşırdı.

Sözlerini tekrarladı.

"Ah," dedi, sonra daha ne söyleyebileceğini merak etti.

"İçeri girdiğini gördüm ve birkaç dakika bekledim."

"Ah," dedi yine.

Hayatında hiç bu kadar dili tutulmamıştı. Kesinlikle kafasında tek bir fikir yoktu. Kendini aptal ve beceriksiz hissediyordu, ama canı ne söyleyeceğini bilemiyordu. Gelen Shelly Hot Springs çamaşırhanesi olsaydı daha kolay olurdu. Kollarını sıvayıp işe koyulabilirdi.

"Ve sonra sen içeri girdin," dedi sonunda.

Hafifçe kurnaz bir ifadeyle başını salladı ve boynundaki atkıyı gevşetti.

"Önce seni karşıdan karşıya geçerken, o kızla birlikteyken gördüm."

"Ah, evet," dedi basitçe. "Onu gece okuluna bıraktım."

"Peki, beni gördüğüne sevinmedin mi?" dedi bir başka sessizliğin sonunda.

"Evet, evet." Aceleyle konuştu. "Ama buraya gelmen pervasızca değil miydi?"

"Gizlice girdim. Kimse burada olduğumu bilmiyor. Seni görmek istedim. Sana çok aptal olduğumu söylemeye geldim. Artık uzak duramadığım için geldim, çünkü kalbim beni gelmeye zorladı, çünkü— çünkü gelmek istedim."

Sandalyeden kalktı ve ona doğru geldi. Bir an elini omzuna koydu, hızlı hızlı nefes alarak, sonra kollarına kayd. Ve Martin, büyük, rahat tavrıyla, acı vermek istemeyerek, kendini bu sunuşunu reddetmenin bir kadının alabileceği en ağır acıyı vermek olacağını bilerek, kollarını ona doladı ve onu sıkıca tuttu. Ama kucaklamada sıcaklık yoktu, temasta okşama yoktu. Kollarına gelmişti ve onu tutuyordu, hepsi bu. Ona sokuldu ve sonra, pozisyon değiştirerek, elleri yukarı çıkıp boynuna yerleşti. Ama eti o ellerin altında ateş değildi ve kendini garip ve rahatsız hissediyordu.

"Neden bu kadar titriyorsun?" diye sordu. "Üşüttün mü? Şömineyi yakayım mı?"

Kendini kurtarmak için bir hareket yaptı, ama o daha sıkı sarıldı, şiddetle titreyerek.

"Sadece sinirlilik," dedi dişleri takırdayarak. "Bir dakika içinde kendimi toparlarım. İşte, şimdiden daha iyiyim."

Titremesi yavaşça durdu. Onu tutmaya devam etti, ama artık şaşkın değildi. Artık ne için geldiğini biliyordu.

"Annem Charley Hapgood'la evlenmemi istedi," diye duyurdu.

"Charley Hapgood, hep basmakalıp konuşan o herif mi?" diye inledi Martin. Sonra ekledi, "Ve şimdi, sanırım, annen benimle evlenmemi istiyor."

Bunu soru şeklinde sormadı. Bir kesinlik olarak ifade etti ve gözlerinin önünde telif ücretlerinin sayı sıraları dans etmeye başladı.

"İtiraz etmeyecektir, bunu biliyorum," dedi Ruth.

"Beni oldukça uygun buluyor, değil mi?"

Ruth başını salladı.

"Ve yine de nişanımızı bozduğu zamankinden bir parça bile daha uygun değilim," diye düşündü. "Hiç değişmedim. Aynı Martin Eden'im, üstelik biraz daha kötüyüm — şimdi sigara içiyorum. Nefesimi hissetmiyor musun?"

Cevap olarak, açık parmaklarını dudaklarına bastırdı, zarifçe ve şakacı bir şekilde koydu ve eskiden her zaman bir sonucu olan öpücüğü bekleyerek. Ama Martin'in dudaklarının okşayıcı bir karşılığı yoktu. Parmaklar çekilene kadar bekledi ve sonra devam etti.

"Değişmedim. Bir işim yok. İş aramıyorum. Dahası, iş aramayacağım. Ve hâlâ Herbert Spencer'ın büyük ve asil bir adam olduğuna ve Yargıç Blount'un tam bir eşek olduğuna inanıyorum. Geçen gün onunla yemek yedim, o yüzden bilmem gerekir."

"Ama babamın davetini kabul etmedin," diye sitem etti.

"Demek bundan haberin var? Onu kim gönderdi? Annen mi?"

Sessiz kaldı.

"Demek annen gönderdi. Öyle düşünmüştüm. Ve şimdi sanırım seni de o gönderdi."

"Burada olduğumu kimse bilmiyor," diye itiraz etti. "Annemin buna izin vereceğini mi düşünüyorsun?"

"Benimle evlenmeme izin verirdi, orası kesin."

Keskin bir çığlık attı. "Ah, Martin, zalim olma. Beni bir kere bile öpmedin. Taş gibi tepkisizsin. Ve neyi göze aldığımı bir düşün." Bir ürpertiyle etrafına bakındı, gerçi bakışın yarısı meraklı. "Sadece nerede olduğumu düşün."

"Senin için ölebilirim! Senin için ölebilirim!" — Lizzie'nin sözleri kulağında çınlıyordu.

"Neden daha önce göze almadın?" diye sordu sertçe. "İşim yokken? Açlıktan ölürken? Tıpkı şimdi olduğum gibi, bir adam olarak, bir sanatçı olarak, aynı Martin Eden'ken? Günlerdir kendime sorduğum soru bu — sadece seninle ilgili değil, herkesle ilgili. Görüyorsun, değişmedim, değerimdeki bu ani görünür artış sürekli kendimi bu

konuda rahatlatmaya zorlasa da. Kemiklerimde aynı et var, aynı on parmak ve on ayak parmağı. Aynıyım. Yeni bir güç ya da erdem geliştirmedim. Beynim aynı eski beyin. Edebiyat ya da felsefe üzerine tek bir yeni genelleme bile yapmadım. Kişisel olarak, kimsenin beni istemediği zamankiyle aynı değere sahibim. Ve beni şaşkırtan, neden şimdi beni istiyorlar? Elbette beni kendim için istemiyorlar, çünkü kendim, istemedikleri eski benliğin aynısı. O halde beni başka bir şey için istiyor olmalılar, benim dışımda bir şey için, ben olmayan bir şey için! Sana o şeyin ne olduğunu söyleyeyim mi? Aldığım takdir için. O takdir ben değilim. Başkalarının zihinlerinde ikamet ediyor. Sonra kazandığım ve kazanmakta olduğum para için. Ama o para ben değilim. Bankalarda ve Ahmet, Mehmet ve Ali'nin ceplerinde ikamet ediyor. Ve beni şimdi istemen, takdir ve para için mi?"

"Kalbimi kırıyorsun," diye hıçkırdı. "Beni sevdiğini biliyorsun, burada olduğumu biliyorsun çünkü seni seviyorum."

"Korkarım benim demek istediğimi anlamıyorsun," dedi nazıkçe. "Demek istediğim şu: eğer beni seviyorsan, nasıl oluyor da beni şimdi, sevginin beni reddedecek kadar zayıf olduğu zamankinden çok daha fazla seviyorsun?"

"Unut ve affet," diye bağırdı tutkuyla. "Seni her zaman sevdim, bunu unutma ve şimdi buradayım, kollarında."

"Korkarım ki kurnaz bir tüccarım, teraziyi gözetliyor, sevgini tartıp nasıl bir şey olduğunu anlamaya çalışıyorum."

Kendini kollarından çekti, dik oturdu ve ona uzun ve araştırmacı bir bakışla baktı. Konuşmak üzereydi, sonra tereddüt etti ve fikrini değiştirdi.

"Görüyorsun, bana böyle görünüyor," diye devam etti. "Ben şimdi neysem oyken, kendi sınıfımın dışında kimse beni umursamıyor gibiydi. Kitaplarımın hepsi yazılmışken, el yazmalarını okuyan hiç kimse onları umursamıyor gibiydi. Aslında, yazdığım şeyler yüzünden beni daha az umursuyor gibiydiler. O şeyleri yazarken, en hafif deyimle, ayıp sayılabilecek eylemlerde bulunmuşum gibiydi. 'Bir iş bul,' dedi herkes."

Bir karşı çıkma hareketi yaptı.

"Evet, evet," dedi; "senin durumun dışında, sen bana bir pozisyon bulmamı söyledin. Sıradan iş kelimesi, yazdığım çoğu şey gibi, seni rahatsız ediyor. Kaba. Ama temin ederim ki, tanıdığım herkes bunu bana, ahlaksız bir yaratığa doğru davranış tavsiye

eder gibi tavsiye ettiğinde, bu benim için daha az kaba değildi. Ama konuya dönelim. Yazdıklarımın yayımlanması ve aldığım kamu ilgisi, sevginin dokusunda bir değişiklik yarattı. Martin Eden, tüm işi yapılmış haldeyken, onunla evlenmezdin. Ona olan sevgin, onunla evlenecek kadar güçlü değildi. Ama sevgin şimdi yeterince güçlü ve yayımlanma ve kamu ilgisinden kaynaklandığı sonucundan kaçınmıyorum. Senin durumunda teliflerden bahsetmiyorum, ama onların annende ve babanda yarattığı değişime uygulandıklarından eminim. Elbette, tüm bunlar benim için pohpohlayıcı değil. Ama en kötüsü, beni aşkı, kutsal aşkı sorgulamaya itiyor. Aşk, yayımlanma ve kamu ilgisiyle beslenmek zorunda olan kadar kaba bir şey mi? Öyle görünüyor. Oturup kafa kafaya verene kadar bunu düşündüm."

"Zavallı, sevgili kafa." Bir elini uzatıp parmaklarını yatıştırıcı bir şekilde saçlarında gezdirdi. "Artık dönmesin. Şimdi yeniden başlayalım. Seni her zaman sevdim. Annemin iradesine boyun eğmekle zayıflık ettiğimi biliyorum. Bunu yapmamalıydım. Yine de, insanoğlunun yanılabilirliği ve zayıflığı hakkında sık sık geniş bir hoşgörüyü konuştuğunu duydum. O hoşgörüyü bana da göster. Yanlış yaptım. Beni affet."

"Ah, affediyorum," dedi sabırsızca. "Gerçekten affedilecek bir şey yokken affetmek kolay. Yaptığın hiçbir şey af gerektirmez. Kişi kendi anlayışına göre hareket eder ve bundan fazlası yapılamaz. Benim iş bulamamam için beni affetmeni istemem gibi bir şey bu."

"İyi niyetliydim," diye itiraz etti. "Bilirsin ki seni sevip de iyi niyetli olamazdım."

"Doğru; ama beni iyi niyetinle yok edecektin."

"Evet, evet," diye kesti itiraz etme girişimini. "Yazmamı ve kariyerimi mahvedecektin. Realizm benim doğam için zorunludur ve burjuva ruhu realisttikten nefret eder. Burjuvazi korkaktır. Hayattan korkar. Ve tüm çaban beni hayattan korkutmak içindi. Beni biçimlendirecektin. Beni hayatın ikiye dörtlük bir gözüne sıkıştıracaktın, tüm hayat değerlerinin gerçek dışı, sahte ve bayağı olduğu yerde." Tepkiyle kıpırdadığını hissetti. "Bayağılık — sağlıklı bir bayağılık, kabul ederim— burjuva incelik ve kültürünün temelidir. Dediğim gibi, beni biçimlendirmek, kendi sınıfından biri yapmak, sınıf-ideallerin, sınıf-değerlerin ve sınıf-önyargılarıyla yeniden yaratmak istedin." Üzgün üzgün başını salladı. "Ve şimdi bile ne dediğimi anlamıyorsun. Sözlerim sana, anlatmaya çalıştığım anlamı ifade etmiyor. Söylediklerim sana göre fanteziden ibaret. Oysa bana göre hayati gerçek. En iyi ihtimalle, uçurumun

çamurundan sürünerek çıkan bu çiğ çocuğun sınıfın hakkında yargıda bulunup ona bayağı demesi seni biraz şaşırtıyor ve eğlendiriyor."

Başını yorgunca omzuna yasladı ve vücudu tekrarlayan sinirlilikle titredi. Konuşması için bir süre bekledi, sonra devam etti.

"Ve şimdi aşkımızı yenilemek istiyorsun. Evlenmemizi istiyorsun. Beni istiyorsun. Ve yine de, dinle — kitaplarım fark edilmemiş olsaydı, yine de şimdi neysem o olacaktım. Ve sen uzak durmuş olacaktın. Hepsi o lanet kitaplar—"

"Küfretme," diye araya girdi.

Azarlaması onu sarstı. Sert bir kahkaha patlattı.

"İşte bu," dedi, "yüksek bir anda, hayatının mutluluğu söz konusuysen, yine aynı eski şekilde hayattan korkuyorsun — hayattan ve sağlıklı bir küfürden korkuyorsun."

Sözleriyle, hareketinin çocukçılığının farkına vararak acı çekti, ama yine de onu gereğinden fazla büyüttüğünü düşündü ve sonuç olarak gücenmişti. Uzun süre sessizce oturdular, o umutsuzca düşünüyor ve Martin gitmiş olan aşkı üzerine kafa yoruyordu. Artık biliyordu ki, onu gerçekten sevmemişti. İdealleştirilmiş bir Ruth'u sevmiştir, kendi yarattığı uhrevi bir yaratığı, aşk şiirlerinin parlak ve ışıltılı ruhunu. Tüm burjuva zaafı ve zihnindeki umutsuz burjuva psikolojisi krampıyla gerçek burjuva Ruth'u hiç sevmemiştir.

Aniden konuşmaya başladı.

"Söylediklerinin çoğunun doğru olduğunu biliyorum. Hayattan korktum. Seni yeterince iyi sevmemişim. Daha iyi sevmeyi öğrendim. Seni olduğun gibi seviyorum, olduğun gibi, olduğun yollarla bile. Seni, benim sınıfım dediğin şeyden farklı olduğun yollarla, anlamadığım ama anlayabileceğimi bildiğim inançlarıyla seviyorum. Onları anlamaya adayacağım kendimi. Ve sigara içmen ve küfretmen bile — onlar da senin bir parçan ve onlar için de seni seveceğim. Hâlâ öğrenebilirim. Son on dakikada çok şey öğrendim. Buraya gelmeye cesaret etmem, zaten öğrendiklerimin bir göstergesi. Ah, Martin!—"

Hıçkırarak ona sokuluyordu.

İlk kez kolları onu nazikçe ve şefkatle sardı ve o bunu mutlu bir hareket ve aydınlanmış bir yüzle kabul etti.

"Çok geç," dedi. Lizzie'nin sözlerini hatırladı. "Hasta bir adamım — ah, vücudum değil. Ruhum, beynim. Tüm değerleri kaybetmiş gibiyim. Hiçbir şeyi umursamıyorum. Birkaç ay önce böyle olsaydın, farklı olurdu. Şimdi çok geç."

"Çok geç değil!" diye bağırdı. "Sana göstereceğim. Sana sevgimin büyüdüğünü, benim için sınıfımdan ve benim için en değerli olan her şeyden daha büyük olduğunu kanıtlayacağım. Burjuvazi için en değerli olan her şeyi reddedeceğim. Artık hayattan korkmuyorum. Annemi ve babamı bırakacağım ve adımın arkadaşlarım arasında dillerde dolaşmasına izin vereceğim. Şimdi ve burada, istersen özgür aşkla sana geleceğim ve seninle olmaktan gurur ve mutluluk duyacağım. Eğer aşka ihanet ettiysem, şimdi, aşk hatırına, o eski ihaneti yapan her şeye ihanet edeceğim."

Önünde duruyordu, parlayan gözlerle.

"Bekliyorum, Martin," diye fısıldadı, "beni kabul etmeni bekliyorum. Bana bak."

Muhteşemdi, diye düşündü ona bakarken. Eksik olduğu her şey için kendini kurtarmıştı, sonunda ayağa kalkmıştı, gerçek kadın, burjuva geleneğinin demir kuralının üstünde. Muhteşemdi, görkemliydi, umutsuzdu. Ve yine de, onun nesi vardı? Yaptığı şey karşısında heyecanlanmamış, etkilenmemişti. Sadece entelektüel olarak muhteşem ve görkemliydi. Ateşli bir an olması gerekende, onu soğukça değerlendiriyordu. Kalbi dokunulmamıştı. Ona karşı herhangi bir arzusunun farkında değildi. Yine Lizzie'nin sözlerini hatırladı.

"Hastayım, çok hastayım," dedi umutsuz bir jestle. "Ne kadar hasta olduğumu şimdiye kadar bilmiyordum. İçimden bir şey gitti. Hayattan hep korkusuz oldum, ama hayattan bıkmayı asla hayal etmezdim. Hayat beni o kadar doldurdu ki herhangi bir şeye karşı arzudan boşaldım. Yer olsaydı, seni isterdim, şimdi. Ne kadar hasta olduğumu görüyorsun."

Başını geriye yasladı ve gözlerini kapattı; ve ağlamasını unutup gözyaşıyla bulanmış göz bebeklerinin üzerinden güneş ışığının sızışını izleyen bir çocuk gibi, Martin hastalığını, Ruth'un varlığını, her şeyi unuttu, göz kapaklarının bu fonunda biçim alan ve parlayan, içine sıcak güneş ışığı işlemiş bitki kütlelerini izlerken. Dinlendirici değildi, o yeşil yapraklar. Güneş ışığı çok çiğ ve parlaktı. Bakmak ona acı veriyordu ve yine de bakıyordu, nedenini bilmeden.

Kapı kolunun sesiyle kendine geldi. Ruth kapıda idi.

"Nasıl çıkacağım?" diye sordu gözyaşları içinde. "Korkuyorum."

"Ah, beni affet," diye bağırdı ayağa fırlayarak. "Kendimde değilim, biliyorsun. Burada olduğunu unutmuşum." Elini başına götürdü. "Görüyorsun, pek iyi değilim. Seni eve götüreyim. Hizmetkâr girişinden çıkabiliriz. Kimse bizi görmez. Peçeni indir, her şey yoluna girecek."

Loş ışıklı geçitlerden ve dar merdivenlerden inerken koluna tutundu.

"Artık güvendeyim," dedi kaldırırma çıktıklarında, aynı anda elini kolundan çekmeye başlayarak.

"Hayır, hayır, seni eve bırakayım," diye cevap verdi.

"Hayır, lütfen yapma," diye itiraz etti. "Gereksiz."

Yine elini çekmeye başladı. Bir anlık merak hissetti. Şimdi tehlikeden çıktığına göre korkuyordu. Neredeyse ondan kurtulmak için panik halindeydi. Bunun için bir sebep göremiyordu ve sinirliliğine bağladı. Bu yüzden çekilen elini tuttu ve onunla yürümeye başladı. Blokun ortasında, uzun bir palto giymiş bir adamın bir kapı aralığına büzüldüğünü gördü. Geçerken içine bir göz attı ve yüksek kalkık yakasına rağmen, bunun Ruth'un kardeşi Norman olduğundan emindi.

Yürüyüş sırasında Ruth ve Martin çok az konuştular. O sersemlemişti. O kayıtsızdı. Bir keresinde, Güney Denizleri'ne geri döneceğinden bahsetti ve bir keresinde de ona geldiği için onu affetmesini istedi. Ve hepsi buydu. Kapısındaki ayrılış gelenekseldi. Tokalaştılar, iyi geceler dediler ve o şapkasını kaldırdı. Kapı kapandı ve bir sigara yakıp otele döndü. Norman'ın büzüldüğünü gördüğü kapı aralığına geldiğinde, durup spekülâtif bir mizahla içine baktı.

"Yalan söyledi," dedi yüksek sesle. "Bana büyük bir cüret gösterdiğine inandırdı ve o arada onu getiren kardeşin onu geri götürmek için beklediğini biliyordu." Kahkahayı patlattı. "Ah, şu burjuvalar! Beş param yokken, kız kardeşiyle görülmeye layık değilim. Banka hesabım varken, onu bana getiriyor."

Yürümeye devam etmek için dönerken, aynı yöne giden bir serseri omzunun üzerinden ondan dilendi.

"Hey, bayım, yatacak yer için bana çeyrek dolar verir misiniz?" sözleriydi.

Ama Martin'i döndüren ses oldu. Bir sonraki anda Joe'yu elinden tutmuştu.

"Kaplıcalardan ayrıldığımız zamanı hatırlıyor musun?" diyordu diğeri. "O zaman tekrar buluşacağımızı söylemiştim. Kemiklerimde hissettim. Ve işte buradayız."

"İyi görünüyorsun," dedi Martin hayranlıkla, "ve kilo almışsın."

"Kesinlikle aldım." Joe'nun yüzü ışıldıyordu. "Serseriliğe başlayana kadar yaşamının ne olduğunu bilmiyordum. Otuz kilo daha ağırm ve her zaman tıpış tıpışım. Neden, o eski günlerde deri ve kemik kalmıştım. Serserilik kesinlikle bana iyi geliyor."

"Ama yine de yatacak yer arıyorsun," diye azarladı Martin, "ve hava soğuk bir gece."

"Ha? Yatacak yer mi arıyorum?" Joe bir elini kalça cebine soktu ve bozuk paralarla dolu olarak çıkardı. "Bu, sıkı çalışmayı döver," diye keyiflendi. "Sadece iyi görünüyordun; bu yüzden senden istedim."

Martin güldü ve teslim oldu.

"Orada birkaç tam boy sarhoşluk var," diye ima etti.

Joe parayı cebine geri koydu.

"Benimkinde değil," diye duyurdu. "Benim için sarhoşluk yok, beni durduracak bir şey olmamasına rağmen, sadece istemiyorum. Seni son gördüğümden beri bir kere sarhoş oldum ve o da boş mideye olduğu için beklenmedikti. Bir hayvan gibi çalıştığımda, bir hayvan gibi içerim. Bir adam gibi yaşadığımda, bir adam gibi içerim — canım istediğinde arada bir yudum, hepsi bu."

Martin ertesi gün buluşmak üzere sözleşti ve otele gitti. Ofiste durup gemi tarifelerine baktı. Mariposa, Tahiti'ye beş gün içinde kalkıyordu.

"Yarın telefon edip bana bir kamara ayırtın," dedi kâtibe. "Güverte kamarası değil, alt katta, hava tarafında— iskele tarafı, unutmayın, iskele tarafı. Yazsanız iyi olur."

Odasına girer girmez yatağa girdi ve bir çocuk gibi hafifçe uykuya daldı. Akşamın olayları onda hiçbir izlenim bırakmamıştı. Zihni izlenimlere ölüydü. Joe'yla karşılaştığındaki sıcaklık hissi çok geçiciydi. Sonraki dakika eski çamaşırcının varlığı ve konuşma zorunluluğu onu rahatsız etmişti. Beş gün içinde sevgili Güney Denizleri'ne yelken açacak olması onun için hiçbir şey ifade etmiyordu. Bu yüzden gözlerini kapattı ve sekiz kesintisiz saat normal ve rahat uyudu. Huzursuz değildi.

Pozisyon değiştirmede, rüya da görmedi. Uyku onun için unutuş haline gelmişti ve uyandığı her gün, pişmanlıkla uyanıyordu. Hayat onu endişelendiriyor ve sıkıyordu ve zaman bir sıkıntıydı.

Bölüm 46

BÖLÜM XLVI

"Bak Joe," eski çalışma arkadaşına ertesi sabahki selamıydı, "Yirmi Sekizinci Cadde'de bir Fransız var. Bir sürü para kazanmış ve Fransa'ya dönüyor. Şık, iyi donanımlı, küçük bir buharlı çamaşırhane. Yerleşmek istersen sana bir başlangıç olur. Al şunu, bununla biraz giysi al ve saat onda bu adamın ofisinde ol. Benim için çamaşırhaneyi araştırdı ve seni gezdirecek. Beğenirsen ve on iki bine değer olduğunu düşünürsen—haberim olsun, senin. Şimdi yoluna. Meşgulüm. Sonra görüşürüz."

"Şimdi bak şu işe, Mart," dedi diğeri yavaşça, için için yanmaya başlayan bir öfkeyle, "bu sabah seni görmeye geldim. Anladın mı? Çamaşırhane almaya gelmedim. Eski dostluk hatırına bir konuşma için geldim ve sen bana bir çamaşırhane kakalıyorsun. Sana ne yapabileceğini söyleyeyim. O çamaşırhaneyi alıp cehenneme gidebilirsin."

Martin onu yakalayıp çevirene kadar odadan çıkmıştı.

"Şimdi bak, Joe," dedi; "böyle davranırsan, kafanı dağıtırım. Ve eski dostluk hatırına sert dağıtırım. Anladın mı?— yapacak mısın, yapacak mısın?"

Joe kilitlenmiş ve onu yere atmaya çalışmıştı ve Martin diğerrinin tutuşunun avantajından kurtulup kıvranıyordu. Birbirlerine kenetlenmiş halde odada sendelediler ve bir hasır sandalyenin parçalanmış enkazının üzerine gürültüyle düştüler. Joe alttaydı, kolları açılmış ve tutulmuştu ve Martin'in dizi göğsündeydi. Martin onu bıraktığında nefes nefese ve soluk soluğaydı.

"Şimdi bir dakika konuşalım," dedi Martin. "Bana küstahlık edemezsin. Önce şu çamaşırhane işinin halledilmesini istiyorum. Sonra geri gelip eski dostluk hatırına konuşuruz. Sana meşgul olduğumu söyledim. Şuna bak."

Bir hizmetçi az önce sabah postasını getirmişti, büyük bir mektup ve dergi yığını.

"Bunun içinden nasıl çıkıp seninle konuşayım? Git şu çamaşırhaneyi hallet, sonra buluşuruz."

"Peki," dedi Joe isteksizce. "Beni reddediyorsun sandım, ama sanırım yanılmışım. Ama beni alt edemezsin, Mart, ayakta dövüştü. Benden erişim var."

"Bir ara eldivenleri takıp görürüz," dedi Martin gülümseyerek.

"Tabii; şu çamaşırhaneyi yoluna koyar koymaz." Joe kolunu uzattı. "Şu erişimi görüyor musun? Birkaç raund attırır sana."

Çamaşırcının arkasından kapı kapandığında Martin derin bir nefes aldı. Antisosyal oluyordu. Her gün insanlarla düzgün olmanın daha ağır bir yük olduğunu buluyordu. Varlıkları onu tedirgin ediyor ve konuşma çabası sinirini bozuyordu. Onları huzursuz ediyor ve onlarla temasa geçer geçmez onlardan kurtulmak için bahaneler arıyordu.

Postasına saldırmaya başlamadı ve yarım saat sandalyesinde tembellik etti, hiçbir şey yapmadan, ara sıra belirsiz, yarı oluşmuş düşünceler zekâsından süzülürken, ya da daha doğrusu, geniş aralıklarla, kendileri onun zekâsının pırıltılarını oluştururken.

Kendini toparladı ve postasını gözden geçirmeye başladı. Bir düzine imza isteği vardı — onları görür görmez tanıyordu; profesyonel dilenci mektupları vardı; ve sürekli hareket makinesinin çalışan bir modeline sahip adamdan, dünyanın yüzeyinin içi boş bir kürenin içi olduğunu kanıtlayan adama ve Aşağı Kaliforniya Yarımadası'nı komünist kolonizasyon amacıyla satın almak için mali yardım arayan adama kadar uzanan manyaklardan mektuplar vardı. Onu tanımak isteyen kadınlardan mektuplar vardı ve böyle birinin üzerinde gülümsedi, çünkü ekli olarak, iyi niyetinin kanıtı ve saygınlığının bir kanıtı olarak gönderilmiş kilise sırası kira makbuzu vardı.

Editörler ve yayınevleri günlük mektup yığınına katkıda bulunuyordu, birinciler el yazmaları için diz çökmüş, ikinciler kitapları için diz çökmüş — onları postayla göndermek için sahip olduğu her şeyi uzun, kasvetli aylar boyunca rehin tutan zavallı, hor görülen el yazmaları. İngiliz dizi hakları ve yabancı çeviriler için avans ödemeleri için beklenmedik çekler vardı. İngiliz temsilcisi, üç kitabının Almanca çeviri haklarının satışını duyurdu ve İsveç baskılarının —İsveç, Bern Sözleşmesi'ne taraf olmadığı için hiçbir şey bekleyemeyeceği— piyasada olduğunu bildirdi. Ardından, yine Bern Sözleşmesi dışındaki o ülke için bir Rusça çeviri için nominal bir izin talebi vardı.

Basın bürosundan gelen devasa kupür demetine döndü ve kendisi ve bir çılgınlığa dönüşen modası hakkında okudu. Tüm yaratıcı üretimi bir muhteşem dalgayla kamuya fırlatılmıştı. Görünüşe göre açıklaması buydu. Halkı ayağa kaldırmıştı, tıpkı

Kipling'in bir keresinde yaptığı gibi, o ölümün eşliğindeyken ve bir güruh-zihni düşüncesiyle hareket eden tüm güruh aniden onu okumaya başladığında. Martin, aynı dünya-güruhunun, onu okuyup alkışlayıp en ufak anlamadıktan sonra, birkaç ay sonra aniden üzerine atlayıp onu parçaladığını hatırladı. Martin düşünceye sırtıttı. Birkaç ay içinde aynı muameleye maruz kalmamak için kimdi ki o? Eh, güruhu atlatacaktı. Uzakta olacaktı, Güney Denizleri'nde, sazdan evini inşa ederken, inciler ve kopra ticareti yaparken, kırılğan salma destekli kanolarda resiflerden atlarken, köpekbalıkları ve bonitalar avlarken, Taiohae vadisinin yanındaki vadinin uçurumlarında yabani keçiler kovalarken.

O düşüncenin olduğu anda, durumunun umutsuzluğu üzerine çöktü. Açık gözlerle, Gölge Vadisi'nde olduğunu gördü. İçindeki tüm hayat soluyor, bayılıyor, ölüme doğru gidiyordu.

Ne kadar uyduğunu ve ne kadar uyumak istediğini fark etti. Eskiden uykudan nefret ederdi. Onu değerli yaşam anlarından çaldı. Yirmi dört saatte dört saat uyku, dört saat hayatın çalınması anlamına gelirdi. Uykuya ne kadar kızmıştı! Şimdi hayata kızıyordu. Hayat iyi değildi; ağzındaki tadı keskinlikten yoksun ve acıydı. Tehlikesi buydu. Hayata özlem duymayan hayat, sona ermeye doğru iyi bir yoldaydı. Uzak bir korunma içgüdüğü kıpırdandı içinde ve uzaklaşması gerektiğini biliyordu. Odasına göz gezdirdi ve bavul hazırlama düşüncesi külfetliydi. Belki de bunu sona bırakmak daha iyiydi. Bu arada bir teçhizat alabilirdi.

Şapkasını taktı ve çıktı, bir silah dükkânında durarak, sabahın geri kalanını otomatik tüfekler, mühimmat ve olta takımı satın alarak geçirdi. Ticarete modalar değişiyordu ve ticaret mallarını sipariş etmeden önce Tahiti'ye varmasını beklemesi gerektiğini biliyordu. Zaten Avustralya'dan gelebilirlerdi. Bu çözüm bir zevk kaynağıydı. Bir şey yapmaktan kaçınmıştı ve şu anda bir şey yapmak tatsızdı. Rahat Morris sandalyenin onu beklediği düşüncesiyle memnun bir şekilde otele döndü ve odasına girerken Morris sandalyede Joe'yu görünce içten içe inledi.

Joe çamaşırhaneden çok memnundu. Her şey ayarlanmıştı ve ertesi gün teslim alacaktı. Diğerleri konuşurken Martin gözleri kapalı yatakta yatıyordu. Martin'in düşünceleri çok uzaklardaydı — o kadar uzak ki nadiren düşündüğünün farkındaydı. Ancak bir çabayla ara sıra karşılık veriyordu. Ve yine de bu, her zaman sevdiği Joe'ydu. Ama Joe hayatla fazla canlıydı. Bunun Martin'in yorgun zihnine gürültülü çarpması bir acıydı. Yorgun hassasiyetine sancılı bir sondalamaydı. Joe ona bir gün eldivenleri takıp dövüşeceklerini hatırlattığında, neredeyse çılgın atacaktı.

"Unutma Joe, çamaşırhaneyi Shelly Hot Springs'te koyduğun o eski kurallara göre işleteceksin," dedi. "Fazla mesai yok. Gece çalışması yok. Ve mangalarda çocuk yok. Hiçbir yerde çocuk yok. Ve adil bir ücret."

Joe başını salladı ve bir not defteri çıkardı.

"Şuna bak. Bu sabah kahvaltıdan önce o kuralları çalışıyordum. Ne düşünüyorsun?"

Onları yüksek sesle okudu ve Martin onayladı, aynı zamanda Joe'nun ne zaman gideceğini merak ederek endişeleniyordu.

Öğleden sonra geç saatlerde uyandı. Yaşam gerçeği yavaşça geri döndü. Odasına göz gezdirdi. Joe belli ki o uyuyakaldıktan sonra sessizce sıvışmıştı. Joe'nun bu düşünceli hareketiydi, diye düşündü. Sonra gözlerini kapattı ve tekrar uyudu.

Sonraki günlerde Joe çamaşırhaneyi örgütlemek ve devralmakla çok meşguldü, onu pek rahatsız etmedi; ve gazetelerin Mariposa'ya bilet aldığı duyurması, yelken açmadan bir gün öncesine kadar olmadı. Bir keresinde, korunma içgüdüğü kanat çırpıtığında, bir doktora gitti ve detaylı bir fiziksel muayeneden geçti. Hiçbir şey bulunamadı. Kalbi ve ciğerleri muhteşem ilan edildi. Doktorun bildiği kadarıyla her organ normal ve normal çalışıyordu.

"Sende hiçbir sorun yok, Bay Eden," dedi, "kesinlikle hiçbir sorun yok. Muhteşem durumdasın. Açıkçası, sağlığını kısıkanıyorum. Olağanüstü. Şu göğse bak. Orada ve midende, dikkat çekici bünyenin sırrı yatıyor. Fiziksel olarak, binde bir adamsın — onda binde bir. Kazalar hariç, yüz yaşına kadar yaşamalısın."

Ve Martin, Lizzie'nin teşhisinin doğru olduğunu biliyordu. Fiziksel olarak iyiydi. Bozuk olan "düşünce-makinesi"ydi ve bunun Güney Denizleri'ne kaçmaktan başka çaresi yoktu. Sorun şuydu ki, ayrılışın eşiğinde, gitmek için hiçbir arzusu yoktu. Güney Denizleri onu burjuva uygarlığından daha fazla cezbetmiyordu. Ayrılış düşüncesinde hiçbir zevk yoktu, ayrılış eylemi ise ona bedeninin bir yorgunluğu olarak dehşet veriyordu. Zaten gemide ve gitmiş olsaydı daha iyi hissederdi.

Son gün zorlu bir sınavdı. Sabah gazetelerinde denize açılacağını okumuş olan Bernard Higginbotham, Gertrude ve tüm aile, Hermann von Schmidt ve Marian da veda etmeye geldi. Sonra halledilmesi gereken işler, ödenecek faturalar ve katlanılması gereken bitmek bilmez muhabirler vardı. Lizzie Connolly'ye gece okulunun girişinde aniden veda etti ve aceleyle uzaklaştı. Otelde, bütün gün çamaşırhaneye çok meşgul olduğu için daha önce gelemeyen Joe'yu buldu. Son

saman çöpüydü, ama Martin sandalyesinin kollarını kavradı ve yarım saat konuşup dinledi.

"Biliyorsun, Joe," dedi, "o çamaşırhaneye bağlı değilsin. Hiçbir ipi yok. İstedğin zaman satıp parayı çarçur edebilirsin. Ne zaman sıkılıp yola koyulmak istersen, çek git. Seni en mutlu edecek şeyi yap."

Joe başını salladı.

"Artık benim için yol yok, çok teşekkür ederim. Serserilik iyi, bir şey dışında — kızlar. Elimde değil, ama bir kadın düşünüyüm. Onlarsız yapamam ve serserilik yaparken onlarsız yapmak zorundasın. Dansların ve partilerin olduğu evlerin önünden geçtiğim, kadınların güldüğünü duyduğum, beyaz elbiselerini ve gülen yüzlerini pencerelerden gördüğüm zamanlar — Vay be! Sana söyleyeyim, o anlar tam bir cehennemdi. Dansı, piknikleri, ay ışığında yürüyüşü ve diğer her şeyi çok seviyorum. Bana çamaşırhane, iyi bir cephe ve kotumda şıkırdayan büyük demir dolarlar. Daha dün bir kız gördüm ve biliyor musun, onunla evlenmeyelim, evlenmeyelim diye bir his var içimde. Düşüncesiyle bütün gün ıslık çalıyorum. Bir güzel, en nazik gözler ve en yumuşak ses... Ona varım, buna güvenebilirsin. Söylesene, neden evlenmiyorsun bu kadar parayı yakacak halin varken? Ülkenin en güzel kızını alabilirsin."

Martin gülümseyerek başını salladı, ama içten içe neden herhangi bir adamın evlenmek istediğini merak ediyordu. Şaşırtıcı ve anlaşılmaz bir şey gibi görünüyordu.

Kalkış saatinde Mariposa'nın güvertesinden, Lizzie Connolly'nin rıhtımdaki kalabalığın etekleri arasında saklandığını gördü. Onu da yanına al, geldi düşünce. Kibar olmak kolay. Son derece mutlu olacak. Neredeyse bir an için bir ayartmaydı ve sonraki anda bir dehşete dönüştü. Düşüncesiyle paniğe kapıldı. Yorgun ruhu protesto ederek haykırdı. Bir iniltiyle, "Adamım, çok hastasın, çok hastasın," diye mırıldanarak küpeşteden uzaklaştı.

Kamarasına kaçtı ve gemi rıhtımdan ayrılana kadar orada gizlendi. Yemek salonunda, öğle yemeğinde, kendini kaptanın sağında, onur yerinde buldu ve gemideki büyük adam olduğunu keşfetmekte gecikmedi. Ama bir gemide ondan daha az tatmin edici büyük bir adam hiç yelken açmamıştı. Öğleden sonrayı bir güverte sandalyesinde, gözleri kapalı, çoğu zaman bölük bölük uyuklayarak geçirdi ve akşam erkenden yatağa gitti.

İkinci günden sonra, deniz tutmasından kurtulup tam yolcu listesi ortaya çıktı ve yolcuları gördükçe onlardan daha çok hoşlanmamaya başladı. Yine de onlara haksızlık ettiğini biliyordu. İyi ve nazik insanlardı, kendini kabul etmeye zorladı ve kabul anında niteledi — tüm burjuvazi gibi iyi ve nazik, türlerinin tüm psikolojik krampı ve entelektüel beyhudeliğiyle, onunla konuştuklarında onu sıkıyorlardı, küçük yüzeysel zihinleri o kadar boşlukla doluydu ki; gençlerin gürültülü coşkusu ve aşırı enerjisi ise onu şok ediyordu. Hiç sessiz durmuyorlar, sürekli güverte oyunları oynuyor, halka atıyor, geziniyor ya da sıçrayan yunusları ve ilk uçan balık sürülerini izlemek için yüksek çığlıklarla küpeşteye koşuyorlardı.

Çok uyuyordu. Kahvaltıdan sonra, asla bitirmediği bir dergiyle güverte sandalyesini arıyordu. Basılı sayfalar onu yoruyordu. Erkeklerin bu kadar yazacak şey bulmasına şaşırıyor ve şaşırırken sandalyesinde uyukluyordu. Gong onu öğle yemeği için uyandırdığında, uyanması gerektiği için sinirleniyordu. Uyanık olmaktan hiçbir tatmin yoktu.

Bir keresinde, uyuşukluğundan uyanmaya çalıştı ve tayfaların arasına, baş kasara'ya gitti. Ama tayfa türü, onun baş kasara'da yaşadığı günlerden bu yana değişmiş gibiydi. Bu ifadesiz yüzü, öküz kafalı hayvani yaratıklarla hiçbir akrabalık bulamıyordu. Umutsuzluk içindeydi. Yukarıda kimse Martin Eden'ı kendisi için istememişti ve geçmişte onu isteyen kendi sınıfındakilere geri dönemezdi. Onları istemiyordu. Onlara, aptal birinci mevki yolcularına ve gürültücü gençlere katlanabildiğinden daha fazla katlanamıyordu.

Hayat onun için, hasta bir insanın yorgun gözlerini acıtan güçlü, beyaz ışık gibiydi. Her bilinçli anda hayat, etrafında ve üzerinde çığ bir parıltıyla parlıyordu. Acıyordu. Dayanılmaz derecede acıyordu. Martin hayatında ilk kez birinci mevkide seyahat ediyordu. Denizdeki gemilerde her zaman baş kasara'da, güverte altında ya da kömür ambarının karanlık derinliklerinde, kömür taşırken olmuştu. O günlerde, boğucu sıcaklığın çukurundan demir merdivenleri tırmanırken, sık sık yolcuları serin beyazlar içinde, güneşi ve rüzgarı uzak tutmak için gerilmiş tentelerin altında, hiçbir şey yapmadan sadece eğlenirken, her ihtiyaçlarını ve kaprislerini karşılayan itaatkâr komilerle görürdü ve onlara, hareket ettikleri ve varlıklarını sürdürdükleri diyarın cennetten başka bir şey olmadığı görünmüştü. Eh, işte buradaydı, gemideki büyük adam, tam ortasında, kaptanın sağında oturuyor ve yine de boşuna kaybettiği Cennet'i aramak için baş kasara'ya ve ateşçi çukuruna geri bakıyordu. Yeni bir tane bulamamıştı ve şimdi eskiyi de bulamıyordu.

Kendini harekete geçirmeye ve ilgisini çekecek bir şey bulmaya çabaladı. Astsubayların yemekhanesine göz attı ve kurtulduğuna sevindi. Nöbet dışı bir dümenciyle konuştu, onu sosyalist propagandayla hemen dürtükleyen ve bir avuç broşür ve risale sıkıştıran zeki bir adam. Adamın köle ahlakını açıklayışını dinledi ve dinlerken, kendi Nietzsche felsefesini kayıtsızca düşündü. Ama ne değeri vardı ki sonuçta? Nietzsche'nin gerçekten şüphe duyduğu çılgın sözlerinden birini hatırladı. Ve kim söyleyebilirdi ki? Belki Nietzsche haklıydı. Belki hiçbir şeyde gerçek yoktu, gerçekte gerçek yoktu — gerçek diye bir şey yoktu. Ama zihni çabuk yoruldu ve sandalyesine dönüp uyuklamaya razıydı.

Gemide mutsuz olduğu kadar, yeni bir mutsuzluk çöktü üzerine. Gemi Tahiti'ye vardığında ne olacaktı? Karaya çıkmak zorunda kalacaktı. Ticaret mallarını sipariş etmek, Marquesas'a bir uskunada yer bulmak, düşünmesi bile korkunç olan bin bir şey yapmak zorunda kalacaktı. Ne zaman bilerek kendini düşünmeye zorlasa, içinde bulunduğu umutsuz tehlikeyi görebiliyordu. Gerçekten de Gölge Vadisi'ndeydi ve tehlikesi korkmamasında yatıyordu. Keşke korksaydı, hayata yönelecekti. Korkusuz olduğu için, gölgenin derinliklerine doğru sürükleniyordu. Hayatın eski tanıdık şeylerinde hiç zevk bulamıyordu. Mariposa şimdi kuzeydoğu alizelerindeydi ve ona çarpan bu rüzgar şarabı onu sinirlendiriyordu. Sandalyesini, eski günlerin ve gecelerin bu güçlü yoldaşının kucaklamasından kaçmak için taşıttı.

Mariposa'nın doldrumlara girdiği gün, Martin her zamankinden daha mutsuzdu. Artık uyuyamıyordu. Uykuya doymuştu ve mecburen şimdi uyanık kalmalı ve hayatın beyaz parıltısına katlanmalıydı. Huzursuzca dolaşıyordu. Hava yapışkan ve nemliydi ve yağmur sağanakları ferahlatıcı değildi. Hayatla sızlıyordu. Bu da çok acıtana kadar güvertede dolaşıyor, sonra yine yürümek zorunda kalana kadar sandalyesinde oturuyordu. Sonunda kendini dergiyi bitirmeye zorladı ve gemi kütüphanesinden birkaç cilt şiir seçti. Ama onu tutamadılar ve bir kez daha yürümeye başladı.

Akşam yemeğinden sonra güvertede geç vakte kadar kaldı, ama bu ona yardımcı olmadı, çünkü aşağı indiğinde uyuyamadı. Hayattan bu kaçış onu yanıltmıştı. Çok fazlaydı. Elektrik ışığını yaktı ve okumaya çalıştı. Ciltlerden biri bir Swinburne'dü. Yatakta uzanmış, sayfalarına göz gezdirirken, aniden ilgiyle okuduğunun farkına vardı. Kıtayı bitirdi, okumaya devam etmeye çalıştı, sonra ona geri döndü. Kitabı yüzü aşağı bakacak şekilde göğsüne koydu ve düşünmeye başladı. İşte buydu. Tam olarak bu. Daha önce hiç aklına gelmemesi ne garipti. Bütün bunların anlamı buydu; her zaman bu yöne sürükleniyordu ve şimdi Swinburne ona bunun mutlu çıkış yolu olduğunu gösteriyordu. Dinlenmek istiyordu ve işte dinlenme onu bekliyordu. Açık

lomboza göz attı. Evet, yeterince büyüktü. Haftalardan beri ilk kez mutlu hissediyordu. Sonunda hastalığının çaresini bulmuştu. Kitabı aldı ve kıtayı yavaşça yüksek sesle okudu:

"Yaşama sevgisinden çok, Umuttan ve korkudan azade, Kısaca şükrederiz hangi tanrı varsa Hiçbir hayatın sonsuza kadar yaşamadığına; Ölülerin asla dirilmediğine; En yorgun nehrin bile Bir yerde denize ulaştığına."

Yine açık lomboza baktı. Swinburne anahtarı vermişti. Hayat hastaydı, ya da daha doğrusu hasta olmuştu — dayanılmaz bir şey. "Ölülerin asla dirilmediğine!" Bu dize onu derin bir minnet duygusuyla sarstı. Evrendeki tek hayırlı şey buydu. Hayat acı veren bir yorgunluk haline geldiğinde, ölüm sonsuz uykuya yatıştırmaya hazırdı. Ama neyi bekliyordu? Gitme zamanıydı.

Kalktı ve başını lombozdan dışarı uzattı, aşağıdaki süt gibi köpüğe baktı. Mariposa ağır yüklüdü ve ellerinden sarkarak ayakları suyun içinde olacaktı. Ses çıkarmadan kayabilirdi. Kimse duymazdı. Bir köpük bulutu sıçradı, yüzünü ıslattı. Dudaklarında tuz tadı vardı ve tadı güzeldi. Bir kuğu şarkısı yazıp yazmaması gerektiğini merak etti, ama düşünceyi kahkahayla uzaklaştırdı. Zaman yoktu. Gitmek için çok sabırsızdı.

Odasındaki ışığı kapatarak, ona ihanet etmemesi için, önce ayaklarıyla lombozdan dışarı çıktı. Omuzları sıkıştı ve bir kolu yanında olacak şekilde denemek için geri itti kendini. Geminin bir yalpalaması ona yardım etti ve ellerinden sallanarak geçti. Ayakları denize değdiğinde bıraktı. Süt gibi bir su köpüğünün içindeydi. Mariposa'nın yanı, orada burada aydınlık lombozlarla kesilen karanlık bir duvar gibi yanından hızla geçti. Kesinlikle iyi yol alıyordu. Farkına varmadan, köpük çatırdayan yüzeyde hafifçe yüzerek kış tarafta kalmıştı.

Bir bonita beyaz vücuduna vurdu ve yüksek sesle güldü. Bir parça koparmıştı ve acısı ona neden orada olduğunu hatırlattı. Yapılacak işte, amacını unutmuştu. Mariposa'nın ışıkları uzakta sönükleşiyordu ve işte oradaydı, binlerce mil ötedeki en yakın karaya yüzmeye niyetliymiş gibi güvenle yüzüyordu.

Yaşamak için otomatik içgüdüydü. Yüzmeyi bıraktı, ama suyun ağzının üzerine çıktığını hissettiği anda eller keskin bir kaldırma hareketiyle dışarı fırladı. Yaşama iradesi, diye düşündü ve düşünceye bir alay eşlik etti. Eh, iradesi vardı — evet, son bir çabayla kendini yok edip varlığı sona erdirecek kadar güçlü bir irade.

Pozisyonunu dikey olarak değiştirdi. Sessiz yıldızlara baktı, aynı anda ciğerlerini havayla boşalttı. Hızlı, güçlü el ve ayak itişleriyle omuzlarını ve göğsünün yarısını sudan çıkardı. Bu, iniş için hız kazanmaktı. Sonra kendini bıraktı ve hareketsiz, beyaz bir heykel olarak denize battı. Bir adamın anestezi alması gibi, suyu derin ve bilinçli bir şekilde soludu. Boğulmaya başladığında, tamamen istemsizce kolları ve bacakları suyu tırmıkladı ve onu yüzeye, yıldızların net görüşüne doğru itti.

Yaşama iradesi, diye düşündü küçümseyerek, patlayan ciğerlerine havayı solumamak için boşuna çabalayarak. Eh, yeni bir yol denemek zorundaydı. Ciğerlerini havayla doldurdu, sonuna kadar doldurdu. Bu tedarik onu çok aşağılara götürecekti. Döndü ve baş aşağı aşağı indi, tüm gücüyle ve tüm iradesiyle yüzerek. Daha derin ve daha derine gitti. Gözleri açıldı ve fırlayan bonitaların hayaletimsi, fosforlu izlerini izledi. Yüzerken, ona vurmamalarını umdu, çünkü bu iradesinin gerginliğini kırabilirdi. Ama vurmadılar ve hayatın bu son iyiliği için minnettar olacak zaman buldu.

Aşığı, aşağı, kolları ve bacakları yorulup zar zor hareket edene kadar yüzdü. Derinde olduğunu biliyordu. Kulak zarlarındaki basınç bir acıydı ve kafasında bir uğultu vardı. Dayanıklılığı zayıflıyordu, ama iradesi kırılana ve hava akciğerlerinden büyük bir patlamayla çıkana kadar kollarını ve bacaklarını daha derine itmeye zorladı. Kabarcıklar, yukarı doğru uçuşlarını yaparken küçük balonlar gibi yanaklarına ve gözlerine sürtünüp sekiyordu. Sonra acı ve boğulma geldi. Bu acı ölüm değildi, dönen bilincinde salınan düşünce buydu. Ölüm acıtmıyordu. Hayattı, hayatın sancılıydı, bu korkunç, boğucu histi; hayatın ona verebileceği son darbeydi.

İradeli elleri ve ayakları, spazmodik ve zayıf bir şekilde dövüp çalkalamaya başladı. Ama onları ve dövüp çalkalamalarına neden olan yaşama iradesini alt etmişti. Çok derindi. Onu asla yüzeye çıkaramazlardı. Rüya gibi bir vizyon denizinde usulca süzülüyor gibiydi. Renkler ve ışıltılar onu çevreliyor, onu yıkıyor ve her yanını sarıyordu. Bu neydi? Bir deniz feneri gibiydi; ama beyninin içindeydi — yanıp sönen, parlak beyaz bir ışık. Gittikçe daha hızlı yanıp sönyordu. Uzun bir ses gümbürtüsü vardı ve ona kocaman ve bitmeyen bir merdivenden düşüyormuş gibi geldi. Ve bir yerde, en dipte karanlığa düştü. Bu kadarını biliyordu. Karanlığa düşmüştü. Ve bildiği anda, bilmekten vazgeçti.